

VERHANDELINGEN

DER

KONINKLIJKE AKADEMIE

VAN

WETENSCHAPPEN.

Afdeeling LETTERKUNDE.

ACHTTIENDE DEEL.

MET EENE KAART.

AMSTERDAM,
JOHANNES MÜLLER.
1889.

GEDRUKT BIJ DE ROEVER KRÖBER-BAKELS.

INHOUD

VAN HET

ACHTTIENDE DEEL.

HET DOGMATISCH KARAKTER,

DAT AAN HET

EVANGELIE VAN LUCAS WORDT TOEGEKEND.

DOOR

W. H. VAN DE SANDE BAKHUYZEN.

Sedert het jaar 1843, toen in de Theologische Jahrbücher Zeller's verhandeling „Ueber den dogmatischen Karakter des dritten Evangeliums" het licht zag, hebben vele geleerden over de strekking en den geest van dat evangelie geschreven. Eene lijst van namen en werken geef ik hier niet. Ik zou toch niets anders kunnen doen dan wat o. a. door Scholten in de inleiding van zijn „Paulinisch evangelie", of door Holtzmann in zijne Inleiding op het N. T. met groote nauwkeurigheid gedaan is. Genoeg zij het de voornaamste meeningen te herinneren die over dit onderwerp zijn uitgesproken.

Sommigen meenen dat Lucas de bedoeling gehad heeft in zijn evangelie de leer van Paulus aan te bevelen en het Joodschgezinde christendom te bestrijden.

Anderen, dat hij eene verzoening bedoeld heeft tusschen de twee tegen elkander over staande richtingen, en wel door in zijn boek tweeërlei bestanddeelen op te nemen.

Weder anderen, dat hij wel niet met een dogmatisch doel schreef, maar dat toch zijn Paulinisch standpunt invloed gehad heeft op de keus en de bewerking zijner stof.

Zij die zoo spreken gaan uit van de stelling dat het Lc.-ev. een geheel uitmaakt; maar verscheidene andere geleerden zijn van oordeel dat de tweeërlei

bestanddeelen, waaruit het derde ev. bestaat, onmogelijk van eene en dezelfde hand kunnen zijn, en dat een oorspronkelijk geschrift, in Paulinischen geest opgesteld, door vele toevoegselen vermeerderd of wel door een ander redactor geheel overgewerkt is.

Hoe moeielijk het is tot zekerheid te komen, kan blijken uit de groote wijziging, die de meeningen van geleerden omtrent dit punt ondergaan hebben. Zoo meende Wittichen eerst dat het derde ev. eene Joodsch-christelijke strekking had [1]), later, dat een Paulinisch geschrift in Joodsch-christelijken geest is omgewerkt [2]). De hoogleeraar Scholten was eerst van oordeel dat het genoemde ev. van het begin tot het einde er op aangelegd was het Joodsch-christelijke Mt.-ev. te bestrijden [3]), later kwam hij daarvan terug en erkende het bestaan van groote interpolaties."

Maar hoe talrijk ook die schakeeringen mogen zijn, bij verreweg de meeste geleerden, die de critische richting zijn toegedaan, vinden wij toch de stelling terug dat Lc. zich bij het schrijven van zijn ev. in meerdere of mindere mate door anti-joodsche of Paulinische denkbeelden heeft laten leiden.

In 1856 noemde Reuss [5]) haar: „un jugement assez généralement adopté de „nos jours, et exprimant ce que nous pourrions presque appeler une opinion „traditionelle". Reuss nam haar niet aan, maar het door hem daaraan gewijde hoofdstuk was te kort om een afdoend bewijs te leveren, en, hoewel ook anderen, zooals Ewald, zich er tegen verzetten, de genoemde stelling vond meer en meer aanhangers. Het laatste groote werk over dit onderwerp, dat van Scholten, is een pleidooi, dat met groote scherpzinnigheid te harer gunste wordt gevoerd; Pfleiderer [6]) spreekt, in zijn onlangs verschenen werk, van het Paulinisme van Lc. als van eene uitgemaakte zaak, en Harnack [7]) noemt het derde ev. „ein „Document des zum Katholicismus sich entwickelnden Heidenchristenthums".

Toch ben ik nog niet overtuigd dat hierover het laatste woord gezegd is, en, hoewel ik mij geenszins verbeeld eene beslissende uitspraak te kunnen doen, zoo wensch ik toch eenige opmerkingen in het midden te brengen.

Maar eerst moet een ander vraagstuk onderzocht worden. Zij, die in ons derde ev. eene anti-joodschgezinde strekking vinden, putten hun voornaamste

---

[1]) Jahrb. f. Deutsche theol. 1866 pg. 479 en verv.
[2]) Zeitschr. f. Wiss. theol. 1873, pg. 499 en verv.
[3]) Het Paulinisch evangelie, 1870.
[4]) Is de derde evangelist de schrijver van het boek der Handelingen? 1873.
[5]) Histoire de la th. Chrét. au siècle apost. II, pg. 618.
[6]) Das Urchristenthum, 1887.
[7]) Dogmengeschichte, 1886, I pg. 47 noot.

bewijs uit de vergelijking met ons Mt.-ev. Heeft Lc. dit gekend en gebruikt, dan rijst de vraag op: Waarom heeft hij uitspraken weggelaten als: „Ik ben niet gezonden dan tot de verlorene schapen van het huis Israels", of „Begeeft u niet op den weg der heidenen en gaat geen stad der Samaritanen binnen"? Het antwoord daarop luidt: Om geen andere reden dan omdat Lc. ze niet met zijne Paulinische denkbeelden kon overeenbrengen.

Heeft daarentegen Lc. ons eerste ev. niet gebruikt, dan ontzinkt de grond aan vele argumenten die voor de Paulinische strekking van het derde ev. worden ingebracht.

Onze eerste vraag is dus: Heeft Lc. ons kanonieke Mt.-ev. gebruikt of niet?

Er zijn er die eene omgekeerde volgorde in het onderzoek aanbevelen. Zij zeggen: Onderzoekt eerst het Lc.-ev. op zich zelf. Daaruit blijkt duidelijk dat het den schrijver te doen is de Joodsch-christelijke richting te bestrijden, en, staat dit eenmaal vast, dan laten zich de uitdrukkingen bij Lc. juist verklaren uit het eerste ev., dat hij met opzet veranderd heeft. Ik kan mij hiermede niet vereenigen, want ik geloof dat uit een onderzoek van het derde ev. op zich zelf die strekking niet blijkt. Zoolang men niet bewezen heeft dat ons Mt.-ev. tot de bronnen van Lc. behoord heeft, kan men zeker niet verder komen dan Holtzmann, die, in zijne Syn. Ev. p. 401, verklaart dat het Lc.-ev. „die Tendenz „seines Autors nur erkennen lässt, theils in der Ordnung und Auswahl des „Stoffes, theils in leichten, äusserlich aufgetragenen Modificationen der Darstel- „lung", en zulk een resultaat is een veel te zwakke grond om daarop de stelling te bouwen dat Lc. het eerste ev. gekend en om dogmatische redenen gewijzigd heeft. Ik voor mij geloof, en ik hoop dit later te kunnen bewijzen, dat zelfs *zulk* eene Tendenz denkbeeldig is.

I.

Om het antwoord op de door mij gestelde vraag gemakkelijk te maken, laat ik eene vergelijking volgen van het ev. van Lc. met die der beide andere synoptici. Ik gebruik de indeeling door Holtzmann in zijne „Syn. Ev." gemaakt.

	LUCAS.		MATTHAEUS.	MARCUS.
1.	1. 2.	Geboorte en jeugd van Johannes en Jezus.	1, 2.	—
2.	3: 1—6.	Optreden van Johannes.	3: 1—4.	1: 1—6.
3.	„ 7—9.	Strafrede.	„ 7—10.	—
4.	„ 10—14.	Vermaningen.	—	—
5.	„ 15—17.	Getuigenis omtrent Christus.	„ 11, 12.	„ 7, 8.

*

		LUCAS.	MATTHAEUS.	MARCUS.
6.	3 18—20.	Gevangenneming van Johannes.	4: 12, 14: 3 enz.	1: 14, 6: 17 enz.
7.	„ 21, 22.	Doop van Jezus.	3: 13—17.	1: 9—11.
8.	„ 23—38.	Geslachtsregister.	1: 1—17.	—
9.	4: 1—13.	Verzoeking.	4: 1—11.	„ 12, 13.
10.	„ 14, 15.	Prediking in Galilea.	„ 12, 24.	„ 14, 15.
11.	„ 16—30.	Prediking in Nazareth.	13: 54—58	6: 1—6.
12.	„ 31—37.	Genezing van een bezetene te Capernaum.		
	31—32.		7: 28.	1: 21, 22.
	33—37.		—	„ 23—28.
13.	„ 38, 39.	Genezing van Petrus' schoonmoeder.	8: 14, 15.	„ 29—31.
14.	„ 40, 41.	Genezingen.	„ 16	„ 32—34.
15.	„ 42—44.	Reis door Galilea.	—	„ 35—39.
16.	5: 1—11.	Roeping van Petrus.	4: 18—22.	„ 16—20.
17.	„ 12—16.	Genezing van een melaatsche.		
	12—14.		8: 2—4.	„ 40—44.
	15. 16.		„ 16, 17.	„ 45.
18.	„ 17—26.	Genezing van een lamme.	9: 1—8.	2: 1—12.
19.	„ 27—39.	Roeping van Levi. Maaltijd. Gesprek.		
	27—32.		„ 9—13.	„ 13—17.
	33—38.		„ 14—17.	„ 18—22.
	39.		—	—
20.	6: 1—5.	Het plukken van korenaren.	12: 1—8.	2: 23—28.
21.	„ 6—11.	Genezing van eene verdorde hand. Vgl. 14: 3.	„ 9—14.	3: 1—6.
22.	„ 12—16.	Verkiezing der twaalf apostelen.	10: 1—4.	„ 13—19.
23.	„ 17—19.	Toeloop van volk. Genezingen.	12: 15, 4: 23—25.	„ 7—12, 1: 39.
24.	„ 20—49.	Rede van Jezus.	5—7: 27.	—
25.	7: 1—10.	De hoofdman te Capernaum.	8: 5—13.	—
26.	„ 11—17.	De jongeling te Nain.	—	—
27.	„ 18—35.	Bezoek der leerlingen van Johannes.	11: 2—19.	—
28.	„ 36—50.	Zalving van Jezus in het huis van Simon.	—	—
29.	8: 1—3.	Jezus op reis.	—	—
30.	„ 4—18.	Gelijkenis van den zaaier.		
	4—15.		13: 1—23.	4: 1—20.
	16.	Vgl. 11: 33,	5: 15.	„ 21.
	17.	Vgl. 12: 2.	10: 26.	„ 22.
	18.	Vgl. 19: 26.	13: 12, 25: 29.	„ 23, 25.
31.	„ 19—21.	Jezus' bloedverwanten.	12: 46—50.	3: 31—35.
32.	„ 22—25.	Storm op zee.	8: 18, 23—27.	4: 35—41.
33.	„ 26—39.	Bezetene te Gadara.	„ 28—34.	5: 1—20.
34.	„ 40—56.	Jairus.		
	40—48.		9: 18—22.	„ 21—34.
	49—56.		„ 23—26.	„ 35—43.
35.	9: 1—6.	Uitzending der twaalf apostelen.	10: 5—14.	6: 7—13.
36.	„ 7—9.	Wat Herodes van Jezus dacht.	14: 1, 2.	„ 14—16.
37.	9: 10—17.	Terugkeer der ap. Spijziging der 5000.	14: 13—21.	„ 30—44.
38.	„ 18—27.	Belijdenis van Petrus.	16: 13—28.	8: 27—9: 1.

		LUCAS.	MATTHAEUS.	MARCUS.
39.	9 : 28—36.	Verheerlijking op den berg.	17 : 1—8	9 : 2—8.
40.	„ 37—42.	Genezing van een bezeten knaap.	„ 14—21.	„ 14—29.
41.	„ 43—45.	Voorspelling van lijden.	„ 22, 23.	„ 30—32.
42.	„ 46—48.	Strijd der leerlingen om den voorrang.	18 : 1—15.	„ 33—37.
43.	„ 49, 50.	Een vreemde die duivelen uitwerpt. Vgl. 11 : 23.	—	„ 38—40.
44.	„ 51—56.	Weigering der Samaritanen.	—	—
45.	„ 57—62.	Ongeschikte leerlingen.	8 : 19—22.	—
46.	10 : 1—16.	Uitzending der Zeventig.		
	2.		9 : 37.	—
	3.		10 : 16.	—
	4—12.	Vgl. 9 : 3—5.	„ 9—15.	— Vgl. 6 : 7—13.
	13—15.		11 : 21—24.	—
	16.		10 : 40.	—
47.	„ 17—20.	Terugkeer der Zeventig.	—	—
48.	„ 21—24.	Blijdschap van Jezus.		
	21, 22.		11 : 25—27.	—
	23, 24.		13 : 16.	—
49.	10 : 25—37.	Grootste gebod. Barmhartige Samaritaan.		
	25—28.	Vgl. 18 : 18—22.	22 : 34—40. Vgl. 19 : 16 enz.	12 : 28—34. Vgl. 10 : 17 enz.
	29—37.		—	—
50.	„ 38—42.	Maria en Martha.	—	—
51.	11 : 1—4.	Over vasten.	6 : 9—13.	—
52.	„ 5—8.	Over volharden in bidden.	—	—
53.	„ 9—13.	Opwekking tot bidden.	7 : 7—11.	—
54.	„ 14—26.	Uitwerpen van booze geesten. Verdediging.		
	14.		9 : 32—34, 12 : 22, 23.	—
	15—22.		12 : 24—29.	3 : 22—27.
	23—26.		„ 30, 43—45.	—
55.	„ 27, 28.	Jezus' moeder geprezen. Vgl. 8 : 19—21.	Vgl. 12 : 46—50.	Vgl. 3 : 31—35.
56.	„ 29—32.	Teeken van Jona.	12 : 38—42.	—
57.	„ 33—36.	Over licht	5 : 15, 6 : 22 enz.	4 : 21.
58.	„ 37—54.	Tegen de Farizeërs. Vgl. 20 : 46.	23 : 4—36.	—
59.	12 : 1—12.	Lessen aan de leerlingen.		
	1.		16 : 6.	8 : 15.
	2, 3.	Vgl. 8 : 17.	10 : 26, 27.	4 : 22.
	4—9.		„ 28—33.	—
	10.		12 : 32.	3 : 29.
	11, 12.		10 : 19, 20.	13 : 11.
60.	„ 13—21.	Het deelen der erfenis.	—	—
61.	„ 22—32.	Tegen bezorgdheid.	6 : 25—33.	—
62.	„ 33, 34.	Vermaningen.	„ 19—21.	—
63.	„ 35—53.	Eschatologie.		
	35.		—	—
	36—46.		24 : 42—51.	13 : 33—37.

		LUCAS.	MATTHAEUS.	MARCUS.
	47—50.		—	—
	51—53.		10 : 34—36.	—
64.	12 : 54—59.	Teekenen der tijden.		
	54—56.		16 : 2—4.	—
	57—59.		5 : 25, 26.	—
65.	13 : 1—5.	Is ongeluk straf voor zonde?	—	—
66.	〃 6—9.	Gelijkenis van den vijgeboom.	—	—
67.	〃 10—17.	Genezing op den Sabbath. Vgl. 14 : 5, 6.	—	—
68.	〃 18—21.	Gel. van mosterdzaad en zuurdeeg.		
	18—20.		13 : 31, 32.	4 : 30—32.
	21.		〃 33.	—
69.	〃 22.	Op reis naar Jerusalem.	—	—
70.	〃 23—30.	Strijdt om in te gaan.		
	23, 24.		7 : 12—14.	—
	25—29.		7 : 22, 23, 8 : 11, 25 : 10—12.	—
	30.		19 : 30, 20 : 16.	10 : 31.
71.	〃 31—33.	Bericht omtrent Herodes.	—	—
72.	〃 34, 35.	Over Jerusalem.	23 : 27—29.	—
73.	14 : 1—15.	Genezing op den Sabbath. Rede aan den maaltijd.		
	1—6.	Vgl. 6 : 9, 13 : 15—17.	12 : 10.	3 : 4.
	7—11.	Vgl. 18 : 14.	23 : 12.	—
	12—15.		—	—
74.	〃 16—24.	Gelijkenis van de genoodigden.	22 : 1—14.	—
75.	〃 25—27.	Zelfverloochening.	10 : 37, 38.	—
76.	〃 28—33.	Torenbouw.	—	—
77.	14 : 34, 35.	Het zout.	5 : 13.	9 : 50.
78.	15 : 1—7.	Het verloren schaap.		
	1—3.	Vgl. 5 : 30.	9 : 10, 11.	—
	4—7.		18 : 12—14.	—
79.	〃 8—10.	De verloren penning.	—	—
80.	〃 11—32.	De verloren zoon.	Vgl. 21 : 28—30.	—
81.	16 : 1—9.	De onrechtvaardige rentmeester.	—	—
82.	〃 10—13.	Over den Mammon.		
	10—12.		—	—
	13.		6 : 24.	—
83.	〃 14, 15.	Gierigheid der Farizeërs.	—	—
84.	〃 16—18.	Verschillende gezegden van Jezus.		
	16.		11 : 12.	—
	17.		5 : 18.	—
	18.		5 : 32, 19 : 9.	10 : 11.
85.	〃 19—31.	De rijke en Lazarus.	—	—
86.	17 : 1, 2.	Ergernissen.	18 : 7, 6.	9 : 42.
87.	〃 3, 4.	Vergevensgezindheid.	〃 15, 21, 22.	—
88.	〃 5, 6.	Geloof om bergen te verzetten.	17 : 20, 21.	—

		LUCAS.	MATTHAEUS.	MARCUS.
89.	〃 7—10.	Onnutte dienstknechten.	—	—
90.	〃 11—19.	De dankbare Samaritaan.	—	—
91.	〃 20, 21.	De komst van het koninkrijk Gods.	—	—
92.	〃 22—37.	Eschatologie.		
	22.		—	—
	23—37.		24 : 17, 26—40, 10 : 26, 16 : 25.	13 : 21, 15, 9 : 35.
93.	18 : 1—8.	De onrechtvaardige rechter.	—	—
94.	〃 9—14.	De Farizeër en de tollenaar.	—	—
95.	〃 15—17.	Kinderen tot Jezus gebracht.	19 : 13, 14.	10 : 13—16.
96.	〃 18—30.	De rijke jongeling.	〃 16—29.	〃 17—30.
97.	〃 31—34.	Voorspelling van lijden.	20 : 17—19.	〃 32—34.
98.	〃 35—43.	De blinde te Jericho.	〃 29—34.	〃 46—52.
99.	19 : 1—10.	Zacchaeus.	—	—
100.	〃 11—27.	De talenten.	25 : 14—30.	13 : 34.
101.	〃 28—40.	Intocht in Jerusalem.	21 : 1—9.	11 : 1—10.
102.	〃 41—44.	Jezus weent over Jerusalem. Vgl. 21 : 6.	24 : 2.	13 : 2.
103.	〃 45—48.	Tempelreiniging.	21 : 12—16.	11 : 15—18.
104.	20 : 1—8.	Vraag over het gezag van Jezus.	〃 23—27.	〃 27—33.
105.	〃 9—19.	De oproerige landlieden.	〃 33—46.	12 : 1—12.
106.	〃 20—26.	Over het betalen van schatting.	22 : 16—22.	〃 13—17.
107.	〃 27—38.	Over opstanding.	〃 23—33.	〃 18—22.
108.	〃 39, 40.	Antwoord der schriftgeleerden.	〃 46	〃 32.
109.	〃 41—44.	Is de Messias de zoon van David?	〃 41—46.	〃 35—37.
110.	〃 45—47.	Tegen de Farizeërs.	23 : 6.	〃 38—40.
111.	21 : 1—4.	Het penningske der weduwe.	—	〃 41—44.
112.	〃 5—36.	Eschatologie.	24 : 1—36.	13 : 1—32.
113.	〃 37, 38.	Jezus des daags in den tempel.	—	—
114.	22 : 1, 2.	Beraadslaging der overpriesters.	26 : 1—5.	14 : 1, 2.
115.	22 : 3—6.	Afspraak van Judas.	26 : 14—16.	14 : 10, 11.
116.	〃 7—13.	Voorbereiding voor het Paaschfeest.	〃 17—19.	〃 12—16.
117.	〃 14—20.	De laatste maaltijd.	〃 20, 26—29.	〃 17, 22—25.
118.	〃 21—23.	Aanwijzing van den verrader.	〃 21—24.	〃 18—21.
119.	〃 24—30.	Strijd om den voorrang. Vgl. 9 : 46 enz.	20 : 20—28, 19 : 28.	10 : 41—45.
120.	〃 31—34.	Petrus gewaarschuwd.	26 : 33—35.	14 : 29—31.
121.	〃 35—38.	Het zwaard.	—	—
122.	〃 39—46.	Jezus in Gethsemane.	26 : 30, 36—41.	14 : 26, 32—38.
123.	〃 47—53.	Gevangenneming.	〃 47—56.	〃 43—52.
124.	〃 54—62.	Verloochening van Petrus.	〃 57, 58, 69—75.	〃 53, 54, 66—72.
125.	〃 63—71.	Veroordeeling.	〃 63—68.	〃 61—65.
126.	23 : 1—5.	Jezus voor Pilatus.	27 : 2, 11—14.	15 : 1—5.
127.	〃 6—12.	Jezus voor Herodes.	—	—
128.	〃 13—25.	Voortzetting van het verhoor.	27 : 16—26.	15 : 7—15.
129.	〃 26—49.	Kruisiging.	〃 32—56.	〃 21—41.
130.	〃 50—56.	Begrafenis.	〃 57—60.	〃 42—46.
131.	24 : 1—8.	Vrouwen bij het graf.	28 : 1—7.	16 : 1—7.

	LUCAS.	MATTHAEUS.	MARCUS.
132.	24 : 9—11. Bericht der vrouwen.	—	—
133.	„ 13—35. De Emmausgangers.	—	—
134.	„ 36—49. Verschijning van Jezus.	—	—
135.	„ 50—53. Hemelvaart.	—	—

Ik had mij eerst voorgenomen den uitslag van het door mij ingestelde onderzoek volledig mede te deelen, maar ik ben daarvan teruggekomen. In de Revue de théologie van 1857, dl. XV pg. 10 en verv. heeft Reuss een antwoord op de vraag, die ons bezighoudt, geleverd, en zijn betoog bevat zooveel voortreffelijks, dat ik voor een groot gedeelte niet anders zou kunnen doen dan herhalen wat door hem gezegd is. Ik geef daarom liever in groote trekken zijne bewijsvoering terug, om daaraan eenige opmerkingen vast te koopen.

Reuss bespreekt eerst de plaatsen die wel in Mt. maar niet in Lc. voorkomen. Het spreekt van zelf dat men uit het ontbreken van pericopen in het derde ev. nog niet terstond het besluit mag trekken dat de schrijver ze niet gekend heeft. Niemand is verplicht alles wat hij in zijne bronnen vindt over te nemen. Lc. kan veel weggelaten hebben om redenen die wij niet meer kennen; maar toch, wanneer wij de lijst der bij hem ontbrekende plaatsen onderzoeken, dan moeten wij meermalen erkennen dat het zeer vreemd is dat Lc. ze zou weggelaten hebben, indien hij ze gekend had. Reuss is in dit gedeelte van zijn betoog zeer kort. Wat hij zegt over de gelijkenis der twee zonen, Mt. 21 : 28—32, zou tegenspraak kunnen vinden; men zou er tegen kunnen aanvoeren dat Lc. haar weggelaten had om hare overeenkomst met de gelijkenis van den verloren zoon [1]), maar zijne opmerking over de gelijkenis der werklieden, Mt. 20 : 1—16, is ten volle waar. Vooral voor hen, die van oordeel zijn dat Lc. aan zijn werk eene Paulinische strekking heeft willen geven, is de verklaring dier weglating hoogst bezwaarlijk. De hoogleeraar Scholten erkent [2]) dat zij „naar het schijnt, uitne-„mend zou gevoegd hebben in een Paulinisch evangelie", maar meent dat voor de weglating drie redenen kunnen opgegeven worden. „1°. Lc. volgt hier alleen „Marcus, die insgelijks deze gelijkenis niet heeft". Maar dit is slechts eene formuleering van het bezwaar en geen verklaring; er zijn immers plaatsen genoeg waar Lc. den tweeden evangelist niet volgt; de vraag is juist *waarom* hij hier Mc. volgt, en niet Mt. 2°. Het hoofddenkbeeld in de gelijkenis, de gelijkstelling „der heidenen komt in anderen vorm bij Lucas elders voor, 13 : 29, 30, waar „de woorden vs. 30 *εἰσὶν ἔσχατοι κτἑ.* dezelfde strekking hebben als Mt. 20 : 16".

[1]) Scholten. Het Paul. ev. p. 135

[2]) Ibid. p. 134.

Is het echter niet onwaarschijnlijk dat hij dit belangrijke stuk, dat hem zoozeer moest hebben aangetrokken, verwaarloosd zou hebben, alleen omdat hij de slotspreuk, die hij uit eene andere bron kan hebben geput, elders had aangebracht, terwijl hij andere, weinig beteekenende stukken letterlijk heeft afgeschreven? Die slotspreuk immers zegt op zich zelve weinig en krijgt eerst licht door de voorafgaande gelijkenis. „3°. De gelijkenis onderstelt wel dat ook de Heidenen zul„len komen, maar tevens dat zij zouden komen tot den wijngaard, waarin Israel „gewerkt had, en dus vroeger of later tot Israel worden toegebracht, wat met „het Paulinisme strijdig is" Ik twijfel evenwel zeer of iemand dit in de gelijkenis zou gelezen hebben, wanneer zij in het derde ev. en niet in het eerste voorkwam. Er is alleen spraak van heidenen, die later tot het koninkrijk Gods zouden geroepen worden dan de Joden, en dit is volkomen in overeenstemming met de geschiedenis.

En soortgelijke bezwaren rijzen meermalen bij ons op. Zoo ontbreken bij Lc. Mt. 21 : 43 en het grootste deel der strafrede tegen de Farizeërs, Mt. 23. Evenzoo het verhaalde Mt. 16 : 22, 23 en 20 : 20—28 en de tegenspraak tegen de wet Mt. 5 : 20 en verv. Waarom zou hij dat alles hebben overgeslagen, indien het zijn doel was geweest de twaalven in een minder gunstig licht te plaatsen en de vereering der wet te bestrijden?

Nu ik die evangelieverhalen bespreek welke Mt. boven Lc. heeft, mag ik de reeks van verhalen niet met stilzwijgen voorbijgaan, die Mt. 14 : 22—16 : 12 voorkomen. Dat deze bij Lc. ontbreken mag ik niet als bewijs laten gelden. Immers komen zij ook Mc. 6 : 45—8 : 26 voor, en toch is het zeker dat Lc. het tweede ev. heeft gebruikt. Van dit verschijnsel is nog geen afdoende verklaring gegeven. Zeker kan ik dien naam niet geven aan de woorden van Hilgenfeld [1]): „So wenig liegt ihm (Lucas nl.) an der ganzen Wirksamkeit Jesu unter den „Juden, dass er mit Meilenstiefeln über sie hinweggeht".

Hoe toch kan men zoo iets beweren van een schrijver die het grootste deel van zijn werk juist aan die werkzaamheid onder de Joden wijdt? Wij hebben hier m. i. slechts de keus tusschen twee hypothesen: die van Reuss [2]), dat dit gedeelte in het Mc.-ev., zooals Lc. het gekend heeft, ontbroken heeft, en eene andere, dat er tusschen Lc. 9 : 17 en 18 vroeger een groot stuk gestaan heeft, dat verloren is gegaan.

Ik keer tot het betoog van Reuss terug. In de tweede plaats behandelt hij die verhalen en redenen, die Lc. met Mt. gemeen heeft. Onder deze zijn er

---

1) Hist.-krit. Einleitung in das N. T. p. 561.

2) Revue de théol. XI, p. 177, en Nouv. rev. de théol. II, p. 63.

vele wier parallelisme onvolkomen is, plaatsen nl., die eenigszins op elkander gelijken, maar of in vorm verschillen of in een ander verband voorkomen. Hiertoe behooren de vele groote redenen die bij Mt. gevonden worden, de bergrede, de verdedigingsrede Mt. 12, de reeks gelijkenissen, de toespraak tot de leerlingen Mt. 10, de rede Mt. 18, de strafrede tot de Farizeërs Mt. 23. Van al deze redenen is geen enkele in haar geheel bij Lc. terug te vinden; zij zijn verbrokkeld en de afzonderlijke deelen zijn door het geheele evangelie verstrooid. Zoo vinden wij van de bergrede, die uit 107 verzen bestaat, op de parallele plaats, Lc. 6, maar 27 verzen terug; eenige staan in c. 11, 12, 13, 14, 16; ongeveer de helft ontbreekt, en met de andere redenen is het eveneens gesteld. Reeds bij eene oppervlakkige vergelijking rijst de vraag op of dat onderricht van Jezus wel tot Lc. gekomen is in den vorm dien Mt. daaraan geeft, en de twijfel wordt grooter, wanneer wij opmerken dat in vele verzen, die Lc. met hem gemeen heeft, òf de redactie anders is, òf, bij overeenkomst van woorden, de zin is gewijzigd. Men vergelijke de Zaligsprekingen en het Onze Vader in de beide evangeliën, verder Mt 7 : 11 met Lc. 11 : 13, Mt. 10 : 28—33 met Lc. 12 : 4—9, Mt. 18 : 12—14 met Lc. 15 : 4—7, Mt. 10 : 27 met Lc. 12 : 3, Mt. 22 : 1—14 met Lc. 14 : 15—24, Mt. 25 : 14—30 met Lc. 19 : 11—27. Een ander bewijs levert de geboortegeschiedenis. Wie dat verhaal onbevooroordeeld leest moet tot het besluit komen dat Lc. het verhaal van Mt. niet heeft gekend.

Ten derde wijst Reuss op de werkelijk parallele plaatsen en toont aan dat in die gedeelten, die bij alle drie de synoptici voorkomen, Lc. niet Mt. maar Mc. volgt. Zoo verhaalt hij van *één* blinde te Jericho, van *één* ezel te Bethphage, terwijl Mt. er van *twee* spreekt. Vergelijkt men plaatsen als Lc. 5 : 17—26, 8 : 26—39, 40—56, 18 : 18—30 en vele andere met de parallelen in het eerste ev., dan wordt men versterkt in de overtuiging dat dit ev. niet tot de bronnen van Lc. heeft behoord.

Eindelijk gaat Reuss de plaatsen na die aan Lc. en Mt. alleen eigen zijn, zooals de geschiedenis van den hoofdman, Lc. 7 : 6—9 en Mt. 8 : 8—10, van Johannnes, Lc. 3 : 7—9, 17 en Mt. 3 : 7—10, 12, Lc. 7 : 19—35 en Mt. 10 : 3—19. Hier is eene overeenkomst op te merken die niet toevallig wezen kan. Toch dwingt zij ons niet om de reeds verkregen uitkomst te laten varen, want het is moeielijk te beslissen wie hier de oorspronkelijke schrijver, wie de navolger is, en het geheele verschijnsel laat zich verklaren door de onderstelling dat beide schrijvers zich van dezelfde bron bediend hebben.

Tot zooverre Reuss. Vooral dat gedeelte van zijn betoog is klemmend, waarin hij spreekt over het onvolkomen parallelisme in de beide evangeliën, al wil ik ook niet te veel gewicht hechten aan argumenten die aan de twee eerste hoofd-

stukken ontleend zijn. Men moet het echter in extenso lezen om het te beoordeelen; een uittreksel uit eene bewijsvoering, die in het aanhalen van een aantal plaatsen bestaat, kan wel niet anders dan een flauwe weerschijn zijn. Ik laat nu nog eenige opmerkingen volgen.

De geleerden toch zijn het nog lang niet eens geworden. Wel meende Weiss [1]), die hier met anderen de meening van Reuss deelt, in 1878, dat, door de argumenten die hij vroeger bijeengebracht had, het pleit ten voordeele van de nietafhankelijkheid van Lc. beslist was, maar juist in den laatsten tijd verheffen zich weder meer stemmen aan de andere zijde. In 1880 verscheen een werkje [2]) waarin de schrijver, E. Simons, het bewijs meent geleverd te hebben dat Lc. wel degelijk ons eerste ev. heeft gebruikt, en anderen geleerden scheen dit betoog zoo overtuigend, dat zij van hunne vroegere meening terugkwamen. In de laatste uitgave zijner Inleiding, pg. 357 verklaarde Holtzmann, terugnemende wat hij vroeger geschreven had (in zijne „Syn. Evv."), „Luc. hat neben Mc. „auch Mt. gekannt".

Reeds dadelijk moet ik verzet aanteekenen tegen de methode die bij dit onderzoek door vele geleerden wordt gevolgd. In pericopen van Lc., die bijna woordelijk uit Mc. zijn overgenomen, vinden zij enkele woorden van weinig belang, die niet bij Mc. maar wel bij Mt. zijn terug te vinden, en hieruit trekken zij het besluit dat Lc. het eerste evangelie gebruikt heeft. Als proeve deel ik mede wat Simons schrijft over het verhaal van den paralyticus, Lc. 5 : 17—26, Mt. 9 : 1—8, Mc. 2 : 1—12. Mt. is het minst uitvoerig. Mc. verhaalt dat er zulk eene menigte menschen tegenwoordig was, dat de dragers met den zieke niet tot Jezus konden doordringen, dat zij op het dak klommen, het openmaakten en den zieke door de gemaakte opening neërlieten, vervolgens dat er eenige schriftgeleerden bij zaten, die aanschouwden wat Jezus deed. Al deze bijzonderheden, die bij Mt. ontbreken, heeft Lc. bijna woordelijk overgenomen. Wat lezen wij nu bij Simons, p. 32? „Die übereinstimmungen zwischen Lc. und Mt. gegen „Mc. sind zahlreich". Zij zijn de volgende: Lc. en Mt. beginnen beiden hun verhaal met *καὶ ἰδού*, Mc. met *καὶ*; zij melden dat eenige mannen den zieke droegen *ἐπὶ κλίνης*, Mc. laat deze twee woorden hier ter plaatse weg (maar hij spreekt er toch een paar regels later van); zij laten beiden het bericht van Mc. weg dat er *vier* dragers waren; zij hebben, Lc. vs. 20 = Mt. vs. 2: *εἶπε*, terwijl Mc., vs. 5, *λέγει* heeft; zij bezigen beiden een substantivum, Lc. vs. 22

[1]) Meijer's Commentaar op Lc. pg. 238. Jahrb. f. Deutsche theol. 1865, VI p. 320. en verv.

[2]) E. Simons. Hat der dritte Evangelist den kanonischen Matthäus benutzt. Abhandlung der theol. fac. an der K. W. Univ. Strassburg eingereicht. Bonn, C. Georgi, 1880.

= Mt. vs. 4, terwijl Mc. een zin met ὅτι maakt, en in datzelfde vs. hebben beiden weêr εἶπε, Mc. λέγει; zij hebben, Lc. vs. 23 = Mt. vs. 5: ἔγειραι καὶ περιπάτει, Mc. vs. 11 ἔγειρας ἆρόν σου τὸ κράββατον καὶ ὕπαγε; zij hebben in plaats van κράββατον: κλίνην en κλινίδιον; verder, Lc. vs. 25 = Mt. vs. 6: ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, Mc. ἐξῆλθε; Lc. vs. 26 ἐπλήσθησαν φόβου, Mt. vs. 8 ἐφοβήθησαν, terwijl dit bij Mc. ontbreekt.

Ik had verscheidene voorbeelden kunnen uitkiezen, waarin het verkeerde van des schrijvers redeneering sterker in het oog springt. Het door mij aangehaalde schijnt werkelijk iets te bewijzen, maar het blijft bij den schijn.

Het is niet mogelijk zich eene wijze van werken te denken als die, welke de aangehaalde woorden onderstellen. De evangelist zal dan in een betrekkelijk uitvoerig verhaal Mc. op den voet gevolgd zijn, maar af en toe zijn oog hebben laten vallen in het boek van Mt. om daaruit overbodige woorden als ἰδοὺ en ἐπὶ κλίνης over te nemen. Hij zal, Mc. naschrijvende, gezien of zich herinnerd hebben dat Mt. de woorden ὑπὸ τεσσάρων had weggelaten en dit insgelijks hebben gedaan (waarom dat? lag dan in die woorden iets hinderlijks?), om terstond daarna een groot stuk aan Mc. te ontleenen dat evenzeer bij Mt. ontbrak. Hij zal in Mt. gelezen hebben: ἰδὼν ὁ Ἰ. τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν en daardoor genoopt zijn om, in plaats van ἐπιγνοὺς ὁ Ἰ. ὅτι οὕτως διαλογίζονται te schrijven zooals Mc., van het werkwoord διαλογίζεσθαι een substantivum te maken en te schrijven: ἐπιγνοὺς ὁ Ἰ. τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν. En voor zulke nietigheden zal Lc. met het eerste ev. te rade zijn gegaan, terwijl hij groote stukken overslaat, wier inhoud allerbelangrijkst was!

De schrijver zelf heeft de bezwaren gevoeld die eene dergelijke onderstelling drukken. „Wir stellen uns", zoo verklaart hij pg. 107, „den Evangelisten bei „seiner Arbeit nicht vor mehreren Bücherrollen sitzend vor, mit peinlicher Ge„nauigkeit bald aus der einen, bald aus der anderen abschreibend, alle Einzel„keiten gegen einander abwägend und nun den Ausdruck dieser Quelle, nun dem „der anderen in bewusster Weise den Vorzug gebend. Sondern man hat sich ... „eine gedächtnissmässige Aneignung vieler Partieen der Quellen zu denken, welche „bei häufiger, concentrirter und auf wenige Schriften beschränkter Lektüre, bei „öffentlicher Verlesung derselben und Benutzung zum Unterricht fast von selbst „zu Stande kommt, eine solche wie wir sie theilweise für das Verhältniss neu„testamentlicher Schriftsteller zu LXX, patristischer zum N. T., speciell zu den „Evangelien, wegen der Freiheit der Citate, voraussetzen müssen".

Maar ook deze toelichting bevredigt mij niet. Dat de vergelijking, aan de Septuagint en de Patres ontleend, niet geheel juist is, laat ik daar; ik wil zelfs eens aannemen dat Lc. het eerste ev. van buiten kende — want zoover moet

men de onderstelling uitstrekken om bv. de weglating van διὰ τεσσάρων te verklaren — maar dan krijgt de vraag dubbele kracht: hoe komt het dat zijne herinnering zich vaak bepaalt tot onbeteekenende woorden en zoo veel belangrijks heeft laten glippen?

Ik voor mij geloof dat men bij de verklaring van het verschijnsel iets anders in het oog moet houden.

Dat in den eersten tijd de afschriften der ev. niet met die zorg vervaardigd werden, die wij er aan zouden besteden, is bekend genoeg. Dat de afschrijvers zich vele vrijheden veroorloofden, blijkt uit uit de breede lijst van variae lectiones overtuigend. Welke de juiste redactie is geweest van dat exemplaar van Mc, dat door Lc. gebruikt is, weten wij volstrekt niet. Hoe groot de vrijheden waren, waarvan ik zooeven gewag maakte, kunnen ons bv. de afwijkende lezingen van cod. evv. D. [1]) en van de oudste Latijnsche vertaling leeren, en niet minder de klachten der kerkelijke schrijvers uit de 3e en 4e eeuw. Eene daarvan, die van Hieronymus in zijn brief aan Damasus, hoewel reeds dikwijls aangehaald, moet ik nogmaals in herinnering brengen. „Magnus", zoo schrijft hij, „siquidem hic in nostris codicibus error inolevit, dum quod in eadem re alius Evangelista plus dixit in alio, quia minus putaverint addiderunt, vel dum eundem sensum alius aliter expressit, ille qui unum e quatnor primum legerat, ad eius exemplum caeteros quoque existimaverit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sunt omnia, et in Marco plura Lucae atque Matthaei, rursus in Matthaeo plura Johannis et Marci et in caeteris reliquorum quae aliis propria sunt inveniantur" [2]).

Hieronymus spreekt van tweeërlei corrupties: er zijn pericopen van het eene evangelie in het andere gevoegd, en er zijn uitdrukkingen gewijzigd. Alleen op de laatste vestig ik hier de aandacht. Zelfs in het geval dat H. met nostri codices *alleen* Latijnsche bedoelt, is zijne opmerking van gewicht. Zij leert ons dat de zucht bestond om de Hss. zoo volledig mogelijk te maken, en deze zal wel niet alleen bij Latijnsche afschrijvers bestaan hebben. Dit wordt door een onderzoek der Grieksche Hss. bevestigd. Een ieder die de varianten raadpleegt ziet terstond dat vele ontstaan zijn door die zucht om de drie synoptici hetzelfde te laten zeggen: woorden zijn veranderd, geheele verzen zijn bijgevoegd, zooals Mt. 12:47 om Mc. 3:33 en Lc. 8:20, Lc. 11:2 om Mt. 6:10, Lc. 11:30 om Mt. 12:40, Lc. 17:36 om Mt. 24:40, Mt. 18:11 om Lc. 19:10, Mt. 21:44 om Lc. 20:18, Mt. 23:14 om Lc. 20:47. Wanneer wij dit in het oog houden, dan leeren wij hoogst voorzichtig te zijn in het maken van gevolgtrek-

---

[1]) Vgl. o. a. Lc. 6:1—11. Credner, Beiträge p. 552 en verv.

[2]) Hieronymi opp. t. X. p. 658—664. Ed. Vallarsii, Veronae 1740.

kingen uit de overeenkomst van enkele woorden [1]. Vele geleerden, ik behoef slechts Weiss en Holtzmann te noemen, zijn daarin veel te ver gegaan.

Vroeger heeft men gemeend, die zelfde methode volgende, juist het tegenovergestelde te kunnen bewijzen. Bekend is het beroep op Mt. 8 : 16 ***ὀψίας δὲ γενομένης***, Lc. 4 : 40 ***δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου***, om daaruit af te leiden dat Mc., die 1 : 32 beide uitdrukkingen vereenigt, zijn tekst uit de twee andere synoptici heeft gecompileerd. Dat zulk eene overeenstemming geen bewijskracht heeft, erken ik met Scholten, Paul. ev. p. 220, maar ik kan geen grootere bewijskracht vinden in de woorden, door hem p. 213 en verv. bijeengebracht, als ***ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου***, het praesens ***βαπτίζω, ἀνεωχθῆναι*** en andere. Hij voert ook, p. 220, het verhaal van Jezus' begrafenis aan, waarvan Simons, l.l. p. 102 verzekert: „In dieser Pericope ist die Abhängigkeit von Mt. kaum zu verken„nen." En dat waarom? Omdat Mt. en Luc.: ***προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο*** hebben, Mc.: ***εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Π καὶ ᾐτ·***; Mt. en Lc. ***ἐνετύλιξε*** en ***ἔθηκε***, Mc.: ***ἐνείλησε*** en ***κατέθηκε***. Hiertegenover moet ik opmerken dat bij Mc. in de beste HSS. juist ***ἔθηκε*** gelezen wordt, en het dus zeer wel mogelijk, zoo niet waarschijnlijk, is dat Lc. dat woord in zijn exemplaar gevonden heeft.

De overeenkomst van woorden van weinig belang kan, waar overigens groot verschil bestaat, weinig afdoen.

Tegen niemand moet dit met meer nadruk worden volgehouden dan tegen Aug. Jacobsen, die, in zijne verhandeling „Der Lukanische Reisebericht" [2], in de toepassing der m. i. verkeerde methode nog veel verder gaat dan Simons. Iedereen weet dat Lc. na 9 : 50 den draad van het Mc.-ev. loslaat, om dien eerst 18 : 15 weder op te vatten, en dat hij in dat zoogenaamde reisverhaal verschillende berichten bijeenvoegt, waarvan sommige wel, andere niet bij Mt. voorkomen. Jacobsen nu schrijft in den aanvang zijner verhandeling [3]: „Die „folgende Untersuchung wird sich zu einem volständigen Indicienbeweise dafür „gestalten, dass Lukas in dem Reiseberichte dem *Matthäus-evangelium* gefolgt „ist. Er schliesst sich ihm *Schritt für Schritt in ganz genauer Folge an*".

Laten wij zien hoe hij dit bewijst.

---

[1] Leerzaam zijn ook de varianten juist op die plaatsen die door Simons als bewijs worden aangehaald. Uit het feit dat Mc. 2 : 9 *ὕπαγε* staat, wordt door hem afgeleid dat Lc. van Mc. afhangt, die *περιπάτει* heeft, maar de Vaticanus en andere codd. hebben op die plaats van Mc. geen *ὕπαγε* maar juist dat zelfde *περιπάτει*, en, wordt door S. in het woord *ἐφοβήθησαν* bij Mt. een bewijs gevonden, in vele HSS., hoewel niet in den Vaticanus, ontbreekt juist dat woord. Zie hierboven p. 12.

[2] Zeitschr. f. Wiss. theol. 1886 p. 152 en verv.

[3] Ibid. p. 156.

Hij vergelijkt b.v. Lc. 10 : 25—11 : 13 met Mt. 12 : 5 en verv. [1]) en is overtuigd dat die vergelijking hoogst belangrijke resultaten oplevert. „Nun ist aber", zoo schrijft hij, „die höchst interessante und wichtige Beobachtung zu machen „dass die neuen lukanischen Perikopen sich in eigenthümlicher Weise, in mehr „oder minder auffälligen Anklängen mit diesen Abschnitten des Matthäus be„rühren. Ich bitte, dass man die *Gesammtheit* der Momente und besonders den „Umstand dass auch hier die genaue Reihenfolge des Matthäus festgehalten ist, „ins Auge fasst". De vergelijking nu levert het volgende op:

Lucas.	Matthaeus.
10 : 26. *ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτὸν* (den *νομικὸς*) *ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεὸν κτὲ.*	12 : 5. *ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σαββάτοις κτὲ.*
» 31. *κατὰ συγκυρίαν δε ἱερεύς τις κατέβαινεν.*	» » *ὅτι τοῖς σαββάτοις οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν.*
» 37. *ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ.*	» 7. *ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν.*
» 38. *ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς, αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά.*	» 9. *καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν.*
11 : 1. *εἶπέ τις τῶν μαθητῶν αὐτοῖ — δίδαξον ἡμᾶς.*	» 10. *καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες.*
» 5. *καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς· τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον* en vs. 11 *τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν.*	» 11. *ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἓν κτὲ.*
» 13. *πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον.*	» 18. *θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτὸν καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.*

Van geen beter allooi zijn de andere punten van overeenkomst die Jacobsen meent ontdekt te hebben. Niet zonder verbazing heb ik zijn betoog gelezen. Dat in geschriften, die zoo op elkaar gelijken als de evangeliën, hier en daar dezelfde woorden voorkomen, is waarlijk niets bijzonders, en, wanneer men bedenkt dat *daaruit* door den schrijver wordt afgeleid dat Lc. den eersten evan-

[1]) Ibid. p. 161 en verv.

gelist op den voet volgt, dan zal men mij niet van overdrijving beschuldigen als ik aan zulk een betoog geen wetenschappelijke waarde toeken.

Ik moet nu andere bewijzen ter sprake brengen, die aangevoerd zijn voor de stelling dat Lc. ons eerste ev. gebruikt heeft.

„Dat de oorspronkelijke spreukverzameling" zoo schrijft de hoogl. Scholten, Paul. ev. p. 123, „Lucas ten dienste zou gestaan hebben, is wegens de taal „waarin zij geschreven werd, onwaarschijnlijk, en wordt bovendien weersproken „door de opmerking dat Lc. de bergrede reeds in samenhang moet gelezen heb„ben met het verhaal van den Romeinschen hoofdman, en, gelijk later in dit „werk zal aangetoond worden, schier overal, waar zijne verhalen met die van Mc. „en Deut. Mt. eensluidend (parallel) zijn, zijn tekst en zijne verhalen uit beide „evangeliën samenstelde".

Dat het oorspronkelijke Matth.-ev. niets dan eene spreukverzameling geweest is, wil ik als bewezen aannemen, hoewel het m. i. nog niet bewezen is; ik neem dus ook aan dat die spreukverzameling in de Hebreeuwsche of Arameesche taal geschreven is geweest, maar ik kan niet inzien dat de taal van dat werk veel gewicht in de schaal legt. Kon hij die die taal niet machtig was niet eene of andere vertaling raadplegen? Papias zegt immers, Eus. H. E. III 39: *ἡρμήνευσε δ᾽ αὐτὰ ὡς ἦν δυνατὸς ἕκαστος*. Dat de plaatsing van het verhaal van den Rom. hoofdman niet veel bewijst hoop ik later aan te toonen [1]), en, dat Lc. *schier overal* [2]), waar de drie synoptici parallel zijn, zijne berichten uit Mt. en Mc. zou hebben samengesteld, is iets wat ik meen te moeten ontkennen. Om dit te bewijzen moet men zijne toevlucht nemen tot de methode, die ik in het werk van E. Simons heb moeten afkeuren.

Scholten geeft vervolgens eene geheele reeks van plaatsen, waaruit blijken zal dat Lc. van Mt. afhankelijk is. „De aanwijzingen ontbreken niet", zoo gaat hij, p. 124, voort „dat Lc., waar hij teksten van den canonieken Mt. niet heeft, „ze echter gekend en dus met opzet weggelaten of verplaatst heeft. Zoo was de „verplaatsing van het bezoek te Nazareth van het midden der historie, waar het „bij Mc. en Mt. staat, naar het begin der evangelische geschiedenis (Lc. 4 : 16 „en verv.) reeds voorbereid door Mt. 4 : 13ª, een toevoegsel van Mt. canon."

Dit voorbeeld komt mij echter niet gelukkig voor. Lc. had waarlijk die woorden van Mt. niet noodig om te weten dat Jezus, die vroeger in Nazareth had

[1]) Zie blz. 21.

[2]) Er zijn enkele plaatsen waar dit het geval schijnt te zijn, zooals in nº. 2, 3, 5, 9, 77 van mijn Overzicht, maar zij zijn niet van dien aard dat zij een afdoend bewijs leveren.

gewoond, zich later bij voorkeur te Capernaüm ophield; het ev. van Mc. kon hem dit leeren. Dat uit Lc. 13 : 25—27 blijken zou dat de schrijver Mt. 7 : 22, 23 gekend maar in Paulinischen geest gewijzigd zou hebben, mag ik evenmin als waar aannemen. Dat hij streng Paulinist is geweest, is nog een probandum en kan, naar mijne overtuiging, niet bewezen worden zoolang niet bewezen is dat hij het eerste ev. gebruikt heeft. En zelfs, al nemen wij aan dat van de genoemde plaatsen de eene naar de andere gewijzigd is, dan blijft nog de vraag over welke van beide de oudste is, daar wij toch weten dat in ons Mt.-ev. vrij jonge bestanddeelen voorkomen. Gelijksoortige bezwaren drukken de andere bewijsplaatsen die Scholten p. 125 aanvoert.

Een ander bewijs vindt Scholten, ib., in de „nagenoeg letterlijke overeenkomst „van Lc. 1 : 31 met Mt. can. 1 : 21 en de wijze waarop Lc. zijn overigens van „Mt. geheel afwijkend geslachtsregister, 3 : 23—27, evenals Mt. can. 1 : 17 in „veertien- en zeventallen afdeelt". Ook dit kan ik niet overtuigend noemen, hetzij wij aannemen dat de twee eerste hoofdstukken van den schrijver des evangelies, hetzij wij het er voor houden dat zij van eene latere hand zijn [1]). Immers wanneer wij uit de vergelijking der beide evv. iets mogen opmaken, dan is het wel dit dat Lc., of hoe de schrijver ook heeten mag, de geboortegeschiedenis en het geslachtsregister van Mt. niet gekend heeft [2]), en, wanneer wij in de twee uiteenloopende berichten enkele gelijke woorden vinden, nl. *τέξεται* (Lc. *τέξῃ*) *δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν*, dan leeren wij daaruit *niet* dat de eene schrijver den anderen nageschreven heeft, maar *integendeel* dat, bij groot verschil in de berichten, de traditie toch enkele woorden onveranderd kon vasthouden.

Evenmin kan voor het beoogde doel iets worden afgeleid uit de wijze waarop in de beide evv. de Messias wordt voorgesteld en de twaalf apostelen worden geteekend. Scholten tracht begrijpelijk te maken waarom bij Lc. vele citaten uit het O. T. ontbreken en enkele pericopen van Mt. worden weggelaten, maar hij kan dit alleen door middel van de nog niet gestaafde onderstelling dat Lc. een Paulinisch ev. heeft willen schrijven. Bovendien is het moeielijk aan te nemen dat Luc. een verhaal als Mt. 14 : 28—31 (P. Ev. p. 129) zou hebben overgeslagen omdat Petrus daarin op den voorgrond treedt. Is dat dan Lc. 5 : 1—11 *niet* het geval?

Op p. 133 en verv. gaat de Schrijver voort met het betoog dat het ontbreken van vele stukken, die bij Mt. voorkomen, niet tegen zijne stelling pleit. „Vreemd „kan het schijnen dat Lc. de gelijkenissen van den schat in den akker en den

[1]) Het laatste onderstelde Scholten in zijn werk „Is de derde ev. enz." p. 68.

[2]) Zie ten overvloede het bewijs in hetgeen Reuss schreef, Rev. de théol. t. XV p. 19 en verv.

„koopman, die schoone paarlen zocht, Mt. 13 : 44—46, heeft weggelaten. Misschien wekte de voorstelling dat de mensch den schat des evangelies *vindt*, en „de kostbare parel *zoekt* en *koopt*, niet de sympathie van den Pauliner, wiens „standpunt medebracht, dat die schat niet *gevonden*, veel minder *gekocht*, maar „door God *om niet* geschonken wordt, Rom. 3 : 24". Maar hoeveel had Lc. wel niet moeten weglaten, indien hij zoo achter de onschuldigste uitdrukkingen iets onpaulinisch had gezocht! Lezen wij in zijn boek niet de woorden *ζητεῖτε καὶ εὑρήσετε*, 11 : 9? Moest hij niet op de zonderlingste wijze den zin der gelijkenis geweld aandoen om in de woorden van Mt. te lezen *dat de schat des evangelies werkelijk gekocht moest worden?*

Het is niet noodig alle verdere bewijsplaatsen afzonderlijk te behandelen. Over Mt. 20 : 1—16 heb ik op p. 8 reeds gesproken; het onderzoek der andere brengt ons tot hetzelfde resultaat, en, na gezette overweging van al wat hier door Sch. bijeengebracht is, vind ik geen voldoenden grond om de overtuiging op te geven die ik reeds in den aanvang uitsprak. Het ontbreken van zoovele plaatsen in het ev. van Lc. laat zich, op enkele uitzonderingen na, moeielijk verklaren, wanneer wij aannemen dat deze ons eerste ev. heeft gebruikt. Het is natuurlijk *mogelijk* dat hij ze met opzet heeft weggelaten om redenen die wij niet meer kennen; de onmogelijkheid daarvan *kan* nooit bewezen worden; maar de eenvoudigste verklaring blijft deze: hij heeft die plaatsen niet overgenomen omdat hij ze niet heeft gekend.

Dat dit alles niet wegneemt dat, ook naar mijne overtuiging, tusschen het eerste en het derde ev. nauwe verwantschap bestaat, behoef ik, na mijne instemming met het betoog van Reuss, wel niet te verzekeren. Ik moet nu nog eenige pericopen en verzen bespreken die genoemde geleerde slechts terloops heeft behandeld en die van belang zijn om den aard van die verwantschap in het juiste licht te plaatsen.

Van de pericopen, die aan de drie synoptici gemeen zijn, noem ik n°. 2, 3, 5, 9, 77, 86.

N°. 2, 3, 5. Het optreden van Johannes den dooper. In sommige punten komen Lc. en Mc. overeen, nl. in het bericht dat Joh. was *κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν*, wat bij Mt. ontbreekt, en in *λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ*. Van Mt. wijkt Lc. af in de mededeeling dat Joh. tot allen die tot hem kwamen zijne strafrede richtte, iets wat bij Mt. veel beter voorgesteld is, en eindelijk in den inhoud der strafrede, vs. 10—15.

Daarentegen hebben beiden de profetie van Jesaia, Lc. 3 : 4, Mt. 3 : 3. Dat Lc. haar uit Mc. heeft overgenomen dunkt mij twijfelachtig, daar de drie eerste

verzen van Mc., al zijn zij oud — want zij worden door Irenaeus geciteerd — m. i. niet van dezelfde hand zijn die het ev. schreef, maar een later toevoegsel. Beiden komen bijna woordelijk overeen in de strafrede Lc. 3 : 7—9, en in de woorden *καὶ πυρὶ* vs. 16 — *ἀσβέστῳ* vs. 17. Die laatste overeenkomst is te meer opmerkelijk omdat m. i. vs. 16 en 17 geen anderen samenhang hebben dan dat zij beide over vuur handelen. De meeste uitleggers zullen dit niet toegeven; de meest algemeen aangenomen verklaring is dat met *πυρὶ* vs. 16, Mt. 3 : 11, het vuur der Gehenna bedoeld is. Meijer schrijft: „Beides (het doopen met heiligen geest en met vuur) wird bildlich als *βαπτίζειν* bezeichnet, insofern Beides die zwei „entgegengesetzen Seiten der Messianischen Lustration sind, durch welche die „einen mit dem heiligen Geiste (Act. 1 : 5) die anderen mit dem höllischen „Feuer, wie Tauflinge mit dem Wasser überströmt werden". Tot zulk een gewrongene interpretatie zou men zeker nooit gekomen zijn, had men niet gemeend dat het eerste *πυρί* door het tweede werd toegelicht. Duidelijk is de uitdrukking mij niet, maar het komt mij voor dat men minder ver van de waarheid afblijft als men bij de verklaring van vs. 11 aan de reinigende kracht van het vuur denkt en in allen gevalle het volgende vers voor eene geheel op zich zelve staande uitspraak houdt. Dat zoo, op den klank af, om overeenkomst van enkele woorden, heterogene bestanddeelen aan elkander gesmeed zijn, is een verschijnsel dat in de evv. van Mc. en Lc., vooral in het laatste, zeer gewoon is. In het eerste ev. is het zeldzamer, maar toch komt het voor, bijv. Mt. 16 : 28, dat daar eene plaats gevonden heeft omdat ook in het voorafgaande vs. van een komen van den Zoon des menschen gesproken wordt, en in Mt. 18; waar, om den wille van het woord *σκάνδαλον* onsamenhangende spreuken bijeengevoegd zijn.

N⁰. 9. Opmerkelijk is de overeenkomst in het verhaal der verzoeking. De woorden van den verzoeker en de antwoorden van Jezus zijn bijna dezelfde bij Lc. en bij Mt. Men zou zeggen dat de een den ander gecopiëerd heeft. Toch bestaat er een opmerkelijk verschil, dat tegen de afhankelijkheid van Lc. pleit. In Mt. lezen wij, 4 : 8, *πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν καὶ δείκνυσιν κτέ*; bij Lc., 4 : 5, *καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν κτέ.* Deze lezing wordt door de beste HSS. en oude vertalingen aanbevolen, terwijl in latere de woorden *εἰς ὄρος ὑψηλὸν* zijn bijgevoegd. Aan het bericht dat de duivel Jezus in de hoogte voerde kan, dunkt mij, het verhaal van Mt. zooals wij dat bezitten, niet ten grondslag gelegen hebben. Dat Lc. er op uit zou zijn geweest om de wonderverhalen, die hij in zijne bron vond, te vergrooten wordt m. i. door Scholten niet bewezen (Paul. ev. p. 40, 64, 225). De eenige plaats die iets zou afdoen, Lc. 22 : 43, 44, ontbreekt in den cod. Vaticanus en is dus van twijfelachtige echtheid.

N⁰. 77 en 86 bevatten lessen van Jezus, die bij Lc. op den tekst van Mt. gelijken. De eerste plaats komt Lc. 14: 34, 35 in geheel ander verband voor dan Mt. 5: 13 en is gedeeltelijk gelijk Mc., maar het laatste gedeelte gelijkt, wat den zin betreft, op Mt. Toch heeft zij niet den schijn van uit onzen Mt. nageschreven te zijn. De tweede, Lc. 17: 1, 2 levert een bewijs van de onbeholpenheid waarmede de schrijver zijn boek samenstelde. Hij heeft de spreuken over ergenissen blijkbaar ontleend aan grootere redenen, waarin over *οἱ μικροί* spraak was, zooals Mt. 18 en Mc. 9. Zijn tekst gelijkt veel meer op dien van Mt., dan op dien van Marcus. Van meer gewicht is

N⁰. 54. Mt. en Lc. wijken van Mc. af en komen onderling overeen. Aan het verhaal van de uitdrijving van een boozen geest wordt eene rede van Jezus verbonden, die bijna eensluidend is Mt. 12: 22—30 en Lc. 11: 14—23. Ook de volgende verzen vertoonen groote overeenkomst, zooals uit het volgende overzicht blijkt.

LUCAS.		MATTHAEUS.	MARCUS.
11: 14—23.	Genezing, beschuldiging, verdediging.	12: 22—30.	3: 22—27.
—		" 31—33.	" 28—30.
—		" 34—37.	—
" 24—26.	Het laatste erger dan het eerste.	" 43—45.	—
" 27, 28.	De moeder van Jezus.	" 46—50.	" 31—35.
" 29—32.	Teeken van Jona.	" 38—42.	—

Merkwaardig is hier vooral de gelijke samenkoppeling van verschillende stukken die logisch niet samenhangen. Deze kan onmogelijk toevallig zijn. Zij is een bewijs dat de schrijvers òf elkaar nageschreven hebben òf eene gemeenschappelijke bron hebben gebruikt. Het laatste komt mij waarschijnlijk voor. Lc. 11: 14, 15 komt overeen niet met Mt. 12: 22—24, maar met Mt. 9: 32—34. Het verhaal der genezing en der beschuldiging komt nl. bij Mt. tweemaal voor, en met recht mag men vreemd vinden dat Lc., het 12ᵉ hoofdstuk van Mt. naschrijvende, in plaats van de woorden die hij voor zich had en uitstekend gebruiken kon, eene andere redactie daarvoor in de plaats zou hebben gesteld. Van de verzen van Mt. 12, die in Lc. 11 niet voorkomen, worden 31, 32, die bij Mt. met een *διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν* vrij los aan het voorafgaande gehaakt zijn, elders, nl. Lc. 12: 10, teruggevonden, in de redactie niet van Mc. maar van Mt. De volgende verzen van Mt. 12, nl. 33—37, die insgelijks hier bij Lc. ontbreken, staan na vs. 32 al zeer vreemd. De woorden *ἢ ποιήσατε κτλ.* passen niet na 32, en de inhoud dezer verzen is hier evenmin op hare plaats. Zij komen bij Mt. tweemaal voor. De woorden die vs. 33 geen redelijke verklaring

toelaten, staan 7: 16—18 volkomen helder; Lc. heeft ze in dien zelfden vorm op eene andere plaats, 6: 43—45, verbonden met Mt. 12: 35.

Zou nu de onderstelling te gewaagd zijn dat de meer oorspronkelijke volgorde van redenen bij Lc. bewaard gebleven is, en dat de redactor van ons eerste ev. in cap. 12 de verzen 33—37 tusschengevoegd heeft omdat die, evenals vs. 22, ook iets over booze woorden bevatten? Of hij die uit eene andere bron geput heeft dan 7: 16—18 durf ik niet beslissen.

Van de pericopen die alleen aan Mt. en Lc. eigen zijn, zijn vooral van belang n°. 24, 27, 46, 59, 63.

N°. 24 bevat de rede die bij Lc. met de bergrede correspondeert. Over de afwijkingen, welke het onwaarschijnlijk maken dat Lc. de bergrede van het Mt.-ev. gebruikt heeft, heeft Reuss [1]) het noodige gezegd, maar op eenige punten van overeenkomst moeten wij nog wat nauwkeuriger letten. Beide redenen worden aangeknoopt aan een bericht dat eene groote menigte volks uit alle oorden Jezus volgde. Toch is het bericht van Lc. niet uit Mt. geput, maar uit Mc. 3: 7—12, waarmede niet Mt. 4: 23—25, maar Mt. 12: 15 parallel is. Vervolgens zien wij dat de beide redenen met zaligsprekingen beginnen en met de gelijkenis van het huis op den zandgrond eindigen, terwijl de daarop volgende woorden, Mt. 7: 28ª en Lc. 7: 1ª insgelijks op elkander gelijken. De volgorde der spreuken is bij Lc. nagenoeg dezelfde als bij Mt.; zij wordt verbroken door Lc. 6: 39, 40, welke verzen zoo zonderling tusschen de andere in staan, dat de vraag oprijst of zij wel van dezelfde hand zijn als het overige. Tegen de afhankelijkheid van Lc. pleit echter de vorm der zaligsprekingen. Dat bij hem *πτωχοὶ*, 6: 20, geen andere dan de letterlijke beteekenis heeft, blijkt uit de tegenstelling vs. 24, en dat deze lof der armoede niet uit Mt. 5: 3 gevloeid is, springt in het oog. Dat toch het genoemde woord eigenlijk denzelfden zin zou hebben als *πτωχοὶ τῷ πνεύματι*, wordt door sommige geleerden wel beweerd, maar niet bewezen.

Door den Hoogl. Scholten wordt groot gewicht gehecht [2]) aan de omstandigheid dat beide evangelisten het verhaal van den hoofdman te Capernaüm aan de rede van Jezus hebben vastgeknoopt. Dit argument zou gewichtig zijn, indien Mc., dien Lc. gewoonlijk volgt, dit verhaal insgelijks, en wel op eene andere plaats had. Dit is echter het geval niet; bovendien moet ik opmerken 1° dat Mt. het verhaal niet onmiddellijk, zooals Lc., aan de rede verbindt, maar eerst

---

[1]) Revue de théol. t. XV. p. 13 en verv.

[2]) Paul. ev. p. 124.

8 : 1—14, de genezing van een melaatsche verhaalt, die Lc. 5 : 12—14 voorkomt, en 2º dat de beide verhalen, trots alle overeenkomst, zoo aanmerkelijk verschillen, dat de onderstelling gewettigd is dat Lc. eene andere redactie voor zich gehad heeft dan die wij Mt. 8 vinden.

Nº. 27. Het bericht van de komst der leerlingen van Johannes, Lc. 7 : 18—28, stemt volkomen overeen met hetgeen wij Mt. 11 : 2—11 lezen. Bepaald bestaat die overeenstemming —en dit kunnen wij telkens opmerken — in de woorden welke den sprekers in den mond worden gelegd. Het citaat uit Mal. 3 : 1, Lc. vs. 27, Mt. vs. 10, is opmerkelijk. De citaten uit het O. T. bij Lc. zijn alle volgens de Septuagint, behalve dit; de Sept. heeft *καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μού*, Lc. *ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου*, en deze afwijking vinden wij juist zoo in Mt. weer. Na vs. 11 volgt bij Mt. nog iets over Johannes, dat wij bij Lc. op eene hoogst ongeschikte plaats 16 : 16 terugvinden, en daarentegen staan bij Lc. twee verzen, 29 en 30, die niet goed te verklaren zijn, noch als woorden van Jezus, noch als woorden van den schrijver. Daarna loopen beide evangelisten weder parallel, en de gelijkenis is zoo groot dat wij tot het besluit komen: zij hebben òf elkander òf beiden een derden nageschreven.

Nº. 59. Hier treffen wij evenals in 54 eene zelfde volgorde van spreuken bij Mt. en Lc. aan. In het eerste gedeelte van Lc. 12 lezen wij verzen die niet goed samenhangen. Tot myriaden van toehoorders zegt Jezus: Wacht u voor geveinsdheid (vs. 1); al wat verborgen is en wat gij in stilte zegt zal eens openbaar worden (vs. 2, 3). Tot u mijne vrienden zeg ik: Weest niet bevreesd voor menschen; belijdt mij voor de menschen (vs. 4—9). Dat tusschen vs. 3 en 4 eene kloof ligt ziet iedereen. Op zich zelf behoeft dit verschijnsel ons niet te verwonderen; dikwijls is die exegese de beste, die aanneemt dat spreuken vrij los aan elkaar geregen zijn; hier echter blijven wij er een oogenblik bij staan. De waarschuwing „Wacht u voor den zuurdeesem der Farizeërs, Lc. 12 : 1, lezen wij ook Mt. 16 : 6, Mc. 8 : 15, maar geheel anders opgevat. De twee volgende verzen lezen wij ook in de lastgeving aan de leerlingen, Mt. 10, maar wederom, hoewel de woorden zoowat gelijk klinken, is de zin geheel anders, en tengevolge daarvan bestaat tusschen Mt. 10 : 27 en 28 wèl het verband, dat, zooals wij zagen, op de parallele plaats bij Lc. wordt gemist. Wat Mt. 10 : 26ᵇ *οὐδὲν — γνωσθήσεται* zeggen wil, moet ik bekennen niet recht te begrijpen, maar vs. 27 is volkomen helder. „Verkondigt luide de nieuwe leer" zoo zegt Jezus, „en weest niet bevreesd voor menschen enz.", en deze samenhang laat niets te wenschen over. Wat bij Lc. volgt, nl. 12 : 4—9 stemt bijna woordelijk overeen met Mt. 10 : 18—33; wij merken hier hetzelfde verschijnsel op, dat

zich ook op verscheidene andere plaatsen vertoont, nl. dat Mt. en Lc. dáár vooral eensluidend zijn waar Mc. niet mededoet. Van dit alles is, naar het mij voorkomt, weer de aannemelijkste verklaring dat beiden een zelfde geschrift vóór zich gehad hebben en, ieder op zijne eigene wijze, hebben bewerkt. Bij Mt. is 10 : 26^b niet tot zijn recht gekomen; bij Lc. is de samenhang tusschen 12 : 2, 3 en vs. 4 enz. er bij ingeschoten.

N°. 46 bevat de lastgeving aan de 70. De onderstelling van Holtzmann, Syn. ev. p. 145 en verv., dat Lc. twee lastgevingen mededeelt omdat hij uit twee verschillende bronnen putte, heeft zeer veel voor zich. Daaruit alleen laat zich verklaren dat hij gedeeltelijk tweemaal hetzelfde meldde, 9 : 3—5 en 10 : 4—12. eerste lastgeving is gelijk aan die welke Mc. 6 : 7—13 voorkomt. Dat Lc. nu de tweede uit Mt. zou hebben, van wien hij nog al veel afwijkt, en die zoo duidelijk hetzelfde feit beschrijft als Mc. is niet zoo waarschijnlijk als de onderstelling dat Lc. een ander geschrift gevolgd heeft, waaruit de identiteit der beide lastgevingen niet zoo duidelijk bleek, en waarin dus ruimte was overgelaten voor het vermoeden dat eene andere lastgeving, eene tweede, bericht werd.

N°. 63. Mc. is hier zeer beknopt; Lc. gelijkt veel op Mt. De geheele rede, Lc. 12: 35 enz. is hoogst gebrekkig samengesteld. Vs. 35—38 hangen goed samen (vanwaar Lc. die heeft, is niet duidelijk. Zijn zij eene reminiscenz van de gelijkenis der wijze en dwaze maagden?); vs. 40 sluit aan vs. 38 aan, maar vs. 39 past er in het geheel niet tusschen, daar het tot een geheel anderen gedachtengang behoort. Daarop volgt eene door niets gemotiveerde vraag van Petrus, die uit Mc. 13 : 37 moet gevloeid en door den evangelist zelven moet geredigeerd zijn. En dan volgt eene rede van Jezus, die geen antwoord op die vraag is en in eenigszins anderen vorm geheel hetzelfde zegt als Lc. 12 : 35—38. Bij Mt. c. 24 : 42 en verv. vinden wij een zelfde dooreenvloeien van de twee verschillende beelden, den dief die onverwachts komt, en den huisheer die onverwachts komt, en in Lc. 12 zijn vs. 39, 40, 42—46 bijna woordelijk gelijk aan Mt. 24 : 43—51. Die overeenstemming in het bijeenvoegen van ongelijksoortige stukken is natuurlijk een zeer sterk bewijs voor de verwantschap der beide evangeliën. Hebben de schrijvers een ouder geschrift als bron gebruikt, dan moeten daarin reeds die spreuken zóó bijeengevoegd zijn geweest.

Omtrent n°. 74, de gelijkenis van het feestmaal leze men wat reeds door Strauss in zijn Leben Jesu I, p. 637 en verv. gezegd is. Het is aan geen twijfel onderhevig dat Lc. hier den meer oorspronkelijken vorm heeft bewaard.

De overige pericopen, die verwantschap tusschen de beide evangeliën aantoonen, geef ik alleen op, daar zij ons niets leeren wat niet uit de reeds behandelde gebleken is. Zij zijn: n°. 45, 48, 53, 57, 61, 68, 72, 73, 82, 84, 87, 92.

Maken wij van de verkregen uitkomsten de slotsom op, dan vinden wij het volgende: Er zijn vele plaatsen waaruit eene nauwe verwantschap blijkt tusschen het eerste en het derde evangelie. Deze kan veroorzaakt zijn doordat Lc. ons eerste ev. heeft gebruikt. Dit is echter niet waarschijnlijk, 1°. omdat zoovele belangrijke stukken, die bij Mt. voorkomen, bij Lc. ontbreken; 2°. omdat zeer vele plaatsen eene gedeeltelijke overeenkomst toonen, d. i. bij gelijkheid van woorden een anderen zin, of bij gelijkheid van zin een anderen vorm hebben (dit laat zich dan alleen op natuurlijke wijze verklaren, wanneer men aanneemt dat beide schrijvers eene zelfde stof, ieder op zijn wijze, bewerkt hebben, en het belang van dit verschijnsel is door Reuss uitnemend in het licht gesteld); 3°. omdat in meer dan een verhaal Lc. meer oorspronkelijkheid toont dan Mt. (vgl. n°. 9, 24, 74).

Dit alles brengt ons tot het besluit dat Lc. een geschrift als bron gebruikt heeft dat in verscheidene punten op ons Mt.-ev. geleek, maar niet dat Mt.-ev. zelf was. Het moet een geschrift geweest zijn, waarin de bergrede voorkwam ongeveer in den vorm dien zij bij Lc. heeft, waarin verhalen en redenen, die n°. 54, 55 (of 31) en 56 gevonden worden, aan elkaar verbonden voorkwamen, evenals de reeks spreuken n°. 59. Vele plaatsen maken het tevens waarschijnlijk dat Lc. eene verzameling van spreuken en lessen van Jezus gekend heeft, welke hij hier en daar in zijn ev. te pas heeft gebracht. Of deze in datzelfde geschrift voorkwamen, is niet met zekerheid te zeggen.

Het is mijn doel niet over de overige bronnen van het derde ev. te schrijven [1]). Ik heb in den aanvang slechts ééne vraag gesteld, en daarop meen ik te moeten antwoorden: *Wij hebben geen recht tot de onderstelling dat Lc. ons eerste evangelie heeft gebruikt.* De verschijnselen, waaruit men een bevestigend antwoord meent te mogen afleiden, laten zich voldoende op de boven aangegeven wijze verklaren. De gelijkheid van vele plaatsen is eindelijk voor een deel ook hieraan toe te schrijven dat men getracht heeft de beide boeken met elkaar in overeenstemming te brengen en Mt. naar Lc. en Lc. naar Mt. gewijzigd heeft.

---

[1]) Was dit wel het geval, dan zou ik mij moeten verklaren tegen het eindbesluit van Reuss, Nouv. rev. de théol. II. p. 70. In tegenspraak met hetgeen hij vroeger, Rev. de th. XV. p. 32 schreef, beweert hij dat Lc. behalve het ev. van Mc. alleen mondelinge overleveringen tot zijne beschikking gehad heeft. De groote overeenkomst tusschen Mt. en Lc., op die plaatsen waar Mc. ontbreekt, maakt dit onwaarschijnlijk. Daarenboven schreef Lc. m. i. te laat om zulke mondelinge berichten in zijne omgeving te vernemen. In zijne Gesch. der H. S. N. T's laat Reuss zich minder stellig uit.

II.

Wij kunnen nu tot de behandeling der hoofdzaak overgaan en de vraag beantwoorden: *Heeft het derde evangelie eene Paulinische strekking?* Het antwoord is door het voorafgegaan onderzoek veel eenvoudiger geworden. Wel mogen wij natuurlijk de evangeliën van Mt. en Lc. naast elkander leggen en erkennen dat het eerste eene andere kleur draagt dan het derde; maar wij hebben geen recht meer om te beweren dat Lc. uitdrukkingen van ons Mt.-ev. met eene dogmatische bedoeling heeft veranderd. Immers kennen wij de bewoordingen niet van dat evangelieboek dat door dezen schrijver bij de samenstelling van het zijne gebruikt is. Wij laten dus al die plaatsen rusten die op zich zelve niets bewijzen en alleen een minder Joodsch-christelijken tint vertoonen dan de parallelen in Mt.

Reeds in den aanvang heb ik opgemerkt dat, volgens de meeste, zoo niet alle schrijvers over ons onderwerp, het Lc.-ev. een tweevoudig karakter openbaart. Ook de voorstanders der zoogenaamde Tendenz-kritiek erkennen dat er onpaulinische bestanddeelen in te vinden zijn, de een om daaruit af te leiden dat Lc. een middenweg heeft willen inslaan, de ander om daarop de onderstelling te bouwen dat in het oorspronkelijke Lc.-ev. verschillende stukken ingevoegd zijn. A priori is de laatste onderstelling geenszins te veroordeelen. Met recht m. i. heeft b. v. Vischer diezelfde methode toegepast op de Openbaring van Johannes, en uit het feit dat daarin zooveel stukken voorkomen, die niet christelijk maar Joodsch zijn, afgeleid dat die Openbaring een Joodsch geschrift is met vele interpolaties en bijvoegselen van de hand eens christens. De vraag is maar of in het derde ev. zooveel plaatsen voorkomen die duidelijk een Paulinisch karakter dragen.

Ik geloof het veiligst te zullen gaan, wanneer ik de plaatsen onderzoek die door twee geleerden van naam, Scholten en Hilgenfeld, zijn bijeengebracht, in de overtuiging dat, indien het hun niet gelukt is het bewijs te leveren, niet licht een ander daarin slagen zal. Ik zal die onderzoeken in de orde waarin zij door eerstgenoemde zijn gegroepeerd in zijn werk „Is de derde evangelist de schrijver van het boek der Handelingen", Leiden 1873, en ik volg dit bij voorkeur omdat daarin de resultaten van zijn voorafgaand grooter werk „Het Paulinisch evangelie" eenigszins gewijzigd zijn. De hoogl. Scholten gaat achtereenvolgens na wat wij in het Lc.-ev. vinden over 1⁰ het apostolaat der twaalve, 2⁰ Joden-christendom en Paulinisme in het algemeen, 3⁰ de verhouding van het evangelie tot de wet, 4⁰ de leer aangaande geloof, bekeering en andere geloofs-

punten; ik neem deze indeeling van hem over en bespreek 5[0] nog eenige plaatsen die niet tot eene bepaalde rubriek konden gebracht worden. Ik laat bij dit onderzoek de Handelingen der Apostelen geheel ter zijde, vooreerst omdat men het nog niet geheel eens is over de vraag of en in hoeverre beide boeken van denzelfden auteur zijn, maar vooral omdat een onderzoek naar het karakter van het derde ev. zuiverder blijft, als ik het tot dat boek beperk.

1.

De twaalf apostelen.

Ik geloof niet dat men ooit de meening zou hebben gekoesterd dat in het Lucas-ev. de twaalven ook maar eenigszins geringgeschat worden, wanneer daarnaast niet het Mt.-ev. gestaan had, waarin aan Petrus buitengewone eer wordt bewezen. Die vergelijking heeft aan de zuiverheid der waarneming schade gedaan, want inderdaad worden zoowel de twaalven als Petrus in het Lc.-ev. eervol vermeld.

Wordt ook Petrus niet de eerste der apostelen genoemd, toch staat hij in het verhaal der roeping, Lc. 5 : 1—11, zelfs meer dan in het eerste ev. op den voorgrond en wordt hem in het bijzonder verzekerd: *ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν*, en na de opstanding is hij het aan wien Jezus eerst verschijnt; bovendien laat Lc. het bericht Mc. 8 : 32 weg, waar Petrus in een minder gunstig licht gesteld werd. De twaalven ontvangen, 9 : 1, macht om alle daemonen uit te werpen en zieken te genezen. Zij zijn het wien Jezus het vereerend getuigenis geeft, dat wij 22 : 15, 28—30 lezen, hun zelfs belovende dat zij „zitten zullen op tronen, oordeelende de twaalf stammen Israels".

Desniettemin schrijft Hilgenfeld, Einl. p. 572, „gerade die Zwölfapostel .... „werden bei Lucas .... wiederholt ungünstig dargestellt", en Scholten vindt ten bewijze van diezelfde stelling in het derde ev. niet minder dan 25 plaatsen Hoeveel eerbied ik voor de uitgebreide kennis en scherpzinnigheid van beide geleerden gevoel, toch mag ik mijne bedenkingen daartegen niet terughouden. Zij betreffen de volgende plaatsen:

Lc. 5 : 1—11. De roeping van Petrus. Volgens Sch. „straalt in dit verhaal „de toeleg door den lezer te doen opmerken dat de zending van een apostel „zich verder uitstrekte dan tot Israël, waartoe zich, volgens de historie, het „apostolaat der twaalve beperkte. Het verhaal der vischvangst .... is kennelijk

„symbolisch.... De zin is dat de evangelisatie onder Israël, waartoe zich het „twaalftal beperkte, onvoldoende was voor het oogmerk van Jezus.... De strek- „king van het gealtereerd verhaal is de verheffing van de heidenmissie... Wat „de twaalve niet gedaan hadden.... deed Paulus. Zij voeren langs het strand, „hij daarentegen stak in zee".

Men zou zich met zulk eene opvatting kunnen vereenigen, als het verhaal, op de gewone wijze verklaard, geen redelijken zin opleverde, of als er sporen in waren aan te wijzen van zulk eene bedoeling des Schrijvers. Maar dit is het geval niet. De zin is volkomen duidelijk, en de oorsprong van het geheele bericht evenzeer. Lc. heeft twee verhalen samengeknoopt, een dat hij in Mc. 1 : 16 en verv. vond, en een ander dat in eenigszins anderen vorm Joh. 21 gelezen wordt [1]). In geen geval kan men beweren dat de twaalven in een ongunstig licht staan in een verhaal waarin de figuur van Petrus zooveel meer uitkomt dan in de parallele plaats Mc. 1 : 16 en verv.

Lc. 5 : 27—31. De roeping van Levi. Volgens Sch. „laat de Paulinische „evangelist (in dit verhaal) zien, dat Jezus, reeds voor de definitieve aanstelling „der twaalve, iemand, die niet tot hun kring behoorde, tot apostel had aange- „steld.... De apostel Levi is in de evangelische geschiedenis van Lucas het „voorbeeld van den apostel der heidenen". Het is waar dat Lc. de roeping van Levi bericht en hem toch geen plaats geeft in de lijst der 12 apostelen, maar eene bedoeling, als Sch. den evangelist toeschrijft, laat zich niet wel denken. Lc. vermeldt eerst 6 : 12 dat een kring van 12 mannen gevormd werd; hoe kon hij dan in c. 5 aangeven dat een man tot apostel werd aangesteld, die niet tot dien kring (die nog niet bestond) behoorde? Wilde hij de zaak zoo voorstellen dat Jezus toen reeds plan had 12 apostelen te kiezen, maar reeds vooraf een man riep om als dertiende op te treden en toch niet tot dien kring te behooren? Maar wat stelde Lc. zich dan voor dat Levi doen moest? Waarom dan zijne roeping niet na 6 : 16 geplaatst? Maar al die vragen vallen weg bij de opmerking dat Lc. niets anders doet dan Mc. 2 : 14 enz. naschrijven. Hij heeft, en misschien zeer terecht, in die verzen eene roeping tot apostel gelezen, en dat hij Levi niet onder de twaalven opgeeft heeft geen andere reden dan dat hij ook hier zijn voorganger Mc. volgt.

Lc. 8 : 53 zal, volgens Sch. ons leeren dat ook de drie leerlingen Jezus uitlachten, maar, als iets zeker is, dan is het wel dit dat tot de *πάντες*, vs. 52—54, die leerlingen *niet* behooren.

Lc. 9 : 49, 50. Uit de woorden *οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν* leidt Sch. af dat

[1]) Vgl. Scherer, Notes sur les évangiles synoptiques. Nouv. revue de théol. III, p. 371.

volgens Lc., „Johannes iemand had verboden in Jezus' naam demonen uit te „werpen (beeld van Paulus en de zijnen), omdat hij niet in *hun* gezelschap „Jezus volgde". Maar tot zulk eene exegese heeft men m. i. geen recht. Dat achter *ἀπολουθεῖ* het pronomen *σοί* gedacht moet worden steunt op geen enkelen grond. *'Ακολουθεῖν μετά τινος* beteekent hier hetzelfde als *ἀκολουθεῖν τινί.* In het gewone Grieksch wordt het meermalen zoo gebruikt, in het N. T. komt het Apoc. 6 : 8 en 14 : 13 voor. Lc. zegt dus eigenlijk niets anders dan Mc. 9 : 38, de parallele plaats, waar *ἀκ. ἡμῖν* staat, en hiermede vervalt de geheele opmerking.

Lc. 9 :54. Hier vinden wij werkelijk een slechten karaktertrek van Jacobus en Johannes, maar daaruit mogen wij evenmin besluiten dat het den schrijver te doen was om de twaalven terug te zetten als uit Mt. 16 : 23 of uit het verhaal van Petrus' verloochening van Jezus.

Lc. 10 : 1 en verv. Het feit waarop de voorstanders der Tendenz-kritiek zich bij voorkeur beroepen, en dat werkelijk grond schijnt te geven aan hunne meening, is de vermelding van de uitzending der zeventig. „Waren de eerst geroe„pene discipelen" zoo schrijft Sch. „tegen die taak niet opgewassen, zoo stelt „Jezus nu naast de twaalve nog zeventig anderen aan, die hij zelf zou uitzenden „naar alle steden en plaatsen, waar hij zelf zou komen (de reis liep door den „vreemde), waarin het voor de hand ligt eene profiguratie der heidenwereld te „zien. . . . Niet de twaalve, maar *hen* zou Jezus uitzenden als schapen onder „de wolven. Zij zouden in onderscheiding van de twaalve, boven de Joodsche „spijswetten verheven, mogen eten al wat hun werd voorgezet (1 Cor. 10 : 27). En in overeenstemming met hem verklaart Hilgenfeld (Einl. p. 562) „Diese „nicht apostolischen Jünger werden als die rechten Arbeiter für die reiche Ernte „bezeichnet". Van c. 10 af, zoo meenen genoemde geleerden, treden de twaalven geheel op den achtergrond, om door die nieuwe leerlingen vervangen te worden. Deze worden beschreven als menschen „die den wil des Heeren ken„nen, Lc. 12 : 47. . . . Waren de nieuwe leerlingen boven de oudere met hooger „licht bevoorrecht (Lc. 10 : 21), van hen zou ook meer gevorderd worden" (Scholten Paul. ev. p. 92 en 114).

Tegen deze geheele beschouwing, waarvan ik niet meer dan die enkele trekken behoef te herinneren, meen ik te moeten opkomen, daar ik geloof dat zij over het geschrift van Lc. een geheel verkeerd licht werpt.

Of Lc. het getal 70 in eene zijner bronnen gevonden of zelf bedacht heeft, waag ik niet te beslissen. Dat hij daarbij aan de 70 volken der heidenwereld gedacht heeft en niet aan de 70 mannen uit de oudsten van Israël, die Mozes ter zijde moesten staan, Num. 11 : 16, is nog zoo zeker niet, maar wat mij wel zeker voorkomt, is dat Lc. volstrekt geen plan gehad heeft die zeventig, en dat nog

wel ten koste der 12 apostelen, op den voorgrond te stellen. Het tegendeel is m. i. waar. Blijkbaar is Lc. met hen verlegen. Hij geeft 10: 1—16 de uitzendingsrede en laat hen vs. 17 reeds terugkomen. Hierop mag ik evenwel niet te veel drukken. Wat een krachtig argument zou wezen wanneer wij te doen hadden met een goed geschreven boek, verliest veel van zijne kracht wanneer wij opmerken dat het geheele derde ev. gebrekkig is samengesteld. Immers ook de terugkomst der twaalven wordt onmiddellijk na hunne uitzending verhaald, 9: 1—10, wat trouwens ook bij Mc. het geval is, terwijl door Mt. de terugkomst in 't geheel niet wordt gemeld. Maar, hoe dit zij, veel gewichtiger is het feit dat na c. 10 van die zeventig geen spoor meer in het ev. gevonden wordt. Terwijl de twaalven bekend zijn, noemt Lc. geen dier zeventig bij name; hij gebruikt hen alleen om de rede van c. 10 aan hun optreden vast te knoopen en laat hen dan in het duister terugzinken. Hij mag hunne uitzending bericht hebben, den eernaam *ἀπόστολοι* geeft hij hun niet. De plaatsen door Scholten aangevoerd om te bewijzen dat van 10: 1 af de twaalven op den achtergrond treden en, „buiten hen nog anderen, somtijds alleen de 70 nieuwe zendelingen „met den naam van „de leerlingen" bestempeld worden, 10: 22, 23, 11: 1, „12: 1, 22, 16: 1, 17: 1, 22, terwijl de evangelist, wanneer hij alleen de „twaalve bedoelt, deze aanduidt als „de twaalve" en „de apostelen" enz. (Paul. ev. p. 92), deze plaatsen leveren het begeerde bewijs niet.

Met het woord *μαθηταί* worden bij Lc. nu eens de volgelingen van Jezus in het algemeen bedoeld, 6: 12, dan weer de twaalven in het bijzonder, 8: 22, 9: 18, 54. Vóór c. 10 worden de namen *οἱ δώδεκα, ἀπόστολοι* en *μαθηταί* promiscue gebruikt, en er is geen enkele reden om na 10: 1 een ander spraakgebruik aan te nemen. Had Lc. ergens na c. 10 de zeventig bedoeld, waarom zou hij hen dan niet, al was het maar een enkelen keer *τοὺς ἑβδομήκοντα* genoemd hebben? Maar laten wij de bewijsplaatsen afzonderlijk onderzoeken. Dat Lc. c. 10: 23 (in vs. 22 is *καὶ—μαθητάς* hoogstwaarschijnlijk onecht) de 82 leerlingen zou bedoeld hebben — want de twaalven zijn in geen geval na 10: 1 verdwenen — is mogelijk, maar niet eens waarschijnlijk. De uitdrukking *καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν* doet eerder aan 12 dan aan 82 leerlingen denken. Wie 12: 1 met *μαθηταί* bedoeld worden is niet duidelijk. De meeningen van Scholten en Hilgenfeld loopen hier uiteen. De eerste denkt hier aan de zeventig en leest in vs. 2 en 3 „dat 'tgeen zij aan het oor en binnens- „huis gesproken hadden, in het volle licht gehoord zou worden". „Wat de ware „discipel van Jezus predikt", zoo gaat hij voort, „zou niet tot Israël beperkt blij- „ven" (Paul. ev. p. 113). Hilgenfeld geeft (Einl. p. 573) de volgende paraphrase: „Was sie (de twaalven namelijk) im Dunkeln und ins Ohr sagen, wird erst

„durch Andre an das Licht kommen und auf den Dächern gepredigt werden „(12 : 3) wozu die so hoch ausgezeichneten 70 Jünger den Anfang machen". Maar beiden komen toch tot dezelfde conclusie, nl. dat Lc. 12 : 1—3 een voor de twaalven ongunstig getuigenis bevat.

Ik meen echter dat Lc. met vs. 3 geheel iets anders bedoeld heeft. De zin zijner woorden is: alles zal eens aan het licht komen, en deze waarheid moet dienen om te waarschuwen tegen de geveinsdheid. Dat de evangelist niet aan de 70 gedacht heeft, volgt, dunkt mij, uit vs. 41. Daar vraagt Petrus: *κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας*; Hij onderscheidt *ἡμεῖς*, d. z. de twaalven, en *πάντες*, d. z. allen die Jezus hooren. Eene derde soort, de 70, bestaat voor hem niet. Dat 11 : 1, 16 : 1, 17 : 1, 22 juist dezen bedoeld zouden zijn, is eene bewering die allen grond mist. Bij den eersten aanblik zou men zeggen — en dit wordt dan ook gezegd — dat, als Lc. twee namen bezigt, *ἀπόστολοι* en *μαθηταί*, hij dan ook twee soorten van personen onderscheidt, maar dat wij ons hierin zouden vergissen, blijkt onwedersprekelijk uit Lc. 22. In vs. 11 lezen wij dat Jezus twee leerlingen naar de stad zendt om tot eenen huisheer te zeggen: *ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω*; en drie verzen later dat Jezus *ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ*. Wij moeten nog verder zien. Het zal wel geen tegenspraak ontmoeten dat Jezus in den laatsten tijd zijns levens alleen door de twaalven, of liever door de elven omringd is. Hoe staan die nu weer zoo op den voorgrond, nadat zij door de zeventig ter zijde gedrongen waren? Waar is in het Lc.-ev. het punt waar die verandering plaats grijpt? Waar het tijdstip dat die zeventig, die zooveel meer zouden beteekend hebben dan de twaalven, van het tooneel aftreden? Op al die vragen is geen bevredigend antwoord te geven, als men aanneemt dat Lc. hen zoo hoog heeft willen plaatsen. Naar mijne overtuiging komt men der waarheid veel nader door te verzekeren dat hij zich zeer weinig aan hen laat gelegen liggen, zóó weinig dat hij 22 : 35 woorden van Jezus vermeldt als tot de twaalven gesproken en vergeten is dat zij behooren tot de rede welke tot de zeventig gehouden is, 10 : 4, en wel eene rede welke bijzonder zou hebben gestrekt om de twaalven in de schaduw te stellen. Ten slotte komt het mij voor dat de geheele voorstelling van de uitzending der zeventig, als zou deze eene profiguratie of een begin der Heidenmissie zijn, op eene dwaling berust. Wat toch moeten wij volgens Lc. doen? *Ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι.* Laat de schrijver Jezus naar een heidensch land gaan? Geenszins. Al had hij, wat ik ontken, alleen het oog gehad op Samaria, dan nog zou hij hen niet als zendelingen onder Heidenen hebben voorgesteld. De godsdienst der Samaritanen was stellig geen heidensche; zij

offerden niet aan heidensche goden, en daarom kan ook bij de woorden *ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν*, 10 : 8, onmogelijk aan het eten van offervleesch, zooals 1 Cor. 10 : 27, gedacht worden. Volgens 10 : 1 hebben de zeventig dezelfde bestemming als de *ἄγγελοι* 9 : 52, en aan vs. 1 is de rede van Jezus vs. 2—16, aangehaakt. Ik gebruik dit laatste woord met opzet, want die rede is volstrekt niet gericht tot personen, die, volgens vs. 1, alleen voorloopers van Jezus zouden zijn, iets wat ik niet in bijzonderheden behoef aan te toonen. Daarbij komt dat de prediking van het evangelie aan *πάντα τὰ ἔθνη* 24 : 47—49 uitdrukkelijk wordt opgedragen aan de elf apostelen.

Dit alles overwegende, worden wij versterkt in de overtuiging dat de uitzendingsrede 10 : 2—16 niets is dan een doublet van die welke 9 : 3—5 gelezen wordt. Deze laatste schreef hij uit Mc. 6 : 7—11 na; de eerste, die gedeeltelijk woordelijk gelijkluidend is, vond hij in eene andere bron; hij hield haar voor eene andere rede, haakte haar aan 10 : 1 en voegde er om de gelijkheid van klank nog eenige woorden van Jezus aan toe, die er eigenlijk niet bij behoorden.

Lc. 17 : 5, 6, 7—10. „De apostelen" schrijft Sch. „verlangden, dat Jezus „hun geloof zal bijzetten, en erkennen hiermede te missen wat volgens Paulus „hoofdzaak in de godsdienst is."

Ik geloof niet dat het billijk is deze betuiging van onvoldaanheid met zich zelven als eene aanklacht tegen hen te keeren, maar wat alles afdoet en het geheele bewijs krachteloos maakt, is het feit dat de *πίστις*, die hier verlangd wordt, geheel iets anders is dan die waardoor volgens Paulus de mensch gerechtvaardigd wordt. In allen gevalle worden de twaalven hier niet ongunstiger voorgesteld dan Mt. 17 : 20. Het tegendeel is veeleer waar.

Lc. 22 : 24 en verv. Wat Lc. van de *φιλονεικία* der apostelen schrijft, strekt dezen zeker niet tot lof, maar is dit niet ook het geval met wat Mt. in 20 : 20 enz. verhaalt? De woorden *ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων* zijn eene inleiding zooals Lc. er gedurig maakt ten einde aan woorden van Jezus eene plaats te geven in het geschiedverhaal. Dat hij met *deze* inleiding geenerlei booze bedoeling kan gehad hebben, blijkt uit den lof dien de leerlingen van Jezus ontvangen en de beloften die hun gegeven worden vs. 28—30.

Lc. 22 : 31, 32 wordt door Sch. insgelijks als een bewijs voor zijne stelling aangevoerd, maar te onrecht. Die woorden bevatten veeleer een vereerend getuigenis. *Wil* men vergelijkingen maken tusschen Mt. en Lc., dan mag men niet uit het oog verliezen dat Mt. de verloochening met scherper trekken teekent, 26 72 *ἠρνήσατο μεθ᾽ ὅρκου*, vs. 74 *ἤρξατο καταθεματίζειν*, en verder dat Mt. in 26 : 56 al de leerlingen laat vluchten, wat Lc. niet doet.

Lc. 23 : 49 levert evenmin een bewijs. Sch. schrijft: „Al de bekenden van „Jezus, dus ook de apostelen staan op Golgotha, doch van verre, verg. Joh. 19 : 25." Wat Johannes schrijft doet hier niets af, en dat Lc. met dat *ἀπὸ μακρόθεν* eene bedekte en daardoor vrij scherpe berisping aan de elven zou hebben toegediend, heeft niet den minsten grond. Dat Lc. met de *γνωστοί* ook de apostelen bedoeld heeft, is mogelijk, maar, als wij Mc. 15 : 40—41 vergelijken, niet eens waarschijnlijk. Maar al nemen wij dit aan, dan komen wij nog niet verder. Dat *ἀπὸ μακρόθεν* is geen uitvinding van Lc., de beide andere synoptici hebben het ook. Lc. geeft geheel hetzelfde bericht als Mc.; alleen schrijft hij in plaats van de eigennamen, Mc. 15 : 40, het eene woord *γνωστοί*. Zouden nu Mt. en Mc. eene bitse opmerking hebben willen maken over die Maria's en andere vrouwen? Zeker niet; maar daardoor vervalt de geheele redeneering.

De overige argumenten, door Sch. en Hilgenf. opgegeven, laat ik rusten, gedeeltelijk omdat zij gebouwd zijn op de onjuiste stelling dat Lc. ons eerste ev. gebruikt heeft, gedeeltelijk omdat zij van gering belang zijn en van zelve wegzinken, wanneer zij den steun van krachtiger argumenten missen.

Wij hebben nu recht om het volgende besluit te trekken: In het ev. van Mt. wordt aan Petrus en de twaalven eene veel grootere macht toegekend dan in het derde ev. Op Petrus zal de gemeente gebouwd worden; hij ontvangt de sleutelen des hemelrijks, en wat hij op aarde gebonden of losgemaakt zal hebben zal ook in den hemel gebonden of losgemaakt zijn, Mt, 16 : 18 enz. Diezelfde macht wordt 18 : 18 toegekend aan de twaalven. Deze plaatsen nu (in het eerste ev. behooren zij tot de jongste bestanddeelen) ontbreken bij Mc. en Lc., maar hiertoe bepaalt zich, eigenlijk gezegd, het verschil. Het is waar dat Lc. sterk doet uitkomen dat de twaalven de voorspellingen van Jezus niet begrepen, 9 : 45, 18 : 34, terwijl Mc., wiens geschrift hij volgt, dit zachter uitdrukt, 9 : 10, maar daar staat tegenover dat hij de bestraffing van Petrus weglaat, hoewel hij die uit Mc. 8 : 32—33 kende, en door die weglating de samenhang van zijn verhaal 9 : 22 en 23 minder goed wordt. Bij Lc. wordt ons de hardheid van Johannes en Jacobus geteekend, 9 : 54; daarentegen verhaalt Mt. het ongeloof van Petrus, 14 : 28—31 en de vlucht der leerlingen. Maar, al was het beeld, dat in het eerste ev. van de twaalven geteekend is, nog veel schooner, dan zou dit nog niets bewijzen voor het derde.

Een geschrift waarin op zoo eervolle wijze over de twaalven gesproken wordt als Lc. 5 : 1—11, 8 : 10, 9 : 1—5, 18 : 28 enz. 22 : 28, 24 : 45—49 kan niet geschreven zijn met de bedoeling om diezelfden in een ongunstig licht te plaatsen [1]).

[1]) Vgl. Holtzmann. Einl. p. 400.

2.

JODENCHRISTENDOM EN HEIDENCHRISTENDOM.

Het is eene bekende zaak dat, toen het evangelie buiten de grenzen van het Joodsche land onder de Heidenen gepredikt werd, de vraag oprees of dezen tegenover dat evangelie dezelfde rechten hadden als de Joden, dan wel of de Joden het bevoorrechte, uitverkoren volk bleven. Moeten de Heidenen, om aan het koninkrijk Gods deel te krijgen eerst, tot op zekere hoogte althans, Jood worden? Wij weten dat Paulus, bij al zijn eerbied voor Israël, hierop ontkennend antwoordde. Van privilegiën der Joden wilde hij niet weten; Rom. 9—11 beschrijft hij de roeping der Heidenen die door het geloof gerechtvaardigd zullen worden, terwijl Israël voor een deel verhard is, en in zijn brief aan de Galatiërs verdedigt hij het recht der Heidenen om de Joodsche gebruiken ter zijde te laten. Is nu Lucas werkelijk een volgeling van Paulus, en heeft zijn boek eene dogmatische strekking, dan zullen van die denkwijze des apostels duidelijke sporen moeten worden aangetroffen. Dit is dan ook het oordeel van vele geleerden; zij verzekeren dat uit vele plaatsen blijkt „dat in het derde ev. de Paulinische „schrijver de Joodsch-Christelijke denkbeelden ter zijde stelde, ja, er vijandig „tegenover staat" [1]). Wij moeten de voornaamste van die plaatsen onderzoeken.

Lc. 4: 16—30. Onder de verhalen, die het dogmatisch karakter van het derde ev. bewijzen zullen, is dat van de prediking te Nazareth een der voornaamste. Het staat bij Mc. in c. 6 en zou, wanneer Lc. de volgorde der verhalen in diens ev. gevolgd had, tusschen c. 8 en 9 eene plaats gekregen hebben. Lc. heeft het naar voren gebracht. Waarom? Het vrij eenstemmig antwoord is: omdat hij Jezus reeds terstond zijn Messiasprogramma — de meesten zeggen: een programma in Paulinischen geest — wilde doen uitspreken en wilde doen uitkomen dat hij door de Joden verworpen, door de Heidenen aangenomen zou worden. Holtzmann, over 't algemeen een tegenstander der Tendenz-critiek, schrijft [2]): „Offenbar betrachtet der Evangelist, wie Dies von der Tendenzkritik „auf unwidersprechliche Weise geltend gemacht worden ist, die πατρίς zugleich „in einer weiteren Bedeutung, um das von den Nazarethanern geschehene als

[1]) Scholten. Is de derde evangelist, enz. p. 31.

[2]) Holtzmann. Die Syn. evv. p. 214.

„ein Vorbild dessen hinzustellen, was Jesus überhaupt von seinen Volksgenos-„sen auf der einen, von den Heiden auf der anderen Seite zu erwarten hat." „Seinem Paulinismus" schrijft Simons [1]) „giebt er damit den deutlichsten Aus-„drück", en hij voegt er bij: „diese Erklärung der Anticipation findet nur noch „ganz vereinzelten Widerspruch." Verder nog ging Scholten: „De afwijking, „Lc. 4: 16—30 van het meer oorspronkelijke bericht, Mt. 13: 54 v. en Mc. „6: 1 v., heeft de kennelijke strekking om in een symbolisch tafereel den strijd „te schetsen van het Jodendom en het daaraan verwante Joodsche Christendom „tegen het Paulinisch evangelie...... Het evangelie, door Jezus reeds van den „aanvang af, in den geest van Paulus gepredikt, 4: 18—21, en in den eersten „tijd door de Joden (Joden-Christenen) met bijval ontvangen, 4: 22, wordt later, „nadat het zich tot de heidenwereld uitbreidt, voor de Joden en Joden-Christe-„nen een voorwerp van ergenis en naijver...... De Joden (Joden-Christenen) „wenden zich daarop van hem af en vervolgen hem, maar Jezus (het ware Pau-„linisch evangelie) treedt zegevierend uit den strijd te voorschijn."

Liet de aard van dit onderzoek het toe, ik zou over deze pericope van Lc. in uitvoeriger beschouwing treden. Nu volsta de opmerking dat hier waarschijnlijk twee verschillende verhalen tot een samengegroeid zijn, een dat eene goede ontvangst van Jezus bevatte, waartoe ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος behoort, en een ander waarin eene verwerping van Jezus werd beschreven [2]), en dat het daaraan is toe te schrijven dat het bericht van Lc. zoo troebel is geworden.

Dat het verhaal onnatuurlijk is, wordt door Sch. erkend, maar die onnatuurlijkheid pleit, meent hij, voor zijne onderstelling. De reden daarvan is juist dat wij hier geen historisch verhaal hebben, zooals Mc. 6: 1—6, maar eene symbolische voorstelling. Op zich zelve is zulk eene onderstelling niet verwerpelijk, maar, wat geëischt mag worden is dat de trekken der voorstelling aan de gesymboliseerde zaak beantwoorden, en dit betwijfel ik. Volgens den laatstgenoemden schrijver wordt in vs. 18—21 de prediking van het evangelie onder de Joden en hunne aanvankelijke instemming daarmede geteekend, in vs. 22 enz. de uitbreiding van het (Paulinisch) evangelie onder de Heidenen. Dit laatste is niet wel mogelijk. Eerst vs. 31 gaat Jezus naar Capernaüm „dat de Heidenwereld vertegenwoordigt"; hoe kan dan eene prediking te Nazareth een symbool van heidenprediking wezen? Ook de onderstelling dat Lc. in Nazareth een beeld van

---

[1]) Simons. Hat der dritte ev. enz. p. 88,

[2]) Vgl. Scherer. Notes sur les év. synopt. in Nouv. revue de théol. III. p. 318.

het Jodendom, in Capernaüm een beeld van het Heidendom heeft gezien, komt mij zeer gewaagd voor [1]). Van eene heidenprediking heeft de werkzaamheid van Jezus in Capernaüm niets. Hij verkeert daar met Joden; het eerste wat wij van zijn arbeid vernemen is *καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν*, eene enkele maal komt hij in aanraking met een Heiden, maar deze is zeer Joodschgezind.

Evenmin kan ik vrede hebben met de meening van Holtzmann, reeds vroeger door Baur uitgesproken, dat Lc. het verhaal met opzet vooraangeplaatst heeft om reeds terstond te doen zien wat hij van zijn volk aan de eene, van de Heidenen aan de andere zijde te verwachten had. Vooreerst is op dat „vooraan plaatsen" vrij wat af te dingen. Lc. laat Jezus *eerst* in andere steden en dorpen van Galilea prediken, en dat niet gedurende een al te korten tijd. Immers ging een roep van hem uit, 4 : 14, 15, en uit vs. 16 blijkt dat hij *gewoon was* op den Sabbath in de synagoge op te treden. Vervolgens moeten de voorstanders van de zoo even genoemde meening aannemen dat Lc. zijn plan op de allerongelukkigste wijze heeft uitgewerkt. De inwoners van N. nemen Jezus' prediking met ingenomenheid aan. In vs. 22 kunnen, na *καὶ πάντες ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος κτλ.*, de woorden *καὶ ἔλεγον· οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος;* moeielijk eene afkeuring of minachting te kennen geven. Wat is dan nu de reden dat de gezindheid der hoorders omslaat? Geene andere dan de ongemotiveerde verwijten, die tot hen gericht worden. *Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτόν,* zoo vernemen zij; maar hadden zij daartoe eenige aanleiding gegeven? Vervolgens: *οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ*; maar de inwoners van N. hadden hem juist wel geëerd! Dergelijke verwijten waren juist geschikt om de hoorders te ontstemmen, evenals de daarop volgende verklaring omtrent de weduwe te Zarphath en Naäman den Syrier; en, wanneer het den schrijver te doen was geweest voor de handelwijze der inwoners van N. verzachtende omstandigheden te pleiten, dan zouden wij zeggen dat hij zijn doel vrij wel bereikt heeft. Hoe gebrekkig de stijl van Lc. ook moge zijn, wij hebben geen recht in zijne woorden geheel iets anders te lezen dan er in staat, en eene bedoeling om de verharding van Israel en de roeping der Heidenen te teekenen vind ik daarin niet.

Wij moeten ook letten op de plaats welke de spreuk *οὐδεὶς προφ. κτλ.* in deze rede inneemt. Zij staat zoo los, zoozeer buiten allen samenhang, dat ik, wanneer wij haar zoo in een met zorg gesteld boek vonden, niet zou aarzelen het geheele vers voor eene interpolatie te houden. Maar dan gaat het ook niet

---

[1]) Het onduidelijke bericht Mt. 4 : 13—16, onduidelijk, daar toch ook Nazareth tot den stam Zebulon behoorde, kan ik laten rusten, daar Lc. het naar alle waarschijnlijkheid niet gekend heeft.

aan met Holtzmann te beweren dat Lc. die spreuk van Jezus met opzet „an die Spitze seines Evangeliums stellte". Had hij haar zulk een bijzonderen nadruk willen geven, hij zou daarvoor eene andere plaats gekozen hebben en had niets anders behoeven te doen dan het voorbeeld volgen van Mc., wiens boek hij voor zich had.

Er blijft nu nog één vraag ter beantwoording over: Wanneer al de genoemde redenen vervallen, wat is dan de reden dat Lc. dit verhaal in het begin van de geschiedenis van Jezus' werkzaamheid plaatst, terwijl het bij Mc. in het midden, nl. c. 6 voorkomt? Ook in het geval dat wij die vraag niet konden beantwoorden, zou het Paulinisme van den schrijver geenszins bewezen zijn, maar wij kunnen het, m. i. wel. Jezus was te N. opgevoed en was daar, Mc. 1 : 9, blijven wonen. Als prediker der blijde boodschap optredende, houdt hij zich niet meer te N. op, maar voornamelijk in of bij Capernaüm. Lag het nu niet voor de hand daarvan eene verklaring te geven? Bovendien gaf tot het vermelden van eene prediking, als wij 17—21 vinden, aanleiding hetgeen Lc. in het boek van zijn voorganger, Mc. 1 : 15, las, want van dat *πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ* is Lc. 4 : 17—21 de uitwerking [1]).

Tot nog toe hebben wij niets gevonden tot steun voor de onderstelling dat Lc. het verhaal in het belang van het Paulinisme geschreven heeft. Maar wat mag dan tot een zoo algemeen verspreid gevoelen aanleiding gegeven hebben? De inhoud van vs. 25—27. Daarin doet Jezus uitkomen dat Joodsche profeten aan Heidenen met voorbijgang van Joden wonderdadige hulp hebben verleend, en ik erken natuurlijk dat die vss. niet uit een Joodschgezinde bron zijn gevloeid, maar vandaar tot de stelling dat Lc. met eene dogmatische bedoeling geschreven heeft is een veel te groote stap. De stelling dat Lc. die verzen in een zijner bronnen gelezen heeft en zonder bijbedoeling, alleen om zoo volledig mogelijk te zijn overgenomen heeft, laat zich met de andere feiten, die wij waargenomen hebben, het best vereenigen.

Lc. 13 : 25—30. De scherpzinnige opmerking omtrent deze pericope, vergeleken met Mt. 7 : 22, 23, gemaakt, verliest hare kracht, nu wij niet mogen aannemen dat Lc. van ons eerste ev. afhankelijk is. Op zich zelve beschouwd leert

---

[1]) Nog gemakkelijker zou het antwoord zijn, indien wij mochten aannemen dat het door Marcion gebruikte ev. een oudere vorm van ons Lc.-ev. is geweest. Daarin toch was reeds dit verhaal van de plaats geraakt, die het bij Mc. had, en volgde het op het verhaal van het gebeurde te Capernaüm, Lc. 4 : 37. Dat daardoor ook het bezwaar, dat op vs. 23 drukt, opgeheven wordt is bekend genoeg. Maar de onderstelling dat aan dat zoogenaamde Ev. van Marcion de prioriteit moet worden toegekend heeft te weinig vastheid om daarop te kunnen bouwen.

zij ons alleen dat de landgenooten van Jezus niets vóór zouden hebben boven anderen, die in dat voorrecht niet gedeeld hadden. In vs. 29 lezen wij dat er van Oosten en Westen zullen komen tot het koninkrijk Gods, maar wij zien tevens dat die waarheid in het eerste ev. veel scherper is uitgedrukt, 8 : 11, 12. Zij die aannemen dat Lc. de woorden Mt. 7 : 23 in Paulinischen geest veranderd heeft, zullen moeten erkennen dat hij zich in tegenovergestelde richting bewoog, toen hij Mt. 8 : 11, 12 overnam.

Lc. 15 : 11—31. Gelijkenis van den verloren zoon. Voor de meening, reeds door Augustinus geuit, dat de twee zonen het beeld zijn van de Joodsche en de Heidensche wereld, is inderdaad veel te zeggen, maar ik kan niet toegeven dat deze gelijkenis dienen kan om het Paulinisme van Lc. te bewijzen. Zelfs al was het zeker dat hare eigenlijke bedoeling geene andere is dan de genoemde, zoo zou daarmede niet bewezen zijn dat Lc. er die bedoeling in gezien heeft. Hij geeft drie gelijkenissen, die van het verloren schaap, die van den verloren penning en die van den verloren zoon. Aan de beide eerste knoopt hij de toepassing: *οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι*, aan de derde niet, maar het is waarschijnlijk dat hij ook in de derde eene zelfde strekking heeft gevonden. Maar grooter zekerheid geven ons vs. 1 en 2 van ditzelfde hoofdstuk. Als naar gewoonte maakte Lc. eene korte inleiding om de redenen van Jezus aan te haken. Historische waarde hebben die inleidingen niet, maar zij werpen licht op de bedoeling van den schrijver. Hier leeren ons vs. 1 en 2 dat deze niet aan de tegenstelling tusschen Joden en Heidenen dacht. Welke menschen hij zich heeft voorgesteld, toen hij *πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ* schreef, is moeielijk te zeggen; maar *ἁμαρτωλοί* kan, zooals vs. 7 leert, bezwaarlijk door „Heidenen" worden vertaald. Het is volkomen waar wat Scholten opmerkt (Paul. ev. p. 358) „Wat tot geruststelling van den oudsten zoon door „Jezus gezegd wordt, vs. 31, past niet op de Farizeërs (vgl. 11 : 39 v., 17 : 15, 18 : 10—14)," maar daaruit volgt alleen dat Lc. de drie gelijkenissen van een verkeerd hoofd voorzien heeft, en het brengt geen verandering in onze meening dat de schrijver hier niet de tegenstelling tusschen Joden en Heidenen maar tusschen Farizeërs en tollenaars gevonden heeft.

Al die bewijzen, waarbij de onderstelling noodig is dat Lc. ons kanonieke Mt.-ev. gebruikt heeft, kan ik later rusten, en evenzoo andere, die veel zwakker zijn dan de reeds behandelde. Dat b.v. de *οἰκονόμος*, Lc. 16, een beeld zou wezen van de Joodsche theocratie, zal moeielijk, ik zeg niet te bewijzen, maar waarschijnlijk te maken zijn. Dat Zacchaeus, wiens naam zijne Joodsche afkomst verraadt, „een zoon Abrahams" genoemd wordt, kan niets anders bewijzen dan dat die titel een eerenaam werd geacht, evenals Lc. 3 : 8, en stellig

niet dat de Heidenen hier als de ware zonen Abrahams worden voorgesteld (Scholten. Is de derde ev. p. 30).

Ik wil hier echter op eene andere gelijkenis de aandacht vestigen, die nog duidelijker dan die van den verloren zoon omtrent de gezindheid des schrijvers kan inlichten. Het is die van het feestmaal. In Lc. 14 vinden wij verschillende gezegden van Jezus verbonden, wel om geene andere reden dan omdat alle de uitdrukking „noodigen tot den maaltijd" gemeen hebben, en wederom maakt Lc. er eene, hier echter niet passende inleiding bij, die wij vs. 1 lezen. In vs. 12 lezen wij de vermaning tot den gastheer: als gij een maaltijd aanricht, noodig dan niet uwe vrienden, noch rijke buren, die u op hunne beurt kunnen vragen, maar *ὅταν δοχὴν ποιῇς, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τύφλους,* personen dus die u niet kunnen vergelden, en het zal u vergolden worden in den dag der opstanding. Daarop roept een der gasten uit: *Μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,* en die vergelijking van de zaligheid in het rijk van den Messias met een maaltijd wordt uitgewerkt in de door mij bedoelde gelijkenis 16—24. De zin daarvan is zonder twijfel de roeping der Joden, en, als deze niet komen willen, van de Heidenen. Wij merken echter op dat die zin bij Lc. zeer weinig uitkomt. Wel zoo duidelijk is die opvatting bij Mt. 22 : 1 enz., al zijn daar waarschijnlijk trekken van drie verschillende gelijkenissen door elkander geraakt. Daar gaat vooraf: *ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κτέ*, daar is de gastheer een koning, daar wordt, hoewel dit niet tot den oorspronkelijken vorm der gelijkenis behoord zal hebben, op de verwoesting van Jeruzalem gezinspeeld als straf voor de verwerping der noodiging. Bij Lc. daarentegen lezen wij dat de slaaf, na de weigering der eerste genoodigden, niet maar anderen, wie ook, roepen moet, maar, met voorbijgang van gegoeden, *τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τύφλους καὶ χωλούς.* Zou het toevallig zijn dat wij hier volkomen dezelfde genoemd vinden als zoo even? Wij zijn m. i. gerechtigd tot het besluit: Lc. heeft in de gelijkenis niet de roeping van Heidenen tot het Godsrijk gelezen, maar van armen en ongelukkigen. Hij heeft in zijne bron eene gelijkenis aangetroffen die eene universalistische strekking had, maar heeft er eene andere richting aan gegeven. De waarde, die zij had om de bekrompene begrippen van Joodschgezinde Christenen te bestrijden, heeft hij blijkbaar niet gevoeld.

Dat hij niet vijandig tegenover Joodschgezinde Christenen staat, blijkt op meer dan eene wijze. Beiden, Mt. en Lc. geven ons het verhaal van den Romeinschen centurio te Capernaüm. Een schrijver, die een dogmatisch doel voor oogen had, zou hier zeker aanleiding gevonden hebben om duidelijk in het licht te stellen dat die geloovige man een Heiden was, maar juist Lc. is het die hem door de

oudsten der Joden laat aanbevelen als een Joodschgezind man, die hun volk liefhad en zelf eene synagoge had laten bouwen. Elders vinden wij dat de plaats der zaligen „Abrahams schoot" wordt genoemd, en dat de apostelen, die bekeering moeten prediken aan alle volken beginnende van Jerusalem, tot vereenigingspunt den tempel hebben. Vooral de twee eerste hoofdstukken leveren tal van bewijzen. In den lofzang van Maria, 1 : 54, lezen wij dat door de geboorte des Heilands God zijne zorg aan Israel betoont. Het heil door die geboorte teweeggebracht strekt tot verlichting der Heidenen, maar is eene *δόξα λαοῦ σου Ἰσραήλ*, 2 : 32, en vromen heeten zij die de verlossing van Jeruzalem verbeiden, 2 : 38. Ik mag niet verzwijgen dat juist vs. 32 door Hilgenfeld gebruikt wordt ten bewijze dat het ev. van Lc. „von Anfang an die Bestimmung (hat) sich „über die Grenzen des Judenthums hinaus zu verbreiten." Hij beroept zich op de woorden *τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ*, maar ik geloof niet dat dit beroep mag toegelaten worden. Eene dergelijke uitdrukking vinden wij Mt. 28 : 19; de Joodsche schrijver van het boek, dat in de Openb. van Joh. is opgenomen, schrijft van het nieuwe Jeruzalem, Openb. 21 : 24: *περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς*, en elders, 15 : 4 : *ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.* En tevens herinnere men zich hoe de Israëlitische profeten zich hebben uitgelaten, b. v. Jes. 2 : 2 enz., 60 : 3. Men zou verkeerd doen door in alle uitdrukkingen, die tegen bekrompen vooroordeelen der Joden gekant zijn, eene Paulinische strekking te zoeken. Plaatsen als Lc. 2 : 32 bewijzen alleen dat de schrijver de universalistische denkbeelden koesterde, die den edelen onder de Israelieten zelven niet vreemd waren.

Over die twee eerste hoofdstukken loopen trouwens de oordeelvellingen der geleerden uiteen. De hoogleeraar Scholten levert in zijn geschrift „Is de derde „ev. enz.", p. 68, met wijziging van vroegere uitspraken, een betoog voor de stelling dat die hoofdstukken onecht zijn, en wel, omdat zij „een meer ver„zoenend karakter vertoonen" en dus niet het werk kunnen zijn van den evangelist, die in „antijudaisme . . . niet zelden Paulus te boven streeft."

Daar mij uit mijn onderzoek zulk een antijudaisme niet gebleken is, heeft deze bewijsgrond voor mij weinig stevigheid. Daarmede is echter de zaak zelve niet uitgemaakt. Het begin van Lc. 3 is duidelijk het begin van een boek, en de twee eerste hoofdstukken staan daar los voor. Het kan evenwel zeer wel zijn dat de redactor van ons derde ev. ze zelf daarvoor geplaatst heeft. Ik kan hier met een non liquet volstaan, daar de waarde van mijn betoog niet afhangt van de echtheid of onechtheid dier twee hoofdstukken, maar stellig moet ik protest

aanteekenen tegen de bewering dat ook deze het Paulinisme van den schrijver bewijzen. Baur schreef: „Paulinische züge blicken... selbst in diesem Theile „des evangeliums immer wieder durch" [1]). Holtzmann, overigens in menig opzicht een tegenstander van Baur, noemt de „Vorgeschichte" zelfs „von Paulini- „schen Geiste durchhaucht." Het is mij echter onmogelijk een enkel bewijs daarvan te vinden. Ik kan ten minste dien naam niet geven aan uitspraken, als die van Hilgenfeld [2]): „Die Geburt Jesu (wird) schon in den weiten Ge- „sichtkreis des Römischen Weltreichs gestellt", of „Die Rechtfertigung durch „den Glauben im gegensatze gegen die Werkgerechtigkeit finden wir 1 : 77, „78.... angedeutet." Die laatste uitspraak moet de verwondering wekken van iederen onbevooroordeelde, die den lofzang van Zacharias aandachtig leest. Scholten noemt dezen „door en door Joodsch-Christelijk" [3]); mij komt het voor dat wij nog een stap verder moeten gaan. Het is m. i. een geheel Joodsch lied, dat met het Christendom niets te maken heeft, evenmin als de lofzang van Maria. Het schijnen zegeliederen te zijn, die op de plaats waar zij staan niet te huis behooren.

Maar reeds genoeg om te bewijzen dat Lc. niet vijandig tegenover de Joodschgezinde Christenen stond. Men zou soms geneigd zijn om te onderstellen dat hij tot hunne partij behoorde. Dan zou men echter evenzeer dwalen. Reeds merkten wij op dat in de woorden, Lc. 4 : 25—27 aangehaald, Heidenen boven Joden gesteld worden, en wij mogen evenmin voorbijzien dat, terwijl in het derde ev. geen waarschuwingen tegen de Samaritanen voorkomen als Mt. 10 : 5, dit volk meer dan eens met eere genoemd wordt, 10 : 33 en 17 : 16. Ik vermeld die plaatsen echter niet zonder eenig voorbehoud. Ook in het ev. van Mt. wordt het geloof van eene vreemde, eene Phoenicische vrouw ten voorbeeld gesteld, en van de gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan mag men niet beweren dat Lc. er mede bedoeld heeft een ander volk boven de Joden te prijzen,

Wanneer wij haar op zich zelve beschouwen, dan zullen wij over den zin niet lang in twijfel staan. Duidelijk is de tegenstelling tusschen den priester en den leviet, die de algemeene achting genoten en zich daarop niet weinig lieten voorstaan, aan de éene zijde, en den verachten Samaritaan aan de andere, en het springt in het oog dat daardoor de bekrompen hoogmoed der Joden vooral der priesters wordt gekastijd. Lc. heeft dit evenwel niet ingezien, althans

[1]) Die kanonischen evangelien, p. 503.

[2]) Einleitung, p. 555.

[3]) Paul. ev. p. 327.

aan de gelijkenis eene andere richting gegeven. Hij knoopt haar vast aan de vraag van den wetgeleerde: Wie is mijn naaste? en meent dat zij een antwoord daarop bevat. Blijkbaar staat zij in dit verband niet op hare plaats, en dat de schrijver zelf er eenigermate verlegen mede is geweest, blijkt uit de toepassing. De vraag luidde: *καὶ τίς ἐστί μου πλησίον*; Het antwoord moet opgesloten liggen in het gesprek aan het slot der gelijkenis: *τίς τούτων τῶν τριῶν,* zoo vraagt Jezus, *πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς, ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας ἔλεος μετ᾽ αὐτοῦ.* Ieder ziet dat dit niet op de eerste vraag van den wetgeleerde sluit. Het betoog is langzamerhand een verkeerden weg ingeslagen en loopt uit op de conclusie: Diegene is mijn naaste die mij lief heeft; en deze les staat hier al zeer vreemd, daar zij tot toelichting moet dienen van het gebod: Gij zult uwen naaste liefhebben als u zelven. Dat de geheele toepassing zoo verward en troebel is, heeft geen andere oorzaak dan dat Lc. twee stukken bijeengevoegd heeft, die oorspronkelijk niet bij elkander behoorden. Had hij de gelijkenis eenvoudig verbonden aan de spreuk: Gij zult uwen naaste liefhebben, dan zou zij beter gepast hebben, maar hij heeft een ander verband zoeken aan te brengen, door den wetgeleerde de vraag in den mond te leggen: En wie is mijn naaste? Die vraag is oorzaak geworden der verwarring, want daarop moest een antwoord volgen, en dat antwoord gat de gelijkenis niet. Uit alles blijkt echter duidelijk dat hij in de gelijkenis niets anders gelezen heeft dan eene opwekking tot barmhartigheid. Het slot luidt immers: Ga heen en doe gij desgelijks.

Desniettemin moeten wij erkennen dat Lc., door de gelijkenis in zijn ev. op te nemen, getoond heeft gunstig over de Samaritanen te denken.

3.

De wet.

Dat de wet en geheel het O. T. in het eerste evangelie eene grootere plaats innemen dan in het derde, valt reeds bij een oppervlakkig onderzoek in het oog. Uitspraken als Mt. 5 : 17, 19—20 worden hier niet aangetroffen, en evenmin de herhaalde opmerkingen des schrijvers dat iets geschiedde opdat het profetisch woord vervuld zou worden.

Maar tusschen die opmerking en de stelling dat Lc. op een „antinomistisch" standpunt staat (Scholten. Is de derde ev. enz. p. 33) ligt eene diepe kloof.

Reeds dadelijk in de geschiedenis van Jezus' kindsheid lezen wij dat het kind besneden werd, en de moeder alle wettelijke voorschriften omtrent reiniging in acht nam, en reeds hieruit blijkt ons dat het den schrijver niet te doen is geweest om in zijn ev. de waarde der wet te verkleinen. Het is bekend dat juist het al of niet verplichte der besnijdenis eene brandende vraag onder de eerste Christenen was, en een schrijver, wiens oogmerk was denkbeelden voor te staan als Gal. 5 : 2 worden uitgesproken, zou, ja, erkend hebben dat Jezus geboren was onder de wet, maar die bijzonderheden, welke niet dringend noodig waren, niet zoo uitvoerig hebben beschreven.

In c. 17, in het verhaal van de genezing der 10 melaatschen, laat de schrijver niet na den last van Jezus mede te deelen „Toont u zelven den priesters"; op de vraag „Wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven?" 10 : 25, vermeldt hij de wedervraag van Jezus, die niet bij zijn voorganger Mc. voorkomt, ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; in de rede tot de Farizeërs ontbreekt, 11 : 42, het bekende ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα (het geven van tienden op de wijze der Farizeërs) μὴ παρεῖναι niet, en, terwijl hij niet verzuimt te berichten, 23 : 56, dat de vrouwen op den Sabbath rustten κατὰ τὴν ἐντολήν, slaat hij de zoo belangrijke uitspraak van Jezus „de Sabbath is om den mensch en niet de mensch om den Sabbath" over, die hij Mc. 2 : 27 vond, iets wat te meer opmerking verdient omdat hij het geheele bericht van Mc. overneemt, 6 : 1—5, behalve juist dit vers.

Dezelfde geest spreekt uit Lc. 16 : 27—31, waar Abraham den rijke, die voor zijne broeders bezorgd is, toevoegt: „Zij hebben Mozes en de profeten," en daarna: „Indien zij naar Mozes en de profeten niet hooren, zullen zij ook geen „gehoor geven al stond iemand uit de dooden op." Hoe Hilgenfeld [1]) kon schrijven: „Der dritte Evgst. hat seinen Paulinismus und Antijudaimus durch Hin„zufügung von .... 16 : 27—31 in eine ältere Quellenschrift eingetragen" kan ik niet begrijpen.

Zeer moeielijk is het een bepaald oordeel uit te spreken over Lc. 16 : 16—18. Het eerste vs. leert dat de wet en de profeten tot Johannes den dooper geldig waren, wat in strijd is zoowel met de zoo even aangehaalde woorden van Abraham, vs. 29, 31, als met vs. 17, waar staat dat eerder hemel en aarde zullen voorbijgaan dan één tittel der wet, welk vers gevolgd wordt door een derde, dat met geen van beide iets gemeen heeft en, in strijd met de wet, het wegzenden der vrouw door haren man verbiedt. Zoo dikwijls ik deze verzen lees, dringt

[1]) Einleitung, p. 566.

zich de twijfel bij mij op of zij wel van dezelfde hand zijn die het voorafgaande en het volgende schreef, want bij hetgeen ik reeds noemde komt nog dit, dat vs. 16—18 noch met vs. 15, noch met vs. 19 samenhangen. Het zou mij te ver van mijn doel leiden dit uit te werken, maar ik durf in dit betoog evenmin van vs. 17 als van vs. 16 gebruik maken.

Ook op Lc. 5 : 39 durf ik mij niet beroepen. Vooraf gaat de bekende beeldspraak „Niemand doet nieuwen wijn in oude lederen zakken," waarin de „nieuwe wijn" duidelijk het beeld is van den nieuwen geest, die Jezus' leer bezielt, en dan volgt: „en niemand die ouden wijn drinkt begeert nieuwen, want hij zegt: „de oude is goed." Door deze woorden wordt het voorafgaande regelrecht weersproken. Zijn zij echt, dan leveren zij een nieuw argument voor de stelling die ik bezig ben te verdigen, maar het is zeer de vraag of zij echt zijn.

Er blijft er nog eene zaak van groot belang te bespreken. Het is bekend dat de inzetting van het avondmaal bij Lc., 22 : 15—20, anders luidt dan bij de andere synoptici. Volgens Hilgenfeld en Scholten maakt deze evangelist eene scherpe afscheiding tusschen den paaschmaaltijd en den maaltijd des nieuwen verbonds. Ik wil de woorden zelve van den laatstgenoemde, die het duidelijkst zijn, aanhalen [1]). „Het karakteristieke van dien maaltijd, de symboliseering van „brood en wijn, bij Mt. en Mc. tot den paaschmaaltijd behoorende, wordt door „Lc. van de Joodsche paschaviering gescheiden. De maaltijd te zijner gedachtenis, „vs. 19, is in afwijking van Mc. en Mt. niet het paschamaal, maar de maaltijd „des *Nieuwen* Verbonds (Mc. en Mt. schrijven alleen „Verbond") dien Jezus „instelt *μετὰ τὸ δειπνῆσαι*, vs. 20. Deze woorden hebben toch niet alleen be„trekking op het drinken van den wijn na het eten des broods, daar het woord „*δειπνεῖν* niet alleen *τὸ φαγεῖν*, maar ook *τὸ πίνειν* uitdrukt, terwijl het woord „„desgelijks" (*ὡσαύτως*) doet zien dat niet alleen het drinken van den beker, „maar ook het breken en eten des broods plaats had *μετὰ τὸ δειπνῆσαι*, d. i. „na den paaschmaaltijd." Vooraf had Sch. geschreven dat volgens het bericht van Lucas „het typisch pascha zou komen te vervallen, in onderscheiding van „Mt. 26 : 29, waar Jezus ook in het Godsrijk het pascha, zij het dan ook „een nieuw pascha, vieren zal."

Tegen deze exegese heb ik bedenkingen in te brengen. Vooreerst zie ik het groote onderscheid niet tusschen de woorden bij Lc., 22 : 16, 18, *οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ..... οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γεννήματος τοῦ ἀμπέλου ἕως οὗ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ*, en die bij Mt.,

[1]) Paul. ev. p. 271 en verv.

26 : 29, *οὐ μὴ πίω ἄπαρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ὡς ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.*. Bij beiden is evenzeer spraak van den feestmaaltijd, het beeld van de zaligheid in het rijk van den Messias. Bij Lc. wordt dit beeld zelfs nog meer uitgewerkt dan bij Mt., daar wij vs. 30 lezen: *ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.* In dit alles zie ik niets Paulinisch.

Eene tweede bedenking betreft de scherpe afscheiding, die Lc. zal bedoeld hebben tusschen hetgeen 22: vs. 18 en vs. 19 verhaald wordt. Al aanstonds komt ons de vraag op de lippen: Als Lc. zoo iets bedoelde, waarom heeft hij het dan met geen enkel woord aangeduid, maar laat hij het verhaal doorloopen alsof vs. 19 zich onmiddellijk aan vs. 18 aansluit? Waarom dan niet aangeduid dat met vs. 18 het paschamaal is afgeloopen en iets geheel nieuws begint? Is het niet meer dan zonderling dat hij, eerst toen hij vs. 20 schreef, dit verzuim zal bemerkt hebben en, toen hij dat bemerkte, niet vs. 19 veranderd maar in vs. 20 eene nadere tijdsbepaling zal gegeven hebben, die ook voor het voorgaande vs. gelden moest? Ik kan mij zulk eene wijze van verhalen niet denken, en, is dit werkelijk de loop van zaken geweest, dan heeft Lc. al zeer weinig van het gewicht zijner mededeeling gevoeld. Maar de geheele exegese van vs. 20 is onjuist. Het woord *ὡσαύτως kan* niet te kennen geven dat, evenals de beker, zoo ook het brood na den maaltijd werd gegeven. De gewone verklaring is, zonder twijfel, de ware; *ὡσαύτως* wijst terug op de handeling vs. 19 beschreven en beteekent: *λαβὼν εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς,* evenzoo deed hij met den drinkbeker na den maaltijd. Mocht hieromtrent nog twijfel bestaan, zoo wordt de zaak uitgemaakt door de vergelijking met 1 Cor. 11 : 24, waarvan vss. 19, 20 bij Lc. de copie zijn. Daar wordt van geen ander *δεῖπνον* gesproken dan dat waartoe het eten van het brood behoort; daar verbiedt de woordschikking, *ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι,* de door Scholten voorgedragen verklaring.

Bij Lc. wordt dus *geen* scheiding gemaakt tusschen het paaschmaal en de instelling van het gedachtenismaal, en het geheele, op die scheiding gebouwde, argument voor het antinomisme van den evangelist vervalt hiermede. Hoewel het hier de plaats niet is om eene volledige exegese van Lc. 22 : 15—20 te leveren, moet ik echter de verklaring afleggen dat de zin mij alles behalve duidelijk is. Van hetgeen aan dien maaltijd gebeurd is kan men zich uit het verhaal van Lc. bezwaarlijk eene goede voorstelling maken, en het bezwaar wordt niet geringer door de opmerking dat, volgens hem, de geheele plechtigheid door den verrader Judas werd bijgewoond. De eenige mogelijke oplossing schijnt mij toe dat wij hier twee verschillende berichten onveranderd en on-

verbonden naast elkander vinden, en dat het een hopeloos werk is samenhang te zoeken waar geen samenhang bestaat. Dat vs. 19, 20 van dezelfde hand zijn die het vorige en volgende schreef, kan ik nauwelijks denken; dat zij eene interpolatie zijn komt mij waarschijnlijk voor; welke de geheele historia morbi van deze plaats is, en of er in de plaats van 19, 20 vroeger iets anders gestaan heeft, is niet meer uit te maken.

Maar genoeg. Zooals uit het onderzoek blijkt, komt er in het derde ev. geene enkele plaats voor die aantoont dat de schrijver zoo over de wet dacht als Paulus. Het eenige dat men zeggen kan is dat in het eerste ev. enkele uitspraken meer worden gevonden waarin de bindende kracht der wet wordt erkend. Dat zij bij Lc. niet ontbreken, hebben wij reeds gezien, en, wanneer men daarnaast legt wat Paulus in zijne brieven aan de Romeinen en de Galatiërs over de wet schrijft, springt het onderscheid in het oog. Eene enkele vergelijking zij voldoende. In Gal. 3 geeft Paulus als kenmerk der wet, vs. 12: *ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται ἐν αὐτοῖς.* In Luc. 10 : 28 lezen wij, na het antwoord van den schriftgeleerde op de vraag wat in de wet geschreven staat, de woorden *τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ.* Nu beweer ik geenszins dat zulke uitspraken elkaar uitsluiten, dat zij niet in een vroom gemoed beide tot haar recht kunnen komen, maar wel meen ik te mogen verzekeren dat zij van een verschillend *dogmatisch* standpunt getuigen. Ik voorzie nog eene andere tegenwerping, die trouwens niet alleen mij, maar ook de schrijvers, die ik hier tracht te wederleggen, gelijkelijk treffen zou. Men kan nl. beweren dat de woorden Lc. 10 : 28 (en dit geldt ook van andere) in het geheel geen getuigenis geven van het standpunt des schrijvers, dat deze eenvoudig historicus is en meer niet, maar deze tegenwerping verliest hare kracht, wanneer wij bedenken dat de schrijvers van den eersten Christentijd hunne taak geheel anders opvatten dan historici van onze dagen. Zij hadden niet een wetenschappelijk doel, maar wilden de leden der gemeente in hun geloof versterken. Ware iets wat Lc. in zijne bronnen vond bepaald in strijd geweest met zijne overtuiging (die bronnen toch waren nog geen canonieke geschriften), hij zou dat zeker gewijzigd of weggelaten hebben.

4.

Geloof en werken.

Hilgenfeld schrijft in zijne Einleitung, p. 573, dat de groote dogma's van Paulus in het Lc.-ev. geenszins ontbreken. „Die Rechtfertigung durch den

Glauben im Gegensatze gegen die Werkgerechtigkeit finden wir 1 : 77, 78, 10 : 20 angedeutet, bestimmt gelehrt 8 : 12, 10 : 41, 42, 17 : 5—10". Is dit werkelijk zoo, dan heeft de stelling die hij verdedigt een vasten bodem, en verdient de vraag ernstige overweging of niet, zooals Scholten meent, de plaatsen die daarmede niet overeenkomen, aan een lateren bewerker van het derde ev. zijn toe te schrijven. Ik meen dat een gezet onderzoek ons tot de overtuiging moet brengen dat het werkelijk niet zoo is.

Wat Paulus onder geloof verstaat, kan niet in een paar woorden beschreven worden. Ik geloof echter op grond van zijne brieven te mogen zeggen dat het geloof voor hem is: gedeeltelijk een voor waar houden en vertrouwen dat God door Christus de zondige wereld wil behouden, gedeeltelijk eene gesteldheid van het hart, die maakt dat de geloovige niet meer zich zelven leeft, maar dat Christus in hem leeft; Rom. 10 : 10, Gal. 2 : 20 en elders.

Het woord *πίστις* komt bij Lc. 10 of 11 maal voor, [1]) bij Mt. 8 maal, bij Mc. 5 maal; het werkwoord *πιστεύειν* bij Lc. 9 maal, bij Mt. 11 maal, bij Mc. 15 maal. Het substantief beteekent bij Lc. vertrouwen op Jezus' wondermacht 5 : 20, 7 : 9, 8 : 25, 48, (17 : 19) 18 : 42, of vertrouwen dat in staat stelt buitengewone daden te verrichten 17 : 5, 6 (vgl. *ἄπιστος* 9 : 41), of getrouwheid aan Jezus, 22 : 32, het tegenovergestelde van de zwakheid die in de verloochening van Petrus blijken zou. Wat 18 : 8 bedoeld wordt is niet helder; uit den samenhang zou men opmaken: het vertrouwen dat God zijnen uitverkorenen recht zal doen, maar uit het bijgevoegde lidwoord (*ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;*) kan men afleiden dat aan het geloof in Jezus als den Messias gedacht moet worden. Alleen 7 : 50 heeft het woord een dieperen zin, die wat meer tot de Paulinische opvatting nadert, maar al te veel mag men daaruit niet afleiden, omdat het daar ter plaatse niet anders voorkomt dan in de gewone formule *ἡ πίστις σου σέσωκέ σε* en ook in Mt., 18 : 6 *πιστεύειν εἰς* (vgl. Rom. 10 : 14, Gal. 2 : 16) in dergelijken zin gebezigd wordt. Het werkwoord *πιστεύειν* komt voor in den zin van: geloof slaan aan iemands woorden 1 : 20, 45, 20 : 5, 23 : 67, 24 : 25, vertrouwen op Jezus' macht 8 : 50, toevertrouwen 16 : 11, de door Jezus gepredikte leer aannemen 8 : 12, 13. Het woord *ἀπιστία* komt bij Mt. en Mc., maar niet bij Lc. voor.

Uit dit alles blijkt allerminst dat Lc. de woorden „geloof" en „gelooven" in Paulinischen geest heeft gebruikt, en zoo kan ik ook niet veel gewicht hechten aan de uitdrukking *μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν*, Lc. 8 : 12, waarop door Hilgen-

---

[1]) Het is niet zeker of het 17 : 19 voorkomt, daar de woorden *ἡ πίστις σου σέσωκέ σε* in den Vaticanus ontbreken.

feld nadrukkelijk gewezen wordt. Immers ook Mc. 1 : 15 wordt het πιστεύειν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ naast het μετανοεῖν genoemd als hoofdeisch om aan het koninkrijk Gods deel te hebben, al staat daar ook het verbum σώζεσθαι niet bij, dat elders bij Mt. en Mc. in denzelfden zin, als bij Lc., voorkomt.

Ook in andere eischen die den volgeling van Jezus gesteld worden en in de geheele beschouwing van den mensch, zooals wij die in het derde ev. vinden, straalt geen Paulinisme door. Scholten maakt de opmerking dat, volgens het ev. van Lc., alle menschen zondaars zijn, 13 : 1 en verv., terwijl Mt. onderscheid maakt tusschen boozen en goeden, rechtvaardigen en onrechtvaardigen; maar hier valt veel van af te dingen. Vooreerst laat zich Lc. 13 : 1 „meent gij dat deze „Galileërs zondaars waren boven alle Galileërs" met het betoog, door Paulus Rom. c. 1—3 geleverd, in het geheel niet vergelijken. „Meent gij" zoo vraagt Jezus „dat deze Galileërs, die het ergste ondergaan hebben, ook de ergste zon„daars zijn geweest?" Met die vraag weerlegt hij het gevoelen van die Joden die in het ongeluk, dat iemand trof, ook het bewijs zagen van zijne schuld. Hij spreekt niet eens van alle menschen, maar van alle bewoners van Galilea en Jeruzalem. De vraag, of alle menschen zondaars zijn, wordt niet aangeroerd en ligt binnen een geheel anderen kring van denkbeelden. Vervolgens meen ik dat het besef dat alle menschen zondaars zijn door de populaire onderscheiding in boozen en goeden geenszins wordt uitgesloten. Lezen wij niet in datzelfde eerste ev., 19 : 17, εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός? Ten derde komt de gedachte, Mt. 5 : 45 uitgesproken, ook bij Lc., nl, 6 : 35, voor, want de uitdrukking „de ondankbaren en boozen" onderstelt het bestaan van dankbaren en goeden. Maar ik wil hier geen nadruk op leggen, daar eene andere plaats veel duidelijker spreekt. Door beide evangelisten wordt de gelijkenis van het verloren schaap medegedeeld, maar alleen Lc. maakt melding van „rechtvaardigen, die de bekeering niet van noode hebben."

Een ander punt van vergelijking tusschen de dogmatiek van Paulus en die der evangeliën biedt de leer omtrent belooning. In het derde ev. staat, 17 : 10, de bekende spreuk „al hebt gij alles gedaan wat u bevolen was, zegt: wij zijn onnutte dienstknechten, d. i. de meester is niet verplicht u eene bijzondere belooning toe te kennen, daar gij niets meer dan uw plicht hebt gedaan. Ik zie de kracht van deze woorden geenszins voorbij, maar geloof toch dat zij veel te ver gaan die daaruit het gevolg trekken dat de schrijver de dogmatiek van Paulus is toegedaan [1]). Wel mogen wij niet uit het oog verliezen dat in het

---

[1]) Zeller, die aan het derde ev. een dogmatisch karakter toekent, schreef, Theol. Jahrb. 1843, p. 78, met recht: „Ich möchte diesen Ausspruch zwar nicht, wie man gewöhnlich thut, mit den pau-

eerste ev. veel vaker van „loon" gesproken wordt, maar evenmin, dat Lc. er op dezelfde wijze van gewaagt, 6 : 23, 35. Dat hij dit „uit licht verklaarbare achteloosheid" gedaan heeft, is eerder gezegd dan bewezen, en, is hij werkelijk zoo achteloos geweest, dan volgt daaruit dat het hem niet ernstig te doen is geweest om zijn ev. eene dogmatische kleur te geven. Zulk eene achteloosheid laat zich met den toeleg om de Joodschgezinde Christenen te bestrijden bezwaarlijk vereenigen. Dat hij 6 : 32 *χάρις* schrijft waar Mt. *μισθός* heeft, 5 : 46, bewijst niets; juist op deze plaats, waar de aanspraak op loon ontzegd wordt, had een verklaard aanhanger van Paulus *μισθός* kunnen schrijven. Maar zeker zou zulk een man bezwaar hebben gehad tegen eene belofte als die welke wij Lc. 18 : 29, 30 lezen: *οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ...... ὃς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ.*

Wij moeten nog verder gaan. Zeer dikwijls is reeds door vele geleerden de aandacht gevestigd op die plaatsen in het Lc.-ev., waar de armoede en het geven van aalmoezen worden aangeprezen, en in een onderzoek als het onze moeten wij daar wel op letten, omdat wij daaraan het Paulinisme van onzen schrijver kunnen toetsen.

Terwijl in het eerste ev. de *πτωχοὶ τῷ πνεύματι*, d. i. de eenvoudigen, worden zaliggesproken, zijn het in het derde de *πτωχοί*, en dat dit woord in den gewonen, eigenlijken zin moet opgevat worden, blijkt zoowel uit de gecoördineerde spreuken *μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε, μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε,* als uit de tegenstellingen *οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις κτἑ.* Dit nu wordt door vele geleerden niet toegestemd. Baur zegt [1]): „nicht die äussere „Armuth als solche hat so grosse Bedeutung, sondern sie hat eine solche nur „wegen der Gesinnung, die vom Begriff der Armuth nicht getrennt werden kan." Weiss [2]): „die Armen sind ja glaubige Jünger Jesu und werden als solche selig „gepriesen." Scholten [3]) ziet in de *πτωχοί* van Lucas „de verwaarloosde volks-„klasse .... die door Jezus zaliggesproken werd, niet omdat zij arm was, maar,

„linischen Aeusserungen über das Ungenügende der menschlichen Werke schlechthin identificiren; „die Verwerfung der Werkgerechtigkeit beruht hier auf einem andern Grunde, als bei Paulus, nicht „auf der Einsicht in die Unvollkommenheit alles menschlichen Thuns, sondern auf der Erinnerung an „das absolute Herrscherrecht Gottes, dem gegenüber der Mensch nie einen Anspruch erheben kann. „Aber doch ist offenbar, dass diese Aeusserung mit den paulinischen wenigstens in der algemeinen „Tendenz zusammentrifft, den Dünkel der Gesetzesgerechtigkeit, dieses erste Hinderniss, das der Aner„kennung der paulinischen Grundsätze im Wege stand, niederzuschlagen."

[1]) Krit. untersuchungen über die kanonischen Evangeliën, p. 447.

[2]) Meyers Commentar a. h. l.

[3]) Paul. ev. p. 67.

„vgl. Lc. 7 : 5 (?), omdat haar het uitzicht geopend werd op de heilgoederen „van het aanstaande Godsrijk."

Maar wat, zoo moet ik vragen, geeft recht tot zulk eene exegese? De bedoeling van Jezus zal wel beter in de zaligsprekingen van Mt. dan in die van Lc. weergegeven zijn, maar dit geeft geen recht den zoo duidelijken zin der woorden geweld aan te doen. Vooral niet, omdat datzelfde denkbeeld, dat men door kunstmiddelen wil verwijderen, ook elders bij Lc. terugkomt. Kan het sterker worden uitgedrukt dan in de geschiedenis van den rijke en Lazarus? Die arme wordt in Abrahams schoot gedragen omdat hij het op aarde slecht heeft gehad. *Τέκνον*, zegt Abraham, 16 : 25, tot den rijke, *μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου καὶ Λ. ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι.* Is dit met de leer van Paulus te eenenmale in strijd, vreemd is daaraan ook de verklaring, vs. 29—31, dat de wet en de profeten voor den mensch voldoende zijn. De geheele gelijkenis draagt meer een Joodsch dan een Christelijk karakter, en zij komt juist voor in dat gedeelte van het ev., waarvan Hilgenfeld [1]) beweert: „Bei der Galiläischen Wirksamkeit noch gebunden an die „älteren Evangelien, benutzt Lucas die Reise nach Jerusalem (9 : 51 en verv.) „um seinen paulinischen Gedankenreichthum ungehinderter darzulegen."

De opmerking is gemaakt geworden [2]) dat „de lof der armoede niet aan het „Joden-Christendom uitsluitend eigen is, maar evenzeer bij Pauliners ingang en „zelfs in de schriften van Paulus aanbeveling vond, 1 Cor. 1 : 26—28, 2 Cor. „6 : 10." Maar op die plaatsen lees ik in het geheel geene aanbeveling van de armoede; de apostel vermeldt alleen het feit dat de eerste Christelijke gemeenten niet uit rijken en aanzienlijken bestonden. En zelfs, al werd hier de lof der armoede verkondigd, dan zou daardoor de bewijskracht der door mij aangevoerde plaatsen niet ontzenuwd worden. Immers niet alleen de lof der armoede wordt daar verkondigd; er staat dat armoede en ellende, in deze wereld geleden, in de komende vergoed zullen worden, en dit is geheel iets anders.

Even vreemd aan het Paulinisme is de waarde, die in het Luc.-ev. gehecht wordt aan het geven van aalmoezen, 11 : 42, 12 : 33 en vooral 16 : 1—9 in de gelijkenis van den onrechtvaardigen rentmeester. Strauss heeft hiervan eene goede verklaring gegeven [3]). Zij leert „dass der Mensch, der, auch ohne ge„rade bestimmt auf unrechtmässige Weise zu Geld und Gut gelangt zu sein, „doch Gott gegenüber ein *δοῦλος ἀχρεῖος* und in Anwendung der ihm von Gott

[1]) Einl. p. 562.

[2]) Scholten, Paul. ev. p. 67.

[3]) Leben Jesu I, p. 628.

„anvertrauten Gaben οἰκονόμος τῆς ἀδικίας ist, diese immer mit unterlaufende „Untreue am besten durch Nachsicht und Wohlthätigkeit gegen seine Mitmen- „schen gut machen, und sich durch deren Vermittlung einen Platz im Himmel „verschaffen könne." De spreuken 16 : 10—13 hebben met de gelijkenis niets te maken en zijn er aangehangen om het woord μαμωνᾶς.

Uit dit alles kan men opmaken wat er waar is in de bewering van Hilgenfeld, die ik in het begin van dit hoofdstuk mededeelde. Van de Paulinische leer van rechtvaardiging door het geloof is in het derde ev. niets te vinden. Op geene van de door hem bijgebrachte plaatsen heeft πίστις de beteekenis die Paulus daaraan geeft. Ik verg natuurlijk niet dat hij plaatsen zal opgeven, waar de beteekenis *geheel* dezelfde is als in Paulus' brieven. Ik zie geenszins voorbij dat Jezus' kruisdood reeds had plaats gehad, toen Paulus schreef, en dus bij hem het geloof zich op een ander voorwerp kon richten dan in de evangeliën, maar ik kan geen bijzondere overeenkomst tusschen Lc. en Paulus vinden, wanneer het, zooals nu m. i. het geval is, blijkt dat „het geloof" bij Lc. in den grond hetzelfde is als bij Mt. en Mc.

Niet anders is het gesteld met het begrip δικαιοῦσθαι in het derde ev. In de gelijkenis van den Farizeër en den tollenaar, 18 : 14, herinnert dat werkwoord ons, aan het leerbegrip van Paulus, maar hiertoe bepaalt zich de overeenkomst. Immers ontbreekt het bij Paulus onmisbare ἐκ πίστεως. Vervolgens is met de leer van Paulus in strijd die voorstelling dat de tollenaar gerechtvaardigd was boven, d. i. meer dan de Farizeër (vgl. παρὰ Lc. 13 : 2, 4). Volgens Paulus wordt de mensch gerechtvaardigd door het geloof, of hij wordt het niet; een meer of minder gerechtvaardigd worden zou hij niet begrepen hebben. De zin van 18 : 14 is dat de tollenaar rechtvaardiger was in Gods oog dan de Farizeër, en in het diepe schuldbesef van genen vinden wij een voorbeeld van de μετάνοια, die de apostelen moesten prediken εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Dat wij hier niet veel meer vinden dan eene gelijkheid in klank, blijkt ten overvloede uit de beteekenis van het woord δίκαιος in het derde ev. b. v. 1 : 6, 5 : 32, 15 : 7.

Niemand zal echter ontkennen dat deze gelijkenis eene veroordeeling bevat van die werkheiligheid, waartegen *ook* Paulus zich verzet heeft. Het is een van die verhalen, die vooral bij Lc. voorkomen, waarin nadruk gelegd wordt op de waarheid dat wat in den mensch gevorderd wordt eene vrome gezindheid is.

Daartoe behoort ook het verhaal van Maria en Martha. Dat Lc. hiermede bedoeld heeft „de voortreffelijkheid van het Paulinisme boven het wettelijk stand- „punt" in het licht te stellen, is eene bewering waartoe niets ons recht geeft. Men bedenke dat de lezing van 10 : 42 onzeker is, daar de oudste Hss. niet ἑνὸς δέ ἐστι χρεία hebben, maar ὀλίγων δὲ χρεία ἐστὶν ἢ ἑνός, wat zeker eene

dittografie is; en verder dat de zachte terechtwijzing, tot Martha gericht, al zeer weinig gelijkt op eene veroordeeling der wettelijke gerechtigheid, waar Paulus zoo hevig tegen streed. Maar wel vinden wij in Maria eene belangstelling in de waarheid, eene waardeering van Jezus, die zeker *ook* door Paulus zou zijn geprezen.

Een derde verhaal is dat van de vrouw die Jezus' voeten zalfde, 7 : 36—50. Het laatste gedeelte daarvan vereischt eenige verklaring. Simon verwondert zich dat Jezus eene vrouw van een zondig levensgedrag niet afwijst. Hem wijst Jezus terecht door de gelijkenis vs. 41—43, waarvan de slotsom is dat degene, wien het meeste kwijtgescholden is, ook het meest zal liefhebben. Zoo is het ook, gaat Jezus voort, met deze vrouw. Zij heeft mij de grootste liefde bewezen [1]) „daarom, zeg ik u, zijn hare zonden haar vergeven, die vele waren, omdat zij veel heeft liefgehad". Men voelt dat de redeneering niet sluit. In de gelijkenis wordt geleerd: degene wien veel vergeven is heeft veel lief; in de toespraak tot de vrouw: dengene die veel lief heeft wordt veel vergeven. De tweede helft der toespraak, vs. 47^b maakt de moeielijkheid nog grooter; daarin keert de spreker terug tot de leer der gelijkenis zeggende: maar hij wien weinig vergeven wordt heeft weinig lief, wat weer niet aan het onmiddellijk voorafgaande past.

De verklaringen, die men van vs. 47—50 gegeven heeft om die moeielijkheden te ontgaan, zijn m. i. de eene al gewrongener dan de andere. Ik behoef ze niet alle op te geven, daar men ze in de commentaren uitvoerig beschreven vindt. De meesten leeren ons dat er eigenlijk geen strijd tusschen de gelijkenis en vs. 47^a bestaat. Ook in de woorden: „hare zonden zijn haar vergeven .... omdat zij veel heeft liefgehad" zal de liefde niet als oorzaak, maar als gevolg der schuldvergeving genoemd zijn. Door de vrouw tot zich toe te laten, wier geloof hij vs. 50 erkende, had Jezus haar eigenlijk reeds de zonde vergeven, en haar liefdebetoon was dankbaarheid voor de haar bewezen genade. Maar hoe dan uit den weg te ruimen wat vs. 47^a staat: hare zonden zijn haar vergeven .... *ὅτι ἠγάπησε πολύ*? Het middel geeft Weiss aan de hand. Uit de gelijkenis, zoo schrijft hij, en uit vs. 47^b blijkt dat de liefde als gevolg der vergeving *moet* worden opgevat. „Contextmässig richtig ist es daher *ὅτι* vom Erkennungsgrunde „zu fassen. Vergeben sind u. s. w., was gewiss ist, da sie Liebe in hohen Grabe „bewiesen hat". Maar dit is, zooals in vroeger tijd exegeten wel eens zeiden,

[1]) Het verhaal is eerst helder geworden door de emendatie van den hoogl. Naber, die de negatie in *ὕδωρ .... οὐκ ἔδωκας, Φίλημα .. οὐκ ἔδωκας* en *οὐκ ἤλειψας* als onecht. uit den tekst verwijderd heeft. Mnemosyne 1881, p. 283.

geen uitleggen, maar inleggen. In den tekst ligt deze beschouwing althans niet. Als hij dat bedoeld had, zou Jezus nooit zoo gesproken, of liever, zou Lc. nooit zoo geschreven hebben, tenzij het hem te doen was geweest de lezers op een dwaalspoor te brengen. Evenmin hebben wij recht hier met Hilgenfeld [1]) te lezen dat Lc. hier „die Sündenvergebung an die Liebe als Aeusserung des Glaubens geknüpft sein lässt", om daaruit het gevolg te trekken dat hier de „Paulinische Tendenz" duidelijk aan het licht treedt. Wel is in vs. 50 spraak van geloof, en in vs. 47 van liefde, maar den schrijver is het zelfs niet in de gedachte gekomen die twee dogmatisch te verbinden.

De eenige verklaring, die mij voldoet, is dat de schrijver twee stukken, die niet bij elkander behooren, de gelijkenis en het verhaal der vrouw, aan elkander geknoopt heeft. Het is er mede gegaan als met de gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan en de vraag van den wetgeleerde. Even als daar, 10 : 36, heeft de schrijver hier eene poging gedaan om verband te brengen in zijne beschrijving. Vs. 47^a past niet bij de gelijkenis, en nu moet 47^b dienen om in die leemte te voorzien. Alle verklaringen van 47^a, waarin de liefde als gevolg niet als reden der schuldvergeving wordt opgevat, lijden schipbreuk op den stelligen zin der woorden.

Toch neemt dit alles niet weg dat wij hier een bericht voor ons hebben dat zeker niet in den smaak zou gevallen zijn van een schrijver die geloofde dat nooit een tittel of jota der wet zou vallen.

5.

Er blijven nog eenige plaatsen over die niet onder eene der vorige rubrieken gebracht konden worden, en die ik toch niet met stilzwijgen mag voorbijgaan.

Lc. 3 : 23—38. Het geslachtsregister. Ook Holtzmann noemt dit onder de pericopen die het Paulinisme, zij het ook zeer gematigd Paulinisme, van den schrijver bewijzen [2]). Scholten merkt op [3]) dat de Paulinist aan Jezus' afstamming van David weinig hechtte en daarom in dit register Jezus wel van dien koning laat afstammen, „doch niet uit de Salomonische koningslinie, maar langs

[1]) Einl. p. 561.

[2]) Einleitung i. d. N. T. p. 401.

[3]) Paul. ev. p. 331.

„een zijtak, uit Nathan en een aantal onbekende stamvaders, waardoor de luis„ter der afstamming van David aanmerkelijk verminderd wordt;" en vervolgens dat wij in Lc. de Heiden-Christelijke traditie bewaard vinden, die het geslachtsregister opvoert „tot Adam, die bij Lucas, als type van Jezus, „de „zoon van God" wordt genoemd."

De geheele geslachtslijst staat hier ter plaatse zoo zonderling, dat de vraag mag oprijzen of wij daarin geen toevoegsel van eene latere hand moeten zien, en of niet oorspronkelijk Lc. 4 : 1 op 3 : 22 gevolgd is. Maar, ook als een een echt stuk beschouwd, heeft het in de kwestie die wij behandelen geen groote bewijskracht. Immers ook volgens deze lijst, hoe dan ook ingericht, stamt Jezus van David af, en, dat men de rij der nakomelingen van dien Israëlitischen vorst zou veranderd hebben om den luister der afstamming te verminderen, dunkt mij geen aannemelijke hypothese. Want ook de meest wettische Jodenchristen kon met die lijst vrede hebben, daar van den Messias alleen verwacht werd dat hij de zoon van David, maar niet dat hij de zoon van Salomo enz. wezen zou. En, stelde Lc. in die afstamming van David eigenlijk weinig belang, welnu, wat was dan eenvoudiger geweest dan de geheele geslachtslijst weg te laten. Hij heeft dit niet alleen niet gedaan, maar integendeel de lijst tusschen 3 : 22 en 4 : 1 ingewrongen op eene plaats waar zij overbodig is en niet past. Dat Mt. vaker den titel „zoon Davids" vermeldt, is zeker, maar wij vinden dien toch ook bij Lc., 18 : 38, 39, en lezen daar tevens dat Jezus den blinde, die hem zoo aansprak, de lofspraak *ἡ πίστις σου σέσωκέ σε* waardig keurde. Er blijft dus alleen over dat Lc. ook de voorvaderen van Abraham tot Adam opgeeft, wat inderdaad niet veel zeggen wil. De opmerking dat Adam „type van Jezus" is brengt m. i. de geheele geslachtslijst in verwarring. Hoe toch kan men opgeven dat Jezus afstamt van iemand die weder type van Jezus is? Bovendien is die voorstelling van Adam zeker niet in den geest van Paulus, voor wien Christus, de tweede Adam, eene sterke tegenstelling is van den eersten die *ἐκ γῆς χοϊκός* is, 1 Cor. 15 : 45, 22. De woorden *ὡς ἐνομίζετο*, Lc. 3 : 23, worden door Scholten voor eene interpolatie gehouden [1]), en, naar ik geloof, met het volste recht. Welk schrijver toch zal, na met moeite zulk een geslachtsregister eene plaats bezorgd te hebben, door de bijvoeging van zulke woorden alles op losse schroeven zetten en aanduiden dat hij zelf niet aan de waarheid van zijn register gelooft? Terwijl het zeer begrijpelijk is dat een christelijk lezer of afschrijver er die woorden bijvoegde, daar het hem hinderde dat Jezus hier zoo zonder omwegen zoon van Jozef werd geheeten.

---

[1]) Is de derde evangelist enz. p. 75.

Zijn de twee eerste hoofdstukken echt, dan wordt de geheele onderstelling, dat Lc. de Davidische afkomst eenigermate in de schaduw wil stellen, door 1 : 32, 33, 2 : 2 wederlegd. De geboorte in de „stad Davids" en vooral de belofte van den engel **καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ** spreken duidelijk genoeg.

Lc. 17 : 21. **ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν.** Hiervan schrijft Hilgenfeld [1]): „Paulinisch ist die Rede Jesu Lc. 17 : 20—37 über die Zukunft „des Gottesreichs, welches schon innerlich da ist, nach seiner äusseren Ankunft „aber nicht voraus berechnet werden kann." Deze woorden zijn mij niet recht duidelijk. Is de komst van het Godsrijk iets innerlijks, iets wat in het gemoed des menschen plaats grijpt, dan is eene zichtbare komst daarvan niet alleen niet te berekenen, maar geheel en al uitgesloten. Maar die onduidelijkheid is een gevolg van de onduidelijkheid der tekstwoorden, zooals die door Hilgenfeld worden verklaard. Wat daarvan de zin is, is niet zoo gemakkelijk te bepalen. **Ἐντὸς ὑμῶν** kan beteekenen: „binnen in u" en „in uw midden". Dat Jezus tot Farizeërs spreekt, is geen overwegend bezwaar tegen de eerstgenoemde verklaring; Jezus toch kon met **ἐντὸς ὑμῶν** bedoelen: binnen in den mensch, in het hart des menschen. Maar iets anders staat in den weg. In vs. 22 en verv. heeft Lc. zeker een vervolg willen geven van de rede die vs. 20 aangevangen was, en nu lezen wij vs. 24 dat de komst van den Zoon des menschen zal wezen gelijk aan het schitteren van den bliksem, even onverwacht en snel. Daarmede nu — want de komst van het koninkrijk Gods en die van den Zoon des menschen zullen wel eene en dezelfde zijn — zijn beide verklaringen in strijd. Ik geloof daarom dat wij weder onderscheid moeten maken tusschen de oorspronkelijke beteekenis van Jezus' woorden en de opvatting daarvan door Lucas.

Dat vs. 20 en 21 oorspronkelijk niet met het volgende een geheel hebben uitgemaakt, kan men misschien afleiden uit vs. 22, waar de Farizeërs van vs. 20 in eens verdwenen en de leerlingen in hunne plaats getreden zijn. Het ligt geheel in de manier van Lc. redenen of verhalen aan elkander te schakelen, omdat zij de eene of andere uitdrukking (hier: **ἐροῦσιν· ἰδοὺ ὧδε, ἰδοὺ ἐκεῖ**) gemeen hebben. De oorspronkelijke bedoeling kan zeer wel geweest zijn: „binnen in u", maar Lc. heeft er iets anders in gelezen, en wel, zooals Ritschl (Das Ev. Marcions, p. 194) heeft aangetoond: Er zijn geen zichtbare teekens die de komst van het koninkrijk Gods aankondigen; snel als de bliksemstraal is het in uw midden, eer gij het vermoedt (vgl. ook Baur. Kan. ev. p. 496).

---

[1]) Einl. p. 566.

Dat hierdoor de bewijsvoering van Hilgenfeld alle kracht verliest, springt in het oog.

Er blijft nu nog een zaak over, die velen geleerden zeer belangrijk voorkomt en de nauwe verwandschap in het licht zal stellen, die er tusschen het boek van Lc. en de brieven van Paulus bestaat.

Holtzmann verzekert dat Lc. die brieven bij zijn schrijven gebruikt en meer dan eens woorden daaruit aangehaald heeft. „Fest steht", zoo schrijft hij [1]) „die „Abhängigkeit desselben (nl. des Evangeliums) von den Paulusbriefen; daher „die Anklänge 10: 7, 8 an 1 Cor. 9 : 5—14; 10 : 27, die Aufnahme von 1 Cor. „11 : 23—25 in den Abendmahlsbericht Lc. 22 : 19, 20 und die Parallele 24: „34 = 1 Cor. 15 : 5. Nach Rm. 6 : 11, 14 : 8 ist das Wort Lc. 20 : 38 erweitert, „nach 1 Cor. 1 : 21 ist Lc. 8 : 12 ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν eingeschaltet. Aus „1 Cor. 2 : 4 stammt sowohl die Ausdrucksweise Lc. 4:32 ὁ λόγος ἦν ἐν ...., „als 1:17, 35, 4 : 14 die Verbindung van πνεῦμα und δύναμις. Sogar die Ter„minologie der paulinischen Rechtfertigungslehre (nicht aber die Sache selbst) ist „18 : 4 eingetragen (δεδικαιωμένος)". Men ziet: het aantal dezer plaatsen is niet gering, en, is het werkelijk waar wat Holtzmann en met hem vele anderen daaromtrent beweren, dan wordt een niet verwerpelijk argument geleverd voor de stelling dat Lc. in Paulinischen geest geschreven heeft. Een nauwkeurig onderzoek zal ons echter leeren dat de overeenkomst tusschen evangelie en brieven voor het grootste gedeelte alleen in schijn bestaat. Voor het grootste gedeelte, zeg ik. Want dat Lc. 22 : 19, 20 eene copie is van 1 Cor. 11 : 23—25 ziet iedereen. Die verzen staan echter, gelijk ik hierboven reeds opmerkte, zoo vreemd en zonder samenhang met het overige, dat ik aan hunne echtheid twijfel.

Dat in Lc. 10 : 7, 8 eene toespeling liggen zou op 1 Cor. 9 : 5—14, kan, dunkt mij, niet veel instemming vinden. Paulus betoogt daar dat hij even goed als anderen recht heeft op ondersteuning van de zijde der door hem gestichte gemeenten, ten einde in zijne stoffelijke behoeften te voorzien. Lc. 10 bevat iets dergelijks: in de rede bij de uitzending der zeventig wordt de spreuk uitgewerkt „de arbeider is zijn loon waardig". Was dan die vermaning tot de geloovigen in den eersten christentijd zoo iets buitengewoons, dat Lc. haar niet had kunnen mededeelen, ware Paulus hem niet voorgegaan? Niemand zal dit beweren. Of komen soms de woorden in het ev. en in den brief kennelijk overeen? Dit is in het geheel niet het geval. En alle schijn van afhankelijkheid valt weg, als wij in aanmerking nemen dat bij Mt. in hoofdzaak juist hetzelfde staat als bij Lc. (vgl. Lc. 10 : 7, 8 met Mt. 10 : 10, 11) en wij even veel of liever even

[1]) Einleitung p. 401.

weinig recht hebben om bij Mt. eene toespeling op den brief van Paulus te zoeken. Misschien heeft Holtzmann het oog op het woord *ἐσθίειν* dat Lc. 10 : 7 en 1 Cor. 9 : 13 voorkomt. Op de laatstgenoemde plaats lezen wij: *οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν,* bij Lc.: *ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ᾽ αὐτῶν,* maar die overeenkomst — en zij is de eenige — beteekent zeker niet veel. In hoofdzaak heeft Lc. ook hier niets wat niet bij Mt. voorkomt. Deze laat wel de woorden *ἐσθίοντες καὶ πίνοντες* weg, maar geeft, onmiddellijk daaraan voorafgaande: *ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τρόφης αὐτοῦ,* terwijl Lc. *τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ* heeft.

Met 1 Cor. 10 : 27 is het eenigszins anders gesteld. In dat hoofdstuk waarschuwt Paulus tegen het deelnemen aan heidensche offermaaltijden, maar keurt hij tevens te ver gedreven angstvalligheid af. „Eet alles wat in het vleeschhuis verkocht wordt", zoo schrijft hij, „en indien een ongeloovige u noodigt, *πᾶν τὸ παρατιθέμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν*". Lc. 10 : 8 lezen wij, na het reeds besprokene *ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῖ αὐτοῦ,: εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν.* Hier bestaat inderdaad overeenkomst van woorden, maar het is mij niet mogelijk er meer dan eene toevallige overeenkomst in te zien. De woorden *ἐσθίειν* en *τὰ παρατιθέμενα* (voorgezette spijs) zijn veel te gewoon en alledaagsch dan dat wij aan eene navolging denken moeten, en, als wij op den zin der woorden letten, dan wordt het duidelijk dat de evangelist en de apostel geheel op zich zelven staan. In het onderricht, aan de zeventig gegeven, kan, zooals ik reeds vroeger opmerkte, geen spraak zijn van vleesch, dat van heidensche offers afkomstig was, om de afdoende reden dat zij niet in een heidensch land komen zouden. Zij mochten, dat bedoelt Jezus, onbeschroomd de spijs gebruikten die hun werd voorgezet, zonder te vreezen dat zij daardoor onbescheiden zouden zijn. In vs. 7 heet dat *ἐσθίειν τὰ παρ᾽ αὐτῶν.* Ik moet hier bijvoegen — het is reeds door anderen opgemerkt — dat Lc., wanneer hij 10 : 8 een voorschrift had willen mededeelen van gelijke strekking als dat van Paulus, zeker niet het woord waarop hier veel aankomt, nl. *πᾶν* voor *τὸ παρατιθέμενον* zou weggelaten hebben.

1 Cor. 15 : 5. Paulus bericht hier aan wie Jezus na zijne opstanding verschenen is: aan Petrus, aan de twaalven, aan 500 broeders, aan Jacobus, aan alle apostelen. Volgens Lc. is hij verschenen aan de Emmausgangers, aan Petrus, aan de elven en verder aan geen anderen. Misschien had ik Petrus vóór de Emmausgangers moeten noemen, want het verhaal van Lc. is onduidelijk.

Men ziet: het onderscheid tusschen de beide berichten is nog al groot, veel te groot, om de onderstelling te wettigen dat Lc. de opgave van Paulus gebruikt heeft. Het eenige punt van overeenkomst is *ὤφθη Σίμωνι*; dat Jezus aan de

elf apostelen verschenen is meldt ook Mt. Wij kunnen uit die overeenkomst het besluit trekken dat het verhaal, waarvan Lc. zich bediend heeft, meer overeenkomst gehad heeft met dat van Paulus dan de bron waaruit de eerste evangelist heeft geput. Maar verder kunnen wij onmogelijk gaan.

Evenmin mogen wij Lc. 20 : 38, *πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν* afleiden uit eene plaats uit den brief aan de Romeinen. Holtzmann noemt er twee op. De eerste, Rom. 6 : 11, luidt: *λογίζεσθε ἑαυτοὺς εἶναι νεκροὺς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*, de andere, Rom. 14 : 8: *ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν*. Het is waar dat *ζῆν τῷ θεῷ* in het N. T. alleen bij Lc. en Paulus voorkomt, maar dat gebruik van *ζῆν* met een dativus is ook het eenige wat de genoemde plaatsen gemeen hebben. In het ev. is spraak van het leven na den dood; „zij allen", dat is de zin, „zijn, hoewel voor de menschen gestorven, voor God levend in het paradijs". In den brief daarentegen is spraak van het leven des Christens op aarde.

1 Cor. 1 : 21 lezen wij: *εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας*. Hieraan zal, volgens Holtzmann, Lc. de laatste woorden ontleend hebben van hetgeen hij 8 : 12 in de gelijkenis van den zaaier schreef: *ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν*. Maar zijn dan die woorden, of is dan die verbinding der twee woorden zoo zeldzaam, dat zij noodzakelijk op Paulus terugwijzen? Vinden wij niet diezelfde woorden bij Mc. en Mt. herhaalde malen, al is het ook in eenigszins anderen zin, in de bekende uitdrukking *ἡ πίστις σου σέσωκέ σε*?

Nog veel zonderlinger is de bewering dat de constructie van Lc. 4 : 32 *ο λόγος ἦν ἐν* en de verbinding van *πνεῦμα* en *δύναμις*, Lc. 1 : 17, 35; 4 : 14, van 1 Cor. 2 : 4 afstammen. Paulus schreef: *ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖ σοφίας, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως*. Daaraan zal nu ontleend zijn wat Lc. schreef: *ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ*. Maar deze verzen hebben niets gemeen dan het subst. *λόγος* en de praep. *ἐν*. De uitdrukking *ὁ λόγος ἦν ἐν* .... hebben zij alleen wat den klank aangaat gemeen; iedereen ziet immers dat de beteekenis niet dezelfde is. In den brief van Paulus is de zin: mijn woord was niet gelegen ...., bestond niet in ....; in het evangelie: zijn woord was met...

De bewering omtrent den oorsprong van Lc. 1 : 17, 35; 4 : 14 is van geen beter gehalte. Op de aangehaalde plaats uit 1 Cor. staat *ἀπόδειξις πνεύματος καὶ δυνάμεως* tegenover *πειθὼ σοφίας*. De beteekenis wordt daardoor duidelijk. Is nu van die beteekenis iets terug te vinden in Lc. 1 : 17, waar van Johannes wordt voorspeld *προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλία*, of 4 : 14, waar van Jezus bericht wordt dat hij, na de verzoeking, *ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος* naar Galilea terugkeerde? Nog meer verbazen wij ons, als wij

1 : 35 opslaan, waar de belofte van den engel aan Maria: ***πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπί σε καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι*** ook aan 1 Cor. de verbinding der genoemde woorden zal te danken hebben. Als zulke bewijzen dienst moeten doen, kan de stelling die men bewijzen wil niet sterk zijn. Zou Lc., wanneer hij in de brieven van Paulus zoo te huis was geweest, niet meer gebruik gemaakt hebben van karakteristieke uitdrukkingen des apostels en zich tot zulke kleinigheden beperkt hebben? Men moet, wanneer woorden van twee schrijvers op elkander gelijken, voorzichtig zijn met het maken van gevolgtrekkingen. Wat zou men wel zeggen, wanneer iemand wilde beweren dat de schrijver van Handelingen in de woorden ***πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις***, 5 : 29, Plato had nagevolgd, die Socrates in zijne Apologie doet zeggen: ***πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν***? Of wel dat Mt. van de brieven van Paulus gebruik gemaakt? In Mt. 11 : 25 toch wordt geheel hetzelfde geleerd als 1 Cor. 1 en 2. In beide boeken is spraak van wijzen en verstandigen voor wie vele dingen verborgen zijn; in beide (1 Cor. 1 : 19, 2 : 10) worden juist dezelfde woorden ***σοφοὶ*** en ***συνετοὶ*** en ***ἀποκαλύπτειν*** gebruikt. Toch zal wel niemand de genoemde stelling voor zijne verantwoording durven nemen.

Daarentegen is het zoo goed als zeker dat Lc. een ander geschrift gebruikt heeft, dat zoo ver mogelijk van de Paulinische brieven afstaat, nl. de Openbaring van Johannes. Dit toch blijkt uit de vergelijking van Openb. 11 : 2 met Lc. 21 : 24. Lc. schrijft: ***καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπ᾽ ἐθνῶν ἄχρι οὗ πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν.*** Wat die ***καιροὶ ἐθνῶν*** zijn is uit den samenhang niet op te maken. Meer dan eens heeft men Rom. 11 : 25 te hulp geroepen, waar Paulus schrijft: ***ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ***, maar de daar uitgesproken verwachting is aan het derde ev. te eenenmale vreemd en zou na ***Ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπ᾽ ἐθνῶν*** in het minst niet passen. De voorspelling wordt eerst duidelijk door de woorden uit de Openb. v. Joh., woorden die tot het oudste, het Joodsche, boek behooren, ***ἐδόθη*** (nl. de voorhof des tempels) ***τοῖς ἔθνεσι καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα καὶ δύο.*** Dat deze woorden aan Lc. 21 : 24 ten grondslag liggen mogen wij aannemen, omdat dit vers alleen daardoor zijne verklaring vindt; en dat een schrijver, die zulk een grootendeels Joodsch geschrift gebruikt en er het gezag van erkent, een verklaard voorstander van het Paulinisme zou geweest zijn, komt mij niet waarschijnlijk voor.

Aan het einde gekomen van den weg, dien ik mij voorgesteld had te bewandelen, wil ik daarop terugzien en de indrukken, die wij hebben opgedaan, in korte woorden samenvatten.

Mijne slotsom kan niet gunstig zijn voor de stelling dat het Lc.-ev. een dogmatisch, en meer bepaald een Paulinisch of heidenchristelijk karakter heeft.

Geene der groote leerstellingen, die Paulus eigen zijn, vinden wij daarin terug. Is het waar — wat ik betwijfel — dat Lc. zelf de woorden der inzetting van het gedachtenismaal aan 1 Cor. ontleend heeft, dan is dit een geheel alleen staand feit. Verdere invloed van de brieven van Paulus op den inhoud of den vorm van het ev. is niet aan te wijzen.

De twaalf apostelen mogen al niet op het hooge voetstuk staan, waarop Mt. ze geplaatst heeft, ze bekleeden in het derde ev. eene zeer eervolle plaats. Petrus staat er nog meer op den voorgrond dan in het Mc.-ev.

Al ontbreken bij Lc. waarschuwingen tegen de prediking van het ev. aan Samaritanen en Heidenen, waarschuwingen die in het eerste ev. zelf door verscheidene andere plaatsen worden weersproken, toch staan bij hem op eene enkele uitzondering na, de Heidenen achter. Hij gewaagt er zelden van. Een ev. waarin de Heidensche hoofdman wordt geprezen omdat hij Joodschgezind is, waarin den apostelen als hoogste belooning wordt voorgehouden dat zij zitten zullen op tronen, oordeelende de 12 geslachten Israëls, kan niet gezegd worden een anti-Joodschgezinden geest te ademen en laat zich zelfs niet vergelijken metde brieven van Paulus, waarin wij lezen dat eerst de volheid der Heidenen zal ingaan.

Dat Lc. op een antinomistisch standpunt zou staan wordt door geen enkel stevig argument gesteund. Spreuken als deze: dat men geen nieuwen wijn in oude lederen zakken moet gieten, vinden wij bij Mt. ook, en een evangelie, waarin verkondigd wordt dat Mozes en de profeten voor den mensch voldoende zijn, gelijkt weinig op de geschriften van Paulus.

De rechtvaardiging door het geloof kent Lc. niet. Wat hij bericht aangaande de waarde van armoede en van het geven van aalmoezen is evenmin Paulinisch.

Harnack heeft in zijne „Dogmengeschichte" terecht herinnerd dat Paulinisme en Heidenchristendom twee verschillende richtingen zijn, maar met zijne onderstelling: dat het Lc.-ev. „een document is van het zich tot Katholicismus ontwikkelend Heidenchristendom", kan ik mij evenmin vereenigen. De gronden, die ik daarvoor heb, heb ik grootendeels reeds genoemd. Ook kan een schrijver die in het aanhalen van het O. T. verder gaat dan zijne bron, het ev. van Mc., en die gebruik maakt van de Openb. v. Joh. geen vertegenwoordiger van het heidenchristendom heeten.

Maar tevens hebben wij in den loop van ons onderzoek verzen en pericopen ontmoet die zeker niet uit Joodsch-Christelijke bronnen afkomstig waren. Daartoe behooren het laatste gedeelte van de prediking te Nazareth, de gelijkenissen van den verloren zoon en van den barmhartigen Samaritaan, de verhalen van Martha en Maria, van den dankbaren Samaritaan, van de berouwhebbende zondares.

Deze zijn het welke aan het derde ev. een eigenaardig karakter geven. Zij getuigen van onbevangene en ruime opvatting van de bestemming des evangelies. Ik moet echter opmerken dat dit nog geen Paulinisme is. Dat Lc. die verhalen met eene polemische bedoeling in zijn werk heeft ingelascht is nergens gebleken. Wij hebben integendeel gezien dat hij de anti-Joodsche strekking, die zij hadden, niet heeft gevoeld.

Zoo staat hij op dezelfde lijn als Mc., en ik meen te mogen beweren dat hij veel dichter bij Mt. staat dan bij Paulus. Van den strijd der partijen, die in den eersten Christentijd bestaan heeft, vinden wij in zijn ev. geen sporen; hij is geen partijman, staat ook niet verzoenend tusschen twee uitersten, hij kent den strijd niet, hij heeft alleen berichten verzameld tot stichting zijner geloofsgenooten, en het hinderde hem niet — wat wij trouwens ook van den eersten evangelist getuigen moeten — dat die berichten niet allen denzelfden geest ademden.

Deze slotsom verandert niet, al nemen wij aan dat wij meer dan een bestanddeel, een ouder en een jonger, onderscheiden moeten. Scholten onderstelt dat oorspronkelijk de twee eerste hoofdstukken en verscheidene kleinere of grootere deelen ontbraken, en ik geloof met hem dat het derde ev. niet in eens geworden is wat het nu is. De Tubingsche geleerden, met name Ritschl en Baur, zagen in het door Marcion gebruikte boek het oorspronkelijke Lc.-ev. Ik voor mij ben nog niet overtuigd dat van deze laatste gissing de ongegrondheid zoo volkomen bewezen is als men tegenwoordig vrij algemeen gelooft. Ook door hetgeen Volkmar in zijn „Evangelium Marcions" geschreven heeft is nog niet voor goed uitgemaakt, dat dat ev. eene overwerking is van het ev. van Lc. Maar hoe dit zij, al bleek het duidelijk dat eene van beide gissingen waarheid is, dan nog zou de schaal niet ten voordeele der door mij bestredene stelling overslaan. De zaak zou anders staan, wanneer in het derde ev. twee scherp geteekende bestanddeelen naast elkander voorkwamen. Dan toch zou, na aftrek van het Joodsch gekleurde deel, een geschrift overblijven dat onmiskenbaar een Paulinischen of Heidenchristelijken stempel droeg. Maar dit is niet het geval. Het ev. dat Marcion gebruikte was, voor zooverre wij weten, zeker veel bruikbaarder voor hem dan het eerste ev., maar had met de leerstellingen van Paulus even weinig gemeen als ons kanonieke Lc.-ev.

In den laatsten tijd is aan het stelsel der Tubingsche geleerden menige stoot toegebracht. Hunne voorstelling van den strijd der partijen in de eerste anderhalve eeuw na Chr. vindt niet meer zooveel instemming, en wat de uitslag van het hernieuwde onderzoek wezen zal is nog niet te bepalen. Dat die strijd bestaan heeft is, dunkt mij, wel zeker, maar als getuige van het Paulinisme kan, als mijn werk eenige waarde heeft, het ev. van Lc. niet langer optreden.

L. S.

Seculi sexti p. C. n. historiae scriptores Graecos majore ex parte periisse dolent omnes qui ad res eo tempore in imperio Romano et societate Christiana gestas animum attenderunt. Quare haud parvi facienda sunt ea quae de eodem argumento a Syris aequalibus memoriae mandata in vetustissimis codicibus, imprimis Nitriensibus Romae et Londini servatis, aetatem tulerunt. Accedit quod schisma illud, quo Monophysitarum partes post lites gravissimas a communione Constantinopolitana omnino divulsae, et ecclesiae Orientales paulo ante invasiones Moslimicas maxime infirmatae sunt, neglecto ipsarum testimonio enarrare nemo sanus experiri audeat. Joannem Ephesi s. Asiae episcopum, principum concilii Chalcedonensis oppugnatorum imperante Justiniano familiarem, Historiam Ecclesiasticam summi pretii conscripsisse, jam ex J. S. Assemanii excerptis in Bibliotheca Orientali (tom. II, Romae 1721) vulgatis apparuerat, quae tamen e Dionysio Telmahrensi scriptore seculi noni petita erant. Anno 1853 e libris Londinensibus ipsius operis Joannei partem ultimam edidit Guil. Cureton [1]; secutae sunt commentatio mea qua ejus partis argumentum exponebatur [2], mox duae contextus Syriaci versiones, altera Anglica altera Germanica [3]. Denique, anno 1857 decreto regio Londinum missus eoque saepius etiam profectus, ejusdem auctoris scripta reliqua e Musei Britannici exemplaribus collegi, quorum apographa a Wrightio nostro denuo

---

[1]) The Third Part of the Ecclesiastical History of John Bishop of Ephesus. Now first edited by William Cureton, M. A., F, R. S., etc. Oxford M.DCCC.LIII.

[2]) Joannes Bischof von Ephesos, der erste syrische Kirchenhistoriker. Einleitende Studien von J. P. N. Land. Mit einer Tafel. Leyden 1856.

[3]) The Third Part of the Ecclesiastical History of John Bishop of Ephesus. Now first translated from the original Syriac by R. Payne Smith. Oxford 1860. — Die Kirchengeschichte des Johannes von Ephesus. Aus dem Syrischen übersetzt u. s. w. von J. M. Schönfelder. München 1862.

cum authenticis collata anno 1868 Anecdoton Syriacorum volumine II comprehensa in lucem emisi. Supererat ut et horum documentorum aditum viris historiarum potius quam harum literarum studiosis aperirem; quod quominus fieret tam variis negotiis quam temporum iniquitate per multos annos impeditus sum. Interea pleraque capita cum juvenibus rebus Orientalibus operam dantibus iterum ac saepius perlegi. Tandem vir mihi amicissimus W. J. van Douwen, hodie apud Teleiobaptistas Bolswardienses verbi divini minister, quem olim in Athenaeo Illustri Amstelodamensi alumnum habueram bonis literis deditissimum, integrum illud volumen Latine vertere suscepit, atque ea quidem diligentia ut nihil praeter locos obscuriores retractandos, indicem componendum, librum prelo subjiciendum mihi reliquerit. Hunc igitur favente Academia nostra Regia pro diu exoptata studiorum Joanneorum coronide lectoribus benevolis offerre mihi contigit

Joannes noster A. D. fere 506 apud Agelaeos ad Amidae septentrionem sitos natus, a prima pueritia educatus est a Marone stylita, deinde inter sodales coenobii quod juxta illius urbis moenia a Joanne quodam cognomine Urtaeo conditum erat, in quo et habitum monasticum accepit. Eum haud inferiore loco ortum et tam Syriace quam Graece bene doctum fuisse, vix est quod dubitemus. Certe quamvis ascetarum quorum fama omnis Oriens personabat studiosissimus, et doctrinae Monophysiticae patronus acerrimus, hominem plerumque se praebuit moderatum, moribus urbanis, dicendi et negotiorum gerendorum peritum, ideoque apud suos nec minus apud proceres auctoritate florentem. Postquam imperante Justino I una cum sodalitiis monasticis Amidensibus persecutionem passus est, diaconatum adeptus et in varias partes profectus, anno fere 535 Constantinopolin aut missus aut vocatus est, ubi una cum multis popularium decretis Chalcedonensibus adversantium Theodora fautrice utebatur. Quinetiam Syri juxta Sycas et Cornu Aureum villam quandam obtinuerant, ubi sepulcretum, deinde a nostro monasterium factum est, cujus postea ipse antistitem egit. Hic etiam Zooram illum a Justiniano Agapeti papae rogatu damnatum habitasse, item a Theodosio Alexandriae patriarcha extorri Jacobum Baradaeum et Theodorum Arabem anno 542—3 episcopos creatos esse, suspicari licet. Joannes, cui Monophysitae sedem Ephesiam mandarunt, a Justiniano, tantae audaciae ut videtur inscio, paganis in Asia, Caria, Phrygia, et Lydia, mox in ipsa Urbe Regia convertendis praefectus est. Imo quinquennio post Theodorae mortem ab eodem jussus est monachos Orientales refragantes denuo disputandi ergo arcessere, id quod prudenter recusavit. Denique sub Justino II Theodosii mortui loco suorum in Urbe et in universis provinciis Graece loquentium principatum tenuisse videtur, donec

a patriarchis Joanne Sirimensi et Eutychio abbatis dignitate spoliatus est, dum in ditione Constantinopolitana doctrinam de una Christi natura penitus opprimebant. Ubi locorum et quo tempore senex diem supremum obierit, ignoramus [1]).

Jampridem libellum fecerat de persecutione inde ab anno 520 adversus suos in Oriente instituta, de qua ad Reges accurate referre absque dubio anno fere 535 consilium erat, eo tempore quo Ephraimus patriarcha Antiochenus omnia movebat ut dissidiis ecclesiasticis ubique terrarum per vim occurreretur. Porro multorum hominum utriusque sexus, quos in patria praesertim et in Aegypto frequentaverat, pietate et constantia in admirationem raptus, commentariolos complures literis mandare inchoaverat, quos pedetentim auctos post Justiniani obitum in unum corpus collegit, fratribus monasticis vitae vere religiosae exempla praebiturus. Quumque rei Christianae origines et fortunae hucusque a solis Graecis traditae essent, neque eo modo quo Syris Monophysitis apparere debebant, Historias Ecclesiasticas inde a Julio Caesare et imperii Romani initiis incepit et ad Mauricium Imperatorem perduxit, Constantinopoli ut opinor, ubi rerum cognoscendarum copia maxime abundabat. Denique durantibus dissensionibus versus finem aetatis Justiniani ortis librum singularem de Tritheitis composuit.

Reliquiae ejus literariae ad hodiernum diem servatae, exceptis paucis Historiae capitibus quae fortasse in libros collectaneos Zachariae Mitylenensis nomine ornatos itaque in Anecdoton meorum volumen III recepta sunt, et fragmentis quae ex Dionysii parte inedita post Assemanium recuperare licebit, jam omnes publici juris factae sunt. Eas lectorum diligentiae commendare nimium est, quippe quibus de auctoris in rebus gravissimis versati aetate, deque hominum moribus et factis ab ipso visis referatur. Nec tamen tantum otiorum in eas impendere nostrum esse duximus, quantum oporteret ut omnia passim annotationibus illustrarentur; quoniam aliis, qui toti sunt in illius temporis historia enucleanda aut in sermonis Syriaci lexico et grammatica augendis, facilius erit ea complere quae scriptoris sententiam intellecturi congessimus. Monemus tantum, in temporibus ex nostri rationibus computandis haud minus negotii esse quam in ceteris ejusdem aevi auctorum numeris inveniri solet; nec sane post curas nostras locos deesse, quibus novam lucem allatum iri optandum sit. Addidimus indices tam

---

[1]) Cff. commentatiuncula c. t. De Gedenkschriften van een Monophysiet uit de zesde eeuw. Mededeeling van J. P. N. Land (Versl. en Meded. der Kon. Akad. van Wetensch., Afd. Letterkunde, 3e reeks, deel V, Amsterdam 1888) et dissertatio academica v. d. H. G. Kleyn c.t. Jacobus Baradaeüs, de stichter der Syrische Monophysietische kerk, Leiden 1882.

emendationum Syriacarum quam nominum et rerum, item tabellam geographicam quamvis leviter adumbratam. Denique indicantur hic quae in plagulis perlustrandis errata inventa sunt.

Pag. 9 *vs.* 31 *legendum* illuc 9_{35} senatoribus 10_{21} Synodum 12_{19} illud 15_{28} consectari 16_{20} inierat 21_{30} hicce 22_{5} vero 22_{26} domine 23_{15} stultum 23_{29} revera 24_{38} domine 28 *ann. vs.* 6 *deleatur* esse 32_{4} Domino 33_{36} eas 35_{29} Abite 46_{12} ut 48_{9} has 49_{10} quietum 50_{22} scribendam 53_{7} confutabat 57_{16} integra 58_{8} Eutychianos 60_{19} *deleantur signa* " 62_{2} vero 65_{15} infaustum *ibid.* sedes 66_{18} verbo 69_{7} concupiscebant 69 *ann.* 2 comparato 70_{15} est, 71_{19} cum 74_{1} praetereuntem 74_{12} nostra 75 *ann.* 4 annos 76_{14} mensam 77_{13} unum 84_{4} ii 84_{18} hos 85_{17} Illi 86_{5} His 87_{20} fiatis 92_{1} quaecunque 92_{3} atque 94_{10} e 109_{24} metuerent 110_{7} *del. comma post* permissionem 111_{35} crudelia 112_{11} quarum 113_{30} omnique 116_{14} peragravit 117^{1} vero 117_{12} sacerdotes 117_{21} hominem 123_{12} ipsum 127_{20} illuc 134_{13} totam 136_{1} XXXVI 137_{17} altitudinem 138_{11} *del. comma post* creditu 141_{10} porticibus 144_{14} transmisimus 144_{19} summo 145_{6} laetitiae 149_{17} multa 156_{3} senectutem 156_{18} gratiae 157_{14} earumque 158_{26} compulsu 160_{16} cum 163_{1} eligi 164_{18} Amidensi 168_{29} appressus 171_{5} facietis 173_{32} hac nocte 175_{31} excedere 177_{27} recordaremur 178_{3} quarum e multitudine 178_{4} *deleatur* quorum 178_{22} demonstrarunt 178_{30} petiimus 179_{7} officii 181_{10} acceperimus 186_{2} facere 186_{32} annos 187_{23} successoribus 188_{24} Theodoram 191_{13} tradidit 191_{34} turpi 192_{12} despexerant 192_{23} mulieribus 192_{25} dicentes 194_{1} eas 195_{7} moerorem 197_{8} ducturus 199_{20} tertium 199_{35} celebrationes 204_{11} est 206_{5} *post* vindica *add* " 207_{9} consecraret 207_{14} se 207_{16} nullo *ibid.* praecepto 209_{36} et Persarum 211_{18} dictis 212_{14} benedictione 212_{28} est 213_{1} Jacobum 213_{27} *del.* ante 218_{13} consederunt 218_{28} multique 220_{23} habet 223_{12} Quarum 225_{14} Antiochenus 227_{22} pluviae inopiam, 228_{13} porticibus 228_{37} magno 231_{1} simulacrum 232_{6} Syria 236_{23} erant 237_{12} efferent 238_{15} donum 238 *ann.* statui 239_{28} conjiciebant 240_{30} ipsos 241^{19} a tota 247^{1} appellant 257_{16} Alexandriae *C. C. B.*.*L.*

D. Lugduni Batavorum m. Febr. a. 1889. J. P. N. LAND.

CONTINENTUR HOC VOLUMINE

177 6 [illegible] 178 16 [illegible] 179 8 [illegible] N 182 5 [illegible] N 183 16 [illegible] ? N 184 8 [illegible]
184 11 [illegible] 184 12 [illegible] 184 20-21 [illegible] 184 23
[illegible] 185 8 [illegible] 191 17 [illegible] 192 25 [illegible] 193 16
[illegible] 194 11 [illegible] 194 25 [illegible] 196 23 [illegible] 198 16 [illegible] N 199 6 [illegible] N 199 17
[illegible] N 199 18 [illegible] cod. 14735 200 8 [illegible] 200 11 [illegible] 200 19 [illegible] Snouck
200 22 [illegible] 202 7 [illegible] N 203 16 [illegible] Snouck 205 21 [illegible] 206 18 [illegible]
[illegible] N. 209 6 [illegible] N 210 6 [illegible] (cf. 286 1) 210 11 [illegible] N 212 24 [illegible] N
215 1 [illegible] N 215 5 [illegible] 215 28 [illegible] ? 216 3 [illegible] N 216 11 [illegible] 217 20 [illegible]
218 7 [illegible] 218 20 [illegible] N 218 21 [illegible] 218 27 [illegible] Snouck 223 25 [illegible]
224 24 [illegible] lit. MS 226 17 [illegible] (cf. 225 20) N 226 27 [illegible] N 227 13
[illegible] ? 230 1 [illegible] N 230 8 [illegible] N 231 14 [illegible] 232 5 [illegible] N 232 23
[illegible] N 233 5 [illegible] Snouck 233 10 [illegible] 234 2 [illegible] N 234 3 [illegible]
236 8 [illegible] 236 19 [illegible] 237 6 [illegible] N 238 21 [illegible] (Γραμμάτων) 241 3 [illegible] N
243 2 [illegible] ib. [illegible] 245 15 [illegible] N 249 8 [illegible] 251 7 [illegible] 257 24 [illegible]
(cf. 375 21) 256 24 [illegible] 257 5 [illegible] N 258 16 [illegible] N 260 22 [illegible]
261 14 et 263 22 [illegible] 261 27 [illegible] 262 21 [illegible] N 263 26 [illegible] N 267 11 [illegible] ?
268 13 [illegible] 274 9 [illegible] N 274 21 [illegible] N 276 10 [illegible] N 278 16 [illegible] N
279 14 [illegible] N 282 14 [illegible] ? [illegible] 282 15 [illegible] ? 283 24 [illegible] N [illegible]
283 26 deletum [illegible] 284 4 [illegible] N 284 7 [illegible] 284 15 [illegible] 289 11 [illegible] N
289 14 [illegible] N 289 23 [illegible] N 290 2 [illegible] N 290 4 [illegible] 290 5 [illegible] N
290 8 [illegible] N ib. [illegible] 291 11 [illegible] 293 14 [illegible] 293 26 [illegible] 294 2 [illegible] N
294 9 [illegible] 295 10 [illegible] N 298 3 [illegible] (cf. 127 3-4) 298 4 [illegible] N 299 13 [illegible]
299 16 [illegible] N 299 28 [illegible] N 300 4 [illegible] 300 20 [illegible] 301 8 [illegible] N
301 7 [illegible] 303 1 [illegible] ib. [illegible] 303 23 [illegible] N 304 6 [illegible] 304 22 [illegible] N 305 8 [illegible]
307 3 [illegible] 307 18 [illegible] 308 2 [illegible] 310 3 [illegible] ? 311 2 [illegible] N
311 11 [illegible] 311 15 [illegible] 312 1 [illegible] N 313 2 [illegible] 314 1-2 [illegible] 314 9 [illegible]
[illegible] 314 20 [illegible] 314 24 [illegible] 315 20 [illegible] 315 26 [illegible] 316 3 [illegible] ? ib. [illegible] ?
316 5 [illegible] 316 9 [illegible] N 316 10 [illegible] N 316 17 [illegible] 316 18 [illegible] 316 21-23
[illegible]
[illegible] 317 3 [illegible] 317 7 [illegible] N 317 18 [illegible] 317 24 [illegible]
318 6 [illegible] N 318 17 [illegible] ? N 318 25 [illegible] ? 320 3 [illegible] 320 11 [illegible]
[illegible] 320 19 [illegible] ? N 320 28 [illegible] 321 3 [illegible] 321 16 [illegible] N 322 5
[illegible] 322 11 [illegible] 322 23 [illegible] 323 7 [illegible] ? 324 22 [illegible] 325 4
[illegible] N 326 23 [illegible] 328 21 [illegible] ? N 328 26 [illegible] 329 11 [illegible] N
329 20 [illegible] N ib. [illegible] N 330 2 [illegible] N 330 21 [illegible] 330 24 [illegible]
330 28 [illegible] 331 9 [illegible] N 331 18 [illegible] 331 21 [illegible] 331 26 [illegible] ? 331 28
[illegible] N 332 16 [illegible] 332 18 [illegible] 333 4 [illegible] 333 13 [illegible] 333 17 [illegible]
334 5 [illegible] 334 13 [illegible] ? 334 14 [illegible] 334 15 [illegible]
334 19 [illegible] 334 21 [illegible] 335 1 [illegible] 335 6 [illegible] 335 8 [illegible] 336 3 [illegible]

336 5 [illegible] N 336 8 [illegible] 336 12 [illegible] N 336 18 [illegible] N 337 5 [illegible] N
337 6 [illegible] 337 12 [illegible] N 337 18 [illegible] N 337 22 [illegible] N
338 5 [illegible] N 338 11 [illegible] N 338 12 [illegible] N 338 18 [illegible] 338 19 [illegible] 339 6
[illegible] N 339 12 [illegible] ? 339 14 [illegible] 339 17 [illegible] N 340 6 [illegible] N
340 14 [illegible] N 340 17 [illegible] N 341 5 [illegible] ? 341 7 [illegible] 341 9 [illegible]
341 17 [illegible] 341 18 [illegible] 342 5 [illegible] 342 7 [illegible] 343 11 [illegible] ?
345 1 [illegible] 345 28 [illegible] ib. [illegible] 346 7 [illegible] 346 18 [illegible]
346 23 [illegible] N 347 2 [illegible] N 347 8 [illegible] ib. [illegible] 347 18 [illegible]
347 25 [illegible] N 348 11 [illegible] 348 20 [illegible] N 348 23 [illegible] 349 1 [illegible]
349 7 [illegible] N 349 12 [illegible] 349 25 [illegible] 350 5 [illegible] 351 1 [illegible] N
351 6 [illegible] 351 15 [illegible] 352 7 [illegible] N 352 24 [illegible] N 354 8 [illegible]
354 26 [illegible] N 355 3 [illegible] N 355 10 [illegible] N 355 17 [illegible] 355 25
[illegible] 355 27 [illegible] N ib. [illegible] N 356 25 [illegible] N 356 27 [illegible]
357 20 [illegible] N 357 24 [illegible] N 358 2 [illegible] N 359 12 [illegible] N 362 5 et 7
[illegible] N ib. [illegible] 363 5 [illegible] N 363 10 [illegible] ? 364 15 [illegible] 365 2 [illegible] 365 16
[illegible] 368 21 inserenda [illegible] aut similia 368 23 [illegible] Kleyn 371 7 [illegible] Kleyn
371 8 [illegible] 371 18 [illegible] N 371 20 [illegible] N 372 18 [illegible] 373 19 [illegible] Kleyn 374 1 [illegible]
374 13 [illegible] N 374 21 [illegible] N 375 19 [illegible] N 375 25 [illegible] N 376 13 [illegible]
[illegible] : [illegible] 377 16 [illegible] ? 378 24 [illegible] N 382 20 [illegible]
383 4 [illegible] 386 2 [illegible] 386 10 [illegible] N 383 23 [illegible] N 388 18 [illegible]
[illegible] 389 1 [illegible] N ib. [illegible] N 390 9 [illegible] 391 14 [illegible] ? N
391 18 [illegible] N. [illegible]

177 6 [illegible] 178 16 [illegible] 179 8 [illegible] N 182 5 [illegible] N 183 16 [illegible]? N 184 8 [illegible]
184 11 [illegible] 184 12 [illegible] 184 20-21 [illegible] 184 23
[illegible] 185 8 [illegible] 191 17 [illegible] 192 25 [illegible] 193 16
[illegible] 194 11 [illegible] 194 25 [illegible] 196 23 [illegible] 198 16 [illegible] N 199 6 [illegible] N 199 7
[illegible] N 199 18 [illegible] cod. 14735 200 8 [illegible] 200 11 [illegible] 200 19 [illegible] Snouck
200 22 [illegible] 202 7 [illegible] N 203 16 [illegible] Snouck 205 21 [illegible] 206 18 [illegible]
[illegible] N 209 6 [illegible] N 210 6 [illegible] (cf. 286 1) 210 11 [illegible] N 212 24 [illegible] N
215 1 [illegible] N 215 5 [illegible] 215 28 [illegible]? 216 3 [illegible] N 216 11 [illegible] 217 20 [illegible]
218 7 [illegible] 218 20 [illegible] N 218 21 [illegible] 218 27 [illegible] Snouck 223 25 [illegible]
224 24 [illegible] lit. MS 226 17 [illegible] (cf. 225 20) N 226 27 [illegible] N 227 13
[illegible]? 230 1 [illegible] N 230 8 [illegible] N 231 14 [illegible] 232 5 [illegible] N 232 23
[illegible] N 233 5 [illegible] Snouck 233 10 [illegible] 234 2 [illegible] N 234 3 [illegible]
236 8 [illegible] 236 19 [illegible] 237 6 [illegible] N 238 21 [illegible] (σκευίον) 241 3 [illegible] N
243 2 [illegible] ib. [illegible] 245 15 [illegible] N 249 8 [illegible] 251 7 [illegible] 257 24 [illegible]
(cf. 375 23) 256 24 [illegible] 257 5 [illegible] N 258 16 [illegible] N 260 22 [illegible]
261 14 et 263 22 [illegible] 261 27 [illegible] 262 21 [illegible] N 263 26 [illegible] N 267 11 [illegible]?
268 13 [illegible] 274 9 [illegible] N 274 22 [illegible] N 276 10 [illegible] N 278 16 [illegible] N
279 14 [illegible] N 282 14 [illegible]? 282 15 [illegible]? 283 24 [illegible]
283 26 deleatur [illegible] 284 4 [illegible] N 284 7 [illegible] 284 17 [illegible] 289 11 [illegible] N
289 14 [illegible] N 289 23 [illegible] N 290 2 [illegible] N 290 4 [illegible] 290 5 [illegible] N
290 8 [illegible] N ib. [illegible] 291 11 [illegible] 293 14 [illegible] 293 26 [illegible] 294 2 [illegible] N
294 9 [illegible] 295 10 [illegible] N 298 3 [illegible] (cf. 127 10) 298 14 [illegible] N 299 13 [illegible]
299 16 [illegible] N 299 28 [illegible] N 300 4 [illegible] 300 20 [illegible] 301 8 [illegible] N
301 9 [illegible] 303 1 [illegible] ib. [illegible] 303 23 [illegible] N 304 6 [illegible] 304 22 [illegible] N 305 8 [illegible]
307 3 [illegible] 307 18 [illegible] 308 2 [illegible] 310 3 [illegible]? 311 2 [illegible] N
311 11 [illegible] 311 15 [illegible] 312 1 [illegible] N 313 2 [illegible] 314 1-2 [illegible] 314 9 [illegible]
[illegible] 314 20 [illegible] 314 24 [illegible] 315 20 [illegible] 315 26 [illegible] 316 3 [illegible]? ib. [illegible]?
316 5 [illegible] 316 9 [illegible] N 316 10 [illegible] N 316 17 [illegible] 316 18 [illegible] 316 22-23
[illegible]
[illegible] 317 3 [illegible] 317 7 [illegible] N 317 18 [illegible] 317 24 [illegible]
318 6 [illegible] N 318 17 [illegible]? N 318 25 [illegible]? 320 3 [illegible] 320 14 [illegible]
322 5 N [illegible] 321 16 [illegible] 321 3 [illegible] N 320 28 [illegible]? N 320 19 [illegible]
[illegible] 322 10 [illegible] 322 23 [illegible] 323 7 [illegible]? 324 22 [illegible] 325 4
[illegible] N 326 23 [illegible] 328 21 [illegible]? N 328 24 [illegible] 329 4 [illegible] N
329 20 [illegible] N ib. [illegible] N 330 2 [illegible] N 330 21 [illegible] 330 24 [illegible]
330 28 [illegible] 331 9 [illegible] N 331 18 [illegible] 331 21 [illegible] 331 26 [illegible]? 331 28
[illegible] N 332 16 [illegible] 332 18 [illegible] 333 4 [illegible] 333 13 [illegible] 333 17 [illegible]
334 5 [illegible] 334 13 [illegible]? 334 14 [illegible] 334 15 [illegible]
334 19 [illegible] 334 21 [illegible] 335 1 [illegible] 335 6 [illegible] 335 8 [illegible] 336 3 [illegible]

336,5 ܬܬܟܢܫܘܢ N 336,8 ܢܦܫ 336,12 ܐܬܠܠܝܬ N 336,18 ܬܬܦܪܫ N 337,5 ܠܡܩܒܠ N
337,6 ܟܢܘܫܝܐ 337,12 ܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܗܘ ܕܐܡܪ ܗܘ N 337,18 ܕܢܒܥܐ ܬܘܒ N 337,22 ܕܫܒܩܘ N
338,5 ܘܫܪܪ N 338,11 ܗܘܐ N 338,12 ܒܝܠܝܐ N 338,18 ܕܢܦܩܝܢ 338,19 ܘܫܪܪܬ 339,6
ܕܣܒܪܬܐ N 339,12 ܡܫܝܚܐ ܘܗܘ ? 339,14 ܫܠܝܚܐ ܘܠܡܘܢ 339,17 ܠܬܠܡܝܕܐ N 340,6 ܕܢܫܒܚܘܢ N
340,14 ܗܘܐ N 340,7 ܬܬܩܪܒܘܢ N 341,5 ܘܐܬܬܒܬ ? 341,7 ܫܪܝܪܐ 341,9 ܘܩܢܘܡܐ
341,7 ܐܝܟ ܕܡܢ 341,18 ܗܪܟܐ 342,5 ܒܫܘܒܚܗ 342,7 ܥܡܠ 343,11 ܕܡܫܝܚܐ ܗܘܐ?
345,1 ܘܠܬܪܬܝܢ ܐܬܝܬ 345,28 ܐܬܚܙܝ ܠܐ ib. ܥܡܢ ܘܟܕ 346,7 ܦܠܓܐ 346,18 ܕܐܬܦܪܫܬ
346,23 ܐܢܫ N 347,2 ܕܐܬܓܠܝܐ N 347,8 ܠܦܘܪܩܢܐ ib. ܐܝܟ 347,18 ܐܝܬ ܠܗ ܘܐܢܬ
347,25 ܘܡܠܟܐ N 348,11 ܕܐܬܬܠܝܐ 348,20 ܡܫܝܚܐ N 348,23 ܟܠܗ ܡܢ 349,1 ܕܐܢܬܘܢ
349,7 ܡܢܗ N 349,12 ܐܬܚܙܝܘ 349,25 ܘܐܬܬܠܝܘ 350,5 ܘܐܙܕܩܦ 351,1 ܐܝܬܝܗ N
351,6 ܕܠܐ 351,15 ܣܓܝܐܐ ܐܝܟ ܠܗ ܡܢ ܕܡܢ ܟܠ 352,7 ܐܝܬ N 352,24 ܕܩܘܪܒܢܐ N 354,8 ܐܬܬܠܝܬ
354,26 ܐܬܬܘܬܬ N 355,3 ܫܘܬܦܘܬܐ N 355,10 ܕܩܘܫܬܐ N 355,17 ܩܘܪܒܢܐ 355,25
ܒܒܝܬܐ 355,27 ܐܠܗܐ N ib. ܬܫܒܘܚܬܐ N 356,25 ܡܫܘܚܬܐ N 356,27 ܘܩܘܫܬܐ
357,20 ܕܐܢܬ N 357,24 ܫܬܝܬܘܢ N 358,2 ܒܪܘܚܐ N 359,12 ܬܫܪܝܬܐ N 362,5 et 7
ܬܦܠܬ N ib. ܒܠܒܢ 363,5 ܠܐ ܐܘ N 363,10 ܐܢܫܐ ? 364,15 ܐܬܐ 365,2 ܒܝܢܝ 365,16
ܠܟܠ 368,21 interenda [illegible] ܗܘ ܕܝܢ aut similia 368,23 [illegible] Kleyn 371,7 [illegible] Kleyn
371,8 ܗܘܬ 371,18 ܘܡܫܒܚܝܢ N 371,20 ܐܢܫ N 372,18 ܐܝܟ ܕܗܘ 373,19 ܘܟܠ Kleyn 374,1 ܐܬܪܐ
374,13 ܬܪܬ N 374,23 ܡܬܝܬܝܢ N 375,19 ܒܕܘܟܬܐ N 375,25 ܥܡܢ N 376,13 ܐܬܬܠܝܬ ܗܘܘ
ܫܘܦܪܐ ܗܘܘ ܕܢܩܪܒܘܢ: ܗܘܝܢ 377,26 ܠܥܠܡ ? 378,24 ܘܕܡܘ N 382,20 ܒܕܡܘܬܗ
383,4 ܗܘܬ 386,2 ܕܒܪܝܢܐ 386,10 ܕܐܝܬ N 383,23 ܡܬܚܙܐ N 388,18 ܕܝܠܗ
ܘܬܘܬ 389,1 ܕܢܗܘܐ ܘܡܬܦܠܓ N ib. ܘܬܘܒ ܘܐܦ N 390,9 ܘܡܢܗܘܢ 391,14 ܕܡܫܝܚܐ ? N
391,18 ܠܡܫܬܠܡܘ N. —

JOANNIS EPISCOPI EPHESI

SYRI MONOPHYSITAE

COMMENTARII DE BEATIS ORIENTALIBUS.

LIBER NARRATIONUM DE VITIS BEATORUM ORIENTALIUM, QUAS ZELO DIVINO ARDENS COLLEGIT ET DESCRIPSIT JOANNES PEREGRINUS, MONACHUS E COENOBIO DOMINI JOANNIS QUOD AMIDAE EST. Pag. Syr. 2

Considerantibus nobis Jesu Servatoris et Redemptoris nostri dictum illud, quod in suo Evangelio sanctis suis edidit: „Ita luceat lumen vestrum inter homines, ut bona opera vestra videant, et laudent Patrem vestrum qui est in coelis", — videtur Illius voluntati minime contrarium esse, si lumen eorum quae a sanctis Ejus discipulis praeclare gesta sint, hominibus omni tempore astri instar oriatur, et notum ac manifestum fiat; quod quidem praecepti Ejus sanctissimi tenore significatur. Quamobrem potentia verbi Ejus atque spe beneficii Ejus confirmati, etiamsi audere videmur ea inire quae vires nostras superent, opus aggredimur colligendi narrationes de moribus deque rebus strenue ac fortiter gestis servorum Ejus bonorum; ut quamvis dubitanter, sermonis nostri tenuis vilibus et exiguis pigmentis imaginum illorum speciem quandam posteris tradamus, et commentariis nostris expressam relinquamus. Itaque quum hi bona

illorum opera moresque admirabiles repererint atque intellexerint, duplicem inde utilitatem redundaturam esse opinamur; unam quod bona illorum opera aspicientes Patrem illorum coelestem, ut est in Scriptura, laudaturi sint; alteram ut, ubi lumen e narrationibus de illorum moribus affulserit animis, vanitatibus hujusce mundi implicitis et errore obscuratis, hae illorum decorum splendore illustratae stimulum accepturae sint ad illos imitandos et illorum imagines in semetipsas recipiendas, ita ut coronis illorum dignae fiant et pariter illam vocem salutis plenam audiant dicentem: „Venite intrate benedicti Patris mei".

p. 3 Quapropter respiciens illud Apostoli: „In judicio peccati commissi, quicunque bonum cognoverit nec tamen fecerit, eum rejicio", quum jam neque abscondere decreverim nec silentio premere magnas et miras virtutes, quas in hominibus eximiis et divinis esse vidi et comperi ac didici, spero fore ut sincerum testem me praebeam absque metu ac dubitatione. Id autem statim mihi proposui, etsi audivi nuperrime quoque in vicinis nobis regionibus homines strenuos et paratos exstitisse, imo hodie quoque exsistere, attamen chirographum meum tanquam verax testimonium de iis tantum offerre, quos in singulis eorum actionibus diu spectavi, et de rebus quas mecum aequales mei omnes declarant revera ab illis hominibus, ut erant morati, peractas esse. Iis omnibus enim a puero inde usque ad singulorum exitum usus sum; quorum alii jampridem, alii hoc ipso tempore obierunt, alii adhuc corpore induti excellunt, potestate miraculorum apostolicorum praediti. Quoniam juxta dictum beati Apostoli suae cuique dotes tributae sunt, aliis miracula, aliis mores eximii sine miraculis, aliis pulchritudo et puritas mentis, aliis facilis animi commotio lacrimaeque profusae, aliis egestas et perfecta peregrini conditio, omnesque dotes magnificentissimae quae cujusque singularem ornatum efficiunt. Haec igitur decora admiranda et divina enarrare constitui; quae quidem decora spiritualia praeclareque gesta nulla sermonis elegantia, sed eadem pura animi simplicitate qua illi, ut ait Scriptura, Deum laudabant, recensentur, dum singulorum facta et mores absque ullo orationis apparatu vel sollerti verborum structura describimus, omneque artificium mundanum procul
p. 4 a miris ac divinis illis decoribus repudiamus et abjicimus, ne forte obscuremus sanctissimos illorum splendores. Ipsi enim, ut neque decorum eorum Largitor, extraneo decore et ornamento minime indigent, quum nullius rei expertes sint, quippe qui etiam alios ditent illuminentque propriis suis decoribus. Picturam itaque imaginum singulorum illorum sanctorum, precibus eorum adjuti et orationibus fidentes, quas nostra causa oblaturi sunt, sperantes etiam beneficium Ejus qui illos corroboravit, pro exiguis nostris viribus, attamen ea vi qua Dei gratia donati sumus, deinceps incipimus, historias eorum narraturi. Et ita quidem ut in agminis illius divini exordio senem magnum ponamus, qui

maxime meretur inter primates accumbere [in regno] coelesti, ubi omnia unum sunt in Christo Jesu.

CAPUT I.

DE HABIBO SENE MAGNO ET DIVINO.

Historiam hujus viri apostolici, cui nomen Habib, exponere haud facile quisquam sine metu suscipiet. Duplex enim timoris causa e vita ejus nascitur; quum neque ad operis terminum perventurus sit, qui sibi proposuerit omnia enarrare miracula et potestates ejus mirabiles et praestantissimas, signaque stupenda et apostolica quae ipsius ministerio edidit Deus, cultoribus suis indulgere solitus. Quippe carnea lingua parum facit, neque ora humana exprimere valent qualis fuerit ille homo; quamobrem verendum ne quis foede ac turpiter mare hoc ingens et divinum depingere tentet, nempe ejus speciebus coelestibus exhibendis omnino impar, et, quod pulchritudines spirituales deformaverit, merito reus fiat. Alterum est quod, licet magna et mira per illum a Deo facta narrentur, et quae per solos Apostolos facile factum iri videantur, tamen tanta difficillima sunt creditu. Quarum rerum magnitudinem dum Illi p. 5 cognoscendam damus, qui verax et absque mendacio est, quique dixit: „Quicunque in me credet, miracula faciet majora quam quae ipse facio", haec Ipsi, atque iis quibus effato Ejus fidem tribuere non nimis arduum est, relinquimus. Ceterum e plurimis pauca tantum in Dei gloriam memoriae prodimus.

Senex ergo hic sanctus, e regione Sopheniorum oriundus, eruditus est a Barnabilo quodam, qui et ipse vir eximius et sanctus erat et actor miraculorum. Hic autem vir divinus ante nostram aetatem vixit; quumque ante dies nostros obierit, licet senex ille magnus, discipulus ejus, aliique multi nobis narraverint de praestantissimis ejus miraculis, tamen, quia jam promisimus nos in commentario nostro ea praeterituros esse quorum non sint testes oculi nostri, vitam senioris illius viri sancti describere non suscipimus. Ipse quidem doctus erat a viro beato et divino, qui Mar Dada vocabatur; utrumque vero in hac historia omittimus, de solo illo aequali nostro narraturi.

Erat natus in vico cui nomen est Pitar [1]), quae et magistri ejus patria erat. Is postquam coenobium condidit, beatus Habib, viginti fere annos natus, eum

---

[1]) Vel Paitar (Phitar, Phaitar).

adiit, ac receptus est et apud eum habitavit, qui juvenem moribus spiritualibus exercuit, bene perspiciens quantum castitatis et modestiae jam inde ab adolescentia is sibi paravisset. Sed nonaginta vitae annis peractis senex ille in domum coelestem migravit, et coenobium beato Habib tradidit, quocum viginti annos una vixerat. Itaque eum, cujus mores et obedientiam et humilitatem viderat, benedictionum suarum heredem reliquit. Tanta enim modestia tantaque obedientia erat beatus Habib in ipsa senectute, ut ab eo alienum non putem....

(*Deest folium*)

p. 6 .... multum. Omnes deinde timor Beati invasit, ita ut multi metu commoti, antequam eos alloqueretur, ultro ei cederent. Postea autem Beatus multis locis permagna fecit ostenta coram iis qui ei adversabantur. Nam vix locutus erat quum Deus, videns zelum ejus et promptitudinem et voluntatem acerrimam, verbis ejus plenissimum eventum praeberet. Quae ubi dominus asini cognovit, genua ejus collisa sunt, quum timeret ne vis exsecrationis Sancti se ipsum attingeret. Igitur chartis suis omnibus collectis et allatis, supplicavit ei ut sibi ignosceret.

Erat etiam in alio vico alius vir dives, qui et ipse multos aere alieno jamdiu obstrinxerat et spoliaverat. De quo quum hi retulissent, Beatus ad eum se contulit. Ille vero audiens Habibum venire, at bono faciendo impar, chartas sive scripta documenta secum portans aufugit. Qua re cognita Beatus, contristatus quia adeo ad malum inclinata erat illius voluntas, „Pauperes", inquit, siquidem Deus saluti eorum faveat, istum non amplius aspicient in aeternum." Atque eadem quidem nocte iste obiit. Qua re audita timor omnes invasit. Ita Beatus imprimis in quaestionibus de debitis remittendis versabatur, cui utpote qui pauperibus praesidio esset, laus plurima tribuebatur. Uxor vero mortui liberique chartas suas omnes collectas Beato attulerunt, quae itaque conscriptoribus restitutae sunt.

Erat alius quoque vir, cui veteres erant syngraphae multis annis ante a pauperibus factae. Venerunt hi et Beato rem indicarunt, quem simul secum abduxerunt. Nam inde ab adolescentia usque ad senectutem eadem, qua inclaruit, humilitate et obsequentia praeditus fuit, adeo ut si quaelibet vidua vel mulier egena, vel
p. 7 etiam pauper aliquis quacunque de causa eum rogasset ut secum iret, ipse minime recusaret, utpote homo nobilis, sed extemplo eum comitaretur, ut ei morem gereret. Quum itaque ad istum virum se contulisset, hic, cujus nempe animum Satanas occupabat, excanduit, dicens: „Nonne exiit hic qui in monasterio manere et quietem colere solet? Nimirum edendi et potandi causa circumvagatur". Quibus auditis Beatus moestus in monasterium rediit, haec precatus: „Quod si tu, Domine, cui non latent quae in mente cujusvis hominis

geruntur, novisti me hac in re edendi et potandi causa egressum fuisse, homini ignoscere velis; sin autem Gratiae tuae notum est, me propter nomen tuum salutemque hominum oppressorum exiisse, fac illi ita ut tuae Gratiae visum fuerit, eo consilio ut id ipsum ei ceterisque mortalibus pateat". Tum vero Gratia senis vindictam sine mora ab illo viro exegit. Eodem die eum percussit Dominus, et exsiccatum est corpus ejus dimidium; nempe alter oculus, alterum brachium, latus omne una cum pede altero; denique in gravissimas angustias redactus est. Judicium autem justum esse intelligens, quod sibi conviciis suis contraxisset, deprecatores ad Sanctum supplicatum misit. Is a clementia haud alienus Zooram, discipulum suum, continuo ablegavit; quem postea, sicut beatus Elias discipulum suum Elisaeum, doni precationis, quo ipse gaudebat, participem fecit; ita ut post mortem ejus ille etiam magis quam ipse inclaresceret. Hunc igitur ablegavit, ita locutus: „Abî, mi fili; nos januam non claudemus; et ora pro illo. Reliquum enim quod ei decretum est, exitus est e vita, quem avertere non possumus". Quum ergo discipulus advenisset et pro illo orasset, confestim anima corpus deseruit et homo mortuus est, atque ipso nolente debitoribus oppressis remissio facta est, ad quos vexandos promptus esse solebat. Mox terrore correpti omnes quibus debitores veteres exstabant, pecunias creditas iis condonarunt; nonnulli etiam syngraphas suas Beato attulerunt, precantes ut sibi p. 8
benediceret. Itaque tremor et metus ejus ubique regnare coeperunt; nam ipse per omnes Syriae regiones peragrabat; atque quod in beato Jobo scriptum est: „Quis ei resistet et salvus erit?" id in hoc sene spirituali evenit; adeo ut nemo ulla in re ei adversatus jussaque ejus transgressus caput denuo extolleret.

In urbe Maipherkat etiam alius quidam vir dives habitabat, qui argentarius erat, et nomina multa et vetusta crudeliter et sine misericordia exigebat. Re autem a quibusdam indicata senex statim profectus est in urbem illam....

(*Deest folium*)

„....hos quinque annos lumen non vidi; postquam vero omnium exemplo te adii, oculi mei aperti sunt". At senex ipse valde miratus, cavens ne seduceretur: „Lucem", inquit, „tua ipsius fides, o mulier, tibi reddidit; si secus, sum ego quidem peccator". Igitur illud miraculum tota urbe percrebruit, omnibus Deum laudantibus.

Dum vero in illa urbe negotiis suis incumbebat, quidam ditionis Persarum illic vicinae incolae duas mulieres ad eum adduxerunt, quarum altera a daemone vexabatur, altera prole carebat, postquam multos annos apud maritum degerat, eique supplicarunt, ut pro utraque precibus intercederet. Aggressus est ad eam quae daemone afflicta erat, et signum crucis super eam fecit atque oravit vinxitque daemonem; quo statim egresso, mulier convaluit. Orbam vero feminam

senex antea precatus cruce signavit eique dixit: „Abi et animam tuam bene cura; noli peccare, et annua die proxima tibi filius erit". Et credidit mulier illa, indeque profecta concepit filiumque peperit, quem anno exacto Beato in coeno-
p. 9 bium attulit. Hic puerum baptizavit eique benedixit; mater laeta et Deum laudans domum rediit.

Erat etiam vir cui magna vinea erat, in quam multam impenderat pecuniam. At tribus annis deinceps grando cecidit et vineam misere contrivit. Anno quarto autem, quum eadem tempestas advenisset, ille plorans ad senem se contulit eumque rogavit ut pro se precaretur. Senex vero, „Quamobrem", inquit, „mi fili, vinea contrita est?" Respondit: „Sane nescio, domine". Tum senex: „Numquid ipsa vitis peccavit vel malefecit vel contra Deum deliquit?" „Minime", inquit. Tum ille: „Jam vide et intellige, propter tua peccata illas, quae non peccaverint, perstrictas esse eo consilio ut tu vitam mutares. At abi, eucharistiam para, atque in locum procedamus. Tu vero cave tibi ipsi". Tum ille ut jussus erat profectus est et panem [1]) paravit. Senex autem exiit et eucharistiam consecravit. Qua sumpta quum considerent ut benedictionem post eucharistiam acciperent, repente nubes illa formidolose exorta est et ad locum appropinquavit, idque fortasse eo consilio ut Deus ostenderet, se sacra senis precesque accepisse atque ejus voluntati indulgere. Grando enim simulac delabi coepit, senex de mensa surrexit manibusque ad coelum porrectis ita locutus est: „Domine noster Jesu Christe, qui nutu et imperio tuo coelestia et terrestria omnia regis: quoniam haec vinea, Domine, digna facta est ut in ea corpus tuum et sanguis tuus viva et vitam donantia offerrentur, servum tuum peccatorem exaudi, Domine, et nubem illam jube ab ea recedere".

Et senis vocem audivit Dominus et transiit nubes, neque unum quidem folium in ea laesum est. Itaque precum Beati efficacitate vinea salva evasit, in quam exinde grando non cecidit, dum vicina omnia conterebantur, ita ut sola illa incolumis maneret.

Mulier quoque ad eum adducta est daemone obsessa; qui ab eo vinctus exiit.
p. 10 Post annos aliquot senex ipse aegrotavit et in eo erat ut moreretur. Accesserunt discipuli eumque rogarunt ut vincula illius dissolveret. Sed vinculis strictis omnibus a Beato dissolutis, statim rediit daemon iste et in eadem muliere apparuit. Quumque eum rogarent: „Quomodo hoc ausus es, quia a beato Habib vinctus es?" respondit: „Vespera quidquid ab illo vinctum erat id ipse solvit me illic adstante, et adveni". Quod quum Beato retulissent, hic ei nuncium

[1]) Proprie: buccellam panis.

misit his verbis: „Tibi non licebit in hominibus habitare in secula seculorum". Et sic iterum expulsus est potentia verbi Dei.

In vico quodam etiam alia mulier erat, cui daemon rabidus inerat. Ea homines quasi fera aliqua esset arripiebat et vestes eorum lacerabat atque multos vulnerabat. Quum vero ad senem ducta esset, ululans ab eo se avertit atque aufugere tentavit. Senex manu porrecta signoque crucis super eam facto istum vinxit dicendo: „In nomine Domini ab Ejus creatura prohiberis". Isto statim egresso mulier convaluit et quievit; quamobrem omnes mirati sunt et Deum laudaverunt.

Porro et alia mulier erat, vidua egena, quae artis pictoriae perita, hanc victus causa assidue tractabat et exercebat. Quae quum discipulas institueret, duae quarum causa diu laboraverat absoluto tirocinio discesserunt, contumeliose eam tractarunt, et justam mercedem ei denegarunt. Quoniam autem quicunque sive paululum sive multum injuriae patebatur, ad sanctum Habibum oppressorum adjutorem accurrere solebat, ipsa quoque ad eum venit cui causam suam exponeret. Ille discipulis istis scripto statim praecepit, ne arte quam ab ea didicerant uterentur, donec operae mercedem solvissent. Attamen discipulae senem contemnere et praeceptum ejus pro nihilo habere ausae, artem exercere incepe- p. 11
runt. Eodem die poena audaciae eas attigit. Etenim lingua alterius perstricta est, ita ut loqui omnino non valeret; alterius brachium torpuit et ligni simile factum est neque agitari potuit. Propinqui autem utriusque puellae mercedem portantes ad viduam pauperem properarunt, quam obsecrarunt ut secum ad senem ire vellet. Deinde quum hos comitata esset, implorarunt eum ut illis ignosceret. Tum ipse malefico pro suo delicto referre nolens, suffimenta [igni] imposuit, precatus est, easque cruce signavit; quibus factis vincula soluta sunt. Denique admonuit eas ne quid amplius Dei verbo contrarium auderent.

Item vir dives in urbe erat, quem multi pauperes querebantur nomina jam multos annos abhinc facta iterum exigere, licet exsoluta essent. Re cognita Beatus illum admoniturus exiit. Quod ubi cognovit homo, aditum ei negare et januam claudere jussit, ne intraret. Sed senex foribus haerens per literas quotidie ei supplicavit. Tunc vir iste magna moestitia affectus .... et ut qui .... et flevit .... Domine ....

(Lacuna)

.... tristis, fretus insita vi divina: „Abite", inquit, „et ubi feras illas videbitis, dicite iis ... Habib peccator: Vobis non licet .... rugire (?) Quando (?).... vicum .... et ad turbam .... dixerunt

(Lacuna)

.... haec pauca ceteris omissis describere satis habemus ad Auctorem laudandum; p 12

dum rerum relatarum, quas singulas aspeximus compertique sumus nos omnes, qui adhuc vivimus, fidem testificamur simul cum ceteris beatis Sancti discipulis, quorum Zooras et.... primi et clarissimi sunt. Beatus enim Zooras, de quo et ipso quaedam notavimus, Sancti vestigiis strenue premendis excelluit. Nam Habib postquam viam fortitudinis, potestatum, miraculorum, signorum, ostentorum, et servandorum hominum oppressorum, pupillorum, pauperum, et viduarum mirum in modum.... calcavit, in.... habitationem ex hujus corporis tribulationibus traductus est et requievit in pace, coenobio et labore et cura hominum afflictorum Zoorae discipulo fidenter traditis, qui quamdiu vixit et ipse talentum acceptum diligenter feneratus est, ut lucrum duplex faceret. Ita Habib, senex magnus, a carceribus ad metas usque universa vitae suae ratione fortitudinis curriculum perfecit, et denique coronam accepit. Cujus precibus ut digni judicemur .... (*Deest folium.*)

(CAPUT II.

DE ZOORA.)

.... recluso fonte abunde prosiluit [aqua] multo uberius quam antea. Quod quum videret Beatus, gavisus est et Deum laudavit quod se exaudivisset. Eadem tamen nocte ad magistrum profectus est, vetans fratrem comitem rem pervulgare quamdiu ipse viveret. Neque ipse eam vel magistro quidem aperuit. Quum vero auditum est Beatum vespera ad fontem descendisse, multi mane convenerunt ut benedictionem ejus acciperent. Viderunt ii fontem copiosum et abundantem et fundos suos hortosque aqua conspersos, et in urbem properarunt ut episcopum certiorem facerent; deinde res tota urbe percrebruit. Episcopus autem in locum se contulit una cum judice omnibusque urbis civibus, qui tanto
p. 13 aspectu stupore affecti Deum, cultoribus suis indulgentem, quam maxime laudarunt et celebrarunt. Atque illi fonti nomen Mar Zoorae imposuerunt, quo ad hunc usque diem appellatur [Et sic vocatur etiam hodie.] [1])

Hoc primum miraculum preces magistri divini per discipulum ejus effecerunt. Deinde Beatis nostris in arce versantibus Hunnorum copiae magnae e finibus egressae sunt [2]). Quae quum crederentur jam praeteriisse, Beatus discipulum descendere jussit ad coenobium speculandum. Degredientem exercitus Hunnorum

---

[1]) Additamentum a librario loci vicino factum.

[2]) Ante A. D. 520, ut videtur; cf. infra Cap. IV.

in via deprehendit dum crucem suam portabat et in itinere officia recitabat. Accurrit quidam, gladium strinxit, atque manum sustulit ad Beatum percutiendum. Is autem dextram in illum intendens: „Ohe", inquit, „manum ne jam moveas". Obtorpuit tum neque amplius mota est manus barbari, gladium et manum eodemmodo tollentis donec exercitus totus transierat, quo facto solutus est, et ipse abiit, neque noster ab ullo laesus est. Itaque Deo fretus pervenit in coenobium. Post vitam autem Beati absolutam, quum jam requiesceret et ad Dominum suum transiisset, Beatus Zooras, qui revera parvus [Syr.: zeüra] statura, attamen animo unus omnium maximus erat, columnam sibi paravit, in cujus cacumine stationem iniit, potestatibus et sanationibus magistri per eum factis antequam columnam ascendisset. Quia deinde nimis difficile erat sua manu paralyticos tangere et erigere atque aegros sanare, aquam ei porrigebant, quae ubicunque post benedictionem ejus acceptam applicabatur, prompta consecuta est sanatio.

Compluribus annis in columna ab eo exactis, persecutores Synoditae [1]) ad eum advenerunt. Quem quum secum conciliare non valerent, coëgerunt eum de columna descendere. Ille vero vix degressus, zelo acerrimo: „Non morabor", inquit, „ad eum me conferre qui imperium tenet, atque ante faciem Domini nostri Jesu Christi persecutionem totius ecclesiae ei exponere et tormenta et p. 14
contumeliam quae sancti ubique patiuntur". Eodem studio igitur ac firma in Dominum suum fiducia Beatus una cum decem discipulis in Urbem regiam profectus est, cui multis diebus ante etiam adversariorum literae praemissae, adventum ejus ex officio nunciantes, simili modo quo olim ab Ahabo inscienti factum est, qui quum necem Eliae zelatoris et maximi viri machinaretur, legatis litterisque de nece ejus ab ipso decreta ad gentes barbaras mittendis gloriae ei auctor, et demonstrator evasit hujus rei, quod ille coelum ipsum vincire poterat, ne pluvia in terram descenderet, atque per legatos virtutem ejus gentium regibus praedicavit. Hi enim quum non intellexissent quare coelum prohiberetur pluviam demittere nec qui illius rei auctor esset, ex ipsis inimicis ejus de viro mirabili audiverunt. Eadem ergo ratione virum hunc illustrem litterae praecesserunt, denunciantes illic venturum esse virum pacis perturbatorem et totam urbem, si venisset, conversurum. Et sane eodem modo quo Cajaphas vaticinati sunt homines; nam revera ille permultos a fide depravata ad rectam convertit. Adventu Beati cognito, principes urbis verecundia famae ejus permoti eum visere festinarunt, atque Rex ipse sine mora senatoribns suis edixit, se magnum con-

[1]) A. D. 520 sqq. prima facta est persecutio. Et Zooras certe ante annum 535 Constantinopolin abierat.

cilium episcoporum convocaturum esse ut cum Beato disceptarent. Sed metus ejus maximus, ex litteris malo animo in eum scriptis natus, Regem et proceres atque etiam episcopos invasit, qui putabant eum maris instar surrexisse ut se p. 15 obrueret subtilibus sermonibus, ignorantes homines humiles et piscatores non illis, sed vi occulta Gratiae esse armatos.

Quum ergo senex ejusque comitatus intrassent et ea de quibus accusabantur sedate enunciata essent, Beatus Domino suo fretus et spe illa munitus quae morti resistit, fidelium causam sermone opportuno fortiter et firmo animo defendit; idem enim egit senex spiritualis quod rex Idumaeae, quem hoc praecepisse tradit Scriptura: „Ne cum ullo vel magno vel parvo contenderitis sed cum rege Israëlis". Neque enim magnum nec parvum aggressus est, sed istum qui veluti leo rugit et quaerit quem devoret, et in illum solum reprehensionem uberrimam profudit atque durissimam, propter ecclesiam Dei vexatam, referendo de omni sanguine sua aetate profuso, de introductione istius Synodi exsecrandae, deque multis aliis. „Quidquid", inquit, „cruciatus Christiani ubique terrarum passi sunt, id Deus a te vindicabit die magna adventus sui". Rex propter verecundiam ille quidem manum Beato inferre non ausus divinae libertatis causa qua ille loquabatur, summa tamen ira minisque vehementissimis furens et pectus plaudens haec dixit: „Vos estis seditiosi et perturbatores; Synodus justa est, neque amplius passurus sum me talia de ea e vobis audire. Sin autem recte dicitis, Deus per vos mihi signum ostendet; quicunque autem Synodem exsecratus erit, capite periclitabitur".

In tanta turba cunctos proceres magnus timor obruit. Beatus vero videns poenam capitis statutam esse in eum qui Synodum exsecraretur, zelo incensus est dum ei cor in pectore fervebat, ut est in Scriptura: „In corpore ejus ignis ardet". Et statim illi se opposuit haec locutus: „Synodum istam, quae Christum Dominum nostrum divisit, non solum nos, verum etiam coeli angeli exsecrantur. p. 16 At quod signum petis, fideles signa non desiderant. Nec profecto signum extra te sed in teipso Dominus tibi dabit". Ille igitur Beato minitatus summa ira abiit. Postridie ejus diei signum quod petierat juxta dictum Beati ei oblatum est. Capite ictus amens est factus et horrenda caligo ei offusa est, adeo ut forma humana in eo vix appareret. Quare uxor ejus, ut erat callidissima, eum in thalamo secreto abscondidit, ne forte fama in vulgus exiret eum jam mortuum esse, neque ullum nisi duos medicos duosque cubicularios eum adire sivit. Misit quoque ad Beatum deprecatores rogatum ut veniret et preces pro ejus salute faceret; eum continuo pacem ecclesiae esse redditurum. Qua re promissa Beatus eum visit et dolore affectus: „Ecce", inquit, „signum quod rogasti". Deinde preces fecit, eademque hora ille ad sanitatem reversus est et senem agnovit

atque intellexit id sibi obtigisse quia eum contempsisset. Rogavit ut pro se orare vellet ut plane convalesceret; quodcunque jussisset se facturum esse. Beatus autem ei dixit: „Hoc ideo tibi obtigit quod, tanquam diffidens, Dominum Deum tuum signo rogando tentasti". Quare timor Beati eum invasit et prae metu omni in re ei morigeratus est; at tamen res ecclesiae non stabilivit, quum fortasse culpa Amoritarum nondum perfecta esset. Destitit autem ab ista vi istisque comminationibus. Potentia vero precum senis cunctis fidelibus quum in urbe universa tum in provinciis omnibus animum fecit, quin etiam publice convenerunt, dum ante ejus adventum statutum erat, ut quicunque conventum vocans inventus esset, capite damnaretur.

Etiam Romam usque fama volavit beati Zoorae, per quem Deus signa et miracula ederet; et tota civitas ad eum currebat, et illic similiter atque in patria pauperum patronus factus est, dum coram Rege omnique senatu negotia ab eo p. 17 peragebantur permulta et gravissima, et quotidie pro fide certamina suscipiebantur.

Beato in Urbe regia aliquamdiu morato, vir mala memoria dignus, qui eo tempore Romae patriarcha factus erat, cuique nomen erat Agapeto[1]), causam nactus in Urbem regiam venit, calumniator vehementissimus, cui parum erat Pauli Samosatensis asseclarum calumnia. Quem nisi judicium coeleste attigisset et calumnias ejus obscurasset, publice statutum esset, nomen beatae Genetricis Dei in ecclesia non esse memorandum, neque ejus pictam imaginem uspiam exhibendam; audacter enim calumnias jactabat, quas tamen justa retributio brevi exsecuta est. Hic igitur magna pompa honorificentissime receptus a Rege ignaro quanta esset animi malitia, simulatque intraverat beatum Zooram, cujus laude irritatus erat, apud Regem accusavit, rogans cur sineret istum impostorem Syrum in urbe degentem mundum in errorem suum inducere? Rex autem potentiam senis compertam habens respondit: „Quid agam? quippe vir ille truculentus est nec metuit quenquam hominem". At alter in Beato zelum suum primo loco demonstraturus, in eum invectus est, dicendo: „Da mihi veniam istum ita tractandi ut aut se subjiciat aut ex omnibus provinciis ejiciatur". Rex ei morigeratus respondit: „Quod si tu praevales illius potentia, fac ut voles". Atque vir iste, qua erat superbia, de suis Regisque necessariis nonnullos continuo legavit ad Beatum. Atqui praedium magnum Sycis in ulteriore ripa situm a Regina datum erat Beato, ubi ipse cum discipulis habitabat. Ineunte p. 18 tunc Jejunio [quadragesimali] iste vir insolens Beatum aggressus est hoc nuncio: „Rex et patriarcha jusserunt, aut te ad me aut me istuc statim concedere;

---

[1]) A. D. 535—536.

item vetuere ne in hac provincia maneas nisi Regis et nostro praecepto obtemperaveris nobisque assensus fueris". Quibus auditis senex beatus insolentiam ejus nihil curans hoc modo ei respondere jussit: „Siquidem nobis a vero nostro Rege lex data est, ne his diebus sacris quenquam exciperemus neve cuiquam responsum daremus, quamobrem janua nobis clausa est, — non possumus tecum neque cum Rege agere, idcirco sine nos rem differre ad feriam quintam, qua januas aperturi sumus; at postquam apertae erunt Deus utrique nostrum faciat, quod justum esse noverit. Nunc autem ultro vobis non responsuri sumus. Quodsi vero vi uti vultis, vestrum est". His acceptis miser iste acerrimae irae plenus Magistro praecepit ut cum excubitoribus, catenisque munitus transiret et Beatum arcesseret. Accepit ille catenas ut jussus erat et cum militum manu dromonem conscendit Beatum arcessiturus. Quum vero transveheretur, turbo, ut videbatur, dromonem sustulit et retrorsum abegit ad ripam urbanam unde profectus erat. Mox illis altero conatu scalam jam attingentibus, quasi hominis species carabium arripuit et forti nisu eo repulit unde venerat. Tum ille, juxta illud Scripturae: „Desipiunt neque intelligunt qui in caligine obambulant" jam iratus est dromonariis ac si parum diligentes fuissent. Hi ergo [iterum in navigium] se projecerunt; postquam vero laborando nonnihil profecerant, juxta illus Scripturae: „Dominus Israëli bellum infert", repente quasi fulgur carabium tetigit, et tabulam ex eo avulsit ab altera extremitate ad alteram,
p. 19 quam in altum abreptam e conspectu amiserunt. Tunc demum iste miser intellexit, esse Dei potentiam quae pugnaret. Nautis quam citissime cum ejulatu in ripam egressis nunciumque ad eos a quibus missi erant portantibus, stupor omnes oppressit.

Quum autem ille palam calumnias jacere inciperet et fel effunderet in aures Regis et gaudentium haereticorum, inventum est quasi organum in quod ventum calumniarum inflaret; atque alter post alterum coeperunt saturari faece ejus foetida et minis quas contra fideles ubicunque aderant meditabatur Dei timoris omnino oblitus, — repente idem ei accidit quod olim in Assyrii superbiam dictum est: „Contra quem os aperuisti et linguam produxisti nisi contra Sanctum Israëlis?" Similiter enim Dominus linguam ejus percussit et protendit, quae ex ore prodiens in pectus dependebat, horribilis visu propter tumorem tantum, ut bis in eum incisum sit, cujusque aspectu omnes spectatores tremore et perturbatione affecti sunt. Eo tormento, ea poena calumniae justa et manifesta oppressus est ad feriam quintam, quam Beatus praefiniverat dicendo: „Feria quinta Deus faciet id quod Illi notum est", et eodem die quo Beato malum minabatur, ignominia affectus est et interiit [1].

---

[1] Exeunte m. Martio A. D. 586; cf. 3 Anecd. Syr. p. 314.

Igitur sociis illius miseri omnibus pavor maximus una cum pudore incessit; laetitia vero praevaluit inter fideles cujusque loci, dum omnes dictum Beati mirati sunt, stupueruntque quod per eum Deus tantum fecisset miraculum. Ceterum hominis socii, prae pudore incerti quid dicturi essent, commenti sunt, ideo quod eo ipso die obierat quem Zooras praestituerat, patriarcham incantamentis ab illo compositis interiisse. Itaque et pudor eos oppressit, et Deus glorificatus est, et gavisi sunt fideles, et Beatus ipse gratias egit quod Deus vocem suam audiens judicio suo a calumniatore poenas petivisset.

Audita enim calumnia illius viri insolenti oraverat haec locutus, quae semper p. 20 precabatur: „Expergiscere Domine, quasi homo dormiens et quasi vir qui postquam vinum evomuit inimicos retro se pellit. Respice, Domine, calumnias impudenter in te jactatas, neve taceas, Deus, neve quiescas. Nam inimici tui tumultuantur, osoresque tui caput sustulerunt adversus populum tuum". Haec atque alia Beatus in precibus suis ture accenso recitare solebat, cujus orationis efficacitatem justitia reapse non tardavit in isto calumniatore ostendere.

Igitur quaecunque per Sanctum Deus perfecerat, et ostenta per preces ejus facta, omnes Deum laudantes mirati sunt; imprimis labores ejus et precationes et clamores et lacrimas quibus die noctuque utebatur, ut ne unam quidem horam traduceret quin fores Dei pulsaret. Imo inter sermocinandum in hominum consessu, quoniam anima ejus in summo coelo inter angelos versabatur, repente lacrimae ei prorumpebant, id quod nolebat in conspectu hominum sibi accidere, et singultus surgebant, atque faciem utraque manu praetegens, capite in genua demisso, vehementer plorabat. Nonnunquam inter sermocinandum dum hilaris labiis quidem subridebat, in medio sermone quem ridens edebat subito gemitibus correptus est, quod etiam in meo conspectu compluries ei accidit, adeo ut eum, ea libertate qua erga eum uti solebam, auderem rogare: „Quare te, mi pater, ridentem repente fletus obruit? Quoniam bene scimus nec nostra causa nec propter ea quae nobis dicebas ita animo te defecisse ut dolore repentino vincereris". Tum ille: „Scito", inquit, „mi fili, me inter dicendum nolle id fieri, sed peccata mea mihi subito in mentem incidere et hilaritatem vertere in moestitiam". Quum vero saepius eum rogassem, secreto cum eo collocutus, imo per Deum obsecrassem ut mihi vitae suae rationem arcano enarrare vellet, lacrimans ita mihi re- p. 21 spondit: „Quando cum hominibus, mi fili, verba facere cogor, animo illos recolo, qui in summo coelo habitant, quorum ora ne minimum quidem momentum temporis Deum celebrare cessant; et sic mea quidem causa gemitus me obruunt, quod adeo remissus sum in laudando Creatore, qui me finxit, quemque tamen negligo orare ut peccata mihi condonet, dum utor hominum consuetudine. Haec atque alia me loquentem necopinato ad silentium redigunt."

Mirabari igitur Sancti ingenium et humilitatem et hospitalitatem pauperumque curam, quo erat animo ardoris maximi pleno. Quamobrem plurimi pauperes urbani et peregrini undique profecti ad eum, cujus caritatem cognovissent, accurrerunt, usque eo ut octoginta, nonaginta, postremo centum mensae in coenobio ejus quotidie apponerentur. Idcirco sartagines magnas parandas curavit et quosdam praefecit cibo coquendo et pani faciendo, atque ipse cum multis aliis sua manu libens et gaudens ministravit.

Quum ergo Beatus in omnibus illis rebus adeo excelleret et ostenta miraculaque per eum fierent quotidiana, quae singula enumerare non possumus ideoque supersedemus, civitas universa ad eum cucurrit, item omnis senatus, qui summam experti viri libertatem in admonendis iis qui Dei vice potestatem vitae ac necis habent, metu gravissimo affecti sunt, singulique magnam fidem ei habuerunt. Quicunque haeretici autem in ecclesiis et in coenobiis erant, vehementissime irati sunt et Regem frequentarunt magna voce quotidie rogantes, Syrus iste annon ex urbe in exsilium pelleretur? Quo audito Reges [1], veriti ne seditio neve clades in urbe fieret, ab eo petierunt ut ab urbe discederet, quum sedes
p. 22 Beato a Regina comparata esset in castro quodam Thraciae cui nomen Dercos, ad trigesimum ab urbe lapidem. Itaque eo profectus est, quo beatus Theodosius, Alexandriae patriarcha, et ipse traductus erat. Illic igitur Beati simul vixerunt, dum castrum hymnis resonabat. Sed paulo post propter loci asperitatem in alium migrarunt, ubi beatus Zooras post aliquot annos vitae cursum confecit et obiit. Quo facto Ananias presbyter, discipulus ejus et successor, qui vivo beato Habibo magistro simul cum eo in utriusque vitae ratione se exercuerat, inde migravit.

Vitam sancti senis Zoorae in haec coarctavimus, etsi metuentes ne reprehendamur propter decora ejus nimis extenuata, quippe quae breviata et omissa sint, ideo quod otium nobis minus est quam ut juste ea enarraremus. *Finis historiae beati Zoorae viri divini.*

CAPUT III.

DE BEATO JOANNE, NASIRAEO PERFECTO.

Historiam sancti Joannis scribere adorituris multa et varia nobis in mentem occurrunt. Miracula enim per unumquemque horum sanctorum facta si singula

---

[1]) Nempe Justinianus et Theodora.

narranda suscipiamus, in numerum ingentem et infinitum scriptorum evagari et progredi necesse sit. Quamobrem judicavimus satis valere haec uniuscujusque opera nobilia et fortitudinis documenta, quae durante vita sine taedio in curriculo justitiae praestiterit, quibus auditores ad Deum laudandum admoneantur. Atque tam hac de causa, quam propterea quod, etsi unum decus cujusque sancti nominaverimus, eo potentia Dei in actore recondita ostendi potest, sicut etiam sapor arboris totius ex uno tantum fructu a subtilibus gustatoribus facile cognoscitur, — idcirco igitur supersedentes plurima miracula ordinatim persequi, haec modo decora ex operibus eorum, et hoc ostentorum specimen egregiis auditoribus offerimus.

Hic ergo Beatus perfectus, revera dignus qui hac in serie sanctorum tertius p. 23
sit, a puero eruditus est in coenobio magno et nobili, quod a Zuqenin [vico] nomen habet [1]), ubi haec ab ineunte disciplina animo agitavit: „Quid mihi prodest hoc corpus alere, quod postremo in stercus turpissimum dilabetur? Cur tandem copiose coenando multitudini tinearum et vermiculorum escam in eo congeram et deponam, quum jam audiverim illud beati Apostoli: „ „cibum alvo et alvum cibo esse, Deum vero utrumque perdere" ", itemque illud quod contumeliose scriptum est in eos qui vacant corpori colendo: „ „In terra scilicet gaudetis et lascivitis atque corpora vestra pascitis quasi ad diem mactationis" ". Ea ergo quae audierat secum reputans, Beatus strenue decrevit, ut procul et alienus esset ab omni voluptate deliciis corporalibus genita, quae e cibo nascuntur, dicendo: „A rebus hujusce mundi non eo consilio secessi ut ad easdem revertar; at oportet hoc mihi proponere, ut me alienum reddam ab istis rebus fugacibus, et sempiternas persequar, ac spretis istis quae peritura sunt memorem et studiosum me praebeam bonorum coelestium, de quibus beatus Paulus praedicavit: „ „Oculus non vidit, neque auris audivit, et in cor hominis non incidit id quod Deus sui amantibus paravit" "; haec decet me omni ope quaerere, haec consectare. Et omnia peritura retro me rejecturus sum praeter cibum quam simplicissimum quo corpus sustentetur". Itaque Beatus acerrimo zelo decrevit, se nihil omnino cibi capturum nisi panem vulgarem et aquam atque sal merasve lentes, quibus pro oleribus folia admiscebat arboris magnae quae erat in media coenobii p. 24
aula, ejus generis quod syagrus [?] [2]) vocatur, de qua totam aestatem vescebatur, reliqua vero folia arefacta hieme comedebat, etsi omnes contubernales eum urgebant ut ab ejusmodi corporis vexatione desisteret. Neque in ea re sola absolutus erat; quippe obsequentia ejus et mansuetudo et humilitas in ceteris omnibus

[1]) Situm id erat prope Amidam urbem; cf. Assem. Bibl. Or. II. 98.

[2]) Syagrus palmae genus est secundum Plin. H. N. XIII. 4.

modos, qui humilibus et obsequentibus decori sunt, etiam excedebant. Igitur etiamsi quis oculum ejus digito tenso tetigerat, vultum non arrigebat, neque illum aspiciebat neque os aperiebat neque ei loquebatur. Item si quis dicebat: „Accipe dolabram et agedum, hoc saxum everte", aut: „Hunc caudicem nondum exstirpatum evelle", non cunctabatur ut forte prius quaereret: Quomodo montem evertam aut rupem destruam?" sed tacite ferrum sumebat et laborem inchoabat; id quod saepius experientiae causa eum facere jusserunt. Tum ille extemplo negotium sibi mandatum gerere incipiebat, nec cessabat, donec quivis ei „Jam satis" diceret.

Locum quoque sibi aptaverat intra septum coenobii, ubi reliquum diem aut noctem in vigilia immodica precibusque continuis traducebat, ex quibus praecipue cordis dolor et lacrimae tristissimae nocte dieque effusae ei nata sunt, adeo ut palpebrae fletu deciderent et capillus in terram deflueret; tanta enim vehementia coram Deo precibus quasi januam pulsabat, quam maxime mirantibus omnibus qui eum spectabant; qua de causa Joannes nasiraeus perfectus cognominatus est. Quum vero palam paratus esset ad daemones ad sanguinem usque depugnandos, usque eo ut in certamine interdum mente caperetur et obmutesce-
p. 25 ret, quare, si quis coram eum aspiciebat, putabat eum a daemone obsideri, secreto tamen et tacite certamen occultum et spirituale cum potestatibus et dominationibus iniebat, et quoties a lucta cessabat ita confectus erat, ut alii eum adirent et alloquerentur, sed eum mortuum esse opinarentur. Ita per decem annos Sanctus dimicavit; denique Deus, fidem ejus erga se et perseverantiam conspiciens, vires ei largitus est et victoriam super inimicos suos. Inde mens ejus illuminata est et visus spiritualis clarefactus, atque dignus habitus est sublimes et miras species intueri, quas stupebant homines. Inter haec parvam operam scriptis legendis impendebat, sed in hujus operis vicem preces continuas constituebat, quamobrem ei data est scientia eximia Scripturarum et explicationum, ita ut nemo sermonis ejus sublimitatem et mentis profunditatem percipere nec comprehendere posset, et scholastici ipsi ceterique librorum sacrorum experti, sermonem ejus audituri accurrerent, qui magnopere mirabantur Deumque laudibus celebrabant. Postea id quoque assecutus est, ut spiritus impuros vinceret et facultatem haberet sanationum praestantissimarum, quas singulas si persequeremur, permultae chartae, ut supra jam diximus, nobis non sufficerent.

Postquam autem viginti quinque annos beatus Joannes in ejusmodi perfectionis usu consumpserat, quum haereticorum turbae coenobium ejus insedissent [1]), princeps quisque in eo multa vi et oppressione subactus est. Itaque Beatus

[1]) A. D. 520—521.

abiit ut ab illis procul esset; dixit enim: „Non oblitus sum verbi Salvatoris: „„Quicunque me apud homines abnegaverit, eum abnuam apud Patrem qui est in coelis"". Sic locutus Beatus eos deseruit et migravit, secutis nonnullis e principibus sodalitii et spectatissimis monasterii incolis triginta fere numero, dicentibus: „Mors tecum, pater noster, nobis optabilior est quam vita cum aliis". Igitur Deo freti inde profecti sunt, ne unius quidem diei panem portantes. p. 26
Beatus autem animum iis addidit dicendo: „Quis dabit nobis, fratres, beatitudinem mereri eorum qui justitiae ergo persequendo agitantur!" Itaque coenobium invenerunt ubi consederunt. Atqui fama beati Joannis jam in totam illam regionem exierat, quare aegri omne genus et daemoniaci ad eum recurrerunt, quos omnes vis divina ei insita confidenter sanavit, et quisque admiratus est Deumque laudavit. Ergo et nos in locum testimonii, id est in exsilium Sancti nos contulimus. Quum vero ad coenam consedissemus, quinque simul daemoniaci manibus in dorso colligatis, postquam fores perruperunt, ululantes et spumas in ore agentes intrarunt. Increpuit eos Beatus et in martyrium decubitum ire jussit. Itaque illi abierunt; ipse autem post coenam, quum omnes quietum ivissent, egressus est et ex unoquoque illorum daemones orando ejecit, ita ut mane quieti et sani reperirentur. Quod nos spectantes preces Sancti mirati sumus; inprimis quod laborem durum ne tali quidem tempore intermitteret. Locus in eo coenobio erat septo circumdatus, in quo medio una morus exstabat. Arena allata et apud arborem conjecta a meridie, Beatus vas magnum aquae frigidae plenum de ea suspendit, atque ipse inter intolerabilem calorem meridianum adversus eam in arena genibus nitebatur, dum nos etiam in umbra calore ardebamus.

Quum vero ibi parumper morati essent, indidem depulsi sunt, atque bona eorum quae beneficio Dei acceperant ab haereticis ablata sunt; id quod Beatum iterum maximo gaudio affecit, dixit enim: „Lucro corporali nos exonerarunt ut spirituale persequeremur."

Duodecim demum annis in martyrio persecutionis consumptis, Joannes vir sanctissimus durante exsilio cursum suum confecit et in pacis habitaculum migravit [1]). Antequam autem moreretur, ubi cum eo degebamus et ego verba gratiae p. 27
ore ejus prolata audiebam, rogavimus eum ut nobis diceret, quaenam vivendi ratio omnium quamvis insignium coram Deo summa et praestantissima sibi esse videretur. Atque Beatus hoc modo locutus est: (I.): „Ex omnibus curriculis justitiae nihil est quod e judicio Dei majus sit quam obsequentia absoluta in rebus ei debitis, qua nobiles animi affectus ad Deum ducentes omnes continentur".

(II.) Item quaestio secunda a nobis Beato proposita: „Omni alii virtuti, pater

[1]) A. D. fere 532—533.

noster, si illa tam antecellit quam tu eam antecellere dicis, quid tandem spectamus decora anachoretarum et eremitarum, quibus deest obsequentia illa, et ceterorum beatorum, qui et ipsi magna operati sunt ostenta et miracula, quorum virtus, licet in obsequentia parum versentur, unicuique manifesto est?" Explicatio Sancti: „Verba divina, frater noster, considera, itaque vim suam occultam et insignitam tibi ostendent. Sanctum Apostolum haec dicentem audimus: „„Opus unius cujusque patefiet, nam ille dies ea revelabit."" Eundem audimus dicentem: „„Res est terribilis in manus Dei incidere"". Prophetam quoque praedicantem audimus de judiciis Dei, quae voraginis immensae similia sint. Ea de causa (jam tu me docere poteris) verbum Domini nostri multis eorum, qui ut dixisti ostentis, prodigiis, et miraculis excelluerint, illo die judicii atroci idem respondebitur, quod [Dominus] in parabolis suis iis denunciat qui dicent: „„In tuo nomine, Domine, vaticinati sumus, in tuo nomine ostenta fecimus."" Tum Ille respondebit iis: „„Profecto vobis dico: ignoro vos."" Etiam de iis qui aetatem degentes in obsequentia Dei causa observata voluntatem suam opprimunt, qui magistris et fratribus cedunt, et ab hominibus fastidiuntur, et procul
p. 98 absunt a fama praestantiae, ergo dic mihi, horumne sit beatitudo, quae a Domino beatitudinum humilibus pauperibusque spiritu datur; sicut etiam per Prophetam docet, qui dicit, unum hominem voluntatis suae potentem plus quam mille valere. Inde arcana judicii terribilis Dei quod supremum futurum est, et justam ejus rerum procurationem conjectura consequi possumus. Quare qui ex praecepto evangelico vitam debita obsequentia moderati erunt, videntur mihi non in crimen venturi, sed de morte in vitam transituri esse."

Item quaestio tertia: „Quaenam vero est obsequentia illa, pater noster, quam tanti facis? et qualem eum se praestare oportet, qui ad obsequentiam incumbat? Quomodo illa virtus ei adipiscenda est, quam dicis te cuivis vitae ordini anteponere? Quorumnam finium observantia homini obsequenti convenit?" Beati responsum: „Fines complures sunt. Est enim obsequentia quae, etsi pro genuina habeatur, multis noxae sit, quum arroganter et superbe atque (ne plura dicam) ex arbitratu ejus ipsius colatur, qui putatur homo obsequens esse. Haec in Gehennam, neque ad vitam perducit. Obsequentia autem, quae pietatem erga Deum decet, haec est, quamvis pro voluntatum varietate recte diversa: hominem, illos fructus spirituales carpere studiosum, paratum esse ut quaecunque facere jubeatur modeste audiat strenueque peragat, nec judicare quis jusserit neque ejus mandatum improbet, siquidem nullam praeceperit rem nefariam et a pietate alienam; recordatus etiam exempli Abrahami patriarchae, qui nihil quaesivit nec respondit, quum jussus esset: „„Deduc Isaacum, filium tuum unicum et dilectum, eumque pro holocausto in monte quodam mihi immola."" Quum

enim mandatum de unico filio acciperet Abrahamus, secum non reputavit, Deum ante dixisse: „„Per Isaacum proles tibi exstitura atque proles ejus multitudine arenae maris et stellarum coeli similis futura est."" Simulatque illud: „„Occide eum"" (nempe eum ipsum qui ad talia ei promissus erat) simpliciter accepit, solummodo p. 29 decrevit obedientiam se praestiturum, et filium de quo sibi promissum esset, per hunc sibi prolem natum iri, ad necem educturum; imo, quod summum est, sua manu unicum filium mactaturum. Neque enim cogitavit: „„Antehac dixit mihi: Per eum proles tibi exstitura est, et hodie dixit: Abi et eum immola; quomodo ergo ex ipso proles mihi nascatur postquam immolatus sit?"" neque alia ejusmodi cogitavit, quae e beati Abrahami negotio profluere videantur, siquidem Illi reluctari voluisset, qui duo illa mandata, primo obtutu adeo sibi opposita et diversa, ei perficienda dederat. Nihilominus et Illi qui promiserat fidem habuit absque dubitatione, et Illi qui praeceperat de filio promissionis necando obtemperavit, et sine ulla quaestione profectus est ut mandatum exsequeretur. Ob eam voluntatem obsequentem et fidem et obedientiam dignus factus est qui princeps esset in regno coelorum. Quicunque igitur Dei causa obsequens futurus est, eum paratum esse oportet ad perficienda quae jussus fuerit, judicium minime exercentem de illo qui praeceperit. Sed alter, seu mala seu bona jusserit, rationem reddet de iis quae praeceperit; nam et imperantem manet inquisitio de perperam imperatis. Praeterea quicunque confitetur se Deum obsequio venerari, illius est discrimen habere omnium negotiorum ad lucra spiritualia pertinentium atque ea prudenter exercere; sanctis videlicet ministrare, pedes lavare peregrinis, eos omnibus quibus egent recreare, vestes eorum mundare scissasque omnes sarcire, aegros visere, omnino fratrum commodo prospicere, vigilem et exsomnem esse, precari et congemere coram Deo omni tempore, a malo linguam abstinere, labiaque prohibere ne falsa dicant, prava vitare, bona colere, pacem expetere et persequi. Et haec quidem est obsequentia absoluta. Bene illi servo, scilicet discipulo, quem dominus adveniens ita occupatum invenerit. Qui enim p. 30 Deum ejusmodi moribus colit, virtutem ejus nullus ordinum justitiae aequiparat. Mensura sua exsuperabit laboriosos homines et eremitas et monachos, sive rei sibi conscius est sive inscius et ignarus est, imo omnem hominem, viam angustam calcantem quae ad vitam ducit. Salutem maximam ei tribuo, quod omnium curriculorum perfectionis nulla excellentiae ejus mihi par esse videtur."

Tum ego, animum Sancti hujus miratus, quod eum ordinem obsequentiae tanti aestimaret, eum rogavi ut etiam de affectu detestabili impudicitiae verba coram me faceret; id et mihi et ceteris auditoribus usui fore. Quibus auditis hoc modo cum gemitu et fletu loqui coepit: „Me miserum! quis nos hoc corpore mortali exonerabit? Quis est qui insidias istius daemonis animam polluentis et obscu-

rantis mente complectatus Deum non ardenter imploret, ut sibi subveniat ac se vindicet ab istius fraude et sordibus? Lacrimas, frater noster, plurimas et preces atque singultus requirit qui isti affectui resistere et sinceram castitatem servare, omnemque corporis et animi maculam declinare vult. Nec minus cibi exiguitatem et abstinentiam ab epulorum varietate, quia appetitus saporum in cibis jucundorum quasi vorago profunda est, in qua standi nullus locus est. Impudicitiam vero quam fugere debeas noli putare solum esse corporum congressum manifestum; nam multo etiam sequior est illa impudicitia occulta cordis et cogitationum, quam maxime caveamus oportet et diligentissime vitemus, quum plurimae sint insidiae quibus daemones rebelles animam quae Deo castitatem spopondit, secreto potius quam palam in immunditiam fallacibus artibus conantur abripere et immergere et foedare, multisque rationibus, ut sunt astuti, depravare,
p.330 quas maxime pudet me exponere. Talia valde moereo, quia multi, caventes impudicitiam manifestam, alioquin, quum turpibus appetitibus moveantur, clam animam simul cum corpore carnali ardore misere depravant; quibus luctus magni et vehementes singultus debentur. Quomodo enim fracturae vincturam applicaturi sunt, ut vindicentur a poena terribili tormenti, in eos statuta qui illis rebus sese immiscuerint? Quicunque autem tam in occultis quam in manifestis cautus fuerit, neque obscoenitatis vitaeque turpis illecebris seu secreto seu palam se dederit, sed clandestina fugerit diligentius etiam quam aperta, judicans vulnus occultum animae inflictum multo gravius esse eo quod aperte acceptum sit; — eum, etiamsi clamve palamve peccaverit, non oportebit ideo sibi desperare, neque in stupris volutari, sed quam maturrime se convertere, ac dolorem quo torquetur vehementem clementi illi Medico committere, qui vincturam sui amoris ipsius infirmitati facile applicaturus sit. Quin etiam si homo post sanationem iterum, imo multoties eodem morbo corripiatur, ne tum quidem oportebit eum desistere quin fores Medici denuo adeat, eumque usque oret ut vulnus alligare velit. Quod etiam hominibus in proeliis apertis vulneratis obtingere videmus, qui donec vitae aliquid retinent, etiamsi saepissime vulnerati, non desinunt quam diligentissime corpori sanando consulere. Similiter eos qui a spirituali ruina refecti denuo peccaverint, agere decet, nec de salute desperare, nec se dedere in manus inimicorum suorum. Nam ubi hoc hominibus accidit, ut post cladem
p.331 acceptam in profundum peccati gurgitem se injiciant, magnum merentur luctum et singultum, quod culpa aliqua lapsi minoremque maculam passi, eam abluere negligunt, et turpi consilio eorum qui lapsus iis auctores fuerant, permoventur ut in ultimas sordes se abjiciant, et sponte permaneant spurcitia sua immersi, unde in damnationem trahuntur, ubi iis victoriae locus nullus est, vulnusque iis infligitur cui non est remedium, et dolor acer cui nullum solamen, ac judi-

cium terribilis tormenti cujus non erit finis in aeternum. Quicunque autem post ruinam, peccati suavitate captati, in corruptionis et perditionis fovea remanserint, atque, animae stabiliendae et vitae peccati foetore liberandae incuriosi, Satanae colendo se dediderint et in voluntatem ejus se totos ultro implicaverint, — his quidem iste, remunerator officii sibi praebiti, cruciatum referet nunquam cessaturum, et pro sodalium erga se amore et assiduitate de copia sua quoddam retribuet, videlicet tenebras extremas, ubi luctus est et stridor dentium. Etenim ipse Salvator declaravit, eos qui a se defecissent ut perditori salutis suae adhaererent, siquidem apud istum permanerent, cum eo cruciatum iri. A quo et rebus ejus omnibus cuncti liberemur per abundantem Dei omnipotentis misericordiam.

„Haec igitur, frater noster, de isto argumento propter sollicitas preces tuas dicta sunto. Quae tu, qua es mente sana et eximia et spirituali, noli vituperare ideo quod de ruina simul et restitutione potius quam ad notandam perfectionem dicta sint. Quippe id exigebant studiosae tuae quaestiones. Videmus enim cujusque nostrum ingenium pronius et voluntatem promptiorem esse ad ruinam quam ad perfectionem sectandam; quapropter oportet naturam et curationem morbi nostri quaeramus, sciscitemur, agitemus, ne totum corpus peccati ulceribus corripiatur, neve foedemur carbunculo incuriae, itaque foveam tormenti mereamur. Accepimus enim a divo Paulo: „„Res est terribilis in manus Dei vivi incidere"". At satis nunc est verborum, quibus prudentium hominum memoria adjuvetur."

CAPUT IV.

(Historia fratrum Abrahami et Maronis.)

„.... pro me et sinite me. Deus novit me illa non expetere, sed ne viduetur p. 31
locus sancti fratris mei, illius precibus fretus spero fore ut hinc non descendam antequam, ut eum, ita me deduxeritis. At Sanctum tollite et sepelite et orate pro me, ne priver heredio fratris mei Abrahami, quo una cum sanctis omnibus fruitur. Jam utimini patientia et orate pro me." Quod quum factum esset, sepulto sancto Abrahamo coetus discessit, omnesque mirabundi et Deum laudantes domum cum pace redierunt. Beatus autem Deum diu noctuque maximo studio obsecravit, dicendo: „Domine, utinam hisce lapis ne tormentum mihi afferat, sed dux mihi fiat ad salutem."

Atqui potentia precum Sancti primum patuit in me misero, hujus scripti auctore, cujus parentes illius familiares erant. Quibus quoties filius natus erat, post sesquiennium vel biennium obierat. Etiam me ad hanc vitam sollicitam

natum et editum, eadem aetate qua fratres, sicut parentes mihi narrarunt, idem morbus corripuit qui mortem iis attulerat. At statim cum fletu et singultu ad sanctum Maronem me portarunt, clamantes: „Miserere nostri, et Deum invoca hujus causa qui solus nobis restitit. Forsitan Deus preces tuas audiens eum conservet; sin vere preces tuae Deum non deprecantur, hic, teste signo olim in fratribus conspicuo, jam pernoctabit in sepulcro." Tum Sanctus luctui parentum finem facere volens: „Cessate", inquit, „silete. Neque enim Joannes ante Maronem moriturus est". Quum vero quasi moribundus, ut mihi dixerunt, obmutuissem, mater magna voce lamentata est: „Domine, jam moritur; quid agamus?" Sanctus autem vehementi mulieris querelae hilarem vultum opponens: „Noli", inquit, „lamentari, mulier. Ante me Joannes non obiturus est". Jactantiae tamen periculum vitans, mercatoris instar prudentis, qui cavet ne opes suae p. 32 pateant et rapiantur, atque illis locum daturus existimandi se ipsum salutis auctorem non esse, matri meae haec ridens dixit: „Crede Domino nostro; refectorium intra et lentes tibi pete e sartagine hebdomadariorum, quas huic afferas; et illico revivescet, convalescet, et comedet". Illa vero putans eum secum jocari ut se tranquillaret et eo magis etiam plorans: „In sepulcro", inquit, domine, lentes huic jam coquuntur, neque hic aut nunc lentes gustabit". Tum sanctus Maro: „Cave credas te filium servaturam esse per lentes horum fratrum, sed adjuvantibus fratrum precibus id fiet". Deinde cuidam fratri obvio dixit: „Age frater, lentes in patella affer et ori pueruli eas instilla." Frater autem: „Domine, pro puerulo ora potius; hic enim in illum orbem migravit." Tum ille iterum: „Fac quod tibi dixi." Atque frater diserto imperio non repugnans ridens abiit, haec locutus: „Filium vestrum lentibus comedendis e morte suscitaturus sum"; abiit tamen et lentes petiit. Inde reversus et apud me consistens: „Ecce, Domine, lentes", dixit; „an tibi videtur homo mortuus lentibus vesci?" Sanctus autem: „Sume digito et in os ejus ter ingere." Frater, ut ajunt, digito prompsit et ori meo intulit, dicendo: „Haec sane ex supervacuo fiunt." At ego postquam tertium sic factum erat, oculos aperui, et vox mihi rediit, gustavi, et experrectus sum. Inclamarunt tum Beato: „Domine, domine, precare. Forsitan Dominus noster precibus tuis salutem operabitur. Ecce infans experrectus est." Nec tamen Beatus eos intuebatur. Quoties enim vox muliebris surgebat, feminae post ejus tergum pone januam clausam stantes cum eo verba faciebant, neque iis licebat intrare, neque ipse unquam vultum muliebrem, sed solum sermonem cognoscebat. Tunc matri meae dixit: „Quantum lentium p. 33 appetit tantum ei da edendum. Asporta eum, abi, eumque per duos annos adhuc educato; deinde huc ad me revenire curato. Hic enim filius meus est, neque ullo modo morietur antequam pater sepultus erit.".

p. 33 Itaque me reportarunt et profecti sunt; verum duobus annis post me tradiderunt Beato, patri meo spirituali, cujus precibus e morte ereptus eram. Efficacitatem quidem benedictionis ejus meis maleficiis irritam reddidi; vim enim magnam et miram Deus per eum si quid dixerat, imo si riserat, exercuit. Inde vulgus ad Sanctum etiam multo saepius quam ad fratrem ejus Abrahamum convenire coepit; verum idem aegerrime tulit si quis aegrum hominem vel daemoniacum adducebat, imo eum illico foras depellebat: „O homines miserrimi, quantopere fallimini quum Dei altare relinquitis et magnam negligitis Ejus potentiam, sanctis insitam, qui nominis Ejus causa occiduntur et diligunt Eum numinique Ejus serviunt, ut me miserum, irae divinae provocatorem, adeatis. Etiamsi enim Deo satisfecissem, et eum amavissem, atque voluntati ejus obtemperassem, non oportuerat vos ad me venire et sanctos deserere, nedum fiat quum Deum quam maxime ad iram incitavi. Porro jam scitote et intelligite, peccatorum, non justitiae causa me huc ascendisse, ut sicut omnes, ita etiam ego misericordiam deprecarer. Cur ad me stultum et improbum venitis?" Et sic quidem vir mirificus, ut superbiam a semetipso arceret, atque inanem hominum laudem defugeret, etiamsi mitissimus et benignissimus erat, omnes qui eum tamquam virum magnum et justum adierant vehementer et iracunde repellebat. Attamen quibusdam hominibus afflictis haec tandem hortandi et consolandi causa instanter et benigne dicebat: „Nolite dolere, filii, iis quae vobis locutus sum. Quippe ignari estis fraudis et doli quibus Improbus iste utitur. Aegrorum enim et daemoniacorum causis si vacarem, iisque locum darem ad me conveniendi, daemones extemplo mulieres et puellas multosque homines invaderent, sive febri sive p. 34 ulceribus sive oculorum capitisve dolore sive in iis [in eorum oribus] spumando, atque eos inscios versarent, ac si quis dixisset: Agite, Maronem ludibrio habete. Illis vero confestim huc advenientibus, quasi preces nostrae admodum valerent ad daemones ejiciendos, ipsi daemones, morborum eorum auctores, aegros desererent et, ut sunt astuti, migrarent atque discederent ut callidas suas insidias perficerent nobisque illuderent, existimantibus scilicet, nosmetipsos re vere justos esse et daemones ejicere morbisque mederi, eaque de causa jam superbientibus et nos jactantibus. Itaque cladem cladi adderemus, verbera super verbera pateremur, atque omnino cessaremus et praetermitteremus, ac si jam justi essemus, Deum propter peccata nostra assidue invocare, de cita via poenitentiae peccatorum fallaci daemonum astutia declinaremus, et omnino mergeremur in mari turbido vitiorum. Denique illud nobis eveniret: „ „Dies suos in vanitate, annos temere agunt" "; id quod multis evadit, qui pueriliter se tradunt deceptioni daemonum, opinatique, quaecunque daemones sibi dolose obtulerint ea vera esse, in gurgitem malorem incidunt, ubi detinentur, falso rati se scilicet daemones

ejicere et morbis mederi, nec sentientes se in tenebris habitare et cor suum cinere pasci, seque animas suas sedes facere daemonibus et partes animae maculis peccatorum plenas; imo se irrideri ab iisdem daemonibus quos ejecisse se ajunt, immemores dicti quod Dominus noster iis objectum iri olim praedixit, quum dixerint: „ „Domine, Domine, in tuo nomine nonne vaticinati sumus? in tuo nomine nonne ejecimus daemones? in tuo nomine nonne miracula multa fecimus?" " Nempe Sponsus iis ita respondebit: „ „Profecto vobis dico, non cognovi
p. 35 vos. Recedite a me, auctores injustitiae. Abite in ignem qui Diabolo et angelis ejus paratus est." " Atqui, filii, quis non tremat vocem illam desperationis quae objicietur iis qui se fallaci tradiderint astutiae daemonum quos se ejicere putant, quum Dominum bonum audiat dicentem: „ „Non cognovi te""? Mihi enim viro misero et peccatori, insidias daemonum perspicienti, satis erit si eos tantummodo ex anima mea inquinata expulerim. Nam ego equidem sanctos, quibus Deus istorum potentiam et imperium concessit, recusare vidi et aufugere, ne spolientur, nedum existimemus nosmet ipsos, quorum in pectoribus omnis pravitas daemonum, omnis eorum fraus, invidia, dolus, cupiditates lateant, a nobis invicem daemones expellere. Utinam aliquando meos ejiciam."

Talia multis quotidie dicendo beatus Maro hominibus persuadere non potuit quin continuo ad se advenirent. Ejus rei quoniam eum pigebat, et quum illos aspiceret difficile erat abire sicut fratre vivo facere solebat, igitur, utpote amissa spe tuendae honestatis, dementis instar haec multis simplicibus et ridiculis verbis dixit: „Cur tandem ad virum insanum venitis? Quem enim hominem videtis me foediorem, qui velut maleficus ad hunc lapidem ligatus sim, vel quasi canis malus qui catena vincitur, ne prorumpat multosque mordeat. Nonne intelligitis, hinc si mihi facile esset evadere, me similiter ac vos omnes domum mihi conditurum, imo uxorem liberosque habiturum fuisse? Nonne sentitis, Deum me propter peccata, lapsus, vitia mea ad hunc lapidem ita ligasse ut judex maleficum aliquem ligare solet?" Nihilominus illi qui mentem et mores Beati probe noverant, talia audientes hoc modo loquebantur: „Non ignoramus, domine, nos tanquam ad mordacem hominem et vinctum venire, verum etiam homi-
p. 36 cidas in carcere vinctos spectatum ire solemus." Quicunque autem Beatum non omnino cognoverant, videntes eum turba populi adeo urgeri et clamare, se ab istis consuetudine Dei prohiberi, maxime mirati sunt.

Venit quondam vir secularis, cujus uxor sterilis erat et liberis carebat. Is quamvis illius studii non ignarus, magna audentia apud eum usus est et eo invito intravit, eumque invenit unguibus, quos in pedibus fortissimos habebat, ad unum duosve digitos longis munitum. Quum vero precatus consedisset, haec dicere coepit: „Ora, Domine, pro ancilla tua, ut liberos pariat; heres enim

et spes domus mihi deest." Ille autem eum cum stupore aspiciens: „Quicunque es", inquit, „nonne intelligis te omnium hominum miserrimum alloqui? Cur illa mihi dixisti? Nonne audiisti beatum Apostolum dicentem: „„Si quis domum animae suae bene regere nequit, quomodo ecclesiam Dei moderari poterit? Qui pro anima sua, bonorum procreandorum sponte sua sterili, orare non potest, nec precibus suis efficere ut ea partus spirituales edat; qui potest ille precari pro mulieribus, ut liberos pariant?" Tum ille: „Domine, Deo difficile non est, efficere ut et illa et haec fructus ferat, et si mei misereri vis, per Deum qui te elegit, noli a me te avertere." Quem quum audiret ille per Deum se obsecrare, duabus rebus agitatus est. Nam et minime confiteri volebat se talia posse, et audito nomine Dei animo perturbatus erat. Haec igitur ei dixit: „Cur me per Deum obsecrasti ejus rei causa, quae per me fieri nequit et vires meas superat? Igitur accipe quod tibi daturus sum clam hominibus et uxori gerendum trade; et filius tibi erit, cui Maroni nomen dabis, re nemini evulgata. Tum unguem de pede detractum et convolutum ei tradidit. Ne tamen id tanquam pignus in honore haberet: „Cave", inquit, „hunc fasciculum pro martyre [1]) vel pro instrumento gratiae habeas; medicamen est quod tibi trado. Cura ne quis eum p. 37
solvat et inspiciat, et postero anno simul cum filio tuo hoc medicamen mihi afferto." Quo accepto ille vir profectus est, et uxorem id gerere jussit. Mox Dei beneficio mulier concepit et filium peperit. Neque exiguum fieri miraculum omnibus visum est, quare multi dubitarunt an illa mulier sterilis non concepisset, donec partus editus est. Permulti tum mirabundi ad eam venerunt, quam instanter magnoque stupore rogarunt: „Quaenam est causa cur hoc tanto intervallo tibi obtigit?" Atque illa dum reverebatur Sancti auctoritatem, metuens tamen ne ejus potentia precandi et miracula edendi lateret, ut quae Deo laudi foret, omnibus aperuit: „Beatus quidam mihi misit nescio quid, et Deus filium mihi dedit." Tunc unusquisque valde miratus Deum laudavit.

Permulta sunt, quin etiam plura quam quae describi et auditoribus exponi possint, ea quae Deus per hos duos fratres sanctos effecit. Sed facta sancti Abrahami hujus factis valde exsuperantur, certe adeo ut animo proposuerim vitam ejus breviare et absque ullo ornatu tradere, has duas res reputans: primo, miracula suapte natura creditu difficilia esse; secundo, me statuisse ne quid scripto meo testarer nisi ea sola quae simul cum scriptis visus oculorum meorum confirmaret, neve quid fama modo auditum scriberem, sed ut ea tantum asseverarem, quae et audivissem et vidissem. Itaque hujus quoque Sancti facta, quae quidem

[1]) Cf. in Cap. VI »sacculus sanctorum".

proprio aspectu cognovi, propter multorum incredulitatem et dubitationem minora et paulo humiliora memoriae prodo, miracula omittens quae majora sunt quam p. 38 quibus fides habeatur. Verum quaecunque scribimus, ea ipsa narramus in honorem Dei, ut nobis imperitis et rudibus amor Dei erga amatores suos et praecepta sua observantes pateat, atque intelligamus quantam apud se audentiam Deus servis suis permittat.

Erat in eodem vico ubi Sanctus stationem habebat, cujus institutione ego diu usus sum, vir potens, homo impurus et scelestus, vexator pauperum, afflictor pupillorum et viduarum, omnis calumniae, omnis injuriae, omnis direptionis auctor, cui bona erant multa, ampla domus, servi et ancillae. Eum superbia se inter homines efferentem pupilli et viduae aliique pauperes effugiebant et ad Beatum se recipiebant. Sanctus autem istum arcessivit atque hoc modo leniter hortatus et deprecatus est: „Cave, mi fili, animae tuae, et ea tuere quae Deus tibi dedit. Neque enim egenus es. Cur igitur pauperes afflictos vexas, quorum nemini unius diei panis domi praesto est? Memento illud Scripturae: „„Pupillos et viduas et eos qui se ad me converterunt ne defraudetis neve opprimatis""; item illud: „„Ego sum pater orborum et arbiter viduarum""; denique illud: „„Propter pauperum spoliationem et miserorum gemitum exsurgam, dicit Dominus, et palam auxilium feram"". Miseret me tui, mi fili; quoniam justitia Dei, etiamsi quam diutissime indulgeat, fieri non potest quin tandem aliquando excitetur in maleficos. Neve putes, potentiam sanctorum, ad quos inopes adeunt et coram quibus conqueruntur, nihil valere quin in te excitetur, adeo ut ipse et domus tua pereatis." Sed iste vir infelix superbia se extulit patre ejus Diabolo auctore, cujus voluntati ita obtemperabat ut Dominus noster p. 39 Judaeis dixit: „Voluntati patris vestri obtemperatis." Itaque virum Dei irrisit et contempsit, haec locutus: „Inside, Beate, lapidem tuum et tibi ipsi cave. Ego autem ea negotia quae scio me decere non contempturus sum. Habita tu in coenobio tuo et parce linguae. Ne tu meis rebus te admisceas neve ego me tuis. Unicuique seu peccata sua seu propria justitia forte obtingunt; nec sane homines coelum petentes mihi quidquam persuadebunt." Sic locutus iste vir captivus, quippe quem Malus captasset, a Beato discedere conatus est. Beatus autem contristatus et lacrimans clara voce eum revocavit quamvis ira concitatum et: „Vae tibi", inquit, „mi fili. Responsum indignabundum tibi jam coelitus decretum est. Noli enim putare me peccatorem tibi maledicere; quod procul sit. At animum muta, et ego tecum Deum justum pro te exorabo si forte conserveris." Ille autem vehementer recusans: „Justitia faciat quodcunque voluerit", et sic abiit. Beatus vero lacrimans: „Novisti, fili", inquit, „me tui peccati insontem esse."

Sed media nocte domus illius a quatuor partibus ignem concepit, quem Beatus specie globi de coelo in terram delabentem et descendentem vidit. Flamma igitur domum ejus bonaque continuo corripiens res ejus omnes combussit. Atque vix iste vir, cui Deus insolentiam suam patefacere volebat, et domestici ejus nudi evaserunt, omnibus rebus pretiosis, vasis optimis ceterisque bonis, atque omni copia conclavium deflagrantibus. Quod quum videret Beatus, lacrimans presbyterum suum advocavit, eique dixit: „Abi, mi fili, ad istum infelicem et vide quid ei obtigerit, dum eum magna misericordia de eventu interrogas". Presbyter noctu cum duobus fratribus in vicum se contulit. Invenerunt domus conclavia omnia in terram mutata, adeoque combusta ut ipsi lapides similes essent carbonum candentium, atque in medio igne omnes in meram calcem diffluerent. Sed virum p. 40 ipsum statim febris et dolor ventris ceperunt, et intra decem dies mortuus est. Supererat uxor ejus, mulier nobilis et generosa. Perierant tamen reliqua bonorum; in hortis campisque ingenti ambitu, arboribus et fructibus refertis, hi duobus annis in terram decederunt, alii dominis erepti sunt; servorum alii mortui sunt, alii desciverunt. Mulier autem ipsa coecatis oculis evocationem secuta obiit, et vulgi sermonibus et lamentis argumentum praebuit.

Atque Beatus quoties illorum recordatus est, haec nobis dolore acerrimo dixit: „Videte, filii, quantopere daemones creaturam Dei perdant. Illum virum miserum qui non gravissime lugeremus, quem Diabolus adeo inflavit donec eum perderet, imo memoriam ejus e terra deleret?" Nobis autem multos dies apud eum procumbentibus in exitu officiorum (officiis enim coram ipso nonnunquam locus assignabatur) magno fletu illa recitabat monita librorum divinorum: „Videte tandem, filii, ubi stemus, et quantam majestatem linguis nostris volutemus. Cavetote vobis ne tanquam torpida cadavera stemus ante Ens illud formidabile et potentissimum, dum homo in nobis reconditus a versuto adversario nostro furtim occupatus est, ne nostro vitio conspicuo Deum illudamus, neve gloriam ejus augustam laedamus, qui laudis nostrae non indiget, sed propter bonitatem suam misericordem laude sua nos ad se trahit". Etiam alias, aut potius omni tempore, ubi virum illum potentem mirabatur ejusque cum fletu meminerat, eum ut monitionis gravissimae argumentum adhibebat, dicendo: „Videte tandem, filii, quam durum, terribile, praeceps sit judicium quo superbia sternitur. Cavete eam, considerantes quot homines eximios et validos ea prostraverit. Quid plura dicam, ubi quicunque hominum ei paret, ipsius vi de coelo in terram omnino p. 41 dejicitur. Ut hodie illum, ita unumquemque ea percellere studet, sicut miser ille vir potens superbia et arrogantia sua jam statim obrutus est et interiit. Idcirco metuamus et trepidemus, atque Christum Deum nostrum rogemus, ut eam sanctorum suorum precibus a nobis distineat". De ceteris autem admonitio-

*

nibus ejus ad singulas vitae rationes pertinentibus, de hortatione et incitatione, quibus non solum in nos sed etiam in seculares, imo in feminas, in filios, in parentes, in homines cujusque ordinis utebatur, quid nobis scribendum et disserendum esset? Fratribus sociis suis quum cibum spiritualem, hortationem et incitamentum ad res spirituales afferret; sacerdotes vero et suos et vicanos et quemlibet salutatorem officia eorum sublimia et vindictae gravitatem itemque laudem perpetuam doceret, atque eos instantissime hortaretur, ut suis locis diligenter et verecunde constarent et in ordinibus suis operarentur; etiam seculares et mulieres ab obtestatione et convicio et adulterio ceterisque vitiis prohiberet atque ad bona omnia excitaret, quibus una cum misericordiae dulcedine, quam unicuique largiebatur, etiam terribile judicium justitiae repraesentabat.

Denique viginti fere annis in columna stando traductis Sanctus de copiis maximis barbarorum visu nocturno edoctus est, Hunnorum nempe, qui homines in terra castigatum exibant [1]). Tum aeger animi media nocte tristi fletu et magna voce vehementer lamentatus est et ploravit, frontem radens et Deum hoc modo invocans: „Ecclesiis, Domine, et coenobiis tuis quid obtinget? Quid, mi Domine, tuis altaribus, tuo cultui, tuae sacrae supellectili, Domine, es illaturus? Vae nobis; quia peccatis nostris, non autem clementia tua talia facta sunt. Quid usu veniet sacerdotibus tuis et plebi fidelium tuorum, quorum cadavera veluti stercus in terram projiciuntur, neque est qui ea sepeliat. Clementia, Domine, non ira me castiga".

Hac voce desuper in intimo coenobio audita, omnes una experrecti trepida-
p. 42 vimus. Quum vero sacra officia in eo essent ut inchoarentur, illius claustrum intrare non audebamus. Presbyter tamen ejus vicarius intravit atque ter alta voce clamavit: „Benedic, Domine". Tum cessavit ille gemitu, et presbyter: „Cur", inquit, „in fletu, atque eo clarissimo, sanctitas tua sese conterit?" Sanctus autem: „Abi, mi fili, fratres e somno excita, et surgite ad orandum et lugete exitum meum, qui ad talia tempora sim conservatus; et quae tandem diebus meis videant oculi mei et aures audiant!" Sed surgente ejus vehementi lamentatione presbyter consternatus et ipse exclamavit: „Quid doles, domine? Quid hoc? dic mihi".

---

[1]) Cf. supra Cap. II, p. 8. Quum in hujus Cap. IV fine (pag. 30) dicatur Joannes Maronis successorem demum reliquisse, ut conventibus Amidensium se adjungeret; hi autem teste Cap. XXXV Justino regnante primum in exsilium acti et a Justiniano revocati sint; videtur quidem de nescio quo incursu Hunnorum ante A. D. 520 facto sermo esse. Sergium durante ea persecutione ad Maronem confugisse, apud quem eodem tempore Joannes degerit, docet Cap. V; verum fac, hoc non ante annum 527 evenisse esse (id quod minime quadrat ad Joannis vitae tempora computanda), vel sic tamen anni fere novem deducendi erunt ut ad Hunnos istos perveniamus, quia Maro viginti novem annos in columna stetisse dicitur.

At ille: „Mi fili, abite et orate; gladius enim a Domini praesentia exiit atque caedes saevit in fideles et in ecclesias quoque et coenobia, quoniam mortales Deum ad iram provocarunt. Presbyter vero: „Quodsi tibi videtur, oro te", inquit, „ut mihi dicas quae cernas". Tunc dixit Beatus iracundus: „Jam sine me, mi fili. Numquid expiscandi causa venisti? Abite sultis, officia celebrate; sin minus, tu certe hinc abi". Abierunt igitur et totam noctem ad primam lucem steterunt in officio et precatione. Sed viginti diebus post Hunnorum copiae eruperunt et in partes Orientales se effuderunt, quibus majores nullae in regno Romano comparuerant, neque unquam fama fuerat Hunnos Euphraten transgredi ausos esse. [Justiniano annum octavum regnante illa evenerunt.] [1]). Et ipsos socios Beati impetus in arcem fugiendi cepit; cui dixerunt: „Domine, si tibi videtur, deducimus te, ne solum te capiant, seu monasterium isti comburant, seu quidquam tibi accidat. Ille autem, non gloriosus sed Domino suo fretus, „Filii", inquit, „equidem ad patiendum me paravi. Vita et mors mea in manu Dei sunt. Proficiscimini, et Dominus vobiscum sit, et orate pro me". Qua re cognita tres eorum perstiterunt et manserunt, precibus Beati confidentes, etsi p. 43
ipse ignorabat eos remansisse; reliqui in arcem confugerunt. Qui vero remanserant ad eum intrarunt. Ille eos conspicatus et miratus, „Nonne abiistis", inquit, „filii?" Tum illi: „Nobis, pater, expedit tecum esse, seu moriemur seu vivemus". Ille autem: „Orate, filii, ne peccato moriamur; quod nisi fiet, homines nos perdere non poterunt. Nam socii nostri istorum socios exsuperant. Nonne antehac vobis dixi, nosmet eadem ac ceteros absoluturos? Nam si facile mihi factu esset, et ipse aufugerem, ne forte putaremur ulla re ceteris hominibus antecellere". Qui vero apud eum remanserunt, licet ab eo valde confirmati essent, tamen quoquoversus pavidi prospiciebant. Et oculos sustulerunt et simul turmam equitum in coenobium irruentem viderunt. Igitur trementes et metu exanimati advolarunt ad Beatum, exclamantes: „Domine, precare, quia clades nobis impendet. Domine, quid facimus? ecce circumclusi sumus". Beatus autem faciem radens: „Quid, filii, dicere possum? Numquid melior sum omnibus, qui nunc occiduntur et abjiciuntur et bestiis avibusque devorantur?"

Copiae autem barbarorum quingentos passus a coenobio nonnullos in coenobium Beati fugientes deprehenderunt, quos quum sermone suo clamitantes prosequerentur, ad septum coenobii venerunt; illi tamen fugientes intro evaserunt. Sed persecutores, quasi limis oculis intuerentur vel coeci essent vel ab impostore aliquo inscii circumducerentur, coenobium diversi praetergressi sunt, cujus portam

---

[1]) **Librarii errori haec verba debemus, nam A. D. 534—535 Joannes ab Amidensibus dimissus CPolin profectus est.**

utrimque sunt praetervecti, ac si fugitivi eos antecurrerent, quos se assecuturos et prehensuros esse putarent; id enim clamor eorum significabat, quum licet nemo iis antecederet, vociferari et currere pergerent. Itaque praetervecti sunt
p. 44 coenobium Beati, quod ne unus quidem intravit; unde unicuique patuit, istos id nequaquam conspicatos esse, cujus muros et portas praeteriissent non suspicientes neque oculos ullo modo advertentes, quanquam coenobium ex magno intervallo conspicuum erat, et ipsa Beati statio atro colore distincta [1]) superemminebat. Et sic quidem beneficio precum illius nec coenobium nec quisquam eorum qui in eo vel circum erant laesus est, dum in omnibus vicis circumjacentibus caedes extrema fiebat, atque in ipso vico (ubi situm erat monasterium) totum diem saeviebatur; dumque totum coenobium et ipse Beatus solis ad instar in vico cernebantur, istorum oculi occoecati sunt nec quidquam viderunt.

Tanta Deus per preces Beati multa effecit. Quaecunque vero aegris solo verbo ejus extero nulloque medicamento adhibito obtigerunt, siquidem de iis, sive de expulsis daemonibus sive de ceteris sanationibus singulatim narrare susciperem, ad nimis longam sermonis productionem declinarem. Haec autem ferme sufficient ad dociles homines in laudes Dei excitandos. Quod ad tempus stationis ejus attinet, viginti novem annos dies quindecim ita dimicando in summa columna consumpsit, atque fratre vivo undecim annos in arbore cava transegit, ita ut omnino quadraginta annos in certamine egerit. Ceteros labores ejus et stationem ejus incommodam vitamque duram scripto persequendo supersedeo.

Successit ei presbyter ejus et consanguineus, vestigiis ejus jam optime ingressus quum ipse in columna stare inciperet. Sanctus enim jam vivus vulgo felix inter homines audiebat, cui talis vir ministraret. Is omne onus Sancti
p. 45 mortui et totius monasterii sine taedio et murmuratione honestissime suscepit, rumore et ipsius clementiae factorumque in vulgus exeunte propter caritatem pauperum et diligentiam fratrum et peregrinos receptos, famam ejus passim vulgantes. Beato mortuo in eodem septo cellam et stationem sibi aedificavit, ubi laborem suum et probitatem suam consummavit. Necdum in columnam ascenderat, quum ego cognatorum corporalium nimis vicinorum causa profectus [2]) me immiscerem conventibus Amidensium, qui ab haereticis in exsilium ejecti erant.
Finis historiae sanctorum Abrahami et Maronis fratrum.

---

[1]) Et ipsa Amida ex nigro quodam lapide exstructa est, quem basalten dicunt viatores.

[2]) A. D. fere 521. Cff. Capp. XXXV et LI.

CAPUT V.

De sanctis et divinis Simeone incluso et Sergio itidem incluso, discipulo ejus zeli pleno.

In eodem vico, unde sancti illi stylitae oriundi erant, etiam senex magnus et sanctus, nomine Simeon, ab ineunte disciplina Abrahami et Maronis, fratrum sanctorum, reclusus erat, cujus vita non minor est quam ut eam valde miremur, quippe qui illud Apostoli per se ipse perfecerit: „Carnem et libidines ejus cupiditatesque omnes crucifixerunt."

Hic quia hospitum summo amore flagrabat, et aeque ac sanctus Abrahamus patriarcha munere sanctorum animo et manu perfungi studebat, cella se non inclusit sicut alii, quippe qui fratribus convenientibus, ut dixi, serviens id non perferret. Erat enim in eo caritas Abrahami magni in omnes mortales. Itaque cellas parvas sibi fecit et atriolum hortulumque septum ostio carentem, ubi se inclusit cum uno duobusve discipulis. Sed fratrum peregrinorum convenientium p. 46
causa in parte quadam parietis ascensum et descensum fecit; quo duas res, scilicet inclusionem et solatium peregrinorum, simul assecutus est. Omni enim peregrino monacho ad se venienti januam summae parieti inditam aperiebat, et ille extrinsecus ascendebat, deinde ad ipsum degrediebatur. Qui quum eum prehendisset et manus ejus osculatus esset, coram eo se projiciebat, pedes calcesque arcte comprehensas osculabatur, haec laete clamans: „Laudo Jesum Christum, quod me peccatorem hodie visitet et me dignetur Se in servis suis sanctis aspicere". Deinde postquam precati erant et consederant, vir hospitalis ad vas vinarium currebat poculumque quod sibi fecerat implevit, et crustam panis sumebat, atque ad illius cujuscunque pedes se projiciebat, clamans ante omnia poculum ei accipiendum et crustum panis comedendum esse; dicendo: „Fatigatus quidem es, verum propter Deum gratificare mihi et ante omnia haec accipe". Quae ubi acceperat alter, currebat, pelvem parabat, aquam afferebat, lumbosque sindone parata cingebat juxta doctrinam Domini nostri, et sic lavabat sive unus sive plures erant, quos nec loqui nec recusare sivit. Et postquam illos abluerat, ipse quasi lavandi cupidus suam faciem et brachia sua eadem aqua cito respergebat, deinde illis sermocinantibus, ne quis intelligeret quid ageret, in alteram partem sese recipiebat et indidem ter potabat, antequam aquam abjiceret. Deinde vino oleoque infusis illos ungere solebat. Quo facto statim in hortulum properabat, cujus alteri lateri decem, alteri viginti circiter cubita in longitudinem erant, attamen tanta coeli benedictione beatum, ut quae in eo sata essent qua-

p. 47 draginta hominibus sufficerent. Olere inde allato et cibo cocto quemvis recreabat, atque ipse laetabatur, edebat, et bibebat, ita ut qui caritatis et morum Sancti nescius esset, eum quotidie in similibus deliciis vivere putasset. Ille autem hilaris et exsultans: „Bene mihi est", dicebat, „quod hodie cum Domine meo Jesu edo et bibo". Quoties enim peregrinus ad eum venerat, eodem modo libenter et largiter cibo et potu utebatur. Ut primum vero nullus aderat hospes, sex, septem, imo decem dies traducebat inedia, dicendo: „Equidem sine Christo rege panem edere non possum, sed tantum ubi me dignatur, in servis ejus cum ipso accumbere".

Multi tamen gravitate et modestia insigni, qua coram iis utebatur, deterriti sunt ne intrarent, alii sicut egomet ipse paulo inertiores, propter vigiliam ejus magnam et sacra officia diligentissime peracta plus quam duas tresve noctes apud eum manere non poterant. Neque ei licebat nocte plus quam duas horas dormire, sed noctu surgens Davidis caput extollebat[1]; quum vero dies illuxisset eodem loco finiebat quo inceperat. Sed si forte tempus supererat, sinebat fratres requiescere; ipse Evangelium recitaturus in cellam abibat, ubi ad primam lucem lacrimabatur; tum illos expergefaciebat ad officia matutina celebranda. Itaque vir singularis in labore tam duro, in caritate affluenti, in summa diligentia aetatem egit, per omne vitae spatium viriliter se gerendo, ita ut nemo onus summorum ejus laborum nisi per breve tempus suscipere nec sustinere posset, praeter Sergium discipulum strenuum ejusque similem, qui eum omni in re imitatus est. Nam ad viginti annos cum eo egregie laboravit. Igitur illa sententia Spiritus quasi ex ore Domini a Propheta prolata: „Quietem meam
48 lassis dabo" a sene illustri et filio ejus strenuo peracta est; ita ut etiam extra [claustrum] hospitium conderent et advenas, imo mulieres vel seculares homines, omnes pro cujusvis desiderio quavis re per fenestram recrearent. Quum vero labori manuario operam dare iis difficile esset, nolentes cibo gratuito vesci, ideoque anima sua et conscientia condemnari, Beati re perpensa puerorum doctrinam sibi elegerunt. Quam per fenestram exercuerunt, sella intra fenestram posita et tempore conveniendi pueris statuto, matutino videlicet et vespertino. Altera schola postquam psalmos scriptaque legere didicerat, discedebant exculti, atque altera intrabat puerulorum triginta vel quadraginta, qui post disciplinam exactam domum redibant. Vicus enim florebat ac multum populi ex eo prodibat. Et sic quidem senex operatus est ad vitae finem usque, et pueri quos docebant necessaria utrique suppeditarunt.

Post annum autem vigesimum Sergius discipulus Sancti veniam rogavit ut se

[1]) Cf. Ps. 27:6.

loco quodam prope vicum et ipse includeret. Quem quum animadvertisset in omni bono opere diligentem esse, hoc modo locutus est: „Aequo animo, mi fili, omnino non patiar te me relinquere. Nolo tamen auctor tibi esse ut abstineas quominus viam justitiae quantum in te est ingrediaris. Abi potius, et Dominus noster te sospitet". Ea monitus ille profectus est et sese inclusit; nec vero eodem modo quo fecerat magister, sed anguste se inclusit in cella solitaria, quae staturae ejus vix aequa erat. Et in hac quidem ceteros suos labores perfecit.

Antea tamen quam migraret, quoniam Judaei permulti in illo vico habitabant p. 49 et petulantia magna deambulabant, perpetuum cum iisdem certamen gerebat, et quotidie tanquam Domini interfectores eos impugnabat, dum Domini sui studio ardens dentesque frendens dicebat: „Istis qui Filium Dei in cruce fixerunt omnino vivere ne liceat". Increpabat etiam Christianos cum illis mercaturam facientes. Denique noctu una cum viginti fere discipulis ignem attulit atque aedes magnas synogogae illorum una cum libris ejus et buccinis omnique apparatu combussit, dicendo: „Cum istis qui Dominum meum Jesum in cruce fixerunt in omni aeternitate pacem non facturus sum". Illi autem, omnem spem deflagratione librorum suorum omnisque apparatus abscisam videntes, vehementer lamentati sunt. Quia vero habitabant in agro ecclesiae Amidensis, multaque ecclesiasticis tributa solvebant, hi cupidine pecuniae magnae inducti iis omnes praesidio fuerunt, beato Sergio minantes et dicentes: „Hic reditus ecclesiae pessumdare conatur." At ille zelator, dum isti conquestum ad ecclesiam se contulerant, adhuc ardente synagoga, omnes magistri sui discipulos ceterosque vici incolas ad se convocavit. Mox aquam attulerunt et ignem exstinxerunt, ruderibus omnibus amotis lapidibusque conjectis intra triduum in eodem loco martyrium parvum aedificarunt, quod a beata Dei Genetrice nomen accepit. Hoc una hebdomade omnino perfectum est, Judaeis incertis quid facerent, concurrentibus, spectantibus, lamentantibus. Synagoga tamen martyrium facta erat in perpetuum. Deinde Judaei qui abierant ad Beatos accusandos redierunt, impetrato ut cum Beatis certarent. Neque enim multum aberat quin senex ipse pugnam iniret, etsi ejus minime studiosus neque alios p. 50 facile aemulari solitus. Isti autem, sentientes se decidisse spe oratorii sui recuperandi, quod qualitatem ecclesiae, imo nomen Beatae Virginis jam accepisset, nec se ad id accedere posse quamvis accepta potestate eorum quorum agrum insedebant, et ipsi noctu ignem portarunt et cellas senis, antequam discipulus eum reliquisset, incenderunt; quod quidem gratia Dei fortasse consulto factum est, ut Beatus in cellis paulum respiraret, quia angustissime in iis habitaverat. Tum Sergius, quippe qui alacer et paratus esset, paucis diebus eos restituit. Judaeos vero, qui synagogam aedificare coeperant, laborare passus est donec in eo essent ut eam consummarent, et una nocte lapides omnes dispersit. Itaque

in certamine cum cruciatoribus, antequam se inclusit, ita se gessit, ut eo vivo Judaei caput illic erigere non valuerint. Quum vero illum inclusum viderent, putarunt se ab eo evasisse, ideoque fidenter aedificarunt. Sed opere plane absoluto ipse de nocte discipulos misit qui illud incenderent. Itaque quamdiu superstes fuit ab aedificando destiterunt. Senex autem in morum emendatione et amore erga Deum et peregrinos in dies profecit, quoad consenuit et senectute maxime gravatus est, postquam in cellis et inclusione et laboribus quadraginta annos degerat. Tandem desertus viribus stare non poterat nisi sustentatus; itaque die noctuque in lectulo jacens orabat. Attamen simulac peregrinum viderat, manibus super caput compressis singultabat, ac veluti puerulus suspirabat et lacrimabat.

Et quoniam vim precationum et benedictionum senis probe cognoveram, equidem omni tempore undecunque accurrebam ad ejus benedictiones accipiendas;
p. 51 ita ut semel [1]) ne Constantinopoli quidem festinanter ad eum degredi gravatus sim, cujus benedictionem, antequam e corpore migrasset, mererer. Atque Deus misericors, meum exigui optatum videns, in corpore eum retinuit dum me, quamvis prodigum bonorum ejus, alicujus suarum rerum partis heredem fecisset. Quem jam per annum dolore hepatis et splenis omniumque partium intestinarum confectum inveni, usque eo ut flatus e pectore surgens linguam ejus torruisset, in qua rimae erant quales in calce hominis nudipedis esse solent. Ubi vero me intrantem audivit, mox aspexit, per horam me cum fletu amplexus est, nec loqui potuit. Nutu autem aquam afferre jussit, in quam digitum immersit et linguam humectavit, deinde unguento infricuit, inter lacrimas utriusque nostrum. Tum loquela recuperata: „Jam moriar", inquit „qui filium meum aspexerim."

Postquam vero paucos dies apud eum ministraveram, peregrini advenerunt, quos intuitus caput utraque manu tenens flevit; et ego rogavi eum: „Cur lacrimaris, pater noster?" Ille vero me aspexit et vehementius etiam lacrimas effundens ac lamentans: „Quî non deplorem", inquit, mi fili, miseram meam animam? Christus enim suis pedibus ad me venit, nec tamen surgere possum ut eos lavem et bibam." Ego solatium ei praebiturus hoc modo locutus sum: „Ne id, pater noster, tibi doleat, quia est Christi voluntas. Lavisti Eum quamdiu Ei placuit; jam fiat voluntas Ejus. Novit voluntatem tuam nec te spreturus est; flere noli." Ille autem: „Nec sane sprevit, mi fili, nec hodie spernit Ille. Sed ego sum spretor Ipsius, qui Eum et sprevi et sperno. Cui si recte serviissem, sivisset me per omne vitae spatium sibi servire. Quum vero Eum ad iram provocaverim et piger fuerim officii servorum Ejus fungendi, idcirco me repudiavit."

---

[1]) Post A. D. 535.

Tandem igitur, corpore plane emortuus, dum eum sustentabant et erigebant, p. 52 peregrini nullo modo eum adire poterant; manum tamen porrectam lacrimosus in aquam qua peregrini loti erant immergebat, atque ea corpus illinebat.

Haud diu ante [1]) a sectatoribus Synodi Chalcedonensis persecutio instituta erat, qui quum nomine solo filii ecclesiae essent, multos per copias barbarorum exterminarant, alios captos incluserant, alios virgis caesos ad mortem duxerant, alios avide et inclementer spoliarant, alios vi subjecerant, atque aliorum, qui carnem ederant et vinum biberant, ora scuticis flagellorum et virgis aperuerant, suamque impresserant eucharistiam. Talia quum in vico illorum Beatorum agerentur, sicut proprium erat iis utpote ecclesiae filiis, primo ad beatum Sergium senis discipulum se contulerunt. Sanctum enim verebantur, quia antea jam quasi amica persuasione cum eo disceptaverant et acumen ingenii ejus experti erant, quem putaverant ut fatuum aliquem inductum iri; nam palam eos exsecratus erat. Igitur eum timentes in discipulum animum suum omnem intenderunt. Quem quum blanda oratione callide alloqui coepissent, principem suae congregationis, suum videlicet episcopum [2]), laudibus extollentes, illum deducturi declararunt: „Nihil mali molimur; assentire et [communionem] accipe". Quibus leniter et suaviter dictis ex illo Psalmi: „Verba eorum oleo quidem leniora, sed sagittae sunt", vir lingua et studio acerrimus haec iis e fenestra inclamavit: „Abit vos, homines scelestissimi; exsecrati estote una cum doctrina seditiosa quam praedicatis, quia mihi suadetis ut cum Quaternitate sanctam Trinitatem p. 53 mutem qua ad vitae salutem [in baptismo] signatus sum".

Isti autem exsecratione audita, quam libere absque ullo timore ille pronuntiaverat, etiam suas partes agere coeperunt, dicendo: „Imo tu exi; nam fieri non potest ut hoc loco maneas". Beatus Sergius autem: „Non exibo", inquit; „sin coëgeritis me exire, per Jesum Dominum nostrum vivum, cujus sum et cui servio, juro me in media ecclesia coram tota urbe concita et in medio populo suggestum ascensurum et vos principemque vestrae congregationis in vestro conspectu exsecraturum esse." Sermo ejus enim aeque acutus et acer erat ac quivis gladius. Sed isti, quamvis ejus verbis valde agitati, fenestra evulsa eum eduxerunt. Neque tamen Beatus cunctatus est in eos vota persolvere. Eadem nocte ad sanctum Maronem styliten profectus est, nam eo adhuc vivo illa facta sunt, ut et ipse viginti annos in illo certamine cum haereticis contendit [3]); verum

---

[1]) A. D. 520, ut videtur, nam anno fere 521 Joannes noster a Maronis successore dimissus est.

[2]) Abrahamum „bar-Chili", ut habet Assemanius, episcopum Amidensem A. D. 520—546.

[3]) Quod igitur jam imperantibus Zenone et Anastasio fecerat.

cavebant eum valde episcopi, et verebantur ad eum nuntios mittere, nec quisquam in coenobium ejus ire ausus est, nisi quis clericus qui sua sponte numero haereticorum se adjunxisset, sed de fide eorum praepostera cum pudore confiteretur. Itaque duo episcopi deinceps mortui erant [1]), nec quivis sanctum Maronem vexaverat. At tertius, qua erat superbia, ut placeret iis qui eum episcopum fecerant, ad Beatum adire ausus est, quem instantissime hortaretur et induceret ut pessimae pravitati Synodi Chalcedonensis nefandae assentiretur. Vir quippe nobilis et illustris callide deliberavit quomodo illum verbis captaret, et multos per eum seduceret dicendo: „Ecce Maro stylites nobiscum facit". Quod si re-
p. 54 vera evenisset, homines innumerabiles in eandem rem decidissent et abducti essent. Neque tamen Beatus, vir fortis et in Deo sapiens, incitationibus ejus cessit nec minas ejus metuit, sed in omni re fortis ostendit, illum Deum denegare et impostorem esse una cum sodalibus omnibus, eosque pro sancta Trinitate a Prophetis depicta atque in sancta ecclesia ab Apostolis praedicata Quaternitatem furtim introducere, convicium quasi venenum melli intermiscentes ut plebem fidelium perderent. Igitur superbia deposita iste homo a proposito aversus rediit, voti compos non factus ac suam exhorrens audaciam, ita ut castigationem et humiliationem pro superbia abstulerit, quas propter rei notabilitatem et magnitudinem describere dubitamus.

Beatus ergo Sergius quum apud sanctum Maronem advenisset, hic ejus adventum valde miratus vehementer lacrimatus est propter cruciatum fidelium et saevitiam infidelium, qui sanctos Dei causa inclusos e claustris expellerent. „Quid", inquit, „hoc sibi vult, mi fili? Quid accidit cujus causa e claustro tuo egressus es? Cur tandem huc venisti? Sanctoque patri nostro, magistro tuo, quid evenit? Num forte et ipse exiit?" Tum Sergius zelator et ipse lacrimatus quaecunque facta erant ei narravit; magistrum vero metui nec quemquam ad eum venire. Se jurejurando sese obstrinxisse ut coram tota urbe in media ecclesia istos exsecraretur si expulsus foret. Quae quum audiremus, et nos omnes jam ibi congregati rogavimus, ut de exitu Sergii inclusi et ipsi edoceremur. Sed pater noster pectus pulsans et triste lacrimans: „Vae", inquit, „exitum meum et malos dies meos. Ad quaenam tempora servatus sum? Nonne, Domine, animam mihi ademturus es potius quam videam horum cladem, afflictationem tuorum fidelium, persecutionem tuae ecclesiae quam sanguine tuo pretioso condidisti? Ne sinas, Domine. Memento ecclesiae tuae quam passione tua
p. 55 condidisti et cruce tua redemisti. De coelo, Domine, prospice; provideto huic vineae et viti, quam dextra tua plantavit". Quae ubi sanctus pater noster acer-

[1]) Thomas et Nonnus, ut videtur; cf. Assem. Bibl. Or. II, p. 48 sqq.

rima lamentatione dixit, omnes tristissimo luctu commoti cum eo ploravimus. Quum vero paulisper tacuisset, beatum Sergium quietum abire jussit, ut qui itinere defessus esset. Uno autem et altero die exactis ille jusjurandum persolvere et persecutores sanctae ecclesiae Dei imprecationibus obruere studuit. Retinenti se Beato his verbis: „Certamini, mi fili, te objicis. In potestatem te traditurus es hominum crudelium et misericordia carentium, et probatio tibi suscipienda erit. Cave tibi ipsi", — respondit beatus Sergius: „Pater noster, propter Dominum nostrum ora pro me. Nam me paravi ad patiendum et ad mortem depugnaturus sum cum infidelibus qui Deum calumniantur, nec me ignis nec gladius nec verbera nec pectines perterrent. Modo ora pro me". Tali ejus fortitudine et alacritate ejus cognita Beatus ei benedixit eumque dimisit, haec locutus: „Dominus noster, mi fili, te confirmet. Abi in pace".

Itaque profectus beatus Sergius sancto die dominico cum prima luce in urbem venit et confestim in ecclesiam se contulit. Quumque universa civitas post laudes matutinas consedisset, etiam ille qui nomen episcopi habebat, concionatorem audituri; — nam et orthodoxi congregabantur et aurem praebebant officiis et Scripturae et concionatori, dum communionem solam repudiabant; — necopinato in ostio ecclesiae species quaedam incognita et barbara apparuit. Atque omnes mirati sunt videntes, figuram quae de suis non esset, virum compunctum, centone quem e sacco confecerat indutum et crucem suam humero portantem intrare, ac recte neque ulla haesitatione in mediam ecclesiam procedere, nec locutum, neque huc neque illuc vertentem. Interea concionator constitit et conticuit, atque stupor omnes invasit spectatores, cernere studentes quid rei esset. Beatus autem p. 56
simulatque ad suggestum pervenit, crucem in gradus ejus impegit et ascendere properavit. Quumque unum gradum duosque tacitus ascendere coepisset, omnesque putarent eum civitatem aut episcopum allocuturum vel hortaturum esse, ipse ubi ad tertium gradum pervenit in concionatorem ibi stantem manum injecit. Cujus collum et tergum tenens: „Heus tu", inquit, „homo nequam et sceleste, Dominus noster imperavit: Nolite sancta canibus neve margaritas suibus permittere. Quamobrem verba Dei loqueris apud eos qui Ipsum denegant?" Tum manu vibrata colaphum ei infregit et os contorsit, eumque apprehendit et dejecit. Simul ipse subsiliens locum ejus in summo suggestu insedit, hoc modo locutus: „Exsecrati sunto infideles; exsecrati persecutores; exsecrata esto Synodus Chalcedonensis, exsecrati sectatores ejus omnes, exsecrata omnis anima quae eucharistiam a vobis acceperit et vobis cesserit, nisi poenitentiam agat".

His a Beato clara voce exclamatis magnus tonuit clamor fremitusque cleri et populi atque episcopi, ex quibus alii minas jactabant, alii murmurabant, alii vociferabantur istum impostorem capiendum esse, alii clamabant, ne quis ei

manum injiceret et necem sibi contraheret. Itaque tota civitas veluti in unum clamorem conversa esse videbatur. Tremebant adversarii, laetabantur fideles. Et quoniam propter populum Beato manum injicere metuebant, surrexit inventor iste dolorum funestorum populum sedaturus: „Jubete tandem", inquit, Beatum diaconicum [1]) intrare, ubi cum eo colloquamur et causam ejus indagemus". Sic eum populo subducere, deinde ex libidine tractare potuit. Ut primum turba discesserat, ferarum instar quae agnum in deserto invenerunt, et omnes in eum advolant et singulae partem ejus aliquam dilacerant, ita omnes undique cum
p. 57 furore in beatum Sergium irruere. Neque ejus corpus omnibus satis loci praebebat, qui saevissimam libidinem exercerent et eum crudeliter percuterent. Tandem omnibus sordibus improbitatis super eum effusis, etiam caesariem nasiraeatus signum ei abraserunt (ipse enim et beatus Simeon magister ejus habitu venerabili compunctorum induti erant), catenis injectis viros aliquos ei addiderunt, et in coenobium quoddam compunctorum miserunt, quod in Armenia est nomine Athriz, ita constitutum ut Christiano homini melius esset imo carceris puteo quam illo includi. Quicunque enim eo relegatus erat, ei spes omnis abscisa erat propter mala dura et infinita quibus [incolae] unumquemque ad se missum afficiebant, quia magno studio doctrinae haereticae fervebant et justitiam exercere sibi videbantur, si fideles excruciarent. Neque igitur unus modo nec duo nec centum, sed cuncti veluti quaestionarii eos circumvadebant et huc et illuc jactabant atque torquebant. Erant enim trecenti fere numero. Quamobrem qui nostrum illuc miserunt sibi persuasum habebant factum iri quod vellent.

At sanctus Sergius supra tres contignationes in medio coenobio inclusus Deo juvante tertio die inde evasit et catenis quoque liberatus est, ac situla quadam aquaria, quae sola ei praesto erat, manu prehensa, quo erat zelo acerrimo, in fenestram suam super tres contignationes elatam ascendit; deinde situlam manu tenens et catenas secum portans desiluit, et extra coenobium in pedes delapsus est. Itaque aufugit et ad magistrum sanctum pervenit. Coram quo sese projiciens, „Jam cognovi", inquit, „te, domine, a Deo diligi et revera audiri. Me enim nisi tua deprecatio adjuvisset, faciem tuam neutiquam aspexissem". Omnibus tum enarratis, postquam Deum misericordem suisque consulentem laudavit, ma-
p. 58 gistrum rogavit ut sibi liceret in loco quodam montano, prope vicum quendam sito, qui [a corticibus colligendis?] Qaluphiata nomen habebat, coenobium aedificare. Quod ei facere ille permisit eique benedixit. Mox crucem cum Sancti benedictione auferens eo profectus est, ibique crucem suscipiens et die noctuque procumbens tres dies precatus est. Tunc eum viderunt aliqui et rem in vico

[1]) I. e. vestiarium; cf. Binghamus in Origg. Eccl. l. VIII c. 7 § 7 (vol. III p. 261 ed. lat.).

vulgarunt, et incolae ad eum venerunt. His ubi consilium suum aperuit, laetati sunt et suam quisque domum petiverunt, ut pro se quisque subvenirent precibus Beati; quo factum est ut coenobium unitis viribus paucis diebus conderetur in illa regione montana et deserta, ubi aquae rapidae ferebantur. Exaedificato coenobio adversarii audiverunt, virum audacem et durum illic coenobium condidisse, et statim designati sunt qui exirent et coenobium funditus everterent, simul ita moniti: „Ostendite etiam ipsi homini, vos eum capturos et nobis adducturos; at si videtis eum sua sponte venturum esse, sinite eum et nolite eum compellere". Qui quum profecti essent, praedicentes et existimantes eum fortasse metu perculsum fugiturum esse, Beatum stantem et officiis occupatum invenerunt, eumque hoc modo allocuti sunt: „Quia nullo auctore coenobium tuum condidisti, id subvertere et te ipsum ad episcopum ducere jussi sumus". Beatus autem zelo incensus juravit: „Quodsi revera jussi estis hoc subvertere, primus ego, si ita vobis videtur, dolabram injecturus sum, ac vos, si vobis id placet, praeiturus ad eum qui vobis mandatum dedit". Atque illi eum paratum videntes, timuerunt et responderunt: „Revera jussi sumus et parati subvertere; nec vero a te petimus ut abeas ad episcopum". Tum Beatus primus dolabram sumere properavit et in parietem infigere, haec locutus: „Agitedum; Domino nostro gloria". Illi autem quum multi numero essent, coenobium uno die funditus deleverunt, ipso una cum iis laborante. Opere peracto incitavit eos ut ligna lapidesque protraherent ac foras abjicerent, denique ita dixit: „Jam audite p. 59 homines scelestissimi. Profecto dico vobis: Infideles siquidem gratiarum actione digni sunt, eas vobis ago quam maximas quod hic mecum laborastis. Deus enim vos facti vestri inscios coëgit ut hasce cellas exscinderetis, quarum causa revera sollicitus eram, ideo quod justo celerius aedificatae erant. Nunc autem Jesu Domino nostro fretus credo me hic probum coenobium esse conditurum". Responderunt: „Quodsi iterum aedificaveris, nos denuo subvertemus". Tum ille: „Accipite", inquit, „quae vobis dico. Obtestor Illum qui universi hujus mundi aedes struxit, et filius fabri lignarii vocatus est, quod etiamsi tricies exscindatis, quoties subverteritis, toties id de integro jam amplius et firmius reficiam, etsi durante vita mea destruere pergatis". Tum illinc discesserunt vehementiam ejus fortitudinemque mirati. Beatus autem humo effosso et exhausto fundamenta jecit audacter, atque coenobium solidissimum exstruxit, deinde satis arboribus et sepe circumposita locum amoenissimum reddidit. Haud ita multo post profectus est ut sancti senis magistri benedictionem expeteret. At numen divinum eum attigit, illic diem obiit [veritatem divinam] optime testatus; et a patre suo spirituali adhuc valido qui sepeliretur dignus habitus est.

Sanctus Simeon autem, postquam quadraginta septem annos in claustro suo

honeste vixerat, et ipse requievit in pace. Cujus precibus, et omnium sanctorum sociorum ejus, utinam nos miseri omnes die judicii clementiam mereamur. De curationibus vero et miraculis ac sanationibus, quas Deus suae gloriae causa per senem hunc sanctum effecit, tempore deficiente narrare nequeo. Quare ne prolixior sim, magnam partem decorum hujus viri praetermittens, haec sola scripsi; quorum non ego solus arbiter sum sed omnes qui eum noverant. Sicut
p. 60 etiam alius vir magnus et sanctus, versus austrum in medio deserto habitans et visorum spiritualium particeps, de sene nostro testatus est. Nonnulli enim ex agro Amidensi messum venientes (mos enim est in partes meridionales messum degredi) ad eum Sanctum, de quo audiverant, accurrerunt ut sibi benediceret. Qui ubi eum invenerunt et benedictionem ejus acceperunt, rogavit eos: „Undenam oriundi estis?" Responderunt: „E regione ad Amidae septentrionem sita." Sanctus autem: „Quid", inquit, „audio, filii? et quamobrem ad me miserum venistis? E partibus ad Amidae septentrionem si oriundi estis, cur non ivistis ad columnam lucidam in Septentrione erectam, [virum eximium] qui nunc jam quadragesimum annum Deum impigre et volenter colit in sanctis Ejus, neque eum vel nunc ejus rei taedet neque ea gravatur, neque etiam saturatur. Cur, filii, ad eum non ivistis afflictatione sua Deum placantem, cujus operum ac voluntatis rectae semper et probatae odor etiam in summos coelos effunditur?" Quibus e Sancto auditis illi procumbentes eum deprecati sunt, rogantes. „Quis ille est, domine, de quo talia nobis dixisti?". Beatus autem, ut jam Dominus noster ipse in Evangelio suo docet: „Civitas in summo monte condita occulta esse nequit", item: „Ita luceat lux vestra inter homines, ut bona opera vestra videant et laudent Patrem vestrum qui est in coelis", hoc modo eos allocutus est: „Rogatis quis sit? At Simeon inclusus, qui inclusus est in summo colle vici qui Qalish appellatur. Ad eum meis verbis salutatum abite atque haec ei dicite: Homo quidem otiosus et peccator in deserto habitans tibi supplicat, ut pro tuo erga Deum amore semper ardenti, quem noverit, caritatem consummare et pro se orare velis." Atque iidem quae Beatus jusserat ad sanctum Simeonem retulerunt, cui dixerunt quae ille locutus erat, cujus verba
p. 61 omnia reddiderunt, septem annis antequam e corpore migravit, omnesque Deum laudaverunt. *Finis vitae virorum sanctorum et divinorum Simeonis inclusi et Sergii inclusi, discipuli illius, zelatorum.*

CAPUT VI.

De Paulo magistro divino, compuncto et humili.

Beatus porro Dei amicus, vir strenuus et humilis et nasiraeus perfectus Paulus compunctus, e regione Sopheniorum oriundus erat. Hic postquam multos annos gravibus et duris nasiraeatus et modestiae eximiae laboribus consumpserat, nonnullos dicentes audivit, speluncam quandam esse in alta rupe juxta Tigrin, loco Çurtha [i. e. saxo] appellato; eam a planitie remotam sed viae propinquam a nocentissimis daemonibus incoli; quare homines illa via anxios transire, qua, quum in arcem duceret cui nomen Zit [vel Zait], transirent omnino necesse esset. Iis de illa spelunca auditis Beatus animo agitavit, quia quicunque illa via praeterirent terrerentur, et jam oporteret catervae Diaboli interdicerentur consuetudine et contubernio hominum, idcirco debere se proficisci ibique signum crucis figere. Itaque confidenter, tamquam vir fortis qui debiles et aegros secum pugnandi cupidos irridet, firmitudine atque fide Dei sese armavit et in locum illum se contulit. Pervenit ad speluncam, et quinquaginta fere passus ab ostio crucem fixit. Ubi quum e lapidibus allatis martyrii parvi lineamenta duxisset, se ad precandum projecit et pernoctavit. Noctu vero formae serpentium dirorum horridaeque species omne genus in eum immissae sunt. Quoque constantior erat, eo magis creverunt voces crebrae et anhelitus violenti, quasi dracones immanes provenissent et continuo venirent atque anhelitus eorum vestimenta Beati agitaret, qui eo fugaretur. Perseveravit tamen totam noctem totumque diem, p. 62
imo posteram noctem precari. Tum etiam sonus subito oritur lapidum super Beatum effractorum. Revera effringuntur atque e summa rupe in eum devolvuntur; praetervolant tamen eum humi prostratum, quem percutere non possunt. Igitur septem dies noctesque ibi in ejusmodi contentione traduxit. Nec vero, daemones licet artificiis multis et variis uterentur, quibus eum turbarent vel terrerent atque fugarent, vir fortissimus vera Domini lorica praecinctus turbatus est, sed insidias eorum formasque deformes contempsit. Vir strenuus sancti Davidis exemplo et ipse Domino fretus, quum pro integris lapidibus missilibus preces sibi elegisset e flumine Gratiae et pro baculo crucem, pro funda fidem coelestem cepisset, jam spectavit castra Philistaeorum superborum, quorum fortitudinem eversurus castraque disjecturus erat. Igitur die octavo crucem in media spelunca fixit et sacculum sanctorum [1]) ab oriente suspendit, orandique causa

[1]) Reliquiarum, ut videtur. Cf. pag. 43 vs. 19—22.

procubuit. Sed vehemens ululatus magnaeque voces repente auditae sunt in spelunca, quales multa millia hominum una edere non possent; usque eo ut Beatus dixerit: „Nisi Deus mihi subvenisset, mente captus fuissem; imo delirare jam incipiebam. Vertigine enim caput mihi laborabat auresque strepebant clamore vehementissimo. At fide divina corroboratus sum. Tandem vero vocem foris audivi dicentem: „„Eheu, crux nos dejicit. Sin minus, tu putide cucullate nos non rideres nec nos loco nostro expelleres et ipse in eo consideres"". Tum eos
p. 63 foras exiisse mihique foris inclamare sentiens gavisus sum et animum erexi, et ipse hoc modo locutus sum: „„Non meis viribus sed ipsa cruce vobiscum pugno et vos persequor"". Deinde dum isti species deformes et formas multas et horribiles atque raras visu mortalibus mihi offerebant, in spelunca mansi. Igitur sermone quasi humano verba mecum fecerunt, imo forma humana se induerunt ut ad me supplicatum venirent; videlicet ut secum domos suas abirem, aegros suos sanaturus. Saepissime etiam venerunt clamantes: „„Aufuge, aufuge; Hunnis terra scatet"". Atque apparebant mihi Hunni formis variis et horridis induti gladiisque strictis et fulgentibus equitantes, qui ostio barbare vociferantes et tumultuantes appropinquarunt arcubus quoque intentis. Ego autem: „„Hoc"", inquam, „„meum sepulcrum et sedes mea erit in aeternum; donec Christus cum pompa sua venerit atque mortui resurrexerint, hic locus me non excutiet. Quodsi revera barbari estis et facultatem accepistis perimendi, non metuo necem; sin daemones estis et me occidere aut hinc deducere atque expellere potestis, jam assum. Nec tamen vobis mea sponte occurram, neque hinc vivus nec moribundus abiturus sum"". Quibus dictis copiae Hunnorum omnes in illas rupes ascenderunt clamantes: „„Hunc crux nobis superiorem fecit, ideoque victor evasit"".

Ea sanctus Paulus mihi narravit. Saepius enim quum ad eum adiissem, rogabam eum: „Cujusmodi tandem contentione, pater, illas copias alienigenas eum locum obsidentes vicisti?" Ille vero, ut qui superbiam pelleret et contunderet,
64 p. ita locutus est: „Non vicissemus, mi fili, nec vinceremus nisi vinceret crux. Ut videmus, siquidem attenti sumus, crucem non solum loco tam parvo et mediocri, sed ubique locorum catervas Satanae expellere et dejicere, cultu eorum delendo et cultoribus ad crucem convertendis, oribus eorum occludendis iisque in imos inferos immergendis, — ita isti daemones mali vi crucis hinc expulsi sunt, et quod ad me attinet, ea roboravit nos ad ipsius laudem". Et haec quidem mihi paucis ille narravit.

Tandem fama ejus audita multi ad eum convenerunt. Erantque ei illic discipuli decem fere numero, dum species horridae etiam tum in eodem loco se offerebant. Et quicunque advenerant, sive mansuri erant sive commorabantur, eos praemonebat: „Si quid forte videritis sive sonum quemlibet audiveritis, no-

lite terreri, sed cruce vos signate et silete; etiamsi ego aut alius quisquam vos appellet, nolite exire, quoniam saepissime homines hic a daemonibus decepti sunt". Etiam eos qui discendi causa advenerant, eadem hortatus est. Illi autem intus, ipse foris ad ostium noctu cubabat, quia daemones ipsius specie induti apparebant fratremque aliquem stupefactum foras trahebant; atqui infra speluncam profundum ingens erat. Itaque Beatus ex quo in speluncam se contulerat, stationem suam custodivit, atque altare ibi paravit et officia divina instituit. Quum igitur fratres fidentes in ea cubarent, coenobium ejus ad viginti viros ascendit. Quamobrem incolae regionis omnes accurrerunt ad beatum Paulum salutandum et aspectum ejus merendum atque sermonem ejus suavem audiendum. Nam et donum eximium sanationis Deus per eum largitus est. Nec p. 65
quisquam nasiraeatum ejus et opera atque humilitatem digne describere potest, quum tam modestus, tam compunctus esset ut, etiamsi tres dies cum eo morareris et verba faceres, faciem non tolleret, nec quisquam in ejus oculos inspiceret, sed ipse caput vultumque demitteret et sic tristis loqueretur. Sed viginti quinque fere annis in illa spelunca exactis, post coenobium aedificatum quum fratrum numerus ad triginta ascendisset, Beatus cursu finito e corpore migravit atque suo ex voto ibidem sepultus est. Et propter ejus erga Deum amorem et modestiam etiam post obitum ejus ubique miracula facta sunt per sancta ejus ossa, cranio ejus per varias regiones circumlato. Et ubicunque locusta erat aut grando aut uredo aut ulcera, simulac dextra ejus vel caput admotum est, Deus statim salutem attulit. Cujus et omnium sanctorum precibus utinam nobis peccatoribus omnibus misericordia obtingat die judicii. *Finis historiae Pauli compuncti, viri beatissimi et sanctissimi.*

CAPUT VII.

De Abrahamo, sene seculari incluso.

Etiam vitam Abrahami senis, cui cognomen Consecrato erat, memoriae tradere volumus. Qui quum sexaginta annos natus esset, quondam inter lectionem Evangelii audivit Dominum nostrum dixisse: „Quicunque uxorem aut liberos ceteraque bona meâ et mei Evangelii causa reliquerit, hoc seculo pro uno triginta, sexaginta, imo centum accipiet, atque hereditatem vitae aeternae nacturus est seculo futuro"; itemque illud: „Quicunque crucem non suscipit et me sequitur, me dignus non est". Quibus auditis senex sollicitus haec mente agitavit: „Cur vivus sum et Christianus appellor, si voluntati Dei non obtempero, neque

p. 66 uxorem nec liberos, si Deo videtur, etiam hodie, quum vita peracta sit et judicium immineat, mea sponte relinquo? Quare non facio quod Deus vult? Quid tandem mihi vel a liberis vel ab uxore vel ab universo mundo obtigit, nisi quod aetatem in vanitate exegi, tempus temere perdidi, vitamque male complevi? Jam autem ad januam sepulcri perveni; quis me in ipso judicio defensurus aut peccatis levaturus est? Itaque quamvis paucos dies, qui mihi supersunt, poenitentiam peccatorum agere malo ut postea moriar, fidem habens illi parabolae de operariis a Domino nostro dictae, qui licet dies praeteriisset atque una modo hora esset iis constituta qui postvenissent, tamen eandem quam primores mercedem meruerint. Similiter persuasum mihi habeo, Deum fores misericordiae suae non clausurum meae poenitentiae". Itaque senex cogitavit: „Quid mihi faciendum? In monasterium si eam, servire non possim, et dicturi sint: iste senex nobis advenit ut donum peteret".

Quamobrem omnibus relictis senex in monasterium quoddam profectus est et inter lacrimas: „Cedite", inquit, „precibus meis. Tondete me et capillos meos seculares auferte. Nam antequam moriar poenitentiam peccatorum parumper agere velim". Illi vero beati fama poenitentiae audita preces ejus non repudiarunt neque eum prohibuerunt, sed confirmarunt haec locuti: „Bene agis, pater noster, si ad Deum te convertis, quia ille misericors est et te accipit". Ubi vero multa cum eo locuti sunt, eum quem existimabant sibi assessurum esse, rogarunt: „Ubi futurus es postquam tonsus eris?" Ille autem: „Benedicite mihi", inquit, „et capillos mihi auferte. Deinde ero ubi Deus volet". Tum illi: „Discere volumus, p. 67 utrum nobiscum manere velis an alibi? Quodsi jam mansurus es nobiscum, tondebimus te; sin alibi, cur extra tuum domicilium tondearis?" Senex autem: „Ad vos veni ut precibus meis cedentes mihi benediceretis et me tonderetis, neque vero ut mecum disputaretis. Velitis nolitis, orate pro me". Studio senis desiderioque cognito, beati preces ejus exaudientes eum totonderunt. Unde profectus ille tum in oratorium se contulit in vici confinio situm, quod olim exstructum et confectum erat, nec tamen a quoquam habitabatur. Quo bene composito januam clausit. Ibi dehinc mansitavit, quendam precatus ut aliquantulum cibi quovis die dominico sibi afferret. Itaque assidue stabat et officia recitabat et orabat et flebat omnibus mirantibus. Sed alii eum deridentes dicebant: „Agitedum, eamus ad Abrahamum inclusum consecratum, ut nobis benedicat;" alii haec jubente Diabolo loquebantur: „Dummodo uxorem secum inclusisset, bene egisset". Senex vero illa omnia contemnebat eique una modo res animo obversabatur, nempe ut poenitentiam peccatorum atque sanationem deprecaretur a Medico misericordi assidue orando et dies noctesque officia recitando. Atque officium erat hujusmodi: „Gloria sit Patri et Filio et Spiritui Sancto. Alleluja". Item: „Et a seculo ad

seculum. Amen et Amen. Alleluja". Tali in laudatione, precatione, supplicio, professione dies ac noctes ducebat, prohibens ne qui necessarius apud se videretur, neque ipse cum ullo verba faciens ante feriam primam hebdomadis. At peccata sua perpetuo deplorabat. Igitur homines clam veniebant vocem luctus audituri atque eum admirabantur.

Perseveravit autem senex in poenitentia octo annos. Sed anno octavo, quo metam vitae attigit, totum annum in illos vicos grando cecidit, qua ipsi laesi p. 68
eorumque fruges plane perditae sunt. Aliquando tandem die dominico ubi nubes immanis, ut solebat, ascendit, homines accurrerunt, et flere coeperunt, quoniam nubes horrificentissima et gravissima erat, atque ignis in ea media ardere et stridere videbatur; et illa veniebat et ad vici fines appropinquabat, igne omnia circumjecta accendente. Senex autem e fenestra prospiciens quum eam intueretur, oculis in coelum elatis: „Domine", inquit, „si peccatoris poenitentiae faves, et misericordia tua significat me non perditum iri, noli illam nubem intra fines hujus vici pervenire". Media tum nubes inter obscuritatem illam omnem coelo sereno similis facta est. Quae dum utroque dissipata fines vici praeteribat, lux prodigiosa remansit donec nubes praeteriit. Sic ille vicus virtute precum senis plane exoneratus est horribili flagello castigationis, ne uno quidem folio intra fines laeso, quum extra fines ne unum quidem folium in arboribus quae circum erant relinqueretur. Tum vici illius incolae exsultarunt virtutem precum beati Abrahami praedicantes, omnesque mirati Deum laudarunt. Et ipse senex Deum cum gaudio celebravit, quod ostendisset se ipsius poenitentiam accepisse. Deinde exeunte anno octavo e mundo decessit, postquam poenitentiam omnino peregerat.
Finis historiae senis Abrahami secularis inclusi.

CAPUT VIII.

De beato Addaeo chorepiscopo.

Apparet unicuique, sali opus non esse ut condiatur, quum suapte natura conditum sit, sive ut aliter dicam, non modo conditum sed etiam suapte natura salsum; neque id se ipso egere nec sibi ipsi prodesse, sed ceteris cibis insipidis opus esse ut eo saliantur. Similiter igitur sanctorum pulchrae imagines forma p. 69
mirabiles descriptionis minime indigent, sed nobis, quippe quovis cibo insulsioribus, sanctorum actis utpote condimento opus est.

Beatus Addaeus chorepiscopus fuit in monasterio vici qui Paradisus vocatur, ad fines Armeniae siti in regione Anzitene. Chorepiscopi munere diu functus est

juste, pie, absque ulla reprehensione, quum pauperes visitaret, pupillis consuleret, viduas sustentaret et ad stationes in ecclesiis faciendas et habitandum in monasteriis admoneret circumeundo et hortando atque docendo, ut singuli officiis suis operam darent sincere et sine macula coram Deo. Haec semper unicuique dicebat: „Filii, ne negligamus verba Pauli, viri summi et divini, quem quasi tuba nobis canentem et haec dicentem audimus: „„Est hoc, filii, tempus supremum; atque intelligimus hoc esse tempus supremum e falsis Christis nobis comparentibus"". Item hoc dicit: „„Jam finis omnium rerum imminet""; itemque: „„Accidit nobis finis seculorum"". Quae igitur quum legimus ac semper meditamur, per hoc spatium nostrae peregrinationis vivamus in metu, quoniam dies Domini adveniet veluti fur de nocte, atque dies vindictae, dies talionis, pro facinoribus suis cuique repensurus aderit. Idcirco animas vestras, nt aequum est, expergefacitote neve peccatote. Servatote vestram et animae et corporis castitatem; expergisciminor ac studetote Illi colendo qui vos vocavit et in foedus suum sanctissimum sua gratia recepit atque ad gloriam suam vos destinavit, quibus, quando advenerit, salutem afferet, non ut qui nostra laude indigeat, sed quia amori ejus propitio placet sua laude nobis gloriam praebere". In talibus igitur monitis
p. 70 talique omnium cura quum reliquam aetatem degeret Beatus, derepente fumus persecutionis haereticae totum imperium pervadens ad eum advenit [1]. Nam ad eum, utpote ducem, principem, virum illustrem isti, qui acerrimi fautores sceleris Synodi Chalcedonensis facti erant, adierunt flagitantes ut veniret ad eum qui in ejus metropoli dominabatur, cujus incredulitatis communionem acciperet; sin minus, eum ejectum iri in exsilium. Qua re audita gavisus est et sic respondit: „Cur tandem, cuicunque ratio inest, is sententiae vestrae obsequens non susciperet in exsilio esse cum Christo? Quum enim a vobis Christus in exsilium pulsus sit, nobis quoque utinam obtingat ut una cum Eo a vobis exturbemur, neve consortes vestrae incredulitatis ab Eo avellamur". Igitur his auditis illi, qui ad eum delegati erant, magna ira vehementer minati, haec ei denunciarunt: „Para concedere ex tuo decreto; neque enim hic jam habitabis nisi assensus eris et concesseris juxta Regis imperium". Quibus auditis eos irrisit: „Si forte rex esset qui me ut olim sanctos martyres sacrificare juberet, num illius imperii causa mihi persuadere conaremini ut ei, quippe regi, parerem atque idolis sacrificarem?" Beatus tum coram illis surrexit, monasterii sodales convocavit, quibuscum multa locutus est. „Sibi ipsi", inquit, „unusquisque caveat". Tum baculo prehenso exiit ita locutus: „Nolite putare, etsi totum mundum acquirerem, id mihi pluris fore quam veram in Christum fidem. Ecce ne unius

[1]) A. D. 520.

quidem diei panem aufero dum depellor ab universo hocce curriculo, in quo ab adolescentulo cucurri, laboravi, collegi. Emori enim mihi praestat quam spoliari gloria in Domino nostro Jesu Christo".

Migravit ergo et montes arduos et altos ab illius regionis oriente sitos ascendit, ubi immanes tantum bestiae inveniebantur propter loci asperitatem. Ibi diu p. 71 moratus est, radicibus victum quaeritans, in speluncis pernoctans, circumvagans, orans, lugens oves gregis innocentis Christi quae eousque infidelibus, lupis voracibus, succumberent. Multo post Beatus a nonnullis visus est, quo audita est fama ejus; et sodales quoque coenobii ejus strenue eum conveniebant atque apud eum consistebant, a quibus discebat quae agerentur. Quum enim eum abiisse viderent persecutores, coenobio ejus non multum operae dederunt, sed quantum poterant ex eo praedati profecti sunt. Qua re audita jussit illos pauperibus et pupillis viduisque prospicere de paucis quae iis supererant. Ipse propter montium asperitatem, et nivem magnam qua semper operti erant, in locum quendam inter montes situm, quo mercatum convenire solebant, descendit et cellam sibi fecit ubi hiemaret. Quumque ita quinque annos vixisset, anxius ne coenobium a cura pauperum deficeret, et sciens id non modo decies spoliatum esse, sed egenos ea causa non ut antea ibi sustineri, Beatus sollicitus et moestus erat propter homines esurientes et afflictos, quibus deesset quo alerentur. Et ipsi sodales coenobii ejus inopia laborabant. Ergo haec mente agitavit: „Nullo modo jam fratres sustinere possim nisi beati in hos montes vineam constitutum veniant, qua et ipsis et egenis victus futurus sit." Neque eam rem in serum traxit, sed simulatque illi advenerunt iis explicuit. Proposito assensi homines arcessiverunt et foderunt, ibique anno primo viginti fere millia [vitium], anno secundo et tertio totidem severunt. Accrevit igitur vinea in montibus et rumor passim exiit, illud coenobium montes vineis implere. Itaque anno quinto vel sexto vinum factum est quod nequirent collocare,

Cappadoces autem, quorum fines prope erant, quique usque in Syriam vinum p. 72 emptum ibant, illum locum sibi propinquum animadverterunt, eoque deinde emendi causa agminatim ire soliti sunt. Quare cogitationes in quibus sanctus Addaeus versabatur, quaeque antea solam sustentationem molestam pauperum spectaverant, multo longius evagatae sunt; quum quadraginta, quinquaginta, denique tot denarios quot vinea reddebat, mitteret, vestes emeret, pauperibus distribueret, similiter etiam frumentum, oleum, aliasque res plurimas, ita ut praeter res ad vineam colendam necessarias nihil reliquerit quin egenis donaret. Tali in opere viginti quinque annos impiger nec socors complevit.

Nec vero, ut fit, hominibus conspicuus erat, sed totum diem scipionem tenens circumibat inter torrentes et rivos atque arbores, genibusque submissis orabat et lacrima-

batur, cavens ne quis post se veniret et secum consisteret. Ideoque vespertino tempore in locum quendam clam comparatum se conferebat et cum ministro congrediebatur, qui ei indicabat si quis eum quaesiturus exiisset. Sic etiam in nive et in frigore agebat, ne ab hominibus conspiceretur; attamen praeceperat, quicunque veniret ut reciperetur atque recreatus abiret. Sicut ego quoque semel et iterum illos montes Beatum aspecturus ascendi; nec tamen se mihi sua sponte obtulit. Sed forte quondam compertus quo tempore venire soleret, ego cum fratre quodam ad vesperam eo ivimus. Ubi quum multae essent arbores opacae, fratri comiti meo dixi: „Inter hos arbores considamus et insidiemur Beato; forsitan adventurus est eumque deprehendemus et benedictione ejus digni habebimur". Quum vero sederemus, auditus est sonus pedum et anhelitus ejus de
p. 73 monte descendentis. Quem procul conspicati summo studio conati sumus latere, ne forte nos animadverteret et recederet; id quod tamen revera factum est. Nam quinquaginta fere passibus a nobis distans, licet nos videre aut sentire omnino non posset, quasi odore nostro tactus, diu circumspiciens, quamvis nec surgeremus neque ab eo cerneremur, cohibuit sese et constitit. Tum quasi nos mente sentiret, tamquam fera aliqua, convertit se ut cito in montis acclivia evaderet. Sed ego senem properantem videns exclamavi: „Ignosce nobis, pater, et ora pro nobis". Neque tamen eum persecuti sumus, ne eum vexaremus neve contristaremus. Itaque intravimus et pernoctavimus, nec tamen aspectum Sancti meruimus. Quum vero praeter modum cupidus essem persequendi et consectandi benedictionem senis, quippe mercaturam bonam ac praeclaram, licet talia expertus essem non destiti, paulo vero post denuo in eos montes me contuli consilio capto me, etiamsi duos menses in illis montibus mihi morandum esset, non ante discessurum quam servus Dei mihi benedixisset, quo dono Dominum nostrum orabam ut me dignum haberet. Tempore meridiano autem vidimus senem loco quodam aperto procul praetereuntem, et de alio monte in alium, quum interesset vallis, descendentem. Cavebamus ne nostro aspectu terreretur et fugeret. Et quoniam intolerabilis erat calor meridianus, constitit ille et oravit, deinde genua flexit; denique surrexit et crucis instar extensus manus in coelum porrexit. Quumque tempus longum, imo novem circiter horas degisset, tum demum consedit ut paulisper quiesceret. Nos autem, eum quiescendi causa considentem videntes, in torrentis alveum profundum descendimus, quem transivimus donec adversus eum constitimus. Tum egressi subito eum apprehendimus. Aspectu nostro affectus
p. 74 stupore, quasi aspectu leonis alicujus quo quis repente horresceret, quum huc atque illuc respiciens sensisset fieri non posse ut evaderet, restitit et nos recepit, nobisque indulgens precibus factis rogavit: „Undenam huc, beati, in hunc montem venistis?" Nos autem eum petivimus ut parumper sederet. Nec tamen ei persu-

asum est ut consideret, quippe qui se non accommodaret ad longum hominum colloquium. Respondit nobis: „Quietum abite in coenobium. Ego statim veniam". Deinde quum multa loqui inciperemus, coëgit nos ut in coenobium iremus, causa quietis nostrae interposita, sed eo revera consilio ut nos effugeret. Ego vero, qui studium ejus perspicerem, ei dixi: „Quamobrem, pater noster, nos effugis? Mane, loquere, consolare nos tuo verbo amabili et bonum semen sparge in aures nostras. Ager noster et ipse ingratus, sterilis, incultus est". Ille autem me aspiciens: „Numnam cupiamus", inquit, „alterum Jesu majorem nobiscum loqui aut nos monere? Cui nisi aurem praebemus, quî auscultabimus etsi quis e mortuis surrexerit ut nobiscum verba faciat? Nunc ergo abite quietnm. Ego jam veniam ut colloquamur". Quod quum placeret Beato, de sententia ejus conscius intellexi, nobis metuendum esse ne eum contristaremus. Itaque ad pedes ejus projecti rogavimus ut nobis benediceret et sanctarum suarum precum participes nos redderet. At nos dimittens, „Vos", inquit, „utinam oretis pro me injusto. Nam studium vestrum promptam vestram voluntatem significat, cui Deus suam adjunget, et Illius voluntatem vestra perficiet. Orate pro me". Ita digressi sumus, neque iterum vidimus Beatum. Sed nostrae consolationi, et laudibus Dei quas perpetuo dicamus, satis est quod tunc lucri, quod e divini illius viri aspectu redundabat, non expertes fuimus. Qui postquam viginti quinque annos in tali victu peregerat, de hac vita turbida migravit atque in pacem Domini sui transiit, eodem loco, quo pauperes sustentaverat, sodalibus suis monachis tradito, unde jussit eos, ut se vivo factum esset, ita egenis in perpetuum providere. p. 75
Finis historiae beati Addaei chorepiscopi.

CAPUT IX.

DE BEATO MARA, VIRO E REGIONE URTAEORUM [1]) ORIUNDO.

Beatus Maras clericus in ecclesia vici haud exigui in partibus Anzitenes, qui Hula vocatur, dum in clero fuit animum maxime et immodice extollebat. Erat homo superbus, eloquens, doctus, omnium rerum peritissimus. Quondam vero, Gratia in animum ejus descendente, extemplo jugum vitae monasticae suscipere decrevit, atque omnibus bonis suis inter pauperes traditis et distributis, in montem tria fere passuum millia a vico distantem discessit, dum sibi proponebat

[1]) I. e. Anzitene; cf. infra Cap. XXXI.

nec panem nec vinum, neque oleum, neque caseum, neque piscem, nihil denique nisi legumina et olera et aquam gustare; et sic quidem duros labores exercuit.

Satanas vero, hominum a virtute avertendorum cupidus, persecutionis tentationem in Beatum excitare minime neglexit [1]). Quare certaminibus inde saepius exortis captus, in carcerem conjectus, cruciatus est, nec tamen suam vitae rationem laxavit neque mollivit, licet unam et alteram hebdomadem, imo mensem integrum adversarii eum inclusum tenerent. Et constituit, ne solitum quidem cibum gustare quamdiu in istorum potestate esset. Quamobrem Satana auctore ab eo destiterunt, usquedum vita ejus fere evanesceret, dicentes: „Iste nos superat". Statuerat vir fortissimus ad extremum ab infidelibus cibum nullum accipere. Igitur superati ei cesserunt, cujus vincturam in Deo factam solvere non possent. Ipse autem quum in nasiraeatu tam duro versaretur, inter persecutionem quoque, magno apparatu coenobium mirificum, solidum et spatiosum condidit et
p. 76 absolvit, quippe qui et artifex ad omnia opera promptissimus esset. Quibus in laboribus ubi duodecim annos compleverat, optimo testimonio corpore excessit, nulla re, nec morbis nec persecutionibus neque aliis incommodis debilitatus, neque etiam ab illis rebus relaxatus quas ab initio susceperat. *Finis historiae beati Marae.*

CAPUT X.

DE ACERRIMO VERAE FIDEI PROPUGNATORE, SANCTO SIMEONE EPISCOPO, DISPUTATORE PERSICO.

Ad vitam sancti Simeonis episcopi seribendam transiturus neque animo tranquillo nec fidens eam incipio; quum vita ejus non uno decore justitiae nituerit, quo quasi unam imaginem praestantiam ejus pingere audeamus, sed etiam plurimis decoribus maximae infandaeque admirabilitatis plenis, quum justis operibus tum humilitate qua aetatem suam superavit, et Christi studio, tum etiam contentionibus, quas per omnem vitam usque ad mortem cum dolosis Nestorii sectatoribus fecit, et labore in omnibus partibus peracto quo Evangelium Christi pervenerat. Talis fuit ut ei liceret, opinor, illud sancti Pauli libere dicere: „Unus omnium maxime operatus sum"; itemque illud: „Non modo Hierosolymis in Illyricum iter feci, verum etiam per omnes terras quo Evangelium Christi pervenit"; exceptis solis finibus Romanis, quo quum iter facturus esset, Deus

[1]) A. D. 520 sqq.

videns honestatem ejus et senectutem atque laborem, jussit eum Constantinopoli in urbe regia cursum conficere.

Sanctus ergo Simeon, antequam factus est episcopus, — praeterquam quod acre studium et verae fidei ardor ei inerant, quae ad mortem perduxit, — in Scripturis multum versatus est, et in disceptatione tam strenue se exercuit quam, p. 77 opinor, nemo alius, ne veteribus quidem patribus exceptis. Nam praeter dotem divinam etiam haec altera causa eum urgebat, quod Persa erat et in Persarum ditione agitabat, quibus in partibus doctrinae Theodori et Nestorii admodum increverant, ita ut pauci ibi essent episcopi fideles et sedes exiguae. Etiam Manetis, Marcionis, et Bardesanis doctrinae illic passim circumferebantur, nec mirum, nam in iisdem regionibus Manes multum versatus, ibique pelle dum vivebat detracta mortuus erat. Bardesanes vero et Marcion [ideo innotuerant], quia olim Edessae in urbe schola Persica fuerat, et ipsi Persae disceptandi studiosissimi operam dederant doctrinae Bardesanis et Marcionis, atque in eas doctrinas se immerserant, et in illas regiones degressi malam istam stirpem inseverant. Cujus scholae fautor fuerat Ibas blasphemus, eo tempore ecclesiae Edessenae praefectus, quum non solum Nestorii ad instar conviciaretur, verum etiam improbitate eum vinceret. Illam stirpem amaram in urbe Edessa adultam sanctus Cyrus episcopus arripuit funditusque eradicavit, neque amplius ut antea scholam Persarum illic clarescere passus est. Exinde eadem in urbe Nisibi constituta est, unde tota illa regio faecem amaritudinum hausit, adeo ut in hac quoque nostra terra Romana nonnulli eam degustent.

In tales igitur beatus Simeon semper optime armatus erat et sine intermissione pugnavit. Quocunque autem venerat, victoria a Deo ei data est, tantaque potestas oris omnibus haereticis praecludendi, ut antistites aut doctores eorum vererentur hiscere et verba facere ubicunque fama erat illum commorari.

Ubi enim a Nestorianis disceptatio cum fidelibus excita erat, ex inopinato ibi, p. 78 etiamsi quinque vel decem mansiones distabat, quasi a Deo paratus et terra evomitus comparebat atque aderat, nunquam quiescens neque in ulla regione moratus prae studio magno et mente acerrima, dicendo: „Non me oportet sedere et silere, conscium illas oves Christi dispersas esse inter lupos voraces et perniciosos, qui non abstinent quin eas perdant et devorent". Quare sedulo circumibat per terras usque ad Hirtham, Arabum Nomanitarum sedem [1]; quam saepius visit, plurimos Arabes lucratus atque ecclesiam Christianam exstrui curaturus a principibus qui sermone ejus edocti erant. Profectus est etiam

---

[1]) Sita haec erat ad Euphratis occidentem, prope Kûfam et gradum 32 latitudinis geographicae. Ejus reges, ex quibus No'mân II seculo VI ineunte regnavit, cum Persis facere solebant.

et ad ipsam Portam Regiam [1]) degressus, neque haereticos tantum sed etiam Magos multos ad Deum convertit, ita ut aliquando vel tres inter Magos illustres et nobiles docuerit ac baptizaverit. Quos quum audivissent animum a doctrina Magica avertisse et Christianos factos esse, sodales apud Regem reos fecerunt; et imperatum est, si illi revera convertissent neque abjurarent fidem Christianam, neci traderentur. Nec tamen iidem viri corona salutis digni, quum minas et gladium Regis viderent, metuerunt nec turbati sunt, dum ipse Beatus eos ornabat ardore martyrii vitae aeternae causa suscepti; sed imperio gladioque stricto obstiterunt, dicentes: „Absit ut denegemus Deum vivum, creatorem coeli et terrae, et filium ejus Dominum Jesum Christum, qui nos gratia sua vocavit sibique adjunxit; ut eum iterum denegemus et ejus loco creaturas ejus adoremus". Deinde decimo die post regenerationem suam spiritualem beati illi cum optima confessione ad Deum transierunt levi nece gladio allata.

Ceterum ipse Beatus impiger terras peragravit lucem afferens, docens, conver-
p. 79 tens; itaque fama ejus tota non solum Persarum, sed etiam Romanorum ditione percrebruit. Ad Urbem vero Regiam Romanorum primum hac de causa iter extendit. Urbium enim nobilissimarum episcopi Nestoriani quondam congressi de fidelibus ibi agentibus apud Regem Persarum retulerunt dicendo: „Isti profecto regni traditores sunt; vos enim comperire potestis, ipsam fidem eorum ac mysteria cum Romanorum congruere". Quibus fidem habens, Magus ille in orthodoxos toto regno persecutionem instituere jussit. Sed beatus Simeon, studio incensus, proficisci idque Anastasio Regi fideli Romanorum [2]) nunciare deliberavit, ut gratum faceret ecclesiae fidelium in regno Persarum. „Ipse", inquit, „nisi facio, quis est qui pro nobis supplicare possit, et a Rege fideli petere ut servet fideles qui in ditione Persarum sunt?" Tum quam citissime ad Anastasium regem se contulit, quem illarum rerum certiorem faceret. Neque Rex Dei amantissimus, quum fidelis esset et fideles diligeret, cunctatus est facere quod eum ille rogaverat. Quoniam vero inter eos pax erat et munera donaque regia sibi invicem per legatos mittebant, Anastasius rex illi Persae haec instanter scripsit: „Placeat tibi statuere ut te regnante pax in ditione tua confirmetur. Eo nos tranquillare et delectare velis, quod populos Christianos qui in tua ditione habitant imperium tuum a dissensionibus prohibeat, vetando ne laedant se invicem propter inimicitias neve ab ullo tuorum vexentur". Haec atque alia in Regis literis scripta comperimus [3]) rogata esse a sancto Simeone, cui epistolae exemplum dederat.

[1]) Sasanidarum regia Madâjin erat, sive Ctesiphon cum Seleucia ad Tigrin.

[2]) A. D. 491—518.

[3]) Cff. quae in capitis calce dicuntur.

Legatus degressus libellum Anastasii regis fidelis, Regi tradidit, qui rem appro- p. 80 bans edixit, ne quis Christianorum alteri injuriam faceret. Quare numerus haereticorum solliciti erant, fideles autem erigebant animos. Atque beatus Simeon maxime invehebatur in haereticos, fervens studio disputandi cum principibus eorum et doctoribus, ita ut, ubicunque ad disceptationem provocatus esset, coram auditoribus cum iis disputaret, adhibitis arbitris qui inter eos dijudicarent. Et sic quidem eos disputando cenfutabat et pudore afficiebat, usque eo ut eum ne semel quidem disceptatione vincerent. Quamobrem si quis episcoporum illorum cum aliquo fideli certare volebat, e praetereuntibus vel occurrentibus praesciscebat ubi esset Simeon, deinde verba facturus; dicebat enim: „Inquirite et cognoscite de illo quem etiam Satanam invictum Simeonem disputatorem vocant". Adeo ut ipse de se quondam interrogatus sit. Victos enim et confutatos passim pudore afficiebat, atque eo usque premebat ut ipsi Magi eos irriderent. Saepius enim ipsos Magos judices adhibuit, apud quos causam fidei diceret, qui victoriam ei adjudicantes illos irriserunt. Quamobrem multi minati sunt, se eum interfecturos esse a quo se liberarent, imprimis ii qui eum non aspectu sed auditione noverant. Ea de causa capillum ac barbam promisit, quasi secularis esset; nam in Persarum ditione seculares barbam quam longissimam promittunt; itaque omnes eum secularem non esse ignorabant, exceptis iis qui jamdiu cum eo consuetudinem habuerant. Quum vero, ut nobis narravit, in eo esset ut oppidum quoddam intraret, clericos ad portam sedentes invenit, qui eum, quasi p. 81 peregrinus longe adveniens esset, rogarunt: „Unde venisti?" Quos ex ordine intuitus, ne intelligerent ipsum praesentem secum agere, dixit: „Eheu" propter istos et perrexit, dum eos audiebat dicentes: „Hic noster est, atque istum nobis inclamantem audivit; idcirco exclamavit: „„Eheu"" propter istum". Sic de semet ipso interrogatus neque agnitus praeteriit et evasit.

Quae quum ita ageret, Nestoriani ubique eum tremebant. Et aliquando denuo profectus est ut visitaret fideles Hirthae Nomani. Sed Catholicus magnus Arzuni [1]), quum cognovisset eum Hirtham abiisse, ad episcopos fideles misit: „Congregamini et venite; de fide disputemus". Quo audito episcopi territi miserunt ut sibi dilationem concederet. Ipse vero, bene intelligens eos beatum Simeonem arcessere velle, etiam magis eos ursit, haec meditatus: „Ne arcessant eum, neve certior factus huc veniat, quo facto, ut antea, nihil quidquam dicere valeremus". At illi equites cum litteris ad Beatum miserunt. Itaque re audita illico duo jumenta sessilia Arabica sumpsit atque brevi affuit. Quem quum viderent, Deum summo

[1]) Non ejus quae hodie Erzerum (i. e. Arzan Romanorum) vocatur, sed Persicae in tabula nostra geographica indicatae, de qua sermo est in Catalogo Codd. Syr. Mus. Brit. a Wrightio conscripto, II. p. 518 b.

gaudio laudarunt et se contulerunt ad provocatorem, putantem Simeonem non in ditione Persarum sed Arabum versari. Episcopis fidelibus, quinque numero, beatus Simeon hoc modo locutus est: „Profecto Nestoriani simulac me conspexerint mirabuntur, incertique quid sibi respondendum sit dicent: Isti turbatori non permittimus ut nobiscum agat. Vos autem iis respondete: Nisi vobis placet ut omnes verba faciamus, nos quoque vobiscum acturi non sumus".

Isti tum aspectu beati Simeonis obstupefacti et turbati haesitabant, nescientes quid sibi faciendum esset ut disputationem evitarent, neve ludibrio forent, quippe
p. 82 qui disceptationem ipsi provocassent, et siquidem verba fecissent et victi essent pudore afficerentur. At beatus Simeon, „Nobiscum", inquit, „si disputare vultis, opus est arbitris et auditoribus qui inter nos dijudicent, ne ad vanum descendamus deliramentum, sed quodammodo apud justos auditores verba loquamur quae refutent et refutentur". Tum illi: „Auditores si desideratis, praesentem adhibemus Marzbanum [1]) regium". — „Nec nos", inquit, „judicium Marzbani repudiamus". Tum omnes una Magum adierunt ut de fide judicarent; id quod providentia divina factum est, ut per gentiles verum fidei orthodoxae mysterium praedicaretur. Quum vero adversi consedissent atque in eo essent ut verba facerent, primus Catholicus magnus nomine Babaeus, utpote omnium princeps, hoc modo locutus est: „Declaramus vobis, vir amplissime et nobilissime, hos homines Regis inimicos esse et cum Romanis fidem communicare, et regni arcana Romanis tradere". Nam Catholicus miserrimus, sciens se confutatum iri si causam fidei attigisset, nec suspicatus se a Deo revictum iri, criminari coepit et incertus animi ad accusationem confugit. Cui tamen quasi Dei beneficio praefectus respondit: „Ea ad nos, non ad vos attinent. Quae si vera invenerimus, nobis ea curae erunt. Namque ex inimicitia ultro citroque gesta ea nobis dicitis quibus fidem non habemus". Tum fideles Mago gratias agentes declararunt: „Judicium vestrum aequum rectumque est". Praefectus Catholico dixit: „Alia si habetis quae dicatis de fide, dicite".

Respondit ei Babaeus Catholicus: „De fide nostra, domine, haec dicere pos-
p. 83 sumus: nempe de homine nobis simili, eodem modo quo nos e muliere nato, in quo propter integritatem ejus ac justitiam Verbum Dei habitavit. Ut vero Rex regum mendicum aliquem, pannis obsoletis indutum, in sterquilinio inventum, e stercore tolli jubeat et pannis exui regiisque ornari vestimentis, et praecipiat Rex: Hunc omnes filium meum appellent, quia pauper ille gratia apud Regem multum valeat atque ab eo dignus habeatur qui ejus filius nominetur, — ita

[1]) I. e. regni finibus praefectum.

Deus hunc hominem de quo inter nos altercamur, propter gratiam filium appellare voluit, quum non esset natura".

Ea locutus finem fecit. Praefectus autem: „At vos", inquit, „quid dicitis?" Tum Simeon: „Novimus sapientiam tuam esse inexsuperabilem. Quare ut ex omnibus verbis Catholici duo juste mediteris, percipias, dijudices, obsecramus per Deum Maximum, qui vitam tuam producere velit". Ille: „Dic mihi", inquit, „quae illa sint". Beatus autem: „Catholicus quoniam apud te, vir amplissime, hunc merum hominem pariter ac nos ex muliere natum esse dixit, hoc pro sapientia tua ei propone: Nos viri semine ex muliere nascimur. Ab eo disce, ille quem tibi dixit eodem modo quo nos e muliere natum esse, num semine viri ut nos, sin minus, unde natus sit". Tum praefectus Catholicum rogavit: „Quid hac de re habes quod dicas? Num viri semine genitus est ille homo de quo mihi locutus es? sin minus, unde?" Ille autem pudefactus, quia semine genitum dicere non poterat: „Semine", inquit, „natus non est". Sed rogatus, undenam conceptus esset: „Scriptum est", inquit, „Spiritu Sancto eum esse genitum". Tum ille: „Ergo mentitus es quum diceres eum merum hominem et nobis similem esse. Neque igitur conceptione nec partu nobis similis est, sed nos superat. Nunquam enim audivimus hominem natum esse nisi ex semine, et si ipse confiteris eum quem accusas nullo coitu nec semine natum esse, ille merus homo non fuit sicut nos, et confutaris tuo ipsius testimonio, veriusque p. 84
hi quam tu dicunt".

Quumque fidelium partes praefectum iterum laudibus extollerent, Simeon Marzbanum hoc modo allocutus est: „Etiam alteram rem, vir sapientissime, apud te confiteantur, ut multiloquium refutemus".— „Quamnam?" inquit. Simeon: „Catholicus, vir amplissime, quia tibi dixit: Rex regum pauperem e sterquilinio sublatum habituque regio vestitum filium suum nominari jubeat, quare eum omnes e gratia filium regis vocent, qui filius non sit natura, — idcirco ei hoc proponas, vir amplissime. Illi pauperi benigne sublato, quem Rex filium appellet, licet, ut ait ipse, filius non sit, sit tamen pater naturalis. Sin minus, unde natus sit? Ergo discas ab ipso, quis sit pater illius hominis de quo sermo est; sitne ei pater naturalis; quem si abneget, apud te demonstret unde natus sit et quem patrem habeat?" Quae quum Marzbanus a Catholico omnique coetu ejus episcoporum flagitasset, nescio quae capite inclinato in labiis volverunt nec respondere potuerunt. Sed judice instanter postulante ut designarent patrem illius de quo locuti essent, confessi sunt eum e Deo natum esse et sine coitu. Tum praefectus „Itaque", inquit, „si Deus est pater ejus, Deus est et ipse filius; sin autem hominem patrem habet et ex semine coitus sicut nos ortus est, homo est ut antea dixisti. Ipse vero te oratione confundis et refellis, atque hi, qui vobis

minores sunt, verbum verum et integrum observant, et sicut hi dicunt, ita est ex vestro ipsorum testimonio". Tunc episcopi fideles acclamationes [φωνάς] fecerunt his verbis: „Multos annos Deus sapientiam vestram et probitatem stabilito", et „Magnitudinem compluries Vobis augeto", et „Vita beata te dignator".
p. 85 Igitur Nestoriani cum pudore dimissi sunt. Eadem res causa fuit quod vir sanctus episcopus factus est. Quem quamvis saepissime rogavissent ut manuum impositionem episcopalem acciperet nec permovissent, vi prehenderunt eum postquam victor prodiit, eumque episcopum fecerunt loci cui nomen est Beth-Arsham [1]; quamobrem episcopus metropolitanus Beth-Arshami appellatur. Tali in dignitate partes interiores ultra Persas circumibat homines docens et a gentilitate et Magismo convertens, deinde suam in sedem redibat. Atque sectatores scelestae Nestorii doctrinae ejusmodi contentione fortiter adortus est et odio in se incendit; e quibus nonnulli principes ipsum et omnes fideles apud Regem Persarum vehementissime accusarunt. Is tum mandatum edidit, ut omnes episcopi fideles omnesque coenobiarchae principes corriperentur atque Nisibi in carcerem conjicerentur. Itaque more Persarum, immite in vincula abripientium, prehensi sunt et septem annos in dura captivitate custoditi, magna oppressi afflictione gravibusque certaminibus, adeo ut os afflictionibus eorum enarrandis haud sufficiat. Deinde quum defecissent atque omnes jam pulsarent fores mortis propter aerumnam et moras perpetuas, res Regi Aethiopum scripta est, qui quum ipse fidelis esset ea de re per legatos egit cum Rege Persarum, eosque ex incommodis liberavit.

Paulo post iterum apud Regem gravissima in eos accusatio facta est ab episcopis Nestorianis dicendo: „Nostri homines inter omnes Christianos atque in omnibus civitatibus fidem obtinent". Qua re audita beatus Simeon Portam Regiam adiit et fortiter contendit ut illud mendacium refutaret. Magi
p. 86 autem, ab iis valde coacti, sed nescii quomodo inter eos judicarent et decernerent, hoc mandatum ediderunt: „Unicuique vestrum licebit adire reges gentium Christianarum et episcopos nobilissimos et principes, eorumque fidei professiones ac sigilla nobis referre, ut sciamus utra pars melius, gravius, verius dicat". Quo audito Beatus ille et vir strenuus maxime gavisus est, et e fervido studio quo rem agitabat, nihili fecit laborem peregrinandi circa diversas gentes et regna, sed quasi rem parvam ac levem nihilique aestimandam laetus suscepit. Ac statim nulla mora interposita, qua erat diligentia, profectus est ad fines gentium et regnorum circumeundos, neque ullum periculum eum prohibuit nec deterruit; nec longum locorum intervallum, nec partes a latronibus infestae, nec flumina transeunda, nec longa itinera, nec, quod omnium summum est,

[1]) In Seleuciae vicinia; cf. Assem. Bibl. Or. II. p. 409.

onus senectutis, quae Deo fretus et zelo acerrimo flagrans omnia contempsit, iter faciens per omnes terras quo Christi Evangelium pervenerat, orientales, septentrionales, meridionales, ubicunque gentes et regna erant quae Evangelii praedicatio attigerat. In Oriente dico et in Septentrionibus et in Austris. Occidentem versus ad solam Urbem Regiam pervenit, quo quum tertio ascendisset, curriculum absolvit prope nos ipsos ibi degentes. Deus enim propitius et misericors, qui studium sui nominis non rejicit, conspiciens viri alacritatem et ardorem atque constantem laborem apostolicum sine taedio peractum, non abnegavit ei facultatem Apostolis datam novis linguis loquendi. Quemcunque enim populum attigerat, ejus lingua, postquam tres dies moratus erat, sermocinabatur, laudans Deum quod sibi adesset. Sic idem e suggesto edocebat in ecclesiis cu- p. 87
jusvis gentis quo se contulerat; quare haec nobis lacrimans confessus est: „Ea re jam perspexi, Deum mihi adesse et me confirmare, nec suam mihi gratiam nec misericordiam abnegare".

Attamen secum meditatus, num chartae illae et volumina omnem illam molestiam itinerum longinquorum et diuturnorum per provincias factorum integrae sustinere possent, idcirco, atque etiam ut fides scriptorum vacaret suspicione adulterationis, magna sibi lintea paravit et disposuit ad scripta recipienda, quae jam a fidelibus qui sunt in terra Persarum in aeternum, opinor, conservabuntur. In ea igitur uniuscujusque gentis confessio, a summo episcopo sua lingua conscripta, indita est. Sigilla vero plumbea regis et episcoporum atque principum cujusvis populi in illis linteis confirmandi ergo confessioni impressit. Ita fecit inter omnes populos omnesque fidelium linguas, a quibus confessionem et regia ac summorum sacerdotum sigilla circumiens adeptus est. Hunc in modum confessiones multarum gentium et linguarum in illa lintea collegit, et anno septimo rediit. Postquam vero rediit, Rex quo regnante abierat [1]), et viri nobiles qui arbitri fuerant, mortui erant, atque Regi filius successerat [2]), qui provinciis Romanorum bellum intulit; et res praetermissa est antequam coram domino apparuisset. Patuit tamen omnibus ditionis Persarum incolis, pessimam Nestorii doctrinam illic tantum frequentem esse, omnibus gentibus linguisque eandem detestantibus.

Perrexit quoque senex illustrissimus adversus istos virum se praestare. Erat enim quod eodem studio ad Reginam Romanorum se conferret, rogatum literas p. 88
de causa fidelium dandas ad reginam primariam Persarum, et prompte, si ita fieri posset, iter faceret in partes Romanas. Regina laeta, quippe quae strenui-

---

[1]) Cavades (A. D. 488—531).

[2]) Chosroes (A. D. 531—579).

tatem ejus et ardorem jam antea comperta esset, eum excepit, magnumque ei honorem habens eum per unum annum secum retinuit. Sed Deus, videns Sancti laborem, et intelligens eum consenuisse et valde oneratum ésse, nutum dedit, atque ibidem ille nobis praesentibus acquievit; atque etiam presbyter ejus, et ipse vir castus et eximius cui nomen Paulus erat, duos annos nobiscum vixit in sede patricii viri illustris nomine Probi, dum omni tempore una meditabamur senis sancti Simeonis sermones et scripta et apparatus contra haereticos, Nestorianos, Manichaeos, Bardesanaeos, Entychianos. Idem enim doctrinam et scripta refutatoria in haereticos composuerat, epistolasque de fide multas scripserat ad plurimos fideles qui ubique terrarum erant, quorum nonnulla ipsius Sancti manu exarata quasi benedictionis adjuvandae causa hereditate possidemus. Tandem vero in eadem urbe presbyter et ipse in professione morum castissimorum morte occubuit. *Finis vitae sancti Simeonis episcopi disputatoris Persici.*

CAPUT XI.

De Harpate chorepiscopo e regione Anzitene.

Beatus hicce nobili et eximio atque illustri genere natus erat; cunctis vero gentilibus parentibusque mortuis omnis domus omnesque opes ipsi et alteri necessario natu majori relictae sunt. Hic autem dolosus erat, male astutus et avarus aeque ac Nabal [1]), idemque assiduus circa negotia quae in praetoriis geruntur. Et Harpat quidem vir praestantissimus sincerus erat et rectus atque integre sicut Jacobus domi vivebat [2]), tota rei familiaris administratione illi necessario tradita, sibique tanto reservato quantum sufficeret ad egenos et suam ipsius
p. 89 salutem curandam, quum idem aegre ferret ac doleret multitudinem servorum et ancillarum et mercenariorum et familiarium ceterorumque ganeonum domesticorum, ita meditatus: „Quid omni ista turba mihi opus est? Quo accedit ut etiam usuras quotidie afferunt debitores et scripta requiruntur". Erat enim Beatus qui istis contraria cogitaret. Paulo post episcopus loci cui nomen Arsamosatae mortuus est, et venerunt Beatum episcopum facturi, scilicet in communione Chalcedonensi. At ipse recusavit. Quem quum omnino abnuere viderent, necessarium ejus secularem propter divitias et nobilitatem appellarunt et episcopum fecerunt. A quo postea Beatus petivit ut rem familiarem divideret, ipse suam partem pauperibus distributurus. Neque vero ille permotus est, sed: „Donec

---

[1]) 1 Sam. 25 : 3.
[2]) Gen. 25 : 27.

vivam", inquit, „ea non dividetur". Erant autem iis quinque fere millia denariorum praeter alia bona varii generis. Ubi vero ille sedem suam ascendit, Beatus distribuit quantum sibi reservaverat, reliqua tradidit Domino nostro. „Paratum", inquit, „meum animum tu, Domine, novisti; itemque te mihi non praecepisse ut consistam in judiciis et litibus; dehinc sine, Domine, me miserum in conspectu tuo vivere secundum tuam voluntatem". Reliquit tunc Beatus rem familiarem ipsumque munus chorepiscopatus, quo diu functus erat, et in solitariam habitationem se convertit. Quum vero simplicissimus esset, eam summam perfectionem esse ratus, magnas sibi et graves catenas fecit et injecit, scilicet cervici et binis manibus pedibusque, atque in montem se recepit tria fere millia a planitie distantem, nulla re ex suis sumpta neque accepta. Sic in illo monte vixit tristis et lacrimans et lugens vitam inanem quam antea degisset. Postquam in montibus illis diu vixerat, nive magna et frigore acerbo valde vexatus Beatus p. 90
mortem appetivit. Tum femina quaedam nobilis et fidelis cellam ei faciendam curavit, ubi dies noctesque lacrimosus sedebat, multis dicentibus: „Quaenam est causa fletus quem ne unum quidem momentum intermittis? Qui enim prae dolore peccatorum lacrimat, ei certa tempora esse solent. Cur tandem tu more infantium lamentaris sive cibum sumis sive sedes sive stas?" Quibus auditis eo gravius lamentatus est Beatus, eadem voce ei qui ipsum affatus erat applorans atque hoc modo respondens: „Quis non fleret, filii, si cadaver foetidum et corruptum domi suae jacens videret. Quis est quin juvenes facie pulchra et figura blanda deploret, quos aspicit morte corruptos, quorum pulchritudinem juvenilem ac speciosam in lutum et stercus vermesque abominabiles mutari videt. Qui si cum gemitu deplorantur, quî non acriter hodie doleam quod anima mea misera, veluti angeli omni virtute praedita, adeo ad peccatum delapsa et nequitia foedata atque in carcerem corporis dejecta est, turpesque ac detestabiles cogitationes veluti vermes in ea repunt? Tempora inaniter consumpta nonne moeream et querar? Dies nonne deplorem, quos inscius omnes frustra contrivi? Nunc enim crudele mihi paratum est supplicium cruciamenti, quod facinora mea meruerunt. Quare non solum me flere oportet, verum etiam lamentari et tamquam canem ferum ululare, ac magnum facere gemitum sicut canis feminae, propter vitam consumptam, tempus amissum, annos perditos, dies contritos, animam peccato exanimatam, corpus me vivo in sepulcrum conversum, quodque animam rebus p. 91
profanis pellicit, propter judicium futurum, imminentem vitae exitum, terribile arbitrium justitiae, atque illud momentum quo hoc mandatum exiturum est: „„Quicunque veste convivali non est indutus, manibus pedibusque vinctis in extremas tenebras exeat"". Vos autem, homines, cur tandem mihi monetis ut quovis temporis puncto vitam meam lamentari desinam?"

*

Ita omnes afficiebat admiratione et suspectu, usque eo ut fama luctus ejus et doloris passim in vulgus exiret. Quo audito decrevimus aspectum illius Beati merere. Eo consilio inito eum adivimus, quem in iisdem rebus versatum et afflictum et labore, nasiraeatu, atque etiam pondere illarum catenarum plane confectum invenimus. Ubi vero unum et alterum diem cum eo fuimus, eum ita alloqui ausi sumus: „Quare, pater noster, tanto hujus ferri onere corpus premis?" — „Peccatorum meorum causa", inquit. At responsionem et auditionem alternantes respondimus: „Quinam ritus hanc catenarum gestionem praescribit? Quodsi corpus piis operibus humi prosternere volumus, id deprimere non possumus nisi catenis adhibitis?" Quum vero multa loqueremur ad Beatum, flebat ipse et gemebat. Tandem: „Age", inquit, „quid, domine, vis fiat?" Tum ego subridens: „Petimus a te ut deponas istas catenas, quae sunt onus supervacuum, pro quibus onus suscipias laborum quos intelligenter tibi sumas, eoque Deum places". Iis verbis contristatus est Beatus, et: „Satius", inquit, „puto caput mihi detruncari quam has catenas abjici". Ego autem: „Quamobrem?" Tum ille, ut erat simplex: „Ob mea peccata et hominum offensionem". Miserti autem corporis ejus infirmi, cupidique illarum catenarum ei adimendarum, respondi- p. 92 mus: „Vide tandem, pater noster, catenarum gestionem solos homines spectare, nec quidquam iis inesse quod in Deum educat". Quinimo vereor ne a salute prorsus te dimoveant, quoniam Deus nihil de catenis jussit. Si autem vitam intelligenter agere et praecepta Dei perficere volumus, illi edicto aurem praebeamus: „„Discite a me, qui sum benignus et corde humilis""; et illi: „„Quicunque genam tuam percusserit""; inprimis illi: „„Dominum Deum tuum dilige""; item illi: „„Proximum amato veluti teipsum""; et illi quoque: „„Quicunque tunicam tuam abstulerit""; praeter cetera quae Dominus nos docuit jussitque in suo Evangelio. Dominum, pater noster, si placare voles, his rebus aliisque ejusdemmodi placabis; catenis Deus in aeternum non placabitur, imo spiritui noxiae sunt. Nunc enim, ut ais, peccator es; nos tamen vel alios te catenis onustum videntes in opinionem adducis, te virum summum et sanctum esse, et miraculorum editorem. Quae si ita sunt, num fas est quod tibi catenas injecisti?" His omnibus auditis Beatus animo commotus: „Sic", inquit, „si res se habet atque illae damno sunt, nolo equidem damnum cuiquam apportare. Lucrum enim, non jacturam facere conor". Igitur Domino nostro et nobis cessit. Atque illas catenas per viros multos et fortes ei adimendas curavimus. Earum loco duplos tamen suscepit labores, ita ut septem annis post regressi eum tam strenuis operibus intentum invenerimus. Sic obiit omnino victoriosus. *Finis historiae Harpatis chorepiscopi.*

CAPUT XII.

De duabus sororibus sanctis quibus cognomen filiarum Tabithae erat, quarum altera Amidae, altera Tellae de Mauzelat [1]) operata est.

Quandoquidem docet nos Paulus vir divinus dicendo: „In Christo Jesu non est mas nec femina", nobis visum est etiam historiam earum referre quae natura p. 93
feminae erant. Neque enim indigna est serie vitarum sanctorum illarum historia, quae non secus quam illi omnes sublimem eorum viam inierint, quarum denique facta praestantissima majora sint quam quae narrentur.

Eae Beatae praeclarissimae natura sorores erant, quarum altera natu major Maria, altera Euphemia vocabatur. Maria erat virgo casta, et a juventute silentium et paupertatem et magnos labores jejunii et vigilias crebras, et preces continuas atque sudores beneficentiae aut peregrinationis sibi optavit. Itaque consilium cepit Hierosolymam ascendere et in terra sancta, ubi opus omnibus salutiferum perfectum esset, orare, deinde ad labores suos reverti. Igitur postquam ascendit precata pro loco Calvario constitit, ubi stupore correpta tres dies noctesque stetit. Quumque a quibusdam advenientibus conspecta esset, custodes eam expellere volebant. Quam ubi viderunt anum et debilem esse eandemque stare precantem, passi sunt. Exinde in illo sanctuario mansit, et tres annos circumiit et oravit, nullius domum intrans nec cum hominibus locuta neque extra ecclesiam pernoctans nec quidquam ab ullo petens, sed manens inter pauperes et apud eos in ecclesia et quovis loco noctes agens. Et si quis adveniens stipem dabat, ei occurrens manum ad accipiendum tendebat. Vicenis autem obolis collectis non amplius accipiebat; sin paulo plus acceperat, id alteri donabat. Ex his p. 94
vicenis obolis quinos denos in panem, binos in olera, ternos in legumina impendebat, atque ita, tempore opportuno, coenabat. Si autem illuc nemo ei obviam venisset, ternos, quaternos, imo septenos dies sic tacita sedebat animo coelestia spectante, plerumque pro Calvario sedens dumque suspiciens quasi attonita et lacrimosa intuebatur, quasi Deum ligno affixum ibique stantem perspiceret; ita ut quicunque eam ibi quotidie in tali stupore sedentem viderant, eam insanam aut senio desipientem haberent. Sic tres annos illic precando consumpsit. Postea quum eo venissent qui eam nossent et morum ejus mirificorum gnari essent, eam pro Calvario sedentem, suspicientem, intuentem, attonitam ac luctuosam invenerunt. Quam conspicati procubuerunt adorantes atque eam salutarunt. Ipsa

[1]) S. Constantinae s. Antoninopoli. Tellam s. Telam simpliciter dicere solent.

autem affecta est moerore, eo quod ibi ab hominibus cognosci nolebat. Quum vere iidem multis exposuissent mores eximios quos a juventute ad senectutem observasset, haud pauci Beatam admirati sunt. Quapropter illi qui eam anum amentem esse duxerant, quae ibi stipis causa sederet ut ventri obediret, eam ut feminam illustrem et sanctam honorare coeperunt, rogantes ut pro se oraret. At Beata, ut quae metueret ne ab hominibus honore afficeretur eoque laborem suum perderet, statim illinc aufugit, dolens sibi ex eo loco sancto excedendum esse, ubi totam vitam in ejusmodi cultu degere voluisset. Itaque profecta in Orientem degressa est, consilio capto ut, quamdiu viveret, eo loco ubi Deus passus esset semel in anno preces adhiberet.

p. 95 Quod etiam perfecit, immani aestu iter faciens, nec quidquam nisi altero quoque die gustans, neque ullam omnino rem nisi sportulam a brachio pendentem et scutellam secum portans. Sic iter faciebat, eumque laborem, quamdiu vixit, quotannis sibi imposuit, et domum reversa precibus, suppliciis, fletibus dies itinere vacantes continuo dicavit. Justo igitur tempore Hierosolymam ascendebat, votum solvebat, ad suam vitae rationem se recipiebat, usque eo ut jam multa ostenta fierent mera ejus praesentia, non voluntate neque dicto; talia enim maxime evitabat, nec placebat ei si quis de ejusmodi rebus ei referebat. Quicunque autem eam cogere voluerat, eam iterum non aspexit. Superbiam enim mulier verecunda summo studio cavebat et vanam reprimebat laudem, ne operam suam deperderet.

Soror autem Euphemia, quae minor natu erat, puella viro nupserat, eique una erat filia, quam a prima pueritia timorem Dei docuerat. Mortuo marito, Euphemia cum filiola habitavit, et pro vitae ratione seculari, quum sententiam mutaret, ad eam se convertit qua soror jamdiu usa erat, et regulam castitatis et habitum religiosum adoptavit; quum ipsa psalmos disceret filiamque doceret. Filia enim jam puellula psalmos et literas atque scripturam discebat. Certas tum horas nocturnas et diurnas operando et orando praestituit, et humilitatem
p. 96 reliquamque sororis vitae rationem respiciens, alteram observavit disciplinam etiam celsiorem et sublimiorem, quum utraque ratione, et nasiraeatus et afflictorum recreandorum, ipsa uteretur. Statuit enim mulier mirifica ne cibus alienus, qui non provenisset ex suo ipsius labore, domum suam admitteretur, neve ipsa vel filia eum, si forte introductus esset, ulla parte gustaret.

Quum vero nitide et eximie operarentur, binas tantum texti e villo caprino libras nebant denario, quod lanae genus a nobilissimis urbis feminis acceptum illa tractabat. Denarii hujus dimidio altero pauculum victus emebat, altero utebatur ad fovendos pauperes et aegrotos et captivos. Ubicunque enim homo catenatus aut custodiae traditus erat, eo aut alio quotidie pulmentum, panem

et vinum ferebat; eadem, per omnes vicos urbis circumiens, ubique ad quemvis assidebat hominem aegrum aut afflictum aut coecum aut senem inventum, qui stare non posset, atque haec eum rogabat: „Quid, mi frater, desideras? Visne panem modo et olera tibi emam? An aliud quid forte mavis? An vero me panem triticinum tibi emptum ire cupis?" Et quisquis erat ille, quidquid dicebat, si modo ipsa velamine caput operuerat, non eum deserebat antequam ei satisfactum esset. Oboli autem si ei deerant, domum se referens aliquam supellectilem capiebat, qua pignori data tranquillabat pauperem. Nec quisquam pauperum in vicis jacentium aegrotare poterat quin ab ea aut bis aut semel in die inviseretur, quum illa properaret totum diem cursitando. Circumibat habitacula quoque rogans, ibine pupillus inops non esset aut vidua senex et egena p. 97
ac morbo laborans. Ita cuivis homini aegro invento, utcunque poterat, panem emebat triticinum et poma, atque vinum si cui idoneum id esse judicabat, quae circumferens distribuebat. Ac si forte secum non habebat, quo unum aliquem affatim solaretur, omnino non poterat quin aut poma aut mala punica aut pisces aut panem omni modo conferret. Tum assidens manu prehensum rogabat: „Quid, mi fili, te afflictat?" et monebat: „Ne vos pigeat quod afflicti estis, quasi consolatio vobis defutura sit. O fortunatos; quantam enim salutem haud perituram in altero mundo vobis paratis pro hisce aerumnis fugacibus. Respicite Lazarum, cui, quum firmiter et patienter tolerasset, hereditas regni coelestis obvenit".

Idcirco pauperes eam solamen suum et remedium vocabant. Fortunatam profecto animam, cujus ut prioris Tabithae ita beneficia ac benedictiones a tanto animarum numero susciperentur atque offerrentur Deo omnituenti. Quamobrem ipsa tota urbe Tabitha appellabatur. Atque nobilissimi urbis viri et feminae, quum omnes alacritatem ejus et studium viderent, ac sentirent eam pigere quod non abunde afflictis bene facere posset, omnes salutis captandae studiosi, orabant ut quaecunque sibi necessaria sciret ad afflictos recreandos, acciperet ut eos refoveret. Qua re relevata est, quandoquidem de duabus rebus vehementissime afflictata fuerat: et quod ex suo filiaeque labore exiguo aegros et pauperes satis solari non posset; nec minus quod non nisi de nocte posset accedere ad pensum quod susceperat. Similiter filia dies noctesque simpliciter absque murmuratione laborabat, et si qua socia aut alius quisquam rogabat: „Num mater totum diem p. 98
laborantem solam te relinquit?" respondebat: „Labor matris meae omnium laborum maximus est, ejusque precum causa Deus me confirmat". Itaque Beata paululum recreata est, quum filia victui operaretur atque iis quae sufficiebant inopibus, ipsa autem nimia sollicitudine exempta totum diem consumeret in afflictis et pauperibus et profligatis curandis. Quos eadem quotidie etiam domum

suam convocabat atque e suo filiaeque labore refovebat. Complures igitur hortabantur ut suum filiaeque victum a se accipere vellet. Illa vero negans: „Dominus", inquit, „ne sinat me hominum vires comedere et corpus recreare sudore alieno, dum mihi erit facultas laborandi, neve in animam meam maculas peccatorum eorum recipere". Et si quis adversatus eam cogebat, aegre ferebat: „Pudeat te", inquit, „tuae bonitatis; nam me polluere vis foedis peccatis tuis. Satago meorum ipsius vitiorum. Deus mihi, et huic misellae quae mecum est, suppeditat facultatem et laborandi nostri victus causa et fratribus pro viribus serviendi". Neque igitur quidquam domi suae gustabant nisi quod e labore provenisset, excepto si quae interdum contra legem illam usquam committere cogebatur. Itaque in eo labore permanserunt, et in jejunio, in precibus, in sacris officiis; et quoties foris intenta fuit egenis curandis, Beata diverse cursitans disciplina sua publice functa est, id quod filia et ipsa domi fecit. Vesperi et nocte et mane una operabantur. Neque vero, quum in vita tam insigni et in cursu tam praeclaro summa ope versaretur, Beata magnum neglexit commodum
p. 99 laboris alterius, ut ratum fieret dictum Domini ad illum qui quinque talenta acceperat: „Qui habet ei dabitur".

Sed persecutione exorta [1]) quum sodalitia ex omnibus coenobiis urbi circumjectis expellerentur atque haec ab adversariis occuparentur, idcirco Beata, tamquam portus qui naves undique recipit ut tranquillae jaceant, persequendo exagitatos et profligatos undique accurrentes excepit et tranquillavit. Quum vero nullus locus ineundi ab haereticis daretur, quo ipsi monachi coacti sunt apud illam mulierem castam et ratione vitae insignem pernoctare, latas sibi domos conducere decrevit, quarum unam, aptam, idoneam, et spatiosam, martyrii ad instar ornavit, simulacris, picturis, cellulis, omni denique re adhibitis, quum etiam eucharistiam et libros omnesque res coenobii proprias, imo storeas optimas et aulaea strataque pararet. Penetrali quodam filiae comparato sola, in omni re sapiens, ex animo incumbit ad administrandum beatis; filiam quippe juvenem nocte intus caute servat, ne cui aspectus ejus noceat neve ipsa cujusquam visu detrimentum capiat. Dein igitur haud minus deni vel quini deni, imo viceni in eo martyrio pernoctabant. Ipsa interea, proventu operis sui et filiae foras emissi, frumentum, lentes, olera emebat, panem subigebat, lentes oleraque in vesperas coquebat. Hunc in modum quotusquisque advenerat, totum diem in muneribus versata eum refovit, ac sua negotia beati et ipsi absque molestia ei transmittebant. Quum vero propter amorem ejus erga Deum undique advenirent, nec pro numero eorum labor utriusque sufficeret, eorum causa necesse fuit cibaria

[1]) A. D. 520.

acciperet ad aerumnam leniendam, de quibus nihil quidquam una cum illis comedit. Quam si qui viri illustres cogebant ut donatis secum uteretur, pane p. 100 suo triplo omnique diario allato et apposito vescebatur. Peregrini autem si venerant, quos noverat egenos et incolis urbis incognitos esse, exibat ad nobiles quosdam vehementer postulatum, dicendo: „Quid singularis facitis erga Christum, cujus sunt bona vestra omnia? Nunc enim res superfluas Ei projicitis, existimantes sicilicet magnam esse beneficentiam vestram. Vae vobis divitibus; lugete et flete cladem imminentem". Ut scriptum est: „Justus ut leo confidit", ita mulier strenua omnes fidenter ex aequo reprehendebat, usque eo ut nobilissimi urbis viri et feminae, ab ea turbati, simulatque Euphemia limen eorum adiret atque eam ascendentem audirent, „Vae nobis", dicerent, „Tabitha nos adoritur et concussura est". Ita quaecunque dare volebat egeno alicui, sive beatis peregrinis, sive viduis aegris, pupillis, pauperibus, aegrotis, ea auferens degrediebatur. Qui autem repugnans non laete dederat, ei objurgatione sua diem parabat infaustum, hoc modo locuta: „Nimirum decet te quod ita sedis, dum mancipia tibi serviunt tibique victum variant cupediorum et vinorum et panis delicati, atque lectos magnificos, sed in viam Deus projicitur, corroditur culicibus, fame emoritur? Neque enim Eum vereris. At quî Eum invocabis quem adeo contemnis? quî Ipse tibi respondebit, quî ab Eo veniam petes, aut sperare poteris te ab Eo ereptum iri e Gehenna?" Sic eos arguebat usque eo ut qui rebus mundanis dediti erant, ei paululum offenderentur, sicut dictum est: "Vir stultus non amat objurgatorem". Quin adeo illa contendit, ut animas afflictas et profligatas p. 101 solatio humano indigentes omnibus modis recrearet victumque iis suppeditaret, ut non modo tota urbs negotio ejus non sufficeret, verum etiam ipsa extra urbem circumiens in deversoriis et viis coenobiisque inquireret, sicubi qui homo pauper aut peregrinus in morbo cubaret; quo factum est ut multos inveniret et recrearet, quorum alios domum suam recepit, alios sua commendatione in hospitia recipiendos curavit, qui inprimis ipsius causa excepti sunt et sustentati. Cognita enim erat principibus urbis et plebi, quorum unusquisque eam jam longe agnoscebat firmo levique incessu, quum aestate et hieme lutum et nivem atque glaciem sine ullo calceamento transiret, pedum digitis contusis, unguibus evulsis, sanguine profluente ex ulceribus, quae ut medicaret permoveri non potuit. Quicunque eam tali in statu videbant maxime dolebant; et nos ipsi saepius ludificantes diximus: „Noli ipsa te, Tabitha, tanta violentia interficere". Illa vero: „Quae desinent in stercus et vermes, iis cur parceamus?" Denique adeo prompta fuit in officio suo fungendo, ut magno ejus labori digne enarrando os prorsus impar sit. Nam ut soror ejus Maria in urbe Tella, ita ipsa in urbe Amida vitae genere insigni et modesto et silentioso et sobrio excelluit; quare fama sororum toto

Oriente percrebruit, omnibus mirantibus quod utraque ratione dissimili, pari tamen studio niteretur justitiam cumulare. Postquam vero Beata plus minus triginta annos tali in vita consumpserat, domo ejus dies noctesque sanctorum
p. 102 hymnis resonante, qui undique eo confugerant, Satanas virtuti semper obtrectans non neglexit iis tentamen afferre, quas removeret et spoliaret lucro magno et spirituali. Invidiam enim in eas excitavit haereticorum principatum ecclesiae duriter, nefarie, et inclementer usurpantium, qui dixerunt: „Istae hanc urbem turbant, nam incolae eas magis quam episcopos verentur et colunt, quum domus earum jam facta sit caverna latronum, ipsaeque recipiant et protegant istos impostores". Quas tum corripi jusserunt et in ecclesiam abduci, ut eas socias facerent suae impietatis. Nec tamen illae, licet multa iis minaciter et blande proponerentur, laxatae sunt, sed Beata fiducia cum morte luctanti haec vehementer locuta est: „Ne sinat Jesus Christus Dominus me consuetudinem habere cum iis qui ipsum dividant, et pro sancta Trinitate Quaternitatem praedicent". At Verbo quo digni erant audito, illi irati, acres, et furibundi efferbuerunt, atque Beatam propter illam audentiam in imum carcerem includi jusserunt. Igitur triginta dies in fovea inclusa fuit, tota urbe orante ut extraheretur. Juraverunt tamen, eam inde non esse exituram antequam eucharistiam sumpsisset. Quod quum audiret ridens: „Quis", inquit, „mihi dabit ut patiar pro passione Illius qui prô me in cruce passus est? Hic enim me mori oportet, neque tamen moriar Dominum meum et Deum abnegans". Illi igitur, videntes quod vellent id fieri non posse, et ejus causa totam urbem moerere, eam eduxerunt, ac tota urbe ei interdixerunt, quod ut fieret idem curavit Satanas. Omnes ideo pauperes
p. 103 in urbe agitantes magna cepit moestitia et consternatio, sicut etiam nobilissimus quisque tristitia affectus est.

Illae vero egressae ad Mariam, sororem beatam, profectae sunt; deinde, quo ire optabant, Hierosolymam ascenderunt, ibique precatae domum redierunt. Sic Beatae quinque annos periculis persecutionis concussae sunt. Ubi vero discesserunt, iras suas fortasse jam sedatas esse ratae, Amidam reversae sunt, quam urbem quum clanculum intrassent, apud virum quendam nobilem habitarunt. Quod ubi in vulgus emanare coepit, et adversarii jam de iis loquerentur, hospites territi petierunt ut migrarent, ne domus popularetur. Beata autem tristitia affecta hoc modo Deum invocavit: „Domine, novit misericordia tua, me debilem esse factam nec vires mihi superesse. Mihi sat est". Eadem nocte Beata, numine ex precibus ejus edito, in morbum incidit. Quum vero hospites ipsius causa sollicitos et anxios advocasset: „Nolite", inquit, „vexari, filii. Hac enim hebdomade certe exibo e domo vestra". Neque vero intellexerunt quem exitum significasset. Ipsa autem filiae suae evocatae, cui Maria nomen erat, locuta est: „Christo,

mea filia, confidito et animam tuam castam praestato Domino tuo cui desponsa es; neve moesta esto, deliciae meae, quum te non sim desertura, imo absit istud, sed te commendatura Nato sanctae et beatae Dominae Mariae, atque ipsi Sanctae, ut precibus ejus serveris ac templum sis in quo habitet sanctus Dei Spiritus". Quumque multis eam hortata esset, actum fuit atque ita locuta est: „Jam abeo ad Christum", atque eam Gratiae divinae commendavit, et manu porrecta signavit eam in nomine Domini Jesu Christi. Tum se reclinans in coelum suspexit ac suspiciens obiit, omnibus mortem ejus mirantibus.

Itaque filia solitaria et orba relicta est. Sed tertio die post matrem mortuam quum misera lugens sederet, imo in eo esset ut vitam poneret, en hominem a beata p. 104
Maria literas afferentem, quae abhinc decem diebus e mundo ad Deum discesserat. Quam rem qui cognoverant, providerunt ne sororis filia eam comperiret neve animam prae dolore relinqueret. Ea enim quum hoc solum speraret, fore ut ad materteram se conferret ejusque disciplinae usque ad mortem socia fieret, idcirco providerunt ne rem comperta dolore frangeretur.

Ambae igitur Sanctae magno lucro onustae intra octo dies curricula mirifica aeque absolverunt. Et beata quidem Maria a juventute ad mortem sexaginta annos egit in itinere sanctitatis, per quos serviit Deo viam perfectionis secuta. Beata Euphemia et ipsa in eodem perfectionis curriculo triginta quinque annos, triginta nempe sanctis curandis, quinque in calamitatibus et certamine persecutionis, id est in martyrio Christi causa sustentato, consumpsit. Jam restitit filia ejus beata, vi benedictionis precumque ejus confirmata, quae et ipsa vestigiis utriusque sanctae ingrediens, post eas nec minus firmiter quam illae simili itineri sese commisit. *Finis historiae Euphemiae et Mariae sororum.*

CAPUT XIII.

De quibusdam sanctis Dei cultoribus, Thoma et Stephano et Zauta, notariis et syncellis sancti Marae Amidae urbis metropolitae.

Post Anastasium, regem sanctissimum et fidelissimum, mortuum Justiniano [1] regnante schismata et lites in ecclesia Dei orta sunt e progressu quem faciebat nefaria Synodus Chalcedonensis. Deinde enim, ipsius Regis dubitantis jussu, quicunque a Synodi receptione et invectione dissidebat, persequendo exagitatus et expulsus est. Itaque filii ecclesiae in varia exsilia ejecti sunt. p. 105

[1]) Sic semper pro Justino.

Exorta sunt illa anno 830 Alexandri [1]). Exinde igitur patuit uniuscujusque amor et penitissimum pectus atque firma voluntas, sive amor Dei erat sive mundi studium et potentia atque evagatio ad infideles. Illa quum paulatim ad Mesopotamiam pervenissent [2]), jam attigerunt sanctum Maram Amidae episcopum. Suscepit hic ut jactatus et expulsus cum Christo esset, neve a Christo discedens habitaret in palatio et in cathedra honoris seculi. Itaque Sanctus ille una cum Sergio, Stephano, et Thoma, notariis suis et syncellis, Petram, in exsilium durum et longinquum, deportati sunt. Animo lubenti profecti ibi versati sunt in angustiis maximis et intolerandis, donec in eo erant ut vitam amitterent. Eo igitur periculo sanctus Maras coactus est Stephanum virum praestantissimum, diaconum suum et notarium, in Urbem Regiam mittere, si forte precibus a Deo suggestis efficere posset ut locum mutarent. Postquam vero ille ascendit, Deus optimus, qui, ut ait divus Apostolus: „verax est et justus nec sinit nos supra vires tentari", Stephanum virum egregium duxit ad Theodoram *τὴν ἐκ τοῦ πορνείου,* quae illo tempore patricia erat, tandem vero etiam cum Justiniano Rege regnavit. Haec igitur, illa aerumna cognita, quum providentia Dei, qui Sancti miseriam aspexerat, misereretur, Justinianum, ducem exercitus et patricium ac filium sororis Regis, summo opere oravit ut avunculum rei certiorem faceret, quo auctore afflicti
p. 106 animum reciperent; id quod etiam lacrimis ipsa impetravit. Tum ope gratiae Illius, cui salus uniuscujusque curae est, mandatum editum est ut irent Alexandriam.

Mandatum acceptum Stephanus diaconus non solum illis detulit, sed etiam sancto Isidoro episcopo Qenesrinae [3]), qui et ipse cum iis in eundem locum relegatus erat. Magna igitur levatio et salus illis Beatis allatae sunt, quia urbs tunc temporis sedes erat hominum exturbatorum undique confluentium ac refugium profligatorum e locis quibuslibet. Beati dehinc ea in urbe quieti vixerunt. Paulo post autem utensilibus [4]) iis opus fuit, quae pro (mensali) ministerio e foliis palmeis fabricantur. Eas qui venderet inventus est quasi providentia Dei, senex quidam, habitans in parte deserti Libyae prope vicum Mendis appellatum [5]), qui viginti quatuor millibus ultra Alexandriam situs est. Is senex tempore persecutionis

---

[1]) A. D. 518—519.

[2]) A. D. 520.

[3]) S. Chalcidis ad meridiem Beroeae in Syria.

[4]) Σκευαρίοις.

[5]) Exstat hodie quidem Mendishe in Oasi Parva, et cf. Lex. Geogr. Arab. quod ed. Juynboll: „Mendis vicus Sahidi (Aegypti Superioris) ad occidentem Nili". Utrumque locum suppeditavit G. van Vloten, lit. Sem. candidatus. Distantia tamen multo major est quam dicit noster. Quare recte monet de Goeje, comparandum esse oppidum de quo referunt al-Jaqûbi et al-Bekri, olim inter lacus Mareotin et Nitrienses florens prope S. Mennae monasterium, sed jam ante seculi IX finem ab incolis desertum. Cf. p. 75 et infra Historia Susannae.

e Palaestina in desertum illud venerat una cum aliis beatis, tam viris quam feminis illustribus, ibique placide vivebant in turri ad barbaros spectandos exstructa. Igitur beati, comites sancti Marae episcopi, videntes eum, e partibus Amidae oriundum, virum esse prudentem et suo sermone loquentem, eum secum duxerunt, et merce [1]) quam habebat solverunt, atque inter sermocinandum rogarunt ubi habitaret. Quum vero omnem conditionem suam exposuisset, beati Stephanus et Thomas diaconi concipuscebant in locum ejus abire. Quo duce profecti, quum illos beatos persequendo exagitatos, comites ejus, beatasque viderent, et ipsi eum locum silentum appetiverunt. Indicata est iis magna quaedam spelunca duo millia ab eo loco in deserto sita nec tum a quoquam occupata. Exinde beatus Thomas, qui hac in narratione ejusque cursu primum locum tenet, consilium cepit in eam speluncam habitatum degredi. Vir fuerat magnificus et fastidiosus, a p. 107 puero regie educatus, natus genere Arsacidarum, Bar-Bar'i [2]), olim patricii omnium in Oriente potentissimi, maximi, et illustrissimi. Eidem beato Thomae bona fuerant, servi et ancillae opesque magnae, atque adeo magnificus et fastidiosus fuerat, ut plus decies in die faciem vel manus aqua lavaret. Talibus igitur rebus usus, vir sanctus constituit humilitatem istis rebus contrariam consequi. Quo consilio palam facto, quicunque rem audiverat tacite subrisit, quod omnis ille appetitus tantaque magnificentia in deserto desolato et vasto habitatura esset.

Ceterum beatus Stephanus, etsi ejusdem cultus spiritualis cupidus erat, tamen, quippe corpore debilissimus, de talibus nihil curavit. „Nobis", ait, „videtur gravissima res esse in deserto habitare, propter infirmitatem nostram. At curemus, mi frater, ea quae animae nostrae sunt, et moribus nostris et corde desertum consequamur, ac Dominum semper oremus ut gratiam suam nobis patefaciat".

Ubi vero in urbem redierunt, beatus Thomas cellae suae supellectilem omnem clam distribuit, ejusque clavem episcopi cellario tradidit, ipsius Sancti quamvis causae nescii benedictionem obtinuit; deinde profectus in eundem locum rediit atque in speluncam se contulit. Itaque modestia et vigiliis officiisque continuatis virum se praestans in speluncam descendebat atque ascendebat, ne corpus statim [adeo] opprimeret ut ei ipse succumberet et vinceretur, beatis, quorum causa eo venerat, necessitates ejus explentibus. Sic dura graviaque sibi in spelunca affatim imponens sine intermissione perseveravit in fletu et luctu atque peccatis lugendis; quo accedit ut illi beati, vita sua ipsi valde excellentes, mihi narraverint, p. 108 se beatum Thomam, quotiescunque eum vidissent, faciem radentem invenisse, atque eum dixisse: „Vae mihi, fratres, qui vitam frustra contriverim. Vae mihi;

---

[1]) Fortasse μίσκῳ, i. e. pediculo, quod nomen supellectilem e pediculis foliorum contextam indicare possit.

[2]) Arsacidas (Arshaquni) substituit Nöldeke pro Isaacidis (Ish'aquni), comparto Cap. XXI. Cf. tamen Isaacus Bar-Bar'i 3 Anecd. 209 : 7, vir consularis et ipse Amidensis.

nam tempus meum rebus malis consumptum est. Vae mihi; nam vita mea periit operibus tenebrarum. Seduxit me mundus et daemones me ludificarunt. Mens mea periit vanitatibus hujus mundi fallacis. Orate pro me, fratres, ut Deus clementissimus in gratiam me recipiat neve ab ignominia mea oculos avertat. Orate pro me, ut porta misericordiae, quam pulso, mihi aperiatur, atque ipse salutem perditam animae meae miserae recuperem. Nam vitam meam omnem in rebus fugacibus contrivi, quae ad hoc corpus pulvereum pertinent. Jam vita praeteriit, mors instat, exitium advenit, adest judicium. Quid, fratres, faciam? Vae mihi; vae mihi erranti. Quantopere mens, talia nondum meditata, mihi obscurata est". Dixerunt mihi beati, quotiescunque eum vidissent, se ipsos propter suspiria ejus et luctum atque moerorem animi non potuisse quin plorarent.

Postquam vero sex annos in spelunca degerat, eam relinquere magna vi coactus est, quum infirmitate corporis et madore oppressus durisque quos sibi imponebat laboribus confectus esset. Octo annis post sanctus Maras episcopus [in urbe] Alexandria mortuus est. cujus duae sorores diaconissae, et ipsae vita eximia revera sanctae, in eadem Alexandria agitabant. Atque sorores et reliquus cum iis comitatus [1]), quum ossa beati Marae episcopi in patriam deducere vellent, beatum Stephanum diaconum ad Theodoram miserunt, quae ante iis exsilio liberandis operam dederat, atque eo tempore regina erat. Ea igitur Beatum deduci
p. 109 jussit. Quo mandato accepto beatum Thomam solitudinis amantem incitarunt, ut gratiam sancti episcopi sui rependeret, neve gravaretur ossa ejus cum ipsis in patriam deducere. Beatus autem id omnino recusavit; id fieri non posse. Quum vero eum blandissime urgerent, ut sibi persuaderet degredi ac si ita ei videretur rediret; „si nollet, tamen non oportere eum suam rem familiarem et bona sua temere relinquere, sed ea inter se et sororem ex animi sententia dividere, ac tum demum reverti;" quumque eum cogerent, — id ipsum facere libuit ei, cogitanti non oportere res suas indivisas relinqui. Igitur concedens capite obvoluto, tacitus sed perpetuo lacrimans, cum iis degressus est. Quem quum dies noctesque in luctu persistere viderent eaedem feminae sanctae, videntes lacrimas in cibos defluere, atque idem fieri, sive ille iter faceret sive in hospitio esset, summa doloris ejus admiratione hoc modo locutae sunt: „Quid, pater, pateris? Quare assidue lacrimaris?" Tum vir modestissimus et sanctissimus: „Lugeo", inquit, „quod aeger sum. Orate pro me". Illae autem mihi dixerunt, se paululum illudentes ei respondisse: „Quid ita? homo aeger num assidue flere solet?" Eum vero dixisse: „Qui misere aegrotat, is ubi doloribus excruciatur, nonne luget etiam invitus?" Idcirco ipsas Deum laudavisse, quod eum dignum

[1]) Συνοδία.

habuisset qui ita pateretur et fleret et demissus esset, atque eum affecisset poenitentia qua vitia sua agnovisset.

Ipsae degressae quum ad urbem pervenissent, proceres et cognati, imo tota p. 110
civitas iis obviam venerunt, atque ossa beati episcopi deposita sunt in martyrio, Domo Ruinosa vocato, quod ipse sibi fecerat. Quo facto illi urbem intrarunt. Verum beatus Thomas se contulit in coenobium sancti Joannis a septentrione prope urbem situm, ubi egomet ipse post sanctum Maronem, patrem meum spiritualem, mortuum undeviginti fere annos [1]) tum in persecutione tum in pace degi. Hoc igitur Sanctus intravit, ubi rogatu ejus hospitium ei paratum est. Neque vero sorori Cosmiae, quae et ipsa vita eximia erat, nec ceteris hominibus nobilibus aures praebuit, qui eum exhortabantur ut suam suorumque domum introiret, quum diceret: „Discite, fratres, e psalmo divino in quo est illud: „„Unus dies in domo tua mille melior est"".

Sed ea videns beatus Stephanus diaconus, qui foris remanserat, quum se invicem amarent atque etiam virtutis aemuli essent, et ipse rogavit ut foris secum viveret in coenobio. Quod ergo fecerunt; quare uterque eorum, qui animum pariter attendebant ad redeundum in desertum, duos annos retentus et prohibitus est. Nam donec cogitationes eorum non omnino cum Deo versarentur, praestitutum erat ut omnino manerent; scilicet illi beati una eum Zauta diacono, qui et ipse clericus ecclesiae sancti Marae fuerat. Is quoque, qui et ipse operibus novissimis admirationem excitavit familiarium, nulla parte suspicantium eum grave onus vitae monasticae omne suscepturum esse, ad mortem atque vitam se cum Beatis conjunxit. Itaque tres illi viri de virtute comparanda consenserunt. Quicunque autem viderat beatum Thomam, quippe qui a tanta magnificentia et magnitudine ad tantam modestiam pervenisset, admiratione affectus et ad poenitentiam permotus est. Eo igitur auctore permulti omnia contempserunt et parvi fecerunt. p. 111

Itaque his duobus annis ille inter se et sororem [bona] ex aequo divisit; dixit autem: „Illa in mundo versatur et suo indiget; ego nihil postulo nisi meum distribuere". Igitur omnibus peractis, quum in desertum redire studeret, a quo quotidie dolebat et lugebat atque sollicitabatur se remotum esse, ego, quippe qui in propinquo ejusque familiaris essem, cujus mores perspexissem, audentia usus eum deridens rogavi: „Cur, pater, tristis es? Nonne es in coenobio? An in mundo vivis? En, licet tibi et abstinere cibo et precari et Deum colere quantum libet. Quid tandem sollicitaris? Cella tibi fuit in deserto, en, etiam hoc

---

1) Attamen post annum 520 apud exsules advenerat, et Justinianum per 30 annos, ergo ab anno 585 coram conspexit; cf. Cap. XLVII, Barhebr. Chron. p. 83, et Jo. Eph. Hist. Eccl. P. III L. II c. 44. Ergo nescio quid male scriptum est.

loco cella est. In ea fac ut voles". Quibus dictis Beatus mirabundus me aspexit, mentum manu subnixus. Tandem vero cum gemitu: „Potestne", inquit, „servus duobus dominis servire? Homo num consuetudinem habere potest et cum Deo et cum hominibus? ac si quem cognatorum et genus corporale intueatur, possitne quisquam simul rebus spiritualibus studere? Confitere, domine, mihi multo utiliorem peregrinationem fore, quae multis impedimentis immunem me faciat. An
p. 112 nescis, singulas horas singulaque momenta aliquantulum vitae nostrae luporum instar clam detrahere et adimere ac nos effugere? Neque igitur unum vitae momentum prehenderemus, etiamsi per omnem nostram vitam illud persequeremur. Quî ergo, pater, non collacrimemus et lugeamus unum diem frustra contritum, qui fructus laudationis nostrae nec protulerit nec Deo obtulerit, neque ei nostra impresserimus supplicia et preces ac rogationes, ut coram Deo appareant? An nescis dies annosque hominum similes esse voluminum literis plenorum? Ignoras omnem diem omnemque horam bona aut mala quae quis fecerit, laudationem aut querelam notare atque Deo offerre? Et quoniam Deus omnia cognovit, ut pro suis moribus homo judicetur aut glorificetur, et ipse conscius sit eorum quae fecerit, idcirco momenta ejus ex ordine apud Deum adsunt et procedunt, quorum unumquodque illis onustum est, quae eo ipso tempore homo seu bona seu mala patravit, eaque Deo exhibet. Si autem ullus dies vitae nostrae procedens quum benefactorum tum malefactorum expers sit, is locus est inanis, torpens, vacuus vitae cujuscunque hominis, et surgit tanquam eum accusaturus; quum proferat dies ille sanctorum fructus, confessorum professionem, laudatorum laudes, orantium preces, largitorum stipes, ignoscentium condonationes, et Deo exhibeat, quippe cui impressa sint quaecunque eo singuli egerint. Quae si ita sunt, nunc, pater, vel unam horam praetermittamus, non timentes ne frustra praetereat, nec fructibus poenitentiae nostrae onusta nec vocibus laudationis nostrae inscripta? Mendacio hujus mundi fallacis quomodo capiamur, frater noster, non comprehendentes nec cogitantes horam praesentem ita nos effugere, a natalibus nostris ad hodiernum usque diem, imo ex quo dicere coepimus, sensim praeterire, nec prehensum iri neque unquam a nobis recuperari posse, etiamsi eam mille annos insequeremur? Idcirco mihi multo praestat in angulum habitatum ire, qui vitam meam et annos horasque inanes, frustra et inutiliter contritas et praeterlapsas deplorem, ubi nec familiares nec cognati mihi damno futuri sint. Nam quo momento judicium me attinget, eo neque amici neque dilecti neque gens neque
p. 113 familiares mihi proderunt".

Haec omnia quum e Sancto audiissem, magnus me cepit stupor, quomodo in Deum animum figeret et mentem revocaret, nec pateretur se ullam horam neque ullum momentum vitae frustra praetermittere absque laudatione et precibus

et poenitentia; idem tam caute et tam sollicite caveret ne ullam horam dissiparet. Tum mirabundus haec animo agitavi: „Qui clamor, qui luctus sufficiet ad meipsum aliosque mei similes commiserandos, quia plurima momenta, imo totam vitam in deliciis perdidi, neque unam modo horam sed solidum annum pro nihilo habui?" Quare stupidus a Beato discessi eaque omnia animo commoto fratribus meis narravi.

Beati ratio quamdiu in coenobio agitavit haec fuit. In vesperas jejunium faciebat, et exiguo cibo vescebatur. Cui ego, quae mea erga eum audentia erat, dixi: „Revera miror te ita vivere". Ille autem: „Corpus", inquit, „quid mihi adhuc locorum profuit quasi mactatus causa nutrivisse? Nonne oportet me scire id tineis et vermibus cibo fore? Quid mihi opus est ignem capere quo palpebras aduram? In corpore enim cibum recipienti et alescenti ac pinguescenti exardet ignis libidinum et cupiditatum, et oculos animae adurit et incendit, ne cernant neve eam a peccando impediant. Praestat igitur, ne corpus animae subtus adhaereat eaque in luto libidinum illius volutetur, animam corpori inhaerere, quod e proprio luto extollat et suae puritatis et immunitatis a quovis pondere particeps reddat. Quicunque enim, rem bonam esse rati, corpori nutriendo student, funem porcinum convolvunt et cervici suae circumjiciunt, cujus extremum tradunt Satanae a quo ad tormentum protrahantur". Igitur tali sermone nos laetificans etiam quae parcissime capiebat [comedere] cessavit. p. 114

Officium ejus sacrum a prima nocte ad lucem perpetuo durabat. Quoties se projiciebat, triginta benedictiones distinctas jaculabatur, quas precationes vocant, usque eo ut officio matutino addito quingentas in nocte absolveret, quas ego illo inscio compluribus noctibus clam enumeravi. Cellam enim pone ejus cellam tenebam, sola pariete interjecta. Nos enim et Stephanus et Zautas, viri illustrissimi, a communi fratrum oratorio seclusi, soli in cella habitabamus. In primis autem pone cellam ejus audiebam sonitum genuflexionum [1]), quum ille ter cito pulsaret, quasi incudem tres invicem fabri malleis tunderent, sonitu ad primam usque lucem repetito, dum primo manus, deinde genua, denique caput plangebat, itaque subito se demittebat, donec rumor infra me exsistere mihi visus est. Quamobrem signum crucis faciens: „Forsitan", inquam, „Satanas mihi illudit, istumque sonum mihi parat ut me in errorem inducat". Sed nocte foras egressus eundem sonitum percepi; postquam vero intro reversus sum, eum denuo audivi. Quum vero Beatus summa cura studeret ut omnes arceret aditu, orans ne quis ante lucem januae cellae suae appropinquaret; „se pessime dormire nec redormire posse, sed totam noctem sollicitum esse si quem prope cubile suum prae-

[1]) Μετάνοιαι hic dicuntur.

tereunsem sensisset;" propter hoc interdictum nemo cellae ejus appropinquavit, ne eum vexaret, quem existimabant vere locutum esse; id tamen ipse agebat, ut se furaretur neve furtim deprehenderetur.

p. 115 Igitur interdicto ejus obtemperans, et complures noctes a prima noctis hora ad diluculum rumore maxime vexatus, valde miratus sum. Tandem aliquando, quum illum rumorem multos dies perductum vix sufferre et refugere possem, foras egressus, ubi resistens eundem sonitum audivi, ad januam ejus pedetentim appropinquavi. Quem quum sub omni illo labore se incurvantem vidissem, et anhelantem ac si equum praecurreret, labore ejus admodum obstupui. Lectus licet optime stratus multisque tegumentis exaltatus esset, corpus ejus totum extensum erat in una lodicula cilicina, tamquam in storea, in qua, quantum dormiebat, quiescebat, nostri causa simulans se in lecto dormire. Dehinc preces viri strenui tum nocturnas tum diurnas saepius accurate computavi.

Viri autem illustrissimi Stephanus et Zautas diaconi eum omni re imitari studentes, et ipsi summo studio laborarunt. Quare quum jam in eo essent ut irent in Aegyptum, ubi habitarent sicut antea, Theodora Regina ad beatum Stephanum diaconum, quocum non modo antequam regina facta esset, sed etiam post regnum acceptum consuetudinem habuerat, magistrianos cum litteris misit, per quas eum diligenter adhortaretur ad ascendendum, ut apud se in palatio viveret, propter sollertiam ejus et sermones et sapientiam atque vitam quoque castam et monasticam. Id ipsum effecit ut iter accelerarent. Quos e terris orientalibus profectos [1] egomet ipse comitatus sum usque ad Antiochiam, ubi Stephanus haec illum monuit: „Ne disjungamur, mi frater. Voluntati illius mulieris obsequentes una ascendamus in Urbem Regiam, unde mare transeuntes una in desertum redeamus". Ille vero, id recusans et deprecans: „Ora pro me", inquit,
p. 116 „mi frater. Thomas enim nullum hujus regni sectatorem hic videbit".

Quum igitur magno cum fletu et singultu sibi valedicerent, beato Stephano, roganti patrem ut oraret pro se, qui ex illa Urbe confestim dimissus ad ipsum descenderet, et ambo in sede solitaria una aetatem complerent, sanctus Thomas tristi fletu respondit: „Diligenter, frater, animae tuae caveas, peccatorumque poenitens Deum, quantum poteris, diem ex die ores, ne te mens tua fallat, neve tibi promittat, te in desertum abiturum esse ad Deum colendum. Neque enim desertum iterum aspicere poteris, neque etiam nobis posthac vivi occurremus. Usque ad mortem in Urbe Regia eris. Igitur ora pro me". Precibus factis quum una egrederentur, beatus Thomas hoc modo locutus est: „Ut familiares nostros et quemvis hominem arcuimus aditu, ut opinarentur nos in sepulcro conditos

---

[1]) A. D. fere 531 aut 532.

esse, ita, mi frater, me a te atque teipsum a me jam sepultum esse puta". Quibus auditis omnes tristes lacrimavimus. Igitur illi diversi discesserunt; ego vero in coenobium redii, ubi rogarem ut dimitterer, statim ad beatum Thomam me collaturus. Quum vero post reditum duos annos petiissem, beati ob magnam mei diligentiam mihi resistentes vix siverunt me abire. Tum in urbem Alexandriam profecti in desertum Mendaeum, quod duodecim millia ultra sedem sancti Mar Menae est [1]), iter fecimus ut iremus ad beatum Thomam, cujus vitae actorumque mirificorum certiores facti eramus. Quo ubi veni, primo aspectu Beatum vix agnovi, quem intuebar dubitans annon ipse esset, quum corpus haberet nigrum totumque sole ambustum atque arefactum, et horreret coma ejus omnis, et ipse pannis obsoletis indutus turpique palliolo amictus esset. Ille autem me p. 117
videns stupidus se projecit. Sed mox nos amplexi sumus et salutavimus, licet incertus manerem annon ipse esset, donec eum tandem contemplatus sum. Tum cepit me admiratio, magnificentiae illi omni quid accidisset, reputantem. Ille autem laete ridens rogavit: „Cur vocem tuam (audio), pater? quae causa te ad peccatorem duxit?" Tum ego mirabundus: „Quid, pater noster, tibi obtigit, quod corpus tuum adeo ambustum est?" Ille vero vultu demisso lacrimans: „Utinam", inquit, „corpus exterum, frater noster, ambustum esset, neve anima, quae maculata est nefariis quae a puero ad hoc temporis commisi".

Brevi post, quum fere tres menses praeteriissent, nobis in Syriam redeundum fuit. Igitur Sancti et omnium ceterorum sanctorum qui in deserto erant, atque beati Zautae diaconi benedictione accepta, eos reliquimus et abivimus, polliciti nos ad eosredituros esse. Itaque discessimus, nos quidem ad victum nostrum inanem, illi ad cultum suum spiritualem redituri.

Viginti sex annis in tantis laboribus consumptis [2]) beatus Thomas octo fere menses in morbo cubuit, ut etiam certamen aerumnarum patientia sua lucraretur. Tum beatifica contentione confecta excessit magna et gravi decorum sarcina

---

[1]) Cf. supra p. 68. Μηνᾶς martyr sub Diocletiano in Phrygia passus est, cujus corpus in patriam Aegyptum transtulerunt. Seculo IX al-Jaqûbi, XI al-Bekri ejus ecclesiam nobilissimam descripserunt. Nimirum iis qui ab urbe Qahira (Cairo) in Cyrenaicam se conferebant, primum petendum erat oppidum Nilo adjacens, quod Therenuthis audit (litera T in tabella nostra geographica notatum). Deinde perveniebant al-Menā, oppidum triplex non dirutum quidem sed incolis vacuum, in mediis arenis situm, cujus aedificia quaedam munitissima etiam seculo XI monachi quidam habitabant. Hic Mendin nostram recte collocare videtur v. cl. de Goeje. Sequebatur in eodem itinere ecclesia permagna Abu-Minā, antiquissimis imaginibus ornata, de qua amplius dicitur in versione al-Bekrii francogallica, *Journ. Asiat.* 1858 (série V, tom. XII) p. 414 sqq. Hodie autem uterque locus, si qua fides est agrimensoribus Bonapartii comitibus, arenis omnino obrutus et ex hominum conspectu ablatus est.

[2]) Ante A. D. 553, quo Justinianus viginti sex amos regnaverat.

*

onustus; nec licuit nobis eum iterum vivum aspicere. Successorem reliquit beatum Zautam diaconum, qui anno tertio post mortem beati Thomae et ipse in eodem deserto diem supremum obiit, cum operibus praestantissimis et pulcherrimis triumphis ex hoc mundo turbido et fallaci excedens. Interea usque a discessu nostro ad utriusque exitum et nobis et illis de die in diem spes fuerat reditus nostri. p. 118 Sed peccata nostra ita praevaluerunt, ut post annum demum quo uterque eorum obierat in locum eorum veniremus.

In Syriam degressi sursumque in Urbem Regiam profecti [1]) beatum Stephanum virum illustrimimum invenimus, qui et ipse non cessaverat opera magnifica modestiae et nasiraeatus perficere, et omnibus afflictis undique ad eum confugientibus pro magno portu quietis esse, atque omnes profligatos omnesque homines pulcherrimo exemplo consolari, ita ut ipsi Reges factis ejus eximiis commoti, dicto ejus in omnes partes parerent. Igitur cella ejus facta erat locus ubi peregrini recreabantur; et quum ἡμίσεον quotidie in suam mensem impenderet, praeter impensas [2]) puerorum suorum et reliquas, ne ita quidem sufficiebat ad sumptum in peregrinos et pauperes, qui ad eum conveniebant, faciendum. Neque iis solis sed etiam senatoribus magnae consolationi magnoque praesidio erat; nam ab omni civitate, potissimum in palatio maximam gratiam iniit. Quum vero pestis judicium a Deo super universum mundum editum est [3]), et ipse evocatus eoque abreptus est. Cujus in cella, licet plus quam quinque centenaria habuisse putaretur, post mortem ejus nihil quidquam inventum est nisi unus denarius et dimidius. Et quum peculium ejus ab aliis quibuscunque ablatum esse putaretur, inventa est tabella [4]), in qua haec sua manu scripserat: „Ne quis in me spem poneret neve alium ullius rei accusaret, die supremo Deo rationem redditurus haec mea manu scripsi. Nec procul nec sub manu mihi quidquam est rerum mundanarum nisi hic denarius et dimidius, qui pauperum sunto". Tanta igitur omnes cepit admiratio, ut etiam multo post unusquisque de illis rebus cum stupore loqueretur. *Finis vitae virorum sanctorum Thomae et Stephani et Zautae, syncellorum et notariorum sancti Marae metropolitae urbis Amidae.*

---

[1]) A. D. 535.

[2]) Ἀναλώματα.

[3]) A. D. 542.

[4]) Πιττάκιον.

CAPUT XIV. p. 119

De Abbaeo viro paupere et nasiraeo.

Beatus Abbaeus in coenobio quodam in paupertate et in gravi nasiraeatu atque in duris laboribus versabatur. Sed persecutione Synodi Chalcedonensis causa orta [1]), quum monachi ejus vi coacti societatem coiissent cum persecutoribus, senem sanctum, cujus animum celsum ad Christum intensum reflectere non possent, rogarunt ut, nisi se submitteret, illinc abiret quo vellet, quia plurimis exemplo esset. Tum senex, lugens erroris tempestatem quae hominibus obvenerat, ad congregationem nostram Amidensium profectus est, quae in regione Tispa [2]), prope vicum Hazin dictum habitabat, septingenti quinquaginta viri numero. Ad nos Beatus se contulit, quia familiaris erat coenobii in quo ego tunc temporis agitabam. Igitur cum eo ipso coenobio se conjunxit, unam habens tunicam et unam pallium, quae ex pannis consuta erant, ac parvum libellum Evangelii, praeter quem nihil quidquam legere voluit. Angulo apud fratres electo, ubi haud multum lucis fulgebat, post officia, quum fratres alius in aliam domum ad lectionem aut ad officium servandum discederent, ille in magnum oratorium τοῦ κοινοῦ considebat capite obvoluto, libello et ipso obtecto atque in genibus deposito, dum nihil omnino aperiebat nisi hiatum aliquem, quo lumen admitteretur. Tum demum libellum apertum inspiciebat, lacrimis statim erumpentibus et in pectus defluentibus. Itaque sedebat a prima luce ad horam sextam obvolutus et lacrimosus, nec paginam vertebat, sed plerumque evolvebat aut beatitudines illas aut p. 120
parabolam de virginibus, de convivio, de viro divite, denique quemvis locum ubi de minis et judicio sermo est. Nec si quis eum alloquebatur suspiciebat, neque oculos libello subtrahebat, nec patiebatur vultum suum cerni, antequam campana sonaret. Imo ne tum quidem, nam etiam inter officium in angulo illo capite demisso et obvoluto stabat lacrimosus, cuivis verbo ex ore prodeunti cum stupore laudationem addens, quum totum diem taceret nec cum ullo verba faceret ne appellatus quidem. Si autem necesse erat sermone uteretur, cum fletu loquebatur. Cui etiam si qui senex aggressus dixerat: „Cur, pater noster, tanta affectus es tristitia, neque loqueris atque animum paululum erigis?" hoc modo ei respondebat: „Quid mortuum peccatis confectum, et in corpore sepultum, rogas ut sermocinetur? Mihi enim quem coram vides, corpus est sepulcro. Nam ut ca-

[1]) A. D. 520.

[2]) Haud procul ab Edessa, ut videtur; cf. Assem. Bibl. Or. II. p. 109 sqq. Infra C. XVIII et XXXV.

daver foetidum in sepulcro, ita anima mea intra istud peccato putrefacta est. De mortuo igitur gemitus modo luctusque fiant".

Ea quoque magno cum fletu dicebat, nec cibum appositum nisi lacrimis mixtum in ventriculum demittebat. Quin etiam nocte eadem eveniebant. Revera igitur Beatus tam insolabiliter luxit quam mulier, quae primo tempore plangoris mariti juvenis causa sacco accincta est. Quum vero tempus vestium accipiendarum advenisset, beatis rogantibus ut obsoleta mutaret, concedere noluit. Nimiis autem vermiculis lacessitus, ut vestitum in aqua calida elixaret et exsiccaret, duos tresve dies se alium gerere passus est; atque etiam frigore vexatus, per paucos dies
p. 121 lodice beneficii ergo contectus est, quam domino cum excusatione reddidit.

Tanto igitur luctu dies consumebat. Qui quum sentiret me unumquemque diligere et sectari in quo talia animadvertissem, necdum ferum juventutis impetum domuisse, idcirco me identidem secum duxit, et aperuit librum illum, e quo lacrimans me admonuit. „Age", inquit, „audias, mi fili, quanta salus, quanta promissa occulta desponsa sint castis et coelibibus et corde puris atque juvenibus qui sicut tu Domino adhaerent, ut castitatem tuam tuitus eam virginitatem vindices, quae quam maxime attollit et illustrat eos qui ipsa praediti sunt. Etiam videas quae minae, quod judicium fletus et stridoris dentium, vermis non morituri, ignis inexstincti, tenebrarum, denunciata sint improbis, rebellibus, peccatoribus, ut metu percussus animam tuam tuearis". Ea mihi dixit lacrimis erumpentibus. Quondam vero haec ei audenter dixi: „Cur mihi dicis, domine, justitiam mihi colendam esse, quandoquidem nihil facio quin vos senes me rideatis dicentes: „„Si forte juvenem in coelum ascendentem videris, pedem ejus arripe""? Quid tandem faciamus?" Sanctus autem me aspiciens mihique annuens: „Jam novisti", inquit, „leonem, mi fili, nisi etiam atque etiam praedetur, mox jam non praedari. At etiam scito, ut ceram mollem in qua sigillum imprimatur, ita juventutem et ipsam ab initio recipere signum et imaginem bonorum seu malorum quibus imprimatur". Tum ego: „Quid, mi pater, me facere jubes? Quid mihi profuturum
p. 122 est? Senex autem: „Ecce, mi fili", inquit, „Jesus Dominus tuus hoc ipso loco tibi dicit et ostendit quod praeceptum omnium maximum et primum est, ut Dominum Deum tuum omni corde, viribus omnibus, toto animo diligas; secundum illiusque simile hoc esse, ut proximum ames aeque ac teipsum. In seipso enim mansuetudinem tibi ostendit ac praecepit: „„Quicunque genam tuam verberat, ei et alteram offer"". Et cetera praecepta, mi fili, quae Deus creator tuus te edocuit. Ea observa et salvare". Ita me multo quotidie monebat. Sed ego tum illud psalmi, quod in peccatum adhibere oportebat, e contrario in me ipsum referebam, et „quasi surdus non audiebam".

Tali labori Beatus, postquam ad nos venerat, annos novem dedidit, denique

ad Dominum suum, qui se reciperet, plenus gaudii migraturus. Quare illud Scripturae evenit: „Qui cum fletu seminaverint cum gaudio sunt messuri". Cujus dicti memor ille senex pauper, quamdiu consuetudinem cum eo habui usque ad mortem, tristes lacrimas seminare non cessavit. *Finis historiae Abbaei viri pauperis.*

CAPUT XV.

De duobus fratribus ejusdem congregationis eodem tempore persecutionis viventibus.

Nobis profecto quam maxime prospiciendum est, fratres, quomodo insidias Mali fugiamus, iis praesertim qui vita aut scientia sua aestimantur, atque colendum verbum divinum, quod nos monet dicendo: „Caveat qui stat ne cadat". Quamobrem, ut eos admoneam qui illam viam virtutis ineunt, jam decrevi ea memoriae tradere, quae minora non sint quam ut maxime lugeantur, quaeque daemones intulerint duobus fratribus; quibus, licet revera omni ope insisterent in virtutem, daemones, tanto opere quanto neque ab initio neque etiam postea fama est, illuserunt.

Quantum igitur ad eos beatos, alter imprimis nomine Jacobus mirum in modum, moribus egregiis, stando, vigilando, nasiraeatu, magnoque silentio, in p. 123
congregatione excelluit. Erat enim monachus coenobii apud Amidam siti quod Edessenorum vocatur. Is frater adeo nisus est atque adeo mansuetus mitisque fuit, ut illi, septingenti viri, omnes labores ejus et modestiam admirarentur, sicut egomet ipse, qui cum eo vices hebdomadales servabam, unus omnium maxime benignitatem ejus et silentium itemque corporis crucifixionem nocturnam et diurnam mirabar. Erant igitur multi qui perpetim eum sectabantur, ut vitam ejus aemularentur. Qui quum talis esset qualem Deus eum esse noverat, accidit ut homines daemoniaci ad portam venirent clamantes, se a Jacobo pelli et agi. Quibus auditis et ille et multi alii daemones riserunt. „Ecce", inquiebant, „isti mali quam decipiunt, quam irrident". Senes tum nobiles qui ibi erant, daemones, quorum calliditatem novissent, illinc expelli jusserunt. Illi vero licet Jacobum omnino non vidissent, eo magis affirmarunt, dicendo: „Jacobus nos vinxit atque huc venire fecit, neque abire possumus antequam ille nos solverit". Senes tum ingressi eum rogarunt: „Solve istos homines daemoniacos ut abeant, quia nobis molesti sunt". Ille autem signo crucis facto: „Quaenam, inquit, illa res est, fratres, de qua loquimini? Non intelligo". Attamen eum orando coëgerunt

exire ut istos cruce signaret; id fortasse animis istis saluti fore. Quod quum omnino repudiasset, eum etiam magis urserunt ut ita faceret, quo isti tandem aliquando illinc abirent. Quum vero valde reluctatus exiisset, isti simulatque eum viderunt, in ore spumas agere coeperunt; ipse vero adiit eos et signavit; quo facto homines statim sanati sunt ac discesserunt. Quam ob causam numerus hominum spumantium, virorum, mulierum, puerorum, puellarum cujusvis ordinis
p. 124 et conditionis eo venerunt. Exinde necesse fuit ipse migraret. Exiit igitur in martyrium parvum quod extra portam erat. Id istiusmodi hominibus complebat et [daemones] interrogabat atque expellebat, neque amplius eos laedebant e quibus exierant. Ita copiam innumerabilem expulit. Sed extra portam comminantes et vociferantes conveniebant, quos, si ei difficile erat exire, in martyrio procumbere jubebat, donec exieret. Eo igitur procubitum ibant, spumas in ore agitantes. Nec quisquam eorum, etiamsi duos ille dies morabatur, se sternere neque ex eo loco recedere audebat antequam ille exiisset. Quibus numero crescentibus eoque minaciter accurrentibus, non solum coenobii sodales sed etiam alii in Beatum exsurrexerunt. Itaque rem remittere voluit, nec tamen potuit prae multitudine eorum qui eo conveniebant. Ea molestia coactus est congregationem deserere. Igitur daemonibus, ut opinor, ipsis auctoribus cum altero illo, ejus socio, inde migravit. Thermas [1]) versus profecti ad vicum pervenerunt cui nomen erat Beth-Musica, ibique coenobium invenerunt ubi consederunt. Quo factum est ut homines daemoniaci etiam eo acervatim convenire inciperent. Attamen beatus Jacobus etiamtum denuo victor evasit, ejusque jussu daemones innumerabiles expulsi sunt.

Tum Malus, qui insidias suas machinatur quibus homines seducat, callide deliberavit quomodo illos beatos ludibrio haberet. Nocte quadam quum homines daemoniaci eo convenissent, ibi etiam puella habitu seculari erat, quam [Beatus] curabat. Hanc daemones ceperunt, quam augusta specie scintillarum fulgentium indutam in throno episcopali collocarunt, qui in ecclesiis aut in martyriis insignibus in gradibus altarium poni solet; deinde totum martyrium comple-
p. 125 verunt figuris simulatis quasi Dei angeli essent. Quarum quum nonnullae volantes oratorium intrassent, ubi Beati dormiebant, ibidem lucis fulgor exsistere visus est, ut scriptum est: „Angelo lucis similis factus est". Et commoverunt et turbarunt Beatos stupore repentino affectos, dicentes: „Tus, tus accipite, in martyrium properate; ecce sancta Maria Dei Genetrix magno angelorum comitatu ad vos missa est, nosque ad vos ablegavit; statim venite". Qua visione territi et Mali astutiae inexperti Beati cum turibus et odoribus cito captis in martyrium celerarunt. Ubi vero intrarunt, totam domum plenam viderunt figurarum

[1]) Abarnes, ut videtur. Cf. cap. XXXV.

simulatarum, quae angelos igne splendidissimos referebant; praeterea mulierem
in throno sedentem, quae igne radiare videbatur. Igitur mente timore vehementer
subversa se projecerunt. Quos quum mulier in throno sedens surgere et aggredi
jussisset, daemones ipsi appropinquarunt, manus eorum prehenderunt, dicentes:
„Surgite ut jubemini, adite, eam prompte adorate". Beati tum timore percussi,
quorum mentes tanto aspectu correptae essent, putantes vera sibi offerri, surrexe-
runt ac se prostraverunt ad eam adorandam. Quos puella, et ipsa quid ageretur
nescia, scilicet daemon in ea erat, hoc modo allocuta est: „Agitedum, adeste.
Nolite timere. Sum ego Maria Genetrix Christi. Ad vos me Filius misit, quia
vestram justitiam vestrumque sui amorem aspexit, viditque vos moribus integer-
rimos esse. Jussit me vobis manum imponere, ut pro virtute vestra sacerdotium
a me acciperetis. Agitedum, id statim accipite". Igitur ipsi, se scilicet magis
quam ullum alium coelestia quaedam mereri rati, capite submisso appropinqua-
runt. Illa autem surrexit et capiti utriusque manum imposuit. „Uterque vestrum",
inquit, „presbyterium a me accipito. Jam facti estis presbyteri. Fungimini sacer- p. 126
dotio vestro". Quod quum daemones peregissent, magnus in aëre auditus est
risus eorum, dicentium: „Qui nos expellunt quam magnos esse hodie se putant!"
Sed puella confestim simulata forma levata est, et patuit, puellam daemoniacam
esse quae in throno sederet, eandemque illa fecisse. Atque illi, videntes quid
sibi obtigisset, quumque animum recepissent, vultum raserunt, dicentes: „Vae
nobis; quid nobis evenit? Inaudita est inter homines istiusmodi fallacia. Quid
nobis faciendum sit, ignoramus". Sed daemone auctore puella quam de throno
detraxerant: „Quid agitis?" inquit; „cur afflicti estis?" Decreverunt tamen rem
suam considerate mandare salubri poenitentiae. Unde profecti, casum suum lugen-
tes et gementes, ad sanctum Joannem episcopum Tellae [1]) degressi sunt, illum
qui vitam posuit in anxia persecutione Christi causa sustenta. Cui quum rem
declarassent, Beatus et ipse miratus est insidias dolosas et fraudulentas Malorum
turbulentorum. Recepit eos receptisque poenitentiam trium annorum imposuit;
eos postea communionem esse merituros. Acriter denique et vehementer passi
sunt et fleverunt, donec ad pristinum ordinem redacti sunt, scilicet ad commu-
nionem quam expiatione meruerant. Haec omnia non auditu accepta, sed in
nostro testium consciorum conspectu peracta conscripsimus. Tamen ne modum
transeamus, paucissima memoriae tradimus, ut quicunque dotem quandam acceperit
ante omnia caveat fraudem Inimici, qui omnibus artificiis homines seducere
conatur. *Finis historiae duorum fratrum ejusdem congregationis tempore perse-* p. 127
cutionis viventium.

[1] Qui ineunte A. D. 538 mortuus est; cf. ejus vita quam edidit H. G. Kleyn (L. B. 1882), p. 81.

CAPUT XVI.

De beato Simeone, monticola compuncto.

Beatus Simeon instar ferarum montes pervagabatur, atque eos asperos et altitudine insignes, vallibus profundis divisos, qui Vertebrae [1]) interiores vocantur. Solitarius cum Deo solo conjuncte vivebat, in coelum omni tempore suspiciens et mirans agmina coelestia, quae Deum perpetuo circumsisterent nec desinerent vel minimum quidem momentum temporis laudationem edere. Mihi praesenti haec saepius dixit: „Cur tandem nos miseri, haud minus quam illa agmina ad laudandum creati, quibus os et lingua ac loquela data sunt, unquam cessamus Creatorem misericordem laudare? Cur distringimur rebus vanis hujus mundi mendacis et fallacis? Haec enim res gravis est, quod cor nostrum adeo contaminatum, ratio occoecata est, nec sentimus beneficia Creatoris nostri, qui nos ex nihilo constituit; quod vivimus, pulvis terrester et imbecillus, et movemur et sumus; quod Creator bonus hunc haustum aëris puri nobis dedit ut vitam involuntarii sustentaremus; quod instrumenta loquelae nobis praebuit, vocem, os, labia, linguam, palatum; quod in pupillas lumen effudit, quo universum corpus dirigeretur praelucendo; etiam in auribus auditum, in naribus halitum, in corde intellectum condidit, cujus perceptionibus hanc creationem Ipsum praedicantem cognosceremus et dijudicaremus; quod etiam varium cibum semper dat corpori ut sustentetur, animae vero, qua est ea natura et subtilitate, vitam spiritualem spiritualitati ipsius congruam, ac praeterea Gratiam suam, quae ut custos vigil vitae nostrae dies noctesque caute praesidet, et nos liberat et tuetur a calamitatibus et malis obviis ac funestis. Omnia ea beneficia omnesque corporis
p. 128 et spiritus dotes licet nobis largitus sit Creator noster clementissimus, cor nostrum miserum in foedum peccatum se immersit ac pro iis gratias agere negligit. Nos revera non solum tantas Creatori nostro gratias tantasque laudes habere debemus quantas Angeli, sed etiam multo majores; ut jam patet Eum nobis etiam multo magis quam illis consulere. At quid his de rebus exiguis attendimus? Multo vehementius miremur hoc, quod unum omnium maximum et mirificentissimum est atque omnem finem omnemque modum excedit: quod Deus, quo est amore, se ipse de coelo in terram demisit nostrae salutis causa, pro nobis se ipsum in cruce devovit, et corpus suum sanguinemque nobis potui

[1]) Cf. infra narratio ex Hist. Eccl. excerpta, de Ephraimi descensu in Orientem.

et cibo vivo et vivifico dedit, atque e Gratia sua nobis etiam invisam promisit salutem. Quid igitur? Gratias nonne multo majores agere debemus quam Angeli pro tantis beneficiis a Creatore nostro benigno, Deo misericordi nobis datis".

Ea omnia cum stupore dicendo Beatus omnes auditores afficiebat admiratione, atque etiam multa iis majora, mente ejus admiratione laudum coelicolarum capta, locutus est. Quod autem ei causam attulit hominum quibus illa dixit visendorum, hoc fuit. Octo menses quos primos in montibus degit in antris et speluncis traduxit; ceterum, propter asperitatem frigorum et vim nivis, in quatuor menses hiemales et duros in casas quasdam habitatum descendit, quas ad cultum suum aptas esse noverat. Quum vero montes pervagaretur, montes asperos et Euphrati adjacentes invenit, prope Abdehir vicum, qui conditus est et censetur in regione Claudia. Et vidit domos et casas pecuarias per eos montes, etsi asperos et altissimos, et quinque, septem, imo octo vel decem millia a vico distantes, passim dispersas. Nam territorium ejus vici tantum et adeo amplum erat, ut intra fines ejus etiam alii pagi conditi essent. Miratus in montibus tam asperis homines p. 129 habitare, quibus domus et pecus essent, atque eos securos vivere, tribus vel quinque vel, ut erat locorum conditio, duobus millibus inter bina domicilia interjectis, omnes denique montes adeo refertos esse, beatus Simeon, simulac pastores procul errantes vidit, eos causam illius dispersionis rogaturus adiit; quippe ibi non solum, ut mos est, casae pecuariae erant, verum etiam domus amplae et solida habitacula. Narrarunt ei pastores: „Ita invenimus patres nostros in hisce montibus habitantes, atque ut ipsi in iis nati sumus, ecce in iisdem habitamus". Rogavit porro: „Quomodo autem in hisce montibus agitantes in aedem Dei convenire potestis ad verbum e sanctis Scripturis audiendum aut ad sacramenta corporis et sanguinis Dei communicanda?" Quamobrem, ac si ferae quaedam essent, Beatum immane riserunt hoc modo locuti: „Quid tandem, domine beate, cujusquam interest eucharistiam sumere? Quaenam est eucharistia?" Quibus auditis Beatus, ossibus prae metu trementibus, lacrimas fudit, et: „Dicite mihi", inquit, „filii mei, utrum Christiani sitis an Judaei?" Tum illi irati: „Heus, vir beate, Christiani sumus; ne nos Judaeos vocato". Beatus autem: „Quodsi Christiani estis, cur Deo illuditis et de corpore ejus et sanguine vivo et sancto, quae sunt vita et salus animarum nostrarum, dicitis: Quid nostra interest; aut quaenam illa sunt? Quomodo non veremini lingua vestra pagana et Judaica patrare, quamvis dicatis vos Christianos esse?" Quem trepide verba facere videntes, et ipsi metu percussi dixerunt: „Veniam petimus, domine, quippe rei omnino ignari p. 130 sumus". Tum ipse: „De Scripturis, filii, nonne audivistis?" Illi vero: „De iis e patribus audivimus; nec vero vidimus Scripturas". At qui cum Beato verba faciebant triginta fere annos nati erant, ut ipse nobis narravit. Jamvero dixit

iis: „Utrum vos soli, filii, an omnes incolae horum montium ita sunt?" Responderunt: „Ita non modo nos sumus, sed in montibus quos vides sunt qui, nisi accepissent se a parentibus in ecclesiam latos ac baptizatos esse, nescirent quae esset ecclesia. Et hodie iis quibus sunt liberi, liberorum causa in ecclesiam ire solent ut eos baptizandos curent; quibus vero liberi non sunt, eorum nemo quisquam ecclesiam intrat; sed ferarum more in hisce montibus vivimus". Beatus autem attonitus et lacrimosus: „Recte", inquit, „dicitis, filii, more ferarum. Imo ferae vobis multo meliores sunt, quippe quae, ut creatae sunt a Creatore, ita maneant nec varient, nec negent nec maledictis insectentur Creatorem, neque ideo in judicium vocentur. Vos autem, quos Deus suae imaginis et speciei similes fecit, quibus corpus suum et sanguinem dedit ad vitam et salutem animarum vestrarum, ipsi vos orbatis vita aeterna, et multo saeviores estis quam ferae. Et quamnam igitur spem in Deo collocare potestis, quum etiam nesciatis quid sit Christianum esse?"

Haec locutus et hortatus discessit, tristi mente sciscitans et secum animo volutans, quomodo illi homines more ferarum in iis montibus viverent. Rem animo consecutus, quasi divinitus secum agitavit: „Fortasse ea de causa Gratia Dei in has montes me duxit, ut illae animae ignorantia obscuratae salutis participes fiant". Itaque Beatus studio exarsit, atque dixit: „Deus omnium eorum salutem
p. 131 potius quam meam vult. Hunc locum jam non relicturus sum, nisi illis Deo vindicatis, quia inscitia capti sunt et habent se ac si Christiani non sint. Quis enim est paganus, quis cultor creaturae, qui quos Deos esse credat, tamdiu honore adorationis privare nec semper colere soleat? Ille vero neque ut Christiani Deum neque ut pagani quidquam aliud colunt, sed utrumque recusant". Eam regionem circumiens vicum quendam nomine Ma'rebanam [s. Occidentalem] invenit, cujus quoque conditionem ut cognosceret, propius accedere voluit. Quumque appropinquaret, ecclesiam parvam superne sarmentis contectam vidit. Quare gavisus: „Ecce", inquit, „documentum Christianorum". At Beatus ingressus, quum eam lignorum, lapidum, et pulveris plenam videret, tristis flevit. Ubi vero quidam vici incolae senem compunctum ecclesiam intrantem viderant, aggressus est aliquis e senioribus, ut benedictionem ejus acciperet. Beatus autem rogavit: „Estne hîc sacerdos?" Quum vero dixisset: „In praesenti sacerdos hîc non est", Beatus iterum rogavit: „Neque etiam frater vel quisquis est?" Ille autem: „Non est hoc loco". Rogavit porro: „Quomodo ergo eucharistiam sumitis?" Responsum est: „Si quis nostrum forte negotiorum causa ad quemlibet istorum vicorum venit, sumit eam; sin minus, eucharistia hic nemini curae est" Atque Beato roganti: „Cur vobis desunt sacerdotes?" ille respondit: „Mos non est nobis". Tum Beatus: „Quomodo tandem Christiani estis, qui morem non observetis

Christianorum?" Talia locutus: „Age", inquit, „mundemus et restituamus hanc ecclesiam, in qua paucos dies considere volo". Quam quum purgavissent, converrissent et restituissent, Beatus: „Omnes", inquit, „animas hujus agri, viros, mulieres, pueros, majores et minores in crastinum diem convoca". Qui quum adesse spectaculum singulare et inexpertum cognovissent, ad eum mane convenerunt. p. 132 Tum ille haec eos monuit: „Quamobrem vos, qui homines estis, vitam vestram negligitis, nec salutem animarum vestrarum curatis? Quodsi Deus nos suae imaginis similes finxit, quamobrem more ferarum nulla vitae humanae ratione vivamus? Numquid ignoratis, vos homines, nec feras esse; feris etiam multo melius fore quam vobis, quae non resurgant neque in judicium justum vocentur? Nescitis terribile Dei tribunal? Cur tandem vos adaequatis feris montanis, et sicut illae vos imprudenter morti traditis, supersedentes verbo Dei aures praebere, atque vos privatis vivifica pretiosi Dei corporis et sanguinis communione, quam pro nihilo aestimatis?" Quibus dictis, ut brutum quoddam animal, quod quum alloqueris ut instituatur, audit modo et te intuetur, ita et ipsi verba Beati audiebant eumque cum stupore aspiciebant, nec quidquam dicere poterant. Sed ille iterum eos appellavit: „Cur non loquimini?" Ille vero: „Quid, domine, dicendum habemus? Nemo est qui nos alloquatur aut doceat; et hoc quod tu dicis nobis inauditum est, quia literas ignoramus". Beatus autem: „Neque igitur", inquit, „scitis Jesum Christum Dominum nostrum de coelo descendisse, et corpus nostrum nostrae salutis causa e Virgine sibi induisse, atque ut hominem versatum esse? Utrum ea novistis necne?" Responderunt ei seniores: „Omnino, domine, p. 133 ea accepimus". Tum ille: „Audivistis modo, sed veri ignari estis. Nescitis Deum nostra causa passum, in crucem sublatum clavisque confixum, et latus ejus hasta percussum esse, ex quo sanguinem et aquam fluxisse quae hominibus piamini sint, Eumque mortuum esse et morte sua nostram delevisse, ac tertio die, ut scriptum est, resurrexisse et nos secum resuscitasse, viam sternentem et futuram nobis resurrectionem nobis ostendentem, atque antequam passus esset corpus suum sanguinemque confregisse in coenaculo, eaque post benedictionem datam discipulis dedisse his verbis: „„Hoc est corpus meum quod pro salute mundi frangitur, ad veniam peccatorum""; Eundem praedixisse: „„Quicunque corpus meum edit sanguinemque bibit, is in me manet atque ego in illo, eumque die postremo suscitabo""? Quae si omnia, ut dicitis, audivistis et novistis, cur tandem ea contemnitis et salutem animarum vestrarum negligitis, ac vos orbatis verbo vivifico Scriptorum sanctorum, a communione corporis et sanguinis Dei vos excludentes, nec cogitantes ex ea re damnum, neque id exiguum, sed absolutum animae interitum vobis exsistere?" Tum illi: „Quid, domine, faciamus?" Irrogavit omnibus poenitentiam, ita monendo et demonstrando: „Quum anima rudi et inculta sitis ex

incuria, veluti ager vastus in quo spinae et cardui innata sunt, quem qui conserere vult primum spinas evellit et comburit, et deinde semen spargit, — ita vos per hanc hebdomadem jejunium et preces facite, et die dominica panem sacrum praeparate mihique afferte, et cuncti, adulti et parvi, convenite ad eucharistiam sumendam". Ilis acceptis abierunt et jejunium fecerunt. Quo facto quum advenissent, Beatus: „Quare", inquit, filii vestri non sunt in foedus accepti, nec discunt nec sunt
p. 134 in hacce ecclesia, ut verbum Dei vos audire faciant?" Illi autem: „Capras, domine, deserere non possunt, ut aliquid discant". Quum vero Beatus hominum simplicitatem et incuriam miratus, eucharistiam consecratam cum iis communicasset, Deum denique ore aperto laudare coeperunt quod illum ad se misisset. Sed ipse statuit ut quavis die dominica convenirent, convicio, impudicitia, et homicidio abstinerent. Omnes enim sanguinem hominum sive sociorum sive alienorum ne unius quidem locustae faciebant, neque erat qui eum vindicaret. Beatus vindictam suscepit, et quemcunque audiverat talia patrasse, ei communitatem Christianorum abrogavit, adeo ut tanquam pagani et Judaei secernerentur. Tum illi paulatim capti sunt verecundia quum Dei tum ipsius Beati, omnes qui in montibus degebant domum mittentis, quos quasi a paganismo profectos de integro docuit, atque velut feras deserti congregavit omnes.

At paulo post, ubi cognovit cui liberi seu masculi seu feminei sexus essent et quo numero, illos consilii ejus nescios cavere jussit, ne quis postera die dominica abesset a conventu, et in montes misit ut etiam infantes conveniret. Qui quum ex praecepto adessent (timebant enim Beatum), ipse et vir quidam arcani conscius, qui eos optime noverat, forfices ceperunt. Eucharistia ab omnibus sumpta ita locutus est: „Patimini omnes pueros hodie munus accipere, nec reverti antequam iis benedixerimus et cum iis locuti simus, quum dehinc oporteat aliquem verbum Dei ad eos perpetuo loqui, cujus reminiscantur quamdiu victuri sint. Vos autem jam in pace abite". Illi tum ei fidem habentes abierunt, pueros ita hortati ut remanerent: „Munus accepturi estis, et vobis miscemus [1]); manete omnes". Itaque omnes manserunt pueri et puellae, nonaginta fere numero. Sed
p. 135 janua clausa ipse et alter qui eos noverat eos mox disparaverunt. Seposuit enim tertium quemque, et similiter puellas. Ubi duo puellae cum uno mare erant, de illis alteram cepit; ubi vero bini mares, etiam de his alterum cepit. Seposuit ergo altera parte triginta, duodeviginti pueros et duodecim puellas; reliquos in aliam domum abduxit et inclusit, ne exirent et rem vulgarent. Illos ad altare accedere jussit, pro quibus precaretur, clausis januis interioribus et exterioribus. Ambo tum blandientes forfice uti coeperunt, aliis lacrimantibus, aliis silentibus,

[1]) Mulsum aliquod, ut videtur, quo pueri domum reversi recrearentur.

atque una totonderunt pueros et puellas. Quo facto eos qui primi sepositi, nec tonsi erant, emisit, sodales ostendens, ut cum parentibus, qui per eos rei certiores facti advenissent, verba faceret iratosque placaret. Re audita mulieres cum ululatu convenerunt haec vociferantes: „Eheu, quid factum est; quid nobis obtigit!" Aliae semetipsas exsecratae jurarunt, filium suum nec tonsum nec foederis filium appellatum iri; aliae furore elatae Beatum etiam contumeliis vexarunt; neque aliter viri se gesserunt. Beatus vero subridens tacuit donec ira sedata est, ac plerique comprobarunt quod uterque fecerat, dicentes: „Fiat voluntas Domini nostri; utinam sic semper".

Duobus eorum vehementer resistentibus Beatus deprecans et admonens dixit: „Vestri sunt, filii mei; nec perditum ibunt; sed Christo propiores fiunt dum vestri sunt". Quum vero magna murmuratione dixissent: „Nullum eorum ad Christum ducimus", haec eos obtestatus est: „Hunc agellum in nomine Christi Ipsius gloriae causa signavi. Praecogitate propositum vestrum; sum ego culpa purus. Quicunque de hoc animam removerit et abstulerit, ut eam ad mundum reducat, illam animam Christus hac in vita corporis manere non sinet. Etenim ea Ipsius est atque in Ipsius nomine a me signata. En rem vobis testor; vos [p. 136] jam novistis". Illi vero in ipsum invecti manibus cito porrectis eos ad se traxerunt. Tum Beatus: „Vestri ipsorum", inquit, „misereat vos, filii. Ne repugnando vos orbetis pueris neve obnoxii fietis". Responderunt: „Etiamsi hac ipsa vespera pueris orbemur, liberos nostros tonsuratos non facimus". Ille autem: „Cavete", inquit; „eos si abduxeritis, vobis jam testatus sum iterumque testor, neutrum eorum ad proximam diem dominicam in hac vita corporis perventurum esse". Quo audito illuserunt Beato: „Siquidem vobis adeo persuasum habetis, imprecationes vestras exauditum iri, agite, Hunnos ad orbem terrarum expugnandum progressos exsecramini ut pereant". Salvos igitur filios abducentes postquam profecti erant, duo illi intra tres dies icti mortuique sunt. Omnes tum per illos vim verbi et precum ejus comperti, capti sunt timore Beati, conversique cum lacrimis ad pedes ejus se projecerunt, dicentes: „Audacter egimus, ignosce nobis, neve nos quoque devoveto, quo pereamus". Ille vero: „Ne istos quidem exsecratus sum; quod Deus, filii, avertat; sed Deus eos abstulit, ut vos ipsos castigaret ob verbum suum contemptum. Neque enim nostris verbis, sed in ipso nomine Dei ejusque jussu eos signavi. Jam agite poenitentiam, orantes ut Deus vobis condonet, ne et ipsi pereatis". Itaque timidi et exorantes discesserunt. Nec postea magnorum parvorumve quisquam loqui ausus est quoties senex tondere volebat. Igitur nemine resistente omnes signavit ac secum duxit. Sed pueris tonsis tabulas scriptorias paravit et literas pinxit, exinde iis saepissime maxima patientia assedit veluti in schola, atque pueros et puellas una docuit, qui donec

eo usque adoleverant ut a se invicem damnum paterentur, quatuor vel quinque p. 137 annis psalmos et Scripturas didicerunt. Chori igitur inter officia resonarunt, monticolis illis omnino domitis, et quodvis facinus temerarium trementibus, ne senex rei certior factus se intercluderet a societate hominum neve se exsecraretur.

Annis sex fere et viginti ibi exactis Beatus etiam in hac vita erat et benedictionem ejus omni tempore accepimus, quocum consuetudinem habentes audivimus de gentis ferocia et refrenatione et de omnibus quibus eum vexaverant. Quum igitur senesceret et honor ei haberetur, illi discipuli ejus mulieres et viri adulti erant, qui et ipsi alios docentes praecones et foederis filiae facti sunt. Itaque dum fama Beati universa illa regione percrebrescebat, ipse regionis quasi lex erat et judex, ad quem quicunque admonitione indigebat, venire solebat. Sed debilis factus et senectute oppressus quum e montibus jam non posset excedere ut solitus fuerat, in eadam regione in cella sua opus perfecit, et illos homines imperio tenuit et veluti omnium pater spiritualis fuit, eosque a falsa defectione ad decorum quum corporis tum spiritus habitum convertit. *Finis historiae beati Simeonis monticolae compuncti.*

CAPUT XVII.

De sancto quodam, qui nihil de nomine suo nisi Pauperis titulum prodere voluit.

Depravationem aetatis nostrae et perturbationem dierum nostrorum quum considerarem, maxime miratus sum quod nobis in mentem non venit verbi prophetici, imo divini, errorem nostrum ita dolenter improbantis: „Justus jam perit nec quisquam animadvertit, et probi colliguntur absque observatione". Id, si recte judicamus, nostris temporibus evenit. Quotcunque enim columina eximia preci- p. 138 bus suis suppliciisque domum mundi vacillantem semper sustinentia videramus, jam abrepta sunt et hac de vita turbida migrarunt. Et quorum mores egregii et fortissimi labores quasi saxa ingentia fundamentis mundi indita sunt, ii jam delecti sunt atque, ut scriptum est, e medio excesserunt nemine animum attendente. Itaque sedes mortalium universa commovetur et vacillat, et dissolvitur ejus structura atque, ut ita dicam, jam collabitur, nec quisquam est qui sentiat et animadvertat; ita ut illud quod psallunt sacerdotes evenerit: „Dominus homines de coelo intuitus est, si quis prudens esset et Deum invocaret; sed omnes una se averterunt ac reprobati sunt, nec quisquam est qui bene agat, ne unus quidem". Imaginem enim mirarum virtutum sanctorum, quos juvenis adibam,

quum etsi cunctanter depingere, et pro salute publica hominibus saltem qui nunc supersunt tradere vellem, maxime miratus sum, quomodo illi viri mirifici et strenui omnes quasi vinum merum et purum remoti essent, mundus autem faeci tetrae ac malis conturbatae relinqueretur, nobis non attendentibus.

Nobis olim, ut jam supra in narratione quadam memoravimus, in sancto coenobio quod apud urbem Amidam est et a sancto Mar Joanne nomen habet, versantibus, quia coenobia omnia potissimum studebant bene faciendo peregrinis, et ardebant fratrum diligentia, idcirco in ea coenobia urbi circumjecta, quum fama largitatis eorum percrebruisset, undique conventum est. Etenim studium eorum revera accendebatur amore Dei, adeo ut non putarent quemquam fratrum ad se adeuntium hominem tantum corporeum esse, sed ipsum Deum incarnatum sibi per corpus vile et miserum offerri. Nempe introducendi, recreandi, lavandi, et colendi causa quasi ad Jesum Christum accurrebant, ita ut, quicunque adve- p. 139
nerat, benedictionis ejus unusquisque particeps fieret. Ita magni et parvi simul contendebant, ut, etiamsi peregrinus in aliquo coenobio unum, duo, decem, viginti annos, imo ad mortem suam versaretur, nemo ore aperto ullo modo significaret, eum comparem non esse eorum qui antiquitus ibidem habitassent. Peregrini igitur vestimentis omnique re necessaria instructi una cum sacerdotibus atque ante universum sodalitium accedebant, id quod etiamnunc maxima admiratione dignum est.

Illis igitur talia quotidie navantibus, quondam senex peregrinus et pauper venit in coenobium ubi ego eram. Is de fide interrogatus ubi rationem dedit, tempore vespertino sub finem officii intravit, atque, ut mos erat, rogatus est ut ad mensam senum, videlicet principis coenobii consideret. Quo audito se projecit orans dicendo: „Sinite me, patres, Christi causa, quia pauper atque ea re indignus sum". Erat autem coma rara et barba detonsa. Multi vero cum ipso principe monasterii institerunt ut ad mensam consideret. Ille tamen vultu demisso oravit: „Indulgete mihi, domini, sinite me ad aliam quandam mensam considere". Itaque animo ejus cognito princeps monasterii: Patimini", inquit, „eum facere quod ipsi placeat". Sic ei persuasum est ut surgeret; et quasi gratia Dei ad mensam se contulit, apud quam ego assidebam, quaeque omnium media erat. Et nos, qui inter ceteras mensas sedebamus, omnes surreximus, senem cum gaudio excepimus, resedimus. Lance pulmenti apposita, quum mensae magister eum rogaret ut benedictionem faceret: „Sinite me" rogavit, et licet multum cogeretur id facere noluit. Mirabamur senem tanta modestia reluctari. Beatus autem quo- p. 140
tiescunque cochleari hauriebat, furtim parumper suspiciebat, labiis quasi nictans seu leviter nutans. Similiter quotiescunque offam in os indebat, per labia trementia et nutum oculorum gratiarum actio e pectore ejus ascendebat. Quum

vero princeps monasterii crateram produci jussisset (mos enim erat, die dominica ac praeterea ter in hebdomade crateram proferri), et senex ut ceteri unum poculum ab oeconomo accepissent (erat autem potus aqua frigida temperatus, et singulis unum modo poculum porrigebatur, deinde colligebantur illa, et singuli post benedictionem factam bibebant et poculum loco suo reponebant), Beatus haustum bibit alium post alium ac si fervidus esset et vix bibendus, neque permotus est ut duos biberet haustus continuos, sed poculum ita dispertivit, quoties laudationem super illud efferre libuit, et licet minimum esset, in haustus plus centum distribuit. Quam rem observans mensae magister: „Forsitan", inquit, „senex calidum bibere malit atque ea causa a frigido abhorreat". Rogavit eum: „Visne, pater noster, calidum tibi afferamus?" Ille autem: „Minime" inquit; „sinite me; nam sive frigidum sive calidum paulatim delibare soleo". Nos autem assidentes senem rogavimus: „Cujas est tua sanctitas?" At ille, quasi manducando occupatus, nobis silenter annuens tacuit, idemque secundo et tertio fecit. Tandem haec respondit: „Sinite me, patres; nam esurio mihique opus est ut comedam". Tum proposito ejus cognito Beatum sivimus. Quum vero senem tum vultum demittentem, tum furtim suspicientem inter coenam bis terque allocuti essemus et rogassemus cujas esset, subito lacrimae ejus eruperunt. Frustra
p. 141 se continere conatus vultum in genua abscondidit et caput obvolvit, atque vel ita vix se compressit singultumque retinuit. Postquam vero coena desurreximus, senex medius stetit capite obvoluto. Laudatione super mensas cantata, seni, ut mos erat loto, lectus in oratorio stratus est. Quod quum videret fieri, per Deum nos obsecravit, ut sibi foris in quovis angulo sterneretur, quia debilis et fatigatus esset neque inter officium stare posset; quare, ne revera oneraretur officio, ex sententia ejus stratum est. Sed nonnulli beatorum talia explorandi cupidi senem observarunt, cujus morem deprehenderent. Ille protinus quasi dormiturus in lectum se projecit. Quum vero omnes silerent ac se composuissent, Beatus ipse in lecto suo in faciem se vertit, et genibus procumbens a vespere ad campanam nocturnam flevit, neque animadvertit se ab ullo observari, ipsis observatoribus defessis bis terque obdormiscentibus, et cum stupore reperientibus Sanctum ita agere donec campana sonaret. Quod ubi factum est, ille se abdidit quasi pessulus esset, recubuitque donec officium finitum est. Inde ad primam lucem eodemmodo quo antea se gessit, attamen, id quod vesperi non fecerat, cavit ab iis qui post officium agellos curabant vel psalmos discebant. Ac prima luce petiit ut dimitteretur. Nec vero princeps monasterii id ei permisit, sed: „Requiescito", inquit, „pater noster, quinque dies, deinde benedicito nobis et proficiscitor". Atque senex retentus in hortum ambulatum abiit; quem ego, illa ex observatoribus compertus, secutus sum. Ubi vero me conspicatus est, restitit.

Tum ego sermonem quaerens: „Quare", inquam, „nos, pater, celas qualis sis, et e quonam coenobio?" Sed fletu statim repetito tacuit. Tum ego: „Quodsi Christianus et servus Christi es, non desistam, quin mihi dixeris cur vesperi et nunc propter eandem hanc quaestionem lacrimatus sis. Siquidem servus Dei p. 142 es, per Eum quem colis jam audeo te obsecrare, ut eam rem itemque vitam tuam me doceas pro salute animae meae". Beatus autem tristis et excandescens: „Tali", inquit, „obsecratione opus non est". Ego vero: „Obsecro ut lucrum faciam, absque ullo tuo detrimento". Tum senex jussit me jurare, de iis quae mihi dixisset me nihil exprompturum esse antequam tres anni praeteriissent, deinde hoc modo locutus est: „Jam trigesimum annum hac in disciplina ago, neque his annis (Deus me judicat) os aperui ut alimento a Deo praebito fruerer, quin animum ad gratiam ejus celebrandam attenderem. Neque (ut spero nomen Illius) coargutus sum, me manum ad os porrexisse quin simul ad laudes linguam, ad preces mentem tetenderim, pro iis faciendas qui meae necessitatis causa laborassent et sudassent ac moliti essent. Nec reprobatus sum a Datore bonorum nostrorum, quod aquam aut vinum delibans duo bibissem haustus continuos nullas Creatori gratias agens, neque orans pro iis qui dona sua mihi gustanda dedissent. At postea vos vesperi mihi institistis, ut negligerem Auctori bonorum meorum pro meis viribus modicam gratiam referre, atque nugas garrirem. An ignoratis Dei gratiam esse, quod coenemus etsi peccatis polluamur? Quid? Deus nonne nobis irascatur, mi fili, nec nos tormentis tradat, si gratiam ejus comedentes pro laudationibus retribuendis nugas garriamus, et precum loco, quas pro hominibus facere fas sit, quorum sudore vescimur, considamus vanis colloquiis p. 143 nos delectaturi? Quia autem me per Deum obsecrasti, dico tibi, me ea causa et vesperi et nunc gemuisse, mecum meditantem: „„Quomodo non homo, qui gratia Dei et peccato hominum alatur, debeat corde vereri, in sermocinando quidquam dicere praeter gratiarum actionem, et preces pro egenis faciendas, atque commemorationem eorum, quibus laborantibus, exagitatis, vexatis, egentibus, et carentibus ipse jam incuriose et sine metu sermones inanes jactat?""

Quae quum e sene audivissem, quippe quae in me penitus quadrarent, vultum demisi, virum singularem cum admiratione considerans, et recordatus eum vesperi inter coenam non potuisse permoveri ut duos modo haustus una caperet. Ubi vero surrexi, pro audacia mea temeraria cogitavi, eum anachoretam atque suum esse, cui quum nemo imperaret, illa ei facilia factu essent, quia ne servilium quidem negotiorum molestia premeretur; idcirco eum regulam illam mirificam observare posse, nos vero illi nequaquam sufficere. Sed vir spiritualis, ut si cogitata mea notasset et novisset, mihi talia tacite animo volutanti eadem alta voce reddidit: „Bene novi, quid Malus tibi suggesserit ut te lucro privaret",

et quacunque cogitaveram mihi repetiit. Itaque et pavore et stupore captus confessus sum ea me cogitasse. Ille autem eo magis gemens: „Istis rebus", inquit, „res Christiana, mi fili, pessumdatur, atque instituta religionis turbantur. Nam si ad mensam assidens delectaris donis Largitoris, qui negotia praetendis et gratiam Dei prae donis ejus postputas? Ad negotia dies tibi nonne suppe-
p. 144 ditat horis suis et momentis? Eo ipso tempore quo aliquid facis quod gratiae relationem postulat, confabulari malis? Utinam vero essent, ut dicis, negotia; at non sunt negotia sed damna. Quo accedit quod rei nulla inest difficultas. Nam homo tuus exterior dum suis vescitur, interiori, si ita vis, jam facile est suo modo ali, nisi sermones eum injuste opprimentes adveniant".

His omnibus a sene sancto dictis, rogare coepi ut mihi reliquam suam vitam aperiret. Tum ille interfatus: „Unam", inquit, „rem quam rogasti, efflagitasti, exorasti, quum e me jam audiveris, his paucis contentus esto. Quodsi iterum me appelias, cibum non capturus sum intra vicesimum ab hac urbe lapidem. Animae tuae consulito; stato promissis, et pro me orato". Quum igitur viderem mercatorem spiritualem metu latronum timere ne opes suas ostenderet, ad pedes ejus prostratus petii ut mihi condonaret. Duobus diebus post profectus est, non permotus ut nomen suum diceret et reliquam suae vitae rationem nobis aperiret. Ego vero virum divinum adhuc locorum semper admiratus sum. *Finis historiae cujusdam viri sancti qui nomen suum dicere noluit.*

CAPUT XVIII.

De fratre quodam qui coenobium suum non dimissus deseruit, atque in aliud se recepit.

Supplicium horribile dictu, quod vidi de quodam fratre beato sumi, si transeam silentio, non opinor me justam reprehensionem effugiturum esse. Ubi enim congregationes hominum fidei causa exagitatorum ubique inclaruerunt, etiam frequens fuit congregatio spiritualis monasteriorum magnorum ditionis Amidensis in vico Hazin regionis Tispae, ut jam in pristino capite [1]) memoravimus. At beatis in eandem societatem undique coire cupientibus, januam illi non claudebant, sed unumquemque excipiebant. Accidit ut beatus quidam eodem
p. 145 veniret, ad habitum quidem compunctus, expetens ut in unum aliquod coenobium

[1]) Cap. XIV.

ut obediens reciperetur. Quumque hoc quendam ex beatis coenobiorum principibus rogasset, de doctrina interrogatus est, similiter, num qua alia obedientia obstrictus an interdicto impeditus esset. Beatus examen diligens perspiciens veritus est confiteri se non dimissum esse, ne voto frustratus repelleretur. Quamobrem se e coenobio suo dimissum esse dixit, licet revera non esset. Sed quasi gratiâ Dei, judicii misero imminentis praesciâ, accidit ut nomen coenobii sui vere profiteretur. Itaque admissus, coenobium tanquam obediens intravit. Sed peste gravi eo tempore erupta de ea congregatione permulti catervatim mortui sunt, ita ut praeter peregrinos de ipsis coenobiorum sodalibus octoginta quatuor ibi mortem occubuerint et sepulti sint. Viginti diebus post Beatum illum nuper exceptum morbus appetivit. Spiritu eliso et gutture singultante subito tactus, stupidus, oppressus, atque semianimis obmutuit. Quia vero mos erat, si quis mortem oppeteret et ultima experiretur, viros quinque aut decem convenire, qui tus apponerent et eum expiarent a culpa residua, ac, si etiamtunc angeretur, sanctum Evangelium afferrent eique superponerent, ut statim aut ad mortem aut ad vitam emitteretur, ut illud Scripturae reapse intelligeretur: „Verbum Dei vita est et facit omnia, cetera", huic tamen misero, licet beati congressi Deum orarent et obsecrarent, atque multum turis piaculaque multa, imo Dominum Mundi et ossa sanctorum adhiberent, nulla praebita est relaxatio. Convulsioni ejus vehementi, horridae, et atroci ad decimum diem relaxatio et recreatio defuerunt, ita ut centum vel ducenti homines eum adstarent attoniti et lacrimosi et angore animi ejus et mora crudeli et longissima afflicti. p. 146
Maximo igitur dolore commoti, attoniti, lacrimosi, neque edentes nec bibentes, omnes vitae humanae voluptates contemnentes, duos et tres dies eum circumsederunt. Quod ubi ad decimum diem duravit, Gratia, qua est misericordia, illi animae oppressae salutem seu liberationem dedit. Nam die decimo senes congressi sunt omnes eumque circumsteterunt cum Domino Mundi et precibus et orationibus et lacrimis, atque omnes vehementer clamarunt: „Domine, magna est misericordia tua. Satis sit tormentum huic homini. Amatores tui pro eo te, Deus, orant, qui tuae creaturae consulis". Sed senum princeps ei adstans, — quem ego miser, qui et ipse in illo coetu tristi interfui, cum gemitu dicentem audivi, — haec lacrimans dixit: „Quid tibi profligato faciamus oporteat nescimus; utrum rogemus te, num forte delicti gravioris conscius moriaris et diem supremum obeas in sola vita corporis vexatus, an potius dicamus, impedimentum aliquod esse, quo anima tua vinciatur. Quis est qui id nobis explicet, nisi larga Creatoris tui misericordia tui miseretur". Tum quasi providentia divina ille senex qui ab altera lecti parte adstabat: „Equidem opinor, domine", inquit, „huncce hujus animae cruciatum esse obstaculum Dei jussu allatum". Quo audito ille, quasi

tactu repentino e somno profundo violenter exsuscitatus, subito se vertit mirabundus ac semel capite annuit. Omnibus obstupefactis, quum senex iterum rogasset: „Nonne tibi, vir afflicte, impedimentum est?” Gratia denuo effecit ut ille oculis exstinctis et alienatis semel capite annueret. Beati tum hoc modo p. 147 deliberarunt: „Etsi jam obiit, Gratia tamen divina nos docet, animam ejus Dei jussu retineri. Quid nobis agendum? Quinimo in nos suscipiamus, illius loco qui eum vinxit solutionem facere, ut jam saepe fecimus. Itaque agite, virum adhibeamus per quem omnes spondeamus, nos Deo volente principem coenobii ejus esse oraturos ut eum missum faciat. Forsitan Deus misericors nos audiat atque eum hoc eo cruciatu eximat”.

Quae quum deliberassent, prodiit diaconus quidam nomine Addaeus. Is ubi se ad lectum in genua projecit: „Deus”, inquit, „si vitam meam protrahere volet donec eum dissolvero, obligationem hujus animae in meipsum recipio universis patribus meis praestantibus”. Beatus ea vix locutus erat, quum illius animae solutio et excessus e corpore inciperent. Omnes tum clamorem maximum et vehementissimum tollentes Deum cum stupore laudarunt. Beatus autem citato gradu et sudans iter perfecit ac votum solvit. Atque ille vir afflictus die decimo sepultus est, omnibus obstupescentibus et mirantibus ea quae facta erant. *Finis historiae cujusdam fratris qui coenobium suum non dimissus reliquit, et in aliud se recepit.*

CAPUT XIX.

De sene cui nomen Zacharias erat.

Sanctus hic Zacharias in quodam magno coenobio agitavit, quo propter magnificentiam singularem sanctorum qui in eo erant, saepissime me contuli, et quanquam studebat consuetudinem hominum vitare, multum cum eo conversatus sum. Quippe unum modo commercium sibi optabat. Igitur eum hoc modo oravi: „Ne mihi deficiant, pater noster, mercatura et lucrum quae per te fiant. Nam scriptum est, satorem etiamsi solum sterile fuerit, mercedem accipere”. Quo audito Sanctus triste flevit, ita ut, quum horam integram se continuisset, vix silere posset. Quum p. 148 vero pergeret inclinari et tacere, iterum oravi ut nos responso dignos haberet. Neque enim cum ullo confestim verba facere solebat. Mihi autem urgenti Beatus haec cum gemitu dixit: „Quid tandem, mi fili, vis me loqui? Vides enim rem Christianam periisse, timorem Dei oblivioni datum, vanitatem et mendacium confirmata esse. Quid igitur dicere possumus nisi genus nostrum corruptum colla-

crimemus? Nos enim qui nomine Christiani sumus licet eo nomine nos tegamus, tamen omnibus moribus Christianis nudi sumus. Itaque sine me vitam meam complorare atque ora pro me". Tum ego: „Quomodo, pater noster, salvari possumus?" Ille autem: „Salvari", inquit, „si cupis, te jam docuit Ille cujus in potestatem cades; quem nisi audis, cur pulverem socium tuum multiloquio fatigas?" Quum vero pergerem rogare, ille tergo verso manum in os indidit, unde lapillum clam amovit atque in sinum abdidit. Tum sine linguae impedimento facile mecum verba facere ipse coepit, qui ante vocem difficulter extulerat, id quod senectuti aut linguae blaesae tribueram, senem propter alteram utram lingua haesitare ratus. Atque mirabundus mecum in animo consideravi, quid seni subito verba multa et explanata facile dicenti obtigisset; qui tres annos, per quos cum eo consuetudinem habuissem, haesitasset lingua et balbutivisset, eum jam facile loqui nervo linguae soluto. Quum vero permulta locutus esset de disciplina, de cautione, de rebus extremis et de judicio futuro, quae erant ea ipsa quibus ante omnia animum intendebam, ad pedes ejus me projeci, seni supplicans ne me causam moris pristini et praesentis celaret. Etiam signum fili crassi et trinodis in manu ejus sinistra superfixi saepius in manu impressum carnique aequatum videram. Quum vero mihi causam roganti dixisset eum p. 149 morbum esse, etiam illa de re eum acriter orans vehementerque obsecrans interrogavi. Sed nos prehendit Sanctus et erexit, illud Evangelii commemorans: „A diebus Joannis Baptistae ad diem hodiernum regnum Dei vim patitur idque rapiunt homines violenti". Atque hoc modo mihi denuo oranti locutus est: „Quoniam, mi fili, video te cupidum esse viae virtutis et salutis animae cognoscendae, votum tuum non eludam, quod a principio me excitavit ut tecum tamdiu verba facerem, ne fallaciae accusarer. Quae res, frater noster, nisi sic se haberet, etiamsi computares quoties in anno integro locutus essem, annus integer verba a me cum ullo facta non reddidisset nisi hodierna. Peccator enim sum, indignus qui ore aperto loquar. Manu tum in sinum indita lapillum inde fluviatilem, rotundum, album, et nitidum deprompsit, quem ostendens hoc modo locutus est: „Quoniam video, mi fili, te commodi tui studiosum esse, ecce qui me prohibuit quominus loquerer". Tum ego: „Dic mihi, pater noster, quorsum hic lapillus tibi conducat? Si velimus, nonne tacebimus nullo lapillo adhibito?" Ille vero: „Quicunque, inquit, solus est atque a Satana omittitur, id facere potest; quum vero inter multos versamur, fieri non potest ut nullam dicendi causam habeamus, etiamsi quam maxime cavemus. Nam voluntas nostra errori obnoxia est. Idcirco ne nolens volens lingua peccarem, os hoc lapillo obturavi, quem Deus novit jam quintum annum ori meo inesse, omnibus nesciis praeter paucos in hoc coenobio eundem morem observantes. Res autem si me vivo vulgata erit, te rei

p. 150 jam conscium apud Deum accusabo. Ne putes me solum tali re uti, dico tibi hoc in monasterio quindecim personas [*sic*] esse quae lapillos in os indant, ut tacere discant neve peccent sermocinando". Id miratus eum etiam de signo in manu conspicuo interrogavi. Tum ille: „Age", inquit, „audias, mi fili, ut tibi satisfaciam. Hoc signum quondam ad collum meum alligatum erat. Quum vero multis conspicuum esset, id solvi, solutumque malui ad manum quam ad collum alligari. Metae instar quam Jacobus et Laban posuerunt haec locuti: „„Nec tu ad me neque ego ad te hunc acervum praeteribo"", et ego hoc signum collo imposueram inter mendacium et iram, quibus qui obnoxii sunt, Satanae, non Deo serviunt. Atque decrevi ne, quoties eam metam viderem, paterer iram foris intrare, neque eam intra excitatam metam praetergredi et foras exire, neque ullum mendacium intus egredi. Nodos autem signi mihi ipse observandos sumpsi, qui tres sunt numero. Primum custodem feci cogitationum ne in nugas abirent, ut, si libidine prorupta ratio mendacio succumbens necopinato abiisset, animae meae memor ad Deum reverterer. Nodus secundus memoriam Dei excitat, ut quemadmodum ipse hic haeret, ita mens mea Creatorem suum memoria teneat, malum autem mendacium quum praevaluerit ac mentem captaverit, ego hoc signum conspicatus subito convertam et Deum invocem ut nos mendacio eximat. Tertius juvat ad commemorandam observantiam praeceptorum Illius qui dixit: „„Si me amatis, praecepta mea observate"". Et talia, mi fili, scio permultis contemptui et tristi ludibrio esse; mihi vero valde conducunt. Sunt mihi pro catenis servitutis meae nulli cognitis. Cave ne contra te apud Deum testis fiam".

Ego autem, animum senis et occulta virtutis documenta animae ejus infixa p. 151 miratus, usque ab illa narratione ad exitum ejus octo annos tacui. Atque etiam multa miracula precibus ejus ossibusque conditis facta sunt. *Finis historiae senis cujusdam nomine Zachariae.*

CAPUT XX.

De fratre ejusdem coenobii in quo senex ille sanctus Zacharias agitavit, et de principio disciplinae solidioris.

Quum igitur monasterium illud frequentarem propter senis praestantiam omniumque aliorum sanctorum qui in eo erant, plurimi ex ea sodalitate Christi amante, me auctoritate valere rati, mentem suam mihi aperuerunt, et cogitationes memorarunt quibuscum sibi certandum esset; quibus respondi quaecunque Gratia mihi suggesserat. Ita multi levati sunt alloquio nostro; quare inter se cum gaudio agitarunt, nos solatium sibi dare, ut qui commotiones animi eluctati essemus.

Fuit quondam frater qui ipse erat tanta prudentia, ut se peccare putaret quum totum vestigium inter officium solum premeret ac requiesceret; eo se averti a desiderio Dei. Quare fieri non poterat ut eum vultum in coelum non tollentem videres, id quod non aeque omnes, sed tamen admodum juvat. Atque cum corpore etiam anima ejus ita sublimis agebatur, ut quoties quis vestigia ejus spectaret, ea calcibus pendentibus sursum deorsum moverentur; adeo enim anima alta petebat. Nunc in primores pedis digitos arrectus stabat quasi ascenderet, nunc digitis defessis vestigia demittebat, mox denuo se arrecturus. Ita faciebat quamdiu officia celebrabantur. Quare si externi intervenerant, eos neque sentiebat neque oculos a coelo avertebat. Quum igitur casu accidisset ut inter officium pro me staret, studium animae ejus erga Deum miratus sum. Totus enim erectus p. 152
erat, atque etiam manibus sub pallio absconditis vestigia illa tendebantur, neque ullum verbum ex ore ejus elabi poterat sine laudatione vel actione gratiarum. Inter bina verba haec jactabat: „Sit tibi laus, Domine", et „Gratias tibi, Spes nostra"; item: „Benedictum sit tibi, Creator noster"; „Sit tibi laus, Largitor vitae nostrae". Eos fructus quamdiu officia fiebant lingua ejus proferebat et perpetuo in coelum abunde emittebat.

Hic ergo vir ecstaticus ubi se acri cum fletu ad pedes meos projecit, ita me allocutus est: „A Deo, pater, reprobatus sum, quare pudet me stare in conspectu tantae majestatis, quam ad iram provocavi. Ea enim relicta societatem coivi cum Satana, cujus voluntati obtemperavi". Quibus auditis ego mirabundus rogavi ut rem mihi patefaceret, etiam aliis astantibus et audientibus ac mirantibus. Ille autem: „Peccatum", inquit, „tantum commisi, ut id confiteri non possim coram hominibus". Tum ego, eum alicubi impudicitiae tentationi succubuisse ratus: „Confitere mihi", inquam, „peccatum". Ille vero cum fletu reluctans: „Noli", ait, „operam dare, domine; fateri non possum". Quem multorum testium fortasse pudere putans, ab aliis eum seduxi, et rogavi, si forte tentatio impudicitiae ei occurrisset, ut id mihi nullo pudore confiteretur; id etiam viris constantissimis obtigisse, quibus simulac eos poenituisset venia data esset; quare jam confiteretur; me cum eo poenitentiam acturum esse. Ille autem: „Peccatum meum, domine, impudicitia gravius et acrius est. Maxima enim libidine calens jam ad horrida et saeva animum intendi, quorum desiderio Satanas mortales opprimit et perdit". Quibus verbis agitatus ita respondi: „Vir beate, Deus noster clemens et misericors est, et quantacunque scelera aliquis commiserit, si poenitentiam agens fores misericordiae Ipsius pellat, eum non repudiaturus sed cum laetitia accepturus est. Memento Simonem principem discipu- p. 153
lorum, non solum ad peccatum fatuae abnegationis, verum etiam ad jurajuranda et exsecrationes delapsum, cui tamen, quum lacrimis de se deploraret, culpae

data non est stultitia. Nunc igitur, si ita velis, rem tuam exponas; sin minus, quid me fatigas?" Tum ille: „Jam confitebor, domine. Inter officium quum in conspectu Dei starem, frater quidam a Satana subversus ad pedes meos cecidit; quod ubi vidi, a Deo deficiens Satanae servii; peccavi enim illo fratre inter officium irridendo. Ecce causa contritionis meae". Quo audito et ego ad idem peccatum delabens omnia istiusmodi peccatorum sublimia et profunda irrisi, etiamnunc dubitans annon illud peccatum fuerit. Itaque propter spiritualem Beati mentem miratus, quod viri sancti etiam id delictum exiguum, a nobis tam parvi aestimatum ut id ne esse quidem delictum existimaremus, tantum peccatum esse ducerent, haec ei respondi: „Num forte pudore inductus es ad unum pro altero narrandum? Considera, ne a Satana seductus de duobus vitiis absolvendus sis, neve mendacio usus peccatum duplices". At ille professus est, id peccatum suum esse; se cupere a me discere quomodo Deum placare posset. Sed norma viri singulari cognita ejus cogitationes non ad nostram carnalem rationem detraxi, dicendo id peccatum non esse; primo quia revera peccatum erat, secundo ne Beato deficeret summa circumspectio. „Abi", inquam, „frater noster; poenitentiam age et preces Deo offer pro hoc peccato, nec pro tuo solo sed etiam pro aliis, qui sicut tu deliquerint et ad simile quoddam delapsi sint. Et hoc et reliqua pro viribus
p. 154 caveto. Ullo autem peccato si te devinxeris, considera ne Satanas tibi desperationem inferat, dicendo te non acceptum iri quum iram concitaveris, sed omni vulneri peccato inflicto nihil desperans poenitentiam ut medicinam statim adhibeto". Qua re accepta abiit. Igitur de illo peccato dies noctesque luctuosam egit poenitentiam.

Etiam de disciplinae constitutione scribere volo, quam vidi in eodem monasterio in eos usurpari, qui e mundo adveniebant ad habitum religionis accipiendum. Neque enim illi eodem modo agebant quo alii; quorum ad monasterium si quis vel sceleris vel servitutis vel debiti vel litis cum uxore factae vel furti et imminentis judicii causa fugiens venerat, capillo abraso confestim admissus est, licet mores et usus inculti seculares hujus mundi animo ejus abunde infixi essent; quare simulac capillum ablatum videbat et vestitu attrito indutus erat, putabat se jam summam perfectionem summamque vitam monasticam adeptum esse. Itaque multi erant qui, permultos annos in monasterio morati, ne tum quidem fermentum affectus secularis deposuerant. Spinae enim et cardui morum impiorum et dissolutorum ac ferorum vitae profanae quum a principio non evulsa essent, postea semen purum et integrum habitus religiosi casti et honesti, jam primo die statim accepti, in eos extrinsecus inciderat; quare Satanae facile erat, multos ad ferocitatem, ad superbiam, ad mores ac motus animi omne genus turpes et odiosos trahere, abigere, perducere. Radix enim affectus secularis si loco suo remanserit, rami effrenationis et ferocitatis et cupiditatis et libidinis motuumque

turpium regerminabunt. Neque vero eodem modo in hocce monasterio agebatur, unde monachi exstiterunt sinceri neque istius plebis similes quae Israëlem ad p. 155
peccatum illexit, ut ait Scriptura: „Deseruerunt Deum, qui eos liberaverat, ut eum tentarent". Simulatque enim vir secularis, tirocinii ineundi cupidus, adveniebat, eum primum omnium rogabant, cujas esset? quo genere natus? quantum bonorum in mundo haberet? cur tale cepisset consilium? atque eum experiebantur, si qua causa profana illum animum ei dedisset.

Ad ea omnia si responderat, ut certum consilium ejus cognoscerent, et tentarent si revera tali animo esset, rogabant, quamdiu illam mentem habuisset. Quibus omnibus acceptis, jubebant eum triginta dies ad portam adstare: „Consideraret ne ullius rei, sive generis sive uxoris sive bonorum memoria cogeretur reverti; animo vero ibi triginta dies tentato si rebus profanis emori posset, eum intraturum esse ut cum Christo viveret. Jam cogitaret, ut homo mortuus domo in sepulcrum elatus nec multum nec paulum secum volutare vel deliberare nec scire posset, annon quid profani sibi esset, ita, si Deum quem adiret colere cuperet, e rebus profanis nihil quidquam sibi superfore; ut non modo alienus esset a rebus extraneis, verum etiam earum oblivisci, videlicet mores pristinos deponere vellet; tum demum eum adire posse". Triginta diebus post, si eum avidum esse viderant, eadem saepius iterabant, eumque intus admittebant. Facultate tum donabatur, imo rogabatur ut tres fere menses perpetuo cum fratribus versaretur in officiis, in vigiliis, in vice hebdomadali, atque in omni minuta vexatione monastica. Interea studium ejus periclitabantur animique alacritatem observabant. Quem quum tonsurae accipiendae studiosum, et vigilem preces adhibentem viderent, ei denuo evocato multa dicebantur: „Jam expertus es et p. 156
ipse vidisti. Num forte haec tibi nimis difficilia forent? Nonne post tonsuram acceptam et fundamentum poenitentiae jactum Satanas rediturus est ut certamina et tentationes invisas in te evocet?" Quumque omnia rite promisisset, eum ad altare ducebant. Precibus factis in summo capite ejus orbem parvum glabrabant, qualem permulti viri seculares et ipsi radere solent, dicentes, „eum jam poenitentem, non monachum esse. Quaecunque commisisset, ad ea se revocaret, et propter ea atque mores pristinos preces Deo offerret, eorumque oblitus per tres annos omni re profana et foeda se perpurgaret; deinde si in fide Christi staret, Ipsum jubere ut stola honesta habitus sui indueretur, et annulum ejus manui indere, quo praecepta Ipsius observanda significarentur". Intervallo trimestri denuo praeterlapso quo eum non fatigaverant, iis iterum supplicabat ut tonderetur; solebant autem talem virum etiam incitare ad deprecatores petendos. Quem denuo exhortabantur, „ut se ipsum nosceret; nunc ei melius atque facile esse reverti, ne, si denuo nonnullas mansiones profecisset, vis perdurandi ei

deficeret". Quodsi eum etiamtum studiosum vidissent, caput ejus dimidium modo tondebant; ita ut complures inter eos alium aliter tonsos videre esset. Neque antequam annus poenitentiae ejus expletus esset, ullius tonsura consummata est. Vel sic tamen non ei licebat pallium induere nec cingulum sibi alligare, neque amictum neque pileum neque tunicam integram neque pallium perfectum [induere], sed funiculum illigabant ei super tunicam stramineam, et indusium quoque stramineum erat; dicebant enim, poenitentiam ei esse observandam. Ita demittebant animum poenitentis, qui cupiebat, exspectabat, sperabat, se habitum monasticum, postquam meruisset, jam adepturum esse. Tribus demum annis exactis ciebatur ante altare atque admonitiones severae renovabantur. Rogabant eum, p. 157 „num reverti vellet; id facile factu esse". Itaque habitum ei induebant postquam fundamentum quod primum jecerat perfecte solidatum erat. Qua re maxima admiratione me affecerunt atque ea mihi gratissima fuit; sic enim revera tendebant ad timorem Dei. *Finis historiae fratris e coenobio sancti Zachariae oriundi, ac de principio disciplinae solidioris.*

CAPUT XXI.

De beato magistro Thoma Armenio, qui quondam ditissimus, cum uxore liberisque in paupertatem spiritus propter Deum convertit.

Ab hac serie sancta mihi non abhorrere videtur narratio gestorum hujus sancti Thomae admirandorum, licet verba nostra decori ejus eximio non sint responsura, prae magnitudine factorum ejus posteriorum et ardenti rerum divinarum studio, atque corpore ab hoc mundo demortuo et crucifixo. Cujus in familiaritate suavissima et spirituali post conversionem ejus triginta annos versati sumus.

Pater Sancti, cui nomen Shanaq erat, olim vir nobilissimus et regibus familiaris, per multos annos Syriae et Armeniae sub titulo satrapae praefectus fuerat, quem reges et optimus quisque gratum et acceptum habebant. Igitur erat auro, argento, fundis opimis, et famulitio magno ditissimus et magnificentissimus, cujus bona, sive vici, sive silvae, sive paradisi sive aedificia alta et ingentia, omnia solida erant; quare plerorumque fere in Oriente ditissimus et magnificentissimus erat.

Huic praeter alterum ille filius erat, castus, regibus aeque atque ipse familiaris et nobilis, quem summo opere scientia Graecorum quam maxime erudien-

dum curavit, Berytum, Antiochiam aliasque in urbes eum mittendo, et ejus causa magnos sumptus faciens, ut erat conditio ejus amplissima. Itaque ille multos annos excellentissime institutus et valde exercitus est, quippe suapte p. 158
natura ingenii acie eximia praeditus. Ubi autem aliquamdiu optime didicit et exercitus est, pater eum accivit ad provinciam capiendam, cui nempe munerum curriculum nobilissimum paratum esset. Quum vero istis inceptis immortuus esset, consilia ejus eodem die, ut scriptum est, omnia perierunt, et filius ille familiae et auctoritatis heres relictus est, quia frater itidem mortem obierat. Jam mente agitare coepit, „patrem, qui unus omnium florentissimus, magnificentissimus, potentissimus et ditissimus fuisset, quum omnia sua reliquisset, e tota familia, e divitiis, e bonis, e potestate sua nihil quidquam nisi peccata secum tulisse. Quare si eodem modo quo ille patrimonium auxisset et millies multiplicasset, id cras, si et ipse obiisset, alienatum iri et latronibus, maleficis, scortatoribus venturum esse, a quibus male dissiparetur. Id sibi quid allaturum nisi Gehennam et tormentum aeternum? Omnia ista neque aeque neque juste, sed opulentis pauperum spoliis congesta esse. Cur tandem potestatem et principatum sibi desideranda esse, quae peritura et fragilia essent, nec quidquam nisi malum exitium et judicium atque tormentum possessoribus praeberent? Eos igitur se aditurum qui imperium tenerent, quibus potestatem suam redderet; se satis habiturum esse domi suae tranquillo animo habitasse et Deum laudasse; sibi liberisque, etiamsi diu viverent, bona sua suppetitura esse". Antea enim feminam nobilem amplissima et clarissima gente Arsacuniorum [1]) natam, quae ut ajunt stirps regia nobilissima fuerat, uxorem duxerat.

Beatus igitur illa consilia vix enata statim perficere coepit. Urbem Regiam quam citissime appetivit, Regemque rogavit ut muneris sui rationem persolvere juberetur. Rex autem eum incitavit ut patri succederet. Ille vero supplex: p. 159
„Servum majestatis vestrae", inquit, „si gratum habetis, sinite me in regno vestro domi tranquille vivere, quum impar sim reipublicae gerendae. Quid opus est ut me ipsum et alios immergam et decidam in peccatum?" Ea verba miratus Rex eum non coëgit, sed post rationem redditam eum dimitti jussit. Tum cum gaudio profectus, Deum laudans domum degressus est, dixitque: „Quoniam Deus spoliis, curis, et sollicitudinibus me exsolvit, mihi ipsi et domui meae atque rei familiari consultaturus atque ea religiose administraturus sum. Etiam patris memor ero, qui in vanitate hujus mundi fallacis versatus, ista omnia mihi collegit, atque ut et ego et spiritus illius salvemur (scio enim me multis peccaturum esse),

---

[1]) S. Arsacidarum.

e rebus ab illo congestis stipes distribuam, quo gratiam quantulamcunque die judicii adipiscamur".

Quod itaque facere coepit non solum, ut ceteri solent, dando et praetereundo, sed quicunque acceperat, eum secreto arripiebat et ad pedes ejus se clam cum fletu projiciebat, orans eum, Deum precaretur ut ipsum acciperet utque etiam patri peccata condonaret, ita locutus: „Vos, fratres, qui Deum nec spoliis nec fraude provocastis, intercedite pro nobis, quorum scelera infinita sunt, ut reconciliatus die supremo clementia erga nos utatur. Etiam ea quae dedimus e sanguine animarum nata sunt, pauperum, miserorum, pupillorum, et viduarum". Ita quum diu egisset, omnes mirabundi Deum laudaverunt, quod pater tam durus et rapax filium tam justum et liberalem atque misericordem genuisset. Sed dum pauperibus multas stipes dabat, etiam cogitationes ipsius optimum nutrimentum acceperunt, ita ut inter luctum et jejunium precesque perpetuas perfectum poenitentiae p. 160 fundamentum jacere inciperet.

De omnibus cupediis et deliciis nihil nisi panem et sal edebat. Atque paulatim ejus meditatio eo processit ut, omnibus rebus ex praecepti Domini nostri venumdatis, crucem suam susciperet et Illum sequeretur. Nec multa moratus nobilibus regionis vicinis suis declaravit, eos si vellent fundos suos ad ipsorum fines sitos emere posse; si nollent, aegre non ferrent si alieni eos emerent. Quibus auditis, ut Dominus in parabola dixit: „Homo qui thesaurum in agro invenit, omnia sua vendidit ut illum agrum emeret", quicunque possessionem habebat, omnia sua cito vendidit ut quempiam illorum fundorum mirandorum et validorum emeret. Omnibus accurrentibus ut primi emerent, ipse grandem suam possessionem, quam magni non aestimabat, parvo vendidit, nec pulchritudine structurae nec soliditate villarum illis in fundis dispositarum impeditus, nec spissitudine silvarum crebrarum et paradisorum variis fructibus ornatorum, nec virtute aquaeductus, hortorum, vinearum, et murorum longorum, quibus prata et vineae pomariaque solide circumdata erant. Ut alii saepius vino inebriantur, ita anima illius Deo ebria erat, et omnia sua caritate ardenti dispersit. Quum enim oculus mentis ejus ea bona consideraret quae manent, ideo eum non piguit dissipationis rerum temporalium. Postquam enim omnia sua largitione incomprehensibili et ineffabili dispersit, uberrima dona tribuendo inopibus et miseris et obaeratis et ecclesiis ac monasteriis, sibi ipsi totique domui suae etiam coenobium quasi arcem validissimam fecit. Nam homines optimates et exigui, et uxor et liberi ejus, imo servi, et p. 161 viri multi et ingenui ei adhaerentes promiserant, se simul cum eo lene jugum monasticum sibi impondituros esse; id quod etiam fecerunt. Paravit autem duos locos; alterum sibi et viris suis, alterum uxori ceterisque mulieribus comitibus ejus; item nonnullos beatos illustrissimos arcessivit, qui vigilias precesque facien-

tes habitum ipsis dederunt et mores religiosos institutaque monastica eos docuerunt. Similiter uxor ejus e Cappadocia duas arcessivit mulieres nobiles et sanctas, quae cum ea habitantes ipsam et filiam suam unicam omnesque comites disciplinam religiosam docuerunt. Itaque illi beati onera gravia humilitatis et vigiliae ac nasiraeatus omnes sibi duriter imposuerunt et susceperunt, ut profanam corporis feritatem domantes pro rebus mundanis lenitatem et modestiam ac Dei timorem proferrent, fama laborum et religiositatis eorum passim in vulgus exeunte. Igitur magnus numerus virorum nobilium et juvenum illustrissimorum Beatum aemulantes, cujus vitam mirabantur, sicut ille omnia mundana respuerunt. Quorum alii ad eum venerunt ad habitum accipiendum, alii, atque ii permulti, in alias terras et in alia coenobia praeclara abierunt. Beatus igitur omnibus hominibus celso et pulcherrimo spectaculo fuit. Ac statuit quidem ne ullo modo in latus decumberet, neve caput in pulvinum demitteret, neve corpus suum, quoad ejus fieri posset, aqua vel oleum tangeret nisi maxima necessitate cogeretur. Id jam perfecit usque eo ut pedes ejus, palorum torridorum similes facti, tumidi et nigri, post decem annos sanie abundarent neque ipsius esse viderentur. Quum vero ulceribus horribilibus obrutus nollet operam dare saniei abluendae et pedibus obligandis, saepissime diximus: „Etsi te fortem esse putas, succubiturus es p. 162 nisi ulcera curaveris et recubueris". Ille vero mirabundus: „Hi pedes", inquit, „si a nobis unguentis linerentur, summaque cura a multis suffricarentur et abstergerentur, ne macula iis inesset, id satis esse diceres? Jam sinito poenas dent istius gloriae meae inanis, ne in Gehenna pro ea solvant". Igitur vigorem animi ejus mirati desiimus monere. De reliqua et vitae ratione durissima et laboribus maximis, quae non sibi solum sed etiam discipulis suis et uxori liberisque imposuit, neque recte narrare nec scribere possumus, quum ea vires mortalium superent. Hoc quoque mirificentissimum et maximum est, quod omnes, qualia die primo facere coeperant, etiam postremo die talia agentes vidi; quos nec morbi nec corpus infirmum neque acre frigus hiemis nec calor intolerabilis aestatis enecarunt nec confecerunt neque oppresserunt.

Beatus autem, quum magnam operam legendo daret, scripta Patrum habere avebat; quamobrem ipse cum tribus commilitonibus longum iter fecit Alexandriam Magnam, ubi cum multis sanctis episcopis et aliis tunc temporis persecutionis causa eo congressis conversatus est, atque quum fide tum operibus maxime valuit. Comparavit libros multos et praecipuos Patrum omnium, quotcunque invenerat et emere poterat, quinque fere onera magna, itemque aromata Edessa advecta centum denariis. Quibus rebus optimis collectis rediit. Deinde, praeterquam quod preces continuas et laudationem frequentem fecit, dies noctesque etiam

scriptis Patrum exegeticis et paraeneticis ac dogmaticis legendis perpetuo studuit, donec mens ejus tamquam sol luceret.

Quum vero Beatus cum ceteris monasterii sodalibus duodecim annos talibus p. 163 factis eminuissent, in ipsa Armenia fumus excitatus est persecutionis haereticae, cujus auctor primi Antichristi similis is fuit qui tunc temporis patriarchatu Antiochiae fungebatur [1], Ephraimus Appiani filius Amidensis, et quaecunque Christus falsus postremo in mundo facturus est, ea praegessit in ecclesia Dei. Frater ejus in Armenia et Syria eam ipsam satrapae provinciam obtinuerat, quae antea fuerat beati Thomae. Iste vir in fidelissimum quemque in Armenia agitantem duram excitavit persecutionem. Itaque chorepiscopi et coenobiorum principes ceterique sacerdotes vicorum ad beatum Thomam, utpote virum magnum et exercitatum atque ducem, vel quingenti numero convenerunt, dicentes se omnibus praeceptis ejus obtemperaturos esse.

Ea res Thomae viro excellentissimo acrem tum conflavit invidiam. Nam isti dicebant: „Ipse in hac provincia, omnibus qui in nos rebellant, dux et exemplum est". Quare, quum numerus eorum jam ad octingentos ascendisset, in praetorium satrapae vocati sunt ut alterumutrum susciperent: aut consentirent nefariae Synodo Chalcedonensi aut de provincia decederent. Quum vero ad judicium adessent idque ab iis postularetur, omnes e praedicto Beati clamarunt: „Nos Christum non negaturi sumus, nec pro sancta Trinitate Quaternitatem confessuri neque introducturi. Absit nobis, ut cum infidelibus communionem habeamus". Quae ubi universi magna voce exclamarunt, persecutor et judex omnesque auditores turbati sunt, atque in omnes metus incidit propter vehementiam acerrimi p. 164 omnium clamoris, qui velut tonitrus vehemens ea personabat. Sed persecutor videns se, nisi primum virum fortem coërcuisset, exercitum ejus non esse domiturum, totam contentionem a tanta manu ad Beatum vertere decrevit, quem ita allocutus est: „Ista omnia tu movisti; et si moriuntur isti omnes, tua manu intereunt. Igitur cum Rege bellum geris; aut statim e provincia decede aut te para ad dimicandum". Beatus autem, utpote plenus fiduciae et fortissimus: „Equidem", inquit, „tuis verbis, qui nunc potestatem tenes, minime turbor, ac minas tuas contemno, neque, ubi res fidei in Christum agitur, aut Regem aut te aut ullum mortalium curo. Noli autem existimare me terra aut loco alligari. Quodsi vis me de provincia decedere, hac ipsa vespera abiturus sum, ut scias me nulli rei et nemini nisi Jesu Deo meo obligatum esse, cujus in nomine spero fore ut salvus sim". Ille autem: „Decede, inquit, si honeste agere vis nec cupis tua

---

[1]) A. D. 526—544. Persecutionem instituit anno 536 vel ineunte 537.

causa tota provincia caedem fore". Tum Beatus laetus suscepit exire, hoc modo locutus: „Quis dabit mihi peccatori ut ob magnum nomen Christi Dei mei persecutionem patiar, qui tali gratia nec dignus fuerim nec sim". Quum igitur cum omnibus sociis e provincia abiret, omnis coetus reliquus una profectus est, alii in alias regiones, alii in montes duros et asperos. Itaque persecutionem vehementem et duram omnes ubique fortiter sustinuere. Beatus vero in regionem quae Claudias vocatur se contulit, ubi fundum emit, et in montibus altis et duris, Euphrati imminentibus, duas cellulas monasticas, alteram feminis, viris alteram aedificavit; ibique laborem suum gravem fortiter consummarunt. Atque Beatus postquam triginta annos durante persecutione degerat, nobis posthac ad eum quem consolari vellemus aggressis, fortitudinem et virtutem suam egregie ostendit, p. 165
dicendo: „Non solum exterminatus sum, nec paratus unam modo mortem, verum etiam mille mortes, si homini liceret, Christi causa obire, neque id me piget ulla ratione".

Igitur angustias montium multaque ardua quae iis inerant, quasi hortos amplissimos existimabat; nam pacem adeptus laetissimus et hilarissimus erat, dum gravem vitae occultae laborem in cella parva asseribus composita perficiebat, certus pane et vino omnino abstinendi nisi necessitate cogeretur ea gustare. Sed sola legumina et poma quaedam edebat, tum ab altera ad alteram hebdomadem itemque die dominica, tum altero et tertio quoque die, ut dignus fieret qui occulta cerneret. Etiam filios, qui tres numero erant, eodem modo in vita tam sublimi exercuit. Atque uxor ejus Maria et ipsa eandem vitam suscepit atque eodem modo laboravit, omnino non accedens ad virum aut filios videndos. Sed uterque eorum cultu spirituali solitarius et separatim functus est; quapropter omnes, mirati quod, licet ante reges in mundo fuissent, ad humilitatem et industriam atque afflictionem tam absolutam pervenissent, Deum eorum causa quam maxime laudarunt. Illi autem mirum morem ostentantes diem supremum obierunt. Cursu vitae in Urbe Regia impleto Beatus in nostro coenobio exadversus sanctum Mamam sepultus est. Uxor vero ejus beata eodem tempore in provincia Armenia curriculum absolvit. *Finis historiae beati Thomae Armenii et uxoris ejus ac liberorum.*

CAPUT XXII.

De duobus fratibus beatis compunctis, Addaeo et Abrahamo zelatoribus.

p. 166 Beati illi Addaeus et Abrahamus fratres uterini primo complures annos in coenobio educati sunt. Deinde in animum induxerunt peregrinari. Postquam vero jam multos annos vagati erant, inter se consultarunt dicendo: „Cur ita vagamur otiosi, nec laborem Domini nostri causa susceptum manifestamus locis aptandis ad eum celebrandum?" Quum igitur vagantes locum ad coenobium faciendum aptum invenissent, cruce constituta tabernaculum fecerunt atque locum martyrii ferris quae petiverant effodere coeperunt. Qua re visa et cognita indigenae undique pecunias et ligna omnesque res aptas iis attulerunt, atque uno anno ibi coenobium solidum aedificarunt; imo fuerunt qui se in disciplinam illorum darent. Ergo gavisi sunt: id sibi multo utilius esse quam ut otiosi circumvagarentur. Postquam vero homines erudiverunt et psalmos docuerunt iisque vitae ordinem demonstrarunt, consilium cepere rerum regimen iis remittere, ut ipsi abirent ad alium locum aptandum. Hunc in modum quinque et viginti annos egerunt duodecim coenobiis condendis, quot scio eos in eadem regione aedificasse. Reliqua, quum distarent, non vidi; ipsos vero in eo coenobio, ubi beatus Addaeus major natu obiit, quibuscum aliquamdiu consuetudinem habui; dicentibus hoc se, ex quo illo zelo capti essent, duodecimum aedificasse. Haec autem erat ratio qua in singula utebantur: coenobio aedificato quotcunque homines poterant colligebant, principem instituebant, discedebant. Tandem vero in duodecimo beatus Addaeus obiit. *Finis historiae Addaei et Abrahami, fratrum zelatorum.*

CAPUT XXIII.

De beato Simeone anachoreta.

Beatus Simeon in coenobio quodam juxta Amidam urbem sublimibus atque
p. 167 admirandis moribus utebatur, tranquillitate et mansuetudine et obedientia, omnium operum spiritualium studio insignis, potissimum officio ergo sanctos et caritate magna et larga omnium pauperum et peregrinorum. Iis moribus coelestibus per

viginti annos observatis, concupivit anachoreta fieri; quamobrem in montem duo millia ab urbe situm se contulit. Atque ubi pernoctavit illic precatus, cellas facere decrevit. Mox duas cellas valde egregias ibi struere coepit, multis omnia necessaria ei praebentibus, deinde labores vitae suae honestae omnes peregit. Sed propter largam peregrinorum pauperumque caritatem et diligentiam quibus exarserat, nec propatulum nec januas cellis addere voluit: „Ita Christo Domino suo, advenienti neque ulla re impedito, facile fore per servos ipsius habitaculum suum recta intrare, ut se gratia sua donaret".

Studium Dei et diligentia fratrum Sanctum ita absorbuerunt ut, si ei necesse esset cellis excedere, januam non clauderet, neu quidquam vasorum cellae abderet. Idem perfecit quod maximum et pulcherrimum atque mirificentissimum auditu est. Nam quoties forte unum vel duos vel tres dies e cella aberat, non solum omiserat quidquam vasorum cellae recondere, verum etiam antequam e cella excedebat, pulmentum coxerat, mensam instruxerat, pane subacto vinoque temperato, juxta quae tabulam posuerat inscriptam et a nobis saepius lectam, cui haec inscripta erant: „Adeste in pace, fratres, servi Christi. Domum servi vestri intrate securi et quiescite. Nolite cunctari. Mihi peccatori quum necesse esset excedere ad victum curandum, en donum ad vestra desideria satianda paratum p. 168 munificentia Illius qui nobis bene facit. Sive unus sive multi estis quos Christus Dominus meus domum sui servi emisit, per verum Ejus amorem vos obsecro ne gravemini, etiamsi corpore absim, intrare ad desideria vestra omnia explenda. Oro vos ut exspectetis dum redierim, si ita fieri possit; sin minus, vos dono Domini nostri refoveatis Datori gratiam persolventes, precesque vestras nobis dono relinquentes cum pace abeatis. At si qua re alia indigebitis: en, tota cella Christo et vobis tradita. Quaecunque continet, iis desideria vestra omnia fidenter explete. Ceterum hoc scriptum nostrum loco suo relinquite, aliorum fratrum causa qui forte venient, ut et ipsi eo moneantur". Itaque fama magnae Sancti diligentiae tota urbe et tota regione percrebruit.

Sed quondam duo juvenes praetereuntes cellas apertas invenerunt, qui neminem prope videntes intrarunt et ederunt ac biberunt. Reliquiis in peras injectis onusti excesserunt ut abirent. Ubi vero foras egressi sunt, pedibus illic haeserunt, et ad vesperam onusti et erecti substiterunt, nec se movere nec sarcinam dejicere valuerunt, donec Beatus rediit. Qui quum eos e longinquo conspicaretur, intellexit quid factum esset. Quum vero magna voce orarent: „Domine, miserere nostri quia peccavimus, ac dimitte nos", Beatus statim in coelum suspiciens hoc modo precatus est: „Creaturam tuam, Domine, exime et libera disciplina fallaci Inimici. Malum ab istis averte doctorem, qui eos incitavit ut id facerent". Illi tum confestim soluti ad pedes ipsius se projecerunt. Beatus vero: „Nesciebatis", inquit,

„hanc cellam, filii, Christo Domino meo, quem nihil latet, a me commendatam p. 169 esse? An nescitis, ubicunque nomen Christi invocetur, quicunque ulli rei manum injicere ausus sit, ei rem esse cum Deo omnium judice? Jam abite, filii, et cavete". Tum eos dimisit.

Fama vitae insignis Sancti passim in vulgus exiit. Postea vero ipsi Beato ceteraeque ecclesiae universae procella persecutionis oborta est. Sed Beatus in aerumna strenue et fortiter contendit, persecutoribus cuncta monasteria subigentibus et vincentibus sodalesque de omni regione depellentibus. Dies noctesque perseverans et acri contentione resistens, atque in ipsa urbe inter vim persecutionis circumiens, expiavit et baptizavit, dum ante decreverat nihil se cibi sumpturum nisi quod sua manu parasset. Sed quantum satis erat laboravit et sibi et peregrinis, quos clam acceptos opera sua refovit. In quo labore complures annos enixus virtutem suam insignem ostendens obiit, postquam ad mortem pro veritate contenderat. *Finis historiae beati Simeonis anachoretae.*

CAPUT XXIV.

De beato Joanne episcopo urbis Tellae [1]).

Nobis ad historiam decorum plenam sancti hujus Joannis episcopi transeuntibus ejus precibus opus est. Quibus juvantibus imaginem virtutum ejus divinarum recte pingere poterimus, quamquam dubitantes propter dictionem nostram parum suavem; quia non solum ex una parte emicuit virtute, sed radii splendoris ejus animae eum observandi studiosae omnibus partibus affulgent. Nam, ut sanctus Paulus loquitur, si quis inter monachos quaerat, monachus perfectus erat; si inter sacerdotes, sacerdotum antistes; si inter homines persecutione ve- p. 170 xatos, crucem suam quotidie humeris portavit; si inter manifesta pugnatorum certamina, pugnator accinctus et fortissimus; si in coetu martyrum, verax fidei verae martyr. Haec autem omnium virtutum ejus summa est.

Hic ergo Sanctus, quem nefas non opinor et ipsum „Deo indutum" cognominari (quem titulum sanctus Ignatius, episcopus et martyr, jam ante meruerat, quo etiam fortius, nisi forte audaciae est talia dicere et permittere, ille pro ecclesia

---

[1]) Alteram ejusdem vitam Syriace edidit et Belgice vertit v. d. H. G. Kleyn (Lugd. Bat. 1882).

omnium fidelium certasse videtur), vita sua omnibus modis enituit. Quumque antea vita monastica laboriosa et divina emicuisset, gratia Dei episcopus urbis Tellae factus est. Ubi postquam complures annos duriter vixerat, persecutio saevissima a sectatoribus Synodi schismaticae Chalcedonensis excitata, tanquam fumus passim exorsus, unumquemque cujus oculi spiritualis visio minus valida erat, occoecavit eique lumen veri obumbravit, quo illud: „Veritatem divinam mendacio mutant", perficeret.

Illa igitur iniquitas temporum Beatum appetivit. Sed quo magis illa, ut multos, ita eum turbare et a vero flectere contendit, eo candidior et praestantior fuit. Vim haereticorum a se propulsans ipse cum aliis sanctis, duodecim ferme episcopis vicinis, sede depulsi sunt. Inde jam duras molestias et acres labores persecutionis ac vagationem multifariam sustinuerunt. Beatus Joannes autem ad mores pristinos et solitarios laeto animo rediit, id quod jam ante facere concupiverat. Saepius enim in eo fuerat ut sedem suam desereret et abiret, sed metu judicii et poenae relicti gregis rationalis ipsi commendati prohibitus et retentus erat. Quum igitur causam adeptus esset, primum omnium, id quod destinaverat, in pristinum coenobium, in urbe Callinico situm et nomen sancti p. 171 Zacchaei gerens rediit. Ubi postquam paulisper moratus erat, adversarius etiam illuc pervenit; quare Beatus cum suis iterum expulsi sunt, item aliae sodalitates atque alii episcopi. Igitur in extrema deserta exacti sunt, maxime gaudentes quod digni haberentur qui cum Christo vexarentur, ceteris episcopis alio in aliud coenobium dispersis. Sed persecutione ad decimum annum perducta, ceteri fideles, ubicunque erant, de consecratione solliciti ad episcopos fideles recurrere coeperunt. Illi Beati autem, ut qui metuerunt ne fornacem persecutionis eo magis in se inflammarent, consecrationem aperte facere recusarunt, licet furtim interdum facerent. Quare ubicunque fideles erant, murmur hominum persequendo exagitatorum et valde anxiorum in Beatos oriri coepit, a quibus illi vehementissime atque identidem petiverunt ut, quia res maxime necessaria esset, ecclesiae fidelium chirotoniam praeberent. Omnes tum episcopi convenerunt deliberatum quid agerent: si consecrationem fecissent, numerum fidelium undique affluxurum, atque persecutores rei certiores factos eo magis incensum iri. Ea causa propter metum perstiterunt in recusatione. Tum vero, ut scriptum est: „Dominus exsuscitavit animum Zerubbabelis animumque Josuae Jozadaci summi sacerdotis ad aedem Domini reficiendam", ita etiam hoc loco dicamus oportet, Deum, quum fideles ubique vexarentur, animum Joannis exsuscitasse ad ecclesiam Domini curandam. In episcopos collegas suos hoc modo irate invectus est: „Videte tandem nos in studio Dei perfectos non esse. Nam quae Scriptura ait: „„Quicunque timet, in amore perfectus non est""; item: „„In amore metus nullus est""; p. 172

et: „„Amor metum excutit"", ea nosmet ipsi jam ostendamus. Quo tandem nostrates fideles vexati et profligati abituri sunt? An vultis eos a nobis ad istos missum iri a quibus quotidie necentur? Dominus ne sinat me, quem Deus novit tranquillitatem animi adeptum esse, populum meum et ecclesiam Dei anxietate et aerumna oppressam deserere, ut mihi ipsi serviam. Itaque ergo aut Deo nostro freti fideles consecrate et pro se quisque fortiter certate, aut, si non vultis et timetis, vestram et patriarchae potestatem ac permissionem, mihi date et vos ipsos servate. Ego jam persequendo agitabor; quin etiam, si ita fieri posset, pro populo fideli millies mori paratus essem". Qua re gavisi episcopi dixerunt, praestare unum modo quam omnes ea re innotescere; se ei rem concedere et permittere; ad piissimum patrem suum patriarcham [1]) se missuros, ut ei liceret afflictissimum quemque undique recurrentem consecrare. Itaque Beatus hoc munus summo zelo accepit. Qua re cognita agmina hominum exagitatorum nequaquam impedita, ut amnis imbribus gravibus concitus, undique turmatim accurrerunt ad Beatum, modo in coenobio suo, modo in deserto, modo quovis in coenobio morantem eoque homines recipientem. Numerum quinquaginta et centum, nonnunquam etiam ducentorum et trecentorum hominum quotidie excepit et dimisit, et multa disputatione multisque testimoniis utens interpretatus est, explicavit, monuit, docuit, et unumquemque adhortatus est ut crebram faceret indagationem et ex-p. 173 plorationem Scripturis legendis et psalmis repetendis; deinde ut nomen et subscriptionem praestaret [2]). Nec passus est quemquam nisi nomine inscripto abire. Quicunque autem scribendi imperitus erat, ei praecipiebat ut disceret, socio pro eo subscribente. Ita recipiebat receptosque dimittebat.

Etiam sciscitabatur qui essent in singulis regionibus viri eruditi, quos advocavit, iisque mandatum et signum dedit, ut ipsius auctoritate inquirerent qui mererent sacerdotes esse. Hos ergo cum literis ad ipsum mittebant, ne temere ageret. Quare in singulis urbibus ad [regni] fines usque, atque ad Armeniam, Arzanenen, Cappadociam, litusque marinum, exploratores ab eo electi sunt, qui homines mitterent. Ac si quis advenerat nullas litteras secum portans ab exploratore in patria ejus constituto, re infecta discessit, neque receptus est antequam literas attulit. Atqui nusquam gentium episcopi fideles erant nisi modo his tribus locis: Mardae et in Perside et Alexandriae. Quare quum totus orbis terrarum, urbes, coenobia, vici, omniaque loca, ut ita dicam, abundarent fidelibus consecratis, ita ut etiam assectatores haereticorum quotidie advenientes conver-

[1]) Severum Antiochia expulsum, qui tunc in Aegypto degebat; cf. cap. XLVIII.

[2]) Nempe fidem Monophysiticam scripto profiteretur.

terent, hoc ipsum irritavit principes ecclesiasticos et seculares, qui non destiterunt illi scribere qui regnum tenebat, primum de universis fidelibus omnique eorum libertate, dein de illarum rerum auctore. Dehinc Beatum ipsum insecuti sunt cui vitam adimerent. Mandatis jussisque regiis praemissis, ii qui sedes ecclesiasticas occupabant ipsi denunciarunt, eum necatum iri si consecrationem fecisset. Quibus ita respondit: „Mihi dos a Deo data est, eaque perpetuo lucrum facturus sum; ac scitote, quamdiu in hac vita corporea degam, mihique manus sit quam p. 174 extendam ad quemvis rei egentem, me neque a vobis neque a Rege terrestri prohibitum iri, quominus fungar ministerio quod mihi Rex coelestis tradidit". Quem quum paratum et fortem esse viderent, eo magis minati sunt. Neque ergo eadem qua antea libertate in publicum processit; attamen quo tempore fideles venerant, iis se obtulit. Nocte igitur multos dimisit, sicut etiam nos miseros ceterosque nostri coenobii fratres olim ordine diaconatus dignatus est, anno 840 [1]), quum ad eum degressi essemus, et assecuti sumus ut eum nocte aspiceremus, habitum ejus et continentiam mirantes. Nam pallii turpis visu et in duas partes secti alterum dimidium induerat, altero se texerat. Neque igitur vestimenti neque tegmenti prodigus erat. Sed multitudinem habitumque nostrum conspicatus, quum praesertim intelligeret nos, ut qui omnes, septuaginta fere numero, ex illustribus coenobiis Amidensibus oriundi essemus atque probe legeremus et scriberemus, sibi magno labori non fore: „Filii", inquit, „vobis contentus sum. Sed vobis suadeo ut assidue oretis. Nam dies adveniet quo eos frustra desiderabitis qui opem ferant fidelibus". Benedictione tum accepta rediimus. Sed praedictum ejus revera evenit; defuerunt viri desiderati. Quamobrem per multos annos, ut quis sacerdos fieret, nonnunquam spatio solidi anni Alexandriam, illinc Constantinopolin ultro citroque iter fecit, neque tamen ulla parte laborando profecit, id quod vidi multis obtingere. Quamdiu autem in Urbe Regia et Alexandriae fui, haec fuit fidelibus molestia, finibus Persarum bello occlusis, atque semper prae- p. 175 dictionis Sancti memor fui.

Tandem vero Beatus in hostium potestatem cecidit, qui omnem suam libidinem malam in eo exercuerunt, callideque illas chartas consecuti sunt, quibus inscripta erant ipsorum devotiones et nomina fidelium qui ab eo sacerdotium acceperant. Qui autem a Beato consecrati erant, quorum numerus ex enumeratione supputantium ad centum et septuaginta millia ascendit, eos Deus illis eripuit. Ipse vero Antiochiam ductus, cecidit in potestatem Ephraimi Amidensis, qui fortasse quaestionarius fidelium nulla injuria vocetur. Ubi quum tormenta crudelia et

[1]) A. D. 528—529.

custodia acris et saeva ab isto in eum adhibita essent, in tali martyrio cruciatui succubuit, postquam eam martyrum luctam ibi permultos annos sustinuerat, aliis aliorum cruciatorum tormentis diem ex die tortus, si forte animi fortitudo labefieret. Quum vero dextra ac sinistra, ut scriptum est, lorica justitiae accinctus esset, et praesentiam animi cum morte depugnantem pro armatura solida haberet, tela ignea, haeretica dico, persecutorum validam firmitudinis loricam nec scindere nec perfodere potuerunt, licet ei multae bestiae ab omni latere ad custodiam circumpositae essent. Ut sanctus Ignatius, episcopus et martyr, quocum jam initio hunc Ignatium alterum, illum quam maxime aequiparantem comparavimus, in litteris ad Ephesios de militibus scripsit qui jussi erant ipsum Romam ducere ubi martyrium obiret: „Decem bestias saevissimas sibi additas esse, quorum custodiae traditus in vinculis Romam iret"; ita huic non decem modo sed permul-
p. 176 tae additae sunt, quare nemo quisquam fidelium ad eum pervenire potuit. Ipse enim et duo beati ei conjuncti, et ipsi pugnatores, separatim inclusi erant. Itaque in gravissimo martyrio vitam perfecit. Sed post martyrium ejus vaticinium a Spiritu Sancto suggestum evenit, quo omnes praemonens futura denunciaverat, acres dumtaxat persecutiones, fideles exagitatos, pastorum inopiam ceterasque sollicitudines duras passim iis injectas quos consecraverat. Alii enim, scilicet plurimi, alius in alia urbe prehensi, in obedientiam redacti sunt; alii in terras remotas aufugerunt ubi vitam posuerunt, alii inter custodias et verbera diem supremum obierunt; alii coram urbium incolis igne combusti sunt. Christiani, id quod prisci gentiles fortasse horruissent, in ignem conjecti et usti sunt in conspectu eorum qui ipsi putabantur et dicebantur Christiani esse. Odor carnis eorum sublimis latus est naribusque hominum triste afflavit. Ita velut columbae, ut scriptum est, in columbaria deinceps compulsi sunt. Ceteri autem orthodoxi, quorum numerus maximus aut opprimebatur persecutione vel exsilio, aut in urbibus et vicis et villis tutus erat, magna in moestitia duraque miseria versati sunt, quibus per multos annos deesset is qui sacramenta vivifica cum iis communicaret. Neque vero Deus, qua est misericordia, aerumnam aspiciens omisit etiam in terris remotis denuo paulum relaxationis ecclesiae afferre per alterum Joannem, et ipsum Joannem genuinum, cujus historiam jam in animum induximus seorsum conscribere, ne sermonem longius protrahamus, etiam veriti
p. 177 ut ceteras ejus Sancti sollicitudines, certamina, et mansuetudinem, itemque vitae rationem et nasiraeatum, ut quae infinita sint, in nostram narrationem contrahere possemus. Sed cito praeterimus ea quae aperta sunt Deo omnituenti, Ei qui rogatu illius talia offerentis, omniumque sanctorum ejus similium, fructus satisfacientes Deo offerentium, ecclesiae suae benevole consulere velit, et propitius esse nobis ecclesiae filiis, qui sumus filii rebelles propter peccata nostra, expianda

sanguine unigeniti Dei Filii, qui regit omnia in aeternum. Amen. *Finis historiae sancti Joannis episcopi Tellae urbis.*

CAPUT XXV.

De beato Joanne, episcopo Hephaestu [1]) civitatis Aegyptiacae, qui certamina sancti Joannis antecessoris renovavit.

Quoniam argumentum atque iter narrationis nos hortantur ut vitam insignem sanctorum aperiamus et describamus, idcirco monemus, nos etiam posteriores pastores spirituales, quum et ipsi virtute perfecta et insigni fuerint, historiis nostris inserturos, et quaecunque in ecclesia Dei egerint narraturos esse. Quare etsi putabimur ab alia historia ad aliam transsilire, nos de bona via non decessuros existimamus, si etiam facta illorum virorum divinorum in Dei gloriam describamus et memoriae tradamus.

Beatus Joannes episcopus, et ipse vir magnus et divinus, genere Syrus erat, certe Palaestinensis, ex urbe Gaza oriundus, habitavitque magno in coenobio a Patre Petro Ibero nomen ducenti, qui miracula magna et apostolica fecit. Coetus autem cum ceteris expulsus in fines Alexandriae degressus est, ubi habitavit loco quodam nomine *'Εννάτῳ*, quod Nonum, videlicet milliarium significat. Ibi Sanctus cum omnibus sodalibus vitam celsam et divinam caste egit. Atque ecclesia Alexandriae adhuc pacem agitante, beatus Theodosius, qui sedem suam p. 178
tenebat [2]), quum vitam ejus et doctrinam cognovisset, eum per nuncios incitatum episcopum fecit cujusdam oppidi Aegyptiaci, cui nomen Hephaestu. Postquam vero Beatus complures annos officio pastorali fungendo excelluerat, ad quod invitus divinitus vocatus erat, — in eam quam doctorum aliquis virginem nominavit Aegyptiacam, crebrae jam exortae sunt persecutiones, atque, ut illi urbi obtingere solet, pugnae gravissimae multaeque caedes factae sunt. Quum vero beatus Theodosius, summus episcopus, et assectatores ejus nobiliores sedibus depulsi, iidemque a clarissimis aulae regiae familiaribus vocati in Urbem Regiam profecti essent, adversarii eorum sperarunt se eos minis aut hortamentis in suam societatem esse collaturos. Qui fortiter enixi quum validam eorum firmitudinem animi vincere non potuissent, summo episcopo omni ejus synodo, episcopis, et

---

[1]) Memphidis nomen sacrum vernaculum olim „Vulcani domus" fuerat.

[2]) A. D. 535—536.

nobilissimo cuique clericorum, trecentis fere numero, in interiore Thracia exsilium durissimum constitutum est, una mansione inde distans, castrum quod Dercos vocatur, quo nos saepius nos contulimus ad sanctos illos itemque ad beatum excellentissimum et maximum senem Zooram Syrum, e regione Sopheniorum oriundum, qui et ipse cum iis relegatus erat. Ubi quum jam custodirentur, Theodora amatrix Christi, fortasse divinitus regina facta ad afflictos contra rigorem tempestatis firmandos, eos ceterosque homines quovis loco exagitatos alimentis multoque victu curavit. Iis ibi agitantibus et fidelibus ex omni loco exterminatis in Urbem Regiam confugientibus, primo persecutionum causa ubique gras-
p. 179 santium, deinde consecrationis ergo, [adeo deficientis] ut in omni regno Romano ad fines Persarum nemo quisquam esset qui fidelibus dextram imponeret, — multi igitur ad illos Sanctos in Thraciam venerunt, quos dolorem suum ostentantes implorarent. Nec tamen vel ibi exauditi sunt; quia nulla consecratio ibi fieri potuit ad eos sospitandos, quod nempe adversarii id audivissent.

His auditis sanctus Joannes oppressam ecclesiam Christi quotidie vehementissime planxit. Itaque haec in nostro conspectu saepius dixit: „Frustra vocamur pastores ecclesiae Dei, qui, quum oves Ejus lupis dilaniendae traduntur, ipsi domi manentes pro religione mori nolimus. Quid tandem prosumus ecclesiae Dei? Neque enim ne eos quidem homines afflictos et offensos sanare nec refovere volumus, qui fere sexaginta mansionibus confectis ad nos adierunt". Etiam haec cum fletu locutus est: „Reverebar eum qui principatum tenet. Quod nisi ita fuisset, per Christum vivum assevero, si locus mihi datus fuisset, non futurum fuisse ut impedirer quominus in maxima Urbis ecclesia vel in campo [1]) urbano coram omnibus consecrationem facerem". Quum vero multi quotidie advenirent e quibus eadem audiret, ille impatiens et zelo animo suscitato ardens hoc modo locutus est: „Dominus ne sinat me quiescere et dolorem gregis Christi sanguine ejus pretioso redempti omnino negligere. Nam pro eo si moriar, id mihi gloriae erit". Causam tum fingens ad patriarcham et custodes ivit oratum, ut morbi causa in Urbem ad medicos se conferret. Qua re cognita illi eum non modo non impediverunt quominus abiret, sed etiam Regina, eadem causa adventus ejus accepta, eum divinitus magno cum gaudio excepit, atque in aedificio magno nomine Anthimaeo
p. 180 amplum conclave [2]) ei dari, et victum [3]) ipsi et puero ejus praeberi jussit. Erat igitur effugium proposito et studio Beati. Deinde autem afflicti a nullo erecti et diutius agitati et vexati ad eum turmatim accurrerunt. Etiam altaria con-

---

[1]) Χώρῳ.

[2]) Μέτατον.

[3]) Ἀνάλωμα.

secravit multa et jamdiu seposita, ut quae consecranda atque alia alio mittenda essent, et ipse altare fixit, et summa libertate plenus erat, quippe acri studio et fiducia morti non cedenti. Sed in eum, florentem et per ora hominum volitantem, mala nata est invidia multorum non externorum sed internorum, qui ei obsistentes dixerunt, se rictui leonis astare et culpa ejus omnes momento temporis fractum et abjectum iri. Ille autem: „Leoni", inquit, „occurrenti ne quis se opponat, sed in memetipsum solum istum immittat, quem dicitis a me provocatum esse; et Deus voluntatem suam efficiet. Nam ora leonum numine coelesti occludi solent". Neque igitur de studio suo destitit. Postea autem patriarchae ejus scriptum est ut eum missum faceret. Sed ille sanctus, quum et ipse fideles quam maxime servaret et recrearet, accusationes in Beatum comparatas contemptim transmisit; „eum a se digressum et in Urbe agitantem, etiam a Regina acceptum esse, quamvis ipsa sciret se ei non praecepisse ut talia faceret". Igitur rem dubius omisit.

Sanctus Joannes autem omnes quibus patroni testes erant, undecunque venerant, accepit, neque vero peregrinis, quorum numerus magnus erat, manus imposuit, antequam testes et patronos produxissent. Quod quum vidissent eorum aemuli, eos quoque inimicos habuit qui erant fideles ipsiusque comites, quorum p. 181
in numero etiam episcopi erant; ejusque accusandi causa ad Reginam venerunt, quam quasi verbis ejus rogarent ut eum parumper ex Urbe abesse juberet. Quae virum miserum fortasse recreatum iri rata, ejus tranquillandi causa rescriptum dedit ut abiret. Quo mandato accepto iidem deliberarunt Beatum eo confundere. Quare ubi eum adierunt, quasi verbis Reginae ei dixerunt: „Hac in urbe ne amplius moratus sis neve te mihi in conspectum dederis; id si feceris necaberis. Praecepto obtempera, ne apud Regem accusatus capitisque damnatus male pereas". Sed vir prudentissimus, quippe qui mori paratus esset, decrevit, sive ad necem sive ad vitam exiret, non ante exire quam palatium ingressus esset ad verum cognoscendum. Festinatione tum simulata accinxit se quasi profecturus, et abiens eos reliquit. Quibus nesciis descendit in palatium magnaque fiducia Regis coelestis ad Reginam adiit, Reges objurgans et minas in eos jactans propter omnem illam fidelium persecutionem. Quem ubi conspicata est Regina, objurgatione ejus commota: „Quid", inquit, „pateris? Quid hoc sibi vult?" Tum ille: „Me aut ecclesiam Dei quis contristat et turbat nisi tu et tuus maritus". Ea vero attonita: „Quamnam in partem? Quis tibi quidquam dixit?" Ille autem: „Jussistis me necari; atque tuis verbis mihi indictum est ut ex Urbe confestim exirem. Quid jam amplius audire cupis?" Ea vero, cognito istos non verbis Beati rescriptum rogatum venisse, quod ipsa fecisset ut eum juvaret, istis inimicis cito arcessitis haec inclamavit: „Quem decipere voluistis nisi Deum atque

p. 182 hunc virum sanctum?" Quibus quum denunciasset quae insidiae eorum meruerant, Beatus eos multum precando ex interitu servavit, nec facinus eorum ultus est. Haec tamen Regina de consecratione dixit: „Cura ut in intimo palatio maneas, ne periculum tibi revera incidat: tam quiete te geras quam socii tui, neve in urbe sacerdotes facias". Tum ille noster: „Non faciam; et, quo intelligas me id non desiderare, foras egressus sum te, Regina, oraturus ut juberes me triginta vel quadraginta dies occulte et quiete in villa degere; id quod nunc ipsum te rogo, quoniam aeger sum". Tum illa eum benigne dimisit, quum revera debilis esset et corpore multa passo perpetuo aegrotaret. Beatus autem in animum induxerat, si molestaretur eo fine ne fideles intus non consecraret, exire et pro zelo suo acerrimo fideles provinciales visitare. Neque rem distulit. Ceterum se in villam abire simulans primum in Lydiam, inde in Asiam vectus est, ubi magnus numerus erat coenobiorum fidelium. Eodemque modo omnes provincias peregravit, et usque ad Tarsum Ciliciae descendit, nusquam diem integrum moratus, sed passim die noctuque strenue iter pergens. Igitur fama ejus tota terra percrebruit. Quem quum audiret advenire episcopus provincialis aut urbanus, ipse officiis perfunctus jam transierat. Antequam enim regionem aliquam intraret de fidelibus sciscitabatur, et binis ternisve diebus ante praenunciabat, ut singulorum locorum incolae intervallo unius ubique mansionis congressi praesto essent. Ita ad Tarsum usque visitationem fecerat, etiam universam Syriam percursurus, quum illic de eo compertum est, ac tota urbe ejus causa commotio crebraque
p. 183 quaestio factae sunt. Igitur sarcinis suis relictis quasi mendicus impraepeditus exiit. Quum vero videret provincias turbari, consilium iniit revertendi priusquam quaestio fieret et commotio ad Regem pervenisset. Itaque mense secundo rediit. Ubi vero in villam se contulit quasi nusquam profectus esset, per literas Reginam rogavit ut ipsum de se certiorem faceret; se per omne illud temporis spatium prae infirmitate non potuisse exire ad Dominam suam salutandam. Quibus cognitis Regina illuc donum ei misit. Eodem tempore patriarchae Antiocheni aliorumque episcoporum omnium literae ad Regem allatae sunt: „Ex episcopis apud eum morantibus unum egressum esse et totam Dei ecclesiam turbasse, consecrationem fecisse atque canones et expiationem imposuisse ab Urbe Regia usque ad Syriam". Atque Rex multum perscrutatus rogavit nonne ille esset, quippe qui per omne illud tempus ex Urbe afuisset. Tum non homo exiguus sed ipsa Regina gratia Dei pro Beato testis prodiit: „Eum illic in villa cubare quo se ipsa jubente exiisset, eundemque paucis diebus ante ad se misisse". Quem quum omnes attestati essent suo loco adesse, res omissa est, neque illi exauditi sunt, licet vehementer scripsissent. Ceterum iis responsum est, „ut si possent, istum prehenderent, si forte impostor esset; illinc neminem profectum esse".

Ubi vere ea res obsolevit et praeteriit, ipse iterum mandatum impetravit, ut morborum causa ad [fontem] calidum exiret. Dimissus abiit omnesque insulas litori maris oppositas et in medio mari sitas usque ad Cyprum et Caesaream circumiit ad fideles visendos. Quo facto clam omnibus rediit. Postea denuo iter fecit, in quo eum Rhodum transeuntem invenimus, ubi ejus aspectu digni habiti sumus. Sexto fere anno postquam iter superius fecerat, licet nobis declarasset se Asiam iterum transiturum esse, tamen nobiscum Alexandria in Urbem Regiam p. 184
ascendentibus rediit. Igitur fideles praemonitos ad singulas mansiones, ubi restitimus, plus quam centenos quinquagenos, imo plus quam ducenos numero, Beatum exspectantes invenimus. Sic simul urbes simul vicos transiimus. Itaque in civitate Trallibus, clericis intra ecclesiam sacra facientibus, plus quam quinquaginta sacerdotes fecit. Quum vero plurimi essemus atque viri nobilissimi nobiscum essent, nobis permissum est ut in summas catechumenias ecclesiae ascenderemus. Igitur custodibus ad januam appositis, qui homines partite divisos sursum mitterent, terni et quini eo ascenderunt. Atque ego eucharistiam et oblationem tenui, ille vero, cujus alacritatem et firmitudinem mirabar, rectus iis benedixit et eucharistiam dedit et officio functus est inter sacra quae infra fiebant. In ecclesiam sancti Joannis Ephesinam similiter plus quam septuaginta homines in certum locum exciti convenerant, quos in aedificio pavimenti [1]) ecclesiae sancti Joannis nocte consecravit. Inde ille tum Chium, Alexandriam, et in Palaestinam, nos in Urbem Regiam discessimus, mirati gratiam Dei, quae talem hominum excitasset ad fideles curandos [atque ad ecclesiam pacandam et tranquillandam dedisset].

Ceterum quamdiu peregrinabatur, illi qui in Urbem congressi eum exspectabant, quem columen suum esse atque desideria sua expleturum ducebant, aerumna obruti erant. Deinde rediens homines multos et afflictos ipsum exspectantes inveniebat. Licet enim in eadem Urbe permulti alii essent, propter verecundiam ejus nemo quisquam erat qui fideles consecraret. Itaque magno zelo ejus, magnaque p. 185
gratia Dei quae ei praesto erat, inducti sumus ut ad historiam tam longam aberraremus; atque ex factis ejus pauca ad visitandi rationem pertinentia memoravimus, ceteris alacritatis et modestiae testimoniis, quippe quae majora essent quam ut narrarentur, transmissis, ne modus praefinitus excederetur. Haec enim sunt quae tradimus in memoriam eorum virorum sanctorum et zelatorum atque fortissimorum in certaminibus pro religione faciendis, Joannis prioris et hujus alterius Joannis; quum via mansuetudinis et virtutis eorum descripta lectoribus profuturi, tum ostensuri, gratiam Illius qui ecclesiam sanguine suo pretioso rede-

[1]) Τὰ πλάκια hoc vocatur; idem vocabulum vide p. Syr. 323 vs. 20.

mit, etiam in angustiis ecclesiae duo illa columina lucida in ea statuisse, quam precibus eorum sanctis consolaretur. Cessent ex ea media schismata ejus atque lites in aeternum. Amen. Etiam peccatori qui haec scripsit, fiat misericordia per preces illorum. Amen. *Finis historiae beati Joannis, episcopi Hephaestu civitatis Aegyptiacae.*

CAPUT XXVI.

De sancto Thoma episcopo Damasceno, persecutione exagitato et martyre.

Quia consilium divinum per duos illos Joannes, pugnatores paratos et pastores veros effectum, quamvis leviter et dubitanter descripsimus, etiam tertium sanctum, Thomam episcopum, ordini commilitonum eorum interponamus oportet, cujus et studium acerrimum et negotia in ecclesia Dei procurata illorum facta aequiparent. Nam sicut sanctus . . . .

(*Desunt folia nonnulla*).

(CAPUT XXX.[1])

De Elia Darensi.)

. . . advenimus; apud quem cum multis parumper fuimus, zelum viri acerrimum
p. 186 mirati. Nam stetit et episcopos atque eos qui regiam potestatem tenebant constanter exsecratus est, eosque impios et apostatas atque novos Judaeos vocavit. Quare quum Regi de eo scripsissent, in exsilium ivit, labore, domo, omnibusque rebus relictis. „Hominibus impiis licere ista capere: se Jesum Dominum suum solum desiderare". Itaque profectus quindecim annos explevit in persecutione, diligentia peregrinorum et pauperum nequaquam cadente. Denique obiit in summa et inexarrabili excellentia. Neque ea sola decora ejus sunt; sed ex actis ejus ea leviter notavi, metuens ne extenuationis accusarer. *Finis historiae viri Dei nomine Eliae qui in urbe Dara erat.*

---

[1]) Ea capita quae hinc excidisse videntur, in libri fine praebebimus.

CAPUT XXXI.

De duobus fratribus mercatoribus, Elia et Theodoro, praeter quaestum mundanum etiam lucrum divinum facientibus.

Quum in animo habeamus de iis narrare qui viam religionis ingressi sint, eorumque vitam insignem narratione nostra prodere, idcirco nolumus glorias omittere horum virorum illustrium, qui propter habitum illi quidem seculares et mercatores habebantur, sed in vita angelica constantes erant. Hi duo viri fratres erant. Juvenes inter mercatores quaestum fecerunt, quibuscum ambo diversi, uterque vero in provincias Persarum, exire solebant. Sed timore Dei in animum recepto constituerunt ut, quaecunque Deus sibi comparasset, quum sibi tum cuivis usui forent, quem sicut ipsos peregrinum viderent et pauperem. Quamobrem reditum sui laboris pauperibus et peregrinis dispensarunt. Atque Deus zelum eorum conspicatus quodcunque negotium susceperant prosperavit. Igitur quum fortuna famulante omnem mercaturam facerent, consilium inierunt omnino abstinere solitis vitiis mercatorum secularium; omni videlicet juramento, dolo, fraude, et pondere mensuraque iniquis. Emptoribus aut venditoribus omnia p. 187
juste et aeque sine altercatione dixerunt. Quicunque autem juramenta et altercationem facere coeperat, ei haec pauca locuti sunt: „Sine me, frater, directe tecum agere, nulla fraude, nulla fallacia, nullo jurgio, nulla altercatione, nullis juramentis. Prout tibi videtur, eme aut vende. Cur Satanas te si juraveris ad peccandum compellat, nullo te cogente ut invitus emas aut vendas. Jam sine juramentis cape si ita tibi videtur; sin minus, pro nobis ora". Hunc in modum illi viri timore Dei insignes opere suo fungebantur, in binos vel ternos annos quinis senisve denariis conducti. Sed illi quibuscum operabantur, videntes quaecunque suscepissent ea Deum prosperare, eos annuis denorum, imo nonnullis annis post, quum discedere vellent, vicenorum, postremo, pro lucro Gratia per eos effuso, tricenorum denariorum conduxerunt, ut apud se manerent, ac suam quisque rem familiarem iis tradiderunt. Erant iis horrea maxima atque ipsi multas regiones transibant. Sed fratres insignes, postquam tali pretio famulati viginti annos de justo suo labore Gratia alti erant, inter se deliberarunt, sibi expedire ut per se operatum abirent; se jam pastum iri iis rebus quas sibi Gratia tribueret; sibi licitum et facillimum fore, sine aliorum metu Deo reddere quae sibi dedisset. Igitur anno vicesimo in patriam, scilicet Amidam redierunt.

Erant iis duae sorores, et ipsae a prima pueritia in vita humili et sancta p. 188
caste versatae, et in luctu, fletu, suppliciis, precibusque semper constantes. Quae

quum de fratribus doluissent per omne temporis spatium quo eos non viderant, et raro tantum audiverant eos salvos esse in regno Persarum, eos tandem regressos prae longitudine temporis acti non agnoverunt, antequam ipsi aperuerunt qui essent. Tum decreverunt etiam e dono earum spirituali, quamdiu viverent, lucrum facere. Igitur quatuor numero una Melitenen, in urbem Cappadociae, habitatum iverunt, ubi operam suam spiritualiter capessiverunt, omnem laboris reditum inter se et peregrinos pauperesque aeque dividentes. Deo ipso fautore, ex quo initium fecerunt quotidie gratiarum actionem et benedictiones pauperum et egenorum acceperunt. Quum vero illi homines casti Deo omnia scienti laboris, dolo, fraude, et fallacia vacui, omni tempore quasi suffimentum odoratum ederent, idcirco Ille qui nec deseruit nec deserit quemquam eorum qui Ipso confisi sunt, pro amoris sui abundantia gratiam suam manifestavit, et incepta eorum omnia secundavit. Brevi igitur opes magnas adepti sunt, quas ipsi valde mirabantur adeo increscere, quum distributio semper fieret. Itaque fama caritatis et liberalitatis eorum passim exeunte, pauperes undique ad eos convenerunt, quorum singulorum desideria aeque expleverunt. Atque ubicunque audiverant homines persequendo agitatos et pauperes esse, eos donis levarunt et consolati sunt. Contempserunt ergo lucrum mundanum, spirituale vero magna diligentia feliciter et strenue persecuti sunt; quamobrem sorores beatas incitarunt
p. 189 ut propter lucrum e reditu laboris comparatum et ipsae ceteris vitae rationibus eadem adderent.

Igitur pro se quisque largiti ipsi maxime invaluerunt, ita ut illud dictum prophetae ibi reapse manifesto eveniret: „Beneficia vobis effundam donec satis esse dicetis". Itaque Deus iis hominibus adeo favit, ut omni proventu erogando et distribuendo abuti non possent, licet domus eorum peregrinis et reliquis pauperibus hospitio esset. Quare domi eorum magna erat vis servorum, mercenariorum, ancillarum, atque etiam hospitum et pereginorum Dei causa receptorum, et puellarum, anuum, atque hominum coecorum et mancorum, ita ut in omni more domestico instituta monastica, jejunii, nasiraeatus, et modestiae, observarent. Et quasi in coenobio essent, vices hebdomadales faciebant ad laborandum, et cellae separatae iis erant ad preces occultosque labores nocturnos faciendos; omnes enim precandi causa vigilabant. Itaque cantus spiritualis et lectio Scripturarum totam noctem e cellis audiebantur. Nec cuiquam licebat ne mane quidem exire ut sermones cum aliquo conferret, antequam officio suo perfunctus esset. Sed majorem natu nomine Eliam coëgerunt ut domus tuendae causa uxorem duceret. Is solus coactus uxorem duxit, eidemque illud Scripturae obtigit: „Viro Dominum timenti uxor bona dabitur". Nam uxor ejus domum ingressa, quum videret eos viam justitiae strenue calcare, cursum propere capessivit, omnesque passione,

lacrimis, jejunio, vigiliis, et precibus antecessit, eadem psalmos didicit, quin imo in monasterium aut in desertum ire voluit. Fuerunt ei filii et una filia, quam statim ascetriam fecit. Itaque illi homines praestantissimi omnes spiritualia persecuti sunt. Quibus si forte necesse erat noctu verba [1]) facere, ex iis unus p. 190 vespera electus et destinatus est ad rem gerendam, quam non perfecit antequam omnibus reliquis supplicavit ut pro se Dominum orarent; „se laudationem Dei omissurum esse, cujus causa os et lingua sibi data essent; pro se orarent Deum ut prohiberet ne, inter ea quae facturus esset, clam peccato pollueretur".

Apud eos igitur quorum vitam insignem cognoveramus, quum Urbis Regiae appetendae causam haberemus, morati sumus, imo complures dies nunc ascendentes nunc degredientes domi eorum degimus. Quoniam igitur in exedra quadam domus suae martyrium fecerant, quo certis horis conveniebant ad officia celebranda, et amicissimum atque honoratissimum quemque recipiebant; idcirco, ad eos homines seculares appellatos, et ad instituta ac leges eorum, videlicet majorum et minorum, imo puerulorum, mercenariorum, servorum, et ancillarum animum attendentes, ac videntes quanta in castitate et laudatione et professione Dei et jejunio et precum omni tempore repetitarum versarentur, nos ipsos tacite contempsimus, vae vitae nostrae injungentes, qui nomine solo, non re Christiani essemus; etiam illud Domini nostri cum tristitia recordati: „Telonarii et meretrices vos in regnum coeleste antecessuri sunt". Igitur mirabundi inter eos versati sumus, imprimis magnum eorum amorem in Deum et voluntatis proclivitatem mirati. Neque enim majores nec minores conspectum nostrum diligenter fugerunt; sed nos quoque veros Christianos esse rati singuli, seu viri seu feminae, nos de cogitationibus suis ceterisque rationibus ex ordine interrogarunt, ut a nobis discerent num sibi liceret hoc vel illud propositum exsequi, atque audirent quonam opere ad Deum adire possent. Ac nos, ut dixit Dominus noster scribis p. 191 et Pharisaeis: „Gravia onera collis hominum illigatis, sed ipsi ea ne uno quidem digito attingitis", ita eos illa monuimus a quibus ipsi alieni eramus, doctrina justitiae et vitis Patrum narrandis. Atque universi inter se eo magis laboribus certarunt. Sed fratres eximii quum contenti non essent fructu spirituali quem ab hominibus quotidie advenientibus merebant, consilium ceperunt alterutrum, quaecunque Deus sibi comparasset secum portantem, abiturum esse in regiones ubi sodalitia monastica persecutione agitata et turbata habitarent; ut rebus terrenis distributis precibus eorum fructum spiritualem reficeret; fideles enim etiamtunc ubique agitati et turbati sunt. Itaque alteruter profectus cum duobus pueris totam Syriam transiit atque in Arabiam et Callinicum et in desertum ivit, habitu

[1]) 'Απόκρισιν.

mercatorum secularium indutus, ne quis se spiritualia mercari intelligeret. Hunc in modum illi homines mirabiles onera amore Dei magnifica mercaturae suae diem ex die coelo obtulerunt, atque vitae novae regni coelestis cupidi in ea vita inenarrabili aetatem degerunt, ita ut glorias eorum digne describere omnino non possimus.

Tandem vero omnia sua, domos ceteraque profana vendiderunt, et egenis monachisque distribuerunt. Omnes tum ipsi monachi facti sunt. Ceterum beatus Elias diem supremum obiit priusquam habitum monasticum sumpsisset; uxor ejus autem et filia in coenobio muliebri in ditione Mabugensi [1]) sito vitam expleverunt. Sed sorores ad summam senectutem provectae laboribusque praeclaris deditae adhuc, anno videlicet octingentesimo septuagesimo octavo [2]), in Anzitene
p 192 Urtaeorum vivunt, ubi monasterium iis est in vico qui Nanas vocatur. *Finis historiae duorum fratrum mercatorum, Eliae et Theodori.*

CAPUT XXXII.

De fratre quodam qui illecebris furtorum invitatus succubuit, deinde ad poenitentiam pervenit.

Beatus quidam jamdiu cum duobus discipulis in 'Εννάτῳ [3]) Alexandriae anachoretarum more in cella vixerat. Quo ubi venimus, intravimus ad benedictionem ejus accipiendam. Eum post tres dies quam ab eo discesseramus, frater quidam ex una sodalitatum illustrium illic degentium adiit, simulans se cum eo vivere velle, ut egomet ipse ab illo fratre in monasterio ipsius didiceram. Quum autem ingressus atque unam fere hebdomadem apud illum moratus esset, impulit eum Satanas, ut vasa cellae ipsius anachoretae furatus aufugeret. Igitur omnibus quam diligentissime recognitis, ille praemeditatus quid faceret nocte surrexit et quaecunque invenerat collegit; Beato enim haud exiguus erat numerus sanctorum [4]) et scriptorum. Qua sarcina magna capta fugiens obviam se dedit camelariis iter facientibus in desertum intra Libyam situm, quod Κελλία vocatur [5]), quibus prae-

---

[1]) Urbs Mabug a Graecis Bambyce vel Hierapolis appellatur.
[2]) A. D. 566—567.
[3]) Cf. cp. XXV, p. 113.
[4]) Reliquiarum; cf. p. 41 vs. 33.
[5]) Prope montem Nitriae; cf. Larsow, *die Festbriefe des h. Athanasius*, p. 4—5 et Tab. I.

mium dedit, simulans se suas sarcinas collegisse ut eodem iret. Iis comitibus desertum intravit, ubi quum homines quosdam invenisset, speluncam desideravit quam solitarii more inhabitaret. Sed hebdomade ibi exacta, quum cogitationibus suis damnaretur et corde suo flagellaretur (nam haec omnia nobis cum fletu confessus est), haec animo submisso agitavit: „Utrius causa, homo miser, anachoreta esse cupis? Christi an Satanae? En Satanae serviisti; daemonis voluntati omnino obtemperans animam ad imaginem Dei fictam afflixisti, res ab illo sene sancto laboriosissime et maximo sudore comparatas furando. Ille coram Deo perpetuo tua causa ingemiscit et clamat. Quamnam spem vitae et salutis habeo?"

Itaque (dixit) poenitens et attonitus et lacrimans hebdomadem consumpsi, de p. 193
meipso deplorando et haec mecum reputando: „Quid mihi obtigit? Quid me pellexit? Quid faciam? Quanto opere me ipsam deplorem? Vae mihi; nam comites clam et furtim Regno potiti sunt, ego vero supplicium aeternum mihi furatus sum. Quid mihi mox ad Deum adituro obtinget? Quomodo scelus meum diluam?" Quicunque autem me lamentantem audiverant mirati sunt, studueruntque causam doloris et fletus cognoscere. Re patefacta eos stupore affectos rogavi, „quid mihi suaderent ut facerem; conscientiam me impellere ut me ipse strangularem, vitaeque finem facerem, quae me frustrata esset ad tale flagitium me excitando". Sed illi sancti mihi suaserunt ut rapta domino redderem, dicentes: „Si aures nobis praebes et rapta restituis, animoque demisso sceleris causa misericordiam deprecaris, Deus tui miserturus est, et homines quoque tui miserturi et veniam tibi sunt daturi, imo pro te oraturi". Ego vero pudore captus consiliis eorum obstiti, quibus uti gravabar; „erubescere me id facere; quonam vultu, quo colore, qua fronte aenea id faciendum esse?" Tum illi beati: „Utrum tibi expedit: hic opprobrium et pudorem fugacem tulisse et tempore opportuno salutis causa poenituisse, animasque a te afflictas et irritatas sedasse, an illi supplicio aeterno succubuisse, in quo nec pudor nec probrum nec tormentum unquam cessabit?" Ea mihi plerique dixerunt; quare omnibus vasis et scriptis et martyribus obsignatis et relictis, pudore captus surrexi atque huc me contuli, ubi moraturus sum quoad mihi oriantur deprecatores.

Ea omnia frater ille magna animi demissione multoque fletu ore suo mihi p. 194
narravit. Ego enim, circumiens ad benedictionem sanctorum adipiscendam, eum inveneram in coenobio quod a Patre Andrea nomen habet [1]) exadversus sanctum Menam, in deserto quod Mendaeum [2]) vocatur. Quem conspicatus obstupui, atque eum salutavi nescius eorum quae facta erant. Ille autem moestus et sollicitus

[1]) S. Andreas Miles et S. Menas d. 12 m. Julii a Graecis una celebrari solent.

[2]) Cff. supra pp. 68 ann. 5 et 75 ann. 1.

procubuit, deque dolore interrogatus se ipse accusavit, ac multo plura quam scripsi de delicto suo revelavit. Quibus auditis eum, cujus poenitentiam mirabar, consolatus sum dicendo: „Res tua gravis et mira est, quod animi levandi causa dedecus adeo contemnis, et sive ludibrium sive opprobrium suscipis et verbera et quaecunque fugacia occurrunt subire vis, ut te vindices ab illa poena gravissima et crudelissima quae in infernis sempiterna tibi futura sit. At noli timere: bene fecisti quod operi et voluntati Satanae non penitus serviisti, etsi iste te, quandoquidem homo es, ad peccatum illexit". Quibus auditis ille animum erigens rogavit nos ut secum iremus ad spoliorum dominum, quem oraremus ut, quum res suas integras recuperaret, delictum condonaret. Neque igitur id recusavimus, quod sentiremus fratri nostro profuturum esse; sed sicut illo praecepto: „Frater si te coget mille passus pergere, duo millia cum eo ito", facere jubemur, cum eo ad Beatum profecti sumus. Eo procul relicto Beatum magna tristitia magnoque, potissimum martyrum et scriptorum, dolore turbatum invenimus. Cui quum coepissimus significare, res ejus fortasse recuperari posse, miratus percontari inchoavit. Nobis vero dicentibus, eum si postulationi nostrae satisfecisset omnia
p. 195 sua recuperaturum esse, respondit se jam ultro facturum quaecunque jussissemus.

Tum ei poenitentiam obtulimus, rem in nosmetipsos suscipientes, dicendo: „Quoniam Satanas ut mortales nos corrupit ut in Deum atque in sanctitatem tuam peccaremus, tua recipito et delictum condonato, neve jam amplius odium servato, ut illi praecepto obtemperes: Ignoscite ut vobis venia detur". Beatus autem tristis et maxime gravatus erat: „Vobis", inquit, „jubentibus, etsi nihil reddatur, quoad vivam absque odio passurus sum istum mecum vivere, neque ullam mentionem illius rei facturus". Igitur ille frater poenitens et lacrimosus vultuque obvoluto venit seque ipse vehementius accusavit quam ab ullo inimico accusari potuerat. Quum vero Beatus poenitentiam ejus videret, omnes simul quam maxime mirati sumus Gratiam, quae animum ejus tali poenitentiae ac tali incepto aperuisset, et quicunque rem audierunt valde mirati sunt. Itaque ille pro poena omnium benevolentiam expertus est. Excepit eum Beatus ac poenitentiam ei indixit eique ignovit. Asinum conduxit, quem agens frater, ne unam quidem rem supprimens, omne raptum reduxit. Ergo utpote sontem poenituit eum flagitii, cujus causa tantam poenitentiam agere studuit, ut mirabundi et Deum laudantes eum relinqueremus. *Finis historiae fratris qui illecebris furtorum invitatus succubuit, et postea ad poenitentiam pervenit.*

CAPUT XXXIII.

De beato quodam, nomine Hala zelatore, e coenobio quod Edessenorum vocatur.

Is beatus illustris Halas [i. e. Dulcis] zelator vocabatur, cui [duplici] nomini omnibus modis respondit, quippe qui revera zeli plenus, modestus, pius, doctus, et in omni religione perfectus esset. Habitabat in coenobio quodam Amidensi p. 196
quod Edessenorum vocatur, ubi complures annos cum eo consuetudinem habui, cujus studium acerrimum, cursum firmum, strenuitatem perpetuam, vigiliam in omni re summo opere adhibitam, et, ut id dicam quod perfectum erat, amorem Dei ardentem et modestiam ac diligentiam, quamdiu ei affui, toto pectore quam maxime miratus sum; quibus rebus Illustrissimum illum imitatus est qui discipulis suis exemplum mansuetudinis dedit. Nam ab ineunte tirocinio Zelator optavit ut ex operibus domesticis coenobii vilissima navaret, praeterquam quod consilium cepit, quotiescunque peregrinum coenobium intrantem vidisset, se in eo curando non esse defuturum. Quem morem per totum diem pertendebat, mercatoris variis mercibus affluentis similis, qui, nisi ex alia merce lucrum refecit, ad aliam recurrit, ut proventus largioris facultas sit. Quemcunque enim pauperem ad portam coenobii adeuntem videbat, eum pro sua parte certe paululum recreavit; quem vero pauperem aegrotantem videbat, in eo adjuvando partem habuit. Itaque ille Sanctus spectaculum dedit ejus qui proventum uberiorem omnino non negligeret, neque laborem mercaturae spiritualis unquam omitteret, sive a peregrinis sive ab egenis sive ab aegris foris jacentibus, quibus aliqua deesset consolatio, quaestum illum faceret. Ad hoc sordes [1]) coenobii quotidie collectas abluebat, imo omne coenobium everrebat et cinerem egerebat. Quum vero hora advenisset qua sciebat hebdomadarios sartaginem in ignem intulisse olusque mundasse, eorum officinam purgatum ingressus illuviem efferebat, deinde considebat et purgamina perlegebat, imo folia digitalia in quibus bestiolae erant lavabat, quae ubi intravit in ollam ab hebdomadariis petitam indebat, idemque oeconomum rogabat ut paulum olei sibi daret. Tum illas res vilissimas coquebat, p. 197
quas ut odore allectus gustares, cibum primo electum rejecisses. Postremo paulum panis et vini, si praesto erat, petebat, quae ad aegros et profligatos atque pauperes ad portam jacentes efferret. Quando vero olus hebdomadariis deerat, ne hortulanos molestaret, in arvum aut in hortum ibat ad herbas agrestes et inutiles

[1]) Σιάλους.

colligendas. Pulmentum deinde et lentes apparabat et ad pauperes efferebat. Quum vero ad mensam consideret, sportam et urceum quae sibi paraverat juxta se ponebat, quibus majorem partem suae portionis injiceret, etiam alios ad aemulationem excitans, ita ut et ipsi pocula in urceum effunderent, portiones suas sportae injicerent. Tum ille ea clam capta pauperibus ferebat. Ita recreavit multos, qui ei pectore toto et pleno benedixerunt ac pro eo orarunt. Igitur illum morem dies noctesque pertendit, nec cum ullo nisi munibus coactus sermocinatus est. Neque ab ore ejus, sive egressus sive ingressus erat, psalmus unquam recessit, quin etiam inter sermocinandum labia ejus inter bina verba moventia visa sunt. Quum vero se remitteret ab officiis quae sanctis praestiterat, ad Scripturas recurrebat; ita ut dies noctesque continuae, si lectioni dari potuissent, ei non suffecissent ad aviditatem legendi satiandam. Erat enim peritissimus Scripturarum et lectionis doctrinalis; quamobrem multi ei erant discipuli, quos post officium nocturnum in horreum vel quemvis locum ducebat, ubi ad primam lucem legerent atque officia recitarent. Sed cum prima luce, etiamsi ei omnino non necesse erat exire, saepius egrediens ante omnes negotio suo diligenter
p. 198 incubuit atque egenos ad portam jacentes ante tempus visit, quos consolaretur et erigeret.

Quem ergo pauperrimus quisque omnesque peregrini adeo exspectabant, ut conspectus ejus jam sufficeret ad eos consolandos. Nam simulatque ad mensam assidebant, quasi ridens surgebat ac si desiderium suum jam explevisset, rogans: „Quis haberet quod Domino Jesu daret? Nonne esset aliquis qui pullis Domini Jesu escam praebere vellet?" Atque multos permovit ut quaedam clam caperent sibique darent, usque eo ut optimus quisque, invidiae ejus plenus, rogaret: „Cur foras exiret; unam portam cunctis datam esse ut omnium pariter curam haberent". Quibus auditis ille tacebat aut quemvis ridens rogabat: „Sine me, domine; ad fratres Lazari visendos exeo, ad pullos spectandos quibus esca deficit". Tandem igitur ab unoquoque, imprimis ab oeconomo vituperatus est, quod tam vehementer et tam immodice instaret, ut, si ei manum dedissent, nec cibus nec vinum tempore coenae oeconomo, nec pulmentum in portam non elatum hebdomadariis praesto fuisset. Igitur irati in eum contumelias jecerunt et urceos ejus patellasque in terram effuderunt. Neque tamen ulla parte iratus neque offensus neque afflictus rogavit, quid opus esset ut se opprobriis morderent? Quandoque vero hebdomadarius aliquis vel oeconomus rupta patientia in eum invehebatur; at ille omnia ita ridens exhauriebat et tolerabat, ut quemvis patientia sua confunderet, neve ullum transmitteret antequam desiderium suum expletum esset; „Domini Jesu causa pigere se hominum esurientium, qui non haberent quo famem explerent; nisi res sic se habuisset, se illum precibus non fatigaturum fuisse". Ita dono accepto

abibat. Neque eum taeduit tali ratione pauperibus et aegris assidue, vigilanter, p. 199 et diligenter consulere. Peregrinos ingressos recipiebat, curabat, lavabat, et ungebat, eorum lectos sternebat, et reliqua parabat ut cubarent. Postquam vero corpus paulisper remiserat, totam noctem in angulo laborabat vestimentis illorum, pro quibus alia supposuerat, elixandis, lavandis, assuendis, resarciendis, quae denique iis redderet. Ea causa „dominus talis nominis zelator" vocatus est. Sed Beato munere tam gravi complures annos functo persecutio omnes exterrens erupit, cujus causa coenobia aufugerunt, quibus nullus victus restitit, rebus omnibus aut ablatis aut diverse collocatis. Quare Beatus se valde afflixit, quod nec vestitum nec lectos peregrinis praeberet. Angustias coenobiorum pro nihilo aestimans peregrinos doluit. Igitur vestimenta obsoleta et veterata lavandi et assuendi causa acquirebat, ludibriumque domesticorum et externorum contemnens in sterquilinia ibat ad pannos et paleam legenda, quae domum ferebat et lavabat ac discerpebat, ut ex iis pulvinos conficeret et colligaret ac reponeret. Ita suis p. 332 operibus sufficiendi rationem invenit; neque eadem via aspera vel in pace vel inter persecutiones, sive in urbe sive in exsilio, unquam cessit.

Tandem autem frater quem habebat eum coëgit ut Ephesum oratum iret, eumque reluctantem instando permovit ut proficisceretur. Quum vero gula infirma et provecta aetate retardaretur, diu gravi morbo affectus est. Quum ergo ex utriusque monasterio nonnulli beati in Urbe Regia habitantes praesto essent, illic ascenderunt senem secum ducentes. Itaque pervenit in coetum ad Reginam tunc temporis congressum, quae homines undique exactos convocabat et sustentabat atque in palatium quod Hormisdae vocatur recipiebat. Ad hujus portam multi pauperes et peregrini dies noctesque jacebant; quos quum videret Beatus, locum suum jam adeptus, idem expertus est quod homo inops, qui rem optimam perditam, quam sibi persuasum habebat non recuperatum iri, necopinato iterum aspiciens cum gaudio miratur. Ergo pristinum laborem duplicavit, tum frustis a quolibet acceptis et suis portionibus distribuendis, tum audacia patientissima, p. 333 qua unumquemque rogabat, postquam eum ope frustrati erant et increpuerant et „dominum talis nominis zelatorem" vocaverant. Itaque egenos omnes satis superque et perfecte curabat, etsi jamdiu presbyteratum adeptus. Ubi licet, ut antea, diceretur laudis et honoris cupidus esse atque hominum gratia laborare, ipse quasi dicti nescius id solum egit, ut profligatos levaret, usque eo ut omnes eum mirarentur atque Deum laudarent. Cui sit laus et honor et adoratio, Patri et Filio et Spiritui Sancto, nunc et semper et in secula seculorum. Amen et Amen.

Finis historiae domini Halae, cujus preces nobiscum sint. Amen.

(CAPUT XXXIV.

De Simeone scriba Amidensi.)

p. 199 ...eorum causa tempus adeo insumpsit ut multis diebus ad mensam suam comitumve omnino nihil pervenire posset. Atque omnes magna cepit admiratio animi liberalis viri Dei, quod inter omnem illum globum pauperum perpetuo eum circumstantium tanta impigritate, tanta constantia, tamque miti animo versaretur. Nos autem et alii aeque pigri ei occurrentes clamorem et rumorem multitudinis saepissime fastidivimus, quibus perturbati rogavimus eum: „Cur,
p. 200 pater noster, omnem istam turbam a prima luce ad vesperam perpeti mavis quam illis tempora adeundi statuere?" Ille autem: „Dicite", inquit; „num tempus est, fratres, quo fores Dei pulsantes non excipiamur? Foribus Ejus num quisquam adstat nobis iratus, aut significans nobis alias redeundum esse? Nonne fores Ejus nobis, si pulsare volumus, semper apertae sunt? Quid tandem me hortamini Ipsum repellere qui meam januam adierit, pulsantem non exaudire, aut tempus Ei praescribere? Mihi nonne satis est, Christum suis pedibus ad januam meam adiisse? Mihi misero pulveri, creaturae Ejus, num necesse est contra Eum os aperire ad contumelias? An nullam fidem habemus illi quod in Evangelio Ipse nobis praedicat: „„Seu bene seu male feceritis, id mea causa fecistis?"" Neque enim dixit: „„hominum miserorum et infirmorum"", sed: „„mea causa id fecistis"".

Haec atque alia verus ille servus Dei tristi cum fletu dixit. Jam antea enim molestissime ferebat quod victus animo liberali respondens sibi deesset. Tandem vero, quum aetate provectus esset et fama ejus factaque tota urbe percrebruissent, Deus, diligentiam ejus conspicatus, desiderium ejus large explevit. Senex ergo sanctus consilium cepit non solum unum morem patriarchae, quem studebat imitari, consequi atque in eo persistere, verum etiam plures quam ille fecerat ingredi. Quare non solum in caritate, in studio, in benevolentia ergo peregrinos, quae in eo tanta quanta in illo fuerunt, sed etiam hac in re non defecit, quod omnia per se et suis manibus peragebat, ut quam integerrimo officio fungeretur. Utque patriarcha, cui tanta vis esset servorum et famulorum, quum illos aspiceret quos
p. 201 veluti peregrinos excepit, non jussit alium ad gregem abire unde vitulum caperet, sed quamvis senex prosiluit ut ipse, non alius, benedictionem peteret; ita noster, quamdiu senex maximo natu fuit, in omni opera diurna agere solebat. Multis cum eo in cella habitantibus, hos non passus est sibi neque alii servire, sed ipse ministravit, saepe mensa desurgens ad omnia ad coenam necessaria curanda. Nec taeduit eum, id quod multi rem magnam et miram habebant, diem ex die ante

pulmentum apparatum coquere, quum hunc sibi morem praescripsisset, simulac nocturnum officium finivissent, dimissis ceteris ut corpus reficerent, coquinam se intraturum esse, ubi manum operi admovens ad primam lucem pulmentum coqueret egentium gratia qui primi essent adventuri. Quo allato et apposito egrediebatur et comites expergefaciebat, ut surgerent ad officium matutinum faciendum, ac sub finem officii intus et foris mensas ponerent. Nec tamen, ut qui avidus esset lucri spiritualis augendi, abstitit serviendo discurrentibus. Quaternos viros coecos secum ductos in cella mensae suae circumponebat, ita ut eum videre non posses quin frustum [panis] aut paulum oleris distribueret et in singulorum ora inderet, quos nominatim appellabat, aut poculum iis in manum traderet, quos singulos nomine citatos orando cogebat ut gustarent, etiam manum eorum prehensam ad pelvim admovens. Neque homini nobili neque exiguo, si forte advenerat, separatim ab illis cibum capere licuit. Itaque magnus numerus virorum nobilissimorum, qui ob gravem ejus senectutem vitamque miram ad eum venerant ac studio erga eum capti erant, gravati sunt, quod inter istos viros coecos sibi p. 202
sedem dedisset. Neque tamen iis cessit, sed cuivis eorum istos coecos anteposuit, quibus deserviit quasi Jesus Christus essent. Neque illi nec quisquam ex aliis peregrinis cibum ejus et advenarum internoscere potuit. Ipse omnibus ministrans aquam calidam effudit, attulit, potum miscuit; qua de re omnes ob aetatem ejus provectam gravati sunt. Cui si quis ullam rem reddebat, sive pro eo quidquam facere volebat, hoc modo locutus est: „Quandoquidem te, frater, nec laesi neque ullo modo tibi malefeci, cur tu me laedis?"

Quum autem hicce Sanctus jam decem annos in Urbe Regia vixisset, ut lucrum plenum fecerat atque in persecutione perpetua multisque locis acta optaverat in ea urbe laborem pertendere, postquam cum eo illi vitae dedito duodecim annos transegeramus, obiit vir mirificentissimus, omni vita magnis illis operibus strenue consumpta. Quum igitur Deo placeret eum gravedine valde oppressum in domum coelestem traducere, mori se sentiens, unicuique comitum e cella munusculum dedit quale singulis profuturum esse intelligebat, et quod ex altaris supellectili supererat. Nam cella ejus simul ecclesia erat, ubi, quum maximum numerum hominum eo ad se colligeret, altare semper instructum stabat. Denique omnia sua venumdari et pauperibus tradi jussit, id quod revera factum est, et diem supremum Dei jussu obiit. *Finis historiae Simeonis senis scribae Amidensis.*

CAPUT XXXV.

p. 203 DE COETU MAGNO, MIRO, ET ILLUSTRI SANCTORUM MONASTERIORUM AMIDENSIUM, QUAE INTER MAGNA CERTAMINA PERSECUTIONIS EXCELLUERUNT, QUUM ANNO OCTINGENTESIMO TRIGESIMO SECUNDO [1]) EXAGITATA ERANT.

Licet jam triginta annis abhinc, in alio libro quo de persecutione agebatur, nonnulla de eo sancto coetu scripserimus, nobis etiamnunc opportunum videtur eundem hac in serie vitarum sanctorum commemorari. Etenim reprehensione dignum esset, si de singulis personis [*sic*] narrantes coetum illum magnum et mirum mille sanctorum silentio praeteriremus; de quo ipso si data opera scribere vellemus, historia ejus omnino superaremur.

Coetus ergo divinus mille, ut supra diximus, haud minus hominum e monasteriis magnis et parvis, quae circa urbem Amidam et in ea atque in agro ejus erant, ita convenit, ut maximus et minimus quisque fidei studio arderet, atque armatura veritatis solide accinctus fortiter, viriliter, et intrepide certamen pacisceretur contra sectatores corruptae Synodi Chalcedonensis. Quum igitur persecutione vehementi e monasteriis ejecti et in alium atque alium locum terramque acti essent, una convenerunt, et confluxit miro modo coetus magnus et spiritualis. Nam quoniam dispersi habitantes expellebantur, aut quia pristinae sedes magnum numerum eorum idonee capere non poterant, ideo migraverunt in monasterium magnum et illustre e nomine sancti Mamae appellatum, quod in vico Hazin regionis Tispae [2]) situm est, ubi, licet inde ab aetate patrum illustrium ejus conditorum maximum et amplissimum fuisset ideoque aptissimum videretur, multitudo eorum quinque fere annos arctissime et molestissime habitavit.

p. 204 Itaque nos miseri adhuc pueri, quum et ipsi cum multis e regione Agelaeorum ad eundem coetum nominis famam adeptum accurrissemus, in eum, scilicet in monasterium illustre beati Joannis admissi sumus, summo affecti stupore propter vitae rationem spiritualem, insignem, et divinam gentis illius praestantissimae et spiritualis, quam digne describere nequeas. Cui si qui homo ingenio hebeti, animo occoecato et mente superba intervenerat, quasi ex artiore somno excitus non poterat quin commoveretur, leniretur, stupesceret, dolore captus poeniteret, ad opera spiritualia justitiae tristi fletu converteretur, et viam sublimem virtutis firmiter insisteret, si illos vidisset senes honestos, canitie decoros, jugum susceptum laborum spiritualium strenue ferentes, itemque homines mediae aetatis atque adolescentulos ad nasiraeatum, modestiam, sanctimoniam, vigilias, jejunium, et

1) A. D. 520—521.
2) Cff. supra Capp. XIV et XVIII, pagg. 77 et 92.

preces nulla hora vel nocturna vel diurna intermissas incumbentes et coram Deo perpetuo adstantes; quorum clamor tonans et singularis et hymni sancti et divini, tum una tum a viris singulis canti, hieme ex omni monasterii maximi thalamo, cella, vestibulo, angulo, porticu, et atrio magna auditorum admiratione audiebantur. Aestate vero praesertim per omne noctis spatium in omni circumjectu monasterii, saxeto praesertim latissimo et longissimo, imo magno ex intervallo bini vel quaterni plus minus aut magister et discipuli officia recti recitantes, alii seorsi et dispersi procumbentes, magna cum admiratione videri et audiri poterant, quorum vox luctu vehementi et fletu magno ab extremo p. 205 officio communi nocturno ad campanam matutinam undique audiebatur. Cuncti tum denuo ad sanctos hymnos una canendos conveniebant; iidem deinde totum diem, ut scriptum est, legem Domini observabant, Scripturis legendis et officiis precibusque continuis certis horis faciendis, videlicet tertia, sexta, nona, vespertina, et nocturna; atque omne verbum fatuum et inane, omnem sermocinationem humanam vel lusum vel risum vel alia ejusmodi reprimebant et de medio removebant, quae secundum dictum apostolicum mutaverant laudatione, luctu, poenitentia, fletu, uno modo cum Deo commercio, una disciplina, uno habitu, uno consensu, una perfectione, una quiete, una pace, uno studio et vultu demisso ac sermone prudenti et affectu pleno, quae semper animadverti poterant. Quare si qui valde adolescentiabantur, et ingenio levi vel intemperantes verborum erant, se cum stupore aspiciebant atque a se invicem incitabantur ut verecundiam addiscerent et aemularentur operibus justitiae. Sapiens igitur si illos mores per omnes ordines eorum hominum spiritualium pertinentes, affectum et habitum ac celebrationem dies noctesque perductam considerasset, et tam extrinsecus quam intrinsecus contemplatus esset, inter coelicolas, non inter terrenos se agitare ratus esset. Maximus enim numerus erat horarum longarum, quas illi pugnatores spirituales et accincti absque intermissione lacrimando et operando consumebant, ita ut ab hora prima vel certe sub secundam horam noctis nemo validus esset, quin e lecto surrexisset et prostratus cum fletu genua flecteret et precaretur. Illis igitur alio alium cum invidia aemulantibus, invidia licet vulgo suapte natura perniciosa ac funesta sit, illic pulchram, bonam, et idoneam se praestitit. Quod audientibus quidem creditu p. 206 difficile erit, invidiam unquam bonam fuisse. Omnes enim se invicem vigiles, strenuos et in precibus, in genuflexione, in luctu per omne noctis et diei spatium persistentes videbant; alios ordine cum fulcris consistentes, alios qui totam noctem sine fulcris pariete nitebantur, alios qui noctem omnem in domus tecto stabant funibus jugisque vineariis suspensi quae axillis subjecerant, alios, qui, senes sive adolescentes, validi sive infirmi, omnino non oblique inclinabantur sede sua sedentes. Quare si quis otiosus, languidus, socors et piger fuisset, conspectu

illorum laborum stimulatus, et quasi ab alto somno excitus ac stupefactus, illam vitam coelestem strenue consecutus esset; quam ego miser et exiguus et ipse sperabam me aemulaturum esse, quamvis propter aetatem puerilem ei non sufficerem. Itaque etiam noctu exibam ut eos illi contentioni illisque operibus eximiis et miris intentos aspicerem, quae neque ornatius neque gloriosius a nobis descripta esse novit Ille qui nihil ignorat, nec de iis decimam quidem partem veritatis memorare possumus. Quae opera sancta si memorare velis, terminum omnino non attingas propter luctum continuum et perpetuam poenitentiam per majores et minores pertinentem, et gemitum perennem et lacrimas abundantes et clamorem ac singultum vehementem. Nam se invicem spectantes alius alium aemulabantur discendo, agendo, pergendo, imitando, et consistendo in curriculo justitiae, ut alius alium vincerent. Itaque multi eorum miraculis valuerunt atque
p. 207 in nostro conspectu, ut hac in serie historiarum de nonnullis a Malo sollicitatis jam memoravimus [1]), daemones per fidem expulerunt. Multa miracula et praestigia inter eos clam et palam facta sunt, ita ut etiam claudi fama salutis latae conciti erigerentur et sanarentur atque extemplo habitum monasticum acciperent, quorum permulti vasa electa facti sunt. Quibus miraculis cognitis omnes mirati sunt ac magnae hominum copiae e terris longinquis ad illum coetum sanctum festinarunt, ut deprecationem et benedictionem sanctorum adipiscerentur; quorum quum multi sanationis avidi recreati essent, omnes Deum cum stupore laudarunt.

Neque vero e magno numero miraculorum per illum coetum a Deo factorum unum silentio transire volumus, quod ei simillimum est quo Redemptor noster in deserto multa millia hominum aliquanto panis saturavit. Fame enim in Oriente oborta Deus, qui suos novit atque a suis noscitur, regioni bene fecit ubi sanctus coetus agitabat, ut providum suum amorem erga eum ostenderet. Ibi quum affluentia annonae esset ac cibus abundaret, totus Oriens frumenti emendi causa eo recurrit. Quondam igitur numerus ingens advenarum ad portam illius monasterii convenerant, qui tanta hospitalitate curati sunt ut parum abesset quin deficeret panis, ab hebdomadariis, ut solebat, praeparatus quo fratres coenarent. Qua re irati illorum principes et oeconomi ad senes nobilissimos indignabundi appellarunt: „Se jam in eo esse ut carerent panis et pulmenti penu more solito apparato quo fratres coenarent: plurimos peregrinos jam portam obsidere, sibi tamen deesse unde desiderium eorum fratrumque explerent". Qui-
p. 208 bus senes divini haec benigne responderunt: „Domino nostro gloria. Abite filii, ad pauperes et peregrinos cibo elato recreandos, sive nobis ipsis quid supererit sive hodie vigiliam [2]) faciemus. Modo victus suppeditetur pauperibus, peregrinis,

---

[1]) P. 79 sqq. [2]) I. e. jejunium.

et egentibus, nec nobis deficiet". Tum illi, ut jussi erant, cibos paratos omnes praeter paucos extulerunt. Sed canone vespertino peracto, quum pateret victum minimum ad coenam superesse, senes sancti haec universum sodalitium etiam atque etiam monuerunt: „Quia fratres nostri peregrini sustentandi erant, quaecunque nobis, fratres, more solito apparata erant egesta, et pauca modo relicta sunt. Igitur unusquisque nostrum donum exiguum grato animo accipiat et contentus sit, itaque Deus eum remunerabitur". Omnes igitur, verbis patrum acceptis, ad epulas parcas appositas Deum laudantes consederunt, ita ut se quisque opinaretur unum vel duo frusta in os inditurum esse. Sed omnibus saturatis post coenam unaquaeque mensa inventa est pane multo majore referta esse quam quotidie esse solebat, quamvis numerus, ut saepius diximus, haud minus mille hominum exsatiatus esset. Itaque omnes miraculum repentinum aspicientes et recogitantes quam maxime obstupefacti et perturbati sunt, atque universi fratres cum omnibus principibus annosis monasteriorum ad mensas adstiterunt, magno pavore multisque lacrimis saepius Kyrie Eleison exclamantes. Quamobrem senes sancti haec fratribus identidem cum moestitia dixerunt: „Considerate, filii, exiguitatem fidei nostrae ac nostrum Dei aeterni contemptum. Deo nobis semper cum amore consulente ac suam curam nostri ostendente, nos peregrinos fratres nostros ad nos recurrentes repellere volebamus, quorum causa praesens signum etiam apud nos miseros apparuit, qui nobis ipsis modo consulturi eramus". His p. 209 multisque aliis ejusmodi a senibus dictis metus et verecundia omnes incesserunt. Tum corbis magna exprompta est, quam quum implevissent quatuor viri vix portare valuerunt; ac licet vixdum dimidium in mensis jaceret, corbis impleta est et redundavit fragmentis quae post numerum maximum hominum exsatiatum supererant. Imo nec frusta de mensis capta continere potuit, sed corbe impleta et cumulata ea huc atque illuc exciderunt. Tum pavor magnus et Dei verecundia summa omnes incessit, atque fama illius miraculi magnam movens admirationem per omnes illas terras percrebruit. Unusquisque vero properavit de illis fragmentis mirificis nonnulla tollere quae servaret, donum coeleste magnumque praesidium id esse ratus.

Eidem coenae, veritatis testes, nos exigui et ipsi interfuimus, et cum omnibus aliis et ipsi edimus et saturati sumus donumque ex ea reportavimus. Neque igitur scribimus quae fama accepimus, sed ea quibus ipsi spectatores et convivae interfuimus, ut fidem eorum nostro scripto probemus. Sed etiam alia ejusmodi prodigia et miracula inter sanctos illius coetus sanctissimi Ille fecit qui cultores suos exaudit. Ceterum illis monasteriis sanctis et illustribus veluti unum monasterium unaque regula erat, uno consensu unaque concordia sodalitii spiritualis; etiam una procuratio, una expensa, unus reditus, una mensa, unus cultus,

una ubique aequalitas, et viginti hebdomadarii e quinquagenis coacti una operabantur. Atque ea quae singulis monasteriis peculiaria fuerant, hac in re sola vindicata sunt, quod fratres eorum et vasa et antistites ac sacerdotes internoscebantur. Omnium tamen omnia communiter procurabantur, una cum omnibus p. 210 operibus spiritualibus concordiae fraternae, quorum exempla supra strictim et breviter attulimus.

Postquam vero quinque annos in eo monasterio degerant, decreverunt ad fines praefecturae suae Amidensis habitatum ire, quamvis ibidem propter persecutionem non sine maximo periculo conspicerentur. Tum in ea regione quae Orientalis vocatur, habitarunt in monasterio quod e Populis arboribus nomen duxit, in ultimis finibus Amidensibus, in tractu versus [fontem] calidum Abarnes spectante; ubi quum vidissent locum idoneum, monasterium autem multo minus et artius esse quam ut in eo habitarent, coacti sunt per totem aestatem foris in montibus, sub arboribus solitudinis qua monasterium circumdatum erat, in tabernaculis vivere et sub umbraculis, quae ordinibus latis et variis infixa erant, sedere. Ita magnum laborem vitae suae mirae consummarunt, dum iis etiam necesse erat in monasterio illo magna conclavia, in quibus hiemarent, exstruere et apparare. Ubi postquam duos annos et dimidium expleverant, nobis inter eos versantibus, ineunte regno Justiniani sua in monasteria ire jussi sunt. Post novem annos et dimidium quam prima persecutio initium ceperat atque monasteria sua reliquerant, vocati redierunt [1]). Quum vero monasteria diruta, emota, fracta, et solo adaequata invenirent, tempori obedientes ea dies noctesque operando reficere et comparare atque omnia restaurare debuerunt; quorum ad sacra, ut ita dicam, tota civitas convenit, ita ut pauci modo starent a parte Synodalium. Igitur etiam ex iis monasteriis post septem annos et dimidium quam restaurata erant, quum fornax persecutionis denuo in eos incensa esset, iterum p. 211 ejecti sunt [2]), etiamtunc in coetum magnum convenientes, sed pauciores numero quam ante fuerant. Tum consederunt in monasterio et ipso quondam nobili, a sanctis illustrissimis aedificato et comparato et in Tella de-Tute [s. Colle Mororum] sito, qui pagus in Gumatha est. Quum vero etiam ex eo expulsi essent, in idem illud monasterium Populorum redierunt. Ubi quum tertium annum tali vita divina et laboriosa consumerent, Ephraimus persecutor, patriarcha Antiochenus, in Orientem venit [3]). Is illis saepissime supplicavit quos sibi conjungeret. Quibus quum persuadere non potuisset, catervas armatas ferratasque

---

[1]) Ergo A. D. 530 tempore verno, siquidem recte se habent numeri.

[2]) Exeunte A. D. 537, sub Ephraimo patriarcha, nisi in computando noster fallitur.

[3]) De altero ejus itinere post annum 537—538 facto nihil compertum est.

quasi ad bellum cum barbaris in eos immisit, a quibus exigerentur, exturbarentur, dispellerentur, et huc atque illuc disjicerentur. Licet igitur etiam de eo tempore multa miracula a Deo facta memorari possint, ea omitto et ob modum narrationis et propterea quod nunc non suscepimus de persecutione dicere, sed studemus vitae insigni sanctorum memorandae. Sodalitia igitur postquam persecutione Ephraimi, viri impii, dispulsa et dispersa sunt, aliud in aliam partem migrarunt et consederunt, id quod nonnunquam a duobus simul factum est. Quare in fines Edessenorum et Samosatenorum et Perraeorum [1]) atque Melitenensium ceterasque partes divisi sunt. Nonnulli ob anxiam persecutionem etiam in desertum australe et in Arabiam et Izalam ceterasque in terras habitatum discesserunt. Sed viginti tribus annis post, ubi multa loca comparaverant et monasteria magna aedificaverant atque aliquantulum relaxationis adepti erant, desiderio sepulcrorum patrum suorum spiritualium commoti de integro convenerunt ut sua in monasteria redirent; quae quum denuo omnibus partibus fracta, eruta, et deleta invenissent, magno labore maximaque impensa refecerunt. Sed quum tempestas persecutionis rursus coorta esset, tertium ex- p. 212
pulsi sunt anno secundo nondum exacto. Itaque in partem meridionalem deserti et Arabiae et Izalae atque in omnia adjacentia urbis Darae, in loca et monasteria degressi habitatum discesserunt. Etiamtum se fortes et viros praestare solebant usque ad finem vitae Justiniani Regis, quo hanc historiam claudimus, id est ad annum 877 ex aera Graecorum [2]). Igitur persecutio illorum monasteriorum et omnis Orientis haud minus quadraginta quinque annos [3]), aliorum etiam longius perducta est, ita ut etiam quo tempore haec scribimus persequendo exagitentur. Eo ipso enim tempore quod diximus haec in Urbe Regia confecimus, postquam ab initio ad calcem ad hoc etiam temporis socii fuimus eorum vexationum. Haec conscripsimus de illa lucta vehementi et magna dimicatione ab anno 832 ad hanc aetatem, annum videlicet 878 [4]) perductis, quippe quae a fortitudine spirituali non alienae essent. *Finis historiae conventus magni et mirabilis sanctorum monasteriorum Amidensium, quae enituerunt in gravissimis persecutionis certaminibus.*

---

[1]) In Commagene inter Melitenen et Samosatam; cf. Itinerarium Antonini.

[2]) A. D. 565—566.

[3]) A. D. 520—565.

[4]) A. D. 566—567.

CAPUT XXXVII.

De patre Mara solitario, ceterisque beatis cum eo depositis in sepulcro peregrinorum quod est monasterii Syrorum in ripa Sycarum supra ecclesiam sancti Mamae siti.

Quandoquidem traditionibus docemur, antiquos quam studiosissime operam dedisse ut varia facta et temporis praeteriti et suae aetatis memoriae traderent, quare tractu temporis ad hanc aetatem, imo ad nos hoc nostro tempore pervenerunt; — dumtaxat quaecunque in Scriptis sacris variis modis enarrantur; primo
p. 213 ut potestas Dei et prodigia ac facinora per illos eorumque aetate peracta in Dei gloriam in vulgus exirent; secundo in memoriam et recordationem justitiae hominum proborum et justorum, qui Deo quondam placere et voluntati ejus obtemperare studuissent; tertio ut qui postea facta illorum legissent scriptisque accepissent, illos aemularentur et tanto studio quanto illi viam pietatis peterent; — idcirco ea omnia, ut supra diximus, meditati fas et pium fore judicavimus etiam mentionem facere de viris firmis, operariis sollertibus et piis, patribus et fratribus nostris, qui quamdiu vixerunt velut sidera lucida facinoribus suis fulserunt atque meruerunt ut una in hoc sancto nostro monasterio Syrorum, supra ecclesiam sancti Mar Mamae [1]) sito atque eo tempore ope gratiae Dei a me exiguo condito, dignam mortem obirent et sepulcro conderentur.

Quorum summus et princeps magister divinus Maras est, vulgo solitarius, a nonnullis pannosus cognominatus ex pannis consertis, cilicinis, laneis, turpibus, et variis quibus vestis ejus et pallium consarcinata varieque consuta erant. Is sanctus terra Amidensi, regione videlicet Agelaeorum, vico Beth-Marqa in nostra vicinia sito oriundus, vir secularis, plerosque robore et fortitudine superans, in ecclesia sui vici filius foederis factus est. Triginta ferme annos natus, quum multi ipsi et parentibus ejus suaderent ut conjugium seculare peteret, ubi dies advenit quo parentes nuptias solennes quas adornaverant facturi erant, a Gratia, in occulto videnti eum vas fore ad gloriam Domini sui electum, subito coactus
p. 214 est ut in se descenderet et secum habitaret, ac pro conjugio corporeo, quae res magnae incommoditatis et funesta esset, consuetudinem spiritualem persequeretur, leni et levi Domini jugo suaque cruce suscipiendis, ut vestigiis Domini ingrederetur. Igitur media nocte surrexit et Dominum oravit ut sibi viam dirigeret qua

---

[1]) I. e. in colle qui ecclesiae illi imminet, etsi citra Cornu Aureum conditae.

Ipsum subsequeretur, ac se dignum haberet qui Ipsius voluntati obtemperaret, ad Paulum compunctum, magistrum divinum, eundemque actorem miraculorum, se contulit, cujus historiam ante jam perbreviter tradidimus [1]). Is beatum Maram, orantem ut se dignum haberet qui discendi causa secum esset, et profitentem se ad Deum convertisse, excepit atque eum instituta operaque monastica quam plurime docuit. Itaque annos quinque apud eum mansit, cujus vitam divinam aemulatus est operibus duris jejunii, precum, officii prorogati, et vigiliae continuae suscipiendis, ita ut, unius modo aut duarum horarum quietem ex necessitate naturali sibi permittens, inter preces perpetuas per totam noctem inclinationem et genuflexionem alternaret, quibus pedum nuditatem, continentiam, paupertatem, modestiam, luctum, et fletum addidit. Ea omnia pie exercendo corpus passione et poenitentia domuit et subegit, quare multi opera ejus mirati sunt. Sed ipse senex sanctus vitam ejus duram et asperrimam videns, eum quam gravissime monuit ne immoderatius corpore abuteretur. Nobis autem senex sanctus, ad quem quondam adieramus ad benedictionem ejus et deprecationem adipiscendam atque ad beatum Maram visendum, propter vitam ejus duram dixit, eum corpore immodice abuti, imo hieme rigida, quum nix quasi in altitudinenem viri p. 215
ascendisset, nudum in montem ire, pedibus neque infra neque supra ulla re tectis, atque lacerum et nivem transeuntem ligna caedere, magnosque ferre fasces colligatos, usque eo ut ubicunque ingrederetur cruor manaret de pedibus, quos ne tum quidem curaret. His de vita ejus dura a Sancto acceptis, beatum Maram, quum ipsum et familiam ejus jam ab ipsius pueritia novissemus, multa monuimus ut pareret patri suo spirituali. Tum ille cum fletu procumbens: „Patres", inquit, „sinite me. Neque enim corpori superbo et animae resistenti jam retribui quae turbor ejus et peccata mea, vitiaque e corpore exorta et animae inhaerentia, meruerunt. Decrevi tamen id subigere et domare, quo tandem aliquando de anima humilianda desistat". Haec atque alia ejusmodi nobis tristis et lacrimosus dixit. Quibus cognitis firmitudinem ejus animaeque dolorem mirati sumus.

Sed postquam quinque annos apud illum Beatum moratus erat, a parentibus et familia perpetuo fatigatus, consilium cepit eos et quoscunque noverat omnino procul relinquere. Igitur beati magistri sui precibus et dimissione impetratis omnes Syriae partes deseruit, et in partes Aegypti et Thebaidis profectus est. Itaque desertum Sanctorum circumiens ad quosdam solitarios illustres se contulit, quorum deprecationem rogaret, vitam strenue perspiceret, studiosus operum eorum toto pectore aemulandorum, ut postea et ipse in deserto regulam inclusionis sibi imponeret. Igitur morum sublimitate perdiu excelluit. Qua contentione quum p. 216

[1]) Cf. Cap. VI, p. 41.

quindecim annos consumpsisset, in urbe Alexandria propter fidem magna orta est perturbatio[1]), ita ut jam multi, qui societatem Chalcedonensem inire nollent, loco suo expellerentur. Etiam ad beatum Maram venerunt, atque et ipsum valde coactum, quum societatem secum non iniret, e cella ejecerunt. Quare captus est impetu repentino ascendendi Constantinopolin ad Reges graviter vituperandos, et Urbem Regiam appetivit. Quaecunque vero ad Beati aditum ad Regem et Reginam et ad congressionem eorum infestissimam et opprobria ejus et audaciam atque contemptum in eos pertinent, hac in historia ejus non tradenda esse judicavimus, non solum propter acerbitatem eorum et opprobria ejus ac contemptum erga mundi dominos, verumetiam quia fortasse, etiamsi descripta essent, audientibus difficillima creditu, essent vel in homines viles et ignobiles jactata, nedum in Reges qui mundi imperium tenent. Licet autem, qua libertate et vehementia a puero fuerat, in utrumque Regem, ut diximus, increpuisset, ambo venerabundi velut Dei gratia, id factum, quippe viri illustris et monachi perfecti, aequi bonique fecerunt, praesertim quum libertatem ejus experti essent, qui audentissime loqueretur, reprehenderet, et moneret, quemque nec corona turbaret nec purpura angeret, dicentes eum revera philosophum spiritualem esse. Vestis autem ejus, ut supra diximus, turpis visu erat propter centonem pannis foedis variis atque inter se
p. 217 disparibus contextum et commissuras crassas filis spurcis, cilicinis et laneis, insutas, ita ut ne duorum quidem nec trium digitorum essent panniculi in vestes ejus consuti. Neque igitur quisquam hominum inopum, quos seculum vilissimos habet, eodem modo quo ille vestitus processit, nec fortasse tales vestes unquam gerere voluerit, etiamsi nihil quidquam habuerit quo nuditatem obtegeret.

Illis ergo rebus cognitis Rex potentissimus valde miratus promisit, se facturum esse quae facere jussus esset; inprimis Regina fidelis Beatum virum magnum ac justum habuit, et rogavit ut in palatio apud se maneret ad sermones salutares secum habendos. Cui sua causa precatae ille dure et vehementer respondit. Illa vero, videns se ei persuadere non posse, et sperans se beatum Maram corrupturam et victuram esse, saccellarium suum clam jussit centenarium auri ei arcessere. Quod ubi allatum et in saccum conditum ei obtulerat Regina, eum orare coepit ut acciperet quod inter inopes et semetipsum sustentandum divideret. Quam torvum aspiciens, marsupium centenarii altera manu prehensum magnum in acervum effudit. Igitur omnes cubicularios omnesque spectatores magna invasit admiratio, quod, ut a principio diximus, corpore tam firmo et valido esset, et illud quasi pomorum levium plenum procul exspergeret, dicendo: „Pecunia tua tecum pereat, qua me corrumpere et ludere vis"; atque alia multa locutus et

[1]) A. D. 536.

dura, quae scribere omittimus, abiit. Regina autem et cubicularii omnes confusi pavidique relicti sunt, mirantes robur Beati, quod non dubitasset onus centum pondo auri tam longe projicere. Ea res igitur toto palatio totaque urbe percrebruit atque a multis cum stupore agitata est.

Beatus autem urbis plateas percurrit oculis in terram defixis; quia consilium p. 218
ceperat se neminem ibi aspecturum esse. Sed egressus ubi Sycas transiit, in montem ab occidente et septentrione oppositum ascendit, ubi sepulcra sunt. Ibi desiderium suum oleribus agrestibus explens laboribus solitis vacavit. Regina vero, quippe quae fidelis neque ignara esset, se eum centenarii causa molestasse, strenue in eum inquisivit; quem ubi cognovit ex Urbe egressum esse atque in monte Urbi opposito degere, cubicularios aliquos nobilissimos misit, rogaturos ut sibi ignosceret ac se dignam haberet a qua victum acciperet. Qui quum eum summa ope vix deprehendissent, quia diverse ferebatur, eum multum, ut jussi erant, oraverunt. At eorum supplicio nequaquam auscultans per eos Reginae respondit: „Noli putare quidquam tibi esse quo Dei servi indigeant, nisi timorem Dei, siquidem in te est". Sed post nuntiorum reditum illa, cognito ubi agitaret, denuo ad eum misit. Beatus igitur quotidie vexatus alio ire coactus est; qua re cognita denuo obviam ei venerunt. Quum igitur magna vis hominum ad eum accurreret ad deprecationem ejus petendam, aspectu vestis ejus foedissimae maximo stupore affecti sunt. Ipse autem foliis palmarum rogatu suo allatis et sua manu elaboratis desiderium explevit, nec praeter reditum sui laboris quidquam in os indere voluit. Quum vero de opere suo ab interventoribus detentus esset, id quod duo tresve dies, quin etiam hebdomadem solidam durabat, nullo cibo nisi oleribus agrestibus et nunc rubis nunc glandibus vescebatur. Sed hieme necesse fuit in aliquo colle tentorium figeret, ut rigorem hiemis a se p. 219
propulsaret. Itaque Satanas, virtutum osor, eumque in illis montibus quiete viventem tentare non desinens, decem latrones in eum immisit. Hi enim quum cubicularios et senatores nobilissimos ad Beatum commeantes vidissent, eum aurum accipere et in tentorio condere rati, media nocte in eum irruerunt. Quem quum circumstetissent, manum ei injecerunt ut eum prehenderent et ligarent. Beatus autem praevalens viribus istorum manus repulit velut infirmi et torpidi essent, orans: „Nolite, filii, vosmetipsos perdere. Quid me pauperem vultis?" Tum illi: „Nisi aurum a Regina missum tradideris, te statim necabimus". Beatus vero: „Credite mihi: neque a Regina neque ab ullo alio aurum unquam mihi missum est. Aurum si desiderarem, hoc loco non habitarem". Quibus dictis unus ex illis eum vehementer feriit baculo, omnesque eum gladiis strictis circumsteterunt. Itaque videns eos certos esse sui interficiendi, nec leni persuasione mitigari, quum oculos conjecisset in eum qui baculum ceperat, baculum prehensum de manibus

ejus excussit, ipsumque altera manu capillos tenens pronum subvertit. Accurrit alius qui eum gladio percuteret; sed baculo eum cecidit et retinuit, ac de manu ejus gladius excidit. Tum eum complexus est et in socium conjecit, similiter tertium et quartum. Quod quum vidissent reliqui, fugam capessiverunt, quorum ille tres insequendo deprehendit. Quemque percussit eum baculo devicit. Ita superavit septem, quos vinxit atque in seriem disposuit, gladiis baculisque collectis et sepositis. Deinde consedit et hoc modo ludificatus est: „Oravi, filii, p. 220 ut me sineretis, ac rogavi quid me pauperem velletis. Doleo quod mihi non morigerati estis. Nunc vero, filii, ad lucem quiescite et silentium tenete". Illi vero jacentes et vincti et pudibundi obsecrarunt eum, ut sui misertus se solveret, nec traderet. Tum ille fortitudinem eorum ridens: „Hoc", inquit, „animo affigite, virtute vestra vobis jam non confidendum esse, neque oportere vos virum pauperem unquam parvi facere et contemnere". Ad lucem usque eos hortatus est, nec morigeratus advenientibus, qui simulatque istos conspexerunt, minati sunt se eos praefecto tradituros esse; sed eos dissolvit et multa etiam atque etiam hortatus dimisit, baculis vero gladiisque iis ademptis. Tres autem fugiendo ab ejus manibus evaserant.

At Rex et praefectus ac senatores omnes, earum rerum ita peractarum certiores facti, multa de eo cum stupore locuti sunt. Advenit etiam cubicularius, qui quum gladios baculosque conspicatus esset ac cetera audivisset, et ipse miratus est et utrosque secum tulit, quos Reginae et Regi ostenderet. Atque hi eos videntes exclamarunt: „Hic sane non solum vi precum, verum etiam vi brachii opus erat".

In illis montibus postquam complures annos eodem modo vixerat et vita insigni excelluerat, vexatus est corporis necessitate, quia reditus laboris nec victui ejus nec diligentiae erga fratres inopes suppeditabat, et quia statuerat se omnino non recreatum iri alieno labore et sudore, quippe peccatis alienis. Sed illos montes inter villas circumiens hanc villam [1]) conspexit ad quietem aptam, quam putabat idoneam fore ad cultum spiritualem faciendum et victum opificio quaerendum. Itaque cum cubiculario quodam locutus est, qui eam de alio cubiculario emit quinque libris, quo facto desiderium suum et hominum eo commeantium atque pauperum serendo et metendo explevit. Sed quinque annis post, quum p. 221 magna vis procerum multique alii ad eum adirent, gravis illa pestis anni 853 [2]) oborta est. Beatus quum in operibus eximiis et spiritualibus versaretur, et corpus domaret subigeretque agro victus causa colendo, et omnes qui aderant ad-

[1]) In eadem villa haec verba scripta esse apparet; ergo cf. supra p. 136 vs. 17—18.

[2]) A. D. 542.

moneret, hortaretur, doceret Scriptis divinis spiritualiter explicandis, atque summa libertate semper multa reprehensione cum Regibus uteretur, quumque omnes doctrinam ejus et facta, verba, vim animae et corporis ac mentem mirarentur, subito, ut supra diximus, pestis funesta exorta est, qua omnes perturbati maximeque obstupefacti sunt, ita ut Beatus et ipse summa tristitia preces perpetuas faceret et Deum invocaret. Cujus rogatu quum Deus ipsius quoque exitum imminentem aperuisset, Beatus propere misit ad proceres palatii, ut opifices et pecunias sibi mitterent ad sepulcrum peregrinorum et suum quoque faciendum. Opificibus, pecuniis, operisque praefectis missis, duo sepulcreta peregrinorum spatiosa brevi aedificavit, quae et porticis perfecit, et inter quae martyrium quoque exstruxit. Sibi ipsi loculum paravit, ubi meruit sepeliri. Opere enim perfecto, sibi conscius diem advenisse quem revelatio exitum suum spectans praedixisset, tertio die quam loculus ad sepulturam destinatus apertus erat, ipse benedicens et pro omni genere humano orans animam efflavit. Quod ubi Regibus nunciatum est, summo studio miserunt homines illustrissimos et nobilissimos palatii, cubicularios, senatores, episcopos, clericos, multosque monachos. Itaque corpus Beati magna pompa condiderunt.

Haec paucissima scripsimus ut benefacta ejus ac preces memoraremus et mereremus, cujus operum factorumque multa silentio transiimus ne nimis longa p. 222
evaderet narratio. *Finis historiae patris Marae anachoretae.*

CAPUT XXXVIII [1]).

De beato illustri Aarone presbytero, et de aliis presbyteris et diaconis, qui in sepulcreto a beato Mara facto deinceps conditi sunt.

Beatus hic illustris Aaron presbyter ex Armenia provincia oriundus erat. Jam puer patriam reliquit, idem a genere suo notisque animum alienavit, et optavit ut ab ineunte adolescentia in monasterio tranquille et religiose vitam degeret. Praeterquam quod simplicitas et modestia ei insitae erant, Deique timori se dediderat, sibi elegit vitae rationem mirabilem, mansuetudinem et obedientiam didicit, ac verum acquisivit amorem, dum jugum laborum, vigiliarum, jejunii, precum perpetuarum et sine taedio factarum, sibi imponebat. Itaque, ut jam nomini et exemplo cognominis ipsi Aaronis conveniebat, in ordinem sacerdotalem receptus, summa cautione summaque castitate, cum verecundia fletuque

---

[1]) Caput XXXVII in numerando omissum est.

magno sacra fecit, licet antea sacerdotium diu repudiasset, dicendo: „Indignus sum qui sanctum altare Dei adeam". At tamen nobis aliisque eum obsecrantibus ut sacerdotium obiret, triste et anxie cessit ne excederet modum modestiae; idem corpus omnino domuit laboribus corporalibus agriculturae in vinea hortoque peractis et peregrinis excipiendis, omnibusque aliis operibus quae intra monasterium fieri solent, usque eo ut pervesperi, quum necessitate coactus corpus remitteret, e fatigatione et difficili inter officium statione vix se reciperet. p. 223 Nunc enim nocte fulcri ope [1]) stabat, nunc in sella sedebat; lectum autem et cubitum omnino repudiavit, imo in latus incumbendo corpus reficere recusavit, donec gravibus morbis affectus consenuit. Tum demum in strato tabulae imposito recumbere coactus est. Sed ne tum quidem ullo modo destitit de consilio magno operum spiritualium faciendorum; imo per omne spatium triginta annorum, per quos nunc in Oriente, nunc idque diutius in Occidente, nempe in Urbe Regia, atque etiam in multis persecutionibus una fuimus, ille operarius strenuus nunquam se praebuit hominem vineae Christi colendae fastidiosum. Nam a prima pueritia ad summam senectutem, quin etiam persenex, crebris morbis affectus, opera divina facere perrexit. Quondam enim vehementer laborans ulcere quod inguen corripuerat, eam miseriam summa pudicitia tulit, donec inguen exesum, abruptum, usque ad radicem consumptum est, morbusque in intimum corpus invadere coepit. Quem quum gravi morbo oppressum atque mutilationis acerbae sibi conscium videremus, obsecravimus ut nobis morbum aperiret. Sed morbum quoad saeviit fortiter tulit, perpetuo orans et Deum ore pleno laudans ac celebrans. Tandem vero lotio ei aegre eunte coactus, morbum aperire et nominare voluit, quum inguen totum exesum et consumptum inventum est. Itaque, etiam fasciis et medicaminibus adhibitis, medici decreverunt tubulum plumbeum ei aptare ad lotii decursum. Sic illud ulcus sanatum est, et post eam tentationem gravissimam etiam duodeviginti annos Deum laudans vixit illo tubulo plumbeo urinae faciendae causa instructus.

p. 224 Quum igitur hoc monasterium Dei spe una cum aliis fratribus aedificassemus, mense Tisri priore, die vicesimo altero, anno 872 [2]), Beatus exitum mirabilem et paratissimum adeptus, et in sepulcreto a beato Mara facto conditus est.

Haec in recordationem et memoriam strenui operarii Christi de vita ejus, cujus magnificentiae ipsi arbitri sumus, breviter memoravimus. *Finis historiae beati illustrissimi Aaronis presbyteri.*

---

[1]) Cf. cap. XXXV, pag. 181 vs. 84.

[2]) D. 22 m. Oct. A. D. 560.

CAPUT XXXIX.

DE BEATO LEONTIO, PRESBYTERO, ET IPSO VIRO ILLUSTRISSIMO ET MAGISTRO DIVINO.

Mos beati Leontii presbyteri simillimus erat rationis vitae beati Aaronis, ita ut jam alter alterum aemularentur. Studuit igitur ut illum vita sua vinceret, operibus spiritualibus superaret, aequipararet modestia, proxime ei accederet obedientia, omnibusque illis rebus, imprimis diligentia sui invicem et cujuslibet hominis, pie certarent.

Leontius vir castissimus, regione Agelaeorum, vico nomine Abubnat oriundus, in sancto monasterio beati Samuelis agitavit. Quondam vero, quum cum beatis ejusdem monasterii in Urbem Regiam ascendere debuisset, concupiscens nobiscum et cum beato Aarone ceterisque vivere, apud nos remansit, vitae tam strenuae et tam impigrae deditus ut, quum audivisset virum quendam illustrem olim in magnis laboribus peregrinationis versatum esse, caperetur studio eodem modo laborandi cum alio beato, cui nomen erat Qasis, monacho nostri monasterii a pueris nobiscum educato [1]). Igitur ambo eo studio peregrinationis incensi diversi abierunt, capillis more secularium hominum promissis, ne agnoscerentur neve p. 225 monachi salutarentur. Ita postquam multos annos diversi terras Orientales, Occidentales, et Meridionales circumierant, seorsum ad nos reversi sunt, et quia aerumnis nimium oppressi erant, in annos aliquos ad nos se contulerunt, quorum prior beatus Leontius venit. Is ubi Deum colens nobiscum aliquamdiu operam dedit hominibus e paganitate redimendis, tandem dignus habitus est qui presbyter consecraretur, ut etiam beatus Qasis, cui Joannes nomen erat, quique presbyter erat, dignus habitus est cui jugum grave et insigne episcopatus imponeretur, id quod utrique invito, detrectanti, et valde reluctanti obtigit. Sed beatus Leontius in monasterio nostro operibus divinis assidue et strenue deditus, postquam annos fere viginti transegerat, vitae curriculo impleto diem supremum obiit atque et ipse juxta beatum Aaronem sepultus est. Ceterum beatus Qasis, sive Joannes, dum haec scribuntur in corpore vivit, etiam persenex eidem vitae piae deditus. *Finis historiae beati Leontii.*

---

[1]) Cf. infra cap. LI.

CAPUT XL.

De beato Abrahamo sene presbytero, et filio ejus corporali Zauta item presbytero, et Daniele diacono, filio sororis ejus.

Beatus senex Abrahamus, agro Sophenio ex vico Palhat oriundus, ubi quondam in Urbem Regiam se contulit, ad nos venit. Postridie quam peregrinus exceptus erat cum fletu se projecit, orans ut a nobis acciperetur et in ordinem monasticum reciperetur. Nos autem aetatem ejus gravem respicientes et petitionem simulatam, non sinceram esse rati, eum saepe interrogavimus. ut veram
p. 226 causam itineris in Urbem Regiam facti nobis patefaceret; si quid peteret, animum nobis aperiret; nos non neglecturos quibus ei auxilio esse possemus". Sed ille prostratus et lacrimosus juravit nobis, hoc in mundo nihil sibi prospiciendum esse nisi ut peccata expiaret et habitum monasticum mereret, quo indutus Deo placeret per reliquam vitam quam Deus sibi destinasset.

Quibus de rebus multa cum eo locuti transmissimus eum ut se ipse tentaret. Ipsi vero perseverantiam ejus observavimus. Duobus annis eo modo transactis, quum impiger esset jejunii, precum, perpetuae vigiliae nocturnae, modestiae, et obedientiae, idemque semper oraret ut dilectum ordinem habitumque monasticum impetraret, idcirco per multa testimonia et admonitiones habitum monasticum adeptus est. Quum vero vitam laboriosam quotidie inter magnum fletum summa studio summaque modestia degisset, post quintum annum tirocinii invitus et vehementer reluctans propter vitam miram dignus habitus est qui presbyter consecraretur. Paulo post etiam filius ejus corporalis nomine Zautas, et filius fratris [*sic*] nomine Daniel, quum vitam ejus cognovissent et audivissent eum habitum monasticum meruisse, e Syria ad eum venerunt. Quem quum piae rationi vitae adeo deditum viderent, et horum mentem Deus aperuit. Coeperunt rogare ut et ipsi insignem habitum monasticum adipiscerentur. Atque ille postquam multa eos etiam atque etiam hortatus est ac docuit, pro iis oravit ut acciperentur. Qua re in ipsius gratiam peracta et hi, strenue, modeste, summo studio summoque timore Dei viventes, puram rationem monasticam didicerunt, iidem nonnullis annis post diaconatu digni habiti sunt. Itaque munere suo
p. 227 nobiscum in Asia fungentes, in hominibus a paganitatis errore avertendis strenue et firmiter atque obedienter versati sunt, animumque nostrum ardore suo et firmitudine et assiduitate recrearunt, una cum Abrahamo sene, et Aarone et Leontio presbyteris viris castissimis, et reliquis fratribus eorum, operariis sollertibus deinceps memorandis, qui suo quisque tempore in vinea Domini quam sol-

lertissime absque taedio laboraverunt, videlicet redemptione crebra quae gratia Dei nostra aetate peracta est, multis hominum millibus a cultu daemonum et celebrationibus idolorum ad timorem Dei conversis.

Eodem igitur tempore quo in partibus Cariae in illo ministerio versabamur, Daniel diaconus cursum vitae implevit, miras species intuitus quibus patefactum est eum in regnum laetitae translatum iri. Corpus ejus mortuum sepultum est in monasterio apud Antiochiam Cariae urbem sito, quod a Gordiano[1]) nomen habet. Beatus autem Abrahamus, postquam rediimus in Urbem Regiam, ubi et ipse persenex vitae curriculum perfecit, juxta Aaronem et Leontium, beatos fratres spirituales, sepultus est. Postea beatus Zautas, honorem presbyterii adeptus, omne monasterium omniaque negotia summo studio summaque firmitudine procuravit, ita ut supra vires cum omnibus aliis fratribus omnia summa faceret ut martyrium hujus monasterii conficeret et confirmaret, quae res ope ejus perfecta est, nobis redeuntibus et in partibus Asiae munere nostro fungentibus. Sesquiennio post regressi, quum videremus quae labor et cura ejus effecerant, Deum mirabundi laudavimus; nec superbia factum quod illa non enarravimus. Eo ipso tempore et ipse mortem occubuit ac dignus factus est qui juxta ossa senis sancti patris sui sepeliretur. *Finis.*

CAPUT XLI.

DE BEATO BASSIANO ANACHORETA ET DE ROMANO CURATORE MAGNI MONASTERII p. 228
TELÊDAE, UTROQUE PRESBYTERO, ET DE SIMEONE MONASTERII PRINCIPE, QUI IN EODEM SEPULCRETO QUO ILLI SENES SANCTI CONDITI SUNT.

Videtur nobis supervacuum esse etiam ea facta Bassiani presbyteri et anachoretae ejusque vitam humilem in deserto narrare, quibus nec spectatores neque auditores affuimus. Quum vero assecuti essemus ut laboris ejus et sermonum luctusque parumper socii essemus atque institutione ejus frueremur, beatus magister divinus, postquam amotionem suam et exitum e deserto initio luxit et collacrimavit, quem exitum invitus maximo aliorum monachorum impulsu fecerat, dein quum sciscitaremur de luctu ejus tristissimo et dolore ac singultu perpetuo, vehementer ingemiscens eo magis indoluit. „Quis tandem", inquit, „etsi corde lapideo esset, errorem, captivitatem, et perniciem generis humani non collacri-

---

[1]) Fortasse: a textoribus.

maret? Nam timore Dei exuto unusquisque in rectum ruit et summa ope vitiis effrenate se tradit. Cuncti quasi homines Dei expertes, imo quasi bruta animalia nulla lege, nullo judicii terribilis nobis imminentis timore vivimus ac singuli ultro in foveam funestam praecipitamus. Omni eo generis Adami occasu Satanae festum paratur, et gaudent daemones quod dominentur in genus Adami misericordia creatum et post lapsum redemptum. En potestates tenebrosae jam illudunt ruinae ejus, et laetantur quod cruciatum funestum permultis concilient. De illis rebus, pater, quis non doleret, deploraret, lamentaretur? Quis non ulularet ut canis, quis non ejularet ut canicula, quum impetus peccati et corruptela mortales sanguine Dei emptos et cruce ejus redemptos arripuerint?".

. 229 His atque aliis a Beato triste repetitis auditores omnes obstupuerunt et omnem istam vitam turbidam rejecerunt, atque et ipsi permoti sunt ut moererent et flerent cum Beato, cujus laborem, luctum, et institutionem omnes mirati sunt. Quae dum ita agebat et docebat, ei patefactum est, intra paucos dies ipsum esse moriturum. Tum ille: „Orate", inquit, „pro me misero, peccatore, die vicesimo e corpore abituro", idem me parvum obsecravit: „In tuo monasterio corpus hoc peccatis plenum condito". Multa ejusmodi locutus est donec dies sabbati advenit. Tum surgens et precans eucharistiam consecravit, quam et ipse sumpsit et multis tradidit atque omnibus valedixit. Nocte autem aegritudine captus die vicesimo mortuus est. Quem cum pompa in monasterium nostrum, ut jusserat, transtulimus, ibique corpus ejus sanctum ex praecepto ejus in sepulcro conditum et impositum est. Cujus precibus et omnium sanctorum quibus Deus favet nos peccatores, provocatores Creatoris nostri, omnes misericordia digni habeamur. Ita et Amen.

Beatus autem Romanus, et ipse senex illustris et firmus, qui apocrisiarius erat magni monasterii Telĕdae [1]), in eadem domo viri nobilis et fidelis habitans in qua vitam posuerat beatus Bassianus, quum mortem corporis oppetivisset, in eodem sepulcro quo ceteri beati sepultus est. *Finis historiae beati Bassiani anachoretae et Romani presbyterorum.*

CAPUT XLII.

De tribus monasteriorum principibus beatis, Mari, Sergio, et Daniele, in eodem sepulcro conditis.

Hi tres beati hic in Urbe Regia vitae cursum impleverunt. Beatus Maris Anzitene oriundus, eruditus est a beato magistro divino, viro strenuo et nasiraeo

---

[1]) Prope Antiochiam.

etiam Scriptorum peritissimo et doctore, qui et ipse Maris vocabatur. Ille quidem antea clericus ecclesiae fuerat, sed tandem, errorem suum et rerum humanarum volutationem considerans, omnia sua reliquerat, atque obtinuerat monasterium p. 230 quod extra vicum suum nomine Hulam situm erat, ex quo Maris Hulaeus appellabatur. Igitur operibus solidis, modestiae, temperantiae, vigiliarum crebrarum, jejunii, precumque se dedidit, ita ut admiratio vitae ejus hominibus incederet, idem multas miserias persecutionis haereticorum fortissime tulit. Nunc autem omittimus historiam ejus beati, de quo in prioribus narrationibus jam nonnulla memoraverimus [1]).

Hujus ergo discipulus beatus Maris fuit. Is obedientiam magistri suscepit, imo auxit jejunio perpetuo, nasiraeatu perfecto, vigilia crebra, ceterisque moribus monasticis, solidis et puris; quare quum metam vitae tetigisset, laboribus durissimis corpus ejus aridum et effetum erat. Et ipse in Oriente et Occidente nobiscum in coenobio diu versatus est, ac magistro mortuo ipse cum aliis discipulis excelluerunt. Crebram persecutionem et ipse perpessus est, idem in Urbem Regiam venit, ubi vitae cursum perfecit.

Beatus Sergius antistes erat monasterii in agro Amidensi siti quod e nomine sancti Gelonis [Galeni?] nominatum est. Beatus quoque Daniel antistes erat, scilicet monasterii in partibus Sopheniorum siti, quod monasterium Tabernaculorum vocatur. Ambo suorum monasteriorum causa una in hanc Urbem Regiam ascenderunt, ubi et ipsi casto usu virtutis operibusque monasticis conspicui fuerunt. Eos vero, sperantes homines monasteriis suis auxilio fore, repente appetivit id quod non exspectaverant tam cito fore, nempe dies supremus, quem intra decem dies alter p. 231 ex altero obierunt. Conditi sunt in sepulcreto hujus monasterii cum multis aliis beatis, monachis et secularibus, immemoratis, quorum corpora eodem loco dormiunt. Utinam Deus, propter deprecationem eorum omniumque Sanctorum, nos omnes simul cum iis venia peccatorum dignos habeat, atque hoc monasterium, quod eorum ossa sepelienda recepit, ceteraque sancta monasteria omnia in gloriam suam stabiliat in aeternum. Amen.

---

1) Cf. supra cap. IX, pag. 49, ubi Maras sine *i* suffixo vocatur.

CAPUT XLIII.

De quatuor diaconis illustribus et impigris religionis: Abrahamo, Cyriaco, Barhadbesaba, et Sergio.

Hi quatuor casti diaconi prospere operam dederunt strenueque studuerunt muneribus divinis, quibus functi sunt in partibus Asiae ad animas e paganitatis errore redimendas, quae a principio propter cogitationes mundanas in idololatriae tenebris versatae erant. Eorum unusquisque nobiscum ad diem corporis supremum impigre laboravit, quamobrem illi viri casti, omnes Syria oriundi, et ipsi una in eodem sepulcreto conditi sunt.

Cyriacus, qui post illos senes priores omnium primus complures annos nobiscum laboravit, oriundus erat urbe Maipheracta. Beatus Abrahamus e regno Persarum oriundus, verbis, factis, corpore praevalens, studio suo magis quam ceteri animum nostrum confirmavit, nasiraeatu, temperantia, zelo, modestia, obedientia, omnique re spirituali ornatus. Barhadbesaba, terra Agelaeorum et vico cui
p. 232 Terrae Majori nomen est oriundus, et ipse decorus erat studio, paratus ad obedientiam, studiosissimus ministerii fungendi. Beatus denique Sergius Armenius et ipse vehementer contendit in ministerio domus Dei fungendo.

Hi quatuor viri sicut ceteri exitum felicem adepti sunt, quia suo quisque tempore animo ferventi et forti in labore spirituali, in incommodis terrarum et montium altorum et arduorum Asiae versati erant, ac se fortes praestiterant in paganitate delenda, in idololatria exstinguenda, in altitudinibus evertendis, in fanis diruendis, arboribusque acerrimo pietatis studio exstirpandis. Senes illos sanctos, antecessores suos, suo quisque tempore aemulati sunt; iidem, consocii nostri, magno gaudio magnoque studio in quatuor praefecturis nonaginta sex ecclesias, monasteria decem condiderunt, id quod potestate coelitus data factum est. Qua re jubemur posteros revocare ad memoriam salubrem vitae omnium illorum operariorum sollertium, ut iis bono exemplo sit, ne quis nos jure vituperet quod neglexerimus labores eorum molestiasque memorare, licet ea vidissemus et cognovissemus; quum praesertim miremur et stupeamus providentiam et judicia justa et incomprehensibilia Dei misericordis, qui tam brevi tempore effecerit ut omnes deinceps ex hac vita turbida excederent corporaque eorum in unum locum colligerentur, atque omnes e vexatione corporis ad quietem aeternam emitterentur, dum ipsi adhuc peccatis obstringimur ac libidinibus corporalibus implicati sumus hac in vita turbida et vana quae spiritum excruciat. *Finis historiae Abrahami, Cyriaci, Barhadbesabae, et Sergii diaconorum.*

CAPUT XLIV.

De Tribonio, habitu quidem viro seculari et Comite, in opere autem excellentiae constanti et perfecto.

Beatus Tribonius, vir praestantissimus, qui in ordine seculari vitam spiritualem duxit, oriundus erat terra Sopheniorum, vico Beth-Rummantha [1]. Timorem Dei p. 233
a puero didicit et apud beatos illustrissimos semper in jejunio, in precibus, in ecclesiis et monasteriis frequentandis versatus est, ac psalmos Scriptaque audivit et didicit; quare parentes studuerunt ut etiam literas Graecas disceret. Praeter has etiam Syriacas didicit, ac legem Domini, ut scriptum est, dies noctesque est meditatus. In officia igitur quum perpetuo incumberet atque studeret scriptis sermone Graeco et sermone Syriaco compositis legendis, parentes sperantes sibi heredem fore, quippe quibus unus modo filius esset, et studentes eum matrimonio profano obstringere, ei suaserunt ut uxorem duceret. Quum autem sponsalia fierent et omnia pararentur, ipse rem renuit, et parentes rogavit: „Cur in mundum turbidum me immergens materiem praebeam peccato et morti? Quodsi vos audio, mundo multisque vitiis me implico, et si forte liberos genuero, hi praeda mortis futuri sunt eosque sum defleturus". Etiam multo alia locutus est, quae nobis saepius narravit se parentibus dixisse. Illi igitur magnae moestitiae se tradiderunt, quod viderent eum adolescentem tam castum esse ut mundum et mundana omnia contemneret. Nam copia domuum, vicorum, fundorum, servorum et ancillarum freti, senserunt, quem speravissent illius heredem fore eum illam contemnere et rejicere, neque ullo modo aspicere velle. Quin potius timori Dei operibusque spiritualibus semper studens viros sanctos, stylitas et inclusos et virtutis studiosos adiit, quibus discipulus adhaesit. Itaque in omni monasterio, imprimis in monasterio sacro Pitarensi [2]) a beatis castis et illustribus, Habibo et Zoora, qui velut stellae lucidae in exordio harum narrationum p. 234
enituerunt, filius carissimus habebatur. Quamobrem post mortem Habibi, viri spiritu fortissimi, quum discipulus ejus beatus Zooras, vir perfectus, tandem dignus habitus esset ut ei antistes succederet, et columnam quoque conscendisset ad cursum vitae perficiendum, ubi complures annos inter terram et coelum coelestia ac sublimia etiam in corpore terreno degens peregit, invidia Inimici justitiae tanta persecutio a sectatoribus Synodi Chalcedonensis concitata est, ut Beatus

---

[1]) Videtur hoc nomen a malis punicis derivatum esse.

[2]) Cf. supra cap. I, pag. 3.

de columna detraheretur et cum universo sodalitio expelleretur; post quam vexationem maturavit in Urbem Regiam proficisci qui de istis rebus expostularet, sicut in narrationibus eas spectantibus uberius memoravimus. Tribonium tunc, virum castissimum veste seculari indutum, quippe interpretem linguae Graecae secum duxit. Is igitur cum illo ascendit et una cum discipulis ejus et cum ipso habitavit, quorum vitam aemulans inserviit rebus spiritualibus, adeo ut etiam studeret castissimae vesti monasticae merendae. Neque tamen Beati id ei permiserunt, sed ita locuti sunt: „Tam tibi quam nobis expedit ut tanquam secularis in urbem et palatium ventites nobisque responsa[1]) facias, neve habitus ludibrio fiat si eo indutus obambules. Igitur quamdiu senex vixit, res ejus et sodalitii ejus curavit, ita praesertim ut intraret ac libere loqueretur. Sed senis jussu munus Comitis ad eum invitum detulerunt; „id ei non molestum fore: eum, si vellet, munus facile deponere posse. Id tamen obiret ut sibi responsa curaret". Itaque munus profanum coactus obiit, in coelestibus toto pectore et summa ope persi-
p. 235 stens iisque adhaerescens. Beato illo mortuo, cui complures annos servierat, Beatus illustris in cella mansit quam in Urbe habitabat, et vitam laboriosam summo opere absolvit, imo opera spiritualia auxit diligentia peregrinorum et recreatione pauperum; idem in paupertate voluntaria vixit, qua valde gaudebat, ita ut quarumcunque rerum copiam, si forte in cella aderat, egenis distribuendam curaret. Sed e cubiculariis et senatoribus nobilissimis multi, cum eo, quem propter vitam insignem diligebant, Beati causa consuetudinem habentes, rogarunt ut se dignos haberet quibuscum habitaret aut saltem coenaret, quorumque donum aliquod acciperet. Abnuit tamen et recusavit quasi maleficium esset, dicendo: „Satis mihi sunt peccata mea; alienorum ullo modo socius esse aut frui sudore alieno nolo". Igitur quum jam consenuisset, in quiete atque in justitia colenda perseveravit, etiamtum sperans se habitum monasticum adepturum, postquam maximam vitae partem hoc in nostro et beati Zoorae monasterio[2]) transegerat, in usum suum res fabriles sua manu fabricans, itemque trullas [?] cacaborum, quas vendebat et distrahebat cum duobus pueris ministris suis, et ipsis modestis. Nam in monasteria vel quocunque profecti, cum omnibus monachis perseverarunt in vigilia, in jejunio faciendo, in officiis et in precibus continuis; quando vero in cella persedebant, beatus Tribonius eandem vitae rationem dies noctesque obtinuit, paupertate gavisus, id quod maximum meret admirationem, et delectatus
p. 236 inopia, ita ut copiam, si forte adesset, maxima animi perturbatione distribuendam curaret reliquiasque efferret. Itaque inopia Deum laudans delectabatur.

[1]) 'Αποκρίσεις.

[2]) Cff. Cap. II, pag. 11 vs. 34 et Cap. XXXVI, pag. 136 vs. 17—18.

Etiam de viri periculis et constantia atque contentione scribere et memoriae mandare volo. Quondam consilium cepit domicilium mutare, Ergo egressus ad insulas urbanas circumeundas ut habitationem aptam quaereret, quum tabellam inscriptam januae cujusdam insulae infixam invenisset, rogavit de ostiario qui se introduceret et habitationem sibi ostentaret. Sed ostiario absente mulier juvenis forma luxuriosissima, quasi a Satana adversario ejus oblata, eum rogavit ut se sequeretur; se eum in illas habitationes [mercede] inscriptas introducturam. Quare quum illa clavem cepisset et ascendisset et januam reserasset, ambo intrarunt. Illa vero ei ad inspiciendum circumeunti insidias nefandas tendens, libidine scelesta incensa est eique lascive arrisit, imo eum amplexata est osculisque libidinosis eum captare et ad lapsum communem seducere coepit. Quum vero eam increparet et repelleret atque a complexu ejus se distraheret, ista, quippe insidiis Diaboli, studiosi virum constantem laqueo irretiendi, virtutem ejus polluendi, ipsumque inquinandi, eo magis excitata est ut Beatum lascive amplexaretur, quinimo se prostituit ut libidinem in eo irritaret, atque omni libidine, omnique vi voluptatis et adulterii eum circumvenit, verbis obscoenis usa, quae memorare nolumus ne aures animumve audientium commentando polluamus. Ille vero vi divina armatus eam longe repulit et rejecit, atque eam vehementer accusavit et increpuit, haec locutus: „Dominus te, mulier, et daemonem criminabitur, qui tanta impudentia tantaque impietate te imbuit ut viam conjugalem mariti tui corrumpere p. 237
audeas et alii viro injuste assuescas, sperans me peccatorem tecum pollutum iri". Itaque vir constantissimus, instar Josephi viri justissimi, ex illa domo omnique illa vicinia aegerrimus animi se proripuit, sicut nobis et multis aliis narravit quum loqueretur de lucta et contentione peracta et de astutia Diaboli, mercatori sapienti obsistentis, cui mercedem subtraheret. Ipse autem, vita tam insigni eminens, bono testimonio fortiter finitus est, et conditus in sepulcreto nostri monasterii. *Finis historiae Tribonii Comitis.*

CAPUT XLV.

De viro beato, perfecto, et illustrissimo, cui Isaacus nomen erat.

Ut ait Scriptura, civitatem in monte conditam latere non posse, ita et lumen vitae insignis hominum perfectorum, virtutis cultorum, latere nequit.

Beatus Isaacus urbe Dara oriundus erat, eique erant uxor et liberi, ac familia, munus Protectoris exercenti. Semper autem in jejunio, in precibus, in vigilia

continua, stipibusque quovis tempore dandis versabatur. Igitur zelo divino incensus, domo, uxore, liberisque e praecepto Scripturae relictis, quippe promissione vitae aeternae fretus in Urbem Regiam profectus est. Ibi suscepto ministerio eorum qui aegros nocte lavant, quibuscum curationem et cultum domus Dei exerceret, a multis cognosci et coli coepit. Sed modestiam aliasque suae vitae rationes obtinens, clam in animum induxit alium facere laborem spiritualem. Igitur in xenodochium ab Urbe remotum clam profectus, ubi operam suam locavit ad aegrotos curandos, vestes suas omnes exuit, vendidit, pauperibus dedit, et
p 238 saccum cannabinum emptum induit. Itaque aegris, rationi suae clandestinae, vigiliae, custodiae, officioque nocturno locum et occasionem apertam praebentibus, strenue ministravit, quibus perpetuo et studiosissime vigilans astitit, curans ut iis ministrando quietem redderet; quapropter quibuscunque operam navarat ei benedicebant ac pro eo perpetuo orabant. Ceterique aegrorum ministri una cum xenodocho suisque omnibus industriam et vigiliam ac jejunium beati Isaaci, viri vigilis et strenui, quam maxime mirati sunt.

Uxor autem, cognito eum in Urbem Regiam profectum esse, paulo post et ipsa eum secuta, diu circumeundo et quaerendo ex aliis jam comperta est, eum in tali xenodochio aegris ministrare. Quam ubi audivit advenisse ac de se sciscitari, ab ea se diu occultavit, dum illa speculabatur et circumibat ut eum deprehenderet, id quod nullo modo fieri potuit. Tandem aliquando ipse ei misit, ut illinc abiret; „ne specularetur et circumiret: ei jam non licere se aspicere. Jam abiret et aequo animo domi moraretur; post duos menses si iterum venisset eam se visuram". Quibus auditis illa fide ejus freta, quippe quem sciret fidem non esse falsurum, abiit et quieta mansit donec mensis secundus praeteriit. Tum mane cum fiducia venit ad eum videndum, invenitque eum mortuum in scamnulo jacentem et linteo obtectum. Tum illa mulier cum ululatu, luctu, et lacrimis miram patefecit veritatem et praescientiam illius qui prudenter et humiliter Dei causa, neque ut egenus, aegris curandis se dedidisset. Igitur quicunque audiverat miratus est, et multitudo ingens accurrit ad exsequias beati Isaaci celebrandas. Quare corpus ejus gravi pompa magnoque decore conditum est, omnibus
p. 239 eum quam maxime mirantibus et Deum laudantibus. *Finis historiae beati Isaaci, viri perfecti.*

CAPUT XLVI.

DE BEATO PAULO ANTIOCHENO.

Neque enim res parva esset historiam Pauli, viri divini, operarii sollertis, ex matutino ad vesperam in vinea Domini sui impigre laborantis, ordini eorum subtrahere qui hoc in numero hominum spiritualium recensentur. Beatus Paulus, vir illustris et strenuus, genere Antiochenus, a puero timorem Dei quam studiosissime exercuit, adeo ut prae zelo maximo homo durus et acer factus esset, eosque idem castigaret qui aliqua in re opera pia segniter suscepissent. Erat autem studiosus pauperum, senum, et aegrorum nocte portandorum, inferendorum, lavandorum, et ungendorum; vestes ubi opus erat consuebat et sarciebat, atque ut quisque maxime indigebat cibum potumque dabat, et quanto nummorum quisque indigebat tantum largiebatur. Itaque ante primam lucem ipse et alii quibus studium cum eo commune erat, illos portabant et suo quemque loco deponebant, id quod non solum viris verum etiam mulieribus ab eo diu accidit. Multos igitur zelo suo incitavit ut laborem secum participarent, quibus praecepit ut, quaecunque ad id ministerium apta essent, pro se quisque e rebus domesticis redituque laboris quotidie sua manu ad usus egenorum et pauperum aegrorumque afferrent. Illum igitur laborem clam cum industria adorti sunt; quin etiam e nobilissimis et primoribus urbis multi habitu suo exuto, pauperumque habitu celati, cucullo absconditi, corrigiisque cervici injectis, officio suo functi sunt sellis aegrorum, pauperum, senum et anuum portandis, stipibusque quibus sus- p. 240
tentarentur pro suo cujusque modo, quo erant zelo acerrimo, cum gaudio distribuendis.

Quo cultu pauperum in urbe Antiochia instituto et fundato Paulus, vir studiosus rerum spiritualium, videns multos acri studio ministrare, in alias urbes magnas profectus est, multos excitans et cohortans atque in omni urbe illum cultum fundans et confirmans per viros strenuos et Christianos, qui vitae salutem curabant et hereditatem vitae aeternae captabant. Sed illo pauperum ministerio in omni urbe doctrina et incitatione constituto, operarius strenuus, postquam unum vel duos vel plures annos laboraverat, opus suum conditum et fundatum esse videns, ingenio suo acerrimo denuo ab alia urbe in aliam actus est. Quare tam in urbibus Orientalibus quam in multis urbibus Occidentalibus eum cultum talia agendo instituit; idem quamcunque in urbem ipsi praesenti nec licuerat nec facile fuerat iter facere, in eam alios misit qui cives ad idem officium excitando et admonendo exhortarentur, ita ut illud opus magnum et

sanctum, ante omnia Deo gratum, in omni urbe passim cresceret, augeretur, et confirmaretur studio acerrimo viri divini.

Eo cultu in multis urbibus instituto, fundato, et confirmato Beatus, quo erat zelo, etiam in Urbem Regiam profectus est. Brevi igitur ibi quoque ei facultas data est enitendi et proficiendi et succedendi, et multorum virorum nobilium primorumque incitandorum ut laboris et ministerii socii fierent. Quare opus ejus palam et crevit et invaluit, nulla quiete, neque ulla mora tota nocte neque interdiu interposita; ita ut non solum in Urbe Regia pauperibus, afflictis, aegris,
p. 241 claudis, coecis, senibusque quietem et cibum atque recreationem praeberet, sed etiam in omni agro Urbi adjacenti itemque in omnibus civitatibus circumjectis, Chalcedone, Nicomediae, Cyzici, Prusiade, et Heracleae, imo mari Pontico tenus. Etiam vestitum undique coëmit et inter multos dispensavit, ac pauperibus peregrinisque occurrentibus praeter omnem loturam etiam levationem et cibum praebuit.

Itaque ille vir multos annos in Urbe Regia enituit et fortis fuit in operibus Domini, neque omisit etiam in alia oppida Sycis circumjecta pecuniam mittere ad ministerium ibi fundatum et institutum. Multi igitur eum aemulantes studium ejus et strenuitatem subsecuti sunt; ita ut non solum viri sed etiam mulieres operibus diaconorum fungerentur, et magni parvique, socii donorum, acri studio cum eo certatim ministrarent. Ita beatus Paulus optimo testimonio in ipsa Urbe Regia vitae cursum implevit. Ossa ejus arida quidem erant et cutis obducta extrinsecus ligno similis, corpusque ejus totum extabuerat labore, nasiraeatu, et vigiliis. Cujus tamen preces in omni urbe Orientali et Occidentali ac praesertim in Urbe Regia exitum habuerunt, quum multi studium ejus induant atque illum cultum augeant, donec ubique creverit, convaluerit, et vulgatus fuerit in Dei laudem et pauperum solamen. *Finis historiae beati Pauli Antiocheni.*

CAPUT XLVII.

De conventibus sanctis a Theodora Regina Constantinopolin arcessitis.

Quum conventus habiti sint hominum a Theodora Regina beata et fideli in
p. 242 Urbem Regiam, in palatium nomine Hormisdae arcessitorum et undique congressorum, pauca de multis scripturi sumus de conventu illorum beatorum, qui tempore persecutionum multi, videlicet haud minus quingenti numero e multis populis variisque linguis terrarum in Urbem Regiam ad Reginam fidelem con-

venerunt; cujus historia non minor est quam ut sapientes eam mirentur. Emicuit conventus quum senibus illustrissimis (nam adeo varius erat numerus sanctorum exagitatorum, ut niteret multitudine eorum qui in persecutione vehementi de columnis descendissent et e clausis exiissent et e sede sua expulsi essent) tum coenobiorum principibus nobilissimis ex omni parte Orientis et Occidentis, Syria, Armenia, Cappadocia, Cilicia, Isauria, Lycaonia, Asia, Alexandria, Byzantio[1]) oriundis, quae terrae magis quam aliae fidei studio ardebant. Illud igitur palatium quod Hormisdae vocatur, velut magnum et mirum desertum monachorum intravisses, frequentiam eorum aspectumque honestum astupuisses, et gravi commotus esses senectute et corporibus cruciatis et stationibus et cantibus spiritualibus passim auditis atque choris miris threnisque, qui in omni conclavi, omni platea, omni cella, atque in omni palatii triclinio occupato agebantur. Nam ordinati erant et frequentes ubique locorum et coacti et inclusi, et cellas suas implebant et unumquodque ejus loci conclave et thalamum, etiam latissimo quoque triclinio ordinibus tabularum referto et conspicuo. Regina enim cellas faciendas et instruendas curaverat senum et procerum et primorum qui inter eos erant, et stylitarum et hominum inclusorum et anachoretarum, praeter plenitatem cellarum toto palatio dispositarum, ac praeter coetum majorem p. 243
qui in unam domum velut ordo unius monasterii et unius officii convenerat, quibus, omnem morem monasticum et perfectum perpetuo continuantibus, antistes et oeconomus et vices hebdomadariae atque mensa communes erant. Ad hoc omnia reliqua triclinia, ut supra diximus, cellis tabernulisque beatorum impleta erant, quorum alia lignis, alia aulaeis. alia storeis erant composita; labores duri, jejunia longa, vigiliae continuae, preces perpetuae, sacra quoque et oblationes [?] ubique fiebant; altaria passim fixa erant. Itaque non solum fideles ad id spectaculum mirandum accurrerunt et illum numerum hominum spiritualium astupuerunt atque ad unumquemque sanctorum benedictionis et precum felicium causa adierunt, verum etiam magnus numerus hominum dissidentium ad famam miri conventus aggressorum, eo aspectu quam maxime obstupefacti atque aedificati sunt atque Deum laudarunt. Ad eos conventus sanctos quum non solum magna vis incolarum Urbis tamquam amnis tumidus se conferret, adiret, et semper afflueret, sed etiam multi sectatores Synodi Chalcedonensis, quae occasionem dederat offensioni et persecutioni beatorum, iidem mirum illum conventum conspicati, quum eventum persecutionis cognovissent, animum

---

[1]) I. e. Africae parte auctori Syro minus nota. Nam, teste Stephano Byzantio i. v., Βύζαντες erant Libyes circa Carthaginem, qui et Βυσσακηνοί s. Βυζακηνοί, quorumque civitas Βυζάντιον et hujus cives Βυζάντιοι audiebant. Alias Βυζακίς et Βυζακῖτις χώρα et civitas Βυζακίνα, ctt.

doloris et poenitentiae plenum habuerunt, societatemque Chalcedonensem abnegantes illorum petiverunt. Ita fideles magno numero hominum aucti sunt; et ipsa Regina fidelis, conventum et morem eorum ac senectum gravem admirata, assidue, altero vel tertio quoque die ad eos benedictionis causa descendit, et quorum causa omnibus partibus impensas ingentes fecerat, eos circumiit et ve-
p. 244 nerata est, atque ab unoquoque benedictionem perpetuo accepit. Quinimo Rex, quamvis adversus eos sentiret de Synodo Chalcedonensi, et ipse coetum eorum miratus et a plerisque captus, fidem iis habuit, quibuscum identidem congressus benedictionem ab iis accepit. Igitur conventus ille magnus, quamdiu Regina beata vixit, variis factis enituit, idem etiam post mortem ejus, ut ipsa Regem jusserat, conservatus est. Et ipse Rex Justinianus, quamdiu vixit, iis favit eosque honoravit, et relictos, videlicet eos qui adhuc supersunt, ad hoc temporis, annum 877 [1]), sustentavit.

Ea facta sunt me parvo simul cum eo conventu, inde ab initio ejus, jam antequam plenus convenit, etiam quo tempore hanc historiam scripsi, diu igitur in Urbe Regia agitante, primo persecutionis causa, tandem vero, per omne illud tempus plus quam triginta annorum, ut homines ab idololatriae errore converterem, quae res numine et ope gratie Dei per me exiguum in partibus Asiae peracta est, ita ut octoginta millia hominum se converterint et e paganitate redempti sint, atque nonaginta octo ecclesiae, monasteria duodecim, itemque e synagogis Judaeorum aliae septem ecclesiae aedificatae sint; quae facta sunt in his quatuor praefecturis: Asia, Caria, Phrygia, et Lydia. Et haec quidem quum in Dei gloriam, tum eo consilio ne quis moram nostram longam in Urbe Regia argueret neve ea offenderetur, declarandi causa scripsimus.

Neque vero ineptum est etiam amorem providum memorare, quo Deus illum
p. 245 conventum ab initio ad extremum complexus est. Quum igitur, ut supra diximus, multitudo ad millia ascendens ad illos beatos conveniret, ut benedictionem et deprecationem eorum adipisceretur, et in triclinium quoddam de majoribus, etiam martyrium continens, admitteretur ad eucharistiam accipiendam, forte quondam, multitudine conferta congressa et vestibulis paulatim impletis, aedes in quibus millia hominum inerant hora sacrorum subito, quasi magno hominum onere subversae, corruerunt. Ululatu, pavore, et stupore orto, usque eo ut vox luctus late, imo usque ad Palatium Magnum audiretur, subitoque rumor manaret, multa millia periisse eorum, qui cum Synodo dissedissent, tutela et misericordia Dei supervenientes per ipsas preces sanctorum illi coetui hominum patefactae sunt, ita ut ne una quidem anima eorum periret nec corpus laederetur, licet permulti,

[1]) A. D. 565—566.

etiam mulieres infantes portantes, alius juxta alium caderent. Omnes igitur, ex quibus nonnulli pavore tantum et stupore percussi erant, e lapsu surrexerunt et processerunt, Deum laudantes et celebrantes ac gratias Ei agentes, quod se e morte servasset. Spectatores autem omnes magnum miraculum salutis, quod illis obtigerat, mirati sunt; etiam Reges et primores ac reliqua tota civitas illa fama obstupefacti, et permoti sunt ad Deum laudandum et celebrandum, atque unumquemque beatorum congressorum honore affecerunt. Rex vero tandem triclinio collapso porticum fieri jussit.

Alterum autem miraculum in loco illius concilii sancti a Deo factum hoc est. Post mortem Theodorae Reginae fidelis [1]), quum prima frequentia jam deminuta esset, adversarii invidia conventus incensi, cum Rege egerant ut eum pristino p. 246 loco moveret et in alium regiae locum nomine Urbici transferret; iidem, paucis senibus sanctis cellas occupantibus, habitaculum illud beatorum ubi sacra et officia divina fiebant, mulieribus eurumque maritis aliisque feminis impudicis arcessitis impleverunt. Sed quod habitaculum sanctorum a se pollutum putabant, id Deus purgavit igne repentino, qui cadens totum locum accendit, ita ut vix minima pars relinqueretur et quaedam mulierum igne corriperentur et exurerentur. Igitur ille locus tandem sancto Sergio martyrio datus est, ubi monasterium conditum est, quod adhuc constat in gloriam Dei et in celebritatem nominis ejus, ut eveniret illud Scripturae: „Dominus suos novit et a suis noscitur". *Finis historiae conventuum a Theodora Regina Constantinopolin convocatorum.*

CAPUT XLVIII.

De quinque Patriarchis beatis qui tempore persecutionis in exsilio enituerunt.

Nobis justum esse et necessarium videtur posteros scriptis nostris ad memoriam revocare etiam historiae quinque patriarcharum, Severi, Theodosii, Anthimi, Sergii, et Pauli, patrum beatorum et perfectorum, pastorum praestantissimorum et spiritualium. Quorum primus, quippe vir studiosissimus et fortissimus, beatus Severus, urbe Antiochia expulsus [2]), et Alexandriam profectus atque in deserta Aegyptiaca digressus, in magnis gravibusque periculis persecutionis excelluit, regulam monasticam perfecte exercens, quam jam ante per continentiam et paupertatem observaverat; idemque insigniter cum Juliano Halicarnassensi dimicavit. p. 247

---

[1]) A. D. 548.
[2]) A. D. 518.

Cum illo etiam beatus Theodosius Alexandria expulsus abiit [1]. Qui quum persequendo exagitarentur, beatus Anthimus episcopus urbis Trapezuntis, in Urbem Regiam arcessitus, propter vitam suam eximiam sede Urbis Regiae dignus habitus est [2]. Quam sedem nobilissimam ubi complures annos tenuerat, certior factus est de persecutione beatorum Severi et Theodosii. Quum vero investigando didicisset, pravam fidem Synodi Chalcedonensis causam esse persecutionis illius, instar Mosis viri summi, cum fratribus in afflictione esse maluit quam aliquamdiu delectari nefariis Chalcedonensibus. Igitur Regem vehementissime obsecravit ut pacem redderet ecclesiis et fratres revocaret. Neque tamen auditus est. Tum pallio coram Rege exuto et in altari deposito abiit, idem utrique patriarchae litteras scripsit; quamobrem Synodales etiam in eum scripta ediderunt. Illis igitur amicitiam conjugantibus, fideles omnes magno gaudio affecti sunt. Regina vero, videns Regem beato Anthimo propter facta ejus iratum esse multumque minitari, eum recepit et in palatii sui conclavi condidit, ita ut nemo sciret quid ei accidisset nisi ipsa sola et duo cubicularii rei conscii, Rege et aliis omnibus opinantibus eam Anthimum emisisse et tota Urbe interdixisse. Beatus igitur in magna pace vixit et opera sua sublimia vitamque insignem peregit. Nam et ante et post monachus panem omnino non edit nec vinum bibit, quinque et viginti annos, quamdiu episcopus et patriarcha fuit, in tali nasiraeatu versatus. Etiam post abitum suum usque ad vitae finem illum morem pertulit,
p. 248 per decem annos abditus, ita ut multi opinarentur eum obiisse, donec Regina mortua est [A. D. 548]. Tum Beatus detectus et agnitus a Rege receptus est, quocum in gratiam rediit absque eo honore affectus est, donec pacem ecclesiae deprecans vitam posuit.

Beatus Severus autem a Rege antehac pacis ecclesiae causa in Urbem Regiam arcessitus magno omnium impulsi eo ivit: „Se omnibus morigerantem ascendere, nulla spe quidquam a principibus factum iri". Itaque ascendit, et duos annos laborando et docendo consumpsit; at videns praedictum suum, „nihil factum iri", evenire, in partes Alexandriae ab austro adjacentes rediit, in deserto pacem agitans, religioni et commercio scriptorum Patrum semper deditus et laborem magnum ac nasiraeatum omnibus modis perferens. Sed nonnullis annis in persecutione transactis in morbum incidit. Tum e deserto in oppidum Aegypti nomine Xoin translatus est, ubi cursum certaminis sui implevit et ad Dominum suum migravit [3].

---

[1] Exeunte fere A. D. 536. At Severus jam ab anno 534 ad aestatem anni 536 CPoli fuit.

[2] A. D. 535 Anthimus fere simul cum Theodosio patriarcha factus, proximo ipse depositus est.

[3] Mortuus est Severus d. 8 m. Febr. A. D. 538 (Dion. Telmah. ap. Assem. B. O. II. 54).

Beatus Theodosius, patriarcha Alexandriae, diutissime, quamdiu vixit Rex Justinianus, imo post ejus mortem, ad diem hodiernum, annum videlicet 877 [1]), et ipse in certamine persecutionis se virum praestitit, Rege novo, filio sororis Justiniani, jam eodem anno regnante, qui promiserat se cum beato Theodosio pacem ecclesiae conciliaturum. Quum vero triginta fere annos in aliud atque aliud exsilium actus esset et contendisset, et ipse eodem anno, mense nono postquam Justinianus rex mortuus erat [2]), in Urbe Regia vitae cursum implevit, reconciliatione ecclesiae nihil progressa. In miseriis persecutionis unum et triginta annos et dimidium huc et illuc actus exegit [3]), per quos in omni republica nostra Romana enituit et inclaruit. Tum fortis animo ad Dominum migravit. p. 249

Paucis annis post mortem beati Severi beatus Sergius ei in orthodoxiam successit, Tella oriundus, vir peritissimus et literatissimus, inter homines clarissimus, nobilissimus, et honestissimus, coram Deo castissimus,, jejunio deditus, nasiraeus, vigilans, amans pacis et studiosus Scriptorum legendorum et Patrum explicandorum, ita ut in dicendo promptus et sapiens esset. Is in Urbe Regia agitans consecratione patriarchatus dignus habitus est, atque ecclesiae praefuit, docens, consolans, omnes aedificans veritateque confirmans tres annos postquam summi sacerdotii Antiocheni munus acceperat; deinde in ipsa Urbe Regia curriculum suum implevit et hac e vita ad Dominum nostrum transiit.

Post tertium annum quam Sergius mortuus erat, eandem sedem summi sacerdotis adeptus est Paulus quidam Alexandrinus, quippe quum extorris esset; qui aeque ac Theodosius summus episcopus Justiniano Regi adhuc supervixit. *Finis historiae quinque patriarcharum beatorum qui tempore persecutionis in exsilio enituerunt.*

CAPUT XLIX.

De beato Jacobo episcopo et propugnatore acerrimo et fortissimo.

Haud facile sine ullo metu accederes ad historiam beati Jacobi, quae major est quam ut narrari possit, neque ab ullo digne describi neque intelligi potest. Attamen, studio veri permoti ut de ingenio ejus praeclaro aliquantulum memoremus, sermone nostro tenui scriptisque parvis virtutes ejus spirituales et amabiles depicturi sumus.

---

[1]) A. D. 565—566.

[2]) Ergo m. Augusto A. D. 566.

[3]) Itaque secundum nostrum jam ineunte A. D. 535, vix patriarcha factus, a Synodalibus vexatus est.

Beatus enim, et ipse Tella oriundus, revera a puero homo sanctus et divinus
fuit. Eruditus est in scholis illustribus monasterii quod Phasilthae [i. e. Lapicidinae]
vocatur [1]). Postea [2]) necesse fuit fidei causa in Urbem Regiam ascenderet cum
p. 250 beato Sergio de quo supra sermo fuit [3]), quemque beatus Jacobus et ipsum deinde
dignum fecit qui summus sacerdos crearetur. Hos licet Regina fidelis magno
honore excepisset, atque etiam domum aliaque ad usum eorum necessaria dedisset,
beatus Jacobus in cella parva, in alto silentio, in summis laboribus, in modestia
immodica et mira tam vitae quam vestitus simplicitate solitarius vixit, indumento
unico, crasso turpique e taeniis composito in duas partes discisso, cujus dimidio
altero pro veste, altero pro parvo tegumento utebatur. Quumque beatus Sergius
cum eo ille quidem consentiret et conspiraret, sed ab ejus altiori silentio
vitaque dura longe abesset, et commercio multorum ad eos convenientium sermocinari cogeretur, beatus Jacobus, jejunio, vigiliae, officioque continuo deditus,
id utique recusavit, quin etiam interdiu extra cellam se cuiquam offerre noluit.
Postquam vero quindecim fere annos in Urbe Regia in cella illis operibus intentus traduxerat [4]), Reginae fidelis auctoritate et impulsu ipse una eum alio
beato natione Arabe, nomine Theodoro, valde reluctans ad episcopatum vocatus
est. Etenim partes fidelium deminutae erant, quorum reipublicae ordo sacerdotalis ubique deficiebat. Quum vero ambo summi sacerdotes facti essent, beatus
Jacobus, episcopus urbis Edessae, vi divina armatus, profectus est ad munus suum
fungendum. Igitur ut flumen ingens mense Nisan aquas, ita in omnibus terris
Orientalibus sacerdotes a se ordinatos passim profundere coepit, iter excelsum
virtutis cursu firmo et spirituali adortus, neque interdiu neque noctu quiescens
neque otiosus, e dicto Apostoli armatura justitiae indutus scutoque salutis armatus, lumbis fide perfecta accinctis. Atque dextra et laeva tum inter laudes
p. 251 tum inter convicium veritatem semper defendit. A finibus Persarum ad urbem
regiam Constantinopolin, imo Alexandriam omnesque in terras firmo gradu fortitudinis perpetuo iter faciens, in terris Superioribus et Inferioribus erga omnes
fideles orthodoxos suo munere functus est, non solum clero ordinando sacerdotibusque creandis, verum etiam omnibus fidelibus, ubicunque agitabant, consolandis,
confirmandis, aedificandis, stabiliendis, et docendis. Itaque fama ejus in omni
terra omnique in civitate percrebruit. Quare episcopi Synodales offensi omnes
undique murmuraverunt, et minati sunt, se eum capturos et dilaceraturos esse.

1) In agro Antiocheno.

2) A. D. fere 527—528. Cf. omnino monographia v. d. H. G. Kleyn de Jacobo Baradaeo, Belgice scripta et anno 1882 Lugduni Batavorum edita.

3) Cap. XLVIII, p. 159.

4) A. D. 542—543.

Nec tamen Beatus gratia divina protectus in potestatem persecutorum cecidit, licet vitae ejus undique minaciter insequendo insidiarentur. Quamcunque enim in regionem profectus erat, ibi omni suo ministerio una nocte unoque die, si fortuna dabat, perfunctus, a triginta, quadraginta, vel pluribus etiam passuum millibus iterum pernoctabat. Ubi quum eum persecutores, praesentiae ejus certiores facti, insequerentur, ipse fortitudine armatus opus suum alias perficiebat, dum illi ultro citroque cursantes quasi aëra ferire videbantur. Quare irritati, manus mordentes, irati, turbati, dentibusque viro in Domino confirmato infrendentes magno pudore redierunt. Itaque fama ejus passim percrebruit. Neque unquam sivit quemquam, ne comitem quidem itineris, aurum vel argentum vel aes vel ullam escam in itinere secum ferre, quum productis mansionibus firmo gradu pergeret atque haud raro in die ultra justam mansionem aliquot millia conficeret, nec tamen de jejunio et nasiraeatu desistere persuaderetur. Neque p. 252 igitur quisquam multos dies cum eo iter facere neque ei diutius ministrare potuit, quia cum sene progredi et nasiraeatum ejus suscipere et sustentare nequibat. Neque enim Beatus jumento uti volebat, quo vel portante vel juncto veheretur, sed pedibus iter conficiebat, tam gratia divina confirmatus quam suapte natura validus. Itaque iter justitiae conficiens numerum fidelium Graecorum et Syrorum diem ex die passim auxit. Quare fama ejus percrebrescens adversarios vehementer irritavit, turbavit, et stimulavit ut eum in viis, in pagis, in semitis premerent. Quocunque rumor de eo pervenerat, ibi jam uno die immodicam movebat perturbationem. Itaque equitatus persecutorum ei undique turmatim insistebat, atque alter alteri obviam agebantur; adeo ut persecutores in ipsum beatum Jacobum occurrentem incidentes eum de seipso saepius secreto rogarent: „Audistine istum Jacobum impostorem tali loco esse?" — ipse vero locum post se longe remotum indicaret: „Se fama certe audivisse, illum ibi esse et circumire; eos si equos concitassent, illum fortasse assecuturos". Persecutores ergo, ei fidem habentes quasi arcani et consilii particeps esset, hominem transmiserunt eumque ex ipsius praesentis significatione insecuti sunt, oculis quum corporis tum animi adeo occoecatis ut Beatum non agnoscerent.

Neque vero isti soli fama ejus irritati et turbati erant, sed etiam Rex ipse, qui multum auri iis dedit qui professi erant se Beatum capturos, episcopis et monachis multis et secularibus hominibus haud minimae notae. Igitur liberalitate ejus cognita plerique videntes Regem comprehensionem Beati sitientem largiri, p. 253 et quicunque profiteri voluisset se illum capturum, eum multum auri accipere, verba ei dederunt, ut abirent plus ducentis trecentisque daricis promissi causa acceptis. Erant qui passim, in desertis, in montibus, in civitatibus vicisque studiosissime quaerendo fatigarentur et agitarentur; nec tamen servum Dei prae

pietate ejus deprehendere potuerunt. Per multos annos, imo post mortem Justiniani Regis eadem ita facta sunt. Interea Beatus a Domino suo confirmatus et leonis instar fidens munere suo defunctus est, ac veluti flumina magna sacerdotii in omne regnum Romanum effudit. Quare si quis eo procedat ut centum millia sacerdotum ab eo creata diceret, non existimem eum verum fallere. Quinimo non solum permulti episcopi, sed etiam duo patriarchae secundum canones ab ipso et sociis ejus consecrati sunt. Initio enim duos beatos miros nomine Eugenium et Cononem adhibuit, quibuscum in urbem Alexandriam profectus, una cum aliis episcopis et ipsos ibi episcopos fecit, et his sociis egressus munibus suis fortiter defunctus est; id quod etiam ad hunc annum primum regni Justini Regis [1], quamvis aetate jam provectus, perduxit, opere adolescentiae nihil remisso. Verum ut in exordio hujus historiae confessi sumus, vitam ejus congruenter describi non posse, ita etiamnunc in fine dicimus, postquam contentionem anxiam et itinera p. 254 Beati et laborem ejus peractum in gloriam Dei, qui eum elegit et confirmavit atque in ecclesia sua tempore persecutionis stabilivit, brevius descripsimus, ut deprecatio ejus omniumque sanctorum nobis omnibus subveniat. *Finis historiae beati Jacobi viri constantissimi et fortissimi, episcopi et propugnatoris.*

CAPUT L.

De iisdem duobus episcopis, Jacobo et Theodoro, beatis illustribus et divinis, qui tempore persecutionis una episcopi facti sunt in Urbe Regia, ac de iis quae in eadem persecutione auctoritate et jussu Theodorae Reginae fidelis fecerunt.

Ante enim, Justiniano sextum decimum annum regnante [2], post martyrium propugnatoris fidei, beati Joannis episcopi urbis Tellae, ab Ephraimo Antiocheno comparatum, quum in terris Orientalibus et Occidentalibus jam inopia esset sacerdotum, imprimis episcoporum, Arethas filius Gabalae [3], vir illustrissimus et summus rex Arabum, et multi alii Theodoram Reginam Christi amicam rogarunt, ut ex hominibus orthodoxis in tempus praesens duos tresve episcopos in Syriam fieri juberet. Atque Regina fidelis, quum rebus adversariorum Synodi Chalcedonensis faveret, duos beatos, viros probatos et divinos, nomine Jacobum et

---

[1]) A. D. 565—566.

[2]) A. D. 542—543.

[3]) Arethas V Ghassanida, qui A. D. 529—562 in Auranitide et vicinis regionibus regnavit.

Theodorum, elegi et creari jussit, alterum videlicet Theodorum in Hirtham Arabum [1]), alterum, scilicet Jacobum, in urbem Edessam.

Beato Theodoro in regionibus Australibus et Occidentalibus, omni in deserto, in Arabia, in Palaestina usque ad Hierosolymam praesidente, beatus Jacobus, timore Dei armatus studioque virtutis praeditus, non modo omnes partes Syriae atque Armeniae et Cappadociae, ubi omnes etiam minimi haud secus quam in p. 255 Syria excellebant et valebant orthodoxia, verum etiam partes Ciliciae, totius Isauriae, Pamphyliae, Lycaoniae, Lyciae, Phrygiae, Cariae, et Asiae, atque insulas maris, Cyprum, Rhodum, Chium, et Mitylenen, — usque ad urbem regiam Constantinopolin percurrit. Ibi quoque ut passim cursum firmum ostendit, ordines sacerdotales supplevit, orthodoxiam auxit, quippe qui sacerdotes passim ordinaret et suppleret, atque zelo acerrimo pietatis strenue deliberaret quomodo summos sacerdotes, id est episcopos, ubique faceret. Itaque curiosus in institutis canonicis, quae vetant quemquam episcopum fieri nisi tribus episcopis praesentibus, duos monachos virtute probatos, alterum Cilicem alterum Isauricum, secum ducere decrevit.

Postquam vero in Urbem Regiam venit beatus Jacobus, impetrata beati Theodosii, patriarchae Alexandrini, qui verae fidei causa exsulans in ipsa Urbe Regia retinebatur, venia et auctoritate cum monachis quos diximus Alexandriam se contulit, in omnibus provinciis ab Urbe Regia ad Lyciae litora usque operi vacans quod munus sacerdotale spectabat. Itaque Alexandriam nactus piis [episcopis] obviam se dedit, qui, ex praescripto beati Theodosii patriarchae congressi, duos illos beatos episcopos crearunt, alterum nomine Cononem in Tarsum Ciliciae urbem, alterum, cui Eugenio nomen erat, in Seleuciam urbem Isauriae. Cum iis igitur insigni studio in Syriam perrexit. Itaque canonibus obsecuti fecerunt metropolitanos, id est summos episcopos: alium Domitium [?], monasterio Aphthonii oriundum, in urbem Laodiceam, alium nomine Joannem, e monasterio p. 256 sancti Bazaei, in Seleuciam Syriae [2]) urbem, alterum ex iis qui Alexandriae creati erant, quem supra diximus Cononem vocari, in Tarsum urbem Ciliciae, alterum nomine Eugenium in Seleuciam urbem Isauriae, eodemque modo in Syriam etiam ceteros episcopos: Joannem monasterio sancti Bassi oriundum, in Qenesrinum [3]), alium nomine Sergium e monasterio Aphthonii, in Carrhas,

---

[1]) Hirtha, idem nomen quo et notissima regia prope Euphratem condita designatur, videtur apud Arabes illos Tanuchidas principis castra significasse. Solebant Ghassanidae Bostrae degere, Arethas autem Gabiae, quod oppidum ad Bostrae septentrionem et occidentem juxta Gaulonitidem exstabat. Cff. Wetzstein, *Reisebericht über Haurân u. s. w.* p. 119 sq.; Hamzae Ispah. *Annales* p. 120 Gottwaldt.

[2]) Liber Ms.: Isauriae, sed illic Eugenius sedem tenuit, et cf. altera Jacobi vita, quam infra exhibituri sumus.

[3]) S. Chalcin Syrorum.

alium nomine Joannem e monasterio sancti Ananiae in Suram Romanorum. In singulas urbes Syriae episcopis ut scripsimus creatis, illi in Urbem Regiam ascendentes, nobis praesentibus Sergium Tellensem, virum doctrina religionis instructum et in Urbe Regia agitantem, Antiochiae patriarcham fecerunt, qui tribus annis post diem supremum obiit. Paulo post denuo virum quendam nomine Paulum Alexandrinum episcopum fecerunt, cujus causa complures rixae factae sunt ad diem quo haec scripsimus. In urbem Amidam iidem Eunomium quendam metropolitanum fecerunt, qui cum aliis de ipso clero Amidensi expulsus in Urbe Regia exsulabat. Atque in Urbe Regia, jussu beati Theodosii patriarchae, duodecim simul episcopos fecerunt in provincias Aegyptiacas, in varias urbes Thebaidis et Aegypti, multisque cum sacerdotibus. Neque enim Theodosius patriarcha sacerdotes faciendos susceperat ex quo sedem suam reliquerat. Posthac iterum in partes Asiae profecti beatus Jacobus et comites ejus quatuor in Asia episcopos fecerunt, alium nomine Joannem Syrum, praeceptorem paganorum, Ephesi, alium nomine Petrum Smyrnae [1]), alium nomine Joannem in urbe Pergamo, denique alium cui Petro nomen erat, in urbe Trallibus. Deinde in insula
p. 257 Chio quo transvecti erant, episcopum fecerunt Qasisum quendam, monasterio Joannis Ephesini oriundum [2]), uterque enim e monasterio Mar Joannis Amidensie advenerat. Revecti vero transierunt in partes Cariae, ubi duos fecerunt episcopos, alterum nomine Paulum in urbe Aphrodisiade, alterum cui nomen Juliano erat in urbe Alabanda. Hi cuncti sunt episcopi et metropolitani quos beatus Jacobus in omnibus terris Orientalibus et Occidentalibus fecit, viginti septem numero, praeter duos patriarchas quos una cum ceteris episcopis creavit magnumque numerum sacerdotum, quorum multi consecrati sunt nobis praesentibus. Quantum ad fidem earum rerum omnium, bona fide et animo sincero testamur eas ita actas esse easque posteris cognoscendas tradimus. De vita autem sublimi et de studio et praestantia beati Jacobi jam in proximo capite scripsimus.

Finis historiae duorum episcoporum beatorum, illustrium, et divinorum Jacobi et Theodori.

---

[1]) Cf. infra cap. LVI.
[2]) Cf. cap. LI.

CAPUT LI.

De beato Qasiso episcopo Chii insulae.

Quia jam in praevia quadam narratione [1]) historiam tetigimus magistri beati et divini, patris nostri Qasisi episcopi, etiam tum nobiscum in corpore superstitis, post mortem ejus nobis minime placet gazae lucris spiritualibus vitae ejus praeclarae operumque insignium refertae parcos esse. Sanctus enim, vico Aina de Pharca [2]), ultra Narca de Sachus sito, oriundus, jam puer gratia Dei vocatus reliquit proximos et parentes, ut in sancto nostro monasterio sancti Joannis Amidensi, ubi et ipse in pueritia versatus sum, se in disciplinam daret. Quindecim enim annos nati simul idem monasterium intravimus, unaque fraterne p. 258 didicimus laborare et Scripta sacra legere, sicut etiam una cum omnibus patribus nostris sanctis et fratribus spiritualibus sanctisque sodalitiis totius Orientis triginta annos constanter passi sumus nos huc atque illuc ejici. Quamobrem partes Occidentales late peregrinantes circumivimus; nec vero Sanctus de sublimi itinere justitiae unquam deflexit nec laborem vitae suae mirae et insignis remisit. Tandem vero vehementi virtutis impetu captus est, et ad partes longinquas Aegypti, Thebaidis, Graeciae, omnisque Illyrici, imo usque ad Romam ceterasque provincias iter extendit, studii peregrinandi ergo et a notis procul esse cupiens; quare et habitum monasticum vestitu seculari mutavit, ne ab hominibus habitus causa adoraretur neve coleretur, sed ut ubique inter pauperes et parvos atque afflictos vir pauper et tenuis circumiret. Itaque peregrinatione laboriosa, anxia, aspera, et dura se valde fatigavit, quum praesertim consilium cepisset, a nullo beneficium accipere neque ulla parte uti labore alieno, sed suo ipsius solo frui, sportis et flabellis faciendis et camelaucis [3]) pulchris et versicoloribus elaborandis, quam artem in Aegypto didicerat. Ita ubicunque agitabat, operabatur, nec solius victus causa laborabat, sed ubicunque operis copia aderat, reditum ejus reliquum obviis dabat peregrinis et pauperibus. Ubi vero operari non potuerat, ibi summis angustiis premebatur, ita ut victus ejus, ut ipse narravit, saepius constaret ex herbis pomisve silvestribus. Quibus ex eo auditis manum promptam et p. 259

---

[1]) Cp. XXXIX, p. 143.

[2]) I. e. Fonte apud quem paganorum sacellum fuerat. Proximi nominis sensum et utriusque loci situm ignoramus.

[3]) S. pileis stramineis, ut nos loquimur. Cf. Cedrenus I, p. 297: 14 ed. Bonn.: κατασκευὴ σπυρίδος, ἀντὶ πίλου τῇ κεφαλῇ τιθεμένη, καλεῖται δὲ παρ' Ἰταλοῖς κάμελα, ἐξ οὗ καὶ καμελαύκια.

alacritatem opificis sollertis quam maxime mirati sumus, cujus vires tantae essent ut labores et res adversas tam duras et acres perferret. In iis periculis peregrinationis et Superiorum regionum miseriis postquam tredecim fere annos consumpserat, fraterno nostri amore permotus e terris Superioribus in Chium insulam marinam transvectus est. Ubi quum ei contigisset ut in sepulcrum beati Isidori martyris eximii se prosterneret, ei aliquamdiu morato placuit insula, et ipse in ea consedit, quum ibi tempore persecutionis etiam multi fideles essent xenodochii causa, in quo Theodora Regina conditrix monachos collocaverat, magnusque numerus episcoporum expulsorum interdum agitabat. Quare, quum jam consenuisset multisque morbis confectus esset, quae causa praecipua fuerat cur ad quietem placidam refugerat, tranquilla vita insulari delectatus ibi vitam laboriosam strenue peregit et artem suam sedulo exercuit, quippe cui folia palmarum e navibus Alexandrinis istac praetereuntibus accepta materiem praeberent. Interea inter laborem valde strenuum confecta vendidit atque, praeter partem exiguam quam sui victus causa retinuit, reditum operae omnem pauperibus, claudis, mutilis, coecis, et aegris distribuit. Postquam igitur quinque fere annos in insula vixerat, omnibus laborem ejus et vitam et nasiraeatum et modestiam mirantibus, fideles, quorum numerus ibi magnus erat, rogarunt ut sibi antistes et pastor spiritualis esset. Quamobrem beatus Jacobus, cujus historiam supra memoravimus, quum una cum duobus aliis episcopis e provinciis Asiae in illam insulam
p. 260 transiisset, illum vi arreptum, querentem, detrectantem, recusantem fidelibus ejusdem insulae episcopum praefecit. Neque igitur evasit, sed licet jam multo ante presbyter esset, tum demum coactus est capillum abradere, quem quasi vir secularis promiserat. Quare quicunque id audiverat eum maxime miratus est. Postquam vero etiam apud nos ipsos parumper moratus erat, in partes Asiae transgressus nobiscum quam studiosissime functus est munere hominum a paganitate convertendorum, dum nos castitate sua et senectute honesta vitaque laboriosa valde confirmabat et consolabatur. Ut olim juvenes, ita in posterum senes nunquam discessimus; sed munibus unum fere annum peractis, etiam in Urbem Regiam una profecti sumus, quum Beatus in insula quoque, cui episcopus praesidebat, munibus suis jam perfunctus esset; atque in pace monasterii habitans, quod ope Dei exadversus sanctum Mamam aedificaveramus, et tranquillo loci silentio delectatus requievit. Ita vita laboriosa ad tertium annum perlata cursum vitae implevit, cujus post mortem corpus sanctum in eodem monasterio sepultum conditumque est. Cujus precibus omniumque sanctorum, reconciliatorum Domini, nos omnes die judicii gratiam adipiscamur, atque monasterium quod ejus ossa recepit, cum ecclesiis et monasteriis in nomine Domini Dei immortalis ab eo conditis, firmentur in aeternum in gloriam sanctae Trinitatis. *Finis historiae beati Qasisi Chii episcopi insulae.*

CAPUT LII.

De quibusdam hominibus nobilibus, illustribus, et sanctis, optimatibus p. 333 Antiochenis, qui mundum omniaque mundana spreverunt, et pauperes spiritu in eo vixerunt sancte etsi habitu simulato.

Videtur nobis nefas esse denegare mercaturam illam spiritualem et quaestu multiplici abundantem, a multis in eos manante qui bonae vitae mercaturae studiosi sunt, ac gaudent lucris duplis et spiritualibus ab illis hominibus acceptis, quorum imaginem miram tenui nostro sermone quamvis dubii depicturi sumus. Neque plura sumus scripturi quam quae fama accepimus et summo studio audivimus e quodam servo Dei, qui quum easdem personas [*sic*] sanctas convenisset et cum iis consuetudinem habuisset, nobis tradidit quae ab iis clam acceperat. Is enim postquam septem annos vagatus erat ad eas personas exquirendas, quas desiderabat p. 334
et a quibus secretus erat, octo annos ad exitum vitae nobiscum vixit. Sanctus hic illustris, nobili genere natus et Amida ex urbe Mesopotamiae ortus, habitu clericus, nomine Joannes erat. Quamdiu autem nobiscum in Urbe Regia vixit, eum semper lacrimas fundentem et gementem vidimus. Quem igitur quum multifarie et instantissime interrogavissemus de sociis ejus, hoc modo locutus est: „Ego miser damnum feci spirituale. Jamque septimum annum vaganti et gentes et terras urbesque circumeunti nondum licuit quod perdidi recuperare. Itaque eo desiderio actus etiam hanc in Urbem Regiam veni". Tum nobis sciscitantibus illud damnum cum fletu descripsit, ita locutus:

„Coram Deo, fratres, dico quod vobiscum communico narratione miranda eorum quae vidi et audivi ex illis hominibus perfectis. Septem enim annis abhinc in urbe Amida agitans, et in cultu et vigilia sanctae ecclesiae impigre versatus, juvenem vidi formosum, habitu mimico vestitum, quocum etiam puella erat veste meretricia induta, socia ejus, forma et facie pulchrior et mirificentior quam quae depingi possit. Isto habitu simulato spectatorum fallendorum causa induti urbem circumibant, ne quis dispiciens se agnosceret, ac perpetuo cantiunculas [1]) et ludibria proferebant, et semper advenae consistebant in atriis ecclesiae, atque a clericis omnibusque ridebantur, a quovis, quum mimi essent, in capite vapulantes. Et quavis diei hora eos stipabat plebs multa, imprimis ob aspectum eorum admirabilem et formae dignitatem; et jocabantur cum iis et ludebant capitique eorum alapas [2]) ingerebant. p. 335

[1]) Παιγνίδια.

[2]) Κόσσοις.

Nocte vero qui eos prosecuti erant ut novissent ubi dormirent, eos invenire non potuere. Quare viri multi e divitibus, post faciem virginis aspectam cupidine ejus flagrantes, consilium ceperunt cupidinem suam nocte obscura fornicando explere. Licet autem iis assidue insidiarentur, et vigilarent ac vicos urbis angulosque omnes circumirent ut eam invenirent, eam assequi non potuerunt. Itaque multis nobilium acri libidine correptis et vehementissima cupidine ardentibus, praefectum urbis rogarunt ut eam prehensam in publico prostitueret. Qui rem statim capessens eam rapi jussit, quam cogeret se publice prostituere. Quod quum videret ille qui eam mimi specie comitabatur, mox accurrens alta voce lamentans clamavit, eam suam uxorem esse, quam non sineret se prostituere in publico. Atque mulier nobilissima, casta, et religiosa, nomine Cosmia, qua erat castitate, tristitia affecta est, ita ut eam e domo praefecti ad se ducendam curaret. Quae faciem ejus miram conspicata, quum videret eam veste meretricia indutam esse, eam haec hortata est: „„Quare tandem, mea filia, quum margaritas pulchras ore aequipares, in lutum meretricii incidisti ac pulchritudinem tuam perdidisti anima quam maxime foedata?"" Quibus auditis illa cum fletu: „„Heu"", inquit, „„domina, ora pro me ut Deus me educat e sordibus peccatorum meorum"". Sed, illa muliere ingenua ignorante qui essent, posthac ad pristinum morem redierunt. Quum vero in sermonem hominum venissent, nec quisquam invenire nec cognoscere posset ubi pernoctarent" (dixit beatus Joannes) „ego, quia gratia
p. 336 Dei, ut opinor, suspicabar, eos qui specie mimi esse viderentur, re homines esse spirituales, ad eos animum attendere coepi quos observarem. Die jam vesperato illi, quos longe sequebar, totam vesperam per multos vicos ac late circumierunt, ne quis se observando agnosceret, donec tota civitas intra fores componeretur. Nam ex alio vico in alium longe lateque ambularunt et loca difficilia et obscura transierunt, quod et ipse feci parvo intervallo subsecutus. Denique quum jam duae tresve noctis horae praeteriissent, jam quiescente civitate ad murum se receperunt, quem recta ascenderunt, post quos et ipse furtim ascendi. Ubi vero muri loricae appressius constiti, ambos vidi stantes, Orienti adversos, et brachia inter precandum in speciem crucis in coelum porrigentes. Mox autem precantes procubuere, iidem postquam surrexissent tertio se projecerunt, nec consederunt ad quiescendum antequam multum temporis sic agendo consumpsissent. Tum ego accurrens, ad pedes eorum prostratus, per Deum omnipotentem eos obsecravi, ne verum reticerent neve me celarent qui essent et unde venissent. Illi autem turbati et magna tristitia affecti me rogarunt: „„Quis essem? quid peterem? cur ibidem se vexare vellem? e mimis quid audire cuperem?"" Itaque intelligens eos vereri ne agnoscerentur, exsecratione dirissima usus sancte juravi, quamdiu in urbe versarentur, neminem ex ore meo quidquam de iis auditurum esse. Tum paululum

tranquillati a me postularunt, ne se interdiu palam alloquerer, neve se colerem neve salutarem, neve negligerem sibi quasi mimis alapas ingerere. Fide data p. 337 ille vir hoc modo cum puella egit: „„Quod de nobis laboravit hic frater noster forsitan Deo id volente factum est, quoniam et ipse de vita sua cum sorore sollicitus est. Nam viginti quatuor annos una habitant, atque ipse eam uxorem duxisse aestimatur, verum hucusque castitatem et sanctimoniam virginalem observarunt. Itaque libere cum eo verba facito"". Quibus auditis eo majore metu et perturbatione animi affectus sum, sciens eos re vera homines esse spirituales, illustres, et arcanorum prudentes. Beata autem: „„Parce mihi"", inquit. „„Partes priores, frater, tuae sunt. Ipse verba facias"". Ille vero sorori denuo praecepit ut libere mecum verba faceret neve tergiversaretur. Tum ancilla Christi cum gemitu et moerore loqui coepit de mundo ejusque erroribus et sceleribus omnibus, ac de interitu errantium in eo, itemque de exitio ejus et dissolutione ac de judicio futuro; ita ut ego et illi omnes horas noctis tristi fletu et sermone vivaci ex ore Beatae profuso affecti consumeremus. Nam mirificentissima erant quae ex ore Beatae exierunt. Deinde me missum fecerunt ut illinc descenderem, haec locuti: „„Age, frater, degredere, ut et ipsi in tenebris degrediamur neve quis dispiciens nos agnoscat"". Igitur oravi ut me nocte ad se ascendere sinerent. Quod quum mihi non sine magna hortatione promisissent, magna verecundia laetissimus discessi. Itaque et ipsi descenderunt in atrium ecclesiae. Ubi vero illuxit omnes eos in arte mimica versatos viderunt. Sed altera nocte tempus meum oppertus postquam ad eos p. 338 iterum ascendi, prostratus oravi ne me celarent qui essent, quaenam iis esset operandi ratio, quodnam nomen gererent. Quum vero respondissent, se me nihil celaturos, si ipse sibi promisissem me de se taciturum, nec se gravaturum nec laturum esse sermonibus, ut sibi quies foret, atque me falli quod hanc urbem Christianorum esse crederem, promisi quaecunque postulaverant.

Tum ille: „„Jam scito primo nos Theophilum et Mariam appellari. Antiochia magna et ordine civitatis nobilissimo orti sumus. Uterque nostrum unicus parentum natus est. Tuae aedificationis et Dei gloriae causa jam accipias, quomodo ad hunc habitum ope Dei pervenerimus. Ego peccator Theophilus quum puer essem quindecim fere annorum, a patre jussus sum nocte ante lucem cum quinque equis puerisque in vicum me conferre. Noctu vero surgens, et in stabulum nostrum, ubi multi equi erant, descensurus ad assumendos eos quibuscum ut jussus eram proficiscerer, quum ad januam stabuli adiissem, flammas horribiles e rimis januae et e fenestris prodeuntes aspexi. Igitur longe prospiciens et stabulum flagrare ratus turbatusque clamavi. Sed mox stabulum per januae rimas introspiciens virum pauperem in fimo pecuino; in quo cubuerat, stantem vidi manibus in coelum porrectis, cujus ex ore digitisque omnibus radii ignei prodibant, quibus tota domus plene

illuminabatur. Id conspicatus et miratus rogavi pueros quos mecum habebam, num et ipsi illud lumen splendidum cernerent. Quum vero dixissent se nihil videre, stabulariis inclamavi, surgerent et januam aperirent. Sed voce mea audita ille homo pauper in fimum se projecit. Jampridem se occultaverat, quum nudus,
p. 339 certe pannis modo vestitus esset. Propter frigus enim acerrimum hiemis stabularios oraverat ut sibi liceret intrare et se abdere in fimum pecuinum, in quo calefieret et cubaret. Sed mea et puerorum vocibus auditis, postquam se projecit et manus contraxit, magna lux evanuit, ita ut domus tota obscura esset. Luminaribus a stabulariis cito accensis januaque aperta intravi et hominem pauperem, cujus ad pedes me raptim projeceram, animo agitato per Deum, creatorem coeli et terrae omniumque rerum quae in iis insunt, quam vehementissime obsecravi ut declararet, undenam venisset et quis esset. Ille autem me repellens: Sine me, domine, inquit. Pauper enim et miser sum, ac propter hiemem durissimam petiveram ut tempore vespertino intrarem, qui hoc in fimo cubarem et calefierem. Ex homine tam paupere quidnam discere poteris? Quum vero ego, mirantibus omnibus pueris, eum, cujus ad pedes me prostraveram, obsecrassem, jurans nisi mihi verum dixisset me non resurrecturum esse, atque eum multis ursissem, ille videns me a pedibus suis non discedere dixit, se verba mecum facturum si pueros dimisissem ut procul essent. Postquam igitur pueros et stabularios exire jussi, coepit me rogare: Quid, mi fili, in me spectasti, quod adeo mihi institisti? Quum vero respondissem me radios igneos inter precandum ex ore ejus prodeuntes vidisse, dixit se talem non esse, sed Deum, quia salvum me facere cuperet, illud spectaculum mihi praebere voluisse, idcirco talem speciem a me visam esse. Mihi autem denuo urgenti ac sancte juranti me taciturum, nec quamdiu viveret quidquam de eo in vulgus editurum, hoc modo narrare coepit: Quoniam Deo, mi fili, placuit te eligere ut mundum fugeres et sine cura
p. 340 vitam degeres, jam ausculta. Ego quem peccatorem et pauperem esse vides, Procopius appellor. Genere nobilissimo et spectatissimo natus sum. A parentibus autem, quum mulierem mihi despondissent atque nuptias, ut vulgo fit, mihi adornare vellent, dum parabantur discessi et navem ascendi. Deo duce has in terras Orientales perveni, nequitiam et molestias mundi ac pericula quae iste nobis facit animo contemplatus. Igitur jam annos haud paucos talis fui qualem me esse vides. Atqui mihi pauperi, mi fili, jam aures praebeas, ut cognoscas quid futurum sit ut tibi obtingat. En unicus filius familias es, tibique parentes sponsam desponderunt, quae et ipsa unica suorum filia est. Jam scito parentes utriusque vestrum hoc anno esse morituros, et utramque rem familiarem tibi venturam. Quodsi autem pie nullaque sollicitudine, nullo vitio funesto vivere vis, quae plerisque magnis ex opibus bonisque nascuntur, bona tua omnia diven-

dito et pauperibus et egenis distribuito. Omnibus servis tuis manumissis, dona iis dato quibus vivant ac se sustentent. Bonis ac re familiari sponsae tuae eodemmodo distributis, quippe quae in omni re quam proposueris tibi morigeratura sit, cum ea habitu simulato indutus abito peregrinatum, et quaestum uberrimum praestantiae quem facitis, absconditote, ne forte eo privemini. Ego autem pollicitus me facturum quaecunque jussisset, eum oravi ne nos suo conspectu orbaret, neve discedens me desereret. Sed beatus Procopius, vir sanctus et divinus, id pollicitus: Hoc, inquit, animo infige: quamdiu nullum mihi honorem persolves nec te ullo modo meis rebus admiscebis atque sines me, ut hodie, hoc in fimo cubare, nec perpetuo verba mecum facies, nec palam ad me adibis, me p. 341
videbis donec stabis conditionibus. Sin autem quidquam eorum in me adhibueris, hac in vita me non amplius aspicies. Igitur studio ejus spirituali accensus, locis abditis aut extra urbem tempori insidiatus sum ad eum salutandum; quod facere perrexi donec parentes utriusque nostrum eodem anno mortui sunt. Tum ea omnia fecimus quae vir sanctus praeceperat. Nam soror mea spiritualis omnibus partibus mihi morigerata est, quippe quae et ipsa deprecationem et conspectum et benedictionem et studium ardens Sancti illius adepta esset; atque exivimus vitam curis expertem ducturi, et hucusque pervenimus, dum neuter nostrum carnalis commercii labem sibi contraxit, nec cuiquam patefactus est; neque etiam ullus homo arcani nostri gnarus exsistit, praeter te, cui in tuum commodum id concedere nobis visum est. Nunc tibi idem dicimus quod olim dixit sanctus pater noster Procopius: Quamdiu fidem nobis praestans nos coram hominibus mimos modo duces, quorum specie mercaturam nostram obtegimus, hac in urbe manebimus ac nos videbis; sin autem aliud erga nos studium prae te tuleris, scito fore ut conspectu nostro in corpore careas"". Atque ea res vere facta est".

Ea omnia igitur beatus Joannes, nihil amplificans nec minuens, nobis praesentibus dirissima Dei invocatione ac tristi fletu narravit, atque ita perrexit: „Postquam annum fere fruitus eram favore Sanctorum, quos quasi Dei angelos aestimabam, neque contumelia iis jucunda in eos uti audebam, me reliquerunt et ex urbe Amida profecti sunt. Verum quo se contulerint ignoro, et jam septimum p. 342
annum pervagatus ad eos exquirendos, ne famam quidem eorum audire potui."

Nobis autem, conjectura facta ex adventu eorum et tempore profectionis quae ille nobis dixerat, quum cursum dirigeremus in desertum Aegypti, eos videre, extra urbem Tellam cum iis pernoctare, et sancta consuetudine eorum uti contigit. Imo ipsa puella nobis benevola haec ter dictitavit: „Noli timere, quia quocunque iveris Deus tecum erit." Talia locuti discessimus.

(CAPUT LIII.

De beato Prisco.)

p. 260 .... eum utique censuimus in numero esse eorum hominum pauperum p. 261 spiritu, quibus Dominus noster beatitudinem addixit, atque ita se gerere propter cognitionem eximiam rerum spiritualium. Tum per virum quendam ingenuum, nobiscum in Dei cultu versantem, tremissem ei dono misimus, haud quidem ignari eum nihil quidquam a quovis victus causa petere, sed scituri quem ad finem ille tenderet. At ipse, quippe revera pauper spiritu, tremissem aspiciens citato gradu, quoniam non erat aetate provectus, in fugam se dedit. Is autem qui tremissem ferebat post eum currere incepit, eumque obsecrare ut resisteret; cujus obtestatione permotus Beatus procul restitit, quaerens: „Quid, homo, teipsum et me pauperem fatigas?" Respondit alter: „Abbas tibi hoc donum misit, quum te egere audierit; accipe quo desiderium impleas." At ipse: „Equidem nihil opus habeo; sed abbati dicito, currat donec assequatur; sin tibi unus quadrans praesto est, accipiam." Quumque ille videret eum tremisse in fugam conjici, decem quadrantes ei obtulit, ex quibus unum manu porrecta cepit et evasit. Quae omnia quum alter redux nobis narravisset, pro certo habuimus eum spiritualem et pauperem et servum Dei esse ac sua sponte vitae aeternae causa pauperem. Posthac autem hieme frigida eum nudum et afflictum videntes, tunicam et lacernam [1]) emimus quae per eundem virum ei misimus, qui eum rogavit ut ea indueret et hieme foveretur. Sed Beatus ea conspicatus oculos avertit, iratusque: „Abi, homo", inquit, „quid me pauperem urges?" At nuncius noster: „Abbas", respondit, „qua est caritate, propter rigorem hiemis haec emit tibique misit". Tum Beatus: „Dic abbati ut sempiterna [potius] mittat, neve studeat curare nudatum, ne ipse nudetur".

p. 262 Neque ergo ea accipere voluit. Dehinc vir ille, comes noster, opportunitatem observans ei insidiari coepit; erat enim vir studiosissimus, natione Cappadox. Quondam igitur quum homo pauper, ut solebat, ex urbe in septa hortensia exiisset, ut sub arboribus et fruticibus opacis occulte preces faceret, vir ille ingenuus eum speculatus, post eum et ipse egressus est atque ex adverso constitit. Quem quum manibus in coelum porrectis precantem videret, subito species quaedam terribilis veluti fulgur coruscans in facie ejus exstitit, unde scintillae igneae, et corona ignea et formidabilis super virum circumclusum magnoque lumine circum-

[1]) Βίρριον.

fusum elata, emicuerunt. Quo candore horrendo, in homine paupere et precanti insidente, commotus vir ingenuus se projecit. Paulo post ubi surrexit fugam cepit, magnoque impetu, consternatus, tremens, et lacrimosus ad nos venit; cujus aspectu et ipsi territi et pavore repentino capti sumus. Quum vero eum rogassemus quae esset causa properantiae et pavoris, per Deum omnipotentem juravit, se omnem illum candorem mirabilem in isto paupere insidentem vidisse, neque ullo verbo rem exaggerasse nec quidquam affinxisse; mente turbata membrisque veluti dissolutis se fugisse atque illum fulgore adeo tremendo circumdatum reliquisse, ut oculos in eum conjicere nec potuisset neque ausus esset. Totum diem eo viso horribili percellebatur et trepidabat ac turbabatur. Sed nocte in cubile Beati egressus ut eum videret, lacrimosus metuque tremens procubuit. Beatus autem de causa timoris ejus conscius: „Cur tandem, homo", inquit, „me pauperem insequeris ad ea exploranda quae non te oportebat?" Ille vero eum per Deum vivum obsecravit ut sibi diceret quis esset. Quum vero Beatus eum ad jusjurandum adigeret, ne ulli quidquam de se patefaceret neve indicaret, respondit, p. 263 se abbatem solum rem celare non posse; aliis se nihil dicturum. Beatus autem eum obsecravit, ne se de multis rebus interrogaret; satis haberet comperisse, se peregrinum et pauperem esse, atque spe vitae aeternae laborantem confici peregrinatione et paupertate in qua videret se versari. Nec se solum, sed sex fratres secum ita occulte laborare; se semel tantum in hebdomade cum iis eodem convenire; alium alium consolari, confirmare, aedificare; dein ad suum quemque locum et laborem redire. Monitus caveret ne sibi causam afferret decedendi ex urbe; se in ea pace magna ac praesertim fortuna tam bona frui, ut demens esse putaretur, neve quisquam esset qui se verbis urgeret. Jam ab abbate petendum esse ut quamvis earum rerum certior factus, sineret se, neve quidquam de se mutaret".

His omnibus auditis eundem virum, comitem meum, ad eum rogatum misi, ut si fieri posset, sub horam coenae clam ad nos coenatum veniret. Neque tamen venire voluit, monens ut rebus utilibus et sempiternis studeremus.

Quum vero febris nocte quadam me subito invasisset, comes meus, qui eum mane convenerat, per Deum mihi sancte juravit, illum, simulatque ei occurrisset, sibi, antequam eum affatus esset, hoc modo locutum esse: „Abbas hoc nocte febricitavit. Abi rogatum cur tosta ederit et poscam aqua frigida mixtam biberit". Eundem sibi roganti: „Domine, quis illam rem tibi patefecit?" respondisse: „Cor meum mihi aperuit, eum id fecisse, atque aceto et aqua frigida in morbum incidisse". Quae quum mihi declarasset, summo stupore affectus laudavi Deum in sanctis suis inhabitantem. Multas alias virtutes, quas idem dixit se in illo viro paupere invenisse, itemque hoc quod Beatus, videns eidem socium quendam a- p. 264

stare, cum eo verba facere noluit, ob nimiam argumenti copiam silentio transimus, ne narrando modum excedamus. Nobis alio profectis Sanctus in ipsa Urbe vitae cursum implevit et sepultus est. Qua re adventu nostro audita, quum nos valde pigeret quod orbati essemus consuetudine ejus, quam etsi per alium habueramus, omnia summa fecimus ut sepulcrum ossium ejus sanctorum inveniremus. Neque tamen invenimus prae magna peste exorta[1]) magnoque numero hominum supra eum conditorum.

Haec vero scripsimus in gloriam Dei, columinis et praesidii omnium mortalium Ipso fidentium. *Finis historiae Prisci beati divini.*

CAPUT LIV.

De beata Caesaria Patricia, quae Dei ope incepta fortiter et probe peregit.

Neque enim indigna est quam valde miremur historia ejus mulieris apud Deum et inter homines nobilissimae, quae quamvis stirpe amplissima et regia nata esset, Dei causa humilitatem suscepit et vitam splendidam victu tenui mutavit, atque ad vitam solitariam et monasticam transiit et refugit. Itaque mirantes, et confitentes nos non sufficere ad decora ejus mulieris notanda, in animo habemus e rivo opum ejus spiritualium modiolum, ut ita dicamus, amatoribus lucri spiritualis tradere, quippe in gloriam Dei et in usum audientium.

Caesaria, beata divina, antiquitus origine Samosatena erat....

(*Deest folium.*)

.... visitare, ubi ad eam in urbem Alexandriam pervenimus, ita ut nos aspiciens magno gaudio impleretur et valde levaretur. Eam deditam invenimus
p. 265 operibus gravissimis, cultus, silentii, longorum suppliciorum, precum perpetuarum, crebrae adorationis, modestiae modum superantis. Quodque maximum erat, mulier in deliciis infinitis adulta et vitae regiae assueta ab omnibus istis rebus animum subito averterat ad humilitatem immodicam suscipiendam, ita ut panis esu omnino abstineret et altero quoque die olera, sale et aceto absque oleo mixta, et uvas passas [?] gustaret, atque humi sacco incubaret. Sed impulsu episcoporum et multorum beatorum adducta est ut sabbato et die dominica oleribus suis paulum olei adderetur.

---

1) A. D. 542.

Quam igitur quum tantae humilitati et vitae tam durae deditam invenissemus, eam reprehendimus et hortati sumus ut summis abstinens media peteret, ne labori omnibus illis rebus genito impar languesceret neve morbo gravi urgeretur. Sed Beata ubi nos de morbis dicentes audivit, ita oravit: „Utinam sineret me Deus per totam vitam corpore aegram esse, dummodo sana anima potirer". Quumque cupidissima esset mercaturae spiritualis praestantiae, eademque sapientissima et studiosissima Scriptorum omniumque Patrum legendorum, eam valde juvabat de affectibus animae et corporis et de cogitationibus sciscitari et discere. Itaque totum diem de rebus spiritualibus sermocinati, multas noctes quaestionibus et sermonibus utilibus trivimus, ac Beata modestia utens confessa est, non solum volumina cujusvis Patris, septingenta numero, sub manu esse, quibus jam multos annos, sicut etiamtunc, die noctuque se totam dedidisset, sed etiam mentem suam animaeque impetum non quieturum, donec verbum divinum, simul de affectibus distinguendis deque praeceptis observandis et de ceteris rebus spiritualibus e nobis audivisset.

Quondam vero quum in colloquio divino sederemus, Beata ad pedes meos se p. 266 subito projecit atque ea re repentina me terruit et turbavit. Tum ego: „Cur hoc facis et me parvum adeo colis? Surge, quaeso, et dic mihi quid velis." Negavit tamen se inde surrecturam nisi sibi per Deum juravissem me benigne facturum quae rogavisset. Sed mulierem prostratam, cujus me pigebat, rogavi ut surgeret: „quantum possem me facturum quae vellet, si mihi facilia et possibilia essent." Tum vix surrexit. Coepit tamen orare: „Quoniam domo rebusque meis relictis exivi ut in pace habitarem et peccata mea plorarem, jamque anima in perturbatione versatur, hoc a te peto, ut animam meam servare velis, et clam in intimum desertum proficiscaris ad locum nobis quaerendum, ubi fons praesto sit, deinde redeas et me cum una cubicularia unoque tantum cubiculario illuc occulte ducas ubi quiete vivamus ac peccata hujusce mundi omnemque ejus turbam fugiamus; quem licet me fugituram rata essem nondum ab eo evasi." Nec tamen, quum audivissemus eam id facturam esse, promisimus nos voluntati ejus obsecuturos neque ejusmodi propositum adjuturos. Nam illud modum et virium et dignitatis ejus exeedere videbatur, ac praeterquam quod multa illi incepto obstabant, etiam timebamus ne illud desiderium et illa mens ei a Malo illata essent; quo accessit ut judicaremus eique declararemus, illa incepta si peregisset subsecuturum esse periculum funestae disjunctionis omnium animarum quae cum ea exiissent. Illa autem aegra animi et lacrimosa dixit, se eos ipsos fugere velle. Sed eo magis monuimus eam ut proposito abscederet. p. 267 „Memento", diximus, „te infirmam atque aetate provectam esse, natura imparem tantis propositis sustinendis, perferendis, pervincendis. Neque adhuc cuiquam

periculo obnoxia fuisti neque insidias daemonum experta es. Quamobrem hoc tibi suademus ut illis inceptis abscedas et contenta sis patriam domumque reliquisse et peregre abiisse ut in monasterio tibi aedificato viveres." Vix igitur mulierem, tristem ac nobis subiratam quod voluntati ejus obsequi nollemus, prohibere potuimus ne in intimum desertum abiret.

Illis monasteriis magnifice et mire aedificatis et ornatis et aurifodina [?] [1]) valida in eorum usum empta, assignavit alterum viris alterum mulieribus, in quo ad annum quintum decimum ipsa dure et magnifice laboravit, recusans tamen monasterii praefecturam. Sed ex alio quodam mulierem beatam nomine Cosmianam vita praeclaram arcessendam curavit eamque monasterio praefecit, cui velut soror minor et paupercula se submisit. Ita laboravit usque ad vitae exitum, qui post annos quindecim factus est. Quum igitur in testimonio insigni et acri contentione vitae cursum fortiter perfecisset, mortua et in eodem monasterio sepulta est, quod adhuc locorum Caesariae Patriciae vocatur.

Haec pauca de Beatae labore et moribus in gloriam Dei et in usum hominum lucri spiritualis studiosorum memoravimus. *Finis historiae beatae Caesariae Patriciae.*

CAPUT LV.

De muliere illustrissima ejusque marito, cubiculariis ejusdem illustrissimi Patricii nominibus Joanne et Sosina, qui vitam egregiam agitarunt.

p. 268 Sosina femina eximia, mortuo Joanne marito, quocum triginta annos conjuncta fuerat, atque ut fama fert caste vixerat, quandoquidem nullum habuerant corporum commercium, sed continentiam, cautionem, sanctitatem, jejunium, preces communes, genuflexionem, officium, vigiliasque observaverant (nam plerisque insciis alter ab altera parte tegetibus cilicinis succubantes genibusque flexis prostrati magno cum fletu et vehementi Dei invocatione horas nocturnas orando consumpserant), — eo igitur Joanne, viro optimo, in tanto testimonio mortuo et Caesaria Patricia, quam supra memoravimus, jam in desertum, primo tamen Alexandriam profecta, beata Sosina, mulier illustrissima, omnes mariti vestes magnificas, chlanidia holoserica ditissima et metaxas pretiosissimas, una cum

[1]) Legendum est, ut videtur, χρυσωρυχεῖον. De aurifodinis Aegyptiacis cff. F. Chabas, *les Inscriptions des Mines d'or*, et al-Ja'qubi, *Kitābo'l Boldān* p. 122 ed. A. W. T. Juynboll.

genualibus [?] et pectoralibus [?] ceterisque vestibus pretiosis per tres pueros ad me exiguum ferenda curavit, vehementissime orans: „Haec omnia tuo arbitratu, domine, pro singulorum mensuris dividantur, et crucibus nitidis atque angulis ornentur, et mappae et vela eucharistica fiant, quae per altaria sacra dispensentur ut tibi visum fuerit; hoc enim Domino Deo votum feci". Quorum aspectu summo stupore affecti sumus, nobiscum reputantes nefas fore si vestes discerperemus; quarum unaquaeque non solum auri libram pondo esset, verum etiam magno pretio venire posset, ut pauperibus potius daretur. Ea mente igitur ad mulierem illustrem adiimus, quam eadem admoneremus. Sed mulier praestantissima procumbens: „Domine", inquit, „quoniam ita coram Deo vovi, vestes meas et mariti beati mappas et vela fore, quibus cruces et anguli inaurati inderentur, eaque cum omni argento a Deo nobis dato altaribus sacris Dei distributum iri, per amorem Christi quem diligis te obsecro, ut me juves etiam eo p. 269
officio fungendo quod et ipsum divinum est, atque ea per omnes distribuas ecclesias et monasteria quae Deus per te condiderit, imo ubicunque Deus ad eam rem te impulerit. Mihi vero quum nemo sit nisi Deus, Dominus meus, Creator, Redemptor, et Salvator, in Deo spero fore ut nullam mearum rerum pauperibus detraham".

Itaque accitis vestificis, vestes omnes pro cujusque mensura discerptae sunt ut vela et mappae ac mantilia fierent; atque advenerunt qui eas mirum in modum inaurarent et pingerent ac nomine ipsius et mariti inscriberent. Etiam sindones mundae et mirabiles carbasaque Persica ab ea prolata sunt, quorum unumquodque acu pictum erat. Omnibus vestibus viri discerptis illa etiam suas permultas numero protulit, quae et ipsae auro intextae erant, et figuris eximiis e serico varii generis, metaxa, et holoserico, ceterisque factis. Nos autem meditati eam rogavimus, Deo nonne magis placeret ut illa venirent et pauperibus donarentur? Quum vero perseveraret illa discerpenda esse, metus nos invasit, quum evangelicam recordaremus narrationem de Domino deque oleo optimo et pretiosissimo a muliere super caput Illius effuso, ubi etiam consilium et festinatio Judae traditoris refertur, qui vituperatus est quum injuste atque indecore monuisset. Postquam igitur cessavimus mulierem monere et voluntati ejus obsistere, vestes ejus omnes dispensatae sunt, usque eo ut solus vestitus vilis et simplicissimus quo induta erat, ei restaret, quare eam commonuimus necessaria ei reservanda esse; nec vero quidquam profecimus. Nam illa: „Hac in re," inquit, „noli, domine, mihi vereri, quia huic anno ne uno quidem die in corpore supervivam. Undenam sciam, an hae, si eas reliquerim, induantur a meretricibus [1]) quibuslibet, earumque ratio a me petatur?"

[1]) Πόρναις.

p. 270 Quam ubi de obitu suo vaticinantem audivimus, urbane respondimus: „Quodsi ita tibi patefactum est, rebus tuis bene cedis." Cujus vestibus omnibus dispensatis, e multitudine nos in Orientem et Occidentem pro re nata distribuere coeperamus, quorum argentum multas libras pondo illa exprompsit. Atque donata sunt et facta pocula, calices, lances multae, et cochlearia, quae Deus novit a nobis passim divisa esse, ipsa Beata gaudente et Deum laudante atque omnibus egentibus manu sua reliqua vasa domestica distribuente. Nos vero diem quo se obituram esse praedixerat exspectavimus, si ex praesagio ejus brevi adveniret. Illa vero quinque diebus autequam adesset anni exitus, quum in morbum incidisset, nos arcessivit, oravitque ut ture posito sua causa expiationem faceremus. Eademque „Domine," inquit, „orate pro me peccatrice. Nam post quintum diem ad Dominum nostrum transibo ad rationem peccatorum reddendam. Vos autem per Deum quem colitis obsecro ut mei miserae memores sitis quando preces gratas Deo offeretis." Ita nobis semper praesentibus die quinto, ut praedixerat, in pace occubuit, omnibus admiratione affectis et Deum laudantibus et celebrantibus, atque accurrentibus ut corpore ejus sancto sospitarentur. *Finis historiae Joannis et Sosinae, hominum excellentissimorum.*

CAPUT LVI.

De beato Petro et ipso cancellario et Photio chartulario ceterisque ejus comitibus eadem domo ortis.

Etiam Petri et Photii beatorum illustrium historia digna est quae memoriae tradatur. Hi primi, ante beatam Caesariam patriciam, illi domui viam virtutis demoustrarunt. Omnibus enim rebus profanis relictis ambo, una electi et mundum contemnentes, in desertum profecti sunt. Quum vero ante in monasterio
p. 271 educati et eruditi essent, in disciplina monastica, recepti sunt in monasterium celeberrimum quod in *'Εννάτῳ* Alexandrino [1]) est et Patrum vocatur; ubi se humilitati, obsequio, paupertati, obedientiae, passioni, jejunio, precibus, vigiliis, et opificio dederunt. Quique opulenter ac delicate vixerant, nasiraeatum ceterosque labores statim adeo adorti sunt ut monastici tam magni quam parvi omnes rationem vitae eorum et passionem, fletum, humilitatem, atque obsequium quam maxime admirarentur. Igitur eo tempore quo Alexandriam petimus, eorum

---

[1]) Cff. cpp. XXV et XXXII, pagg. 113 et 122.

beatorum causa in illud monasterium devertimus quippe quibuscum consuetudinem habuissemus quorumque vitam fama accepissemus. Quo facto illi nos summo gaudio interrogarunt de mentis certaminibus ceterisque operibus virtutis.

Itaque in illo monasterio per duodeviginti fere annos vitam degerunt spiritualem. Beato Petro autem frater et soror habitu seculares erant, qui et ipsi in operibus virtutis praeclare versabantur, ita ut ipsi cum liberis suis psalmos discerent et quasi in monasterio inclusi horas precandi atque officii observarent. Etiam in urbem Smyrnam profecti sunt ut peregrinorum quiete uterentur, ibique tam pie, tam caste et pure vixerunt ut tota urbs eos eorumque mores miraretur. Unde beatum Petrum litteris impulerunt ut adventu suo ipsorum desiderium expleret, quo se invicem allevarent et erigerent. Atque Beatum id facere oportuit, non quod consanguineus eorum, sed quia vitae eorum spiritualis conscius erat.

Quos postquam adventu suo erexit, consilium cepit in monasterium suum redire. Neque tamen eum abire passi sunt, cum fletu ac per Deum vivum ob- p. 272
secrantes ne se relinqueret; itaque coactus est manere. Postquam vero quinque annos apud eos moratus erat, invitus episcopus factus est [1]). Quatuor annis post ipse et frater ejus vita spirituali et divina defuncti e mundo abierunt. Soror autem, anus aetatis gravissimae, vitam suam spiritualem valde augens, iis longo tempore, ad hanc historiam scriptam, supervixit. *Finis historiae beati Petri cancellarii et Photii chartularii.*

CAPUT LVII.

De beato Theodoro cubiculario et castrensi regio, qui quamdiu in corpore fuit, vitam gessit coelestem ac divinam.

Beatus Theodorus in palatio regio munere amplissimo functus est. Antea vero servierat viro illustri, apud Deum et inter homines nobilissimo, et ipsi Praeposito regio, viro Christiano misericordi, religioso, atque in omni re spirituali perfecto, pro veritate fidei rectae exsulanti ne sequeretur auctoritatem Synodi Chalcedonensis. Is igitur postquam multos annos exsulaverat, tandem aliquando revocatus in munus suum restitutus est, quo perfunctus abiit. Multos hic annos summa pietate tanquam vir humillimus serviendo et opere lignario, structorio, lapidario sua manu faciendo, ac reditu rerum venumdatarum ceterisque opibus

---

[1]) Cf. cap. L, pag. 164 vs. 15.

omnibus pauperibus condonandis consumpsit, quam simplicissime et pauperrime vitam ad summam senectutem perducens. Tum in testimonio eximio et speciosissimo e mundo abiit.

Eum ergo imitati sunt beatus Theodorus et frater ejus Joannes. Uterque p. 273 cubicularius regius erat, in jejunio, in precibus perpetuis, in passione, in luctu, in operibus justitiae et vivo beato Misaële et multos annos post mortem ejus versatus. Quumque beatus Theodorus corpore debilis et aegrotus esset, imprimis vigiliis, jejunio, et abstinentia, Justinianum Regem, a quo erigebatur et diligebatur ac colebatur, rogavit ut se munere castrensi abire juberet, ut turbam palatii fugeret et in solo religionis cultu versaretur ac tranquille viveret. Cui Rex assentitus est, eumque jussit abire munere castrensi, quoniam eo per duos tantum annos aliquis fungebatur, permultis negotiis ei subditis, ex quibus ei magna commoda veniebant, deinde anno secundo Praepositus abibat, unde etiam magnas divitias parabat. Itaque ipse Beatus nobilissimus profectus est et duos annos complevit. Dimissus cum magno pondere auri opibusque magnis rediit, ac deinceps aurum illud spargere et opes omnes studiose et laetanter seminare incepit in agros optimos, videlicet manus et ventres pauperum. Ipse igitur noctu duos familiares onerabat, quibuscum lacerna indutus et capite obvolutus egrediebatur, neque ullo fidens sua manu totam noctem distribuebat; nec binos solum nec ternos daricos pauperibus dabat, sed alii denos, alii octonos, alii senos vel septenos. Neque igitur plebs urbana ei suppeditavit, sed etiam ultra mare transvectus est, ubi opes suas passim quam largissime sparsit. Unius igitur anni spatio plus quindecim vel viginti centenaria effudit, donec aurum omne erogatum est, ac servi ejus et assectatores murmurantes omnes eum reprehendere coeperunt, ita ut nobiscum et cum multis ei jampridem familiaribus de eo valde conque- p. 274 rerentur. Nos igitur videntes illius animam adeo fervore caritatis divinae inebriari, eumque mundi opes nihili facere, et cum unoquoque voluntatem et zelum viri divini admirantes, ei hoc modo locuti sumus: „Ita scriptum est: „„Eos omnium primum doceas domesticis bene facere"". Cave ne tu qui multos homines alis, omnia aliis distribuendo ipsos nudes". Beatus vero: „Haec", inquit, „nostra gloria est apud Deum, et me et illos dignos fore qui evocati moriamur. Illi non intelligunt quid juvet. Nobis vero persuasum est, id quod donatur in thesauro coelesti gazae Dei, ubi fures nec fodiunt nec furantur, conservari. Quis tandem mihi spondere potest me usque ad vesperum victurum? Haec mihi credita si forte hora suprema mihi superstitia erunt, quis mihi praedicit cui ventura sint? Fortasse in meretrices erogabunt qui ea invenerint; at ego vocabor ad rationes reddendas. Sin autem, domine, ita mihi suadetis, jam vestrae voluntati obtemperabo."

Servis, tum manumissis, ingenuisque clientibus suis dona dedit, rogans ne irati murmurarent. Cujus voluntate et studio cognitis desiimus de illis rebus jam amplius cum eo agere. Omni auro jam defluente, etiam nobis saepius centenarium secum partiendum assignavit; quod quum accipere nollemus, ardenti caritate in partes Asiae misit nobisque vi obtrusit. Deinde argentum suum vestesque pretiosas vendere, atque adeo plene et effuse pauperibus dare coepit, ut ipsi non nisi pauca restarent. Quamobrem misere vivere coeperunt ipse cum suis, quibus quotiescunque murmurabant objecit: „Vos jam non reputatis quae p. 275 Dei sed quae hominum sunt, ac ventri marsupioque vestro consulitis, neque intelligitis, quae a Deo accceperimus ea nos reddere, ut Deus nobis multo plura retribuat, neve malae procurationis causa vocemur ad rationes reddendas". Igitur animo laetissimo in paupertatem incidit. Qua re cognita Justinianus Rex eum revocatum reprehendit quod opes momento sparsisset, annuumque mille daricorum ei donavit. At vir egregius etiam ex eo dono stipem dedit, maxime gavisus quod dignus factus esset qui stipem acciperet. Itaque in praedio rustico quod Sama vocatur, ubi beatus Misaël sepultus erat, habitavit, jejunio, precibus, vigiliisque crebris semper deditus et vitam plane piam gerens, quum mallet se inter coenam tanquam egenum sedere quam utpote nobilem in accubito jacere, ac licet nos multique alii accumbentes eum monerent, id facere recusaret. „Nobis", ajebat, „in Scriptura praeceptum est ut porta angusta iniremus neve calcaremus vivam latam quae ad perditionem ducit". Eam igitur contentionem vehementissimam vir divinus ad extremum facere perrexit. Sed toto corpore operibus humilitatis ligni aridi instar exsiccato, Beatus, in eodem praedio vita defunctus, sepultus est supra beatum Misaëlem. Joannes autem frater ejus, ejusque vitae aemulator, ei diu supervixit, ac vitae piae similiter deditus vitae cursum implevit.

Finis historiae beati Theodori cubicularii et castrensis regii.

CAPUT LVIII.

DE INITIIS CONSTITUTIONIS SANCTI MONASTERII MAR JOANNIS QUOD AMIDAE EST, p. 276 ET DE IIS QUI A PRINCIPIO ANTISTITES EJUS AC FIRMATORES FUERUNT, VIDELICET AB ANNO 700 ALEXANDRI AD ANNUM 878 [1]).

Videtur nobis nefas et iniquum esse pignus optimum celare quod nobis mandatum est a senibus patribus nostris sanctis, quod attinet ad initium constitu-

[1]) A. D. 388—567.

tionis hujusce[1]) sancti monasterii nostri Mar Joannis quod Amidae est, ac senes illustres qui id a principio confirmarunt atque aedificarunt. Justum vero et utilissimum nobis esse videtur historiam ejus, talem qualem ipsi eam esse acceperimus et verissime certissimeque didicerimus, ceteris ejus incolis per hanc narrationem nostram prodere, ita quidem ut eam traditione accepimus et didicimus ex tribus senibus gravissimae aetatis, qui a magna et prisca ejus prosperitate ineunti in eo incoluerunt; imprimis autem e Mar Samuele, sene eximio, archipresbytero ejusdem monasterii, qui quum in eo jamdiu habitasset, et ipse eam historiam acceperat a senibus aetatis provectissimae, antecessoribus suis, qui a prima inde constitutione in eo habitaverant.

Beatus ille Samuel etiam nostra aetate ad annum 850 Alexandri[2]) vixit, idem excelluit in dura persecutione et, quum cursum vitae praeclarae et divinae implevisset, in exsilio secundo mortem obiit in agro Claudiano[3]) et coenobio quod Cellarum vocatur, ubi totum sodalitium duodecim fere annos habitaverat, quodque aedificaverat et firmaverat et arboribus satis auxerat. Igitur quaecunque illi beati, inprimis beatus Samuel, nobis saepe narraverunt, ea talia reddemus qualia ea fuisse audivimus.

Antequam ergo illud monasterium confirmatum esset, eodem loco parvae erant
p. 277 cellae e nomine Mar Apursami[4]) nominatae, qui dura inclusione diu floruerat. Deinde beatus Mar Joannes a quo monasterium nomen habet, quum anno fere septingentesimo advenisset, ibidem aliam sibi fecit cellam a prioribus haud longe remotam, ubi se includit; qui Urtaeus[5]) putabatur et vocabatur ideo quod utpote vir zelosus, interpres, et doctor, in agrum Urtaeorum se contulerat, ubi multos monuerat, docuerat, correxerat, adeo ut sermonem quoque Urtaeorum calleret, quamobrem Urtaeus putatus et vocatus est, licet genere penitus Syrus esset.

Quum vero ille beatus post inclusionem susceptam excelleret atque in sermonem venisset multorum hominum a quibus colebatur, advenerunt duo alii beati, quorum alter Samuel, alter Jonathan appellabatur. Hi et ipsi erant viri celeberrimi, doctores et scriptores illustres, olim in monasterio Amidensi Edessenorum versati, atque auctores multorum scriptorum, quae ex ipsorum testamentis etiamnunc in eodem monasterio traducuntur. Atqui ob famam Beati ac decus vitae

---

[1]) Anno 567 noster jamdudum monasterium Amidense reliquerat; fieri tamen potest ut priorem hujus capitis partem in eo ipso scripserit.

[2]) A. D. 539.

[3]) Cf. cap. XXI, pag. 105 vs. 7.

[4]) Apursama Syris opobalsamum significat.

[5]) I. e. Anzitene oriundus.

illi beati Samuel et Jonathan petierunt ut sibi liceret apud eum habitare, acceptique cum eo fuerunt, iidem cum eo et apud eum in operibus humilitatis et doctrina fidei eruditi et exerciti sunt. Quum vero coenobium adeo crescere coepisset ut omni re, aedibus, vasis, fratribus ad numerum quinquaginta virorum auctis floreret, beatus Mar Joannes vitae curriculum absolvit atque e mundo abiit. Qui loco suo beatum Samuelem reliquit ad monasterium regendum. Beatus autem Jonathan, etiam vivo beato illo, e monasterio egressus erat. Sed Joanne mortuo rediit atque apud beatum Samuelem habitavit. Iidem igitur rebus spiri- p. 278 tualibus dediti una fraterne vixerunt donec beatus Samuel mortuus est.

Hic monasterium valde auctum morte sua beato Jonathano successori regendum tradidit. Is quoque res monasterii omnes magna prudentia magnoque consilio auxit, deinde et ipse vita ibidem acta excessit. Atque beatus Jobus, successor ejus, monasterium quamdiu vixit praeclare, legitime, et spiritualiter moderatus, et ipse de mundo moestitiae in regnum laetitiae transiit.

Post quem beatus Abrahamus praefectus est monasterio. Is non solum urbis civis erat, sed etiam domum in urbe habebat, item matrem aetate provectam, fratres, et genus spectabile. Postquam vero coenobio diu egregie praefuerat, in eum a quibusdam monachis vana mota est invidia, quum suspicarentur eum de rebus monasterii clam impertire domesticis suis. Qua de re quum se omnibus modis defendisset, illi in sententia sua perseverantes Satana auctore eum adeo adorti sunt, ut ipse tandem, ira flagranti incensus, non solum praefecturam et regimen coenobii deponeret, sed etiam recusaret in eo habitare, sancte juratus se in eo non amplius habitaturum, neque unquam, dum viveret, ipsam aquam ejus gustaturum. Itaque profectus transiit in urbem, ubi domi suae caste et tranquille habitaret. Sed paulo post maximo taedio captus vehementissime lamentatus est, quod Mali fraude e monasterio suo expulsus esset; quare tandem egressus est ut id iterum visitaret et inspiceret. Quem quum orarent ut ibi cibum caperet, de monasterii penore nihil quidquam gustare voluit. Attamen postremo cibum suum, imo aquam frigidam et calidam oleraque domi quidem apparavit, sed ea domo elata in monasterio gustavit, per omnem vitam moerens p. 279 se affectu animi adeo victum esse.

Ei successit beatus quidam paratissimus ac fortissimus, et ipse Abrahamus vocatus, qui a regiminis initio valde excellere, vigere, inclarescere coepit, brevique coenobium auxit et corroboravit; idemque in illustrissimum et nobilissimum quemque urbis et regionis durus, fortis, et vehemens erat, ita ut fama ejus etiam ad Regem perveniret. Igitur in Urbem Regiam venire imperatus est, quo ubi ascendit tanto honore exceptus est, ut praeter alia dona praeclara etiam pagus nomine Narda in agro Agelaeorum situs ei daretur, quem efflagitaverat ut usurparet

montem silvestrem, cetera. Sed ex Urbe Regia degressus quum maximam montis amplitudinem vidisset, dimidium ejus secrevit et monasterio vici Zuqenin [1]), cujus incolas quasi fratres essent diligebat, horum rogatu tradidit. Sed monasterium beati Mar Joannis, quum ad numerum quadringentorum hominum augere coepisset, Beato vivo monasteria urbi circumjecta omnia stabilitate et auctoritate superavit. Atque ipse valde coactus propter vitam fortem ac sublimem episcopus creatus est in finibus Urtaeorum in agro Anziteno. Quare quum ipse et monachi ejus omnes maxima tristitia affecti essent, eum vehementer orarunt ut pro se alium principem et ducem sibi praeficeret. Neque tamen id facere voluit, ita locutus: „Jam me peccata mea convictu vestro orbasse videte et vobiscum considerate, et eum quem vobis aptissimum esse novistis antistitem vobis eligite, ne forte posthac me aut alium quemquam reprehendatis." Sed eo magis cum eo
p. 280 altercati sunt: „Se eum illinc non dimissuros nisi ipsius loco alium principem sibi praefecisset."

Tum ille: „Si postulatis," inquit, „ut in locum meum vobis alium rectorem sufficiam, nolite putare me munus mandaturum ex sententia vestra, iisve qui de seipsis talia cogitant. Imo vero qui mihi aptus visus erit eum vobis praefecturus sum; qui si postremo vobis molestus fiat, cavete ne murmuretis."

Quum vero eum denuo urgerent, campanam pulsari jussit, atque omnes ad officium recitandum constiterunt. Quos ubi multa clara voce monuit et docuit, pallium et scipionem antistitis monasterii afferri et ante altare poni jussit. Tum Beatus inversus et ordines congregationis respiciens per eos medios transiit, et seni plerisque monachis inferiori manum imposuit, quem vi arreptum ante altare traxit. Hunc, cui et ipsi Abrahamus nomen erat, reluctantem et cum fletu recusantem, precibus factis pallio antistitis amicuit pedumque ei tradidit ad monasterium pascendum, ita ut olim oves paverat, pago nomine Tella de Mechana oriundus; et quamdiu vixit, imo post mortem, etiam ad hanc aetatem in illo monasterio Mar Abrahamus Pastor vocatus est. Sed senex magno singultu magnoque fletu: „Quid tandem, domine", inquit, „regimen tanti monasterii ad me indoctum hominem et pastorem defers?" Tum Beatus: „Memento Dominum nostrum Petro dixisse: „„Dehinc homines pasturus es in salutem."" Ita et ipse qui oves, bruta pecora, pavisti, oves rationales, nempe homines pasturus es."

Ceterum optimus et amplissimus quisque, qui se sapientes et doctos et praeceptores ducebant, nec dubitaverant quin principatus sibi obtruderetur, quum senem
p. 281 pastorem plerisque inferiorem ab illo sibi praefectum viderent, id aegre tulerunt

[1]) Cf. cap. III, pag. 15.

atque iracunde objurgare et murmurare coeperunt. Id sentiens Beatus: „Scitis", inquit, „me, filii, antehac rem vestro arbitrio tradidisse. Mihi autem, cui onus injecistis, hic senex vobis omnibus aptior videtur ad monasterium regendum. Jam intelligo quid fecerim, quem creaverim; virum videlicet jamdiu observatum, quem, quum speculando sentirem unumquemque vestrum sibi ipsi modo ac quieti suae consulere, animadverti prospicere, studere, consulere, occurrere monasterio augendo. Propter ea omnia locum meum ei et commendavi et commendo. Quicunque ei obediet, eum accipiet, ei satisfaciet, meipsum accipiet et mihi satisfaciet; quicunque vero ei obstinate resistet hoc in monasterio superfluus erit".

His ita factis beatus episcopus iis benedixit ac precatus in terram profectus est in quam designatus erat. Multi tum in beatum Abrahamum se invidiosos et contentiosissimos praebuerunt, quod homo rusticus et pastor multis inferior sibi praepositus esset. Itaque una conspirantes in inimicitia surrexerunt seque secreverunt. Ea causa sexaginta viri simul e monasterio profecti in vico, qui e nomine Bar-Arubthae [1]) appellatus est, sibi monasterium et martyrium praeclarum aedificarunt, quae adhuc supersunt. Sed beatus Abrahamus invaluit et fortiter agere, vigescere, ad omnem administrationem monasterii optimamque omnium ejus rerum curationem strenue incumbere, canonibus et regulis omnibusque institutis spiritualibus ibi usitatis studere, atque omnibus partibus, sermone, sapientia, prudentia certa, moderatione, gravitate vestigia beati Abrahami magistri antecessoris premere incepit, quo et ipse toto Oriente valde inclaruit.

Paulo post etiam beatus Mar Samuel venit ad monasterium ex ipsius nomine p. 282
appellatum aedificandum, loco ante capto ubi consideret. Quo monasterio inchoato beatus Abrahamus eum valde adjuvit, agmine quadragenorum et quinquagenorum hominum post portas urbis clausas ad cooperationem emittendo, qui postquam totam noctem operati erant mane suum in monasterium redibant. Olim enim opiliones una oves paverant, quare inter se jocantes dicebant: „Vae nobis si Deus [oves] furtivas quas comedimus a nobis reposcat". Ita ambo senes fortes cum omnibus reliquis monachis, fratribus suis, moribus praeclaris excelluere.

Florente beato Abrahamo Pastore Cavades rex Persarum urbem Amidam expugnavit cepitque anno 813 [2]), idem monasterium evertit, lignis, lapidibus, glebis acervatis in aggerem quem contra urbem apparavit.

Ea audivimus e sene canitie decoro, quem olim, quum in animo haberemus in desertum Aegyptiacum ire, inveneramus in finibus Palaestinae ultra Hieroso-

---

[1]) I. e. hominis feria sexta nati indeque nomen trahentis. Cf. Barhadbesaba, i. e. die dominica natus.

[2]) A. D. 502.

lymam, in monasterio quod a Mar Thoma Bethogabrensi[3]) nomen habet. Quum enim primo festinaremus iter fecere in urbem Alexandriam atque in illud monasterium venissemus, eum senem venerabilem ibi versantem invenimus, qui prae senectute oculis cernere non poterat. Quem ubi adorandi et benedictionis accipiendae causa adiimus, rogavit: „Cujates estis, filii?" Quum vero dixissemus nos Amidenses esse, simulac nomen Amidae audivit miratus est lacrimasque cum singultu profudit. Postquam vero diu et vehementer flevit et gemuit senex, „Si quid", inquit, „de Amidensibus vos, filii, rogabo, res eorum noveritis?" p. 283 Tum nos: „Roga pro libitu, domine. Dicemus quae scimus". Atque senex nos de hoc nostro monasterio rogavit dicendo: „Num monasterium quod Joannis vocatur Amidae a septentrione et juxta murum situm, exstat et refectum est?" Tum nos: „Ita, domine; refectum est et exstat, imo inde advenimus". Qua re cognita senex mentem in nos benignam accepit. Attamen tristem lamentationem magno cum gemitu redintegrans: „In eo", inquit, „monasterio, ubi quadringenti homines erant, jam puer, filii, versatus sum, inde a diebus domini Abrahami magistri, qui episcopus factus est. Quum vero Cavades Amidam oppugnaret, omnes aufugimus. Sed ceteris dispersis et elapsis, trecenti fere numero intra moenia consedimus in schola quae Urtaeorum vocatur. Urbe expugnata, quum Persae invadentes caedem facere inciperent, omnes moesti ac lacrimosi constitimus ad officia nostra funebria facienda, quoniam caedes oculis nostris jam objecta erat. Ubi autem vis Persarum intravit, simulatque virorum ordines longos et erectos viderunt, crudeliter caedem facere coeperunt. Postquam vero de nobis nonaginta in conspectu nostro una trucidatione decollarunt, cessarunt caedere, et nos captivos eduxerunt, ac res monasterii omnes rapuerunt. Sed urbe reclusa Deus nos liberavit et firmavit, et multi mecum evaserunt. Tum illam terram fugiens coram Deo vovi, me eo nunquam rediturum esse".

Ea omnia ille senex moestus nobis magna tristitia magnoque fletu narravit, quae ut exponeret propter suspirium longo tempore usus est.

Etiam alius senex aetate valde provectus, et ipse vir canitie venerabilis, qui puer in eo monasterio, tunc adeo quum floreret, versatus erat, in illustri Orientalium monasterio Edesseno agitavit, nomine Paulus Arzunita, qui ante paucos p. 284 annis in persecutione monachorum obiit. Is quamdiu vixit de monasterii frequentia haec multis dixit: „Antequam Cavades captivos abduceret, quadringenti viri numero in eo eramus. Id monasterium beati Mar Joannis tam frequens erat atque adeo florebat, ut socii, quibus artius esset quam ut in eo habitarent, magnam sibi domum in oratorium struere decernerent. Itaque urbis lapicidae

[3]) S. Eleutheropolitano Palaestino.

animum intenderunt ad frontis partes excidendas. Igitur porta urbis vespere clausa beati, quum ipsi saxa in monasterium ferre vellent, egressi sunt atque uno ordine a monasterio ad lapicidinas producto singula saxa de manu in manum tradita transtulerunt, donec aedibus essent injuncta; atque hunc in modum aedes illae solidae constructae sunt. Nec tamen confectae sunt prae expugnatione Persarum fratrumque dissipatione. Sed aliquanto postquam Persae discesserant, e monasterii agoga excisum est quo strueretur, omneque martyrium Virginis Mariae inde exstructum est, item multum inde in ecclesiam et in urbem excisum et allatum; et stabat quoque ejusdem [monasterii] fornax lateraria. Attamen monasterium et structuris et numero fratrum deminutum refectum est".

Beatus Abrahamus cui Pastor cognomen erat, vitae cursu finito, gravis aetate obiit. Successit ei in principatu monasterii beatus Cosmas, et ipse dux et antistes fortissimus, qui postquam per totum regnum Anastasii [1]) pervixerat vitamque quietissime degerat, tandem in suo monastèrio in pace mortuus est.

Post hunc beatus Sergius, Gadara vico septentrionali oriundus, regimen obtinuit, qui in persecutione quae prima ecclesiam invasit [2]), primus cum omnibus aliis coenobiis exturbatus, in dura persecutione per omnem suam vitam operibus p. 285
monasticis strenuoque regimine enituit, atque in eadem persecutione quum vitae cursum implevisset mortuus est et sepultus in monasterio quod vocatur .... [3]).

Cui successit senex beatus et illustris, nomine Simai, genere Arzunita, qui, sicut Sergius et Cosmas antecessores, noster aequalis fuit. Nam beato Sergio ac succesoribus ejus vivis adepti sumus ut in eodem monasterio habitaremus. Sed post mortem beati Sergii beatus Simai, quum cogeretur regimen capessere, valde reluctatus est, rogans fratres ut sinerent se poenitentiam agere et suorum peccatorum causa orare, quia sibi non liceret uno die plus quam tres annos et dimidium in corpore vivere. Neque tamen cessarunt eum urgere ne post vaticinium quidem, quod eventu plane ratum factum est. Itaque, ut scriptum est, diligens exstitit princeps, vir strenuus et idoneus ad docendum. Inter officia et post ea dies noctesque interpretabatur et monebat, omnesque semper obtestabatur et hortabatur ut consulerent et studerent vitae spirituali adipiscendae, multisque stupore affectis et Deum laudantibus sua doctrina lucem afferebat, quos admonendo impulit ut cor aperirent tristesque lugerent. Atque preces ejus et facultas vaticinandi tales erant, ut non modo exitum suae vitae, sed etiam

[1]) A. D. 491—518.

[2]) A. D. 520—527. Cf. supra Cap. XXXV.

[3]) Deest nomen.

multa alia praesciret ac praediceret; ita ut nobis parvis jam initio multa praefaretur quorum vere affirmamus nihil adhuc locorum eventu caruisse. Ea vero silentio praeterimus, ne putemur curare ut grandia loquamur. Nonnullis diebus antequam tempus quod sibi praedixerat completum esset, omnes advocavit, quibus singulis benedictiones et praecepta atque admonitiones largiretur. Denique in eadem persecutione per Orientem grassante vitae cursum, ita ut praedixe-
p. 286 rat, implevit in monasterio Populorum, ubi coetus universus et ipse habitabat. Quinque annis post exsules revocati sunt atque assecuti sumus ut ossa ejus sancta in monasterium Mar Joannis transferremus.

Successit illi beatus magister noster, a quo a puero eruditi sumus, nomine Abbas, genere et ipse Arzunita. Erat hic vir sermone aspectuque augustus et mirabilis. Sed postquam quatuor annos monasterio praefuerat, regno Justiniani Regis ineunte, conventus urbis monastici reduces facti sunt. Inter quos quum septem fere annos et dimidium transegissemus, invidia antistitum ecclesiarum orta, totoque Oriente descensu Ephraimi patriarchae Antiocheni persecutio redintegrata est. Omnia sodalitia denuo exturbata atque una profecta sunt in monasterium Populorum ab ipsis olim conditum et inhabitatum. Unde quum paulo post expulsa essent et discessissent, beatus Abbas, cum omni suo monasterio montes vastos et ingentes vico cui nomen Abdihar [1]) circumjectos ingressus, in monasterio habitavit quod Nucum vocatur. Post tertium vero annum egressi in terram Claudiam [2]) ivimus, ubi versati sumus in monasterio Cellarum supra memorato. Beatus autem Abbas, a Synodalibus prehensus et vexatus, in Urbem Regiam aufugit. Ubi postquam aliquamdiu cum conventu fidelium fuerat qui undique convenerant ad Theodorum Reginam fidelem, quae eos magnifice accepit, quinque annis post ei libuit in suum monasterium redire, quod etiamtunc in terra Claudia erat, ubi vitae cursum gravis aetate finivit. Itaque tribus annis post, quum ipsi ex Urbe Regia descendissemus, et illius ossa sancta in monasterium urbanum transtulimus.

p. 287 Beatus Abrahamus Anzitenus ei in regimen monasterii successit. Erat hic in omni re spirituali et corporali monasterio utili quam maxime curiosus et strenuus. Et ipse vero aetate gravatus quievit atque in eodem monasterio sepultus est, et quasi venisset ad id visitandum, suo in coenobio mortuus et conditus est e desiderio et precibus suis.

Post eum constitutus est beatus Sergius Amidensis, genere nobili et urbano

[1]) Cf. cap. XVI, pag. 83 vs. 11.
[2]) Cf. cap. XXI, pag. 105 vs. 7.

nomine Bar Deba [1]) natus. Is jam puer a parentibus in eodem monasterio collocatus erat, ubi adoleverat ex quo beatus Cosmas monasterio praefectus erat, idem enituit inde ab initio calamitatum persecutionis ad hunc ipsum annum, videlicet annum 877 [2]), quo Justinianus mundum reliquit. Primo ille quidem, cum omnibus senibus patribus qui a prima persecutione processerant, passim jactatus et multa perpessus erat, sed tandem monasterio praefectus, quo magis in aliam terram ac de loco in locum exterminatus erat, eo majore fortitudine, virtute, perseverantia usus est, neque unquam cessavit Deum laudare et celebrare. Licet ante, utpote urbis civis, vir superbus, elatus, et gloriosus fuisset, tandem, quum se collegisset et tristitia affectus esset atque religionem adeptus esset, illum splendorem omnem miserat et vestes mundas, cibos delicatos, odores, cetera contempserat, cilicioque indutus et amictus humilitatem, nasiraeatum, jejunium, officia, preces protractas diurnas et nocturnas, quodque omnium mirificentissimum est, observantiam praeceptorum divinorum amplexus erat, animoque fixerat illud nostri Servatoris: „Quicunque me amat, dictum meum observat;" atque illud: „Sit verbum vestrum Ita, ita, Non, non." Quare consilium ceperat, nullum juramentum ex ore suo exiturum esse, quod votum adhuc locorum firmus et tenax propositi solvit et observavit. Nam etiamnum in corpore degit, cum mo- p. 288
nasterio suo aliisque monachis fratribus suis in terra Izala, eadem persecutione vexatus ab anno 832 ad hoc temporis scilicet ad annum 879 [3]). A prima ergo persecutione ad annum modo nominatum quadraginta septem anni praeterlapsi sunt. *Finis narrationis de initiis constitutionis sancti monasterii Mar Joannis quod Amidae est et de iis qui a principio antistites ejus ac firmatores fuerunt.*

[1]) I. e. Ursino.
[2]) A. D. 565—566.
[3]) A. D. 520—567.

COMMENTARIORUM SUPPLEMENTA

EX RECENTIORIBUS CODICIBUS RECUPERATA.

(CAPUT XXVII?)

p. 343 ITEM EJUSDEM [1]) NARRATIO DE BEATA CHRISTI VIRGINE QUAE SUSANNA VOCABATUR.

Vis Christi Dei potentissima, quae in humana infirmitate enitere et demonstrari solet, ne caro quaequam coram Eo glorietur, quaeque imbecillis vires praebet, non solum per mares specie validos vel robore vigentes efficacitatem ostendere consuevit, verum etiam in feminis debilibus et mollibus habitans eas adeo firmat et corroborat, ut pares sint certaminibus gravissimis suscipiendis, nec tantum cum carne et sanguine et affectuum illecebris et cupidinum carnalium pruritu, sed cum ipsis potentiis et principibus, imo dominis mundi hujus tenebrosi, et malis daemonibus qui subter coelo sunt; utque contra illos omnes viriliter se gerant eosque vilipendant, viri valentissimi instar, quocum turba puerorum atque infantium pugnare aggreditur. Id quod nobis etiam indicatur a Paulo omnium rerum sapientissimo magistro ita locuto: „In Christo Jesu non est mas neque femina, nec servus neque ingenuus".

Itaque haec femina vi Christi sancta et virilis erat, cujus aspectu et sermone et fortitudine divinitus accepta in admirationem raptus sum. Neque igitur vita ejus mihi ulla parte aliena esse videtur a serie historiarum Sanctorum, quibuscum et ipsa conabatur eadem porta arta intrare, qua olim ingressa est.

---

[1]) Praecedunt capita nonnulla e Joannis nostri Commentariis selecta.

Eam Beatam studiose expiscando comperimus ex Arzanene Persarum ortam et genere nobili natam esse, ejusque octo fere annos natae menti magnam vitae lucem esse exortam, usque eo ut homines affectum ejus et castitatem modestiamque mirarentur, eandem a parentibus Benedictionem vocatam esse; quasi nomen p. 344 omen esset, quum benedictionem coelestem revera accepisset.

Haec virgo illustris quum in animum induxisset in loca sancta adoratum ire, ubi salus vitae nostrae perpetrata esset, ea de re parentes rogavit. Sed illi aetatulam ejus ridentes eam rogarunt, num Hierosolymam ire vellet licet nondum didicisset propositi rationem reddere. Tacuit illa, sed rem in animo retinuit. Postquam vero septem anni transierant, haec summo studio oravit: „Domine, si vis animam meam miseram salvam esse, tuam viam mihi complana comitesque in ea via mihi compara, ut animam meam vindices a turpi macula hujusce mundi perditionis". Tunc puella animam in Domini manus tradicit atque aufugit, sicut mihi multum exoranti narravit. Ubi vero quadraginta fere millia progressa est, magnum invenit agmen mulierum et virorum Hierosolymam commeantium. Quibus immixta, quum ex iis audivisset quo iter facerent, Deum animo laetissimo laudavit, hoc modo locuta: „O me beatam, quam Dominus, salutis meae studiosus, exaudiverit. Ne Deus sinat me ad mundum neque ad genus meum et parentes redire, quo morerer. At in Eum me convertam qui pro suo amore me creavit. Erit mihi pro patre et matre et fratribus et genere, qui Dominus meus et Servator est in utroque mundo." Itaque laeta Hierosolymam appetivit. Ubi dum adorabat, comites itineris, quum in eo essent ut domum redirent, eam secum redire voluerunt, ut quae conterranea esset; se eam in illa regione non relicturos. Illa autem ab iis secessit, neque eam posthac repererunt, et coenobium quaesivit in quo habitaret. Quumque audiret, coenobium magnum mulierum inter Ascalonem et Gazam exstare, eo se contulit, et janitrici mona- p. 345 sterii desiderium suum aperuit. At quia monasterium severissimum erat, respondit vetula, eam ibi habitare non posse, quod adolescentula oneri et labori impar esset, ac mollities ejus aliena esset monasterio. Verum puella casta valde moerens quod advena et alienigena esset, quamvis repulsa septem dies lacrimans foribus haesit. Sed peregrinitate ejus cognita illae eam intus admiserunt, quamvis adolescentiam ejus despicientes. Quum vero cognovissent unde in eam regionem venisset, de ea afflictatae hoc modo locutae sunt: „Quare tandem tibi, filia, in mentem venit domo proficisci, ut peccato turpo animam corrumperes? Quis enim est quem Satanas etiam invitum in te non immissurus sit, ut te vivam perdat, quum te tam adolescentem et laetam, ac potissimum solitariam viderit?" Ipsa autem, ut mihi beatae comites ejus narrarunt se initio ab ea accepisse, haec respondit: „Per Dominum nostrum vos obsecro ut pro me oretis; spero

enim, cui me ipsa mandaverim, Eum non passurum me perditum iri, nec me deserturum donec halitum extremum efflaverim". Quamobrem omnes Deum laudarunt. Puella vero vitam insignem operaque gravia humilitatis et castitatis adorta est, eadem propter juventutem suam etiam verberibus impedita est ne ea una sororum maxime capesseret. Sed eo majore studio id agere perrexit, ita ut altero tantum vel tertio quoque die, et lentibus solis vesceretur, vigilansque totam noctem in angulo staret, nec nisi necessitate coacta ullam vocem toto die hominum causa ederet, nec post adventum in monasterium ullam sociarum neque
p. 346 palam neque furtim aspiceret, neque ullus risus ex ore ejus exiret; monialibus Beatae ratione gaudentibus, quod quamvis ei restitissent ut eam quum puella esset cohiberent, unum et duo annos in tanta gravitate perseverasset. Quam igitur ut puellulam despexerant, eam in illis rebus insignem esse viderunt. Ipsa autem, antequam monasterium intravit, verita ne quis familiarium vel cognatorum, si advenissent sui requirendi causa, se exposceret, nomen in Susannam mutaverat. Postquam vero talem vitam decem annos ita laboraverat, persecutio monasterium invasit, ut aut se submitterent impietati Chalcedonensi aut coenobium relinquerent et exirent. Quum vero monasterium magnum et illustre esset, major pars mulierum eo detenta est ac postulationi concessit, aliae diversae dispersae sunt. Beata Susanna igitur optare cogebatur utrum faceret: monasterium relinqueret an in fidem perversam decideret. Tandem sibi expedire rata ut in desertum ultra Alexandriam abiret ubi viveret, statim exiit, haud paucis ex iis sociis quae se submiserant se secernentibus et clamantibus, se non mansuras esse si Susanna abiret. Ex iis vero mulieribus nobilissimis quae non concesserant postulationi, quinque Susannae adhaeserunt quum in eo esset ut sola proficisceretur, dicentes, se eam nullo pacto relinquere posse. Quibus quum coacta inceptum suum aperiret: „Nolite", inquit, „mecum ire. Si enim Dominus incepta mea, ut solet, secundabit, in desertum abibo". Tum illae: „Et nos tecum in desertum ire decrevimus".

Quarum voluntas quum detorqueri non posset, navem conscenderunt et Alexandriam profectae sunt. Susanna autem, cognito in deserto ultra monasterium sancti Menae [1]) certum esse locum, eo se contulit. Is duo millia a vico Mendi
p. 347 distabat, et postremo beatorum Syrorum, antea vero beatarum fuerat. Erat ibi turris ad barbaros observandos erecta, quam ceterae quinque mulieres studio insigni contendentes intrarunt. Ex his una vicum ingressa est unde opus peteret. Igitur suis manibus victus causa operantes se aluerunt providente Deo, qui zelum earum magnamque sui fiduciam animadvertebat.

---

[1]) Cf. cap. XIII, pagg. 68 et 75.

Verum extra illam turrem in deserto spelunca subterranea excavata erat, ubi beatus quidam olim habitaverat.

Susanna autem, quum sede hominum relicta desertum precans circumiret, forte juxta illam speluncam constitit, in quam extemplo se dedit, sociis et quibuslibet rei ignaris, nec cibum neque ullam aliam rem secum portans. Quare, ut scriptum est, Ismaëlem filium Abrahami in deserto Paran agitantem arcu didicisse, ita dicamus oportet eam in spelunca deserti sedentem didicisse fortiter pugnare cum daemonibus acerrimis, in deserto potissimum malitiam suam vehementem ostendentibus.

Quum vero post unum et duos dies ea non rediret, sociae ejus lacrimosae diu noctuque acri dolori se dederunt, dicentes: „Qua fisae huc venimus, ea nos destituit et abiit". Sed decem fere diebus post nonnulli illius vici incolae, re cognita, beatas convenerunt, quae sibi dicerent quid accidisset. Qui quum tristitiam et fletum beatarum viderent, deliberarunt an ea in illam speluncam descendisset, quae esset in deserto. Quare eo profecti, ut qui illius loci noti essent, introspicientes Beatam prostratam et clamantem viderunt, eamque allocuti sunt. Neque tamen ea, daemones esse rata, qui species horridas et deformes sibi illic ostenderent, a precibus clamandis deterrita est. Illi igitur, videntes eam sibi non respondere, discesserunt et ad socias ejus redierunt quibus rem nunciarent.

Quae ubi cunctae ad speluncam properarunt, Beatam in eodem habitu genibus p. 348
precantem invenerunt. Quum vero jam multa locutae essent, etiamtum illa vix credidit eas praesentes adesse, quia daemones formis earum induti pridie quoque ad se venissent ut se elicerent. Sed sociae lacrimosae conatae sunt ei persuadere, hoc modo locutae: „Novisti nos te fidentes et Dominum nostrum sequentes in hoc desertum venisse. Cur jam vis nostrum omnium animas interire ac te solam servari? Nescisne sine te nos vivere non posse?" Sed femina fortissima capite inclinato haec iis cum fletu respondit: „Sinite me, sorores. Dehinc semper vobiscum ero. Sed quia Dominus hunc locum mihi comparavit, ubi mihi facile foret quiete uti, jam redite. At die quavis dominica una vestrum veniat exploratum utrum vivam an mortua sim". Illae autem postquam frustra instituerunt ut escenderet et secum iret, tandem postularunt ab ea ut sponderet, se illinc clam ipsis non abituram esse. Quod ubi promisit, eam denuo rogarunt, ut sibi liceret paulum pultis e lentibus factae ei offerre, quia decem diebus nihil quidquam gustasset. Id ne audire quidem voluit, hoc modo locuta: „Vosne me procumbentem sudore vestro alere vultis escam meam curando? Ne Deus sinat. Satis mihi erit ad corpus sustentandum, si die dominica urceum aquae atque in dies singulos massulam panis mihi feretis". Qua in re eam tres annos audiverunt.

Quum vero optima beatarum fama percrebruisset, ac passim auditum esset ubi

habitarent, multi ex urbe Alexandria et vicis Libyae ad eos venerunt. Deinde
p. 349 etiam senex quidam magister cum decem discipulis advenit, qui monasterii in Palaestina vicinus fuerat, deinde persecutione diu actus ac diverse pulsus, quum cognovisset ubi illae beatae morarentur, et ipse silentio et amoenitate deserti allectus, eo cum discipulis profectus est, quorum unus nomine Samuel, et ipse vir vita admirabili, frater erat principis beatarum. Seni vero comiti ejus Maro nomen erat. Hic ex Amida, Samuel autem ejusque soror e vicinitate Edessae originem ducebant. Mulieribus beatis adventu eorum gaudentibus, ipsi Dominum laeti laudarunt, quod silentio deserti delectarentur. In hoc igitur cellas condere coeperunt, quo etiam alii, quos supra memoravimus, convenerunt [1]. Itaque virginibus beatis inter eos versantibus ille locus frequentatus est. Illi autem decreverunt eas a se secernere, ne locum darent maledicentiae profanorum; attamen propter beatam Susannam eloqui veriti sunt, ne ipsi molestiam inferrent. Susanna autem eadem animo volverat: „Quoniam Deus servos suos ibi collocasset, inter quos non oporteret genus suum muliebre versari, quumque jam nimium esset certaminis Mali cum sanctis mulierum causa etiamsi procul essent, quanto magis ergo ubi in vicinia eae degerent, etsi vitam spiritualem caute persequerentur. Sed sibi in interius desertum proficiscendum esse". Itaque ipsa beatos allocuta est, quos virtus Sanctae pudebat. Qua audita beati Deum laudantes locum prope ab eodem vico situm illis quaerendum et parandum susceperunt. Susannae autem,
p. 350 quum in eo esset ut in intimum desertum refugeret, firme restiterunt, haec locuti: „Tibi quidem, mater, in urbe si habitas, haec tibi desertum erit; verum animas respicias eas quae ut vitibus uvae tibi adhaerent". His auditis illa iis morem gessit. Tum beati monasterium clausum ac turri intus ornatum aedificarunt, ubi illae habitarent.

Sed beata Susanna spiritus sumpsit in daemones specie humana armatos, qui eam dies noctesque omnibus telis adoriebantur, et viri robusti instar, qui aegros in se irruentes superat, eos contempsit. Atque rumor fortitudinis ejus passim in vulgus exiit, ita ut fama virtutis ejus et nos induceret ad eam sanctosque illius loci visendos.

Ea vero in eodem deserto quindecim annos versata, nos, quum assecuti essemus ut et ipsi eam aspiceremus, quam dubitamus mulierem nominare, verbis affectus divini ac sapientiae plenis, quae ex ore ejus exibant, plane stupefecit. Amplius enim viginti dies equidem inter illos sanctos versatus sum atque ad Susannam identidem adii, cujus sermonem et suavissimam consuetudinem cognoscerem, nec vero caput ejus alte erectum nec ductum oris, sed extremas modo

[1]) Cf. cap. XIII, pag. 69 vs. 1—2.

nares videre mihi licuit. Tam humilis enim et tam moesta erat, licet suscepisset mihi declarare quanto errore hic mundus captus esset; homines quamvis viderent socios in sepulcris foetere, in nihilum interire, putrescere, et vermes odiosos arrepentes saniei eorum se immiscere, attamen seduci vanitatibus mundi fallacis, neque animum attendere ad illud tempus repentinum et formidabile quo mundus dissolvetur, neque animo reputare, se affore ad terribile Dei tribunal. Eum luctum magnum, eum moerorum acrem esse, quod nos homines voraginem ardentem, gurgitem p. 351 flammeum, tenebras extremas, ceteraque tormenta [impendere] quidem audiremus, sed negligeremus, nec quum adhuc ex iis servari possemus, misericordiam imploraremus. Multa his etiam diriora femina illa divina coram nobis recensuit, cujus sermo nos magna affecit admiratione. Etiam facultas medicandi ei data erat, ita ut omnem dolorem omneque vulnus manu imposita sanaret.

Nobis illic versantibus beatus quidam insignis, amicus Dei, loco quodam deserti a beatorum sede haud longe distanti vivebat, quem daemones palam circumdabant, a quibus ipse beatam Susannam, Beata ipsum oppugnari videbat. Ea autem illo fortior quum praevaleret, neque daemones ulla parte timeret, et tam dura, tam firma quam adamas esset, ita ut daemones clamitarent eam non mulierem, pro corde [?] ei lapidem, pro carne ferrum esse, aliaque ejusmodi in eam inveherentur; — idcirco ille beatus tantae firmitudinis causa, visionibus in se praevalentibus, et ipse feminam fortissimam adibat. Meipso illic degente ad eam venit mente captus et perturbatus, colore commutato. Quem conspicata animo attento rogavit, quid ei obtigisset. Tum ille: „Daemones victores sensum mihi excusserunt. Postquam enim totam hebdomadem vehementissime contendimus, hac nocte et hodie species horribiles ac tremendas mihi ostenderunt, quare anxius, mente captus, perturbatus, metu commotus aufugi. Cellam meam intrare veritus propter species quas videram, illum locum deserui". Verum illa talibus auditis, vultum manibus protegens: „Num vos", inquit, „qui viri, neque viri modo sed p. 352 etiam servi Christi vocamini, vos quaeso servos Christi nominari oportet? Christum enim, Dominum tuum, impotentem putasti, et languore tuo significasti, vim Ejus validam, invictam, omnem vim Satanae dejicientem, prosternentem, et conturbantem, vi daemonum superatam esse, adeo ut Christus jam a daemonibus fugatus et victus esse putetur istique reperiantur potentiores esse ac vim Dei vicisse. Num tu discipulus es Illius qui dixit: „„Omnem vim Inimici calcabitis?"" Sine me, pater noster. Nam moestitia me affecisti quod daemonibus gaudium praebuisti. Hac nocte sola, quum mihi viderer certamina a daemonibus mihi oblata eorumque rumorem audire, mirata sum. At scio me infirmam potentia Domini, cui nulla vis resistere possit, quasi muro aëneo cingi". Quae quum mulier, quam imbecillam duxeramus, animose diceret, nos invicem aspiciebamus; ipsa vero

neutrum nostrum aspexit. Tum haec fidenter locuta est: „Pater noster beate, per nomen nostri Domini Jesu Christi te obsecro ut surgas et in tuam cellam redeas. Quod si feceris, Ille, ut solet, omnem vim Mali ad pedes tuos prosternet". Senex igitur verbis mulieris pudore affectus, licet vehementer metueret, reditum suscepit, quippe quem illius puderet. Postquam vero discessimus feminae vim spiritualem ac fidentiam mirati, senem inter sermocinandum rogavi, cur facies hujus sanctae se in conspectum non daret. Ille autem: „Quondam", inquit, „mihi inter colloquium roganti cur nos vultum celaret, ita juravit: „„Illi qui jugum suum mihi gratia imposuit, notum est, frater noster, me post jugum susceptum, videlicet viginti quinque annis, vultum virilem non vidisse. Numque tuum me cupis aspicere?"" Tum ego: „„Per Dominum nostrum te obsecro ut mihi vere
p. 353 dicas, utrum timeas ne quid detrimenti aspectu maris ipsa capias, an potius ne ille tuo laedatur?"" Ea autem: „„Utrumque"", inquit, „„metuo"". Itaque vitam et perseverantiam Susannae virginis Christi mirati et Deum laudantes illinc discessimus. *Finis.*

---

p. 354

(CAPUT XXVIII?)

De beata Maria compuncta.

Neque enim historia sanctae Mariae admiratione indigna est. Ea enim natura sola femina esse videbatur, sed rationem vitae atque animam et voluntatem non solum virorum sincerorum, verum etiam virorum fortium et strenuorum in se ipsa recepit. Beata haec itidem parentibus nobilissimis et genere illustrissimo nata erat. Erat autem senex, magister divinus, gravis aetate, in cella vico illorum finitima inclusus. Ad eum sanctum parentes cum filia beata decem annos nata adierunt. Puella vero quum senis decus videret, dolore capta est, ac totum mundum et quaecunque ei insunt contempsit, haec animo volutans: „Profecto divites illi sunt, quorum est mundus qui durat in aeternum. Nos nonne miseri sumus? Homo dives enim quum intumescit superbia et gloriatur, ac putat se ipsum dominum esse opum suarum, mors advenit ut eum in inferos detrudat; atque alii lucrum ab ipso a puero ad mortem, idque fortasse peccando factum auferunt, ipsi vero peccatum relinquitur dum bona alienantur. Igitur mundana omnia fallacia et vana sunt. Quidni ea sponte relinquamus, quae nobis certe etiam invitis relinquenda erunt? Cur hujus senis similes non sumus? Is nonne homo est? Neque igitur passura sum me mundo decipi et ab hujus senis via recedere". Igitur puella, cujus animus fervebat, esu carnis ac vino potando omnino se

abdicavit, et jejunium precesque facere ac viam virtutis ingredi coepit. Quod p. 355 quum viderent parentes, eam increpuerunt impuleruntque ut carne vesceretur ac vinum biberet. Neque tamen iis obedivit, sed omnibus cupiditatibus juventutis omnique ornatu puerili rejectis, viam celsam compunctionis et modestiae strenue ingredi coepit. Quam quum viro cuidam diviti despondissent parentes, ut erant mundo dediti, dolere atque animo ea agitare coeperunt, quae non modo ab ipsis sed etiam ab isto decorum Osore excogitabantur: „Nuptias jam se facturos, ne ipsa recusaret et coenobium intraret, atque illum qui se ductura esset perderet". Beata vero, sentiens eos jam summo opere studere nuptiis parandis, eos rogavit: „Nolite frustra lamentari neve impensas facere; ego enim Illo confido qui sinceros et sanctos virginesque invitavit ut in epulo perenni ac sempiterno accumbant. Neque ullum mihi futurum est corporis commercium, nec puritatem animae perditura sum carnali attactu viri mortalis". Quumque eo magis illos incitaret ut ipsam cohiberent et subigerent, discessit ingressaque monasterium caput totondit et habitum accepit. Postea in omni re de illo sene sancto exemplum cepit, in stationibus, in nasiraeatu, in vigiliis, in tertii cujusque diei [jejuniis]; eadem tunicam cilicinam et sandalia sibi fecit, nec post diem primum quo signum acceperat capillos totondit, qui promissi et aucti sunt usque eo, ut sursum et deorsum ducti super ea quadruplicarentur et magni oneris speciem praeberent. In persecutionis quoque periculo quindecim annos enituit. Neque durantibus vigiliis unquam nisi septimo et decimo quoque die exiit, ut nonnulla ederet. Postquam vero iter justitiae triginta annos strenue ac fortiter persecuta erat, justam morum suorum coronam adepta cursum absolvit et in pace quievit. *Finis.*

(C A P U T XXIX?)

p. 356

HISTORIA MAR MALCHI, VIRI PAUPERIS ET PEREGRINI, A MAR JOANNE ASIAE DESCRIPTA.

In monasterium nostrum urbi Amidae proximum, quo tempore in eo agitabamus, quondam antequam expulsi sumus ab haereticis, mense Thesrin posteriore [1]) peregrinus quidam vestibus indutus turpissimis ac plane detritis advenit. Is ubi receptus atque, ut mos erat, rogatus est ut haeresin illius aetatis exsecraretur, taciturnus et mutus identidemque in coelum furtim aspiciens nobiscum

---

1) I. e. Novembri.

in officio vespertino ac deinde ad mensam constitit. Igitur e nostra peregrinorum diligentia receptus et recreatus, etsi fabulando abstinens os laudibus implevit. Quare nonnulli domesticorum, habitum et conditionem ejus afflictam morumque indicia intuiti, quum mentem ejus cognovissent, ceteris declararunt peregrinum revera cultorem Dei esse. Qui vero illa locutus erat, is eum mox rogavit: „Undenam advenit tua sanctitas?" Peregrinus autem oculis demissis eum cum gemitu oravit: „Sine me, domine; peregrinus miser sum". Tum ille: „Omnes", inquit, „peregrini, pater, et inquilini sumus. Sed discere volumus unde veneris". Ipse autem: „Quid opus est quaerere, quando filium Adami me esse vides? Scito me terrenum esse instar Adami qui e terra sumptus est, in quem propter peccatum statutum est quo reverteretur. Ecce inde sum, si scire vis; alius enim locus hic mihi non est. Ora vero, ut mihi locus fiat".

Haec ubi Beatus fratri roganti dolenter locutus est, conticuit. Tum loco ei comparato, ut peregrinis obtingere solebat, sicut omnes et ipse obdormivit. Erant autem nonnulli qui, quippe insomnia laborantes, fratres observabant, quibus diverse cubitum egressis seorsi stabant; quorum alii procumbebant, alii genibus submissis jacebant, alii foras ibant atque in angulis et porticibus se prosternebant ad preces faciendas. Viderunt hi Beatum itinere fessum, continuo obdor-
p. 357 mire, sed e medio somno experrectum caput cum stupore extollere; quum vero animadvertisset hebdomadarios nondum convenisse nec dormire omnes, parumper moratus dum vidisset omnes convenisse, tandem, ne significaret se surrexisse, se tegete involutum in stratum projicere. Igitur beatis totam noctem speculantibus, suppressa voce, ne quis se audiret, flevit donec campanam primam audivit. Sed sono campanae audito postquam in strato recubuit, quasi somno gravi oppressus esset, simul cum omnibus aliis surrexit. Quum vero domestici starent officium recitantes, eodem modo ad primam lucem iterum lacrimans procubuit, ne operam suam cuiquam stando patefaceret, usque eo ut oculi ejus tumerent ac valde inflarentur. Prima luce antistes ceterique domestici, oculos ejus aspicientes, eum rogarunt: „Quid oculis tuis accidit, pater noster?" Ille autem: „Aër", inquit, me heri in itinere vexavit; ea causa est". Ceterum fratres, qui viderant quaecunque totam noctem fecerat, illos hortati sunt ne Beatum interpellarent.

Beatus interdiu in propatulum monasterii egressus locum abditum invenit, ubi procubuit ad campanam meridianam. Illi autem, omni monasterio perquisito, quum eum recumbentem et lacrimosum invenissent, ei dixerunt ut monasterium intrare vellet; antistitem eum quaerere. Ubi vero intravit, antistes eum rogavit ubi fuisset. Tum ille: „Domine", inquit, „sine me. Hortum circumivi ad arbores inspiciendas". Antistes autem: „Jam scio, pater, tibi libere arbores horti in-

spicere". Tum eum, ut caritatis ergo solebat, quippe labore confectum ante horam vespertinam cubitum abire jussit. Sed Beatus procumbens hoc modo oravit: „Heri quum me valde fatigaverim, ac vespera praeter modum cibum p. 358 sumpserim, ita ut ventriculus mihi gravetur, per Deum te obsecro ut sinas me cum domesticis resistere ad cibum meum prius digerendum, et cum iis cubitum ire". Atque ille, quum ei valde instando non persuasisset, ei permisit ut faceret quod vellet. Beatus vero post officium in pristinum angulum rediit, deinde manibus in speciem crucis in coelum extensis haec cum fletu clamavit: „Quis est, Domine, qui pro me peccatore te satis orare possit, praeter magnam tuam misericordiam quae in genus nostrum effunditur. Impostor, Domine, ac provocator irae sum. Obsecro te ut mihi subvenias. Noli, quaeso, Domine, me deserere. Tuere me, Domine, ut quiescam. Antequam moriar ac nullus sim, vitam meam, Domine mi Deus, vindica a peccatis meis funestis. Placeat tibi, Domine, me e turbis hujus mundi fallacis et fraudulenti ejusque rebus omnibus redimere. Cum omnibus tuis beatis mei miserearis die judicii, sancti tui nominis causa in quod spem meam a puero collocavi".

Haec ubi magno fletu magnaque voce clamavit, neminem prope esse ratus qui se videret vel audiret, nonnulli pone parietem stantes, quum vocem suspiriorum audirent, affectum ejus et lacrimas coram Deo profusas mirati sunt. Sed post tertiam diem, more victuque monachorum cognitis, Beatus, videns domesticos et ipsos omni ope niti ut viam virtutis sequerentur, consilium cepit in ipso monasterio hiemem transigere, atque anno calido in montes redire. Itaque antistitem aggressus: „Propter corpus debile", inquit, „et propter metum hiemis et frigoris in Austros descendere susceperam. Quum vero Dominus noster huc me misisse videatur ut hac hieme inter vos versarer, reliquam hiemem, si ita vobis videbitur, apud vos sum moraturus ac mense Nisan [1]), si vivam, nostro Domino p. 359 volente in Septentrionem rediturus. Atque antistes ceterique monachi omnes gavisi sunt. Nam etiam haec iis norma erat, quod quum peregrinus unum vel duos, imo decem annos manere vellet laetabantur eumque omni re honestatum recipiebant quasi antistes esset. Dixerunt ergo: „Et nos oramus, pater noster, ut inter nos verseris et tuo aspectu ac sermone utili nos aedifices". Deinde manere constituit ac duplicato laboravit, taciturnus, capite obvolutus, et lacrimosus etiam super coenam quum ad mensam sederet; nec tum quidem lacrimas retinebat, sed capite demisso cum fletu edebat. Neque igitur temere quidquam ex ore ejus exiit praeter preces et celebrationis ac suspirium perpetuum. Haud ita

[1]) I. e. Aprili.

multo post quicunque vitam suam respexerant et cogitata sua judicaverant et rejecerant, ad eum adierunt; quorum unusquisque eum oravit ut vitae rationem sibi demonstraret, seque doceret resistere machinationibus daemonum rebellium. Beatus autem modestissime in faciem procumbens id deprecatus est, hoc modo locutus: „Sinite me, fratres, nam aeger sum. Orate pro me neve peccatorem talia poscite. Aures praebete illi Apostoli beati: „„Quicunque domum suam bene regere nequit, quomodo sufficiet ad ecclesiam Dei regendam?"" Orate pro me in tenebris peccati agitanti, ut vestram diligentiam ostendatis".

Tandem vero ab antistite saepe rogatus ut loqueretur: „Ipse", inquit, „ostende, pater, tuum erga Deum amorem, et ora pro me una cum ceteris tuis sodalibus. Mihi autem dies advenit quo iter aggrediar, neque ad eam rem sufficio". Illi autem, eum significare rati se in montes iter facturum, eum orarunt ut quiesceret; adhuc hiemare nec cuiquam licere jam iter suscipere. Quibus haec cum
p. 360 fletu respondit: „Imo hiems nondum adest verum tempus advenit quo, ut vos dicitis, nemo iter facere neque operari potest. Orate igitur pro me, patres et fratres. Hoc monasterium meum est; Deus enim ad vos me misit, quorum preces memor illo die mei misereretur. Nam peccata me invadentia discernere non potui. Orate pro me, fratres, ut redimar e cruciatu. Finis enim adest; perendie hac e vita ad Dominum nostrum transiturus sum. Quamobrem unumquemque vestrum rogo ut pro me precibus intercedat. Ipsi probe agitantes vos, fratres, fortes praebeatis. Hoc vestrae vitae officio vosmet fungamini ad extremum. Nam ex omnibus rebus in quibus versamini, omnes eam solam necessariam esse novistis. In omni re perfecti estis, ita ut alios monere possitis. Quare vobis, patres fratresque, quae pro vestra diligentia jamdiu a me accipere voluistis ea ad vos ipsos pertinentia commemoro, ne diligentiam neve benignitatem vestram eludam, nec quidquam vos expresse moneo, nisi ea quibus ipsi semper studetis. Dominus noster vobiscum sit, ne quid vobis curae sit, sed preces vestrae suppliciaque vestra semper a Deo exaudiantur. Quando enim illa omnia videbitis, scitote [mundi finem] instare. Eum instare jam certo sciamus oportet. Neque enim irritum fiet verbum Illius qui talia locutus est. Novimus etiam illud Scripturae: „„Tremenda res est in manus Dei vivi cadere""; itemque illud: „„Omnes aderimus ad tribunal terribile justitiae, ut sua cuique facta, sive bona sive mala, retribuantur"". Haec igitur nobiscum, fratres, in animo consideremus. Timeamus, dilecti, illam horam terribilem judiciorum. Illud horreamus tempus quo unusquisque nostrum manibus extensis et cervice nuda digitis computare debebit, atque accusator noster coram summa Justitia aderit. Quis enim ex illa hora evadere vel emergere machinabitur? Quis enim erit qui confusionem suam occul-
p. 361 taturus sit? Quis erit qui dicat: Immune es, cor meum, et purum peccatorum? —

Talia igitur, fratres, quorum omnes nobis plane conscii sumus, nobis semper ante oculos constituamus et cordis tabulis inscribamus, ut Gratia misericordiae plena, illo tempore repentino ac crudeli alas expandens, nos, etiamsi in nulla alia re satisfecerimus, pro fide Ejus, quam per omnem vitam habuerimus, obtegat et nos redimat e cruciatu aeterno, de quo nec levi animo nec quasi fabulam aliquam, sed summo timore acerrimaque trepidatione audiamus oportet".

Quae omnia quum Beatus magno singultu lacrimisque effusis coram nobis omnibus loqueretur, summo affectu suo multoque gemitu effecit ut magna admiratione auscultaremus, videntes eum, licet nullum in eo conspicuum esset vestigium corporis aegri, sibi persuasum habere se post tertium diem moriturum esse. Ita nobis congregatis assidens tres dies noctesque eadem declaravit. Sed tertia nocte denuo cum fletu rogavit ut pro se oraremus, tusque expiationis causa sibi apponeremus; scriptum enim esse: „Apud te nihil vivum evincet". Neque igitur oportere nos nobis ipsis niti.

Sed altari aperto et ture posito ille, quum omnes dictis ejus commoti genibus submissis precaremur, stabat lacrimosus. Tandem haec nobis omnibus inclamavit: „Fratres, orate pro me. Laudes meas vobis non dicam. Neque enim probatur qui se ipse celebrat, sed quicunque a Deo laudatur. Exitus meae vitae advenit. Neque igitur cupio ab hominibus laudari nec coli. Quum vero Deus ad vos me miserit ut corpus meum sepeliretis, non recuso quominus audiatis quae mihi Deo juvante in vita obtigerint. Annum jam undequadragesimum hoc habitu versor in montibus, in speluncis, atque inter homines, nec post eum habitum sumptum quidquam habui praeter Christum. Nullum mendacium ex p. 362 ore meo exiit. Neque hominibus maledixi neque ulli conviciatus sum, neque aliter dixi quam ut ait Dominus noster: Ita, ita; Non, non. Non dixi Ita, nisi re vera Ita erat; neque Non, nisi erat et hoc sincerum. Neque ullam rem mihi utilem, aliis noxiam mente colui. In molestiis angoribusque meis in Deum meum non murmuravi, ut Ipse mihi testabitur. Quamdiu in peregrinatione molesta versatus sum, in hominem me recipere nolentem nec mihi requiem praebentem mecum non murmuravi. Nec conviciatores nec persecutores mihi defuerunt magis quam veneratores et hospites. Haec, fratres, ut quae Deo aperta sint, vobis commemoro, quum viderim et vos eadem mente agitare. Nec tamen ea locutus sum ut me aemularemini, sed ut Christum Deum nostrum, earum rerum magistrum, universi aemularemur, quippe qui eam mansuetudinem revera coram docuerit ac nobis ostenderit. Orate pro me, fratres, et in pace manete. Gregem vestrum Deus custodiat". Intravit vero diaconicum [1]) ut precaretur, ibique pro-

[1]) Cf. cap. V, pag. 38 vs. 5.

tensus recubuit, omnibus exspectantibus dum exiret. Antistes autem ingressus ei super cupam [1]) jacenti dixit: „Pater noster, in lectum decumbas precor". Quo secum loquente ille animam Deo reddidit. Tum pavor magnus omnes invasit. Itaque Beatum cum trepidatione extulerunt, qui magna omnium fidelium urbanorum frequentia sepultus est. Utinam Deus, quem plurimos annos coluit, memoriam ejus simul atque sanctorum voluntati Ipsius obsecutorum ac Mariae, sanctae Genetricis Dei, augeat, quorum precibus nos juvemur. Amen et Amen. *Finis historiae Mar Malchi, viri pauperis et peregrini, a Mar Joanne Asiae episcopo descriptae.*

[1]) κῦφος.

VITA JACOBI BARADAEI EXTENSIOR

JOANNI EP. EPHESI PERPERAM TRIBUTA.

Item sancti Mar Jacobi, episcopi Edesseni, vel potius p. 364
omnium orthoxorum, cui Baradaeo cognomen erat et cujus causa Jacobitae -vocamur, historia a sancto Joanne [*episcopo*] *Asiae, paganorum doctore, et Historiae Ecclesiasticae auctore, descripta* [1]).

Deo sit gloria quod ecclesiam suam sanctis suis ornavit, ossibus eorum pretiosissimis implevit, et pulchris decoravit floribus facinorum eorum, quae in vitis eorum conscripta visuique mentis fidelium depicta sunt Quorum singulorum vitam quoties legimus, solamen accipimus et laetantur mentes nostrae quasi ipsi nobiscum essent; imprimis illius sancti historiam, qui ecclesiam donis ornavit Gratiae, quibus eam implevit ac pro ea se ipse tradidit; cujus vitam sermo noster tenuis exponere non potest nisi valde extenuatam. Quem nisi Deus ecclesiae suae misertus suscitassset, ecclesia persecutione nefanda Dyophysitarum pessumdata fuisset.

Initium historiae ejus post indagationem diligentissimam edere incipimus, orantes ut precibus suis nos juvet in actis ipsius enarrandis et conscribendis. Dehinc igitur incipimus vitam ejus memoriae tradere.

Dominus quum populo suo, cujus miserebatur, subvenire vellet, animum Justiniani Regis suscitavit eique mentem injecit, veram doctrinam fidei in sua ipsius praesentia patriarchis et episcopis quaerendam esse. Utrasque partes, et Orthodoxorum et Chalcedonensium, in urbem regiam Constantinopolin convenire jussit. Quo ubi multi undique convenerunt, sanctus quoque Severus et Theodosius Alexandrinus eo ascenderunt, qui ex hominibus orthodoxis ipsi cum episcopis comitibus soli relicti erant [2]). Hos Rex diu retinuit, omni multitudine fidelium curante ut viros disertos et doctos, paulo plus quam annum e monasteriis et urbibus collectos, disceptatum mitteret.

---

[1]) Hanc spuriam esse bene demonstravit v. d. H. G. Kleyn in dissertatione academica de Jacobo Baradaeo vernacule scripta (L. B. 1882) p. 105—109.

[2]) Theodosius post Severi abitum demum Constantinopolin profectus est.

p. 365 Erat autem Constantinopoli minore, quae civitas paulo ante Tella de Mauzelat [1]) vocabatur, presbyter quidam urbis civis nomine Theophilus, filius Maanu, vir probus et qui Deum noverat, clero urbano ascriptus. Is quum ex uxore legitima liberos non suscepisset, ipse et uxor cibi abstinentes et precantes voverunt, se filium primogenitum Domino daturos in sanctum monasterium Stratelis, urbi Tellae propinquum, quod idem est ac monasterium Phasilthae [s. Lapicidinae], ubi educaretur arbitratu Mar Eustathii viri castissimi, presbyteri et antistitis monasterii. Atque Deo placuit ut filius specie pulcherrima iis nasceretur, qui justo tempore baptizatus et Jacobus appellatus est. Is a parentibus summa cura et pietate educatus, quum duos vel tres annos natus esset, in disciplinam datus est, ut omnem doctrinam ecclesiasticam linguis Syriaca et Graeca quam optime disceret. E pueris autem ut primum excessit, pater eum cum donis solemnibus in monasterium duxit atque manibus Mar Eustathii antistitis commendavit. Ubi honesto habitu monastico accepto disciplinam absolverat, in moribus insignibus versatus est, quique praetereunt vires humanas, et inter laborem monasticum jejunia fecit, primum vesperi, deinde per duos, tres, tum septem, postremo viginti vel unum et viginti dies. Quare spectantes magna cepit admiratio quod vehementes adolescentiae impetus in tantum exstinxisset. Mater autem saepe voluit eum in urbem arcessere, cujus aspectu solamen acciperet. Ille vero recusans matri maxime urgenti dixit: „Cessaret se laedere; annon intelligeret animam suam Christo sponso immortali desponsam esse". Nec tamen mater cessavit; quare magistrum et praeceptorem Eustathium aggressus: „Christum", inquit, „mea causa, mi pater et magister, invoca ut aut
p. 366 mihi vitam adimat aut matri silentium imponat". Magister autem: „Dominus", inquit, „si te diligit, te liberabit".

Uno anno post mater ejus, post tertium annum etiam pater obiit. Omnes igitur opes quas habebant, etiam duo servi magnaque res familiaris, Jacobo filio eorum relicti sunt. Sed Jacobus vir divinus, parentes mortuos videns, duos servos advocavit quos manumitteret. Domo et re familiari fundisque illis traditis, ipse ne unam quidem minam cepit, quum diceret, ea quae mundi essent mundo reddenda esse. Paulo post in eodem monasterio diaconatum adeptus angelos vigilantia aequiparavit, militias materiae expertes jejunio multo et longo vigiliisque continuis imitans atque vitam suam divinam in dies augens, neque interdiu ullo modo extra cellam comparere voluit.

Itaque fideles omnes fama morum ejus permoti ad eum adierunt, ut aegri omne genus e finibus Persarum ad eum venirent, quibus, simulatque in mona-

[1]) S. Tella simpliciter.

sterio apud eum consederant, invisus medebatur. Quinimo plerosque Sanctus e longinquo sanavit, quos divinatione quadam praeviderat, et a quibus ipse in somnio aspectus erat; sicut etiam Theodorae Reginae, uxori Justiniani Regis Graecorum [1]) in somnio apparuit phialas aureas tenens, e quibus aquas vivas potum dabat copiis Romanorum. Quamobrem miracula ejus omnem orbem terrarum stupore affecerunt.

Quondam enim copiis Arabum Christianorum, qui cum Romanis faciebant, insania captis, Arethas rex Gabalae filius et primores regni ejus ad Beatum, cujus sanctitatem audiverant, miserunt ut se Deus per eum sanaret. Atque Arethas aurum et oblationes secum tulit quae Sancto daret, si precibus ejus p. 367
sanati essent. Quum vero flumen Euphratem transiissent ut in monasterium ejus irent, beato Jacobo Deus patefecerat quaecunque illi egerant, et Sanctus Arabibus mane apparuit honesto habitu monastico indutus, qui Arethae hoc modo locutus est: „Cur, homo, de donis Dei dubitas? Abi, revertere domum et in ditionem tuam una cum primoribus regni tui, et dimitte virum Dei monte Sinai oriundum, qui in castris tuis a quodam tenetur; quo facto vos calamitate illico liberabimini. Nam illius hominis causa patimini. Hac ex hora Satanae per Deum non licebit vos perdere donec eo veneritis. Aurum vero tuum domum refer, quia nihil praeter Deum habere cupimus".

Quam speciem mirati Arethas et primates ejus in castra redierunt, sciscitandoque cognoverunt, qua hora Beatus dixisset Inimicum in castris non amplius nociturum, ex ea ipsa et ex eodem momento pestem cessasse aegrosque omnes convaluisse. Quum igitur tota castra quam diligentissime scrutaretur, in intimo quodam tentorio monachum ligatum invenit. Quem ubi in libertatem vindicavit atque in montem Sinai remisit, illum qui eum ligaverat gladio occidit, Sanctum vero Arethas Gabalae filius diem ex die videre cupivit.

Sanctus autem mira perseverantia operibus gravissimis tacite studuit, unico indumento crasso turpique in duas partes diviso, quarum alteram induebat, alteram pro tegumento habebat. Quam vestem magno spatio temporis neque aestate neque hieme mutavit, donec plane e panniculis consistere videbatur, velut cento quidam, quamobrem Baradaeus [i. e. Centonarius] appellatus est. Dicebat enim, satius esse animam mores probos virtutis induere quam corpus luxuriari istis rebus ad interitum et ruentibus et trahentibus. Itaque abundavit justitia p. 368
ac plerosque miraculis obstupefecit.

Sed multo post Beatus veluti sol lucidus in omnibus terris fulgens, gratia Dei electus est ut cum nonnullis sanctis patribusque in Urbem Regiam ascen-

[1]) Graecos absque dubio scriba seculi XII addidit.

deret ad causam fidei dicendam. Invitus quidem attamen ascendit, specie permotus quae ei apparuerat. Nam Mar Severus et Mar Joannes Tellae episcopus, quorum uterque jam mortuus erat [1]), ad eum venerant, eique pedum pastorale dederant minaciter locuti: „Exsurge, abi cum coetu fidelium, oves nostras pasce et a lupis vindica. Ea specie divina confirmatus cum parvo quodam Evangelii libro in Urbem regiam et clarissimam Constantinopolin pedibus profectus est. Atque eum comitatus est vir lectus et divus ex ipsius monasterio, nomine Sergius, qui aliquanto post ab ipso Beato episcopus factus est. Quum vero ambo in Urbem Regiam pervenissent, fama in vulgus exiit, patrem Jacobum advenisse. Qua re summo gaudio audita Theodora Regina eos maximo honore recepit, et domum iis dedit eosque recreandos curavit.

Beatus autem, linguae Graecae et Syriacae peritissimus, utroque sermone composita legebat Scripta sacra; idem in parva cella habitabat, ubi perpetuo sedebat cum Sergio, viro divo et beato, qui pie vivens longe tamen aberat a sancto Jacobo vita celsa ac divina aequiparando. Quare quum magnus numerus fidelium, episcoporum, clericorum, monachorum, hominum secularium, zelatorum religionis, in Urbem Regiam convenissent, Sancto gloriabantur. Igitur Arethas Gabalae filius
p. 369 rex Arabum, re cognita, et ipse in Urbem Regiam venit.

Quumque fidelium partes persecutionibus deminutae essent, Arethas filius Gabalae et patres nonnulli, quos secum habebat, Theodoram Reginam piam oraverunt, ut sineret se duos tresve episcopos in Syriam facere. In omni enim Syria episcopi non erant nisi tres [2]): alius in monte Mardae, alius in finibus Persarum, alius in urbe Alexandria. Itaque Regina fidelis, quippe quae id ageret ut adversarios Synodi Chalcedonensis augeret, illos episcopos facere jussit. Duo tum viri lecti a sancto patriarcha Theodosio Alexandrino et a patribus comitibus ejus episcopi facti sunt; quorum alter scilicet Jacobus urbem Edessam, et omnem Syriam et Asiam, alter nomine Theodorus urbem Bozram et Arabiam partesque ad Hierosolymam pertinentes provinciam obtinuit. Jacobus autem, vir divinus, consilio et concessu Reginae a beato Theodosio episcopus factus, veritus est injussu Reginae sedem suam relinquere ad episcopos faciendos. Itaque beatus Theodosius ei clam permisit ut episcopos omnemque ordinem sacerdotum constitueret. Tum pius Jacobus, timore Dei armatus et loricam justitiae indutus, non solum in partes Syriae, sed etiam omnis Armeniae et Cappadociae, itemque in regiones Ciliciae et Isauriae universae, Pamphyliae, Lycaoniae, Lyciae, Phrygiae, Cariae, Asiae, et in insulas maris: Cyprum, Rhodum, Chium, Mitylenen, usque

---

[1]) Imo illo A. D. 527—528 superstites erant, decennio post morituri.

[2]) Hoc perperam e nostro (pag. 110) collegit scriptor qui ejus nomen mutuatus est.

ad Urbem Regiam cursum direxit ad sacerdotes faciendos ordinesque supplendos, non modo multis locis sacerdotes ordinans et constituens, sed ne longinquas quidem ecclesias negligens. Atque Dominus eum excitavit ut deliberaret quomodo ecclesiam Dei decoraret.

Quum vero cautus canon esset, ne quis fieret episcopus nisi a tribus vel quatuor episcopis, duos monachos virtute probata, alterum Cilicem, alterum Isau- p. 370 ricum, secum ducere decrevit. Cum his in Urbem Regiam profectus sanctum patriarcham Theodosium ibi tunc temporis exsulantem consuluit, cujus venia profectus est Alexandriam, ubi illos episcopos censecraret. Neque enim in Syria episcopi erant nisi unus, nedum patriarcha Orthodoxorum esset. Sectatoribus vero Synodi Chalcedonensis patriarcha erat Ephraimus Amidensis cultorum Dei persecutor nefarius.

Beatus Jacobus, in regionibus quae ab Urbe Regia ad litora maris porriguntur sacerdotalibus perfunctus, Alexandriam se contulit. Sed pii et episcopi illius loci inter quos versabatur continentiam Beati summo stupore admirati sunt, quod nulla marsupio in illis partibus iter faceret ex praeccepto a beato patriarcha, vel potius a Christo dato. Qui ubi convenerunt, duos beatos comites ejus episcopos fecerunt, alterum nomine Cononem, in Tarsum Ciliciae urbem, alterum nomine Eugenium, in Seleuciam urbem Isauriae [1]), iidem duos alios, Antoninum et Antonium, episcopos designarunt in Syriam. Cum his in Syriam profectus in urbe Laodicea Domitium [?] quendam e sancto monasterio Aphthonii oriundum e canonibus ecclesiasticis metropolitam fecit; Joannem quendam e monasterio Mar Buzaei, Seleuciae in urbe Syriae; alium et ipsum Joannem nominatum e monasterio Mar Bassi oriundum, Qenesrini; alium nomine Sergium monasterio Aphthonii oriundum, in urbe Carrhis; et Joannem quendam e monasterio Mar Ananiae, urbi Surae episcopum creavit.

Itaque sacerdotibus et episcopis in singulis urbibus, ut scriptum est, constitutis in Urbem Regiam ascenderunt, ubi Syriae patriarcham fecerunt Sergium quendam ex urbe Tella oriundum, virum disciplinarum ad religionem pertinen- p. 371 tium peritissimum et in Urbe Regia agitantem, qui tribus annis nondum confectis e mundo abiit. Paulo post hominem quendam Alexandrinum nomine Paulum crearunt qui ei succederet. Amidae Eunomium quendam ipsa urbe Amida oriundum metropolitam fecerunt, qui cum clero Amidensi expulsus in Urbe Regia degebat; denique multos fecit episcopos, Aegyptiis et aliis. Beatus vero iterum in partes Asiae profectus quatuor fecit episcopos: alium, videlicet me peccatorem Joannem Syrum, praeceptorem paganorum et auctorem historiarum ecclesiasti-

[1]) Cod. MS: Syriae.

carum, monasterio Mar Joannis Amidensi oriundum, in Ephesum omnemque Asiam; alium nomine Photium [*sic*] in Smyrnam; alium, qui et ipse Joannes appellabatur, in urbem Pergamum; Petrum quendam in Dorylaeum [*sic*]. Qasisum quendam, actorem miraculorum, qui mecum in monasterio sancti Joannis Amidensi habitaverat, in Chium. In Daram autem Joannem virum divinum, e coenobio sive monasterio Qarthaminensi, episcopum designavit. In universo mundo episcopos fecit octoginta novem, patriarchas duos. Atque vi divina armatus in partes Orientales profectus est ad munia sua fungenda, et sacerdotium profudit ita ut magnum flumen diebus mensis Nisan, cursu firmo et spirituali perfectionem adortus, atque ex dicto Apostolico loricam justitiae indutus, lumbis fide perfecta et ardore veri ad dextram laevamque spectanti accinctis. Per terras tum superiores tum inferiores usque ad Urbem Regiam, item Alexandriam atque in medias partes, inter laudes et convicium iter intendit et firmo gradu perrexit, munibusque suis in horas perfunctus est, non solum clero ordinando et sacerdotibus suppeditandis, sed etiam omni populo fidelium consolando, confirmando, erigendo et corroborando.

p. 372 Quondam vero terras Orientales circumiens in montem Izalam venit, vicumque intravit cui Gumtha [i. e. fovea] nomen est. Ibi morans incantatorem vulgus praestigiis seducentem invenit. Cujus famam quum audivisset Beatus eum ad se duci jussit. Quumque adveniret, eum hoc modo allocutus est: „Cur, vir sceleste, nefarie et fallaciter agis et de viis rectis Domini declinas? At obmutesce; ne loquaris neve audias nisi Christum confessus eris". Atque lingua ejus confestim obtorpuit auresque occlusae sunt, atque ipse lapidis similis factus est. Plebe summo stupore capta ex imis pedibus istius Judaei incantatoris Satanas Aethiopis specie processit, qui vehementer ululans exclamavit: „Eheu Jacobum episcopum, qui a puero me pupugisti". Quum vero a Sancto objurgatus esset, manibus super caput sublatis e vico profectus est. Beatus autem vici incolas allocutus est: „Ecce fugit Satanas; jam a Domino illuminamini".

Errabant autem illius vici incolae haeresi Chalcedonensi, ad quos convertendos diu illic moratus est. Deinde in urbem Edessam venit; quumque fideles ibi habitantes sermonibus ejus recrearentur, derepente juvenis quidam nobilissimus, cui nomen erat Theodorus, in cubiculo suo aestivo mortuus est, itaque civitati magnam moestitiam paravit. Sed luctu et fletus suspiriorumque voce auditis Beatus proximos rogavit, quid sibi vellet ille clamor quo urbs turbaretur. Qui quum respondissent, Theodorum juvenem nobilissimum subito mortuum esse, ac se contendere eum propter peccata suorum parentum obiisse, sanctus Jacobus: „Imo vero", inquit, „ut Deus propter eum celebraretur". Sed incolae urbis Beatum illico domum mortui euntem riserunt, rogantes, quid vellet iste homo

pannosus? Beatus autem immotus precandi causa humi procubuit. Ubi vero surrexit, coram universa civitate mortuum hoc modo appellavit: „Per p. 373 Dominum nostrum Jesum Christum, cujus natura una et indivisa est, nostra causa in crucem sublatum, te obsecro ut surgas et ambules". Ea vix locutus erat Sanctus quum ille juvenis subito quasi e somno experrectus surrexit. Parentibus autem et propinquis rogitantibus quid ei obtigisset, declaravit, „sibi in lecto jacenti virum igneum supervenisse, qui nutu manus animam sibi ademisset. Deinde se hunc sanctum et duos monachos senes Deum pro se orantes vidisse. Virum igneum cum illis missum esse, qui etiam omni illorum praecepto obtemperaret; hunc animam suam ademptam in corpus reposuisse. Quare Beato aures praeberent et fidem haberent, ut omnia dona ab eo acciperent". Multi igitur Beato crediderunt atque obtemperarunt.

Paulo post ille ecclesias et monasteria circumiens etiam duos fratres in monasterio Mar Qajumae agitantes convenire voluit. Quare ubi ad multam vesperam advenit, quum rota solis prope dimidia occidisset, animo forti cum Deo certavit, hoc modo locutus: „Sol, minister creaturarum et creatura Dei; per Jesum Nazarenum te obsecro ut te retardes dum hoc monasterium intraverim". Tum sol se retardavit neque occidit antequam Sanctus monasterium illud intravit. Invenit fratres summo solis stupore affectos, quibus rogantibus, quid illud miraculum solis sibi vellet, Beatus hoc ita respondit: „Num adeo dubitatis ut non memineritis illius Domini: „„Si vobis fides inesset magnitudine grani sinapis, huic monti diceretis ut in mare rueret, atque ita fieret?"" Deinde ingressus alterum fratrum ibi agitantium gravi morbo implicatum invenit; quem rogavit, utrum ad Dominum transire an ad poenitentiam reservari vellet? Quum vero ille declarasset, se malle vita excedere ut cum Christo esset, dixit Beatus: „Mane te sepulturi sumus". Atque frater, cujus causa totam noctem officium recitavit, revera mane obiit. Sed alterum fratrem, qua erat ille fortitudine, juste decoravit: „Dominum p. 374 nostrum ei vitam non condonaturum nisi annuam; pararet viaticum ad exitum necessarium".

Inde profectus urbes et vicos et regiones circumiit, et Constantinopolin, in Urbem Regiam pervenit, ubi exstitit ipsius potentia. Virgo enim, civis cujusdam filia, subito a daemone victa est, ita ut vociferaretur et spumas ageret. Quam quum oleo precum unxisset, daemon ex ea excessit. Ipse autem Regi nunciavit, quoties id expedire videbatur, quaecunque in omni regno Romano eventura erant, ita ut fama ejus propter miracula peracta velut aromata exquisita passim volitaret. Fama igitur miraculorum audita reges Romanorum Persarum gentesque multae et longinquae Sanctum remorantem mirati sunt et valde celebrarunt. Ceterum episcopi sectae Chalcedonensis, Sancto ubique irati, eum prehendere volebant, quem

invidia inebriati dilacerarent. Neque vero persecutoribus, vitae suae insidiatoribus, passim minacissime insequentibus traditus est, quia gratia divina tegebatur. Quocunque enim ire voluerat, inde, si forte una nocte unoque die officiis suis omnibus perfunctus erat, postero die quadraginta millia gratia divina perrexit, atque ubicunque cupiverat adesse, ibi gratia Spiritus indefessus aderat. Neque enim quamdiu in vivis fuit et opere functus est, jumento vectus est. Quum vero in monasterium suum venisset, Deo supplicavit de salute totius ecclesiae. Porro eo tempore laboris per decem dies inediam sustinebat pane arido sustentatus. Quondam vero eum inter edendum obdormientem oravit discipulus ut super tegetem paululum dormiret. Beatus autem: „Angelis", inquit, „si persuadebis p. 375 ut dormiant, mihi jam persuadebis. Haec enim opera sancta infinita sunt, et a me petis ut me somno recreem?" Neque enim more hominum dormiebat, sed per omnem vitam vigilabat, et si forte obdormiverat, sedens paululum dormitabat, deinde surgebat ad officia facienda.

Sancto vivo etiam in omni Mesopotamia, inprimis in agro Tellensi, propter peccata hominum sitis fuit, usque eo ut ipsa flumina exarescerent. Qua re cognita multorum pagorum itemque fororum multorum incolae congressi sunt ut ad sanctum Jacobum adirent. Cujus ad monasterium aggressi eum in cella invenerunt. Quum vero cum eo de pluvia loquerentur, et ipse capite inter genua demisso magno fletu precaretur, multitudine circumstante aër caligine obvolutus est et nubes tres dies noctesque continuas pluviam in terram emiserunt. Igitur omnes Deum celebrarunt indeque laeti abierunt.

Quid dicam de magnitudine portentorum ab illo servo Dei inter creaturas factorum? More enim sanctorum Apostolorum eos miraculis obstupefecit, qui eum prehendendi causa persequebantur. Imo saepius ei occurrentes ipsum rogarunt, nonne Jacobum istum impostorem centone indutum vidisset; ille tamen effecit ut in eundem tractum redirent quem ipse transierat: „Illum sero tali loco agitasse; jam eum persequerentur". Ejus fama quotidie ab alio oppido in aliud exiit. Nec quidquam auri neque argenti secum portabat, nec comitem sinebat pecuniam nec cibi quidquam ferre, et quotidie mansionem cita via pergebat, neque solitum et durum nasiraeatus jejunium relaxare volebat. Neque igitur homines cum eo nisi paulisper iter facere neque ei ministrare sustinere poterant, p. 376 idque ea causa quod angelicum victum ejus quotidianum sufferre non valebant. Nam vir fortissimus, ut supra diximus, pedibus ibat nec jumenti indigebat, quandoquidem non solum gratia divina corroborabatur, sed etiam corpus ejus suapte natura et temperamento firmum, operibusque nasiraeatus lapidis instar obduratum erat.

Numerum autem fidelium in dies auxit, et quamlibet rem curando adversariis

magnam injecit perturbationem. Itaque plurima agmina persecutorum, equi et equites, eum insecuti sunt et sibi invicem occurrerunt; atque accidit ut inter eos incideret, neque illi eum viderent. Qua re audita Justinianus Rex jam magnum aliquid iis promisit qui illum ad se duxisset. Multi se eum ad Regem ducturos polliciti, trecenos daricos acceperunt. Quum vero montes, speluncas, deserta, vicosque sedulo scrutati essent nec servum Domini invenissent, pudefacti redierunt.

Sanctus Jacobus autem peregrinans in omni regione et in omni urbe sacerdotes profudit; quare si quis dicat centum millia sacerdotum ab eo facta esse, putem eum veritate non deerrare. Confirmavit enim fidem ecclesiae, quae propemodum defluxerat, haeresesque fortiter impugnando cornu ecclesiae deflexum erexit. Fideles enim ante Beati tempora plus decem annos mysteriorum divinorum, eorumque liberi baptismi expertes fuerant, neque enim unus sacerdos orthodoxus conspici potuerat. Beatus autem, Syria presbyteris, diaconis, et episcopis implenda, cornu demissum ecclesiae erexit et firmavit. In regno quoque Persarum multos episcopos fecit fidelibusque literas encyclicas verae fidei orthodoxae plenas misit. Erat enim firmus in doctrina divina et peritissimus confessionis orthodoxae p. 377 defendendae; atque haereticos ditis e Scriptura haustis elingues reddebat, neque argumentationem ejus etiam versuti interpellatores refutare valebant.

Postea omnis urbs, omnis regio, omnis vicus et quodvis sodalitium monasticum: „Jacobus, Jacobus" dixerunt atque ejus recordata sunt, „quem nisi Deus ecclesiae suae misertus suscitasset, mox ea periisset". Firmiter enim tuitus est fidem a Jacobo primo Hierosolymae episcopo traditam, atque omnem ecclesiam nitore implevit. Itaque partes orthodoxae et haereticae sibi occurrentes inter se rogabant: „Quales estis?" Tum orthodoxi nostri: „Adhaerescimus," ajebant, „fidei sancti Jacobi principis Apostolorum, quam hodie divus Jacobus praedicat." Adversarii autem: „Ephraimi Amidensis" aut „Joannis Sirimensis [1]) sumus." Inde in omnem Syriam et Armeniam atque in partes Persarum dictum exiit: „Fidei Mar Jacobi;" at in partibus Alexandriae et Aegypti hoc vulgatum est: „Theodosii sumus;" quare Aegyptii dehinc Theodosiani, Syri Jacobitae appellati sunt.

Jacobus autem ille vir sanctissimus et vita sua et integritate et acri contentione adversus inimicos et gravi dimicatione a juventute ad senectutem facta, praesidium et firmatorem fidei atque actorem miraculorum divinorum se praestitit. Quondam enim mense Ab [2]), sole flammeo vehementer ardente, ipse

[1]) Patriarchae CPolitani A. D. 565—577.

[2]) I. e. Augusto.

et discipulus minister ejus clam iter facientes in montem Sinai ad sanctos ejus loci visendos, ubi ad desertum pervenerunt, psalmos divinos canentes plus quadraginta millia per jejunium assiduum et protractum fortissime perrexerunt. Sed discipulus Beati siti exhauriri et deficere incipiens id magistro dicere verebatur. Tandem vero elanguescens et de vita desperans magistrum inclamavit:
p. 378 „Subveni mihi, pater, nam siti pereo". Beatus autem se convertens, quum eum jam deficientem videret, „Ora," inquit, „ac misericordiam Dei invoca, donec ad te redierim." Deinde in vallem parvam et vicinam discessit, ubi in genua procumbens Deo preces obtulit. Quumque senex vix locutus esset, fons aquae eo loco prorupit. Tum ille discipulum advocans: „Veni," inquit, „et bibe, mi fili, et saturare dono Dei." Atque frater accurrens, quum aquam videret in solitudine deserti, Deum magno stupore laudavit, quod Sanctum suum audivisset. Deinde postquam bibendo revaluit, Dominum doni causa laetus celebravit. Ubi vero ad montem Sinai venerunt, Beatus locis sacris adoravit, et benedictionem sanctorum ibi agitantium accepta in suum monasterium, ubi eruditus erat, rediit.

Attamen denuo profectus est ad terras gentium fidelium visendas. Quia ecclesia Amidae urbis metropolitanae bello sive deportatione Persica eversa et collapsa deinde jussu regio refecta erat, cives eam a Beato dicari cupiebant. Itaque ad eum venerunt rogatum ut secum iret. Quos quum antecedere jussisset, ipse postveniens urbem intravit. Sed mulier quaedam e primariis urbis ad januam ecclesiae paralysi affecta jacebat, Beatumque praetereuntem magna voce appellavit: „Domine miserere mei". Quam ubi dextra porrecta prehendit, Sanctus: „Jesus Christus", inquit, „te sanet, mea filia". Atque extemplo illa revaluit et surrexit atque ecclesiam intravit. Sancto autem ingresso ad ecclesiam solemniter dicandam, Deus multitudini congregatae miraculum ostendit. Chori enim angelorum visi sunt celebrantes, exsultantes, in intimo sacrario laetitiam agitantes hymnisque se delectantes. Sed ecclesia dicata et sacerdotibus ejus et diaconis
p. 379 completis, Beatus, praefatus illos aerumna oppressum iri, illinc profectus et.

Paulo post in omni urbe atque etiam in vicis complures, aerumna et vi vehementi et imperiosa commoti, fidem ecclesiae abnegarunt ac defecerunt ad Synodum Chalcedonensem exsecrabilem. Vix autem a Deo defecerant, quum Deus quasi eos redarguturus toti Mesopotamiae, inprimis Amidae, Carrhis, Edessae, Maipheractae, propter peccata hominum rabiem et mentis coecitatem injiceret. Itaque paucis exceptis genus humanum afflictum est, idque praesertim Amidae. Ulularunt enim homines, carnemque propriam mordentes subsiluerunt insani. Quae quum Maipheractae, Carrhis, et Edessae modice fierent, in urbe Amida, potissimum inter pueros et puellas, summa insania regnavit. Eo aspectu incolae magno affecti sunt dolore eorum quae urbi suae obtigissent. Itaque ad

sanctum Jabobum confugerunt, quem lacrimosi rogarunt ut se curaret. Sanctus autem, „Quid"? inquit; „Dominum, quem abnegatis et quem unum et indivisum in duas naturas divisistis, vestri miserturum esse vultis? Mihi autem si aures praebebitis, Deus vobis aderit". Tum illi lacrimosi: „Voluntati tuae, pater, obtemperabimus; at redime nos ex hac aerumna acerrima". Itaque iis morigeratus cum iis Amidam abiit. Quum vero urbem intrasset, homines insani conspectum ejus fugientes intra parietes evadere coeperunt. Beatus vero ecclesiam ingressus ture allato ante altare odores posuit. Quo facto praecepit ut omnes vicos domosque urbis atque inter moenia urbi circumjecta circumduceretur. Erat autem dies dominica. Sed sacrificio oblato et eucharistia perfecta homines coeperunt ad sanitatem reverti et resipiscere ac Deum laudare. Vespera autem turibus denuo positis Beatus precatus est, eorumque causa totam noctem supplicia Deo obtulit. Atque altera hebdomadis feria quum sol illuxisset, nemo aegrorum p. 380
relictus erat quin resanuisset et resipuisset; quamobrem cives omnes clamare coeperunt: „Laus Deo", ac misericordiam Dei quam studiosissime invocarunt. Beatus autem postquam eos jussit vestes atras induere multosque dies in atris manere, statim magno honore et magna pompa ex urbe abiit, omnibus Deum dilectorem mortalium una celebrantibus [1]).

Beatus vero Maipheractam et Tellam et Edessam atque Carrhas profectus, eadem peregit; nec quisquam obiit eorum qui isto malo laborabant. Paucis diebus post, quum in suum monasterium rediisset, Beatus sodalibus sui monasterii nocte quadam convocatis hoc modo locutus est: „Doleamus, patres fratresque, populum Domini. Nam pastor bonus, patriarcha noster beatus, sanctus Theodosius Alexandrinus, in habitacula sanctorum transgressus, nobis ademptus est. Spiritum enim hac nocte Deo reddidit".

Erat ille annus 887 [2]) ex numero Alexandri Philippi filii. Haud diu ante ante Chosroes rex Persarum, Cavadis regis filius, omnibus copiis profectus, quum oppida et vicos ad Euphratem sita delevisset et Batnas urbem cepisset et eruisset, urbem Edessam aggressus est ut ea potiretur. Quam quum copiae ejus prae multitudine praesidiorum solidisque moenibus capere non possent, animi aeger erat. Venit autem vir machinarum bellicarum callidus, nomine Cometes, emissarius et homo fraudulosus, qui omne convicium in nobilem populum Syriacum apud Chosroem emisit, eique suasit ut copias suas juberet contra urbem circum moenia

---

[1]) Monet Kleyn, qui Dionysii Telmahrensis partem ineditam inspexit, ipsum Joannem nostrum, cujus relatio de eadem peste illic servata sit, nihil de miraculo nec de Jacobo illic praesenti commemorare.

[2]) Lege: 877, i. e. A. D. 565—566.

domus et turres struere, ut eam expugnarent. Quo consilio perspecto Edesseni erant animo anxio et turbido. Eodem tempore beatus Jacobus Edessae aderat. Quem quum viri prudentissimi intelligerent a Deo illuc missum esse ut urbem p. 381 eximeret ex obsidione, cives cuncti occurrentes ei hoc modo locuti sunt: „Ora Deum, pater noster piissime, ut nos vindicet ab isto homine violento ejusque imperio nefando". Beatus autem: „Nolite timere", inquit, „vos exigui animi, modo fidem habeatis Domino nostro. Hac nocte enim Deus illum fugabit ita ut Sanheribum Hierosolyma depulit. Simulatque illuxerit vestris in finibus nemo Persarum reperietur". Beato igitur totam noctem precante species horrida subito media nocte Chosroi regi se obtulit, videlicet equi ignei equitesque flammis circumdati, qui eum hoc modo appellarunt: „Agedum, abscede ab urbe nostra; quod nisi feceris, simulac sol ortus erit, te et tuas copias omnes trucidabimus". Quam speciem intuitus Chosroes vehementer vociferatus copias suas obsidium urbis raptim solvere jussit, atque ubi illuxit nemo Persarum circa urbem repertus est. Itaque evenit Sancti praedictum, et Dominus propter Sancti preces urbem exemit [1]).

In eadem urbe erat vir coecus ex urbis primoribus et nobilissimis. Is miraculis auditis, quum nonnullos suorum jussisset se ad Beatum ducere, haec ei locutus est: „Miserere mei, domine, ita ut Dominus tuus Timaei Bartimaei hominis coeci misertus est. In nomine Ejus redde mihi lumen ut cernam, quo Ejus nomini mea causa gloria sit".

His auditis Beatus prae dolore flevit. Sed animo firmato eum ad se venire jussit, qui gloriam Dei aspiceret. Qui quum ei appropinquasset, oculis ejus dextram imposuit his verbis usus: „Domine noster Jesu Christe, fundator et creator nostrae fabricae, qui es individuus et unus et unicus, in tuo nomine pupillae hujus coeci lucem vidento". Tum vir coecus lucem statim aspexit plebe mirabunda, Deum laudante, et clamante: „Revera hic vir Dei est".

Urbe relicta Beatus profectus est ad beatos monasterii divini Bar-Aphthonii salutandos. Maxime enim illud, quod nuper restitutum erat, propter multas p. 382 ejus virtutes diligebat. Quod quum intrasset, et ordines sacerdotum complevit et more suo operatus est. Quondam vero quum eucharistiam faceret, Arabs quidam nuper baptizatus eo forte venerat. Is ignem vidit de coelo delabentem et linguas flammeas hostiae insidentes, atque choros angelorum sanctorum caput inclinantium ante altare divinum, quos nomina omnium divina mysteria communicantium, tabulae vitae inscribentes aspexit; quare credidit ille barbarus ac Deum laudavit.

Inde ad ecclesias Asiae visitandas profectus Beatus omnes terras verbo divino

---

[1]) Notat Kleyn, hanc narrationem fabulosam ex iis ortam esse quae nos docet Procopius de Bell. Pers. II. 12, 26, 27, quorumque ultima ad A. D. 544 pertinent.

curavit, atque in propinquas et longinquas praedicationem Evangelii transfudit, quamobrem Pauli viri maximi similis esse putabatur; idem officio suo perfunctus est et fidem suam immaculatam praestitit. Regnante Justiniano Rege Romanorum impositionem manuum adeptus, ad regnum Tiberii, successoris Justiniani [1]), per quadraginta annos ecclesiae Dei praesidio fuit; nec semel in his quadraginta annis de via justitiae decessit nec lingua ejus cessavit verba divina loqui, donec aetate longissime provectus erat.

Ubi vero consenuit, in ecclesia offensio tristis exstitit, propterea quod Paulus patriarcha et sanctus Mar Jacobus pro Domino zelantes, quamdiu vixerunt de vero dimicarunt. Sanctus Jacobus autem, ne discidium ecclesiae oriretur, clam consilium cepit Alexandriam ire ad fideles corrigendos [2]). Igitur cum octo episcopis festinato Alexandriam, ut jam dixi, profectus est; dum omnes de incepto suo celabat. In itinere autem venerunt in monasterium nomine Casium, in provincia finibusque Aegypti situm. Quod quum intrassent, ibique vigilarent et precarentur, Sanctus illis dixit: „Orate, fratres, quia Dominus mihi ostendit, et me et tres vestrum hic mundum relicturos vitaque temporaria excessuros esse".

Qua re praedicta cum prima luce mortuus est unus ex episcopis comitibus p. 383
ejus, qui antistes monasterii Qarthaminensis fuerat, cujus causa senex sanctus sacra fecit. Sergius quoque, syncellus ejus et ipse episcopus, morbo captus et mortuus est. Tribus diebus post beatus Jacobus, ille vir divinus, lux totius orbis terrarum, tandem morbo correptus obiit spiritumque Deo reddidit. Igitur quo tempore Deus statuerat ut Beatus defessus a labore requiesceret, ille Paulus secundus, discipulus verax et defensor religionis, itemque minister Sancti atque illi omnes, intra duodecim dies patribus sanctis et doctoribus ecclesiae adjuncti sunt, id quod summam movit admirationem. Deinceps in terras omnesque partes orbis terrarum fama exiit, pastorem ecclesiae requievisse. Sed comites ejus summo stupore capti, magna moestitia in Syriam redierunt. Beatus autem a monachis monasterii Casii magno honore sepultus est.

Omnis tum Syria morte senis dolebat, atque permulti ad monasterium ejus aggressi sanati sunt. Etiam cives ejus dolorem magnum passi sunt quod ossibus ejus carerent. Quum igitur deprecationem ejus semper invocarent, vis divina quae ossibus Sancti inerat, iis affuit. Deo igitur qui eum elegit gloria sit et nunc et semper atque in aeternum. Amen.

---

1) Lege: Justini, ut compluries in horum scriptorum exemplaribus.

2) Ipse Joannes, ut monet Kleyn, Jacobi consilium ignorat; cf. Hist. Eccl. P. III, l. IV c. 33.

JOANNIS EPISCOPI EPHESI

SYRI MONOPHYSITAE

HISTORIAE ECCLESIASTICAE FRAGMENTA.

I.

p. 363 Ex Ecclesiastica Joannis Asiae episcopi, de Theodoreto.

Theodoretus quum ab episcopis Synodi Chalcedonensis receptus esset, iique malitiae ejus assensi essent, vafrum se praestitit; atque illos vilipendit. „Quid?" inquit; „fermento doctrinae Nestorii, quod istis gustandum dedi, delectati sunt necne?" Ita clamavit in ipsa Synodo Chalcedonensi. Audacia enim libere usus est, quia sectatores Nestorii Regem vehementer adhortati erant, ut Theodoretus Synodo praeficeretur, eoque auctore omnia decernerentur. Itaque e Regis imperio libertatem istam concepit. Imo ipse dicitur definitionem effinxisse quam Synodus postremam statuit.

II.

A.

Item ejusdem viri sancti Mar Joannis Asiae, ex libro Ecclesiasticae de persecutione fidelium Justiniano [1]) regnante ab haereticis facta anno 831 [2]). p. 289

Ea est persecutio qua Paulus Judaeus [3]) omnes vexavit ecclesias et monasteria omnia ceterosque Christianos totius Orientis, ac praeterea coenobia tam magna quam parva monachorum verecundorum. Et in omnibus partibus Antiochiae, Chalybonis, Apameae, Mabugi [4]), in omni Arabia et Palaestina, omnibusque in civitatibus Austrinis et Septentrionalibus, atque in deserto anachoretarum et usque ad fines Persarum; itemque in ceteris civitatibus et partibus totius Orientis homines exturbati sunt et disjecti; qui quum comprehensi essent, catenis vincti et in carcerem inclusi atque omni supplicio omnique tormento cruciati sunt. Alii bonis proscriptis nulla misericordia necati sunt verberibus; aliis copiae Romanorum armigerae et barbarae et chorepiscopi et periodeutae ceterique persecutores obstiterunt, qui eos passim ex alia terra in aliam vehementi persecutione exturbarunt, imo quasi pagani essent, quibuscum scilicet illis saepe res fuerat, absque ulla clementia, barbare, et crudeliter virgis gladioque percusserunt, timore Dei nequaquam infrenati. Atque etiam ceteros fideles, qui exturbatos in vicos suos domosque suas recepissent, depraedati sunt et verberarunt atque extorserunt. Una igitur et rapida procella persecutionis durissimae in omnes terras, in omnes urbes, in omnes vicos simul triste ac vehementer invasit. Uno nodo miseriarum cunctis ecclesiis, monasteriis, urbibus, et vicis, quin etiam deserto anachoreta- p. 290
rum, incolarum solitudinis, in omni civitate, pago, gente, imo in omni regione,

---

[1]) Lege: Justino.

[2]) A. D. 520—521.

[3]) Antiochiae patriarcha A. D. 519—521.

[4]) Bambyces s. Hierapoleos.

bona non solum ecclesiasticis, monachis et monialibus, verum etiam secularibus, mulieribus, et infantibus assidue cum aviditate et saevitia erepta sunt, qui omnibus modis exagitati, exterminati, illusi, in diversas terras diversaque exsilia ejecti, omne tormentum, omne malum passi sunt, ac fidei verae, rectae, et immaculatae causa omnem susceperunt miseriam.

Haec quorum historiam breviter scripsimus pro narrationis modulo, etsi multis libris describantur, nemo omnino sit qui ea oratione complecti valeat, quoniam majora sunt quam quae enarrentur, ea praesertim quae temporibus Pauli Judaei, Euphrasii [1]), et Ephraimi monasteria totius Syriae, videlicet virorum et feminarum, Occidentalia et Orientalia, tam magna quam parva, summa patientia perpessa sunt, quippe quae omnem persecutionem, omnem miseriam, omne tormenmentum, famem, sitim, frigus, nuditatem duram perpetuo fortissime paterentur. Ex quibus nonnulli hodie quidem aliquo loco considerunt, cras vero, interdum jam vespere, indidem expulsi sunt, neque ut viatores, sicubi sodalitium quodvis residebat, digni facti sunt qui admitterentur ad pernoctandum. Plerique igitur veluti ferae in campo, in arvis et montibus vagantes sub divo pernoctarunt; imo hieme durissima accidit ut totam noctem in pluvia, in nive, in gelu transigerent, propter frigus acre et rigorem durae hiemis ventis flantibus conglobati saxisque insidentes, nec quidquam iis esset substratum, ita ut nemo eorum in latus inclinari neve humi procumbere posset.

p. 291 Etiamtum fidelibus accidit ut a persecutoribus coenobiis suis expellerentur, de columnis descenderent, e clausis exirent vel statione sua avellerentur. Multis monasteriis alia ejusmodi persaepe obtigerunt; quae quum post officia canonica hora vespertina considerent ad ea gustanda quae Deus miserat, persecutores supervenientes illos fustibus adorti sunt detruseruntque de mensis instructis et de pelvibus impletis; quo facto ipsi considentes cibos illis apparatos exederunt. Illi autem esurientes et languidi mente concussa exierunt, inter quos multi senes multisque infirmi erant, anus aetate provectae et viri de columnis degressi, itemque homines qui clausa sua jamdiu reliquerant. Tanta igitur tormenta et angustias et clades acerbas omnis praesertim ordo monachorum et monialium pertulit durante Pauli vita; [primum Syriae incolae] ac deinceps ceterarum regionum usque ad fines Persarum.

Quum igitur una ac vehemens persecutio totum invasisset gregem eorum qui a Synodo Chalcedonensi esse noluerant, et Paulus unum annum implevisset, Rex videns homines propter hujus violentiam se secernere ab ecclesia, et multa per-

[1]) Patriarcha ab A. D. 521 ad 526, quo in terraemotu Antiocheno periit.

cipiens nefaria ab eodem commissa, eum ab ecclesia removit. Qui mox etiam e vita excessit ut coram Dei justitia rationem earum rerum redderet, atque, ut scriptum est, praesens meritas peccati poenas lueret.

B.

De persecutione monasterii Orientalium Edesseni et ceterorum omnium coenobiorum totius Orientis et Occidentis.

Monasterium illustrissimum quod Orientalium dicitur Edessenum, postquam renunciavit Paulo quem viderat veritate infirmum esse, decessit de more eucha- p. 292 ristiae ex ecclesia Edessena capiendae, quia decreverat suo in monasterio eucharistiam sumere. Neque igitur illi ex ea ecclesia ullam ceperunt eucharistiam; id quod ceteri quoque Edesseni et Amidenses imitati sunt. Ceterum maximum quemque poposcerunt ut Synodum Chalcedonensem et tomum Leonis et quemcunque novissent dixisse aut confessum esse, in Christo post conjunctionem duas esse naturas, exsecrarentur chirographo ac respuerent. Omnes igitur exsecrationem subscripserunt, ita ut vel januis cujusque monasterii eadem extrinsecus inscriberentur. Id omnia fecerunt monasteria totius Syriae.

Monachi autem monasterii Orientalium dura tempestate a Pharesmane militiae praefecto expulsi sunt, auctore Asclepio episcopo Edessae, viro scelestissimo[1]. Quum vero poscerentur et cogerentur ut exirent, rogarunt eos, cur postularent ut hieme tam acri egrederentur; ne barbaros quidem immisericordes id esse facturos; inter se multos senes et aegros esse, qui lecto tenerentur neque humi pedem ponere possent. Tum Pharesmanes Asclepium jussit jumenta et camelos iis dare quibus veherentur.

Ita duobus diebus ante festum Natalicium aegros et senes lectulis transferentes profecti sunt. Quorum exitu audito omnes urbis cives, viri, mulieres, senes, pueri, adolescentes, et infantes, ex ultima urbe accurrerunt ut eos conspicerent eorumque benedictionem acciperent. Qui ubi primum viderunt persequendo exagitatos, exterminatos, egressos, lamentatione acerrima clamorem sustulerunt, quum praesertim senes et aegros lectulis portatos aspicerent. Clara voce fleverunt et luxerunt: „Vae nobis quod nostris diebus res Christiana periit. Vae nobis; quid accidit diebus nostris? Vae nobis; quid oculis nostris videmus aetate nostra fieri? p. 293

---

[1]) Secundum Chronicon Edessenum (Assem. Bibl. Or. I p. 411) hoc factum est die 24 m. Octobris A. D. 522, postridie quam Asclepius sedem occupavit.

Imo fidei Christianorum interitum! Quo tandem vita nostra ruitura est post istud spectaculum paganis dignum exhibitum et fidem perditam atque aspectam persecutionem et fugam servorum Dei?"

Atque viri et feminae luctu tam tristi volitantes pedes beatorum comprehenderunt, quibus oculos applicarent, ac se ipsi lamentatione maxima et tristissima commiserati sunt. Itaque magna vi hominum ad diem secundum et tertium comitante, omnes crucem suam suscipientes profecti sunt, quibuscum etiam haec monasteria egressa se conjunxerunt: monachi Mar Zacchaei [1]) et Mar Cononis, monachi Exedrarum, monachi Animarum, monachi Mar Samuelis, monachi Hendicanae [2]), monachi Eusebii de lapidibus, monasterium Mar Juliani senis a fluvio Medorum, ceteraque monasteria. Coetus ille numerosus et illustris omnis festo Natali se contulit in monasterium Mar Salomonis Nasturtiorum [?]. Tum acri studio incensi beati omnem gregem monachorum et secularium hoc modo affati sunt: „Quoniam sua quisque manu subscripsimus, et Synodum Chalcedonensem ac tomum Leonis viri scelestissimi exsecrati sumus, atque hoc die festo eucharistiam sumpturi sumus, scitote, quicunque non fecerit idem quod nos, nec sicut nos exsecratus sit, ei nos eucharistiam esse negaturos". Quo audito omnes libenter exsecrati, Dominum nostrum celebrantes communicarunt. Sed hominibus secularibus omnique plebe dimissis solus coetus monachorum Tellam de Mauzelat se contulit. Atque tota civitas iis magna moestitia magnoque fletu occurrit, eosque cum aromatis et facibus recepit. Postquam vero unum diem in mona-
p. 294 sterio morati erant quod monasterium Arabum vocatur, ad vicum Tell-Beshmai [3]) profecti sunt, ubi habitarunt in martyrio quod a Mar Çaraeo nomen habat. Ubi quum paucos dies morati essent, Bar-Chili [4]) pessimae memoriae, Amidae episcopus, eos expelli jussit. Itaque versus regionem ad Mardae austrum sitam degressi agitarunt in monasterio nomine En-Hailaph. Ubi postquam sex fere annos et dimidium transegerant, curante Theodora Regina suum in monasterium redierunt.

---

[1]) Dionys. Telmahr. ap. Assem. B. O. I. 304 pro *Zakai* legit *Zoke*, quod nomen Assemanius in Nicolaum vertit.

[2]) Dionys. ib. pro *c* legit *b*. Hendegin audit vicus prope Nisibin (cf. Wright, *Catal. Syr. MSS. Brit. Mus.* p. 1130a.

[3]) Ad Mardae occidentem hic situs erat; cf. Wright, Jos. Styl. p. 40 Angl.

[4]) Sic nomen, quod fortasse Bar-Kilai erat, legit Assemanius.

C.

De Ephraimi descensu in Orientem et de persecutione vehementi ab eo facta, ac de conventu monasteriorum Amidensium.

Ephraimus enim Appiani filius Amidensis, patriarcha Antiochiae, ubi in Orientem descendit [1]), omnem Orientem et ecclesiam Dei omnemque Syriam persequendo valde turbavit. Nam omnem terram urbemque circumiit, monasteria magna et parva exturbavit, ipsas columnas, de quibus homines detraxerat, evertit; alios e clauso ejectos vi barbarorum gladio et fuste coëgit ut sumerent eucharistiam; idem monasteria Amidensium, non solum urbi circumjecta verum etiam tota ea regione dispersa, per Abrahamum Chilaei filium, in proximo capite memoratum, expelli jussit. Qua de persecutione eo ipso tempore facta librum singularem conscripsimus. Quumque magno numero expulsi essent, socii cruce suscepta convenerunt et in monasterium vetus, olim pollens et florens profecta sunt, cui nomen est Tella de Tute. Ubi postquam paulisper morati essent atque se curando convalescerent, numerosae Romanorum copiae et chorepiscopi ac periodeutae missi sunt qui eos depellerent. Simulatque autem copiae Romanae intrarunt ordinesque longos et densos ad officium dispositos viderunt, Deus iis timorem injecit, ita ut putarent illos gigantes esse. Itaque regressi inter se consultare coeperunt: „Caveamus ne pugnemus cum illis, quorum unus, si baculum ceperit, ex nostro numero viginti necabit". Igitur monachis relictis vicos circumjectos occuparunt eosque vexare et populari coeperunt, atque pecus trucidatum comedere; „quoad viri aut feminae istum coetum monachorum tantopere collacrimarent et adirent, se domi eorum mansuros et copiam eorum omnem comesuros et ra- p. 295 pturos esse". Vicani igitur tristi luctu congressi, omnes eos [monachos] orarunt ut sui miserti abirent; sin minus, se cum iis pugnaturos. At illi recusarunt, dicendo: „Quoniam Rex vos, ut perhibetis, jussit nos aedibus nostris expellere, en exivimus; verum jussi non estis nos alio loco exturbare. Sin autem nullum mandatum affertis, etiamsi quinque millia sitis, nec victos nec victores nos exire facietis". Quum vero aerumnam ac luctum totius regionis considerarent, sponte sua profecti sunt in regionem nomine Eremitarum [? Fracturarum], ubi mille numero agitarunt in monasterio quod Populorum audit, tabernaculis in deserto ordinatim contextis, quare castra illorum Christi causa exagitatorum urbs esse videbantur. Accurrerunt igitur omnes vici circumjecti, non solum ad benedictionem accipiendam sed etiam ad aspectum eorum mirum intuendum, idque maxime quum ad officia ordinati constitissent aut ad mensas considerent.

---

1) Auctumno A. D. 537.

Id autem monasterium inter tria territoria positum erat, puta Edessenorum, Amidensium, et Samosatenorum. Sed Ephraimus patriarcha Edessam profectus, Joannem fratrem suum, et ipsum [1] satrapam, cum chorepiscopis et clericis multis ad eos misit qui ipsius verbis hoc modo instanter orarent: „Nonne me novistis filium vestrum ac vestratem esse, inter vos et domi vestrae adultum? Itaque vestrae paci vestroque honori consulo. Propter vacillationem in qua fidei causa versamini, e singulis monasteriis duo tresve mecum, ut apud vos
p. 296 causam dicam, conveniant. Sin potius ad vos venerim, me benigne excipiatis".

Haec igitur et multa alia ubi ego omnisque ille coetus auribus accepimus [2], senes principes conventus hoc modo locuti sunt: „Quodsi, ut perhibet, filius noster et nostras est, desinat nos impugnare. Ipso enim et Amidensi isto auctoribus e monasterio expulsi sumus ut his in montibus arduis et asperis viveremus. Quaenam ei res nobiscum est? Sciat sibique persuasum habeat, neminem nostrum ad se venturum, neque ipsum, si huc venerit, a nobis aliter quam ut persecutorem et inimicum acceptum iri; quaecunque vero nobis intulerit ea nos esse suscepturos".

His breviter ac fortiter dictis Joannes frater illius respondit, se eorum valde miserere, ac pigere se illorum quae passuri essent. Igitur quaecunque dicta erant illi repudiati ipsi [Ephraimo] declararunt. His auditis is qui se filium et civem eorum nominaverat, fornacis Babyloniorum similis exarsit ira, Amidamque misit, unde omnes copiae praesentes velut ad bellum armatae illis pedem inferrent ut omnes captos et vinctos ad se raperent. Quo imperio accepto Bar Chilai manum amplissimam armatam multosque clericos in illum coetum frequentem eduxit. Iis vero contractis et jamjam abituris, principibus monasterii nuncius allatus est turmas equitum armatas pedem sibi inferre; prospicerent quid sibi faciendum esset, quia jam hiemaret. Sed antistites monasteriorum omnes congressi secum reputarunt, se Scriptura non jussos esse pugnare; quamobrem decreverunt ut singuli antistites monachos suos dividerent pro numero sacerdotum,
p. 297 singulique sacerdotes, sive presbyteri sive diaconi, agmen suum ducendum susciperent, ut quocunque ex sua cognitione vellent, abirent; senes vero una congressi, Euphratem transgrederentur, atque omnes exspectarent, dum rei exitum vidissent; id quod revera fecerunt. Omnes tum sacerdotes suum quisque agmen ducentes profecti sunt. Nobis exiguis autem, non obstante adolescentia, ordo sacerdotalis obtigerat [3]. Itaque monasterium omnibus rebus, penore totius coetus

---

[1] Nam Ephraimus Comes Orientis fuerat. De ejus fratre cf. supra, in Comm. de Beatis cap. XXI, pag. 104 vs. 8.

[2] Attamen nostrum jam ab anno 535 CPoli versatum esse scimus; cf. pag. 71 ann.

[3] Diaconatum adeptus est A. D. 528—529 a Joanne Tellensi, qui m. Januario anni 537 captus est.

instructum relictum est; praeter utensilia sacra, scripta, aes, vestes, aliaque ejusmodi, quae suo quisque sodalitio consulentes secum asportarunt. Relictum est quoque nosocomium magnum, ubi plus quadraginta homines erant in variis morbis cubantes, quorum pars periculose aegrotabat; attamen Deo seipsos mandarant. Hi prae hieme dura morbisque acerrimis persecutores fugere nequiverunt. Ceteris autem flumina aspera et tumida in nive cadenti, in ventis, in gelu acerrimo transeunda erant, e quibus capite solo exstiterunt. Quum vero prius omni praefecturae scriptum esset, quicunque aliquem eorum in ullo vico domum suam excepisset, ejus domum proscriptum iri, ipsumque traditum iri capitis periculo, idcirco permulti illorum coacti sunt more bestiarum se abdere in speluncas et cavernas difficiles magnum amnem Euphratem adjacentes, inter quos et nos exigui fuimus. Quorum rerum fama quum in oppida circumjecta exiisset, quicunque a Deo inspirati erant, inter eos propter metum persecutorum convenit, ut media nocte panem, vinum, legumina aliaque ad vitam sustentandam apta illis clam afferrent. Quum igitur eos tanta aerumna obrutos et tam arcte habitantes viderent quam feras in rupibus, vae sibi clamarunt et rei p. 298
Christianae, cui talia obtigissent. Tum [victu] porrecto magno moerore domum redierunt. Alii vero necessitate coacti in Vertebras, videlicet montes inaccessos et nivis plenos [1] ascendendo, in casas caprarum et ovium refugerunt. Itaque omnes passim acri frigore et gelu et loco angusto aliaque aerumna oppressi sunt. Neque tamen Deus optimus, amore eos ditans qui Ipsum invocant, sivit eos affligi, quorum vexationem sui nominis causa sustentam vidisset. Quum vero olim, ut supra diximus, quo tempore ea nobis adolescentibus deinceps per ministros regios facta sunt, nonnulla parte descripserimus, quae plene quidem enarrare omisimus, quia relatio eorum quae illis temporibus ecclesia Dei passa est multos requireret libros, desistimus ea iterum narrare, quae cum illo coetu spirituali per multos annos experti sumus. *Finis historiae persecutionis quam ecclesia ab haereticis Chalcedonensibus passa est.*

---

[1]) Cf. supra Comm. de Beatis cap. XVI, pag. 82 vs. 4.

D.

Item (narratio) de urbibus eversis et demersis et de specie horribili et stella quae antea apparuerat anno 836 [1]).

Regno Justiniani Regis ineunte [2]), antequam illa acciderunt, ab Oriente stella magnae hastae similis apparuit, capite hastae deorsum verso, quae formidolose movens radios longos et unicuique conspicuos emisit; vocant eam Graeci cometen. Qua visione pavor magnus omnes invasit, quod talis stella orta esset et apparuisset ac fulgore et motu tam vehementi rerum mutationes minaciter significaret. Plerique igitur propter illam stellam horribilem visu multa inter se disseruerunt et consultarunt de signis praenunciis seditionis et caedis ac perditionis. Neque ea morata sunt. Mox enim multas pepererunt calamitates et caedos ac sanguinem multorum hominum effuderunt.

p. 299 Anno 837 [3]) Antiochia subito omnibus partibus flagravit, ita ut major pars urbis mox flammis absumeretur, quippe ira Dei, qui eam de vastatione et exitio impendenti praemonuerat. Itaque incendium repentinum sex fere menses in omnibus vicis urbis saeviit. Plurimae in ea animae una cum reliquis ejus aedificiis perierunt. Nec tamen quisquam invenit unde incendium natum esset. Nam summae, quinta et sexta contignationes primae flagrarunt, unde incendium in omnia vicina se prorupit. Igitur Justiniano [4]) septimum annum regnante, scilicet anno 837, Antiochia magna quinta vastatione eversa est. Hora enim septima facta est eversio atrocior et tristior quam quae narrari possit. Nam ira coelestis adeo vehemens et acris fuit, ut quicunque e vi crudeli motus et eversionis atrocis evaserant, eos ignis torreret et conflagraret, et scintillae volitantes, quocunque inciderant, ibidem incendium excitarent atque humus ipse sub cineribus aestuans et ardens omnia inflammaret. Itaque etiam fundamenta cum toto aedificio sublata subsiluerunt et hiaverunt, et subversa ac post ruinam igne consumpta sunt. Quicunque autem evaserant eos veluti ligna ardescentes, quum fugere vellent, ignis obvius torruit et conflagravit. Atque flamma saevissime lambens arsit ira vehementi; e coelo quoque pluviae instar flammae ceciderunt, imo tota urbs omnibus modis subversa collapsa, exstincta, et igne consumpta veluti fornax fla-

---

[1]) A. D. 524—525.

[2]) Ante Kalendas Apriles A. D. 527 de Justiniano Rege sermo esse nequaquam poterat.

[3]) A. D. 525—526.

[4]) Lege: Justino, qui d. 10 m. Julii A. D. 518 (exeunte Seleuc. 829) imperare coepit.

grans flammavit, praeter paucas domos, quae solae in extremo monte vicino relictae sunt. Hae penitus concussae et labefactatae et ipsae alio die subversae p. 300 sunt reliquasque succenderunt. Neque ulla domus, ulla ecclesia, ulla aedicula, ulla maceria hortulana relicta est quin hiaret, scinderetur, collaberetur. Reliquae in pulverem profusum redactae incendio perierunt. Ex imo enim solo lutum fluidum efferbuit et ebullivit, etiam foetor marinus oluit atque aquae effluere visae sunt, ita ut cum luto fervido etiam aquae marinae ascenderent. Sed ecclesia magna a Constantino Victore exstructa, quae dicebatur in omni regno Romano nulla aequiparari, restiterat erecta quamvis rimosa; attamen die septimo et ipsa igne funditus incensa, subito in rudus collapsa est. Ceteris ecclesiis idem obtigit, quae e funesto terrae motu salvae emersae, tandem igne repentino vehementissima ira correptae funditusque subversae sunt.

In eadem urbe Antiochia incolae perierunt quasi in irae torculari, sicut scribit Joannes Antiocheni earum rerum auctor, quoad quidem homines superstites mortuos computare potuerint, aut corpora inventa sint, millia ducenta quinquaginta numero. Multi enim propter festum in urbem convenerant. Sed tertio die post urbis ruinam, nempe die dominica, crux lucida ab occidente in coelo apparuit. Quo spectaculo turbati homines superstites unam fere horam crucem intuiti sunt, clamantes Kyrie eleison. Tum omnibus stupentibus crux nubibus abscondita est. Deinde autem patuerunt misericordia et gratia Dei. Quatenus enim incendium se proruperat, triginta vel quadraginta diebus viri, feminae, adolescentes, et infantes vivi inventi sunt, quamobrem omnes mirabundi profusam laudarunt Dei misericordiam, quod creaturae suae gratiam non negavisset. Per p. 301 omnes eos dies noctesque, imo ad sesquiennium terrae motus perpetim continuavit.

Anno 850 [1]) Pompejopolis [2]) urbs subito demersa est. Ea non solum sicut ceterae urbes terrae motu eversa est, sed in ea etiam factum est portentum horribile. Solo per mediam urbem subito fatiscente et hiante ipsa dimidia una cum incolis in hiatum horribilem ac tristem visu immersa est. Viva igitur, ut scriptum est, in inferos descendit. Quicunque autem in fossam horribilem et tristem inciderant, in intima terrae immersi omnes simul ex terra per multos dies tristissima voce vivos implorarunt, qui quamvis lamentatione ex imis inferis orta cruciarentur, illis opem ferre non poterant. Qua re cognita Rex multum auri misit, si homines obruti servari possent. Quum vero ne una quidem anima ullo modo juvari et servari potuisset, aurum incolis superstitibus, qui ex ira

1) A. D. 538—539.

2) S. Soli urbs Ciliciae.

crudeli et anxia peccatis nostris suscitata evaserant et salvi erant, datum est ad reliqua urbis reficienda.

Itemque anno 851 [1]) Antiochia sextum subversa est. Nam duobus annis post quintum excidium, Justiniano rege, mense Thesrin posteriore [2]), die undetricesimo, feria quarta hebdomadis, hora decima Antiochia sextum subversa est. Eo die per unam horam vehemens fuit terrae motus. Quo defluente murmur ingens, vehemens, et terribile vocis tauri mugientis simile ortum, atque solum tremens p. 302 illo rumore tristissimo quassatum est, ita ut aedificia post excidium refecta omnia subverterentur, moenia et portae urbis, inprimis ecclesia magna et ceterae ecclesiae et martyria aliaeque domus quibus proximus terrae motus pepercerat, omnes praeter paucas collaberentur. Clade excidioque urbis Antiochiae cognitis oppida urbi circumjecta omnia maxima tristitia et anxietate confecta sunt. Atque vici circumjacentes, qui ante refecti erant, omnes decem millium spatio eruti sunt. Nec vero sextus terrae motus Seleuciam laesit nec Daphnen, civitates in diversas partes vigenis millibus ab Antiochia sitas, quae in excidio quinto, non incendio quidem sed solo terrae motu erutae et demersae, et ipsae spectatores timore perculerant. Multi incolae occisi inventi sunt, praeter vulneratos, quorum alii membra fracta habebant, alii variis vulneribus percussi erant. Patebant vero misericordia et gratia Dei, qui non sivisset ignem urbem ut in proximo excidio iterum corripere et comburere. Eorum autem qui vivi evaserant plerique Antiochiam desertam et vastam relinquentes in alias urbes fugerunt; alii in monte urbi opposito e stragulis et indumentis tegetibusque sibi tentoria fecerunt, in quibus hieme dura habitarent. Nam Antiochia eversa et collapsa, terrae motum hiems dura subsecuta est, atque nix cecidit in altitudinem trium cubitorum.

Qui autem in ipsa urbe remanserant, magno moerore lamentati sunt, iidem ramos oleaginos portantes [3]) pedibus nudis nivem transierunt, atque inter casum nivis quum ex urbe in campum ad primum milliarium progressi essent, in nivem procubuere, luctu tristi fletuque vehementi exclamantes Kyrie eleison. Erant spectaculo tristi et horribili visu, quum nive frigescerent colore commutato et p. 303 magno corporis animaeque dolore vociferarentur, atque ore moesto, flendo, patiendo, acerrimoque gelu hiemis depravato jacerent. Sed dum illi precabantur, Christiano cuidam fideli species oblata est. quae eum jussit cuivis incolae Antiocheno superstiti dicere, januis aedium domuum et tabernarum residuarum et

1) A. D. 539—540.

2) I. e. Novembri.

3) Nota ἱκετηρίας apud populum Christianum servatas.

illabefactarum haec inscribenda esse: „Christus vobiscum. Statote". Ergo incolae superstites omnes id domibus quae non delapsae erant inscripserunt, itaque confirmati intrarunt.

Anno 852, id est anno 76 aerae Laodicenae, die altero mensis Conun posterioris [1]), hora octava [2]) Laodicea funditus diruta est a porta Antiochiae ad vicum Judaeorum, et ad mare terra movit. Nec tamen pars sinistra [?] soli ecclesiae beatae Genetricis Dei collapsa est. Hominum autem, qui quidem numerati sint, septem millia quingenti perierunt. Multi Judaei, Christiani pauci vivi, sed vulneribus gravissimis percussi inventi sunt, Judaei ducenti septuaginta quatuor, Christiani quadraginta numero. Ceterum Deo juvante ne una quidem ecclesia subversa corruit, neque in illo excidio ignis saeviit. Rex autem magnam misit pecuniam, qua et Laodicea reficeretur, itaque urbs restituta est et moenia ejus refecta sunt.

Anno 854 [3]) terra movit, quo motu urbs Cyzicus subversa et magna ex parte collapsa est, muri pleroque dejecto aut diffracto; dum ea pars quae non ceciderat, prona et inclinata quasi labaret relicta est.

Eodem anno tempore vespertino ab occidente apparuit stella magna et horribilis, hastae igneae similis, quae magnum fulgur sursum emittebat; ex hoc, quod p. 304
et ipsum valde splendebat, exibant parvi radii ignei; quare omnes spectatores pavor cepit. Graeci eam cometen vocant. Eundem in modum per viginti dies orta est oculisque mortalium se obtulit. Postea multi post illud portentum futura exspectantes multa viderunt bella, torrorem evagatum, sitim, pluviae, inopiam atque series devastationum in urbibus factarum, quibus malis definiendis atque ita ut undique relata sunt commemorandis haud sufficimus.

E.

Anno 855 Alexandri [4]), Justiniano rege, pestis gravissima et vehementissima totum orbem terrarum corripuit. Ad hanc historiam inchoandam nos valde juvat beatus Jeremias Propheta, qui et ipse studuerit threnis triste canendis de funesto popularium exitio. Eum jam decebat nunc istud flagellum crudele et

---

[1]) M. Januarii A. D. 541.

[2]) Videtur e margine irrepsisse horae nonae mentio.

[3]) A. D. 542—543.

[4]) A. D. 543—544.

vehementissimum describere vel potius complorare, quo nobis vivis omnis orbis terrarum verberatus est. Neque enim unius urbis Hierosolymae neque unius modo populi Judaei, sed permultarum urbium excidium ei quam maxime lugendum esset, quas ira torcularium similes fecit atque incolas earum omnes velut uvas bellas inclementer calcavit et expressit; imo omnem orbem terrarum, quia imperium egressum est, piscatoris instar stationem ineuntis, et classes, sortes, ordines omnes una promiscuos perculit; cadavera putria quae insepulta in plateis foetebant; domos magnas et parvas, pulchras et eximias, quae subito sepulcro factae sunt incolis, servis et dominis repente pereuntibus, quorum nemo evasit
p. 305 qui corpora mortua domo efferret; etiam eos qui, quum in plateis moribundi decidissent, ventre inflato, ore hiante spectatoribus crudeli erant spectaculo, et oculis distortis manibusque sursum porrectis saniem fluctui similem eructabant, truncis foetidis in angulis, in viis, in porticis domuum, in ecclesiis, in martyriis, imo passim jacentibus nemine sepeliente: naves in medio mari currentes, quae, quum nautae ira subito tacti essent, gubernatoribus sepulcro factae sunt, ita ut fluctuarent corporibusque mortuis dominorum onustae relinquerentur: alias in portum elapsas et a dominis [ad crepidinem] religatas nec denuo solutas; turres quae alia contra aliam gemebant; thalamos sponsarum ornatarum, intus repentina morte oppressarum et horribilium visu; virgines in cubiculis reconditas, quas nemo erat qui e cubiculo in sepulcrum efferret; vias publicas desertas, semitas interscissas; oppida quorum incolae una perierunt, aliaque ejusmodi sermonem et narrationem eloquentissimi cujusque transcendentia. Ea illi Prophetae jam hoc modo lugenda essent: „Vae mihi, nec propter filiam mei populi contritam, sed propter cladem universae sedis mortalium, quae peccatorum suorum causa exstincta est, ac propter universum orbem terrarum jam vastatum atque incolis nudatum". Idem, ut opinor, ex prophetiis suorum sodalium his verbis uti poterat, quorum mortales superstites commonefaceret: „Flete et lugete, ministri altaris; saccis indutis vos domi tenete, cultores Dei, non solum quod desunt aedi Dei vestri far et libamina, sed quia ira peccatis suscitata domum Dei sanctissimam subito sepulcri similem fecit, eaque foetet, pro cultoribus vivis corporibus mortuis impleta". Idem ita dicere pergeret: „Terra in moerore sedeto et incolae ejus omnes lugento, quoniam haud multum abest quin omnes simul tristes la-
p. 306 mententur, non de uno modo corpore mortuo, de uno populo, de singulis hominibus, nec de uno marito juvene morte abrepto, sed de gentibus, de regnis, de finibus, de plagis, de urbibus munitis [morbo] correptis, quarum incolae gement super cadavera foetida quibus refertae sunt".

Quae quum ego miser memoriae mandaturus essem, mens mea magna stupore capta est, quinetiam ob varias causas in animo habui illa silentio transire;

praesertim quum omnia ora omnesque linguae illi narrationi imparia essent, dein quia meditatus eram, siquidem invenirentur qui pauca de multis describerent, cuinam id bono foret, et cujus gratia auctor scripturus esset, quoniam totus orbis jam labaret et corrueret, et generationum series abrumperetur. Tum vero animo reputavi ejusmodi breviarium fieri oportere, castigationis ergo posterorum, etiamsi sicut nos et ipsi fores mortis pulsarent; fortasse metu et agitatione afficerentur qui post nos exsisterent quasi mundi residuum, flagello crudeli quo nos peccatorum causa percussi essemus, et nostra miserorum poena admoniti, ex ira praesenti atque e cruciatu futuro servarentur. Nobis vero, hac aetate quam attigimus, ita cum Propheta lugendum est: „Nostris fenestris mors ascendit, januis nostris intrat, arces nostras diruit;" ea quae a Propheta, ad eventa hujusce temporis spectanti, fortasse de nobis praedicta sunt, quum praesertim illud revera evenerit, „gladium strictum et justos et peccatores necaturum esse;" id quod jam factum est. Utrique enim uno momento torcular esse visi sunt, et corpora mortua et dirupta, et canibus cibo fuerunt et nudi et penitus confusi jacuerunt.

Quum igitur illa clades eveniret, mare juxta Palaestinam et agrum Hierosolymitanum abundare coepit, ac monstra quaedam tremenda simul in mari hominibus p. 307 sese obtulerunt. Atque ea peste ab alia terra in aliam transeunte carabiorum aeneorum species a multis visae sunt, in quibus quasi homines capite absciso cum remis aeneis sedentes apparebant, itaque eo quo debebant navigantes; quae species noctu praesertim horribiles visu et aeri fulgenti similes passim conspectae sunt. In eodem igneo spectaculo homines nigri et capite carentes se obtulerunt, carabio ardenti vehentes et mare velociter percurrentes; quo viso spectatores jam in eo fuerunt ut animo deficerent. Illi autem visi sunt Gazam, Ascalonem, et in Palaestinam iter facere, ubi vix apparuerant quum evanescerent. Igitur etiam in omni Palaestina ea facta sunt, quae res supra de urbe Alexandria memoratas multo exsuperarent, ita ut vici et urbes nullo uno incola relinquerentur.

Etiam aliud indicium irae divinae et justi judicii ostensum est. Nam januis apertis, thesauris desertis, domibusque omni re bona refertis, quum multorum opes, aurum, argentum, aliaeque materiae et deliciae seculi nullo custode relictae essent, quicunque se evasurum ratus quidquam capere et colligere voluerat ut suum esset, eodem die poenas dedit. Civitatem quandam in finibus Aegypti sitam funditus periisse narrant, septem modo viris pueruloque decem annos nato p. 308 in ea relictis. Hi congressi quum totam urbem circumiissent. praeter se neminem ibi superstitem, ceterorumque cadavera putria et conglobata viderunt. Sed die primo et altero, etiam quinto exacto inter se deliberarunt, se fortasse eva-

suros; domos ergo lautiores sibi esse intrandas, quum tam facile factu esset, ut aurum et argentum omniumque rerum copiam colligerent, quibus unam domum implerent; eam suam fore, si evasissent. Iidem igitur ubi ex compacto revera peracto domos locupletes et vacuas audacter intrarunt, domum magnam per triduum corradendo solo auro et argento compleverunt. Quibus onusti quum eam tertio die intrassent, in media domo subito ira tacti ceciderunt, atque omnes super auri acervos momento perierunt praeter puerulum. Solus igitur puer restitit, qui quum eos mortuos omnemque urbem hominibus vivis nudatam videret, consilium cepit ex urbe exire. Ubi vero ad portam urbis pervenit, forma quaedam viri eum prehendit reductumque collocavit in limine domus plenae rerum collectarum, id quod saepius fecit. Vir dives autem nescio quis jam antea in fundos suos ex urbe egressus, quum urbem vastatam esse audivisset, timore percussus foris manserat, sperans Deum sui fortasse misertturum et se vivere passurum. Is nonnullis diebus post, quum assidue precatus esset et poenitentiam egisset atque Deum invocasset, cognito totam civitatem omnino periisse, non abstinuit quin mitteret qui et domesticos suos exquirerent et totam urbem scrutarentur. Itaque dispensatorem cum aliis servis misit, qui vere cognoscerent quae tam domui suae quam toti urbi obtigissent. Hi igitur in
p. 309 urbem profecti, ubi intrarunt circumierunt, nec quemquam vivum invenerunt nisi puerum illum lacrimosum, qui in eo erat ut moerore deficeret. Quem quum invenissent, rogarunt cur illic sederet; quare non fugisset? Narravit iis quaecunque facta erant, indicans quantum illi septem viri collegissent et quid illis accidisset. Etiam cadavera eorum et res ab iis corrasas ostendit. Sed dispensator vix viderat copiam auri, quum eam et ipse confestim habere cuperet, atque pueris quos secum duxerat diceret, ut auri partem auferrent. Sed pueri pavidi responderunt, se id nolle attingere; ipse faceret quod vellet. Itaque ipse ingressus quantum auri potuit jumento abstulit, atque etiam puerum secum duxit, jamjam exiturus. At istum ad portam urbis progressum forma viri accurrens prehendit, et ipsum ac puerum ligavit ac redire coëgit. Quum vero arriperetur, ipse secum reputavit, auri causa hoc fieri; cui ceteri inclamarunt ut id suo loco reponeret, si forte evaderet. Tum ipse et puer domum iterum ingressi ambo perierunt; reliqui autem fuga capta evaserunt.

Etiam in alia civitate in finibus Palaestinae sita daemones angelorum speciem prae se ferentes eodem tempore se obtulerunt et incolas ejus seduxerunt, monendo ut properarent imaginem aeneam adorare. Ea tunc quidem ut cetera signa aenea quae sunt in urbibus supererat, antea vero idolum fuerat paganorum, eadem nomen habebat atque etiam tunc clam adorabatur a parvo numero eorum qui paganitate tenebantur. Hanc igitur daemones omnes cives impulerunt ad adoran-

dum; si ante simulcrum istud adorassent, urbem peste non correptum iri. Itaque illud Psalmi: „Titubant et vacillant ut vinolenti, ac sapientia eorum tota periit", miseris obtigit. Similiter enim illi quia inebriati erant, facinora eorum p. 310 perierunt atque irrita facta sunt irae impetu. Eo enim errore suo impulsi sunt, sperantes fore ut necem effugerent nesciique mortis secundae inde proventurae. Omnes tum procubuerunt et simulacrum adorarunt. Sed, ut vis divina pateret in peccato eorum qui ante simulacrum convenerant, neque etiam alii se darent tali peccato, repente quasi turbo quidam imaginem arripuit et mille fere passus, quatenus prospici poterat, protulit, idque tam sublime raptum summa vi in terram dejecit, quo confractum est et per humum tamquam aqua diffluxit, nec quidquam relictum est. Illos autem mortis gladius adortus est, nec quisquam vespere in urbe vivus inventus est. Ut a Propheta scriptum est: „Omnes perierunt quia immemores fuerant nominis Domini", ita iis obtigit.

F.

NARRATIO ALTERA [1]), DE EADEM CLADE ALIISQUE URBIBUS.

De aliis urbibus et de partibus Palaestinae et totius Septentrionis et Meridiei atque Orientis ad mare Rubrum pertingentibus hanc ob causam affatim memorare nequimus. Neque enim ea quae facta sunt in Aegypto et Alexandriae, sed multo majora, quae quamvis longe abessent, etiam in agro Urbis Regiae fama audita sunt. Ipsi, quo tempore pestis in Palaestina jam grassata est, ibidem versabamur. Ea crudescente e Palaestina in Mesopotamiam descendimus; deinde iter retro vertimus, quum et illuc clades perveniret, et in partes Ciliciae, Mysiae, Syriae, Iconii, Bithyniae, Asiae, Galatiae, et Cappadociae, quas in eadem peste anxia et vehementi a Syria usque ad Urbem Regiam permeavimus, diem ex die una cum omnibus fores sepulcrales pulsantes. Quum igitur vesperasceret, putabamus nocte mortem nobis incasuram; quum vero illuxisset, totum diem excidium p. 311 aspiciebamus. Vicos enim in illis regionibus vastos et luctuosos vidimus, in quibus corpora mortua humi jacebant nullo colligente; alios ubi pauci supererant, qui mortuos efferebant et abjiciebant ac deinde redibant ut idem iterarent, ac si quis saxa provoluta dejecisset, alia peteret et in acervum conjiceret, deinde alia peteret et totum diem provolveret; alios plane vastatos, quorum domus vacuae

[1]) Id est, ut videtur, caput secundum alicujus ex libris, in quos Historia Ecclesiastica divisa erat.

relictae erant; stationes in viis positas, plenas tenebrarum et desertas, quas sine tremore neque intrare neque ex iis egredi posses; pecora relicta et oberrantia, neque ab ullo coacta nec per montes circumducta; greges ovium, caprarum, boum et porcorum, ut ferae deserti mansuetudinis oblitos et vocis humanae quae eos rexerat; rura plena et abundantia omnium pomorum, quae lababant et decidebant neque ab ullo legebantur; arva, in omnibus partibus a Syriae in Thraciam porrectis quas transiimus, frumento erecto redundantia et alba ac metenda, quibus messor deerat; vineas quarum folia, quum tempus resecandi praeteriisset, acri hieme dispersa erant, uvaeque e vitibus pendentes relictae nemine resecante nec calcante. Quî describeres id spectaculum lugubre, triste visu et valde miserabile, nobis iter facientibus diem ex die oblatum? Quid scribet spectator nisi illud Prophetae: „Terra in moerore sedebit et lugebunt incolae ejus omnes"; neque id solum, sed etiam illud aliud dictum: „Terra luxit et in moerore sedit. Luxit tristisque sedit orbis terrarum. Luxerunt fastigia terrae", cetera. Atque idem spectaculum nos
p. 312 etiam illius admonuit vaticinii Prophetae beati: „Terra omnino peritura est, terra vastabitur ac veluti tugurium labefactabitur et scelere suo opprimetur, atque sicut fructus terebinthi et glans a petiolo avulsa deflagratura est".

Ea omnia nobis vivis, nec magno intervallo, sed parvo articulo temporis omnibus modis evenerunt. Anno enim quem ille annus pestilentus excepit, quinquies facti sunt terrae motus vehementes magnaeque concussiones, imo majores quam ut narrari possint, atque ei ipsi Urbi obtingentes ubi agitabamus. Neque ea cito quasi momento transierunt, sed perennaverunt, quoad sepulcrum vivorum omnibus mortalibus prorsus defecit, neque ante cessarunt quam terrae motus omnes deinceps alius alium subsecuti sunt.

G.

Narratio tertia, de urbe regia Constantinopoli isto flagello pestis attacta.

Narrationem nostram, atque ordinem malorum quae nobis peccatorum causa inciderunt, aggressi cetera omittimus, dum acri gemitu et dolore narramus casum Urbis Regiae, qui maxime meretur non solum a nobis miseris, verum etiam, si fieri posset, coelo et terra complorari, licet etiam impares essent modo doloris ut convenit implendo. Quis tandem, fratres, illud spectaculum foedissimum et tristissimum describat? Quis est cujus e pectore suspiria non erumpant, cujus membra omnia non diffluant sicut cera prope ignem liquescit, quum audiverit

quaecunque ibi facta sunt. Jam sinite eos qui illud spectaculum miseriarum, excidii, luctusque suis oculis aspexerunt, de quo nihil aliud dici potest nisi verbum Prophetae cujus questum spectatores earum rerum omnes iterarunt: „Quis dabit capiti meo aquas oculisque fontes lacrimarum? Nam dies noctesque fleo nec desino Babylonem magnam perditam ac deletam lugere; quae ad hunc diem p. 313
usque regio splendore fulserit, cujus autem potestas jam deperdita sit ac deleta, solo Angelo irae regnante omnesque incolas ejus perimente. Itaque clades atrocissima, acerrima, et vehementissima hanc urbem invasit, qua larga Dei clementia et gratia revera patuerunt, et quam non solum minarum et irae, sed etiam misericordiae et vocationis ad poenitentiam exemplum nominemus oportet. Igitur flagellum cunctatum et tergiversatum est donec illuc perveniret, ita ut rex bellum comparans duces suos jubet procinctos esse et arma parata habere commeatumque curare, quia certo aliquo die secum in aciem profecturi sint, utque idem ad oppida circumjecta literas mittit, se venire, proinde parata sint, ne quando venerit, mora sit. Similiter illud flagellum misericordiae Dei benignae per suam cunctationem multos, ut ita dicam, nuncios in aliam atque aliam terram urbemque, imo passim praemisit, ac si quis hoc modo praedicasset: „Convertite et poenitete; peccatorum causa deprecamini atque e bonis vestris viatica vobis comparate justitiae; nam bona vestra supervacua redditum adveni". Ea enim, ut quae passim emitterentur, dispensatio Dei praedicavit. Tum demum flagellum adductum, quamcunque in urbem vicumve invaserat, eo ut messor celerrime irrupit, unde in alia loca spatio mille vel duorum vel trium millium passuum irruit, nec, quum quempiam locum invasisset, in proximum perrexit antequam mandatum implevisset. Hunc in modum lento gradu procedens singula corripuit.

Huic autem Urbi id obtigit postquam visitationis progressum per unum et duos p. 314
annos fama undique illata acceperat. Ea res accidit postquam nonnulli revera ea ipsa egerant, quae Gratia spectaverat ac monuerat. Ut factum est beati Noachi temporibus, qui quum affectus esset timore nec famam imminentis exitii ab ipso suisque acceptam sprevisset, summo studio arcam fecit, quae ipsi omnique domui suae saluti esset, ita tunc quoque alii, de eo beato exemplum capientes, brevi navem eleemosynarum sibi comparare potuerunt, qua diluvium igneum transirent, alii lacrimis moerendo et stipibus dandis, imo bonis suis pauperibus distribuendis, alii luctu, animo submisso, vigilia, nasiraeatu, et ardenti Dei invocatione. Itaque fatum multos perterritos et anxios appetivit postquam Regnum sibi emere potuerunt. Sed qui spreverant admonitionem illam, neque opes suas sibi praemiserant, aliis eas reliquerunt; et contra quam putaverant, ipsi a bonis abrepti sunt bonis restantibus. Utrumque in hac urbe permultis evenit.

Lues autem Urbem appetens primum ordinem pauperum in plateis jacentium cito invasit, quorum nunc quinque, nunc septem, modo duodecim, modo etiam sedecim millia uno die elata sunt, quamvis adhuc initium mali esset. Stabant enim viri ad portus et trajectus portasque urbis, qui illorum numerum notarent; itaque succubuerunt, quam citissime involuti et sepulti sunt, omnibus eos prehendentibus, deducentibus, et efferentibus, et sic paucis relictis perierunt. Sed eos qui in solis plateis mortui sunt si quis computare velit (ut plerique numerati sunt), eorum plus millia trecenta numero e plateis sunt elati. Qui vero numerum inierant, quum
p. 315 ducenta triginta millia attigissent, cessarunt, videntes illos innumerabiles esse, quare incensi elati sunt. Amotis et gregatim conditis iis, quibus deficiebant qui corpora involverent et humarent, exstinctor manum porrexit in homines potentissimos et illustrissimos regni terrestris, divitiis maxime conspicuos ac dignitatibus spectatissimos. Exinde paucis exceptis et plebem et optimates eodem morbo gravi et acri subito tactos et stratos videre potueras. Nec mortui soli, sed etiam quicunque e morte repentina servati erant, servi et domini, optimates et plebs, ex aequo simul oppressi sunt malo inguinum, eo quod Syri morbum tumorum vocamus, illi vero *bubones* nominant, et gementes promiscui jacuere. Vindicta Dei stupefactos autem facile est intellectu, homines illa judicia justa miratos esse, quae nemo comprehendere nec conjicere posset, sicut scriptum est: „Judicia tua similia sunt vastae voraginis". Porro istam luem gravem etiam in animalibus, non solum in pecudibus sed etiam in bestiis, imo in reptilibus vim suam exercentem vidimus, quum jumenta, canes, aliaque animalia, imo mures inguine tumido jacerent, itemque ferae, eadem vindicta tactae et prostratae, mortuae repertae sint. Atque ea res mira et horribilis post pauperes amotos incolis Urbis repente obtigit.

Alterum quoque indicium apparuit, quo homines qui interimerentur ab iis qui ad salutem designati erant, homines ad mortem destinati ab iis qui ad vitam electi erant, internosci poterant. In media vola alicujus ternae exstiterunt
p. 316 notae foraminibus nigris similes quae extrinsecus non exstabant, sed tres guttae sanguineae esse videbantur atque intercutes erant, quae ubi apparuerant, dissolutio corporis simul intercedebat, unam fere horam vel duas, raro diei spatium duratura. Et multis quidem illa acciderunt. Aliis neutrum illis quidem obtigit, sed quum se aspicerent et sermocinarentur, accidit ut vel foris vel domi, vel in portubus, in navibus, in ecclesiis, denique passim mortui caderent. Alii arti suae agendae intenti et operantes, instrumenta manu tenentes, in latus conciderunt effugiente anima; alii solitae lavationis causa domo in balneas egressi, vestes exuere non potuerunt, [sed collapsi sunt] et defecerunt. [Fuerunt etiam quibus] forum petendum esset; qui quum sermocinarentur aesve numera-

rent, vindicta emptores et venditores subito diversos disjecit, quorum res emptae et pecunia numerata in medio relictae, neque ab emptoribus neque a venditoribus sublatae sunt. Atque variis modis defecerunt et irrita facta sunt omnia et in dolorem ac luctum conversa, manibus uniuscujusque laxatis, cessantibus emptionibus et venditionibus, divitiisque mundanis non ablatis e tabernis, et pactis firmissimis frustra factis [?], imo tota urbe tandem quasi exstincta quiescente ac si vita ejus interiisset. Nemo erat qui artem suam adeo exerceret, eo usque ut in foris quies obtineret. Quo factum est ut angustiae gravissimae orirentur plebi imprimis, quae abjectione et morbis laborabat. Quare si erant qui [quidpiam lavissent lotumque reportassent, quicunque iis antea] follem [dederat, nunc quum praepossent] ab eo denarium receperunt.

Itaque omnia cessarunt ac finem habuerunt. Hoc autem unum omnium p. 317 tristissimum erat, quod quicunque .... relinquebat [?] et ceteri quoque laboribus cessabant et exibant in litora maris, navigiaque referta ad omnes trajectus jacebant, aliae onustae revehebantur.

Quibus auditis nos ipsos magis commiserari oportet quam illos homines mortuos, et tristi animo flere quaecunque oculi nostri viderunt. Heu, fratres, illud dirum spectaculum. Heu cadavera tristia visu illius temporis, quo si quis in litore marino consistebat, lecticas videbat sibi invicem occurrentes atque iterum mortuos petentes, et binis ternisve in terram excussis, de integro apportantes. Etiam homines videbat qui illos super tabulas vectibus afferebant, et alium super alium cumulabant; atque eos qui mortuos putridos et purulentos stragulo involverant et vectibus deportabant deportatosque e quibus effluebat sanies projiciebant, mox alios advecturi; etiam bajulos in litore maris stantes, qui illos protractos in imas naves dejiciebant. Interea globi plus quam duorum, trium, et quinque millium, imo innumerorum hominum in omni litore maris, ratis instar quae in fluminibus magnis vehitur, coacervati erant, pure prorepente et sanguine in mare defluente. Quantopere flevi, dilecti, quum illos lugubres horrorem ineffabilem excitantes aspicerem. Qui gemitus mihi sufficiet? Qui luctus, quae contractio animi, quae lamenta, qui threni, quae ejulatio respondebunt aerumnae illius temporis, ubi homines magnos in acervos adunati ruptique alius juxta alium jacebant, ventre putrefacto visceribusque expressis et quasi fluctus essent se profundentibus? Quodnam foret cor [?] spectatoris eorum quin coram iis liquefactum esset, reliquis etiam membris ejus adhuc vivi simul dissolutis dolore et luctu vehementi tristique animi contritione, quum senes canentes videret, p. 318 qui omnem vitam rebus vanis et profanis consumpsissent, summoque studio bona congessissent, atque funus magnificum et honestum ab heredibus exspectassent, sed humi jacerent, canis triste pollutis ipsorum heredum sanie; item puellas et

virgines pulchras, quae quum laetos thalamos vestesque magnifice contextas exspectassent, nudae jacerent pollutaeque aliorum cadaverum effluviis spectaculo essent tristi et crudeli; quarum corpora mortua non in sepulcro verum in plateis portubusque traherentur acsi cadavera canina essent; item infantes dilectos promiscue jacentes, et eos qui hos in naves injicerent, apprehenderent, et magno tumultu procul excuterent; miserabiles adolescentes [olim] pulchros et hilares, qui postquam alius super alium praecipites ruissent pavorem facerent; itemque mulieres nobiles et castas, olim honestissimas atque in cubiculis agitantes, nunc ore aperto et corpore tumido et nudo jacentes; tristes denique globos coacervatos, ordines omnes prostratos, omnes gradus in unum irae torcular demissos et dejectos, sortes omnes aliam in aliam calcatas, quasi non homines sed bestiae essent. Quid de iis rebus dici potest? Quanto studio misericordia nobis invocanda est. Quanto studio oportet dicamus: „Judicia tua, Domine, justa sunt; quae creaturis tuis obtingere non Tu voluisti, sed magnitudine nostri sceleris et errore quo a jussis tuis et voluntate tua aberravimus ita nobis relata sunt". In nostro moerore etiam illud Prophetae iteremus: „Inter iram tuam, Domine, memento misericordiae tuae. Miserere tui populi, Domine, tui nominis causa, neve te avertas ab heredio tuo".

Quum ergo parum esset vespillonum, tota Urbs in terrarum orbe munitissima, potestate splendidissima, opibus ditissima subito incolarum sepulcrum refertum et putidum evasit, ita ut etiam sepulcra deessent, id quod unum omnium molestissimum erat; nam qui ex necessitate ex urbe elati atque in naves projecti
p. 319 ab hoc in adversum litus transvecti erat, veluti stercus humi jacebant, neque erat qui eos colligeret. Atque ipsa Regia, ut scriptum est, in luctu sedebat, quum auditum esset manus bajulorum remissas esse, ut qui pauciores fuissent ac defecissent; urbem foetere cadaveribus, deesse lecticas et humatores, cadaveraque in plateis conglobata esse. Idcirco Rex clementissimus, compertus quae se regnante facta essent et studio incensus, animo sollicito sexcentas lecticas fieri jussit et quendam nomine Theodorum referendarium constituit, qui et ipse boni studiosus erat. Jussit eum tantum auri quanto opus esset accipere et expendere et istis rebus praeesse, donisque magnis homines incitare, ne negligerent magnas fodere foveas, quas complerent cadaveribus cumulatis. Is cito profectus, ubi septentrionem versus in ripam ulteriorem, quae Sycae vocantur, transiit, montem Urbi proximum ascendit. Quo quum multos magno auro arcessivisset, foveas maximas fecit, quae singula septuaginta millia cadaverum continere poterant. Ibi tum viros constituit, qui in vices cadavera demitterent et congererent, ordinesque eorum alium in alium calcarent sicut fenum conculcares, idem ad foveas alios auro onustos collocavit, qui operarios populumque secularium donis impel-

lerent ut cadavera sursum ferrent, et pro singulis vecturis quinos, senos, septenos, etiam denos solvit denarios. Tum etiam Urbem circumiit ad homines excitandos et emittendos, quum jussus esset omne sepulcrum, cujuscunque esset, complere. Itaque studio illius Urbs pedetentim exonerata est cadaveribus. Nam si quis declaraverat, apud se nimia esse cadavera, ille ea efferenda curavit.

Illo Urbem circumeunte etiam unus de diaconis nostris se iis rebus intentis- p. 320
simum praebuit, quem ille, quum eum observasset, adhibuit praefecitque pretio solvendo, ac socium fecit sui muneris. Sed circumeuntes invenerunt domum ab omni parte clausam et foetidam, cujus foetorem homines horrebant. Quam ubi intrarunt, viginti fere cadavera foetida invenerunt, in quibus vermes repebant. Itaque moestitia affecti nonnullos arcessiverunt, qui magno pretio adducti sunt ut ista integumentis obvelarent et feretris efferent. Alias omnes mortui inventi sunt, alias infantes vivi et lacrimosi, vel mulieres mortuae in lecto jacentes, juxta quas filii infantes vivi uberaque matrum mortuarum sugendo tenentes dormiebant. In aedibus lautioribus, quas quidem intraverint, e centum viris nobilibus quorum unicuique permulti servi servierant, modo unus solus relictus, modo unus cum paucis inventus est, cui accidit ut neminem de suis secum haberet, itemque iis quibus tanta vis servorum servierat, ut nunc primum se ipsi curarent et domesticos aegrotantes. Palatium tristitia captum et oppressum inventum est, Regesque sicut omnes mente capti et afflicti. Nam a millibus et myriadibus officialium atque ab omni senatu illi quidem quotidie salutari et coli soliti, paucissimos ministros circa se habebant. Etiam alia inventa sunt, quae a mortalibus narrari omnino non possint. In omnes enim hominum ordines promiscuos exitium et ruina inciderant. Igitur huic urbi multo majora quam ulli alii ipsique urbi magnae Alexandriae obtigerunt. Itaque animo mortalium hebente et fletu gemituque jam silente, hominibusque mente captis quasi vinolenti essent, stupentibus, et hebescentibus, hoc tantum curae erat ut funera extraherent et ejicerent. Ut enim ferae suorum cadavera, ita homines mortuos p. 321
arripuerunt, extraxerunt, foras ejecerunt cum stupore animique perturbatione. Ut Scriptura ait, sepulturam asinariam fore, ita hic unicuique evenit. Neque igitur quisquam janua exiit quin scriptam tabulam de collo aut brachio suspensam haberet, id quod etiam Alexandriae factum erat.

H.

QUARTA NARRATIO, DE IISDEM REBUS, DE TESTAMENTIS [1]) ET HEREDITATIBUS.

De testamentis autem et de hereditatibus nemo erat qui mentionem faceret. Quae si quis more seculari captaverat aut fecerat, heres statim ante legatorem mortuus est. Igitur pauperrimus aut ditissimus quisque, quicunque avidi erant gazae apertae, vel tabernae magnae, vel nescio cujus rei quam sperabant se, si forte evasissent, habituros esse, manu capiendi causa porrecta subito deficientes occiderunt, quasi Angelus mortis pone eos staret. Neque igitur homines ulla re gavisi sunt, ne de iis quidem qui pauperes donis cumulare volebant; hi enim aut dona recusarunt aut si acceperant mortui sunt.

Etiamtum enim nonnulli pauperes adhuc salvi erant, qui hoc modo secum cogitabant: „si quis nobis stipem dare volet, accipiemus; nullius vero domum intrabimus, nec quidquam mortuis adimemus, sed stipes modo cogemus; sic forsitan servabimur". Qui quum ad argentariam magnam venissent, cujus domini omnes mortui erant, senem ad januam sedentem invenerunt, quem adeuntes rogarunt ut sibi domum daret; si forte in vita manerent, ejus se memores fore. Ille autem: „Ecce", inquit, „officina, filii, tota vobis objacens; intrate fidentesque auferte quaecunque concupiscetis. Quantum manu ferre poteritis, auferte et abite cum pace". Officina enim talis erat cui si quis perhibuisset mille libras
p. 322 auri et argenti inesse, jam nihil dixisset. Illi igitur aequo animo ingressi postquam multa, inprimis aurum, oculis cum stupore collustrarunt, in animum induxerunt cum rebus ablatis exire. Quumque limen transirent, alius quidam advenit exiturus quasi inter eos coarctatus esset, qui utrumque diverse ejecit, ac defecerunt et ceciderunt animamque efflarunt. Quare pavor magnus ceteros cepit.

Uno igitur impetu festino ac vehementi capti omnes aurum et argentum, imo omnem materiem mundanam contempserunt; nec quisquam auro aliisve opibus tenebatur, sed ad sepulcrum omnes animum attendebant. Qui vero salvi relicti erant, ex iis alii magna, alii, ut negligentes erant, parva mercede, alii ex prudentia nihil quidquam accipientes cadavera extulerunt. Attamen homines validi et auri cupidi quibusdam diebus, si volebant, etiam libram auri atque adeo centum denarios collegerunt, quia qualibet mercede potiebantur, nisi Deum timebant. In his duo crant juvenes fortes, qui postquam cadavera strenue

[1]) De tutelis, si auctoris verba et literam spectamus; quia vero de tutelis in testamentis statu solebat, illarum nomine haec a nostro designari videntur.

extulerunt atque avide postularunt, tandem a referendario regio mercedem duplicem et triplicem flagitarunt. Is autem secum reputans quantum pecuniae jam a se solo accepissent, „Abite, filii", inquit; „jam vobis satis est. Quantum ita litigando obtenturi estis? Abite mercedem auferentes quam accepistis; nolite aliis malo exemplo esse". Quum vero respondissent, se non cessaturos esse, ille iis indulgens: „Fiat", inquit, „quod vobis videtur". Isti vero miseri properantes ad efferendum, quum ad foveas venissent ubi cadavera praecipitabantur, p. 323 ambo subito defecerunt mortuique sunt. Quod quum vidisset ille vir, eos complorans: „Vae tibi", inquit, „avaritia humana, cujus os haec hora occluserit". Tum unum e servis abire jussit, ut eos excuteret, si pecuniam collectam secum haberent; pecuniam daret aliis illuc cadavera efferentibus, ipsos vero prone cum ceteris in foveam praecipitaret.

Etiam inter tres alios, postquam quadringentos quinquaginta denarios collegerunt, tandem convenit ut, quum jam satis sibi esset, cum peculio ex urbe exirent. Quamobrem denarios exprömptos inter se diviserunt, in laminis marmoreis quibus insederant centenos cuique et quinquagenos annumerantes. Quum vero manum porrigerent ut e portionibus dispositis suam quisque caperent, omnes deficientes in latus conciderunt et mortui sunt. Igitur portiones distributae et dispositae suo quaeque domino ex adverso prostrato objacentes repertae sunt. Itaque Angelo, cui illud malum traditum erat, praeceptum erat ut certaret cum mortalibus, quoad aut sponte sua aut inviti omnia profana projecissent. Quare quicunque animo rebellaverat, atque ad id locorum cupidus fuerat rerum profanarum, vitam confestim amisit.

Denique in Urbe frequentissima in dies vastitas immensa facta est. De foveis autem quid dicere possumus, in quas cadavera dejecta et inculcata sunt? Alii enim viri infra quasi in alta voragine stabant, alii supra; et hi trahebant et praecipitabant velut lapides funda aliqua emissos, illi arripiebant atque alia super alia conjicebant, ordines alterum ab altera parte accumulantes, viros et mulieres calcantes, adolescentes puerosque in intervalla pedibus comprimentes, et quasi uvas corruptas obterentes. Etiam superne mortui eodem modo praecipites p. 324 in foveam injecti, dejectique infra dirupti sunt, viri, mulieres, nobiles, senes, anus, juvenes, virgines, puellae, et pueri. Quî diceres aut narrares de spectaculo turpissimo? Quis est cui, tale sepulcrum intuito, etiamsi anima ejus in corpore mansisset, ea non defecisset dolore acerrimo, quia nequitia prolem Adami eousque perdere potuisset? Quicunque illud torcular irae perniciosum et funestum vivus introspexerat, quantopere, quibus vocibus, quibus lamentis, quo luctu, quo gemitu plorare debuit, quum calcatores virum vel mulierem, adolescentem vel puerum depositum pedibus conculcarent, ut ceteris comprimendo spatium

darent, et calcatus in saniem subjacentium immergeretur? Ea enim sepultura post quintum demum, imo post decimum diem permultis obtigit. Cujusnam mens pertulisset aspectum lugubrem senum canorum, ne asinaria quidem sepultura, ut Scriptura ait, conditorum? Quis est quem non cepisset dolor pectoris, pavor, et contritio animi, si praesens juvenes vidisset dilectos, florum similes, capillis protractos et de illo tumulo in imam voraginem dejectos et ventre scisso decidentes, quorum pubes nudata infra magno pavore atque inconsolabili animi infractione aspiciebatur? Quomodo oculi aspectum puerorum infantiumque cumulatorum sufferre potuissent, qui veluti .... [1]) in solo acervatim congesti erant. Quis est quin nos spectatores doleat magis quam mortuos, quod peccata nostra tale spectaculum nobis attulerint? Decet nos, fratres, etsi dementia nostra posthac a sapientibus reprehendatur, in tali spectaculo nos ipsos, non mortuos, hoc p. 325 modo commiserari et lugere: „Vae vobis, oculi nostri; quid videtis! vae tibi, vita turbulenta, quam ruinam nostris oculis aspicimus genus humanum appetere! Melius erat nobis spectatoribus, mortuis immisceri, qui nulla ruinae conscientia poculum irae biberint atque iter absolverint, quam cum iis esse quorum cor et oculi et ingenium animusque obtusa sunt. Quibus verbis, quo ore, qua lingua, qua voce, quo sermone illis enarrandis sufficeres?" Atque ego miser talia narraturus quo pacto dissimilis sim viri in mare altum illapsi, fluctibusque saevis et ferventibus jactati, qui neque altum attingere neque oris appropinquare potest ut evadat, sed adeo inter undas pellitur et rapitur ut jam ad submersionem funestam agitetur? Quae tandem dicenda vel referenda sunt de illis rebus inenarrabilibus? Haec igitur, in memoriam luctus et aerumnarum quae in nostro conspectu fuerunt, ab initio conscribere inchoavimus, deinde miseriis continuis paulatim notare perreximus, annoque tertio elapso opus perfecimus. Praetermissis malis terrarum Orientalium, quae et ipsae clade correptae sunt, haec posteris trado, ut ipsi nostram stultorum atque ira dignorum castigationem et poenam peccatorum comperti sapiant, ut ait Scriptura, et caveant indignationem Illius cui omnia facilia factu sunt, ac semper misericordiam cum poenitentia deprecentur, ne et in ipsis immittatur eadem castigatio. *Finis narrationis de peste.*

---

[1]) Deest vocabulum.

I.

Anno 862 [1]) terra in Urbe Regia vehementissime movit die septimo mensis Ab, ad multam noctem, die dominica illucescente, quo motu multae domus subversae et tristia incolarum sepulcra facta sunt, multaeque ecclesiae, balnea, muri urbium, inprimis moenia Urbis Regiae, quae Porta Aurea vocantur, cor- p. 326 ruerunt.

Eodem terrae motu etiam multi homines passim perierunt, et multae urbes subversae et dirutae sunt, sicut Nicomedia Bithyniae metropolis, penitus subversa ac perdita, cujus incolarum plurimi mari absorpti, ceteri ruina obruti, eorumque multi in ruderibus vivi reperti sunt. Ex his alii incolumes, alii saucii provenerunt. Illi terrae motus horribiles et continui quadraginta dies duraverunt, per quos misericordia Dei clementis intervenit ut mortales vocaret ad vitam corrigendam. Omnes igitur ubique ac perpetuo orarunt et pernoctarunt in ecclesiis, summo moerore poenitentiam agentes. Illi terrae motus in campo magno et latissimo, ab Urbe Regia septem millibus remoto, memoria custodiuntur. Quibus diebus facti sunt, iis ipsis quotannis supplicia multa fieri solent a tota, ut ita dicam, civitate foras egressa.

Anno 870 [2]) terra vehementer movit, quo motu Berytus multaeque urbes maritimae et vici in Galilaea, Arabia, etiam in Palaestina et Samaria siti, diruti sunt. Etiam mare tota Phoenicia duo fere millia refugit et retro cessit. Sed cladem horribilem ac portentum magnum et mirum, quod inter terrae motum urbes evertentem Beryti in urbe Phoeniciae factum est, posteris prodere volumus. Nam in turbine tremendo, quum mare nutu coelesti a Beryto ceterisque civitatibus maritimis Phoeniciae duorum fere millium spatio recessisset et refugisset, horrifica profunda maris se obtulerunt, ubi subito res magnificae, multifariae, et mirae, et naves demersae, variarum mercium plenae, ceteraque visa sunt, mari a terra introrsum retracto, aliae in portubus religatae, quae in terram subsiderunt, quoniam Domini jussu aqua elapsa destitutae erant. Igitur p. 327 mortales, ea calamitate commoti ac crudeli spectaculo irae ad dolorem et poenitentiam inducti, non solum ista profana, verum etiam vitam suam pro nihilo aestimassent, nisi ut olim Pharaonis, ita cor eorum non Deus, ut de illo scriptum est, sed Satanas induravisset. Incolae enim urbium et vicorum maritimo-

---

[1]) A. D. 551, m. Augusto.

[2]) A. D. 558—559.

rum impetu audaci et obstinato in mare magnum raptim irruerunt, quippe ut thesauros immensos et eversos, qui in imis maris erant, auferrent ex avaritia nefaria, quae vitam eorum perdidit. Quare quum multa millia hominum, impetu funesto in profunda maris se irrumpentium, eos cito ferre et subducere coepissent, alii vero, illos opibus funestis onustos conspicati, magno impetu accurrissent, ne spoliarentur thesauris occultis terrae motu repente apertis, eorumque alii in profundum decurrissent, alii superne festinarent, alii in medio omnia summa facerent, quumque omnes promiscue lascivirent, tum terribilis aestus maris, mutu clandestino subito irruens ad pristinam suam altitudinem repetendam, illos miseros, qui opes ex ima voragine petituri properaverant, omnes in profundis suarum voraginum obruit ac devoravit, atque ipsi ut Pharao in profundum demissi et demersi sunt, ut scriptum est, veluti lapides, et Dominus super eos aquas marinas convertit, erumpente diluvio et ad pristinam plenitudinem refluente. Qui vero ad id locorum extremo litore morati erant, et jam festinabant descendere, eorum pars terrae proxima, ubi pontus altissimus in pristinum locum recurrere visus est, in litus refugerunt; postquam vero quasi a se venantibus evasere, violentus factus est terrae motus domos urbium, inprimis Beryti con-
p. 328 vellens. Quae quum labe sua eos obtrivissent qui e mari evaserant, nemo relictus est. Nam mari a tergo in eos se erigente, ex adverso terrae motus urbem inclinavit propter malam illorum avaritiam, atque inter duas clades medii erant. Quibus id evenit ex illo dicto sacerdotali: „Eos e mari servatos Justitia vivere non sivit". Igitur petitores divitiarum exitio absoluto traditi spiritum reddiderunt, quorum corpora veluti sordes in undis fluctuantia reperta sunt. Deinde in ruderibus urbis subversae flamma Dei jussu accensa est, ac duos fere menses inter rudera ignis arsit et flagravit, donec etiam lapides combusti et in calcem mutati sunt. Tum vero Dominus tres dies noctesque pluviam de coelo demisit, qua ignis in urbe Beryto ardens exstinctus est. Quicunque autem e mari recurrenti et e ruina urbis servati erant, in urbe saucii et laesi jacebant sitique vexati, quoniam urbis aquaeductus dirutus erat. Quibus auditis Justinianus Rex aur..m misit per nonnullos viros nobiles, qui hominum corpora innumerabilia exprompserunt et extulerunt urbemque paululum refecerunt.

Anno 879, mense Conun posteriore [1]), die quarto decimo, concubia nocte, feria sexta illucescente [2]) terra vehementer movit, quem motum nullus priorum aequiparavit, ita ut uterque murus Urbis Regiae, murus interior Constantini et murus Theodosii exterior scinderetur et rumperetur, atque etiam magna pars

[1]) A. D. 568 mense Januario.

[2]) Cf. Josua Stylites p. 22 : 9 Wright, p. 20 : 21 Martin, ubi eadem exstat locutio.

domuum magnificarum dirueretur, ita ut incolis tumulis essent, reliquae scissae, diruptae quamvis stantes relinquerentur. Neque igitur ulla domus erat cui signum violentiae motus funesti non imprimeretur. Aliae enim ecclesiae eaeque multae corruerunt, aliae non solum in intima urbe, sed etiam in omni vicinitate fractae et periculose stantes relictae sunt. Quae non solum intra Urbem sed etiam undique in ejus vicinia acciderunt, imo firmissimis procerum regiorum praediis p. 329
imprimis Hebdomon versus, inde a porta Urbis, ac per omnem oram maritimam ad oppidum quod Rhegium vocatur. Hoc summa vi funditus subversum est, moeniis et aedificiis omnibus dirutis, ita ut vix sensisses ibi oppidum fuisse. Etiam ecclesiae omniaque loca circumjacentia usque ad intimam Thraciam eversa sunt. Eodem enim terrae motu etiam columna magna et purpurea Regis ante palatium Hebdomi erecta cecidit, quae turbine vehementissimo sublata et praeceps rejecta, ubi cecidit, octo pedes in terram penetravit. Ita et urbes et vici domusque innumerabiles subversa et deleta, aedificia innumera obruta sunt, magnusque numerus hominum eadem clade perierunt. Sed nonnullis diebus post multi extracti sunt, quorum magna pars vivi prodierunt. Neque ullus priorum terrae motuum tam atrox et immanis quam hic ipse fuerat. Decem enim dies noctesque terra vacillans, et ultro citroque jactata ut ventis arbor, agitabatur. Igitur qui ex incolis salvi erant, luxerunt, nec civitates superstites de jejunio nec de precibus destiterunt, orantes ne et ipsae ira Dei interimerentur.

III [1]).

A.

p. 385 ITEM DE ORIGENE ET DE SYNODO QUINTA NARRATIO.

Ille est conventus synodi qui Origenis causa ab ipso Justiniano Rege convocatus est [2]); ubi etiam haec tria capitula semel damnata sunt, doctrina videlicet Theodori episcopi Mopsuestiae et litterae Ibae atque scripta Theodoreti. Cujus ergo tota terra Italorum, scilicet Roma et partes circumjectae agitatae sunt, ita ut etiam Vigilius patriarcha Romanus ea de causa in Urbem Regiam veniret, qui ante adversarium se ostenderat, et damnationi eorum trium capitulorum vehementer restiterat, tandem vero synodo assensus acta ejus comprobavit. Posthac in omnibus partibus Occidentalibus magnae creverunt dissensiones et lites et persecutiones, multaque mala et discidia facta sunt.

In ea synodo tres patriarchae fuerunt, id quod nunquam factum erat: Eutychius Urbis Regiae, Apollinaris Alexandriae et Domninus Antiochiae. Vigilius patriarcha Romanus licet Synodo non adesset, et ipse in Urbe Regia morabatur. Igitur quatuor patriarchae simul cum omnibus ceteris episcopis et metropolitis una convenerunt.

De multis rebus illa quidem synodus decreta fecit, nec tamen ab unoquoque recepta est. Nomine apto carens Synodus Quinta appellatur.

Haec de ea paucis memoravimus.

---

[1]) Etiam haec Joannem auctorem habere, apparet e pagg. 246 vs. 18 et 249 vs. 15; cf. pag. 156 vs. 14 sqq.

[2]) A. D. 553.

B.

Item narratio de variis conventibus episcoporum et patriarcharum, monachorum, anachoretarum, et hominum secularium, Justiniano Rege undique fidei causa in Urbem Regiam congressorum.

De iis conventibus qui zelo incensi unitatis restituendae causa ad Regem variis temporibus convenerunt accurate quidem et singulatim scribere nequimus.

Primus fuit conventus cunctorum episcoporum persequendo vexatorum, imprimis Orientalium. p. 386 Hi postquam cum monachis quibusdam et eremitis praeclaris, actoribus miraculorum, quin etiam cum aliis viris dicendi et doctrinae et scriptorum divinorum peritissimis dogmatibusque verae fidei instructis, quos collegerant et coëgerant, intraverunt et constanter fortiterque disputarunt de veritate, quum sanctis comitibus eorum spiritu [1]) patefactum esset, eo tempore nihil quidquam agi posse, idcirco clam ex Urbe Regia revecti sunt. Ea res Theodoram, Reginam fidelem, magna affecit moestitia. Nec vero quisquam eorum nunciis ab ea passim missis se obtulit, nec quisquam noverat ubi essent. Qui vero reperti sunt domum profecti esse, locum suum redeundi causa relinquere noluerunt, iidemque sic finiti sunt, et ipse conventus re infecta discessit.

C.

De beato Severo e deserto in Urbem Regiam excito.

Nam beatus Severus patriarcha bona spe ecclesiarum conciliandarum et ipse per multas literas Regis et Reginae vocatus atque ei identidem promissum est, simulatque Urbem Regiam intravisset pacem et unitatem ecclesiarum fore. Quum vero earum causa non permotus esset, multi eum coëgerunt et incitaverunt, imo cunctationem ejus incusaverunt. Sed hoc modo iis locutus est: „Ne fallamini; neque enim pax his regibus vivis ullo modo fieri potest. Tamen ascendam, ne turbator neve morator esse puter, quamvis indignatus; sed re infecta rediturus sum"; id quod patuit prophetice dictum fuisse.

Postquam igitur ascendit et receptus est, annum et dimidium in Regia habitavit [2]),

---

[1]) Cf. pag. 173 vs. 34 „cor meum".

[2]) A. D. 534—536.

nec vero quidquam profecit, licet fidem veram vitiaque Synodi Chalcedonensis demonstrans disputaret et sane, splendide, ac docte dissereret. Rogavit tandem p. 387 ut dimitteretur: per litteras sibi promissum esse, si nihil agi posset, fore ut sibi liceret discedere et proficisci quocunqne vellet. Discessit igitur magno comitatu monachorum, clericorum, et hominum secularium, qui adventum ejus comperti spe reconciliationis illi quidem undique accurrerant, sed re infecta cum eo redierunt.

D.

Item de magno antistitum ceterorumque monachorum Orientalium, comitum eorum, conventu post mortem Reginae beatae in Urbe Regia habito.

Post mortem Theodorae Reginae fidelis [1]), quae populum fidelium curaverat, auxerat, collegerat, protexerat, et sustentaverat, complures Justiniano Regi hoc modo suaserunt: „Quia jam obiit Regina, et inter sanctos habitat tutela eorum qui jussa tua negligebant et illa dolo capta te minime verebantur, quoscunque per nuncios convocaveris et exciveris, ii tibi obtemperantes cum Synodo conciliabuntur, quoniam metu perculsi animoque demisso sunt. His igitur e consultoribus auditis Rex incaluit, et censuit jam omnino expedire ut res ita fieret. Et primo nos exiguos monere coepit, se monasteria Syriae omnia per nos convocaturum, et praemia promisit, magnamque pecuniam ad impensas et ad lecticarios itemque ad jumenta omnesque usus itinerarios destinavit. Quum vero nos vehementer jubendo coëgisset, ut promissis magnificis et multa pecunia instructi in partes Syriae proficisceremur, de illis consiliis cum eo agere coepimus: „Cur in animum induxisset viros canitie venerabiles vexare? Iis absentibus monasteria deserta et turbata damno affectum iri, atque alia alibi persecutioni quam maxime obnoxia fore". Sed multis mihi objectis Rex, quum intellexisset nos nolle mediatores et ministros illius negotii esse, quod detrectaveramus dicendo, nos timere iram et imprecationem virorum tam sanctorum et p. 388 insignium, excusationem et detrectationem in hac re praebitam nobis exprobravit ac nos dimisit et abire jussit, deinde alium evocavit virum earum rerum studiosum, quem et ablegavit. Convenit igitur concilium magnum et frequens quadringentorum ferme senum venerabilium; quamobrem aedes magnae et latae,

[1]) A. D. 548 d. 11 m. Junii.

quas Isidori uppellant, iis datae sunt in quibus habitarent, et major pars civitatis accurrit ad eos aspiciendos eorumque benedictionem accipiendam. Igitur ad Regem aggressi sunt, qui aspectu eorum obstupuit. Postquam vero eos tentare coepit, sensit eos in fide sua firmos, sermone validos esse, neque eos tam demissos invenit quam putabantur et esse dicebantur. Igitur consumpto plus integro anno, dum intrabant et exibant et colloquebantur et disputabant, neque victi neque laxati suo rogatu dimissi sunt et re infecta abierunt.

E.

Item narratio de sancto Anthimo patriarcha Constantinopolitano, qui quum Synodum Chalcedonensem abnegasset, sua sede decessit et in palatio Theodorae Reginae absconditus est.

Quum de beato Anthimo [1], Urbis Regiae patriarcha jam saepenumero sermone nostro memoraverimus, etiam reliqua ejus acta et fata atque historiam ex abundanti commemorare et explicare libet. Vir enim rerum divinarum peritissimus, qui antea Trapezuntis urbis Ponti episcopus fuerat, tandem virtutis, sinceritatis, et doctrinae causa patriarchatum Urbis Regiae adeptus est. Qui quum per viginti duos annos panem in os omnino non inderet, non taeduit eum jejunii nec vigiliae assiduae nec precum neque officiorum perpetuorum neque ea unquam omisit. Sed complures annos munere suo in sede Urbis Regiae functus, quum vidisset, audivisset, sensisset quae Synodus istorum nefarie decreverat, et intellexisset fideles propter eam multis locis persequendo valde vexari, ut erat vigilans p. 389 et fortis ac firmissimus, secum in animo consideravit, sibi multo melius fore e laude mundi evasisse et ad verum confugisse, atque ad agmina fidelium vexatorum sese adjunxisse. Igitur primo literas misit ad beatum Severum, patriarcham Antiochenum persecutionibus circumsessum, et ad Theodosium patriarcham Alexandrinum, sedem suam adhuc obtinentem, quibus Synodum Chalcedonensem ejusque decreta omnia abnegavit atque eos oravit ut se acciperent et societatem secum coirent. Id jam factum est; illi enim litteris acceptis epistolas ei miserunt synodicas, quibus suam cum ipso unionem significarent.

Qua re cognita Justinianus Rex valde iratus eum evocavit atque in eum facta sua confitentem summa ira invectus est. Ille autem cidari sublata et ad Regis pedes projecta hilari animo abiit. Sed Theodora Regina, quippe quae fidelis ac zeli plena esset, eum laete acceptum tuita est septemque annos in palatio suo

---

[1]) Cf. Comm. de Beatis Or. cap. XLVIII, pag. 158.

abscondidit. Igitur et ipse in numero hominum exagitatorum ducebatur. Quum vero non solum beatus Theodosius, postquam sede sua decessit et in Urbem Regiam venit, et ipse a Theodora Regina receptus esset atque aleretur, sed etiam beatus Severus a Rege et Regina in Urbem Regiam vocatus esset, jam tres patriarchae [1]) se invicem confirmantes et consolantes, atque ecclesias omnes aedificantes atque erigentes inter se consuetudinem habebant, donec suo quisque tempore, ut jam supra scripsimus, diem supremum obierunt. Et haec quidem posterorum memoriae causa scripto mandavimus.

F.

Item historia beati Anthimi ejusque sociorum post mortem Theodorae Reginae in lucem productorum.

Beatus Anthimus igitur, deserta prava fide Synodi Chalcedonensis, throno decessit quem in Urbe Regia obtinuerat. Sed Rege illa re valde perculso, Theo-
p. 390 dora Regina eum excepit et in palatio sua abscondidit, ita ut nemo sciret quid de eo factum esset neque ubi esset, praeter duos cubicularios Reginae jussu ei ministrantes. Quare alii eum mortuum, alii clam in exsilium longe ejectum putabant. Igitur ad mortem Reginae, scilicet ad annum 858um [2]) ibi remansit.

Re tum demum cognita Justinianus Rex, qua erat magna clementia, quum praesertim studeret ut voluntati uxoris etiam mortuae omnibus modis obtemperaret, illum jussit in publicum prodire et ad se venire, atque circumire ubicunque vellet. Itaque omnibus stupore captis prodiit, atque ambo cum beato Theodosio Alexandrino et Petro episcopo Apameae et multis episcopis magnoque eorum comitatu collocuti sunt de ecclesia reconcilianda. Et sic omnes deinceps ad exitum vitae contenderunt, nec tamen ulla res peracta est.

G.

Item de conventibus monasteriorum Aegyptiacorum.

Hi quum flagranti zelo convenissent, summo opere disputarunt, argumentati, et persuasione usi sunt. Quum vero vidissent se nihil proficere, irriti navem conscenderunt et in patriam revecti sunt.

[1]) At Severus jam ante Theodosii adventum Urbem reliquerat; cf. p. 158.

[2]) A. D. 546—547. Obiit vero regina A. D. 548 d. 11 m. Junii, versus finem anni 859 Seleuc.

H.

Item de grammaticis, scholasticis, naucleris, et monachis Alexandrinis, qui ardenti religionis studio venerunt ad causam fidei dicendam.

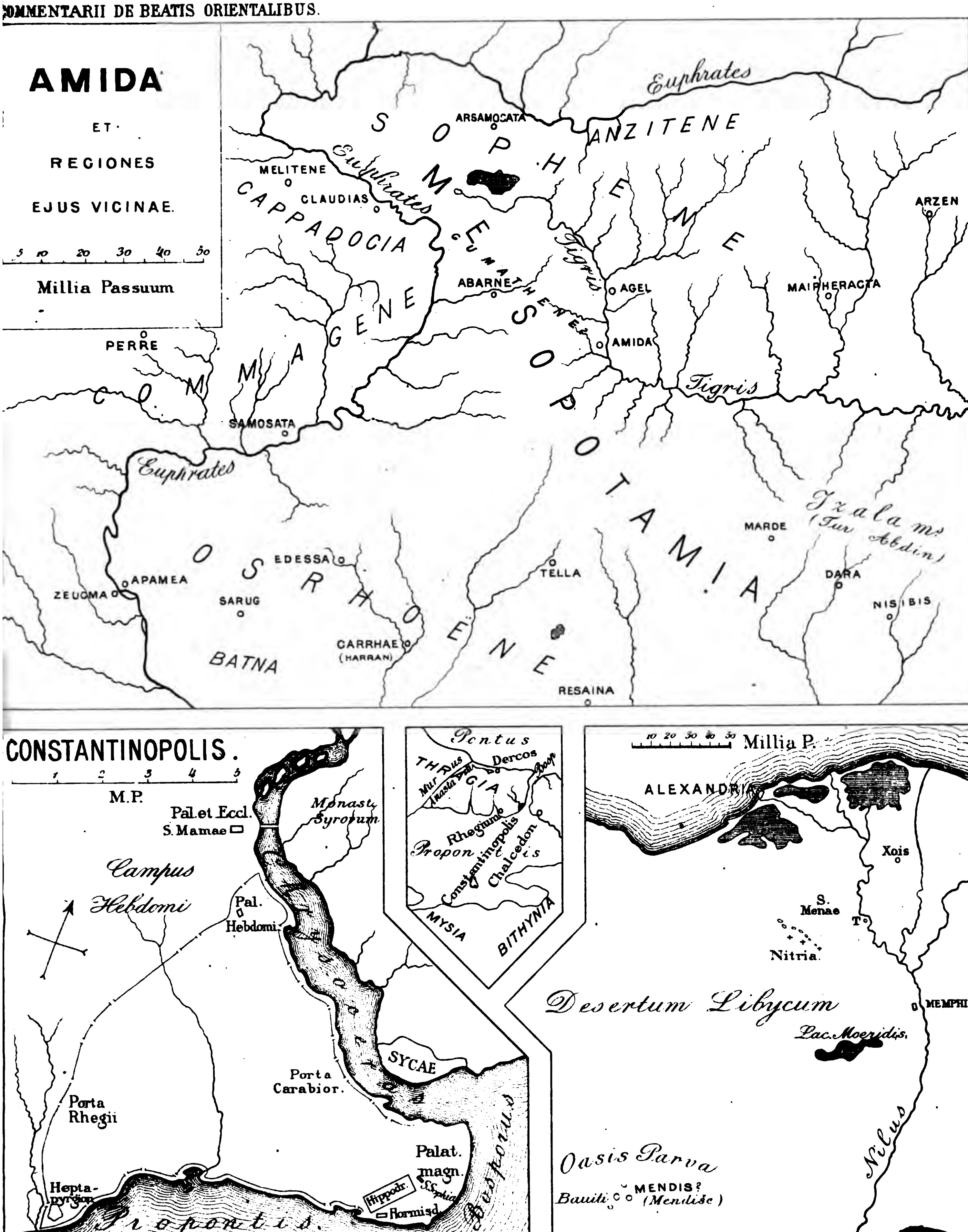
Ii naucleri, annonae publicae advectores, quum omnes fideles essent, ad Regem convocati sunt, quippe qui novisset eos dissidere cum Synodo. Quem secum vehementer de fide agentem, post longam disceptationem ita allocuti sunt: „Quoniam nos quidem cum mari contendere, non autem disputationes inire didicimus, si ita tibi videtur, jubeto nobiscum proximo itinere grammaticos et scholasticos scriptorum peritos, itemque primores urbis et monachos advenire, ut quae ad veram fidem pertinent disceptando tractentur".

Id Regi placuit. Igitur sine mora, rescripto austero statim dato, permisit ac p. 394 praecepit ut multi nominatim citati venirent. Illis vero literas domum portantibus et Alexandriam nactis, coierunt qui arcessiti erant; inter quos rescripto lecto convenit, ne cederent neve animo deficerent neve metuerent, quia res fidei verae ageretur. Quamobrem frequens congregatum est concilium hominum secularium et monachorum in Urbem Regiam transvectorum, qui nobis praesentibus intrantes Regem salutarunt. Sed acri disceptatione facta parati inventi sunt, ita ut miraretur Rex, et ipse in disputando exercitatus, qui ratus erat neminem episcoporum neque aliorum arte disputandi sibi parem esse. Quum vero expertus esset eos se impugnare, eos dimisit, concilio in posterum diem prolato. Itaque iterum congressi multos dies vehementer disputarunt. Rex autem rem denuo proferendo moram facere coepit, ac per annum ferme solidum eos otiari fecit. Quare et ipsi, quibus pateret illum nihil facturum esse, re infecta in patriam redierunt.

Tales conventus fidelium et in Urbe et in ipso palatio hospitantium, quorum numerus magnus providentia Reginae beatae hospitio excipiebatur, identidem coierunt, qui licet convenissent ad disceptandum, tamen precibus suis saepius repetitis cassa tantummodo promissa emerunt.

INDEX NOMINUM ET RERUM.

*

AMIDA
ET
REGIONES
EJUS VICINAE.
5 10 20 30 40 50
Millia Passuum
Euphrates
SOPHENE
ANZITENE
ARSAMOCATA
MELITENE
CLAUDIAS
CAPPADOCIA
Euphrates
ARZEN
ABARNE
AGEL
MAIPHERACTA
AMIDA
Tigris
Tigris
COMMAGENE
PERRE
SAMOSATA
Euphrates
MESOPOTAMIA
OSRHOENE
EDESSA
APAMEA
ZEUGMA
SARUG
BATNA
CARRHAE
(HARRAN)
TELLA
MARDE
Izala m.
(Tur Abdin)
DARA
NISIBIS
RESAINA
CONSTANTINOPOLIS.
1 2 3 4 5
M.P.
Pal. et Eccl.
S. Mamae
Monast.
Syrorum
Campus
Hebdomi
Pal.
Hebdomi
SYCAE
Porta
Carabior.
Porta
Rhegii
Palat.
magn.
Hepta-
pyrgion
Hippodr.
Hormisd.
Propontis.
Bosporus
Pontus
Dercos
THRACIA
Propontis
Rhegium
Constantinopolis
Chalcedon
MYSIA
BITHYNIA
10 20 30 40 50 Millia P.
ALEXANDRIA
Xois
S.
Menae
Nitria
Desertum Libycum
MEMPHIS
Lac. Moeridis.
Oasis Parva
MENDIS?
Bauiti
(Mendiše)
Nilus